ENSLEBEN
Ac
605

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-184757495-13/fragment/page=0001

A. c. 505.

1) Johannes Cassianus

Lugd. 1516.

2) Herborn, Nic.

(unvollständig)

(1. 2.)

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-184757495-13/fragment/page=0002

Johannes Cassianus

(Lugd[uni] 1516: Revelaqūm.)

Opus Johānis eremite: qui ⁊ Cassianus dicitur: de Institutis cenobiorū: Origine: causis ⁊ remediis vitiorū: Collationibusq; patrū: incipit.

De vita ~~sc~~ Joannis Cassiani ex Joanne de Trittenhem abbatis Spahemensis

Joannes Cassianus natione Scytha, bti Joannis Chrisostomi Constantinopolitani Epi quondam auditor atq discipulus, et ab eo diaconus ordinatus, post aliquot annos ab eodem nescio ppter quam cam expulsus, apud Massiliam presbyter consecratus, duo monasteria virorum scz et mulierum condidit in quibus regularis discipline fervor magnus, pluribus annis permansit. Scripsit experientia magistrante plura opuscula, in quibus etiam apud interpretem venustas eloquii conspicitur. E quorum numero fuerunt Rogatus a Leone archidiacono postea Romane urbis Epo, scripsit adversus Nestorem hereticum

De incarnatione dni li: 7.

De institutis monachorum li: 4.

De octo vicijs capitalibus li: 8.

Collationes sctorum prim li: 24.

In his collationibus sctorum, utilis et necessaria monachorum instructio e, sz quia per btum prosperum de arbitrij libertate in certis reprehenditur, opuscula eius inter apocrypha computantur. Moritur tandem post multorum editionem librorum apud Massiliam no sine opinione sanctitatis, Theodosio et Valentiniano regnantibus Anno dni CCCCXXXV.

¶ Auctor: quis ac qualis fuerit: quos libros: ad quos
& de qbus scripserit: cōmendaticia breuisq; expositio.

¶ Illustris prudēs ac facundus inter ecclesiasticos scriptores
clarvit Joannes Cassianus: de cuius eleganti facūdia Genna-
dius presbyter in libro virorum illustrium inter alia sic scribit.
Cassianus inq̄t natus scytha: cōstantinopoli a Joanne magno
epo diaconus ordinatus: apud massyliā presbyter: cōdidit duo
monasteria virorū & mulierū: quę vsq; hodie extāt. Scripsit ex-
perietia magistrante libzato sermōe: & vt apertius dicā: sensu
verba inueniēs: & actione linguā monēs: res olim monachorū p
fessioni necessarias. &c.

¶ Multa etenim preclarus hicvir scripsit: inter quę etiam com
pertas in egypto vitaspatrum doctrinasq; & regulas datis ad
plurimos libzis exposuit.

¶ Scripsit equidē ad Castorē episcopū de institutis cenobio-
de origine & causis curationibusq; octo principalium vitiorum
libros duodecim.

¶ Digessit preterea collationes cū patribus egyptijs habitas. Ad
Zeontiū quidē epm & fratrē Helladiū collatiōes decē in scythica
eremo cōmorātiū patrū: vcz Moysi duas: de destinatiōe mona
chi ac fine. Et de discretione. Paphnutij vnā: de triplici ad sernē
dū deo vocatione & renūciatione. Danielis vnā: de pugna car-
nis aduersus spiritū: & spūs aduersus carnē. Serapionis vnā
de impugnatione oim vitiorū. Theodori vnā: de prosperis & ad
uersis hui⁹ seculi: & causis flagellorū dei. Sereni duas: de spiri
talibus nequitijs. Et de principatibus ac potestatibus. Isaac
duas: de qualitate orationis. Et de eiusdē ingitate.

¶ Ad Honoratū epm & Eucherij: septē alias trīū anachoretaꝝ
in thebaida egypti eremo cōsistentiū hoc est: Eberemonis tres:
de perfectione: de castitate: & de precione dei. Hesterotis duas
de scientia spirituali. Et de charismatibus diuinis. Joseph duas
de amicitia vera. Et de diffiniendo: id est promittendo vel non
diffiniendo.

¶ Postremo septem alias ad Joviniānum. Minervium. Leon
tiū & Theodorū: que sunt quinq; abbatum inviterioris egypti
partibus habitantium. id est Pyamonis vna: de tribus anti-
quis monachorum generibus & quarto nuper exorto. Joannis
vna: de vita cenobitica & eremitica. Pynuffi vna: de satisfactio
ne penitentie. Theone tres: de remissione quinquagesime: de no
cturnis illusionibus. Et de eo qđ dicit apls. Non enim quod vo
lo bonum facio: sed quod odi malū hoc ago. Abrahām vna: de
mortificatione.

Que cū te ipius mēorati viri opuscula multā edificationē cōti-

nent animarum: ⁊ luculēto sermone nitescūt. Nec inter pluri-
maantiquorū scripta quemq̄ ad spiritales profectus atq̄ perfe
ctionis apicem tendenti: vtilius aliquid arbitror legisse.

¶ Unde ⁊ cassiodorus monasterij sui fratres ad hui⁹ venerādi
patris scripta ꝑlegēda exhorando: sic scribit. Cassianum inquit
presbyterū qui conscripsit de institutione fidelium monachorū
sedulo legite: frequēter audite. Qui inter ipsa scti propositi ini
tia: octo principalia vitia dicit esse fugienda. Hic noxios mot⁹
animarum ita competenter insinuat: vt excessus suos hominē
pene videre faciat ⁊ vitare cōpellat: quos antea confusione cali
ginis ignorabat.

¶ Et beatus pater dominicus (vt historia de eius vita conscri
pta testatur) librū illū qui Collationes patrū inscribitur studio
se legēs ac vigilanter intelligens: salutis in eo rimat⁹ semitas:
ad magnum perfectionis apicem peruenit.

¶ Notabilū dictorum iuxta alphabeticum ordinem librorum Joannis Cassiani: annotatio.

¶ De littera. A.

Abbas Joannes rigat lignū aridū. lib. iiij. c. xxiij.
Abbas pynufi⁹ fratruz pedibus prouoluit. libro. iiij. ca. xxx.
Abbas macharius mortuū suscitat: collatione. xv. ca. iij.
Abbas abraham vbera mulieris arida lacte abundare facit: ⁊ claudum curat. colla. xv. ca. iiij. ⁊. v.
Abbas pafnutius ꝓsternit se ad veniam in limine ecclesie. collatione xviij. c. xv.
Abrenunciatio quid sit. libro. iiij. capitulo. xxxiiij.
Abrenunciatio non prodest si implicamur dimissis. libro. iiij. ca. xxxvj.
Abrenunciantis preparatio contra temptationes. libro. iiij. ca. xxxviij.
Abrenunciās ad ꝑfectionem sine charitate contendens. colla. j. ca. vj.
Abrenunciationū tria genera. colla. iij. ca. iij. vj. ⁊. vij.
Abrenunciatio exterior non ꝓdest absq; interiori. colla. iij. ca. vij.
Abrenunciatio malorum describit. colla. iiij. ca. xx. ⁊. xxj.
Abstinentia spiritalis puritatē cordis generat libro. v. capi. xxj.
Abstinētia corporalis quare exerceatur. libro. v. ca. xxij.
Abstinentia senis comedentis ⁊ adhuc esurientis libro quinto capitulo. xxv.
Abstinentie temperamentum quomodo sit seruandū. colla. xxj. ca. xxij.
Abstinentiaz nostrā celare debemus colla. v. ca. xix.
Abstinentiam cur interdū temptatio carnis sequat. colla. xxij. ca. ij: ⁊. iij.
Acidie natura describitur. libro. x. capitulo. x.
Accidia quanta dispendia inferat mēti. libro. x. ca. ij.
Acidia quib⁹ generibus superat monachum. libro. x. ca. ij.
Acidia cecat mentem ab omni virtute. libro. x. ca. iiij.
Acidie duplex est impugnatio. libro x. ca. v.
Acidia capti quomodo collabuntur. li. x. ca. vj.
Actionis ordo mutatur sine culpa ꝓpter effectum studij. collatione. xvij ca. xiiij.
Actualis perfectio duplici ratiōe subsistit. colla. xiiij. ca. iij.
Actualis perfectio erga multa studiu diriuatur. colla. xiiij. ca. iiij.
Actuum preteritorū recordatio quousq; sit habenda. collatione. xx. capitulo. vij.
Adam vniuersarum rerum naturas nouit. colla. viij. ca. xxj.
Agonis carnalis similitudo ad certamen spiritale. libro. v. ca. xij.
Agonis spiritalis fundamentum in quo collocetur. libro quinto. capitulo. xvij.
Agonis mundialis purificatio. libro vj. ca. vj.
Ambidexter vir perfectus figuraliter nuncupat. collatione. vj. ca. x.
Amicitiaruz genera diuersa sunt. collatione. xvj. c. ij.
Amicitia indissolubilis virtutum parilitate federatur. collatione. xvj. capitulo. iij.
Amicitia perpetua tantum inter perfectos stare potest. collatione. xvj.

capitulo.v.
Amicitia quomō possit inuiolabiliter retentari.colla.xvj.ca.vj.
Amicitie iuramento firmate indirupte stare non possunt collatione.xvj ca.xxviij.
Amor dei comparatur viro qui a muliere deseritur.colla.xiij.c.viij.
Anachoretarum principium ⁊ ordo. colla.xviij.ca.vj.
Anachorete qualia loca debeāt expetere colla.xxiiij.ca.iij.
Angelum sathane pro angelo lucis suscipit hero.colla.ij.ca.v.
Angeli non sunt putādi immutabilis esse nature.colla.vj.ca.xvj.
Angeli creati ꝓbātur ante celū ⁊ terram.colla.viij.ca.vij.
Angelorū lapsus ⁊ diaboli describit colla.viij.ca.viij.
Angeli duo singulis hoībus sunt deputati.colla.viij.ca.xvij.
Anime perpetuitas ⁊ natura describitur.colla.j.ca.xiiij.
Anime ⁊ aquarie mole comparatio. colla.j.ca.xviij.
Anime decor ⁊ feditas in quibus cōsistat.colla.vj.ca.viij.
Animarum tres sunt stat⁹. colla.iiij. capitulo.xix.
Anime mobilitas.colla.vij.capi.iij.
Anime status ⁊ virtus.collatiōe.vij ca.iiij.
Anima naturaliter nunq̄ pōt eē ociosa.colla.vij.ca.iiij.
Anime perfectio ⁊ similitudo. colla. vij.capi.v.
Anime mobilitas plume vel pennule comparatur.colla.ix.ca.iiij.
Anima immunda non tradere nec ꝑcipere potest scientiam spiritalē.collatione.xiiij.ca.xiiij.
Anime naturaliter insunt semina virtutum.collatione.xiij.ca.xij.
Anime motus tripertitus distinguitur.colla.xxiiij.ca.xv.
Anime pars inferior primo succumbit tēptationib⁹.col.xxiiij.ca.xvij.
Archebij episcopi vita laudabilis. libro.v.ca.xxxvij.
Arma christianorū que sint que ad ꝑliorum exercitia preparentur.colla. vij.ca.v.
Artes omnes proprium finem habēt colla.j.capi.ij.
Artis magice auctor quis fuit. colla. viij.ca.xxj.
Athletis christi in corpore cōstitutis pugna non deest.libro.v.ca.xix.
Auaricie morbus q̄ perniciosus sit. libro.vij.ca.ij.
Auaricie morbus difficulter repellit libro.vij.ca.vj.
Auaritia vñ generetur ⁊ quāta mala ipsa generet.libro.vij.ca.vij.
Auaricia omnes virtutes impedit. libro.vij.ca.viij.
Auarus monachus nō potest permanere fixus in cenobio.libro.vij.capitulo.ix.
Auarus monachus graui labori se subijcit.libro.vij.ca.x.
Auari monachi requirunt feminas ꝓ custodia pecuniarum.libro.vij.capitulo.xj.
Auaricie morbus triplex esse diffinitur.libro.vij.ca.xiiij.
Auari monachi testimonio colorato se defendunt.libro.vij.c.xvj.
Auaricia superat⁹ ignominiosus redditur.libro.vij.ca.xx.
Auaricia qualiter debeat superari.libro.vij.capi.xxj.
Auarus esse potest non habens pecunias libro.vij.ca.xxij.
Auaricia nō potest vinci nisi nuditate.libro.vij.ca.xxiiij.
Auaricia paruū exitū sortit.libro.vij capi.xxv.
Auaricia lepram anime infert. libro

vij.ca.xxvj.
Auaritia victoriam nuditate conquirit. libro.vij.ca.xxviij.
Auariciā vincere potest ꝑseuerans in monasterio.libro.vij.ca.xxxj.
Auaricie ⁊ naturaliū vitioꝝ differentia.colla.v.ca.viij.
Auctoritatem quidā annorū numerositate vsurpant.colla.ij.c.xiij.
Auctor huius libri binomius fuit. libro.v.ca.xxxv.
Auctor huius libri non tm̄ audita sz visa narrat. In ꝓlogo primo qui incipit. Ueteris.
Auctor monachorum in primordio fidei quis fuit.libro.ij.ca.v.
Auctores a quibus cingulus monachorum habet exordiū.libro.j.ca.ij.
Auctores baculorum qui a monachis deferunt.libro.j.ca.ix.

¶ De littera.B.

Baculos quare deferāt monachi.li.primo. ca. ix.
Basilij sententia de virginitate sua.li.vj.c.xix
Basilij sententia cōtra auarū monachum. libro.vij.c.xix.
Blasphemus tradit immūdissimo spiritui libro.xij.ca.xx.
Bella carnalia non obtinens spiritaliter pugnare non potest.libro.v.capitulo.xvj.
Bellū auaricie extra naturam esse dicitur.li.vij.ca.j.
Beneficiuz nuditatis non prodest cupidis.libro.vij.ca.xxij.
Bonitas humana si diuine bonitati comparetur nō est bona.colla.xxiij capi.iiij.
Bono summo nemo pōt iugiter intendere.colla.xxiij.ca.v.
Bonum principale consistit in diuina contemplatione.colla.j.cā.viij.
Bonum malum: ⁊ mediū huius mundi.colla.vj.ca.iij.
Bonum velle confortat ⁊ dirigit deꝰ. colla.xiij.ca.xj.
Bonum principale non propter inferius bonū dz exerceri.col.xxj.c.xv.
Bonuz principale quomodo a ceteris bonis discernat.colla.xxj.ca.xvj.
Bonū multiplex consummauit paulꝰ apostolus.colla.xxiij.ca.ij.
Bonum quod apostolus se perficere non posse testat.col.xxiij.ca.iij.

¶ De littera.C.

Calciamētis quare non sint vsi monachi in egypto.li.j.c.x.
Chananeoꝝ terra quondā fuit semini sem deputata.colla.v.ca.xxiiij.
Carminū secularium quomō possumꝰ obliuisci.colla.xiiij.ca.xij.⁊.xiij.
Carnis vocabulū in scriptura diuersimode exponit.colla.iiij.c.x.
Castitas sanctimonia nūcupat.libro vj.ca.xv.⁊.xvj.
Castitatis ⁊ continentie differentia libro.vj.ca.iiij.⁊ col.xij.c.xj.
Castitas peculiaris gr̄a est inter munera dei libro.vj.ca.vj.
Castitatis custodiā augere debet premium.libro.vj. c.xvij.
Castitas sine humilitate obtineri. nō potest.libro.vj.ca.xviij.
Castitas excellens abbatis Sereni. colla.vij.ca.j.⁊.ij.
Castitatis gradus ⁊ differentie describunt.colla.xij.ca.vij.
Castitatis naturā inexperti cognoscere non possunt.colla.xij.ca.viij.
Castitatis perfecte signa.colla.xij.capi.viij.

Castitati non nocet carnis cōmotio accidēs per somnū.col.xij.ca.x.
Castitatis dulcedinē solt agnoscunt qui experiuntur.col.xij. ca.xiij.
Castitatis possibilitas in quo tempore possit agnosci.col.xij.ca.xv.
Castitatis finis debitus. colla. xij. capitulo. xvj.
Castitatē imaginariā philosophi habuerunt.col.xiij.ca.v.
Castitatis instrumēta abscē auxilio dei retinere non possumus.collatione.xiij.ca.vj.
Castitatis exemplum famosum agricole.col.xiij.ca.vij.
Castitatis perfecte reuelatio: colla. xv.ca.x.
Cellam deserere cām detrimentum fit.col.vj.ca.xv.
Cellam tradit fratribus cum vtensilibus suis archebius.libro.v. capitulo.xxxvij.
Cellulas repetere t inhabitare qualiter debeamus.li.ij.ca.xv.
Cenobite qualiter in cōgregatione vinere debeant.libro.iiij.ca.xlj.
Cenobitarū profectio quibus auctoribus fit institutu.col.xviij.ca.v.
Cenobitarū vtilitas ad differentiaz eremitarum.col.xix.ca.vj.
Cenobij t monasterij differētia.colla.xviij.ca.x.
Cenobij t solitudinis fructus describuntur.col.xix.ca. viij.
Centurio euangelicus tenet similitudinem anime perfecte. collatione vij.capitulo .v.
Ceremonis abbatis etas: inceptus t excusatio.col.xj.ca.iiij.
Ceremonis abbatis verba de castitate.colla.xij.ca.j.
Christus quomodo solus absq; peccato temptatus fit.col.v.ca. v.
Christus qua ratione temptatus fit a diabolo.col.v.ca.vj.
Christus cur aut humilis aut gloriscatus appareat.col.x.ca.vj.
Christus non tantum facti sed t voluntatis inspector est. colla . xvj. capitulo.xxij.
Christus solus absq; peccato. colla. xxij.ca.ix.
Christus solus absq; vulnere peccati vicit diabolum.col.xxij.ca.x.
Christus solus venit in similitudinem carnis peccati.collatione.xxij capitulo.xj.
Christus temptatur in vitijs quibus t primus homo temptatus est.collatione. v. ca.vj.
Cibi quotidiani optim9 modus.collatione.ij.ca.xix.xxj.xxij.x. xxvj.
Cilicinam vestē quare patres refutauerunt.libro.j.ca.iij.
Cingulus monachorum a quibus orum habuerit.libro.j.ca.ij.
Cinguli spiritalis sacramentum. libro primo.ca.xij.
Cogitationes prauas quomodo excludere debeamus.libro.vj.ca.xiij.
Cogitationuz status describitur. colla.prima.ca. xvj.
Cogitationum nostrarū triplex principium.colla.prima.ca.xix.
Cogitationum quadruplex discretio. colla.prima.ca.xxij.
Cogitationū discretio ad similitudinem nummularij.col.prima.ca.xx.
Cogitationes seniorib9 patefacere debemus.col.ij. ca.xj.
Cogitationes nostras quomodo cognoscāt demones.col.vij.ca.xv.
Cogitationes nostras demones qui busdam coniecturis eliciunt. colla. vij.capi. xvj.
Cogitationes bone difficilius custodiuntur cp concipiantur. colla. ix. capi.vij.
Cogitationum mutabilitas.collatione.x.capi. xiij.

Cogitationum suarū arcana manifestant. col. xxiiij. ca. j.
Cogitationes suas quomodo debeat monachus custodire. colla. xxiij. capitulo. vj.
Cognitio spiritalium rerum quomodo apprehendat. col. xiiij. ca. ij.
Colobȳs quare utantur monachi. libro primo. ca. v.
Comedere t bibere extra mensam p̄ illicitum sit. lib. iiij. ca. xviij.
Comedendi tempus atq; mensura. col. xxj. capi. xxiij.
Commotiones nostro vitio non aliorum excitantur in nobis. libro. ix. capi. v. t. vj.
Comparatio eius qui destinata ferre contendat. col. j. ca. v.
Communione dominica nunq̄ se dignum aliquis indicare debet. colla. xxij. ca. vj.
Concupiscentias carnis qualiter extinguere debeamus. libro. v. capitulo. xj.
Concupiscentia spiritus quid sit. colla. iiij. ca. xj.
Concupiscentia carnis aduersus spiritum quid nobis profit. colla. iiij. capitulo. xv.
Concordia sex vitiorum t dissidentia duorum ab eisdem. collatione v. capitulo. x.
Confidentie proprie periculum. col. ij. capi. xj.
Compunctionum cause diuerse sunt. col. ix. ca. xxvj.
Compunctionum diuerse sunt qualitates. col. ix. cap̄. xxvij.
Consilium pauperum t simplicium non debemus respuere. In prologo primo qui incipit. Veteris.
Cōsilio fideli anxietas magna removetur. colla. xvij. capi. iij.
Contemplationis conatus ad similitudinem marie t marthe. collatione prima. ca. viij.
Contemplatio dei multifarie concipitur. col. prima. ca. xv.
Contentiones religiosorum pro vilibus rebus. colla. prima. ca. vj.
Contemnentes magna occupant ali quando parvis. colla. iiij. ca. xxj.
Cordis stabilitas quomodo possit acquiri. colla. x. ca. xiiij.
Corruptionum diuersarum regule. libro. iiij. ca. xvj.
Criminosum habetur si quis suum quippiam dixerit. libro. iiij. ca. xiij.
Crux nostra timor domini est. libro iiij. ca. xxxv.
Crux impressa pectori t fronti non sinit demones approximare. colla. viij. ca. xviij.
Culpe fratrum quomodo puniantur libro. iiij. ca. xvj.
Culpe leuiores fuerūt nonnullis causa mortis. colla. vj. ca. xj.

¶ De littera. D.

Danielis abbatis vita describitur. colla. iiij. capitulo primo.
Debitum creditoribus pro matre persolvit arebebius. libro. v. ca. xxxviij.
Decipientis t decepti pena innuit. colla. viij. ca. xj.
Decimas fideliter offerentes cōmendantur. col. xxj. ca. ij.
Decimarum t primitiarum oblatio. col. xxj. ca. iij.
Dei voluntate vel permissu cuncta geruntur. colla. iij. ca. xx.
Deo quedam ex consuetudine nature nostre ascribimus. libro. viij. capitulo. iij.
Deo membra humana quare ascribūtur. libro. viij. ca. iiij.

Deus solus incorporeus dicitur collatione. vij. ca. xiij.
Deus nihil qd substantialiter maluz sit creauit. colla. viij. ca. vj.
Deus in adiutorium meum intende: quāte sit virtutis. colla. x. ca. x.
Deus sepe inuitos nos trahit ad salutem. col. xiij. ca vj.
Deus dijudicat vniuersa sm presentes actus hominū. collatione. xvij. capi. xxvj.
Demones quid possint in cogitationibus: ⁊ quid non possint. collatione. vij. ca. xv.
Demones certi vnicuiq; vitio prelati sunt. colla. vij. ca. xvij.
Demones quem modū in pugnatione seruent. col. vij. ca. xix.
Demones sunt vni⁹ fortitudinis ad temptandum. col. vij. ca. xx.
Demones nō sine labore confligunt cū hominibus. col. vij. ca. xxj.
Demones non habent potestatem ledendi nisi permissi a deo. collatione vij. ca. xxij:
Demonum potestas imminuta est. col. vij. capi. xxiij.
Demones quomodo sibi aditum preparent in corporibus hominuz. colla. vij. ca. xxiiij.
Demonum diuersa sunt studia ⁊ voluntates. col. vij. ca. xxxj.
Demoniorū genera contra iustos dimicantia. col. vij. ca. xxxj.
Demonum inquietudo quam in aere semper exercēt. col. viij. ca. xij.
Demonū casus ⁊ initium lapsus eorundē. col. viij. ca. viij. ⁊. x.
Demonum pugna quam aduersus se ipsos cōmouent. col. viij. ca. xiij.
Demonū subiectio quā suis principibus exhibent. col. viij. ca. xvj.
Demones nihil aduersus homines preualent nisi prius mentes possederint. col. viij. ca. xix.
Derelinqui interdum a domino vtile nobis est. col. iiij. ca. vj.
Diabolus nostro fini semper insidiatur. libro. iiij. ca. xxxvij.
Diaboli illusiones quibus incautos decipit. col. prima. ca. xx.
Diabolus in claritate apparens creditur esse nuncius iusticie. colla. ij. capi. vij.
Diaboli pctm̄ quare sine remedio et venia sit. col. iiij. ca. xiiij.
Diabolus nullū decipere potest nisi eū qui prebuerit sue voluntatis consensum. col. vij. ca. viij.
Diabolus quomodo dicatur mēdax ⁊ pater eius. col. viij. ca. xxv.
Diffinitionibus apostolorum ⁊ patrum non nostris viuere debemus. libro. vij. ca. xviij.
Diffinitionibus proprijs confidens perfectionis culmen ascendere non potest. col. ij ca. xxiiij.
Diffiniendū nullis est de his que ad vsum humanum pertinent. colla: xvij. ca. xxxj.
Diffinitio immobilis in quibus sit tenenda ⁊ in quibus rescindenda. col. xvij. ca. xxix.
Diffinitio incauta veniabiliter mutatur. col. xvij. ca. viij.
Diffinitionibus nostris non debemus obstinate adherere. col. xvij. capi. xxv.
Discretio inter nobilissima spiritussancti dona numeratur. collatione ij. capi. j.
Discretio quanta bona conferat religioso. col. ij. ca. ij.
Discretionis bonum multipliciter in scripturis commendatur. colla. ij. capi. iiij.
Discretionis imperitia sunt decepti saul ⁊ achab. col. ij. ca. iij.
Discretio principaliter ducit ad deuz col. ij. ca. ij.

Discretionez appetere debemus. colla. ij. capi. xvj.
Discretio vera quomodo possideatur colla. ij. ca. x.
Discretionis imperitia decepti. colla. ij. ca. v. vj. vij. t. viij.
Dispensatio dei inscrutabilis est. colla. xiij. ca. xvij.
Dissensio quibus de causis nascatur inter spiritales. collatione. xvj. capitulo. viij.
Dissensionū cause spiritales sunt amputande. col. xvj. ca. ix.
Directio cordis in deum: colla. prima. capi. xiij.
Dilectio naturaliter inest omnibus animantibus ꝑm genus suum. collatione. xvj. ca. ij.
Diluuio iuste puniti sunt qui ate pec cauerunt. col. viij. ca. xxiij.
Docere alios posse presumentes corripiuntur. col. xxiij. ca. xvj.
Dominice diei consuetudo ad differē tiam aliorum dierum. li. iij. ca. xj.
Dormire quare post matutinas dissuadeatur. libro. ij. ca. xiij. Et libro iij. capi. v.
Dormire quando sit vituperabile et quando laudabile. libro. v. capitulo. xxix. t. xxxj.
Diuitiarum triplex genus. collatione. iij. ca. ix.
Diuitias corporales tantum relinquens: perfectus esse non potest. colla. iij. capi. x.

De littera. E:

Epistole parentū cōbu runt anteꝙ legunt. li. v. ca. xxxij.

Error hereticorū detestabilis de christo t latrone. colla. j. ca. xiiij.
Errores nō vere renunciantiū manifestat senex. col. xxiiij. ca. ij.
Esca delicatissima apud egypti monachos que sit. libro. iiij. ca. xj.
Esca quo fine sumenda sit. libro. v. capi. viij.
Esce sumende tempus excedere non debemus. libro. v. ca. xx.
Esca monachi qualis esse debeat. libro. v. ca. xxiij.
Escam in cella senex nunꝙ solus accipiens. libro. v. capi. xxvj.
Esca multiplex sanctarum scripturarum. col. viij. ca. iij.
Euāgelij gratia quid conferat perfectis t infirmis. col. xxj. ca. vj.
Euangelij sub gratia an sub legis terrore velimus consistere: situm est in nostra potestate. col. xxj. ca. viij.
Euangelice perfectionis gratia quo modo quis probetur esse subiectus col. xxj. ca. xxxiiij.
Euagatione corporis magis aggranatur ꝙ relenatur anxietas cordis col. xxiiij. ca. v.
Eunuchorum tepor describitur. colla. iij. capi. xvij.
Exanditiois indicia sunt multa. colla. ix. ca. xxxij.
Exanditionis diuerse sunt cause. col. ix. ca. xxxiij.
Excusatio cassiani de institutis patruz scribendis. In prologo primo qui incipit Ueteris.
Excitator fratrū solita hora debet cōmonere fratres. libro. ij. capi. xvij.
Exepla pfectionis ab vno vel a patricis expetere debemus. li. iiij. ca. xl.
Exempla virtutum a pancis vel rarissimis sumamus. col. iij. ca. vij.
Exemplum de anuaro monacho. libro vij. ca. xj.
Exemplū de iuda contra morbū ava

ricie.libro.vij.ca.xxiij.
Exemplum de fratre acidioso. libro x.capitulo.xx.
Exemplū regis ezechie vana gloria delecti.libro.xj.capitulo.x.
Exemplū regis ozie vana gloria superati.libro.xj.capitulo.xj.
Exemplum ioas regis inde quid pter superbiā meruerit.libro.xij. capitulo.xxj.
Exemplum fratris ieiunium differē tis propter indebitum finez.colla. ij.capitulo.xxiij.
Exēplū de rustico qui castitatē cum vxore sua tenuit.col.xiiij.capi.vij.
Exemplum patientie de quadam femina.colla.xviij.capitulo.xiiij.
Exemplū patientie de beato abbate pafnutio.colla.xviij.capitu.xv.
Exemplum de fratre qui demonū cauam vidit.colla.vij.capi.xvj.
Exemplū de fratre qui propter polutiones a communione abstinuit. colla.xxij.capitulo.vj.
Expositio illius. Exercitatio corporalis ad modicum utilis est.colla. prima.capitulo.x.
Expositio dominice orationis. col. ix.capitulo.xviij.
Expositio illius. Omnibus omnia factus sum.colla.xvij. capitu. xx.
Expositio versiculi. Dzeueni in maturitate tclamani.col.xxj. capitu. xxvj.
Expositio illius. Non qđ volo bonū facio:sed quod odi malum hocago colla.xxiij.capitulo.j.ij.iij.t.xv.
Expositio illius. Lōdelector legi dei secundum interiorem hominē.col. xxiij.capitulo.xj.
Expositio illius. Scimus quoniam lex spiritalis est colla.xxiij.ca.xij.
Expositio illius. Scio q̄ non habitat in me boc est in carne mea bonum.colla.xxiij.capitulo.xiij.
Expositio illius. Jugū meum suaue est.colla.xxiiij.ca.xxiij.

¶ Delittera.f.

Fabula de tonsoris mercede compositā.colla. xxiij.capitulo.xiij. Flagitiozū recordatio quanta mala inferat colla.xx.capitulo.ix.
Fratrū consortia propter lesionē nobis factam non debemus deserere libro.ix.capitulo.vij.
Fratrum commotionē dissimulatione contentiosa roborantes. colla. xvj.capitulo.xv.
Fratrū inimicitie quātū noceant spiritalibus viris.colla.xvj.ca.xvj.
Fraude t irritatione inducentes ad iram.colla.xvj.capitulo.xviij.
Ficus deferentes egrotāti:fame moriuntur libro.v.capitulo.xi.
Fides vera a solo deo prestatur. colliij.capitulo.xvj.
Filij dei acceperunt in vxores filias hominū.colla.viij.capitulo.xxj.
Finis in omnibus est considerādus colla.xvij.capitulo.ix.
Finis cenobite quis sit. collatione xix.capitulo.viij.
Finis eremite qs sit.collatione.xix. capitulo.viij.
Fornicatio duplici fine debellari debet.libro.vj.capitulo.j.
Fornicatio studio humano non pōt euinci.libro.vj.capitulo.v.
Fornicatio vnde principaliter procedat.libro.vj.capitulo.ij.
Fornicationē t immūditiā mortificare debemus.collatione.xij.cap.iij.
Fornicationis recordationē tenuissimam admittere non debemus. collatione.xix.capitulo.xvj.
Fornicatio quadruplex in scripturis

inuenitur.collatione.xiiij.capi.xj.
Fructus studij spiritalis duoꝝ patrũ describitur.libro.v.ca.xxvij.
Fructus penitẽtie.xv.describuntur. collatione.xx.capi.viij.
Fundatus impfecte ad deteriora mala prolabitur.libro.xij.capi.xxvj.
Furtũ commissum purgatur ꝑ verã confessionem.collatione.ij.cap.xj.
Furtum innocẽti impingens:a diabolo possidetur.colla.xviij.ca.xv.

¶ De littera.G.

Gratia rumactiones ꝓ multis referre deo debemus.lib.xij.ca.xviij.
Gratiarũactiones dicuntur cũ quis beneficia dei recolit.colla.ix.capi.xiiij.
Gratia dei humano conatu compensari non potest.colla.xiij.cap̃.xiij.
Gratia dei transcendit humane fidei angustias.colla.xiij.ca.xvj.
Genera singulorum vitiorum quot sint.colla.v.capitulo.xj.
Gentium septem significatio describitur.colla.v.capitulo.xvj.
Gentium septẽ numerus ⁊ octo:quomodo debeat intelligi.colla.v.capitulo.xvij.⁊.xviij.
Gentes septem cur iubeantur interfici: ⁊ vna mandetur deseri colla.v.capitulo.xix.
Gentes decem cur deus predixerit abrae expugnandas ab israel.col.v.capitulo.xxij.
Genuũ flexio quõ teneatur a vespere sabbati vsq̃ ⁊c.libro.ij.ca.xviij.
Gule vitium principaliter expugnãdum est.libro.v.capi.iij.⁊.xj.
Gule concupiscentia quõ possit superari.libro.v.capitulo.xiiij.
Gule ⁊ fornicationis passio ⁊ curatio.colla.v.capitulo.iiij.
Gule natura ad similitudinem aq̃uile comparatur.colla.v.ca.xx.
Gule perseuerantia quomodo nobis dominetur.collatione.v.capi.xxj.
Gule vitio deuicto laborare debetis pro ceteris virtutib⁹.col.v.c.xxvj.
Gulosi experiri non possunt interioris hoĩs pugnas.libro.v.cap̃.xiij.

¶ De littera.H.

Habitus monachorum li.primo.c.ij.iij.iiij.v.vj.vij.viij.ix.⁊.x.
Heremi que est in dyoico:descriptio.li.v.c.xxxvj.Et colla.xviij.capitulo.j.
Heremum expetere cur debeamus:⁊ profect⁹ eius quis sit.li.viij.c.xvij.
Heremi que est iuxta vicũ thecue descriptio.colla.vj.ca.j.
Heremus in q̃ cheremon:nesteros ⁊ ioseph cõuersabant.col.xj.cap̃.iij.
Heremum quare reliquit abbas ioãnes.colla.xix.capitulo.iij.
Heremi commoda,discribuntur.col.xix.capitulo.v.
Heremũ petentes non bñ instituti ꝑiculo se tradunt.col.xix.capitulo.x.
Heremita quõ possit vitia sua agnoscere.colla.xix.capi.xij.
Heremum intrans nondum a vitijs purgatus quomodo possit sanari.colla.xix.capitulo.xiiij.
Heresis anthropomorphitarum vñ traxerit originem.colla.x.capi.v.
Hypocrisis vtilis beati Pauli apostoli.colla.xvij.capitulo.xx.
Hominis mors miserabilis.colla.ij.capitulo.v.
Horas diuinas cum additione operis persoluunt.libro.iij.capitu.ij.
Hore regulares vnde traxerint origi

nem libro.iij.capitulo.iij.
Humilitas precelsa abbatis pynufij.libro.iiij.ca.xxx.Et col.xx.c.j.
Humilitatis vera indicia.libro.iiij.capitulo.xxxix.
Humilitas ⁊ timor dei: fundamenta euãgelica sunt.libro.xij.ca.xxxj.
Humilitas sincera abbatis ioannis colla.xix.capitulo.ij.
Humiliari in veritate debẽt q̃ ad ꝑfectionẽ tendũt.col.xxiij.ca.x.
Humilis falsa cuiusdã fratris elegãter irridet̃.col.xviij.capitulo.xj.
Humilitas vera que sit.colla.xviij.capitulo.xj.
Humi diu precumbentẽ orando: duplex vexat malũ.libro.ij.cap̃.vij.
Humoꝝ genitaliũ abũdãtia quomodo castigetur.col.ij.capitulo.xxiij.
Humanitatẽ magnam ostendit btũs Serenus cassiano.col.viij.cap̃.j.

¶ De littera.I.

Iaculis ignitis sauciat̃ incaute corripiẽs.collatione.ij.ca.xiij.
Ieiunium sabbati paschalis vñ factum sit rome.libro.iij.cap̃.x.
Ieiunioꝝ regula vniformis nõ põt ab oĩbus custodiri.li.v.capitu.v.
Ieiunij mensura que sit assumenda.libro.v.cap̃.ix.
Ieiuniũ quotidianũ q̃ñ solui debeat ⁊ q̃ñ nõ.libro.v.capitulo.xxiiij.
Ieiunia indiscreta ⁊ vigilie quãti ꝑiculi sint.col.ij.capitulo.xvij.
Ieiunãtes ex indignatione q̃ ꝓphani sint.col.xvj.cap̃.xix.
Ieiunio quidã laudem humanam aucupantur.col.xxj.cap̃.xiiij.
Ieiuniũ quale bonum sit.colla.xxj.capitulo.xiij.
Ieiuniũ non est principale bonum.colla.xxj.capitulo.xiiij.
Ieiunij ratio ⁊ vtilitas describitur.colla.xxj.capitulo.xvij.
Ieiunium non semper congruũ esse dicitur colla.xxj.capitulo.xviij.
Ieiuniũ cur resoluat̃ totis quinq̃gesime dieb⁹.col.xxj.ca.xix.⁊.xx.
Ieiunij relaxatio vtrũ nõ obsit castitati.col.xxj.capitu.xxj.
Ieiunium quadragesime refertur ad anni decimas.col.xxj.capi.xxv.
Illusio abbatis ioannis describit̃.col.ij.capitulo.xxj.
Illusio nocturna vnde procedat.lib.vj.capitulo.xj.
Illusionũ illecebras quõ a nobis repellere debeam⁹.colla.xxij.ca.vj.
Imꝑatiue decreta mortem irrogant.non impleta.col.xxj.cap̃.xiiij.
Incentiuis carnis nisi bũiliaremur grauius teneremur.col.xiiij.c.xvj.
Indicia vere humilitatis.libro.iiij.capitulo.xxxix.
Indicia mẽtis ad purum excocte.li.vj.capitulo.xxij.
Indicia quibus suꝑbia aĩe inesse cognoscitur.libro.xij.capi.xxix.
Indicia aĩe nõdũ purgate.colla.xj.capitulo.x.
Iudicia quib⁹ interni motus ꝓbant̃ extincti.col.xv.ca.x.
Iudicia quib⁹ a peccatis nos absolutos agnoscamus.col.xx.ca.v.
Industria nostra nihil sine dei adiutorio preualet.col.iiij.ca.v.
Inferiores nõ debẽt cõtemni in collatione.col.xvj.capitulo.xij.
Infirmitas carnis quomodo nõ possit obesse puritati cordis.libro.v.capitulo.vij.
Infirmorum qui necdũ sunt fundati mobilitas col.xiiij.cap̃.vj.
Infirmi iniurias ferre non possunt.col.xvj.cap̃.xxiiij.

Iniuria victus infirmitatē suā manifestat. col. xviij. cap. xiij.
Iniurijs lacessitus quō se habere debeat. col. xvj. cap. xxvj.
Instrumenta perfectionis describuntur. li. ij. capitulo. vij.
Interrogare sapienter: pars maxima intelligentie est. col. x. cap. ix.
Intellectus efficacia per experientiā colligitur. col. x. cap. ix.
Inuidia difficilius curatur ꝙ alia vitia. col. xviij. capitulo. xvij.
Ioannis abbatis virtus eximia in theoretica vita. colla. xix. cap. iiij.
Ira quanta mala generet. libro. viij. capitulo primo.
Iram non noriā esse dicentes reprobantur. libro. viij. cap. ij.
Iracundie iusta vel iniusta commotio. libro. viij. cap. vj.
Iracundie nihil est postponendum. col. xvj. cap. vij.
Iracundiā quomodo comprimere debeamus. col. xvj. cap. xxvij.
Ira in quo nobis sit necessaria. lib. viij. capitulo. vij.
Iram aduersus nosipsos suscipere debemus. libro. viij. cap. viij.
Iram protrahentes arguuntur. libro viij. capitulo. x.
Ire quis sit finis. libro. viij. capi. xj.
Iram ad momentum non licet retineri. libro. viij. capi. xij.
Ira in veteri lege prohibetur. libro viij. capi. xiij.
Ire amputatio ſm euangeliū. libro viij. cap. xix. x. xx.
Ira solitarios etiam amarissime vexat. col. v. capitulo. ix.
Ire z discordie amaritudo sex remedijs amputatur. col. xvj. ca. vj.
Ire natura brevib⁹ verbis exprimitur. col. xvj. cap. xxvij.
Iudicare neminem debemus. libro v. capitulo. xxx.
Iudicio⁹ propzio confidens a diabolo decipitur. col. xvj. cap. xj.
Iugum meum suave z onus meum leve est: quomodo intelligēdum sit. col. xviij. cap. xxij.
Iugum domini cur amarum z grave onus sentiatur. collatione. xviij. capitulo. xxiij.
Iurani z statui custodire iudicia iusticie tue: quomodo intelligat. col. xvj. capitulo. xxix.
Iustum interficiens merito bis punietur. col. vj. cap. viij.
Iusto tam prospera ꝙ aduersa prosicunt ad salutē. col. vj. capitu. ix.
Iustus vir non cere sed adamantino signaculo similis esse debet. col. vj. capitulo. xij.
Iustus septies cadit z surgit: quō intelligatur. col. xxij. cap. xiij.

¶ De littera. C.

Caritatis pernicies describitur. collatione prima. capitulo. xj.
Caritatis sublimitatem quibus gradib⁹ ascendere debeamus. col. xj. c. vij.
Caritatis affectu declinātes vitia. col. xj. capitulo. viij.
Caritas ō seruis facit filios: z imaginem dei confert. col. xj. ca. ix.
Caritatis perfectio est pro inimicis orare. col. xj. cap. x.
Caritate nihil preciosius inueniri potest. col. xj. cap. xij.
Caritati nihil est preponendū. col. xvj. capitulo. vij.
Caritatis non solū res dei sed etiā deus est. col. xvj. cap. xiij.
Caritatis gradus describūtur. col. xvj. cap. xiiij.
Charismatū donatio tripertita dis-

finitur. colla. xv. ca. j.
Charismatum dona non in mirabilibus sed in virtute cōsistunt. colla. xv. capi. vij.

¶ De littera. L.

Laborantibus adiutorium dei tribuitur libro. xij. capitulo. xiiij.
Laborem obtinēde pfectionis sine misericordia dei adipisci nō possumus. libro xij. ca. xvj.
Lapsus diaboli ⁊ angelorū. col. viij. capi. viij.
Lachrymarum perfusio non semper sistit in nostra potestate. colla. x. capitulo. xxviij.
Lachryme diuersimode pfluunt sm compunctionum diuersitatem. col. ix. ca. xxix.
Lachryme nō debent extorqueri abbis q̄ transierunt in affectū virtutū colla. ix. ca. xxx.
Lapsus initium ipsius diaboli. col. viij. ca. x.
Lapsus ⁊ deceptio mōachi mesopotameni. colla. ij. ca. viij.
Lapsus peccatoris ⁊ iusti differenter se habent colla. xxij. ca. xiij.
Laudant diuersimode deum viui et mortui. colla. j. ca. xiiij.
Lectiones ad mensam quibus auctoribus sint inuente. li. iiij. ca. xvij.
Ledi ab alio nō possum⁹ nisi prius a nobisipsis ledamur. co. xviij. c. xvj.
Legitimi nō debent se inuicē a salute animarum impedire. col. xxj. ca. ix.
Lenticule grana ab economo reperta libro. iiij. ca. xx.
Leticia mētis cur mutet in mesticiā animi. col. iiij. ca. ij. iij. ⁊. iiij.
Liberū arbitriū quomō maneat cū dispēsatione gr̄e diuine. col. iij. ca. xij.
Liberū arbitriū adiutorio dei semp indiget. col. iij. ca. xxij.
Liberi arbitrij potestas ⁊ adiutoriū dei. col. vij. ca. viij.
Liberi arbitrij infirmitas. col. xiij. capi. x.
Liberū arbitriū nō est idoneū ad saluandū. colla. xiij. ca. xviij.
Libertas arbitrij ⁊ gratia dei. colla. xiij. capi. viij.
Lignū aridū ex obediētia rigare non cessat abbas Joannes. li. iiij. capitulo. xxiiij.
Luxuria. Supra vbi fornicatio.

¶ De littera. M.

Malum nulli inuito ab alio potest inferri collatione. vj. capitulo. iiij.
Mala quēadmodū dicatur deus creare. col. vj. capi. vj.
Mauortes monachoꝝ. libro primo capi. vij.
Mādatoꝝ dei intellectus a dño condonat colla. iij. ca. xv.
Mandata supergredi ad exemplum abrae dauid ⁊ ceterorū. colla. xxj. capi. iiij.
Mandata maiora soluens maxim⁹ in gehēna habebit. col. xiiij. ca. ix.
Matutina solennitas quo tempore instituta sit. li. iij. ca. iiij.
Matutinis horis p̄cipue debemus sensus nostros occupare. colla. xxj. capi. xxvj.
Melotis quare vsi sint monachi in egypto. li. primo. ca. viij.
Memoria dei qua cautione debeat a mōacho custodiri. col. xxiij. ca. ix.
Mens vtrū possit iugiter vna eadem q̄ qualitate durare. col. vj. ca. xiiij.

Mētibus humanis in quem modū spiritus immundi copulētur. colla. vij. capi. x.
Mēs nostra quibus ex causis aggrauatur. collatione. ix. capi. v.
Mēdacio vtiliter ⁊ veniabiliter vsi sunt sancti. col. xvij. ca. xvij.
Mēdacio impune vsi sunt qui sub lege vixerunt. colla. xvij. ca. xviij.
Mendacium in veteri testamēto veniabiliter vsurpatū fuit collatione xvij. capi. xix.
Mendaciū vtile ⁊ veritatem plerūq; noxiam apostoli censuerūt. coll. xvij. capi. xx.
Mendacium in quotidianis necessitatibus sepius incurrimus. colla. xvij. ca. xxj.
Mendacij patrociniū sanctiviri propter diuersas causas assumpserūt. col. xvij. ca. xxv.
Mēdacij ꝑfugia quādo sint recipienda. colla. xvij. ca. xvij.
Meritū vniuscuiusq; nō debet ex signis estimari. colla. xv. ca. vj.
Mercedis retributio ꝟm principalē mentis cōceptum. collatione. xvij. capi. xij.
Mirabilia que dominus peculiariter in sanctis suis operatur. colla. xij. capi. xij.
Mirabilius est de se vitia q̄ de alio demones expellere. collatione. xv. capi. viij.
Monachi in p̄mordio fidei a marco normā acceperūt. libro. ij. ca. v.
Monachus quante placiditatis esse debeat. libro. viij. ca. v.
Monachus debet vitare mulieres ⁊ episcopos. libro. xj. ca. xvij.
Monachi rudes quomodo exemplo seniorum debeant erudiri. collatione. xviij. ca. ij.
Monachoꝝ tria genera intra egyptum sunt. col. xviij. ca. iiij.
Moꝝ ornatꝰ plusq̄ signoꝝ laudabilis est. colla. xv. ca. vij.
Mores bonos si habuerimus: cū oībus cōuenire possumꝰ. li. ix. ca. viij.
Moribus disiungi ⁊ habitatione cōiungi nihil prodest. col. xvj. ca. iij.
Mundus tria habet: scz bonū: malum ⁊ medium. col. vj. ca. iij.

¶ De littera. N.

Naturalis legis tempore quomō homines obnoxij fuerint pene collatiōe. viij. ca. xxiij.
Naturalis legis tempore iuste sunt puniti q̄ peccauerūt. collatione. viij. capi. xxiiij.
Nequitiarū differentia que immundis spiritibus inest. collatiōe. viij. capi. xviij.
Nomina nō sine causa sunt celestibus virtutibus indita. colla. viij. ca. xv.
Nomnia principatuū quare sortiantur spiritales nequitie. collatione viij. capi. xiiij.
Nouicij q̄bus statutis exerceātur lib. iiij. capi. viij.
Nouicij cogitationes suas celare nō debent. libro. iiij. ca. ix.
Nouicij obedientia etiā in naturali necessitate arceantur. libro. iiij. capitulo. x.
Nuditas quēadmodū possit sustentari. libro. vij. ca. xxix.
Nuptie honorabiles non damnant̄ sed approbant̄. colla. xxj. capi. x.

¶ De littera. O.

Obediētia fratris Joānis libro. iiij. cap̄. xxiij. xxiiij. xxv. ⁊. xxvj.
Obediētia patris Mucij. libro. iiij. cap̄. xxvij.

Obediētia patris Mucij: obediētie abrahe cōparatur. lib. iiij. capitulo. xxviij.
Obediētia fratris sportas distrahentis. libro. iiij. ca. xxix.
Obediētia abbatis pynufij hortum excolentis. libro. iiij. ca. xxx.
Obsequia quotidiana qua diligentia seruari cōueniat. libro. iiij. ca. xix.
Obsequiū spōtaneū quorundā fratrū libro. iiij. ca. xxj.
Obsequij quotidiani statutū in egypto. libro. iiij. ca. xxij.
Obseruantia monachi ſm sententiā beati Macharij. libro. v. ca. xlj.
Obsecratio est imploratio ꝑ peccatis. colla. ix. ca. xj.
Ociositas quō amputata sit a quodā fratre. libro. v. ca. xxxix.
Ociosi conditiones describit. libro x. capi. vj.
Ociosos tanq̄ corrupta mēbra, fugere docet. libro. x. ca. vij.
Ocium quāta mala generet. libro. x. capi. vij. ⁊. xiij.
Ociosis impertiēda est humanitas. libro. x. ca. xv.
Ocium docet esse fugiendū. libro. x. capitulo. xxj.
Ociosi correptio. libro. x. ca. xvj.
Ocij causa facit non esse cenobia. libro. x. capi. xxij.
Olei vas vnicum ꝓijcit ad senioris imperiū. libro. iiij. ca. xxv.
Omnibus non omnia conueniunt. colla. xxiiij. ca. viij.
Orandi disciplinā. libro. ij. ca. vij.
Oratio subsequens psalmum. libro ij. ca. viij.
Orationes cū quāto silētio ꝑsoluant̄ libro. ij. ca. x.
Oratiōes cū opere manuū quō exerceant̄. libro. ij. ca. xiiij.
Orare nō licet cū suspēso ab oratione libro. ij. ca. xvj.
Orationis qualitas describit̄. colla. ix. capi. ij.
Orationum qualitates diuerse sunt. colla. ix. ca. viij.
Oratio quō pura ac sincera esse pōt colla. ix. ca. iij.
Orationum species quadripertita. colla. ix. ca. ix.
Orationes ꝓprie dicunt̄ quib⁹ aliq̄d vouemus deo. collatione. ix. capitulo. xij.
Orationū quattuor species an vnicuiq; simul sint necessarie. colla. ix. capi. xv.
Orationū species ad q̄s nos debeamus tēdere. colla. ix. ca. xvj.
Orationuz q̄ttuor genera sunt a dn̄o initiata. colla. ix. ca. xvij.
Orationis dn̄ice expositio. colla. ix. capi. xviij.
Orationis sublimioris q̄litas. colla. ix. capi. xxv.
Orationis perfecte status ab antonio describit̄. colla. ix. ca. xxxj.
Oratio intra cubiculū ⁊ clauso ostio deferēda. colla. ix. ca. xxxv.
Orationis tacite ⁊ breuis vtilitas. colla. ix. ca. xxxvj.
Oratio. Deus in adiutorium meum intende: magne virtutis. colla. x. capitulo. x.
Operari nolentē inquietū esse necesse est. libro. x. ca. viij.
Operantur manibus qui cū apostolo sunt. libro. x. ca. ix.
Operari manib⁹ quare voluerit apostolus. libro. x. ca. x.
Operari docemur verbo ⁊ exemplo. libro. x. ca. xj.
Operari nolens nō manducet. libro x. capi. xij.
Operatio manuū multa vitia amputat. libro. x. ca. xiiij.
Operatus est apostolus nō tantum sibi: sed, etiam alijs libro. x. capitu-

lo.xviij.
Operantes manibus p suis t alioꝝ necessitatibus .libro. .x.ca.xxij.
Opus manuū suarū cōremās. libro x.ca.xxiiij.
Operatio inquieta fratris ostendit sent per visionē. colla.ix.ca.vj.
Operationis utilitas t odij detrimētum. colla.xxiij.ca.xij.
Opera dei mirāda cōtremiscat homo colla.xij.capi.xij.
Opidū thenneseos describit. colla. xj.capi.j.
Ordo ascendendi ad perfectionē. libro.iiij.ca.xxix.
Ordo prelatandi erga vitia quō arripiatur.colla.v.ca. xxvij.
Ordo specierū sup orationis qualitate.colla.ix.capi.x.

¶ De littera. P.

PAtientiā nō debem⁹ sperare de aliozum vsqz ture libro.iiij.cap.xiij.
Patientia in mozum emēdatione non in solitudine consistit.libro.viij.capi.xv.
Patientes a nemine pronocati quibus comparentur.libro.viij.capitulo.xviij.
Patientia foznicatiōis ardoꝛē extinguit.colla.xij.ca.vj.
Patientia secularibus t non fratribus impendētes sub periculo sunt. colla.xvj.capi.xvij.
Patientiam mentientes silentio fratres ad iraz pronocātes.colla.xvj. capi.xviij.
Patientia ficta sepe plus ad iram ꝓ sermo pronocat.collatione.xvj.capitulo.xviij.
Patientia simulata quozundā fratrū colla.xvj.ca.xx.
Patientia non tantū in labijs sed in corde dz esse.colla.xvj.capi.xxij.
Patientia vera quēadmodū possit acquiri.col.xviij.ca.xiij.
Patientia vera absqz tribulationib⁹ nō poterit possideri. collatiōe.xviij capi.xiij.
Patientie exemplū in quadā deuota femina.colla.xviij.ca.xiij.
Patiētie grāde exemplū in beato pafnutio.colla.xviij.ca.xv.
Patiētie pfectio in quo fundamento colloceꝛ.colla.xviij.ca.xvj.
Patiētia eximia cuiusdā fratris.colla.xix.ca.j.
Pafnutij cōuersatio t vita describitur.colla.iij.ca.j.
Palmarū genera quibus apostolus cozonam agonis ascendit.libro.v. capi.xviij.
Parentum pulsio de necessarijs mochabo interdicitur.colla.xxiiij.ca. x.et.xj.
Parentū vicinia nō timēt qui vitam apollo studeꝛt.collatione.xxiij.capitulo.ix.
Parētes cozpe deseruisse t cozde inuteri non prodeꝛt.libro.v.capitulo.xxxij.
Pasce cōsuetudo quō p egyptū obseruatur.col.x.ca.ij.
Pax interior t abstinētia spiritalis. libro.v.ca.xxj.
Peccati cozpus t eius mēbra describuntur.colla.xij.ca.ij.
Pctōzum ꝓtereritozū recordatio quo usqz sit habenda. collatione.xx. capitulo.viij.
Pctōz oblioio vtilis est ꝓpter multa.colla.xx.ca.ix.
Pctō immunes se credentes lippis sunt similes colla.xxiij.ca.vj.
Peccato dicētes hoiem immunē. duplici erroze tenenꝛ.collatiōe.xxiij. capi.viij.

Peccata bene intelligere paucorum
est.collatione.xxiij.ca.viij.
Peccatum mortale non leni sed diu
turna penitudine purgat. collatiõe
xxiij.capitulo.xv.
Peccati corpus quid sit.collatione
xxiij.capitulo.xvj.
Peccatores immundos omnes scti
se confessi sunt.colla.xxiij.ca.xvij.
Pctõ sancti t iusti nõ sunt immunes
collatione.xxiij.ca.xvij.
Peccatũ etiã in oratione vix declina
ri potest. collatione.xxiij. ca.xix.
Peccati enacuatio a quib⁹ fit discen
da.collatione.xxiij.capitulo.xx.
Perfectionis gradũ quõ possit quis
ascendere.libro.iiij.capi. xlij.
Perfecti viri nihil debent absolute
diffinire.collatione.xvij.ca.viij.
Perfectionis viã a quib⁹ discere de
beam⁹.libro.xij.ca.xv.
Perfectio absq; humilitate non põt
attingi.libro.xij.ca.xxiij.
Perfect⁹ vir figuraliter ambidexter
dicitur.colla.vj.ca.x.
Perfectionem veram si desideramus
ad dimissa non redeamus.colla.iij.
capi.vij.
Perfectionũ diuersitas.collatiõe.xj.
capi. xij.
Perfectionis ratio quib⁹ debeat ape
riri.colla.xiiij.ca.xvij.
Persecutiones: egestates: infirmitates q̃
vtiles sint.colla.vj. ca.iij.
Perseuerantia erga pfectionẽ acqui
rendã.colla.vij. ca.vj.
Perseuerantia arrepte professionis.
colla.xiiij.ca.v.
Pena regularem disciplinam preter
euntiũ.libro.ij.ca.xv.
Pena ad bozas recurrere retardan
tium.libro.iij.ca.vij.
Penitentie plena t perfecta diffini
tio.colla.xx.ca.v.
Penitentie fructus diuerse describũ
tur.colla.xx.cã.viij.
Penitudo in quo sit habẽdat in quo
non.colla.xx.ca.xj.
Penitere cupientib⁹ doctrina multi
plex tradit.colla.xx.ca. viij.
Petere nulla debemus q̃ ea q̃ conti
nentur in dominica oratione.colla
tione.ix.ca·xxiij.
Pollutio nocturna quando reatum
cõtrahat dormienti.collatione.xxij
capitulo.v.
Pollutio nonnunq̃ diaboli factione
contingit.colla.xxij.ca.vj.
Pondus duplicis mensure religioso
rum.colla.xxj.ca.xxij.
Postulationes dicuntur imploratio
nes pro pacetorius mũdi.collatio
ne.ix.ca.xiij.
Preceptorũ legalium t euangelicorũ
differentia.collatiõe.xxj.ca. xxxij.
Precepta euangelica lenitora sunt q̃
legalia.colla.xxj.ca.xxxij.
Precepta seniorum nõ debẽt discute
re iuniores.colla.xviij.ca.tij.
Prefici alijs desiderantes nunq̃ se
nioꝛib⁹ subiiciunt.colla.iiij.ca.xx.
Prelijs cõtra vitia.colla.v.ca.xxvij.
Primitias nostras offerre deo debe
mus.colla.xxj.ca.xxvj.
Probati diligentissime debent reci
di ad cenobiũ.libro.iiij.ca. xxxiij.
Professio nostra ꝓprium finẽ habet
colla.j.ca.ij.
Professio monachorũ quibus auctoꝛ
ibus fit instituta.collatione.xviij.
capitulo.v.
Profectus spiritalium maioꝛ in egy
pto q̃ in syria conferebatur. colla
tione.xvij.ca.vij.
Professio minoꝛ cum deuotione ma
gna quanti meriti sit.collatiõe.xix.
capitulo.iij.
Propꝛietarij querela miserabilis.li
bro.vij.ca.vij.
Propꝛietarius non veretur grandia

vitia committere. libro. vij. ca. vij.
Proprietarius permanere non pōt in monasterio. libro. vij. c. ix.
Prophete seducti mors propter inobedientiā facta. colla. vij. ca. xv.
Propositum dei principale ⁊ prouidentiatia quotidiana. collatione xiij. cap̄. vij.
Promissa plerumq; vtilius est interrumpere q̄ implere. collatione. xvij capitulo. ix.
Promissa probant̄ mutata a sanctis ab angelis ⁊ a deo. collatione. xvij. capitulo. xxv.
Prouentus boni nō prosunt malis nec bonis obsunt mali. collatione xvij. ca. xij.
Pugna carnis ⁊ spiritus. collatione iiij. ca. xj.
Purgatiores mente sodidiores se iudicant. collatione. xxiij. ca. xxj.
Puritatem mentis ⁊ corpis conseruantia. libro. v. ca. x.
Puritatem cordis intente custodire docet. libro. v. ca. xv.
Puritatis perfecte statū q̄uō retinere possimus. libro. vj. ca. xxj.
Puritatē cordis deo parare debem⁹ libro. vj. ca. ix.
Puritatis perfecte indicium. libro vj. ca. x.
Puritas carnis sine mūdicia cordis obtineri non pōt. libro. vj. ca. xij.
Puritas qualiter custodiatur. libro vj. capitulo. xiij.
Puritatis vere quis sit finis. libro vj. capitulo. xx.
Puritatis consequende seniorū traditio. libro. xij. ca. xiij.
Puritatis: castitatis: directionis et patientie acquisitio. collatione. iij. ca. vij. vel. xij.
Puritatē cordis tota virtute acquirere debemus. colla. j. ca. v.

¶ De littera. Q.

Quadragesime ieiuniū refert̄ ad anni decimas col. xxj. ca. xxv.
Quadragesima cur diuerso dierū numero obseruetur. collatione. xxj. ca. xxvij.
Quadragesima cur vocetur cū triginta sex diebus tantum ieiunetur. colla. xxj. ca. xxviij.
Quadragesime legem supgrediuntur pfecti. colla. xxj. c. xxix.
Quadragesime causa ⁊ initiū. colla. xxj. capitulo. xxx.
Quadragesimali tempore maxime temptantur monachi. collatione xxj. capi. xxviij.
Questio soluit̄ donotis orationib⁹ libro. v. ca. xxxiij.
Questio q̄ sit monacho scopos: ⁊ q̄s sit finis. colla. j. ca. ij.
Questionis iam dicte solutio. colla. prima. ca. iiij.
Questio de efficientia virtutū. collatione. prima. ca. ix.
Questio de perseuerantia spiritalis theorie. colla. j. ca. xij.
Questio de cogitationū mobilitate. colla. j. ca. xvj.
Questio de acq̄renda vera discretiōe colla. ij. ca. ix.
Questio de refectionis mō. colla. ij. capitulo. xviij.
Questio de libero arbitrio ⁊ gratia dei. colla. iij. ca. xj.
Questio de eo. Caro cōcupiscit aduersus spiritū ⁊ spiritus aduersus carnem. colla. iiij. ca. viij.
Questio. quid intersit inter carnale ⁊ male. colla. iiij. capi. xviij.
Questio cur de⁹ patiat̄ sanctos viros a latrunculis interfici. collatiōe. vj. capi. j.
Questio an reus teneatur qui iustū interficit cum iustus inde meritum

habeat.collatione.iiij.ca.vij.
Questio de mobilitate aīe ꝛ pugna celestium nequitiarum.collatione.vij.capitulo.vij.
Questio super anime ꝛ demonū coniunctione.collatione.vij.ca.ix.
Questio vtrū demones inter se impugnationis ordinē seruent.collatiōe vij.capitulo.xviij.
Questio de differentia nequitiarū celestium.colla.viij.ca.ij.
Questio quomodo ad ꝑpetuā dei memoriā peruenire possimus.colla.x.capitulo.viij.
Questio quomodo spiritales cogitationes immobiliter teneant.colla.x.capitulo.xij.
Questio cur affectus timoris ꝛ spei dicatur imperfectus:collatione.xj.capitulo.xj.
Questio de consummatione castitas collatione.xj.ca.xiiij.
Questio an corporis motū possimus dormientes euadere.collatione.xij.capitulo.ix.
Questio in quo tēpore castitas ꝑfici possit.col.xij.ca.xiiij.
Questio q̄re merita virtutū non deputent īdustrie laborātis.col.xiij.c.ij.
Questio quomodo gentiles absq; dei gratia dicantur castimoniā habuisse.colla.xiij.ca.iiij.
Questio de cenobij ꝛ solitudinis fructu.colla.xix.ca.vij.
Questio de remedio illorum qui cito de cenobijs discesserint.colla.xix.capitulo.xj.
Questio an castitas sicut ꝛ cetere passiones debeant explicari.collatione xix.c.xv.
Questio de fine penitentie ꝛ satisfactionis indicio.colla.xx.ca.iij.
Questio vtrū pro cordis compunctione reminiscēda sint peccata collatione.xx.ca.vj.
Questio de diuersa obseruatione quadragesime.col.xxj.ca.xxiiij.
Quinquagesime dieb⁹ cur non ieiunetur in egypto.collatione.xxj.capitulo.xj.ꝛ.xij.

¶ De littera.R.

Rebrachiatoria monachorum.libro j.capitulo.vj.
Reconciliari fratribus debem⁹.li.viij.c.xiij
Regnū dei ꝛ regnū diaboli describit.colla.prima.ca.xiij.
Regularis obseruātia ſm quē modū debeat teneri.libro.j.ca.ix.
Remedia cōtra fornicationem.libro vj.capi.iij.
Remedia quibus possit puritas ꝑmanere.libro.vj.ca.xxiij.
Remedia cōtra auariciā.libro.vij.capi.xxx.
Remedia quib⁹ iram eradicare possimus.col.xvj.capitulo.vj.Et libro viij.ca.xxj.
Remedia quib⁹ tristiciā exterminare possim⁹.libro.ix.ca.xiij.
Remedia contra acidiam.libro.x.capitulo.225.
Remedia quibus vanā gloriā vitare possimus.libro.xj.ca.18.
Remedia aduersus morbū suꝑbie.libro.12.ca.33.
Remedia castitatis conseruande.collatione.12.capitulo.16.
Remedium illorum qui idoneos se iudicant ad docendū.colla.24.ca.xvj
Remedijs multis inuitamur ad eternā salutē.colla.20.ca.8.
Remissio q̄ vtilis sit in aduentu fratrū.colla.24.ca.20.

Remissionis vtilitatē ioannes euangelista narrat. colla. xviij. ca. xxj.
Renūciationū singularꝫ perfectio quō appbendenda sit. colla. iij. ca. vij.
Renuncians nō debet se iactare de re licitis vel allatis ad monasterū. libro. iij. ca. iij. ꝛ. iij.
Renunciās male in quo differat a nō renūciante. libro. vij. ca. xv.
Renunciatio apostolorum ꝛ primitiue ecclesie. libro. vij. ca. xvij.
Renuncians non debet abdicata resumere. libro. vij. c. xxvij:
Renūciationum tria sunt genera. collatione. iij. ca. iij.
Renunciationum triū expositio. col. iij. capitulo. vj.
Renunciantibus perfecte quomodo centuplum promittatur in hoc mūdo. colla. xviij. ca. xxvj.
Ruina duoꝝ fratrū ob discretionis imperitiā. colla. ij. ca. vj.
Ruina subitanea nemo collabit. col. vj. ca. xvij

¶ De littera. S.

Arabaitarū

Sacramento corporis xpi peccatores non oēs priuantur. colla. xxiij. ca. xxj.
Sctōs viros in quo debeam⁹ admirari. colla. xv. ca. ij.
Sctī viri duri ac pīnaces esse nō possunt. colla. xvij. ca. xxvij.
Sancti multi esse possunt: sed absq; peccato nemo nisi christus. collatione. xxij. ca. ix.
Sancti omnes non similitudinē sed veritatem carnis peccati susceperūt colla. xxij. ca. xij.
Satisfactionis firmum indiciū. col. xx. ca. x.
Saxum magnum ad abbatis imperiū adnoluit abbas ioannes. libro iiij. ca. xxvj.
Statute sufficientie parcitatem nullus audet excedere. li. iiij. ca. xliij.
Senectutis vltime perseuerantia in monasterijs egyptiorum. libro. iiij. capitulo. ij.
Senex indiscretus desperationes ad ducit innumeras temptato. colla. ij. capitulo. xiij.
Serapion narrat furtū suū in inuentute commissum. colla. ij. ca. xj.
Serapion antropomorphitarū heresim ex simplicitate cōtraxit. col. x. ca. iij.
Sermo p̄m audientium meritū aliqñ tribuit. colla. j. c. xxiij.
Scientiā scripturarū quo studio asse qui possimus. libro. v. ca. xxxiij.
Scientia sine castitate obtineri nō potest. libro. vj. ca. xviij.
Scientia legis magisterio dñi cōfertur. colla. iij. ca. xiij.
Scientia religiosorū. collatione. xiij capitulo. j.
Scientia actuali ad spiritalē sciētiā peruenitur. colla. xiij. ca. ix.
Sciētiam spiritalem nec tradere nec percipere potest anima immunda. collatione. xiij. ca. xiij.
Scientiam veram mali habere non possunt. colla. xiij. capitulo. xvj.
Scientia spiritalis quibus ex causis infructuosa fit. collatione. xiij. capitulo. xvij.
Scientia spiritalis quomodo perpetua soliditate possit robozari. collatione. xiij. ca. xij.
Scientia spiritalis puritate castitatis postulet. colla. xiij. ca. xvj.
Scientie spiritalis tria sunt genera. colla. xiij. c. viij.
Scientie vere disciplinam quomodo apprehendere debeamus. collatione. xiij. ca. x.

Sciētie vere domum mundanus homo non potest promereri. col. xiiij. capi. ix.
Scriptura diuina agro optimo comparatur. col. viij. ca. iij.
Scripturarum sanctarū intellectus duplici sententia conijcitur. colla. viij. ca. iiij.
Scripturarū diuinarū multiplex intellectus. col. xiiij. ca. xj.
Scripturarū auctoritas nō debet ꝓpter infirmorum scandalum mutari col. xvij. ca. xv.
Signorum opera precellit vite probitas. col. xv. ca. ix.
Sol non occidat super iracundiam vestram: quomodo intelligatur. libro. viij. ca. ix.
Solitariorum quorundaz vita periculosa. col. xviij. ca. viij.
Solitarij q̄ operationum eligere debeant genera. col. xxiiij. ca. iiij.
Sopore resolutus increpatur. libro v. capi. xxxv.
Spūs immūdi quomodo humanis mentibus copulentur. col. vij. ca. x.
Spiritus immundi quomodo energuminis dominent̄. collatione. vij. capi. xij.
Spiritus spiritui penetrabilis eē nō potest. col. vij. ca. xiij.
Spiritibus immūdis traditos spernere nō debemus. col. vij. ca. xxviij.
Spiritibus immundis vexati a cōmunione dominica cur separentur. colla. vij. ca. xxix.
Spiritibus vexatos patres non repellebant a communione. colla. vij. ca. xxx.
Spiritalis doctrine gratiam consequuntur plerunq̄ indigni. col. xiiij. capi. xix.
Sponsionis recordatio gignit magnam anxietatem. col. xvij. ca. ij.
Sponsionis anxietas insomnez cogit ducere noctem. colla. xvij. capitu. iiij.
Sponsio in speleo presepis dominici facta. colla. xvij. ca. v.
Status septuplex dirigens ad salutem. col. xiiij. ca. v.
Studium habendi propriuz miserabile. libro. iiij. ca. xv.
Superbie duo sunt genera libro. xij capi. ij.
Superbia omnes virtutes aufert. libro. xij. ca. iij.
Superbia de archangelo fecit diabolum. libro. xij. ca. iiij.
Superbia omniū vitiorum fomites germinat. libro. xij. ca. v.
Superbie vitium tempore ⁊ origine primū est. libro. xij. ca. vj.
Superbie malū ipsum deū aduersarium habet. libro. xij. ca. vij.
Superbia diaboli christus sua humilitate extrinxit. libro. xij. ca. viij.
Superbiam quomodo superare possimus. libro. xij. ca. ix.
Superba anima subditur diabolis illudenda. libro. xij. ca. xxij.
Superbia spiritalis impugnat etiā carnales. libro. xij. ca. xxiiij.
Superbie carnalis descriptio. libro xij. ca. xxv.
Superbia cuiusdam fratris. libro. xij. ca. xxviij.
Superbia tepefact⁹ alijs preesse desiderat. libro. xij. ca. xxx.
Superbiam quomodo vincere possimus. libro. xij. ca. xxxj.
Superbia quō per verā humilitatez possit extingui. libro. xij. ca. xxxij.
Superbie humane confusio. colla. xiij. ca. xviij.
Suscipiendus in ordine quomodo probetur. libro. iiij. ca. iij.
Suscipiendi cur secum nihil permittantur inferre. libro. iiij. ca. iiij.
Suscepti cur suis exuātur ⁊ alijs in

duant vestimentis. libro. iiij. ca. v.
Susceptī cur non statim permittan
tur commiscerī fratribus. libro. iiij.
capitulo. vij.

¶ De littera. T.

Tranquillitas cordis in quo cō
fistat. lib. vij. ca. xvj.
Trāquillitas cordis
quantum sit appetē
da. col. j. ca. vij.
Trāquillitas cordis absq; humilita
te nō acquirit. colla. xvij. ca. xiij.
Temptatos blanda consolatione de
bemus reficere. col. ij. ca. xiij.
Temptationū tolerantia a solo deo
tribuit. col. iij. ca. xvij.
Temptationum consolatio. col. vij.
capi. vj.
Temptantur omnes homines tripli
ci ratione. col. vj. ca. xj.
Temptatio abbatis moysi. colla. vij.
capi. xxvj.
Temptari nullus sine dei pmissu cre
dendus est. col. viij. ca. xxvij.
Temptationib⁹ tēporalibus nō sub
iecti miserrimi sunt. co. vij. ca. xxx.
Temptationibus deus virtutem hu
mani arbitrij experitur. colla. xiij.
capi. xiiij.
Temptationū incursio quid vtilita
tis cōferat. colla. xviij. ca. xxv.
Temptari cur permittat deus quos
ad resistendum infirmos nouit. col.
xiij. capi. xiij.
Tepidorum negligentiam describit.
col. iiij. ca. xij.
Tepidi monachi deteriores censen
tur secularibus. col. iiij. ca. xix.
Testamentum abbatis ioānis. libro
v. ca. xxviij.
Testimania contra. spiritum acidie.
libro. x. ca. vij.
Testimonia contra eos q̄i abdicata
repetunt. libro. vij. ca. xij.
Testimonia quibus apostolus preci
pit operari. libro. x. ca. xix.
Testimonia salomonis contra aci
diam. libro. x. ca. xxj.
Testimonia contra vanam gloriam.
libro. xj. ca. xij.
Testimonia de eo q̄ nihil boni sine
adiutorio dei perficere possumus.
libro. xij. ca. xvj.
Testimonia super significatiōe octo
vitiorum. col. v. ca. xxv.
Timore dei ascenditur ad charitatez
libro. iiij. ca. xxxix.
Timoris dei perpetuitas a deo con
fertur. col. iij. ca. xviij.
Timor qui charitatis magnitudine
generat. col. xj. ca. xiij.
Timor perfectus t imperfectus elu
cidatur. col. xj. ca. xij.
Tristicia quantū dispendium inferat
libro. ix. ca. j.
Tristicia quomodo debeat curari. li
bro. ix. ca. ij.
Tristicia anime cui comparetur. lib.
ix. capi. iij.
Tristicia vñ generet. li. ix. ca. iiij.
Tristicia que desperationem impor
tat. libro. ix. ca. ix.
Tristicia in quo sit nobis vtilis. lib.
ix. capi. x.
Tristicia que sit scōm deum: t que se
cundū diabolū. libro. ix. ca. xj.
Tristicia triplex salutaris dicit: alie
noxie. libro. ix. ca. xij.
Tristicia t ira etiam solitarios ve
xat. col. v. ca. ix.

¶ De littera. V.

Vana gloria tem
ptat in
parte carnali t spiri
tali. libro. xj. ca. ij.
Vanagloria multiplex

est.li.xj.ca.iij.
Uana gloria impugnat a dextris ⁊ a sinistris.libro.xj.ca.iiij.
Uana gloria cui comparetur: libro xj.capi.v.
Uana gloria nec beneficio solitudinis extinguitur.libro.xj.ca.vj.
Uana gloria cū deiecta fuerit: acrius resurgit ad luctamen.li.xj.cap̄.vij.
Uana gloria nec eremo nec etate deferuet.libro.xj.ca.viij.
Uana gloria mixta virtutibus periculosior est.libro.xj.ca.ix.
Uana gloria quibus modis monachum pulset.libro.xj.ca.xiij.
Uana gloria quomodo suggerat clericatus gradū.libro.xj.ca.xiiij.
Uana gloria ⁊ superbia sine ministerio corporali perficiuntur.collatione.v.ca.vij.
Uana gloria quomodo mentem inebriet.libro.xj.ca.xv.
Uana gloria in quo sit vtilis. colla. v. capi.xij.
Uana gloria in verbo dei omni cautione debet vitari.col.xiiij.ca.xvij.
Uaniglorij nō possunt vere sciētie donū ꝓmereri.col.xiiij.ca.ix.
Uenialibus peccatis carere nō possumus.col.xxij.ca.xiij.
Uenialiū peccatorū nunq̄ deesse poterit penitudo.col.xx.ca.xj.
Uerbū dei superbi ⁊ tepidi negligenter audiūt.col.xiiij.ca.iij.
Uerbum dei predicantes ⁊ operibus vitiosis inherentes. collatio. xiiij. capitulo.xvj.
Ueritatis optimum examen. colla. xvj.capi.x.
Ueritas quibusdā nocuit ⁊ mendacium profuit.col.xvij.ca.xx.
Uestis monachorum qualis esse debeat.libro primo.ca.ij.
Uestimenta nouitiorum quare reseruersentur.libro.iiij.ca.vj.
Uestigia ⁊ monita quorū imitari debeamus.col.ij.ca.ix.⁊.x.
Uitiorum cause pene ab omnib⁹ ignorantur.libro.v.ca.ij.
Uitia curari nō possunt nisi cause eorū fuerint publicate.li.xj.ca.xvj.
Uitiorū expositio que per superbiam generant̄.libro.xij.ca.xxvij.
Uitia que extra naturalem motum contrahuntur a nobis. libro. vij. capitulo.v.
Uitia naturalia sine creatoris iniuria insunt nobis. libro.vij. ca. iiij.
Uitia octo principalia.collatione.v capitulo.ij.
Uitiorū duo sunt genera ⁊ quadripertita efficientia.col.v.ca. iij.
Uitij vniuscuiusq̄ qualitas ⁊ origo describitur.col.v.ca.xj.
Uitia quomodo diuerso certamine expugnare debeam⁹.co.v.ca. xiiij.
Uitiorum de victoria extolli nō debemus.col.v.ca.xv.
Uitia non nisi dei auxilio superant̄ col.v.capi.xv.
Uitiorum terras possidere quomodo nobis vtile sit.col.v.ca. xxiiij.
Uitijs possessi miserabiliores sunt arrepticijs.col.vij.ca.xxiiij.
Uitia tribus modis vincuntur.col. xj. capi.vj.
Uie nostre directio ex deo est. colla. iij. capi. xiij.
Uigilias quomō extendāt patres vsq̄ ad lucē. libro.ij.ca. xij.
Uigilie sabbati paschalis modus ⁊ ordo.libro.iij.ca.viij.⁊.ix.
Uigilias longas perferūt ꝓpter verbi diuini auditū.col.xvij.ca.j.
Uirginū gloriā habere volētes quid facere debeāt.col.xxij.ca.vj.
Uirtutē quālibet a quo expetere debeamus.libro.v.ca.iiij.
Uirtutum perfectionez nemo suis viribus potest obtinere.libro.xij.ca.

x.xj.⁊.xij.
Uirtutum actio sed non merces eorũ cessabit. col.j.ca.x.
Uirtutũ parturitio que ab vna ascenditur ad aliam. col.xiiij.ca.xvj.
Uiros sanctos cur permittat deus interfici a latronibus. col.vj.ca.ij.
Uite probitas precellit signoruz opera. col.xv.ca.ix.
Ultionũ multa sunt genera quibus deus punit pctõres. col.vj.ca.xj.
Uocatio samuelis. col.ij.ca.xiiij.
Uocatio pauli apostoli. collatione.ij.ca.xv.
Uocationum tria sunt genera. colla.iij.capi.iij.
Uocationum trium expositio. colla.iij.capi.iiij.⁊.v.
Uocationum gratia multiplex ostenditur. col xiij.ca.xv.
Uoluntatis bone effectus a domino condonatur. col.iij.ca.xv.
Uoluntatis bone initium ⁊ consummatio a domino est. col.iij.ca.xix.
Uoluntas nostra que sit inter concupiscentiam carnis ⁊ spiritus ponit col.iiij.ca.xij.
Uoluntas nostra bona absq; gratia dei nõ dirigit. col.xiij.ca.ix.
Uoluntatem bonam an sequatur vel precedat gratia dei. collatione.xiij.capitulo.xj.
Uoluntas bona nec semp gratie nec semper homini est deputanda. col.xiij.capitulo.xij.
Uoluntatem propriam subijciẽs fratri: fortis ⁊ sanus dicitur. collatione.xvj.ca.xxiij.
Uoluntas operantis non processus operis debet intueri. collatio.xvij.capitulo.xj.
Uoluntatis contempte obstinacia retineri nõ debet. colla.xvij.ca.xxiij.
Uoluntatis ⁊ non tantũ facti inspector est deus. col.xvj.ca.xxij.
Utilitas que nobis de incentiuis estibus generat. col.xij.ca.v.
Utilitas que sit in naturalibus vitijs libro.vij.capi.iij.
Utile nobis est interdũ derelinqui a domino. colla.iiij.ca.vj.
Utilitas pugne carnis ⁊ spiritꝰ. collatione.iiij.ca.vij.
Utilitas que ex colluctatione carnis ⁊ spiritus oritur. col.iiij.ca.xiij.
Uxorẽ hortatur vt abrenunciet theonas. col.xxj.ca.viij.
Uxorem dimittit ⁊ ad monasterium peruolat. col.xxj.ca.ix.

¶ Explicit annnotatio notabiliũ sententiarum huius operis.

voluntas propria mortificatio li: 4 cap: 8.

¶ Quos opus hoc libros teneat cognoscere si vis:
Et quid quisq; tonet: subscriptos perlege versus.

Cesaris imperio famuletur romulus orbis:
Et paribus studijs sub materialibus armis
Miles teutonicus sibi seruiat atq; latinus:
Augens rempublicam consueto robore nostram.
Ast ego vir tenuis non vtens talibus armis:
Perpetuis votis cum fratribus odilo nostris
Augusto opto meo deuotus tempore cuncto:
Vitam virtutem pacem simul atq; salutem.
Et ne cum pacis sibi bella gerenti inimicis
Semper amans ocij videar minus auxiliari:
Offero de nostris quoq; spiritualibus armis
Munus perparuum: sed eorum mentibus aptum.
Militie sacre decorat quos baltheus ille:
Christus discipulos quoiussit cingere lumbos.
En tibi quesitos iam dudum diue libellos:
Implens promissum: collegi corpus in vnum:
Unius ore viri quos spiritus inclytus auctor:
Obtulit ecclesie: diuo pro munere matri:
Que sine fine suis eterno prospicit vsu.
Deniq; bissenos presenti corpore libros
Aspicias queso: sequitur q̄ congruus ordo.
Primus habet: monachis habitus quis debeat esse.
Regula psallendiq; modus datur inde secundo.
Tertius hoc iterum describit plenius ipsum.
Informatq; nouos per singula quartus alumnos.
Octo quidem reliqui quos cernis adhuc superesse:
In se concludunt numerum totidem vitiorum:
Persequiturq; suum proprio syntagmate monstrum
Unusquisq; liber: dans quid sit cuive cauendum.
Hos collata patrum celebri sermone priorum
In duplici forma comitantur bis duodena.
Horum quodq; tibi quid honestum conferat audi:
Primus enim moyses in primis scire duobus
Dat: que sit destinatio: debeat aut fore finis:
Discreteq; iubet super omnia viuere fratres.
Pafnutius monachum docet inde relinquere mundum:
Corporis illecebre daniele dicente resiste.
Serapion iterum notat octo lues vitiorum.
Sanctorum loquitur de morte theodorus abbas.
Carpitur improbitas sathane vaga mensq; Sereno.

Et de spiritibus traduntur multa sinistris.
Hortatur fratres Isaac collatio bina:
Orandum pure cum cordis simplicitate.
Quid sit perfectum: quid castum: quid ve parari
Vernarisq deo valeat custode: docemur
Collatis trinis preceptoris cheremonis
Ac summi veri divina cognitione:
Decq charismatibus confert tibi nesteros abbas.
Dictat amicitie Josepb firmissima iura:
Monstrans preterea que diffinitio vera.
Sit genera binc pyamon tria prosequitur monachorum.
Vite communis de fine vel anachoretis:
Colloquitur salubris collatio multa ioannis.
Crimina purgandi condis precepta pynuti.
Vinere maiori venia quinquagesimali
Tempore: concedit theonas: absolvit t illud:
Accedant nobis qua re phantasmata noctis:
Et cur sepe malum quod nolumus hoc operamur.
Concludunt omnes sentiarum traditiones.
Sermones abrahe: de carnis lege domande.

¶ Disertissimi Johānis Eremite qui Cassianꝰ dicitur: in duodecim libros de institutis cenobiorum. ⁊ de octo principalium vitioꝝ remedijs: ad Castorē e piscopum prefatio feliciter incipit.

Eteris instrumēti narrat historia: sapiētissimū Salomonē post acceptā diuinitus sapientiam prudentiamq; multam nimis: ⁊ latitudinem cordis quasi arenam maris innumerabilem: ita vt domini testimonio nullus ei similis retroactis temporibus extitisse: neq; post eū surrecturus esse dicatur: illud magnificum domino templū extruere cupiētem: alienigene regis Tyri auxiliū poposcisse. Qui misso ad se hyrā filio mulieris vidue: quicquid diuina sapiētia suggerente preclarum in templo domini: vel in sacris vasis moliebatur: ministerio eius ac dispositione ꝑfecit. Si ergo ille vniuersis regnis terre sublimior principatꝰ: ⁊ israelitici generis nobilior excellentiorq; progenies: illaq; sapiētia diuinitus inspirata: que cunctorum orientalium ⁊ egyptiorū disciplinas ⁊ instituta superabat: nequaq̄ pauperis atq; alienigene viri consilium dedignatur: recte etiam tu bis eruditus exemplis: beatissime papa Castor: verum ac rationabile deo templum: non lapidibus insensibilibus: sed sanctorum virorum congregatione: nec temporale ⁊ corruptibile: sz eternū atq; inexpugnabile edificare disponens: vasa etiam preciosissima domino cupiens cōsecrare: non multo auri metallo argentive conflata q̄ post rex babylonius capta concubinarum suarum ac principū deputet voluptati: sed animabus sanctis que innocentie: iustitie ⁊ castitatis integritate fulgentes: regez xp̄m in semetipsis circūferant commorantem: egenum me omniq; ex parte pauperimū: ad cōmunionem tanti operis dignaris adciscere. In prouincia si quidem tua cenobioꝝ ex parte orientaliū maximeq; egyptioꝝ volens instituta fundare: cum sis ipse cunctis virtutibus scientiaq; perfectus: ⁊ vniuersis ita refertus diuitijs spiritalibus: vt perfectionē querentibus satis abundeq; nō mō tuus sermo: sed etiā sola vita sufficiat ad exemplū: me quoq; elinguē ⁊ pauperē sermone atq; scientia: vt aliquid ad explementum tui desiderij de inopia sensus mei conferam: poscis: precipisq; vt instituta monasterioꝝ que per egyptū ac palestinā custodiri cōspeximus ita vt ibi nobis a patribus tradita sunt: q̄uis imperito digeraz stilo: nō leporē sermonis inquirens in quo ipse apprime es eruditus: sed sanctoꝝ simplicē vitaz simplici sermone fratribus in nouello monasterio tuo cupiens explanari. Cui rei quantū me pius ardor desiderij tui prouocat obedire: tātū per multiplices estuū moles volentē obtemperare deterrent. Primū: qz nec vite

j. Regis. v. Ibi. vij.

mee ita equiparāt merita. vt confidā me res tā arduas: tam obscuras: tam sanctas: digne posse animo ac mēte complecti. Secundo. quia ea que a puericia nostra inter eosdē constituti atq; ipsorum incitati quotidianis adhortationibus ⁊ exemplis vel agere temptauimus: vel didicimus: vel visu percepimus. minime iam possumus ad integrū retinere: tot annoꝝ circulis ab eorum consortio ⁊ imitatione conuersationis abstracti: presertim cū harum rerum ratio: nequaq̄ possit ociosa meditatione doctrinaq; verboꝝ vel tradi vel intelligi vel memoria cōtineri: totum nāq; in sola experientia vsuq; cōsistit. Et quēadmodū tradi nisi ab experto nō queūt ita nec ꝑcipi quidē vel intelligi nisi ab eo qui ea pari studio ac sudore apprehendere elaborauerit: possunt que tñ si collatione iugi spiritaliū viroꝝ frequenter discussa non fuerint ⁊ polita: cito mentis retrorsum incuria dilabuntur. Tertio qꝛ idipsum qđ vtcūq; nō pro merito rei: sed ꝑ presentis tꝑis statu possumus reminisci: imperitior sermo cōgrue non valet explicare. Huc accedit qđ suꝑ hac re viri ⁊ vita notabiles ⁊ sermone scientiaq; preclari multa iam opuscula desudarūt: sanctū Basilium ⁊ Hieronymū dico aliosq; nonnullos: quorum anterior sciscitantibus fratribus suꝑ diuersis institutis vel questionibus: nō solum facundo: verūetiā diuinarū scripturarum testimonijs copioso sermone rūdit. Alius vero nō solum suo elucubratos ingenio edidit libros verūetiā greca lingua digestos: in latinū vertit eloquiū. Post quorum tam exuberātia eloquētie flumina: possem nō immerito presumptionis notari: si aliquid stillicidij huius inferre tēptassem: nisi me hec fiducia tue sanctitatis animaret ⁊ sponsio: q̄ vel tibi he nuge forēt accepte qualescūq; sunt: vel eas cōgregationi fratrū in nouello tm̄ monasterio cōmorantiū deputares. Qui si quid a nobis minus forsitan caute prolatū fuerit: ⁊ pie relegant ⁊ cū venia indulgentiore sustentent. fidē potius mei sermonis q̄ venustatē eloquij requirentes. Quapropter beatissime papa: vnicū religiōis ⁊ humilitatis exēplar: tuis ꝑcibus animatus: ꝑm vires ingenij mei opus qđ iniūgis aggrediar: ⁊ ea q̄ omnimodis intacta relicta sunt ab anterioribus nostris: vtpote qui audita potius q̄ experta describere tēptauerūt: velut rudi monasterio: ⁊ veritatem sitientibus intimabo. Nec plane mirabiliū dei signorūq; narrationem studebo contexere: q̄ q̄uis multa ꝑ seniores nostros ⁊ incredibilia nō solū audierimus: verūetiā sub obtutibus nostris perspexerimus impleta: tamē his omnibus pretermissis: que legentibus preter admirationem nihil amplius ad instructionem perfecte vite conferunt. instituta eorum tantummodo ac monasteriorum regulas: maximeq; principaliū vitiorum que octo ab eis designantur: origines ⁊ causas. curationesq; ꝑm traditiones eorum: quantum domino adiuuante potuero fideliter explicare contendam. Propositum si quidem mihi est: nō de mirabilibus

dei sed de correptione mor̄ nostrorum ⁊ consummatione vite ꝑ
fecte: ꝟm ea que a senioribus nostris accepimus pauca disserere
In eo quoq̄ preceptis tuis satisfacere studebo: vt si quid forte
nō ꝟm typū maiorum antiquissima cōstitutione fundatū: sed ꝑ
arbitrio vniuscuiusq̄ instituentis monasteriū: vel diminutum
vel additū in istis regionibus cōprobauero: ꝟm eam quam vi-
dimus monasteriorum regulam per egyptum vel palestinam
antiquitus fundator̄: fideli sermone vel adijciam vel recidam.
Nequaq̄ enim credas rationabilius quippiam vel perfectius
constitutionem nouellam in occiduis galliarum partibus tepe
rire potuisse: q̄ illa sunt instituta: in quibus ab exordio predica
tionis apostolice a sanctis ac spiritalibus patribus fundata
mo. asteria ad nos vsq̄ ꝑdurant. Illam sane moderationē opu-
sculo huic inserere presumam: vt ea que ꝟm egyptiorum regulā
seu pro asperitate aerū: seu pro difficultate ac diuersitate morū
impossibilia in his regionibus vel dura vel ardua comprobaue
ro: institutis monasteriorum que per palestinam vel mesopota
miam habent̄: aliquatenus temperem: quia si rationabilis pos
sibilium mensura seruetur: eadem obseruantie perfectio est etiā
in impari facultate.

¶ Explicit prefatio.

¶ Incipit annotatio capitulorum primi libri de ha-
bitu monachorum.

Capitulum. j. Proemiale.
ij De cingulo monachi.
iij De veste monachi.
iiij De cucullis egyptiorum.
v De colobijs egyptiorum.
vj De rebrachiatorijs.
vij De mauortibus eorum.
viij De melote ⁊ pelle caprina.
ix De baculo.
x De calciamentis eorum.
xj De temperamento obseruantie que ꝟm aerum qualitatē
vel vsum prouincie sit tenenda.
xij De cingulo spiritali ⁊ sacramento ipsius.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

Incipit liber primus de habitu monachi.

Prohemiale. Capitulum.j.

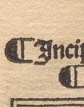

Einstitutis ac regulis monasteriorum dicturi: vnde competenti⁹ donante deo ꝙ ipso habitu monachorum sumemus exordium. Quorum interiorem cultum consequenter tūc potentius exponere: cum exteriorem ornatū sub oculorū depinxerim⁹ obtutib⁹.

De cingulo monachi. Capitulum.ij.

Tach monachum vt militez christi in procinctu semper belli positum: accinctis lumbis ingiter oportet incedere. Hoc enim habitu etiam illos ambulasse qui in veteri testamento professionis huius fundauere primordia: Heliam scilicet ⁊ Heliseum: diuinarū scripturarum auctoritate mōstratur: ac deinceps principes auctoresq; testamēti noui. Johānemq; Petrum ⁊ Paulum: ceteroscq; eiusdē ordinis viros taliter incessisse cognoscimus. Quorum prior qui in veteri testamento virginitatis iam flores ⁊ castimonie continentieq; prefigurabat exempla: cum fuisset a domino missus ad increpandos nuncios ochozie sacrilegi regis israel: eo ꝙ egritudine prepeditus super statu salutis sue beelzebub deum accaron consulere destinasset: ⁊ idcirco eis occurrens idem prophēta descensum de lecto eius in quo conciderat denegasset: decumbenti regi exposita vestitus qualitate compertus est. Reuersos enim ad se nuncios ac referentes sibi prophete sententiam: scisciteatus est cuius esset figure ⁊ habitus virq; occurrisset eis: ⁊ locut⁹ fuisset huiscemodi verba. Vir inquiunt pilosus: ⁊ zona pellices accinctus renibus. Er quo habitu cōfestim rex cōtemplatus dominem dei ait: Helias thesbites est: zonem videlicet indicio ⁊ birsuti incultiq; corporis specie virum dei indubitāter agnoscens eo ꝙ istud essinter tot israelitici populi milia cōmozāri: cultu⁹ p̄ri ac velut quoddam impressum speciale signum perpetuo coberet. De Johanne quoq; qui veteris nouiq; testamēti velut quedam sacratissimus limes finis initiumq; processit: ita evangelista narrante cognoscimus. Ipse autem Johannes habeat vestimentum de pilis camelorum: ⁊ zonam pelliceam circa lumbos suos. Petro etiam in custodia carceris ab herode detruso ⁊ ad necem die postero producendo: angelo assistente precipitur Precingere: ⁊ calcia te caligas tuas. Quod vt faceret nequaq; monuisset eum angelus dei: nisi vidisset eum ob refectionē nocturne quietis paulisper defecta membra solita cinguli obstrictione laxasse. Paulum quoq; ascendentem hierosolymam et protinus a iudeis in vincula mittendum. Agabus prophēta repertens cesaree: sublato eius cingulo: manus suas ligans ac

4. Reg. j.

Matth. j. ⁊ Mar. j.

Actu. 12.

pedes: vt gestu corporis sui passionis eius prefiguraret inim
rias: ait. Hec dicit spiritussanctus. Virū cuius est zona hec: sic
alliga bunt iudei in hierusalem: & tradent in manus gentium. Actū. 21.
Quod vtiq; a prophera proferri minime potuisset: dicente: Ui
rum cuius est zona hec: nisi paulus eam lumbis suis indesinen
ter solitus fuisset aptare.

De veste monachi. Capitulum. iij.

Vestis mo
nachalis qua
lis sit.

Estis q̄ noq; sit monachi que corpus contegat tantum
ac repellat nuditatis verecundiam: & frigoris retun
dat iniuria: no q̄ seminaria vanitatis aut electiois enu
triat: Ita eodem apostolo predicante: Habentes autem alimē
ta & operimenta bis contenti simus. Operimenta inquiens nō
vestimenta: vt quibusdam latinis exemplaribus non proprie
continetur. i. que corpus operiant tantum: non que amictus
gloria blandiantur: ita vilis vt nulla colozis vel habitus nouis
tate inter ceteros huius propositi viros habeatur insignia: ita
studiosis accurationibus aliena: vt nullis rursum sint affecta
tis per incuriam sozdibus decolora. Postremo sic ab huius mū
di separentur ornatu: vt cultui seruozum dei in omnibus com
munia perseuerent. Quicquid enim inter famulos dei presu
mitur ab vno vel paucis: nec catholice per omne corpus fra
ternitatis tenetur: aut superfluum aut elatū est: & propter hoc
noxium iudicandum est: magisq; speciem vanitatis q̄ virtutis
ostentans. Et ideo hec que nec a veteribus sanctis: qui hui⁹
professionis fundamenta iecerunt: necq; a patribus nostri tem
poris qui eozum per successiones instituta nunc vsq; custodiūt
tradita videmus exempla: vt superflua & inutilia nos quoq; re
secare conueniet. Quamobrem cilicina m vestem velut circum
spectam cunctis atq; notabilem: & que ex hoc ipso non solum
nulla spiritui possit emolumenta conferre: sed etiam elationis
concipere vanitatem: quecq; ad necessarij operis exercitium: in
re: inhabilis atq; inepta sit omnimodis refutarūt. Nō si quos
dam hoc amictu circundatos. audimus probabiles extitisse: nō
er eo nobis monasteriozū est regula sanciēda: vel antiqua san
ctozum patrum sunt perturbanda decreta: quod pauci presumē
tes aliarum virtutum priuilegio: ne in bis quidem que non fm
catholicam regulam ab eis vsurpata sunt: reprehendi debere
creduntur. Generali; nanq; omnium constitutioni pancozum
non debet prepōi nec preiudicare sententia. Illis enim debe
mus institutis ac regulis indubitatā fidez & indiscussam obedi
tiam per omnia commodare: non quas paucozū voluntas in
sulit sed quas vetustas tantozum temporum: & innumerositas

Speculatiu
m religion
is status

Cathama v
stem vel
cos vsurpa
runt.

Nota.

sanctorum patrum concordi definitione, in posterum propaga
uit. Nec hoc sane preiudicare nobis debet ad quotidiane cōuer-
4. Re. 6. sationis exemplum: quod ve Joram sacrilegus rex israel cater
uis hostium circunseptus: scissa veste ciliciū habuisse perhibe-
Jone. 3. tur intrinsecus: vel quod niniuite ad mitigandam dei sententiā
que in eos illata fuerat ꝑ prophetā: cilicij asperitate velati sunt
cum ⁊ ille ita intrinsecus latenter indutus eo fuisse monstretur
vt nisi scisso desup vestimento a nemine prorsus potuisset intel
ligi: ⁊ isti eo tempore operimentum cilicij ostentarent: quo cun
ctis superimminente vrbis euersione lugentib⁹: eodemq; ami
ctu circundatis: nullus posset a quoquam ostentatione notari.
Quia nisi insolens sit diuersitas: non offendit equalitas.

¶ De cucullis egyptiorum. Capitulum. iiij.

Sunt preterea q̄dam in ipso egyptiorum habitu: non
tantum ad curā corporis quantū ad morū formulam
ꝯgruētia: quo simplicitatis ⁊ inocētie obseruātia etiā
in ipsa vestitus qualitate teneat. Cucullis namq; per paruis vs
q; ad ceruicis humerorūq; demissis cōfinia: quibus tantū capi
ta contegāt: indefinēter diebus vtuntur ac noctibus: scz vt in
nocentiam ⁊ simplicitatem paruulorum iugiter custodire etiaz
imitatione ipsius velaminis commoueantur. Qui reuersi ad
infantiam christi cunctis horis cū affectu ac virtute decantant
Domine non est exaltatū cor meū: neq; elati sunt oculi mei: ne-
q; ambulaui ī magnis neq; in mirabilib⁹ sup me. Si nō hūiliter
sentiebā: sz exaltaui aīam meā. Sicut ablactat⁹ est sup mr̄e sua.

¶ De colobijs egyptiorum. Capitulum. v.

Colobijs quoq; lineis induti q̄ vix ad cubitorum ima
pertingūt nudas de reliquo circūferūt man⁹ vt āputa
tos hr̄e eos act⁹ ⁊ opera mūdi hui⁹ suggerat abscisio
manicaꝝ: ⁊ ab omni cōuersatione terrena mortificatos eos ve
laminis linei doceat indumētū: audiantq; hoc ꝑ apostolū quoti
Col. 3. die dicētē sibi: Mortificate membra vestra q̄ sunt super terrā.
Ibidem. Illud quoq; ip̄o habitu protestante: Mortui enim estis: ⁊ vita
Gal. 2. vestra abscondita est cū xp̄o in deo. Et iterū. Uiuo aūt iam nō
Ibidem. 6. ego: viuit vero in me xp̄s. Mihi quidem mundus crucifixus
est: ⁊ ego mundo.

¶ De rebrachiatorijs. Capitulum. vj.

Estant ēt resticulas duplices laneo plexas sub tegmi
ne: q̄s greci: analaboys: nos ꝟo succictoria seu redimi
cula vel ꝓprie rebrachiatoria possum⁹ appellare. Que
descēdētia per summa ceruicis ⁊ a lateribus colli diuisa vtrarū
q; alarum sinus ambiunt: atq; hincinde succingunt: vt cōstrin
gentia latitudinem vestimenti ad corpus contrahant atq; con
iungant: ⁊ ita constrictis brachijs impigri ad omne opus expe
ditiq; reddātur: illud apl'i ꝓceptū studētes omni ꝟtute comple

re. Quia non solum mihi: sed etiam his q̄ mecū sunt ministrare
runt manus iste. Sic̄ gratis panē ab aliquo manducauimus sz Act. 20.
in labore t fatigatione nocte ac die operātes: ne quē vestrū gra 2. Thes. 3.
uaremus. Et si quis nō vult operari: nec manducet.

De mauortibus eorum. Capitulum. vj.

Ost hec angusto palliolo tam amictus humilitatez p̄
p vilitatem prec̄ii cōpendiū q̄ sectantes: colla pariter at
q̄ humeros tegunt: q̄ mauortes tam nostro q̄ ipsorū
nuncupant eloquio: t ita planeticaz atq̄ birrhorum precia fi
mul ambitionemq̄ declinant.

De melote t pelle caprina. Capitulum. vij.

Ritus est habitus eor pellis caprine q̄ molotes vel
v pera appellat: t baculus: que gestant ad imitationem
eor q̄ pfessionis hui⁹ p̄figurauere lineas in veteri testa
mento. De quibus apostolus. Circūierūt inquit in melotis t in Heb. xj.
pellib⁹ caprinis: egētes angustiati: afflicti: quib⁹ dignus nō erat
mūd⁹: in solitudinib⁹ errātes: t montib⁹ t in spelūcis t in caver
nis terre. Qui tū habitus pellis caprine significat mortificata
omni petulantia carnaliū passionū: debere eos in summa vir
tutum grauitate consistere: nec quic̄q̄ petulcum vel calidum in
uentutis ac mobilitatis antique in eorum corpore residere.

De baculo. Capitulum. ix.

Am t baculum gestasse eosdem vtros etiā belisens q̄
n vnus ex ipsis est: docet: cum dicit ad giezi puerum suū
mittens eum ad suscitandū filium mulieris. Tolle ba 4. Re. 4.
culū meū: t curre vade pone eum super faciem pueri vtviuat
Quem vtiq̄ non dedisset ei ꝓpheta gestandū: nisi eū manu sua
solitus eēt ingiter circūferre. Cui⁹ gestatio spiritualiter monet
nunc̄ debere eos inter tot oblatrantes vitiorum canes: t inmis
biles neq̄tiarū spiritaliū bestias inermes incedere. de quibus
beat⁹ dauid liberari postulans dicit. Ne tradas domine bestiis Ps. 73.
aiam confitentē tibi: sed irruentes eas retundere crucis signacu
lo ac lōgitus ꝓnisare: atq̄ aduersum se sentētes ingi memoria
dominice passionis: t imitatione illi⁹ mortificatiōis extinguere

De calciamentis eorum. Capitulum. x.

Alciamēta v̄o velut interdicta euāgelico p̄cepto recusan
c tes cū infirmitas corpis vel mandtiū⁹ hyemis rigor seu
meridiāi estus fernor exegerit: ttimo caligis suos mu
niunt pedes p̄ interpretantes vsu earum vel dnica permissione
signari vt si in p̄ mūdo cōstituti cura t sollicitudine carnis hui⁹
oimodis exuti eē nō possum⁹: nec ab ea penitus p̄fectū⁹ absol
ui: saltē occupatione leni t implicatiōe tenui necessitatē corpis
explicem⁹ ne vel aie nr̄e pedes q̄ expediti ad spiritalē cursum t
pdicādā euāgelij pacē sp̄ē debēt pati: q̄b⁹ post odorē vnguēto

Can. 1. Ps. 61. Hiere. 17. Ro. 13. xpi currimus. ⁊ de quibus dauid: Cucurri in siti. Et hieremias. Ego aūt nō sum turbat⁹ te sequens. morticinis huius seculi curis patiamur inuolui: de his scz cogitantes que nō ad supplendā necessitatem nature: sed ad superfluā noxiāq; pertinēt voluptatem. Qd ita implebimus: si ꝑm apl'm: carnis curā non fecerimus in desiderijs. Quibus tñ caligis quāq; licito vtantur: vt pote dñi mandato cōcessis: nequaq̄ tñ pedibus eas inherere ꝑmittant cū accedunt ad celebrāda seu percipienda sacrosancta mysteria. Illud estimātes etiā ꝑm litterā custodiri debere: quod dr ad moysen vel ad iesum filiū naue: Solue corrigiā calciamēti tui: locus enim in quo stas: terra sancta est.

Exo. 3. ⁊ Josue. 5.

¶ De tēperamento obseruantie que scdm aerū qualitatē vel vsum ꝓuincie sit tenēda. Cap. xj.

b Ec dicta sint: ne quid ꝑtermisisse de egyptiorū habitu videamur. Ceterum a nobis tenenda sunt illa tantūmodo q̄ vel locorum situs vel ꝓuincie vsus admittit. Nā neq; caligis nos neq; colobijs seu vna tunica esse cōtentos hyemis permittit asperitas: ⁊ ꝑuissimi cuculli velamen vel melotis gestatio derisum potius q̄ edificationē vllā videntib⁹ cōparabit. Quapropter illa tm̄ q̄ superius cōmemorauimus q̄q; sunt ⁊ humilitati professionis nostre ⁊ qualitati aerum congruētia: a nobis q̄q; affectāda cēsemus: vt omnis summa nostri vestitus nō in nouitate habitus qui possit offendiculū hominibus seculi huius inferre: sed honesta in vilitate consistat.

¶ De cingulo spiritali ⁊ sacramēto ipsius. Ca. xij.

b Is itaq; vestimētis xpi miles indutus: nouerit prius ob id se cinguli cōstrictione munitū: vt ad cūctos vsus ⁊ opera monasterij nō solū mente promptus sz etiam ipo habitu semper expedit⁹ incedat. Tanto nāq; feruētior circa spiritalē ꝓfectū ac diuinarum rerum scientiā ⁊ cordis puritatē ꝓbabit: q̄to fuerit erga obediētie studiū operisq; deuotior. Secundo cognoscat etiā in ipo habitu cinguli inesse nō paruum qd a se expetit sacramentū. Accinctio em̄ lumboꝝ: ⁊ ambitus pellis emortue: significat eū mortificationē circūferre membroꝝ: in quibus libidinis atq; luxurie seminaria cotinentur: euangelicū illud mandatū qd dicit: Sint lumbi vestri precincti apl'ica interpretatione ingeri sibi semper intelligēs: Mortificate scilicet membra vestra q̄ sunt sup terrā: fornicationē: immundiciā: libidinē: cōcupiscentiā malā. Ideoq; illos tātummō legimus in scripturis sanctis cingulo fuisse precinctos: in quib⁹ seminaria coitus inueniunt extincta: quiq; illud beati dauid eloquiū opere atq; virtute decātant: Quia factus sum sicut vter in pruina eo q̄ erasa medullitus carne vitiorū emortuā exterioris hominis cutē spūs virtute distēdāt. Et idcirco: in pruina: significāter adie

Luc. 12. Col. 3.

Ps. 118.

cit: q̄ scilicet nequaq̄ fuerint sola cordis mortificatione contenti: verumetiam exteriozis hominis motus ꝛ ipsius nature incentiua continentie primina extrinsecus accedente habuerint cō gelata: nullum iam dūtaxat ꝑm apostolum regnum peccati in suo mortali corpe sustinētes: nec gestātes carnē spūi repugnātē. Ro.6.

¶ Explicit de habitu monachi liber primus.

¶ Incipit annotatio capitulozum libri secundi de canonico nocturnarum oziationū ꝛ psalmozum modo.

Ca.j. Proemiale.

ij De diuersitate numeri qui ad decantandos psalmos per vniuersas prouincias sit statutus.

iij De vniformis regule per totam egyptum custodia: ꝛ de electione eozum qui fratribus ꝓponant.

iiij Quod ꝓ egyptum ꝛ thebaidē duodenarius psalmozū numerus obseruetur.

v De duodenario psalmozum numero angeli traditione susscepto.

vj De consuetudine, xij. oratiozum.

vij De disciplina ozandi.

viij De subsequente oratione post psalmum.

ix De oratiozis statu super quo in collatione seniozum plenioz referretur instructio.

x Cum ōto silentio ꝛ breuitate oziationes apud egyptios colligantur.

xj Qua disciplina apud egyptios psalmi dicantur.

xij Cur vno psallente ceteri in synaxi sedeant: vel quali post hoc studio per cellulas suas vsq̄ ad incem vigilias exꝑtendant.

xiij Quare post missam nocturnam dormire non oporteat.

xiiij Quemadmodum in cellulis suis opus manuum ꝛ orationes pariter exerceant.

xv Qua lege modestie post oratiozum missam vnusquisq̄ ad suam cellulam redeat, ꝛ cui subdatur increpationis qui aliter fecerit.

xvj Quod nulli ozare cum illo qui fuerit ab oratione suspensus liceat.

xvij Quod is qui ad oratiozem fratres excitat hora solita debeat eos commonere.

xviij Quod a vespera sabbati vsq̄ ad vesperam diei dominice genua non flectantur.

¶ Explicit annotatio capitulozum.

¶ Incipit liber secundus de canonico nocturnarum oziationum ꝛ psalmozum modo.

¶ Proemiale. Cap.j.

Duplici igitur hoc quod diximus cingulo ꝑbi miles accinctus: interim qui modus canonicarum oratiōnum psalmoꝝq; sit in partibus orientis a sanctis patribus antiquitus statutus agnoscat. De qualitate vero earū vel quēadmodū orare ſm apli sententiā sine intermissione possimus: suis in locis cū sentiarum collationes cepimus exponere quantū dominus dederit proferemus.

¶ De diuersitate numeri q̄ ad decantādos psalmos per vniuersas prouincias sit statutus. Capi. ij.

Ro. 10.

Multos nāq; cōperimus per alias regiones pro mentis sue capacitate: babētes quidēt zelum dei sed nō ſm scientiā: sup hac re diuersos typos ac regulas sibimet cōstituisse. Quidā enim vicenos seu tricenos psalmos: t dos ipsos antiphonaꝝ prelatos melodijs: t adiunctiōe quarundā modulationū: debere dici singulis noctib⁹ cēsuerūt: Alii hūc modū etiā excedere tēptauerūt nōnulli decē t octo. atq; in hūc modū diuersis in locis diuersum canones agnouimus institutū totaq; ꝓpemodū typos ac regulas vidimus vsurpatas: quot etiā monasteria cellasq; cōsperimus. Būt quib⁹ in ipis q̄ diurnis orationū officijs .i. tertia: sexta nonaq;id vsum est: vt ſm horarū modū in quib⁹ hec dño redduntꝰ obsequia: psalmoꝝ etiā t orationū pntarēt numerū coequandā: nōnullis placuit senarū numerū singulis diei cōuentib⁹ deputari. Quapropter necessarium reor antiquissimā patrū proferre in mediū cōstitutionē: q̄ nunc vsq; per totā egyptū a dei famulis custodit: qua nouelli monasterij in ipo rudis infantia antiquissimoꝝ potius patrum veterissimis institutionibus imbuatur.

¶ De vniformis regule per totā egyptū custodia. t de electiōe eoꝝ q̄ fratribus ꝓponant. Capi. iij.

Tacq; per vniuersam egyptū t thebaidē: vbi monasteria nō ꝓ vnius cuiusq; renūciatis institutuꝝ arbitrio sed ꝓ successiōes ac traditiōes maioꝝ vsq; in hodiernū diem vel permanēt vel mēsura fundant: legitimū orationū modū sin vespertinis conuētib⁹ seu nocturnis vigilijs vidimus retētari. Nō em quisq; cōuēticulo fratrū: sed ne sibi quidē ipi ꝓesse cōcedit: ꝓinsq; nō solū vniuersis facultatib⁹ suis reddatur externus: sz ne sui quidē ipius se eē dñm vel potestatē habere cognoscat. Ita nāq; renūciante huic mūdo quibuslibet facultatib⁹ ac diuitijs ꝑditū: necesse est eundē obij cōmorationē expetere: vt in nullo sibi ex his q̄ reliq̄rant intulit monasterio blādiar: sic obedire cūctis vt redeundū sibi ſm sententiā dñi ad infantiā ꝓsitiū nouerit: nihil sibi cōsideratōe eni vel annoꝝ numerositate ꝑsumens: quā in seculo inaniter cōsumptā se reputat perdidisse sz ꝓ

Vide hic conditiones eorum qui monachi in Egypto ꝓfecisse ſunt in plures

rudimentorū merito ⁊ tyrocinij nouitate quā se gerere in xp̄i militia recognoscit: subdere se etiā iunioribꝰ nō moret. Operis q̄ ac sudoris assuetudinē ita subire cōpellit: vt ꝓprijs manibꝰ iuxta apl̄i preceptū quotidianū victū vel suis vsibus vel aduenientiū necessitatibꝰ ꝑparās: fastꝰ vite ꝑterite possit ⁊ delitias obliuisci: ⁊ humilitatē cordis cōtritiōe laboris acquirere. Iōq̄ nullus cōgregatiōi fratrū ꝓfuturꝰ eligit: priusq̄ idē q̄ ꝑficiēdꝰ est: q̄d obtēperaturis oporteat ꝑperari obediēdo didicerit: ⁊ q̄d iunioribus tradere debeat institutis seniorꝝ fuerit assecutꝰ. Bn̄ esn̄ regere vel regi sapiētiis esse ꝓnunciāt: summūq̄ donū ⁊ gratiam sancti spūs esse definiūt. Nā neq̄ salutaria ꝑcepta quēpiā posse obtēperātibꝰ ꝑstituere: nisi eū qui priꝰ vniuersis virtutū disciplinis fuerit instructꝰ: nec obedire quemq̄ seniori posse: nisi eū q̄ cōsummatꝰ timore dei ⁊ humilitatis fuerit virtute ꝑfectꝰ. Ideoq̄ diuersitates typorꝝ ac regularꝝ per ceteras ꝓuincias cernimꝰ vsurpatas: q̄d plerūq̄ seniorum institutionis expertes monasterijs ꝑesse audemus: ⁊ abbates nos anteq̄ discipulos ꝓfessi q̄d libitū fuerit statuimus: ꝓmptiores nostrorꝝ inuentorꝝ exigere custodiā: q̄ examinatā maiorū seruare doctrinā. Sꝫ dū orationū modū q̄ potissimū debeat custodiri volumꝰ explicare: institutis patrū auidiꝰ ꝓuocati: narrationē quā suis reseruabamus locis ꝓpero excessu preuenimus. Nūc itaq̄ ad propositū reuertamur.

¶ Quod per egyptū ⁊ thebaiden duodenarius psalmorum numerus obseruetur. Capitulum.iiij.

Situr ꝑ vniuersaꝫ vt diximus egyptū ⁊ thebaiden duodenarius psalmorꝝ numerꝰ tā in vespertinis q̄ in nocturnis solēnitatibus custodit: ita dūtaxat vt post hūc numerū due lectiōes veteris. s. ac noui testamēti singule subsequātur. Qui modus antiquitꝰ cōstitutꝰ: idcirco ꝑ tot secula penes cūcta illarꝝ ꝓuinciarū monasteria intemeratꝰ nūcvsq̄ perdurat: qꝛ nō hūana adinuētiōe statutꝰ a senioribꝰ affirmat: sed celitus angeli magisterio patribus fuisse delatus.

¶ De duodenario psalmorum numero angeli traditione suscepto. Capitulum.v.

Nam cū in ꝑmordijs fidei pauci quidē sꝫ ꝓbatissimi monachorꝝ noīe censerent: q̄ sicut a btē memorie euāgelista marco: q̄ ꝑmus alexādrine vrbi pontifex ꝑfuit normā suscepe viuēdi: nō solū illa magnifica retinebāt q̄ ꝑmitꝰ ecclesiā vel credentiū turbas in actibꝰ apl̄orꝝ legimꝰ celebrasse. Multitudinis. s. credentiū erat cor vnū ⁊ anima vna: nec quisq̄ eorꝝ q̄ possidebat aliq̄d suū esse dicebat: sꝫ erāt illis oīa cōmunia: q̄t quot esn̄ possessores agrorꝝ aut domorꝝ erāt: vēdētes afferebāt ꝑcia eorꝝ que vendebāt: ⁊ ponebāt ante pedes apostolorum. Diuidebatur autem singulis prout cuiq̄ opus erat. Uerumetiam his multo sublimiora cumulauerant. Etenim secedentes in

Actuū. 4.

secretioza suburbiorum loca: agebāt vitā tāto abstinentie rigore districtā: vt etiā dis qui erant religionis externi: stupori esset tā ardua cōuersationis eor professio. Eo enim feruore scripturaꝝ diuinaꝝ lectionibus orationiqꝫ t operi manuū dieb⁹ ac nocti-
bus incubabāt: vt nec escaꝝ quidē appetit⁹ vel memoria mutati
alio tertioue die corporis interpellaret inedia: cibūqꝫ ac potū
nō tā desideratū q̄ necessariū sumerēt. Et ne hunc quidē aliq⁹ lo-
cis occasum: vt ꝑs incis cū spiritalīu meditationū studijs: cu-
raꝝ vero corpis cū nocte sociarēt: aliaqꝫ dis mīto sublimiora p
ficerēt. De quib⁹ ēt is q̄ min⁹ indigenaꝝ relatione cognouit: ec-
clesiastica historia poterit edoceri. Ea igit tēpestate cū ecclesie
illi⁹ primitiue pfectio penes successores su os adduc recēt me
moria⁹ inuiolata duraret: feruensqꝫ paucoꝝ fides nedū in mul-
titudine dispersa tepuisset: venerabiles patres pnigili cura po-
steris cōsulentes: qūt nā modus quotidiano cultui p vniuersuꝫ
fraternitatis corpus decerni deberet tractaturi cōueniūt: vt be
reditatē pietatis ac pacis ēt successorib⁹ suis absolutā ab oi dis
sensionis litē trāsmitterent: verēres. s. ne q̄ in ḡtidianis solēni
tatib⁹ inter viros eiusdē culture cōsortes dissonātia vl varietas
exorta: qūqꝫ in posterꝫ errorīs vl emulationis seu schismatis no
xior germē emitteret. Cūqꝫ p suo vnusquisqꝫ feruore infirmita
tis immemor aliene: id statuī debere cēseret: qō cōtēplatione
fidei ac roboris sui facilimā iudicabat: pax dissentiēs q̄d gnā-
liter plenitudini fratrū possibile esset: in q̄ necesse est infirmoꝝ
quoqꝫ partē maximā reptri: omnesqꝫ mō enormē psalmoꝝ nu
merꝫ instituere⁹ p animi sui virtute certarēt: t alij quinq̄genos
alij sexagenos psalmos. nōnulli vero ne hoc quidē numero con
tenti: excedi eū debere cēseret: esseteꝫ inter eos pro religionis re
gula pie cōtentionis sctā diuersitas: ita vt ꝑs solēnitatis vesp
time sacratissime succederet questioni: q̄tidianos ofonū ri⁹ vo-
lentib⁹ celebrare: vn⁹ in medīo psalmos dño cātaret⁹ exurgit.
Cūqꝫ sedētib⁹ cūctis (vt est moris nūc vsqꝫ in egypti partib⁹) t
in psalteriis ꝓba oi cordis intētione defixis vndecim psalmos
ofonū interiectione distinctos ꝓtinus ꝓfib⁹ pariter pnūciatio
ne cātasset: duodecimū sub alleluie responsione consummās: ab
vniuersoꝝ oculis repente subtrac⁹: questionē pariter t certamē
finis imposuit.

De consuetudine duodecim orationū. Capi. vi.

In venerabilis patrū senat⁹ intelligēs angeli magistes
rio congregationibus fratrū generalem canonē non sine
dispensatione domini constitutum: decernit hunc numerum tam in vespertinis q̄ in nocturnis conuenticulis custo-
diri: quibus lectiones geminas adiungentes idest vnam veteris t aliā nouī testamēti tāq̄ a se eas traditas t velut extraordinarias: volentib⁹, tm ac diuinaꝝ scripturaꝝ memoriā possidet

re assidua meditatione studentibus addiderāt. In die vero sabbati vel dñico vtrasq; de nouo recitāt testamento. i. vnā de apostolo vel actibus apostolorū: ⁊ aliā de euangelijs. Qđ etiā totis quinquagesime diebus faciunt hi quibus lectio cure est seu memoria scripturarum.

¶ De disciplina orandi: Cap. vij.

b As igitur predictas orationes hoc mō incipiunt atq; cōsummant: vt finito psalmo non statim ad incurnationē genuū corruāt: quēadmodū facim⁹ in hac regiōe nōnulli qui nedū hñ finito psalmo in orationē procumbere festinamus ad celeritatē misse q̄ totius properātes. Cuius dū volumus excedere modū qui antiquitus a maioribus statutus est: supputātes residuorū psalmorū numerū ad finē tēdere purgemur. de refectione potius lassi corpis cogitātes q̄ orationis vtilitatem ⁊ cōmoda requirētes. Apud illos ergo nō ita est sed anteq̄ flectāt genua paulisper orant: ⁊ stantes in supplicatione maiorē tpis ptem expendūt. Itaq; post hec puncto breuissimo pcidētes humi velut adorātes tm̄ diuinam clementiā: summa velocitate cōsurgunt: ac rursus erecti expansis manibus eodē mō quo prius stātes orauerāt: suis precibus intentius immorant. Humi nāq; diutius procumbētes: nō solū cogitationibus aiunt: verum etiā somno grauius impugnari. Qđ etiā nos verū esse vtinam nō experimētis ⁊ quotidiana cōsuetudine nosceremus: qui sepe numero hanc eandē incurnationē membroꝝ: nō tam orationis q̄ refectionis obtētu in terrā prostrati: optamus diutius prolongari. Cū aūt is qui orationem collecturus est e terra surrexerit: oēs piter surgūt: ita vt nullus nec anteq̄ inclinet ille: genu flectere: nec cū e terra surrexerit remorari. presumat: ne non tam secutus fuisse illius conclusionem qui precem colligit: q̄ suam celebrasse credatur.

¶ De subsequente oratione post psalmum. Cap. viij.

i Aliud etiā qđ in hac prouincia vidimus: vt vno cantante in clausula psalmi: oēs astantes cōcinant cū clamore: gloria patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto: nusq̄ p oēm orientē audiuimus: sed cū omniū silentio ab eo qui cantat finito psalmo orationem succedere: hāc vero glorificationē trinitatis tm̄modo solere antiphona terminari.

¶ De orationis statu sup quo in collatione seniorū plenior reseruetur instructio. Cap. ix.

e Et qr nos ad orationū canonicaꝝ modū cōsequenter institutorū ordo pnexit. quarū pleniorē tractatū iz in collationes senioꝝ reseruemus ibidē plenius digesturi: cū de eaꝝ q̄litate seu iugitate verbis eorū differere ceperim⁹ necessariū tñ reor pro oportunitatū loci ac narrationis ipsius: qm̄

ka obtulit sese occasio: etiã in presenti pauca pstringere: vt formãtes interim exterioris hois motus ⁊ velut q̃dã nũc orõnis fundamẽta iaciẽtes: minore post hec labore cõceperim⁹ de statu interioris homis disputare: orõnũ q̃ ei⁹ fastigia cõstruam⁹ Illud añ oĩa prouidẽtes: vt si nos ab illa narratione quã cupimus oportũe deo volẽte digerere. p̃ueniẽs vite nr̃e finis excluserit: vel initia vobis rei p̃sertim tã necessarie hoc ope relin q̃m⁹ quib⁹ pro ardore desiderij totũ tardũ est: vt dũ nobis huius cõmorationis tribuunt̃ inducie: saltẽ q̃sdã tãtisp orõnũ vobis lineas p̃signem⁹: q̃b⁹ hi vel maxime q̃ in cenobijs cõmorant̃ valeãt aliq̃ten⁹ informari. Sil̃ ẽt pspiciẽtes his q̃ forsitã huic tm̃modo occursuri sunt libro: ⁊ ad illũ ꝑuenire nõ potuerint: vt instructione hui⁹ erga orõnis q̃litatẽ vl̃ ex pte repiant̃ imbuti. vt quẽadmodũ sunt de habitu ⁊ amictu exterioris hois instituti: ita ẽt qualr̃ eũ ad offerẽda spiritalia sacrificia debeant exhibere nõ nesciãt. Siq̃dẽ hi libelli q̃s in pñti cudere dño adiuuãte disponim⁹: ad exterioris hois obseruãtiã ⁊ institutionẽ cenobioꝝ cõpetẽti⁹ aptabunt̃: illi ꝟo ad disciplinã interioris ac ꝑfectionẽ cordis: ⁊ anachoretaꝝ vitã atq̃ doctrinã potius ꝑtinebũt.

¶ Cum quanto silentio ⁊ breuitate orationes apud egyptios colligantur. Capitulum.x.

Cum igitur predictas solennitates q̃s illi synaxis vocãt celebraturi cõueniũt: tãtũ a cunctis silentiũ prebet̃: vt cũ in vnũ tã innũerosa fratrũ multitudo ꝯueniat: preter illũ qui ꝯsurgẽs psalmũ decãtat in medio: nullus hoim penit⁹ adeẽ credat̃: ac p̃cipue cũ ꝯsummat̃ orõ: in q̃ nõ sputũ emittit̃: nõ excreatio obstrepit. nõ tussis intersonat: nõ oscitatio somnolenta dissutis malis ⁊ biãtib⁹ trahit̃: nulli gemit⁹: nulla suspiria ẽt astãtes ipeditura ꝓmunt̃: nulla vox absq̃ sacerdotis p̃ce ꝯcludentis audit̃: nisi forte hec q̃ ꝑ excessuꝫ mẽtis claustra oris effugerit: queq̃ insensibilr̃ cordi obrepserit: immoderato. s. atq̃ intolerabili spũs feruore succẽso: dũ ea q̃ ignita mẽs in semetipa nõ p̃ualet ꝯtinere: ꝑ ineffabilẽ quẽdã gemitũ ex itimis pectoris sui ꝯclauib⁹ euaporare conat̃. Illũ ꝟo q̃ ꝯstitut⁹ in tepore mentis cũ clamore supplicat: aut aliq̃d hoꝝ q̃ p̃diximus e faucibus suis emittit: aut p̃cipue oscitationib⁹ p̃uenit̃: duplr̃ peccare ꝓnũciãt. Prĩo q̃ orõnis sue re⁹ sit: q̃ eã vꝫ negligẽter offerat deo. Scdo q̃ indisciplinato strepitu: alteri⁹ q̃ q̃ forsitã ardẽti⁹ orare potuit: intercipit sensuꝫ. Ioq̃ precipiũt eã celeri fine ꝯcludi: ne forte immorãtib⁹ nobis in ea: redũdãtia q̃dã sputi seu phlegmatis interrũpat nr̃e orõnis excessũ. Et icirco dũ adhuc feruet: velut e faucib⁹ inimici velociter rapiẽda est. Qui ꝓculdubio cũ sit nobis semꝑ infest⁹: tũc maxie adsistit infestior: cũ ꝯ se offerre nos p̃ces dño velle ꝑuiderit: cogitationib⁹ seu diuersis dũorib⁹ excitatis abducere mẽtẽ nr̃am a supplicationis intẽtione festi

nans: ⁊ p hoc cā repefacere accepto fernore cōtēdēs. Quāobrē vtilꝰ cēsent breues quidē ofones: sed creberrimas fieri: illud quidē vt frequentꝰ diꝫ depcātes: ingiter eidē coberere possimꝰ: hoc ꝙ vt inimicitis diaboli iacula q̄ infligere nobis nec precipue cū oramus instit: succincta brcitate vitemus. Breues & creberrimae orises

¶ Qua disciplina apud egyptios psalmi dicantur. Capitulum.xj.

e Diccirco ne psalmos quidē ipsos quos in cōgregatione decātāt: ꝓtinuata studēt pronūciatione concludere: sed eos pro nūero versuū quos vnabꝰ vel tribꝰ intercisionib⁹ cū ofonū interiectione diuisos distincti pticulatiq; ꝓsummāt. Nō eēt multitudine versuū iꝫ mētis intelligētia delectaret: illud io. ta virtute fectātes: Psalla spiritu: psallā ⁊ mēte. Ideoq; vtilius xliij. habet decē versus cū renabili assignatione cātari: q̄ totū psalmū cū ꝓfusione mētis effundi. Quē nonnūq; pnunciatis festinatione gnat: dū refidunoꝝ psalmoꝝ q̄ decātādi sunt: modū numeꝝ cōsideās: nō distinctionē sensuū audiētibus studet pandere: sed ad finē synaxeos ꝓperat puenire. Denicq; si quispiā iuniorum vel pro feruore spiritꝰ vel p eo q̄ nec dū institutꝰ est cepe rit modū decātationis excedere: psallētis ꝓgressio seniozis interdicit plausu, quē dās manu sua in sedili q̄ sedet: cūctos facit ad ofonē ꝓsurgere: illud oibus modis ꝓuidēs: ne q̄ sedētibus tediū generet ꝓlixitate psalmoꝝ: q̄ ts q̄ decātat: nō mō p seipm intelligētie fructū amittat: sed ēt p illos incidat detrimentū q̄s fastidiū synaxeos nimietate sua fecit incurrere. Illud q̄q; apud eos oi obseruātia custodit: vt in respōsione alleluye nullus dicat psalmus: nisi is q̄ in titulo suo alleluye inscriptione pnotat. Dcdictū ꝙ o duodenariū psalmoꝝ nūmeꝝ ita diuidunt: vt si duo fuerint tres: senos psallāt: si tres: q̄ternos: si quatuoꝛ: ternos. Uno uero nūq; minꝰ in ogregatione decantātur. Proinde q̄talibet multitudo conuenerit: nunq; amplius psallant in singuli q̄ quatuoꝛ fratres. Nūs canendorum psalmos

¶ Cur vno psallente ceteri in synaxi sedeāt: vel quali post hoc studio per cellulas suas vsq; ad lucem vigilias extendant. Capitulum.xij.

b Unc sane canonicū quē ꝑdiximus duodenariū psalmorū numeꝝ tali coꝛpis q̄ete relenāt: vt bas easdē ogregationū solēnitates ex more celebrātes, absq; eo qui dicturus in mediū psalmos surrexerit: cūcti sedilib⁹ humillimis insidentes: ad vocē psallentis omni coꝛdis intētione dependeant. Ita nāq; tenuis ⁊ opatione totꝰ diei noctisq; lassascūt: vt nisi huiusmodi refectione adiuuent: ne hunc quidē numeꝝ stātes implere valeant. Nullū etenim tēpus ab opis exercitatione va-

Laborus assi-
duus

cum transire concedūt: qz nō solū ea que diei splendor admittit omni instantia manibus exercere cōtendūt sed etiam illa operationū genera sollicita mente perquirunt: que ne ipsius quidem noctis densissime tenebre valeant impedire: credentes se tanto sublimioze spiritaliū contemplationū puritatē mentis inuitū quesituros: qnto deuotius fuerint erga cpis studiū ac laboris intenti. Et idcirco mediocre canonicarū oratiōnū numerū iudicāt diuinitus moderatū: vt ardentioribus fide spaciū quo se virtutis eoz infatigabilis cursus extēderet. seruaret: t nihilomin9 fessis egrisq; corporibus minime gigneret de nimietate fastidium Idcoq; cū fuerint orationū canonicarū functiones ex more finite: vnusquisq; ad suā recurrens cellulam: quā aut solus aut cum alio tm inhabitare pmittit: quē scz societas opationis vel discipulatus t discipline imbutio copulauit: vel certe quē similitudo virtutū comparē fecit: idē rursus orationū officiū velut peculiare sacrificiū studiosius celebrāt: nec vlterius quisq; eoz in requiem somni resolui. donec supueniente diei splendore: nocturno operi ac meditationi operatio diurna succedat.

¶ Quare post missam nocturnam dormire non oporteat. Cap. xiij.

Quem laborē preter illā rōnem qua tota industria annitentes sacrificiū deo de fructu manuū suaz offerre se credūt: duabus ex causis cū omni obseruātia custodiūt Quod nos quoq; si perfectioni studemus: eadē diligentia conuenit obseruare. Prima: ne forte purificationē nostrā in nocturnis psalmis t orationibus acquisitā: inuidus inimicus linēs puritati nostre cui maxime insidiatur semp t indesinenter infestus est: quadam somni illusione cōtaminet. Qui post illam satisfactionē quā pro negligentijs seu ignorationibus nostris obtulimus: t cōfessionis nostre veniā profusis gemitibus implorata tam: sollicitius nos si ips quietis inuenerit maculare festinat. Tūc precipue fiducia nostrā deijcere atq; enervare contendens: cū feruentius nos ad deū tēdere orationū nostraz puritate peruiderit: ita vt nonnunq; quos p totum noctis spaciū sanctare nō potuit: sub illius boze breuissimo tpe dehonestare conetur. Hōa vero ptātis si nulla talis verēda diabolī emergat illusio: intercedēs etiā pfundus sopor inertiam monacho mox euigilaturo parturiat: segnēq; torpore inferens mēti: p totū diei spaciū vigorem eius obtundat: illāq; bebetet pspicaciā sensus: tpinguedine corporis exhauriat: q nos possit p totū die aduersus oēs insidias inimici cautiores robustioresq; seruare. Quāobrē canonicis vigilijs primate ab eis subtunguntē excubie: ac maiore illis obseruantia succedunt: vt t illa purificatio que psalmis t orationibus est acquisita nō pereat: t intētior sollicitudo diligētius nos p die custoditura preparet meditatione nocturna.

orationum ⁊ psalmorum modo.

¶ Quemadmodū in cellulis suis opus manuū ⁊ orationes pariter exerceant. Capitulum.xiiij.

e Et idcirco eas cū adiectiōe opis exequunt: ne velut ociosis valeat somnus irrepere. Sicut eñ nullū ferme ab eis ocij tēpus excipit: ita nec meditationi quidē spiritali finis imponit. Nā pariter exercētes corporis aīeq; virtutes exterioris hois stipendia cū emolumētis interioris exequant: lubricis motibus cordis ⁊ fluctuationi cogitationū instabili: operū pondera velut quandū tenacē atq; immobilē ancorā prefigentes: cui volubilitas ac ꝑuagatio cordis innexa: intra celle claustra velut in portu fidissimo valeat cōtineri: atq; ita spiritali meditationi tm̄ ⁊ custodie cogitationū intēta: non mō ad consensum praue cuiusq; suggestionis peruigilē mentē corruere nō sinat: verūetiā ab omni suꝑflua ociosaq; cogitatione custodiat: ita vt q̄d ex quo pendeat haud facile possit a quoquā discerni: id est vtrū ꝓpter meditationez spiritalez incessabile manuū opus exerceant: an propter operis iugitatem tam preclarum spūs ꝓfectum scientieq; lumen acquirant.

¶ Qua lege modestie post orationū missam vnusq̄sq; ad suam cellulam redeat ⁊ cui subdatur increpationi is qui aliter fecerit. Capitulum.xv.

f Initis itaq; psalmis: ⁊ quotidiana cōgregatione sicut superius cōmemorauimus absoluta. nullus eorū vel ad modicū subsistere aut sermocinari audet cū altero: sz ne q̄dē ꝑ totū diei spaciū a cella sua ꝓgredi: aut deserere op⁹ q̄d in ea solitus est exercere presumit: nisi forte cū fuerint ad officium necessarij cuiusq; opis euocati. Q̄d ita explent foras egressi: vt nulla inter eos sermocinatio penit⁹ cōferat. Sz sic vnusquisq; opus exequit iniūctū: vt psalmū vel scripturā qualibet memoriter recēsendo: nō solū cōspirationi noxie vel cōsilijs prauis: sz nec ociosis q̄dē colloquijs vllā copiā vel tp̄s impertiat: oris pariter ⁊ cordis officio in meditatione spiritali iugiter occupato. Summa nāq; obseruantia custodit: ne quisq̄ cū alio ac ꝑcipue iuniores vel ad punctū tp̄is piter substitisse: aut vspiā secessisse vel manus suas innicē tenuisse deprehendant. Si q̄ vero cōtra huius regule disciplinā reperti fuerint: aliq̄d ex his q̄ interdicta sunt admisisse: vt cōtumaces ac prenaricatores mādatoꝝ: nō leuis culpe rei ꝓnūciati: suspitione etiā cōiurationis prauiq; consilij carere nō poterūt. Quam culpam nisi in vnum cunctis fratribus cōgregatis publica diluerint penitentia: orationi fratrū nullus eorum interesse permittitur.

¶ Quod nulli orare cū illo qui fuerit ab oratiōe suspēsus liceat. Capitulum.xvj.

Sine si qs p admisso quolibet delicto fuerit ab oratione
f ne suspsus nullus cū eo prorsus orādi habet licentiā:
anteq̄ submissa in terrā penitentia: reconciliatio eius
t admissi venia corā fratribus cūctis publice fuerit ab abbate
cōcessa. Ob hoc nāq̄ tali obseruātia semetipsos ab oratiōis ei⁹
cōsortio segregāt atq̄ secernūt: q̄ credūt eū q̄ ab oratione suspē
ditur: scōm apli sententiā tradi satbane. Et si qs orationi eius
anteq̄ recipiat a seniore: incōsiderata pietate pmotus cōicare
presumpserit. cōplicē se dānationis ei⁹ efficiat: tradēs scz semet
ipsum voluntarie satbane cui ille p sui reatus emēdatiōe fuerat
deputat⁹: in eo vel maxime graui⁹ crimē incurrēs: quod cū illo
se: vel cōfabulationis vel orationis cōmunione miscēdo: maio
rē illi generet insolētie fomitē: t ptumaciā delinquētis in peius
enutriat. Perniciosum nāq̄ solatiū tribuēs: cor eius magis ac
magis faciet indurari: nec būiliari eū sinet ob qđ fuerat segrega
tus: t p hoc vel increpatione seniozis nō magnipēdere: vel dissi
mulanter de satisfactione t venia cogitare.

¶ Quod is qui ad orationē fratres excitat: hora solita debeat eos cōmonere. Capitulum.xvij.

Sanct cui religiosi cōuentus cōmonitio: vel synaxeos
1 cura cōmittit nō passim vt libitū est: nec aut nocte fue
rit expergefactus: aut opportunitas eū somni pprij seu
insomnij coartat: fratres etiam ad quotidianas vigilias excita
re presumit. Sed q̄nis eū cōsuetudo diurna hora solita emigi
lare cōpellat: tū sollicite frequēterq̄ stellaꝝ cursu prestitutū cō
gregationis tēpus explorans: ad orationū eos inuitat officium
ne in vtroq̄ inueniat incautus: si vel oppressus somno statutā
noctis trāsgrediat horā: vel eandē dormiturus atq̄ festinus ad
somnū anticipet: t nō tam officio spirituali vel quieti omnū de
seruisse: q̄ requiet sue satisfecisse credatur.

¶ Quod a vespera sabbati vsq̄ ad vesperā diei dñice genua nō flectantur. Capitulum.xviij.

De quoq̄ nosse debemus a vespera sabbati q̄ incepit
b in diē dñicū: vsq̄ in vesperā sequentē apud egyptios
genua nō curuari: sed nec totis quidē q̄nquagesime die
bus: nec custodiri in eis ieiunioꝝ regulam. Quaꝝ rerū ratio suo
loco in collationibus seniorū cū dñs tulerit exponet. Nūc ppo
sitū est nobis causas tm modo breui narratione percurrere: ne
statutum modū volumen excedens: aut fastidio legentem one
ret aut laborare faciat.

¶ Explicit de canonico nocturnarum orationum t psalmo
rum modo liber secundus.

¶ Incipit annotatio capitulorũ libri terij de cãonico diurnarum orationum ⁊ psalmorum modo.

Capitulum. j. Proemiale.

ij Quod apud egyptios sine horarũ discretione per totam diẽ cum operis adiectiõe ⁊ orationibus iugiter insistatur ⁊ psalmis.

iij Quod per oẽm orientẽ solennitas tertie sexte vel none trinis tantũ psalmis ⁊ orationib⁹ finiat: ⁊ cur specialius istis horis hec spiritalia sint officia deputanda.

iiij Quod matutina solennitas non antiqua traditione statuta sit: sed nostro tempore pro causa sit adinuenta.

v Qđ post matutinas orationes ad somnũ reuerti non oporteat.

vj Quod nihil sit a senioribus immutatũ de antiquo ordine psalmorum cum matutina statueretur solennitas.

vij Quod qui ad diurnam orationẽ anteq̃ primus finiatur psalmus nõ occurrerit: oratoriũ introire non liceat: in nocturnis autem vsq̃ ad finem secundi psalmi veniabilis mora sit.

viij Vigilie que a vespera illucescente sabbato celebrantur quẽ tp̃is modũ teneant vel quo ordine celebrentur.

ix Quare illucescẽte die sabbati vigilie statute sint: ⁊ quare p oẽz oriẽtẽ absolutio ieiunij in die sabbato p̃sumat̃

x Unde factũ sit vt in vrbe die sabbato ieiunetur.

xj In quo dñice diei solennitas ab aliorum dierum consuetudine diuersa teneatur.

xij Quibus diebus cum cena fratribus exhibet̃ accedentibus ad refectionem psalmus non dicatur sicut fieri in prandijs solet.

¶ Explicit annotatio capi.

¶ Incipit liber tertius de canonico diurnarum orationum ⁊ psalmorum modo.

¶ Proemiale. Capitulum primum.

DEnocturno orationũ ⁊ psalmoꝝ mõ quinã p egyptũ habeat̃: donante deo q̃tũ tenuitas ingenij nr̃i p̃ualuit arbitror expeditũ: nunc de solennitate tertie sexte noneq̃ ꝑm regulã monasteriorũ palestine vel mesopotamie nobis est disserendũ: vt p̃fati sumus in prologo: perfectionẽ egyptiorum ⁊ imitabilẽ discipline rigorẽ horum institutis moderantes.

Qđ apđ egyptios sine horaꝝ discretiõe p totã diẽ cũ opis adiectiõe ⁊ oꝛonib⁹ iugit̃ insistat̃ ⁊ psalmis. C. ij.

Deum & psalmodia cantus semp admixtus fuit manuū labore.

Apud illos etenim hec officia que domino soluere: per distinctiones horarum ⁊ temporis internalla cū admonitione compulsoris adigimur: p totum diei spacium ingiter cū operis adiectione spontanee celebrantur. Ita nāq; ab eis incessanter opario manuū priuatim p cellulas exercetur: vt psalmorū quoq; vel ceterarum scripturarū meditatio nū q̄ penit⁹ omittat. cui preces ⁊ orationes p singula momēta misce

Vesperas & matutinas p cos solū solemnitates / ut ceteris diebus plus addiderim

tes: in his officijs que nos statuto tempore celebram⁹: totū diei tps absumūt. Quāobrez exceptis vespertinis horis ac nocturnis congregationibus: nulla apud eos per diem publica solemnitas absq; die sabbati vel dominica celebrat: in quibus hora tertia sacre communionis obtētu conuenīt. Plus enī est id qō incessanter offertur: q̄ qō per tpis internalla psoluit: ⁊ gratis voluntariū mun⁹: q̄ functiones q̄ canonica cōpulsione reddūtur: p hoc quoq; dauid gloriosius aliquid exultante cum dicit:

Ps. 53. Voluntarie sacrificabo tibi: ⁊ voluntaria ozis mei beneplacita sint tibi domine.

¶ Quod per omnem orientem solemnitas tertie: sexte vel none: trinis tantū psalmis ⁊ orationibus finiatur: ⁊ cur specialus istis horis hec spiritalia sint officia deputanda. Capitulum.iij.

Tacq; in palestine vel mesopotamie monasterijs ac totius orientis: supzad ictarū horarū solemnitates trinis psalmis q̄tidie finiunt: vt ⁊ ofonū assiduitas statutis tēporibus deo offerat: ⁊ necessaria operationis officia: consummatis iusto moderamine spiritalib⁹ obsequijs nullatenus valeant impediri. His enim tribus temporibus etiam danielem p

Daniel. 6. phetā quotidie fenestris apertis in cenaculo preces dño fudisse cognoscimus. Nec immerito hec specialius tempora religiosis sunt officijs deputata. In his siquidē pmissionū pfectio: ⁊ summa nře salutis est adimpleta. hora nanq; tertia repromissis olim per prophetas spiritussanctus sup aplos in orationum officio constitutos descendisse primitus comprobat. Nam cum p

Tercia quare cantatur elocutione linguarū que ab eis infusione spiritussancti pfluebat gens incredula indeozum obstupescens pariter ⁊ arridēs: dicere

Act. 2. eos musto repletos stans. Petrus in medio eozum ait. Viri israelite ⁊ qui habitatis hierusalem vniuersi: hoc vobis notum sit: ⁊ auribus percipite verba mea. Non enī sicut vos existimatis hi ebrij · sunt cum sit hora diei tertia: sed hoc est quod

Joel. 2. dictum est per prophetam Joel. Et erit in nouissimis diebus dicit dominus. effundam de spiritu meo super omnē carnē. ⁊ p

phetabunt filij vestri ⁊ filie vestre ⁊ iuuenes vestri visiones videbunt. ⁊ senes vři somnia somniabunt. Et quidem super seruos meos ⁊ super ancillas meas in diebus illis effundam de

spiritu meo ⁊ prophetabūt. Que oīa hora tertia videmus im-
pleta: sanctiq; spiritus vaticinatum per ꝓphetas aduentū eodē
tempore sup apl'os cōmeasse. Hora aūt sexta: imaculata hostia
dn̄s noster atq; saluator oblat' est patri. crucēq; ꝑ totius mūdi
salute cōscendens: hūani generis pctā diluit ⁊ expoliās princi-
patus ac ptātes: traduxit palā: vniuersosq; nos obnoxios atq;
cōstrictos insolubilis chirographi debito liberauit: tollēs illud
de medio ⁊ crucis sue affigēs tropheo. Eadem quoq; petro hora
in excessu mentis vocatio gentiū oīm ꝑ submissionē vasis euan
gelici delati celitus ⁊ purificatio omnigenū animātiū in eodē
consistentiū: delata ad eū voce diuinitus reuelat': dicēte ei. Sur
ge petre: accede ⁊ manduca. Quod vas quattuor initijs de celo
summissum. nō aliud q̄ euāgeliū designare manifeste cognoscit
Licet enim quadriformi euāgelistarū narratiōe: distinctū quat
tuor videat' habere principia. vnū tn̄ euangelij corpus est. eius-
dem. i. christi natiuitatē pariter ac deitatē. miracula quoq; pas
sionēq; complectēs. Pulchre aūt non ait linteū sed q̄si linteum
Linteū quippe mortificationis indiciū est. Qm̄ igit' mors dn̄i-
ce passionis nō humane nature lege sed ꝓprie voluntatis subit'
arbitrio. quasi linteū dicit'. Mortuus em̄ secundum carnē. non
est s̄m spstm mortu'. quia nec derelicta est aīa eius in inferno.
nec caro eius vidit corruptionē. Et rursus. Nemo inquit tollit
a me animam meā. sz ego pono eā a meipso: Potestatem habeo
ponere eā. ⁊ potestatem iterū habeo sumere eā. In hoc itaq; euā
geliorum vase celitus destinato. i. a spūsctō perscripto. oēs gen
tes que quondā extra legis obseruantiā posite habebant' immū
de per credulitatem fidei confluentes. vt ab idolorū cultu salu
briter immolent'. atq; ad salutarē escā ꝓficiāt. petro purificāte
voce dominica deferunt'. Hora vero nona inferna penetrās. in
extricabiles tartari tenebras coruscatione sui splēdoris extin-
xit. portasq; ei' ereas effringēs: ac seras ferreas cōterēs: capti
uitatē sctōꝝ que clausa tenebris immitis tenebat' inferni: salu
briter captā secū trāsuexit ad celos: igneaq; rhomphea summo
ta antiquū incolam paradiso pia confessione restituit. Eadem
quoq; hora Cornelius centurio in precibus solita deuotione
persistens. commemorationem orationū ⁊ elemosynarū suarū
ante dominū factam angelo sibi colloquēte: cognoscit: palamq;
ei hora nona vocationis gentiū sacramenta pandunt': que Pe
tro in excessu mētis hora sexta fuerāt reuelata. Alio quoq; loco
de eodē tempore in Actibus apl'oꝝ ita narrat'. Petrus aūt ⁊ io
bannes ascendebāt in tēplū: ad horā orationis nonā. Quibus
liquido comprobat': nō immerito a sanctis ⁊ apostolicis viris
has horas religiosis obsequijs cōsecratas: a nobis quoq; obser
uari humiliter oportere: q̄ nisi velut lege quadā soluere hec piē
tatis officia saltē statutis tēporibus adigamur: totū diei spaciū
obliuione aut desidia vel occupationib' inuoluti. absq; oratio-

Sexta quare cantatur

Act. 10.

Vnū est euangeliū

Ps. 15:

Johan. 10:

Nona q̄re cantatur

Act. 3:

Vesprine pres

nis interpellatiõe cõsumim⁹. De vesperti-
nis aũt sacrificijs q̃d
dicendã est q̃ iugiter offerri etiã in veteri testamẽto lege mosay-
ca sancitũ. Holocausta eñ matutina ⁊ sacrificia vespertina: cũ
ctis diebus in tẽplo ꝫ figuralibus hostijs: etiam ex eo ꝓbare
possumus indefinẽter oblata: q̃ a dauid canit. Dirigatur ora-
tio mea sicut incensum in conspectu tuo: elenatio manuũ mea-
rũ sacrificiũ vespertinũ. Quo in loco de illo quoq; vero sacrificio
vespertino sacratius intelligi põt: q̃ vel vespere a domino sal-
uatore cenantibus aplis tradit cũ initiaret ecclesie sacrosancta
mysteria: vel q̃ ipse die postero sacrificiũ vespertinũ in fine scz
seculoꝝ elenatione manuũ suarũ ꝓ salute totius mũdi oblat⁹ est
patri. Que extẽdio manuũ eius in patibulo factis ꝓprie elenatio
nũcupat. Omnes eñ nos in inferno sacẽtes elenauit ad celos
ꝑm pmissionis eius sententiã dicẽtis. Cum exaltatus fuero a ter
ra: omnia trabam ad meipsum. De matutina vero solennitate
etiam illud nos instruit: q̃ in ipsa quotidie decantari solet. De⁹
de⁹ meus ad te de luce vigilo. Et: In matutinis meditabor in te.
Et Preueni in maturitate ⁊ clamaui. Et rursum. Preuenerunt
oculi mei ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua. In his quo-
q; horis etiã ille euãgelicus paterfamilias operarios cõduxit
in vineã suam. Ita eñ ⁊ ille primo mane conduxisse describitur
q̃ tẽpus designat matutinã nostrã solẽnitatem: deinde tertia:
inde sexta. post hec nona: ad extremũ vndecima: in qua incer-
naris horã signat.

Job.12
Vaperime pres
Psal.62.
Psal.118.

¶ Quod matutina solẽnitas non antiqua traditio-
ne statuta sit: sed nr̃o tempore ꝓ causa sit adinuẽta.

Capitulum.iiij.

Clendã tñ hãc matutinã que nũc obseruat in occiduis
f vel maxime regionibus: canonicã functionẽ nostro tpe
in nr̃o quoq; monasterio primit⁹ instituit. Ubi dñs nr̃
ihesus christus nat⁹ ex virgine: humane infantie suscipe incremẽ
ta dignatus: nostrã quoq; adhuc in religione teneram ⁊ laccentes
infantiam sua gratia cõfirmauit. Usq; ad illud enim tẽp⁹ hac
solennitate matutina: que expletis nocturnis psalmis ⁊ ora-
tionibus: post modicã tpis intervallã solet in gallie monaste-
riis celebrari: cum quotidianis vigilijs pariter cõsummata: re-
liqs horas refectioni corpoꝝ deputatas a matorib⁹ nr̃is inue
nim⁹. Uerũ cũ hac abnẽtes indulgẽtia: negligẽtioꝝ q̃q; indurt
as somni longi⁹ prelarẽt: appe q̃s vel cellas ꝓgredi vel de suis
stratis psurgere añ horã tertiã nulla cõuentus villi⁹ necessitas: in
nitaret: ⁊ cum operationis tactura tpe quoq; diei quo nonnul-
lis oportebat offic̃ijs inherere: sopoꝛis nimietate toꝛperent: in
his presertim diebus quibus ad vespertinis horis excubias vsq;
ad auroꝛe vicinitã celebrantibus nascebat̃ onerosioꝛ lassitudo.
Quoꝛũdã illic fratrũ ferventiũ spiritu quibus hoc negligẽtie ge

nus haud leuiter displiceret: ad seniores querela delata: decretū est ab eis diutino tractatu ⁊ consultatione sollicitavt vsq; ad solis ortū quo iā sine offensione: vel lectio parari vel opus manuū posset assumi: fessis corporibus refectione cōcessa. Inuitati post hec religionis huius obseruantia: cūcti pariter e suis stratis cōsurgerent: ac tribus psalmis ⁊ orationibus celebratis: ꝟm modū qui antiquitus in obseruatione Tertie Sexte vel Nonetrine confessionis exemplo statutus est: ⁊ somno deinceps finē: ⁊ initium operationi equali simul moderamine facerent. Qui typꝰ lz ex occasione videat̄ inuētus: ⁊ recenti memoria ꝑ causa quā diximꝰ statutꝰ appareat: tñ illū numeꝝ quē designat beatus dauid: quāq̄ spiritalem quoq; habeat intellectum: secundū litterā manifestissime supplet. Septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. Hac eñ adiecta solennitate: septies sine dubio spiritales hos cōuentꝰ in die faciētes: septies in ea laudes dño dicere comprobamur. Deniq;. cū hic idē typus de oriente ꝓcedēs: hucusq̄ fuerit vtilissime ꝓpagatus: in nonnullis nūc vsq; ꝑ orientē antiquissimis monasterijs que nequaq̄ vetustissimas regulas patruz violari patiunt̄: minime videt̄ admissus.

Psal. 118.

¶ Quod post matutinas orationes ad somnū reuerti non oporteat. Capitulum. v.

Cuius solennitatis ratio cur statuta sit vel inuēta in hac ꝓuincia: nonnulli ignorātes: expletis matutinalibus hymnis iteꝝ reuertunt̄ ad somnū: in illā causam nihilominꝰ incidentes ob quā cōpescēdam hec a senioribus nr̄is solēnitas instituta est. Illa nāq; hora eā consummare festināt: qua negligentioribꝰ minusq; sollicitis rursum dormiēdi reddat̄ occasio. Qđ omnimodis fieri nō oportet: sicut in libello superiori describētes egyptiorum synaxim plenius exposuimus. ne purificationem nostrā cōfessione supplici ⁊ antelucanis orationibus acq̄sitam. vel emergēs quedā redūdantia humorū naturalium polluat. vel illusio corrumpat inimici vel certe intercedēs etiā puri ac simplicis somni refectio interrūpat spiritus nostri feruorem ac tepefactos somni tpe ꝑ totū diei spacium inertes deinceps ignauosq; traducat. Qđ egyptij ne incurrāt equidez cū soleant certis tpibus etiā añ galloꝝ cantū consurgere: missa canonica celebrata vsq; ad lucem. post hec vigilias extēdūt. vt eos superueniens lux matutina in hoc feruore spūs reperiat cōstitutos. ac per totum diei tempus feruentiores sollicitioresq; custodiat. preparatos eos suscipiens ad cōflictū ⁊ contra diurnam diaboli colluctationē. nocturnarum exercitio vigiliarum ad spiritali meditatione firmatos.

¶ Qđ nihil sit a senioribꝰ immutatū de antiquo ordine psalmoꝝ: cū matutina statuet̄ solēnitas. Capi. vj.

Aliud quoq; nosse debemus nihil a seniorib⁹ nostris qui hāc eandē matutinā solennitatē addi debere censuerūt: de antiqua psalmorū cōsuetudine immutatā: sed eo dē ordine missam quo prius in nocturnis cōuentib⁹ ppetuo celebrata. Et si hymnos quos in hac regione ad matutinā excepere solennitatē: in fine nocturnarū vigiliarū quas post gallorū cantū ante auroꝝ fiunt solent similiter hodieq; decantāt: id est centesimū quadragesimū octauū psalmū: cuius initiū est. Laudate dñm de celis: et reliquos qui sequunt. Quinquagesimū vero psalmum et septuagesimū secundū et octogesimū nonū huic nouelle solennitati nonimus fuisse deputatos. Denicq; per italiam hodieq; cōsummatis matutinalib⁹ hymnis quinquagesimus psalmus in vniuersis ecclesijs canitur: qō non alunde ꝙ exinde tractum esse non dubito.

¶ Quod ei qui ad diurnam orationē anteꝙ primus finiatur psalmus nō occurrerit: oratoriū introire non liceat: in nocturnis autem vsq; ad finem secundi psalmi veniabilis mora sit. Capitulū.vij.

Qui tardius ad oratō uenit pena ꝙ impōat ei

Si vero qui in tertia serta vel nona priusq; psalmus ceptus finiat ad orationē nō occurrerit: vlterius oratoriū introire nō audet: nec semetipm admiscere psallēti bus: sed congregationis missam stās p foribus prestolat: donec egredientib⁹ cunctis subnissa in terrā penitētia negligētie sue vel tarditatis impetret veniā: sciēs nequaq; se posse deffidie sue noxam aliter expiare: ꝛ ne in ea quidē que post tres horas erit secutura solēnitas admittendū: nisi pro negligentia pñti confestim vera humilitate subnixius satisfacere festinauerit. In nocturnis vero cōuenticulis vsq; ad secundū psalmū vbeꝙ tardā ti dilatio: ita dūtaxat vt anteq; finito eodē psalmo fratres in oratione procūbant: semetipm congregationi inserere atq; admiscere festinet: eidē pculdubio increpationi ac penitentie quā predi ximus subiciendus: si vltra prestitutam dilationis horam vel modicum tardauerit.

¶ Vigilie que a vespera illucescente sabbato celebrā tur: quem temporis modum teneāt vel quo ordine celebrentur. Capitulū.viij.

Ane vigilias que singulis hebdomadibus a vespera illucescente sabbato celebrant: idcirco seniores hyemali tempore quo noctes sunt longiores: vsq; ad quartus gallorū cantū per monasteria moderant: vt post excubias totius noctis reliquis duabus ferme horis reficientes corpora sua ne quaq; per totū diei spaciū somni torpore marcescāt: requie brevis huius temporis p totius noctis refectione pcenti. Qō nos

quoꝫ cū omni obseruatiōe custodire cōnent: vt scz cōtenti somno qui nobis post vigiliarum missam vsqꝫ ad lucis indulgetur aduentum. idest: vsqꝫ ad matutinos psalmos totū deinceps diē in opere ac necessarijs ducamus officijs: ne somnum quem nocti subtraximus resumere per diem vigiliarū lassitudine ꝛ maritate compulsi: non tā requiē corporis subtraxisse: ꝙ quietis tempus ꝛ refectionem nocturnā commutasse videamur. Nullatenus esse potest fragilis caro ita totius noctis quiete frandari vt per consequentē diem sine dormitatione mētis animiqꝫ torpore inconcussam possit seruare vigilantiā. Que impediretur ex hoc potius ꝙ iuuabitur. nisi post vigiliarū missam somni quantulunculuꝫ gustauerit. Et idcirco saltem vnius horę sopor quē admodū dicimus ante lucis aduentū si fuerit impertitus: lucrabimur omnes vigiliarum horas quas tota nocte in oratione cōsumpsimus. impertientes nature quod suum est. nec habentes necessitatem resumendi per diem qō nocti subtraximus. Totuꝫ enim carni huic procul dubio redder. quisquis ei non rationabiliter partem subtrahere. sed totum tēptauerit denegare. Et vt verius dixerim. nō superflua sed necessaria voluerit amputare. Propter quod maiore fenore necesse est vigilias compensari. si fuerint vsqꝫ ad lucem inconsiderata atqꝫ irrationabili nimietate protracte. Ideoqꝫ eas tripertitis distinguunt officijs. vt labor hac diuersitate diuisus: delectatione quadam defectionem corporis relenet. Nam cum stantes antiphonas tres concinuerint. humi post hec vel sedilib⁹ humillimis insidētes. tres psalmos vno modulante respondēt. qui tamen singuli a singulis fratribus vicissim succedentibus sibi prebentur. atqꝫ his sub eadem quiete residentibus ternas adiicimus lectiones. Itaqꝫ fit vt corporeum minuentes laborem vigilias suas maiore intentione mentis exerceant.

¶ Quare illucescēte die sabbati vigilie statute sint: ꝛ quare per omnem orientem absolutio ieiunij in die sabbato celebretur. Capitulum. ix.

Quas a tempore predicatiōis apostolice quo religio ac fides christiana fundata est per vniuersum orientem. idcirco statutū est illucescente sabbato debere celebrari. ꝙ domino ꝛ saluatore nostro sepulto sabbati crucifixo. discipuli adhuc recenti eius passione perculsi. pernigiles tota nocte mansurum. nullatenus quietis somnū oculis suis indulgentes. Quod orem ex illo tempore huic nocti deputata vigiliarum solemnitas vsqꝫ in hodiernum diem per vniuersum orientem similiter obseruat. Ideoqꝫ ꝛ absolutio ieiunij post vigiliarū laborē totidē apostolicis viris in die sabbati statuta. nō immerito plurimis p vniuersas orientis ecclias. pm illā quoꝫ Ecclesiastes sententiā. q̄ licet habeat ꝛ aliū mysticū sensum. tamē ab hoc quoꝫ nō abhor-

Vnde sabbati huius mysterium.

Quamuis absolutio de sabbato

ret: quo vtriq; diei. i. hebdomadi pariter ⁊ ogdoadi eandē partem solennitatis impertire precipimur: ita dicentis: Da partes bis septem: ⁊ quidem bis octo. Non enim ad communionez festiuitatis iudaice absolutio ista ieiunij reputanda est: bis presertim qui omni iudaica superstitione alieni monstrantur: sz ad refectionem quam diximus lassi corporis pertinere: qd̄ per totas anni septimanas iugiter quinis diebus ieiunans: nisi duobus saltem interpositis refocillatum fuerit: facile lassascit ac deficit.

Eccl's. 11.

Sabbati ieiunium quare absolutum

¶ Unde factum sit vt in vrbe die sabbato ieiunetur. Capitulum. x.

Cuius moderaminis causam nōnulli in quibusdā occidentalibus ciuitatibus ignorantes: ⁊ maxime in vrbe: idcirco putāt absolutionem sabbati minime debere presumi: q̄ apostolū petrū in eodē die contra symonē conflictaturū asserūt ieiunasse. Ex quo magis apparet hoc eum non cōsuetudine canonica fecisse: sed presentis potius necessitate conflictus: Siquidē ⁊ ibi pro hac eadem re non generale sed speciale videtur petrus discipulis suis ieiunium indixisse. Qd̄ vtiq; non fecisset si scisset illud canonica consuetudine solere seruari: idem proculdubio etiā dn̄ico die parat⁹ indicere: si certaminis ipsius in eum cōpegisset occasio. Nec tn̄ ex hoc statim canonica fuisset ieiunij regula ꝓmulganda: quod non generalis obseruatio statuerat: sed vt semel fieret: ratio necessitatis extorserat.

¶ In quo dominice diei solennitas ab aliorū dierum consuetudine diuersa teneatur. Capitulum. xj.

Verum ne hoc quidē ignorandū: die dn̄ico vnam tātummodo missam ante prandium celebrari: in qua psalmorū atq; orationū seu lectionū ꝓ ipsius collecte vel cōmunionis dn̄ice reuerentia solennius aliquid ac ꝓpensius impendentes: in ipsa tertiam sextamq; pariter consummatam reputant. Itaq; fit vt de orationum obsequijs nihil imminuatur ad iectione scilicet lectionum: ⁊ nihilominus differentia quedam vel remissio videatur fratribus indulgeri pro reuerentia dominice resurrectionis pre cetero tempore: que ⁊ totius septimane videatur obseruantiam relaxare. Et pro hac ipsa que intermiscetur quadam differentia: eundem diem velut festiuum prouocet rursum solennius expectari: minusq; faciat hebdomadis venture ieiunia huius expectatione sentiri. Semper enim equanimius quelibet fatigatio sustinetur: ⁊ sine fastidio labor impenditur: si interiecta ei vicissitudo quedam vel operis immutatio qualiscunq; succedat.

¶ Quibus diebus cū cena fratribus exhibetur: acce

dentibus ad refectionem: psalmus non dicatur sicut fieri in prandijs solet.

Capitulum. xij.

Deniq; etiam in ipsis dieb⁹ id est sabbato vel dominica seu feriatis temporibus quibus pariter prandium et cena solet fratribus exhiberi: psalmus ad vesperã non dicitur: id est: nec cum accedunt ad cenam: nec cuꝫ ab ea consurgunt: vt solet fieri in solennibus prandijs: vel canonica ieiuniorum refectione: quam ⁊ precedere consuetudinarij psalmi solẽt ⁊ subsequi: sed tantummodo simplici oratione facta: accedunt ad cenam: eamq; rursum consurgentes ab ipsa sola oratione cõcludunt: quod scilicet extraordinaria sit inter monachos ista refectio: nec omnes ad eam conuenire cogantur nisi aut peregrini qui supuenerint fratres aut hi quos infirmitas corporis aut propria inuitat voluntas.

¶ Explicit de canonico diurnarum orationum ⁊ psalmorum modo liber tertius.

¶ Incipit annotatio capitulorum libri quarti de institutis renunciantium.

Cap. j. proemiale.

ij Qua ratione vsq; ad vltimam senectutem apud eos in cenobijs perseuerent.

iij Quo examine probet qui in cenobio suscipiendus est.

iiij Quare qui in monasterio recipiantur.

v Cur hi qui renunnciant suscepti in monasterijs propria vestimenta deponant ⁊ ab abbate alijs induant

vj Qua causa vestimenta renunciantium cum quibus ingressi sunt monasterium a dispensatore seruentur.

vij Cur in monasterio suscepti non permittantur statim congregationi fratrum commisceri sed xenodochio ante tradantur.

viij Quibus primum institutis iuniores exerceantur vt ad superandas omnes concupiscentias proficiant.

ix Quare iunioribus imperetur vt seniori suo nihil de cogitationibus suis subtrahant.

x Quanta obedientia iunioribus etiam in naturali necessitate tribuatur.

xj Cuiusmodi cibus apud eos delicatissimus habeatur.

xij Quod ad sonitum pulsantis ostium nihil operis non omittant studio celeriter accurrendi.

xiij Quod criminosum habeatur si aliquid vel vilissimum quispiam suum dixerit.

xiiij Quod licet multa pecunia de vniuscuiusq; ope congerat: nullus tamen presumat excedere statute sufficientie parcitatem.
xv De immodico apud nos studio habendi.
xvj De regulis diuersarum correptionum.
xvij Quibus auctoribus sit inuentū vt reficiētibus fratribus sacre lectiones in cenobijs recitētur: ⁊ quantū apud egyptios prebeatur silentium.
xviij Quam illicitū sit extra mēsam communem quicq̄ cibi potuiue gustare.
xix Quemadmodū per palestinaz vel mesopotamiā quotidiana fratribus exhibeantur obsequia.
xx De tribus lenticule granis ab economo repertis.
xxj De spontaneo quorundam fratrū ministerio.
xxij De egyptiorū typo qui est super quotidianis fratrū statutus obsequijs.
xxiij De obedientia abbatis ioannis: per quā vsq; ad prophetie profectus est gratiam.
xxiiij De ligno itaq; arido qd̄ idē abbas iohannes ad arbitriū senioris sui quasi adolēdū rigare nō destitit.
xxv De proiecto ab abbate iohanne vase vnico olei ad senioris imperium.
xxvj Quēadmodum abbas iohānes suo obedierit seniori ad aduoluēdum saxum quod ne a multis quidē possibile erat moueri.
xxvij De humilitate ⁊ obedientia abbatis Mucij quaz in proijciendo in fluuium paruulo filio ex precepto senioris non hesitauit implere.
xxviij Quēadmodum reuelatū sit abbati de patre Mucio opus eum abrae fecisse: ⁊ q̄ defuncto eidem abbati idem pater Mucius in monasterij administratione successerit.
xxix De obedientia fratris qui decez sportas circūferens publice distraxit ad abbatis imperium.
xxx De abbatis pynufij humilitate: q̄ relicto cenobio celeberrimo cui presbyter preerat: longinquū monasterium in quo velut incipiens susciperetur desiderio subiectionis expetijt.
xxxj Quēadmodum abbas pynufius reductus in monasterium suuz modico tempore commoratus iterum fugerit in partes syrie.
xxxij Que precepta dedit idem abbas pynufius fratri quē in suo monasterio sub nostra recipiebat presentia.
xxxiij Quod sicut magna remuneratio monacho debet ſm institutionem patrum laboranti: ita ⁊ pena similiter tribuat: ⁊ iccirco nō debeat quis facile admitti

in monasterio.
xxxiiij Quod abrenunciatio nostra nihil sit aliud q̄ mortificatio t imago crucifixi.
xxxv Quod crux nostra timor domini sit.
xxxvj Quod renunciatio nostra nihil prosit si ijsdem quib⁹ renunciauimus implicemur.
xxxvij Quod diabolus nostro fini semper insidietur: t nos eius caput iugiter obseruare debeamus.
xxxviij De renunciantis preparatione aduersum temptationes: t de pancis imitandis.
xxxix Quo ordine quis ad perfectionem valeat pernenire: p quā de timore dei ad charitatē cōsequēter ascēdat.
xl Quod non debeat monachus exempla perfectionis a multis expetere sed ab vno vel a paucis.
xlj Quarum debilitatum similitudinē suscipere debeat qui in cenobio commoratur.
xlij Quod bonum patientie siue nō debeat monachus de alijs sperare virtute: sed de sua longanimitate.
xliij Recapitulatio expositionis per quam monachus ad perfectionem possit ascendere.
Explicit anotatio capitulorum.

Incipit liber quartus de institutis renunciatiū.

Prohemiale. Capitulum.j.

Ecanonico modo psalmoꝝ atq; oratiōnum qui debeat in diurnis conuenticulis per monasteria custodiri: ad institutionē eius qui renunciat huic mundo: narrationis nos ordine prouocante transimus: conditiones in primis quibus hi qui ad dñm cōuerti cupiunt recipiantur in cenobijs: breui quantū possumus studentes sermone complecti: quedā scz de egyptioꝝ: quedam de tabennesiotarum regulis admiscētes: quoꝝ in thebaide est cenobiū: quāto numero populosius cunctis: tanto cōuersationis rigore districtius. Si quidē in eo plusq̄ quinq̄ milia fratrū sub vno abbate regunt̄r: tantaq; fit obedientia hic tā prolixus monachoꝝ numerus omni eno seniori suo subditus: quāta nō potest̄ apud nos vnus vni vel obedire: permodico tempore vel esse.

Qua ratione vsq; ad vltimā senectutē apud eos in cenobijs perseuerent. Capitulum.ij.

Uorum tam longa perseuerantia t humilitas atq; subiectio quemadmodū tā diuturna perduret: quaue institutione formet: p quā vsq; ad incurnā senectā in cenobio perseuerēt, opinoꝝ nos ante omnia debere perstringere. Tā ea nanq; est: quātā neminem in monasterijs nīs ingressum ne

anno quidē integro tenuisse meminimus: vt cū renunciationis eor primordia viderim⁹: cōsequēs fuisse intelligamus: vt in tā sublimis pfectionis fastigia talīū viroꝝ fundamēta ꝓsurgerēt.

¶ Quo examine probetur qui in cenobio suscipiendus est. Capitulum.iij.

Quanta diligentia & modestia suscepti sunt

i Situr ambiens quis intra cenobij recipi disciplinā: nō ante prozsus admittit: ꝙ dieb⁹ decē vel eo amplius ꝓ foribus excubās: indicijs pfenerātie ac desiderij sui pariterq; humilitatis ac patientie demōstrauerit. Cūq; omniū preteruntiū fratrū gentibus pronolutus: & ab vniuersis de industria refutatus atq; despectus: tunc demū si nō religionis ꝛ necessitatis obtentu monasteriū optet intrare: intuitus ꝙ & exprobrationibus multis affectus: experimentū dederit cōstantie sue: qualisq; futurus sit in tēptationib⁹: opprobrioꝝ tolerātia declarauerit: atq; ita fuerit exploratō mentis ardore susceptus: diligentia summa perquirit ne de pristinis facultatibus suis inbeserit ei vel vnius nummi contagio. Sciunt enim eū sub monasterij disciplina diuturnū esse nō posse sed ne humilitatis quidem aut obedientie apprehensurum esse virtutē: nec vlla cenobij paupertate ac difficultione contentū foze: si in conscientia eius pecunie quantulecunq; latitauerit: sed vbi primū exorta fuerit qualibet occasione comotio: fiducia stipis illius animatū: cōtinuo de monasterio velut funda rotante fugiturum.

Demnie summa abrenuntiatio

Demnie amor in religioso ꝓpositi fit

¶ Quare qui in monasterio recipiuntur. Ca.iiij.

Quare pecunia ꝓpria ad religiosi nō pertinet

c Idcirco ne vlibus quidē cenobij profuturas suscipere ab eo pecunias acquiescūt. Primū ne cōfidentia huius oblationis inflatus: nequaq; se pauperib⁹ fratribus coequare dignet: cū ne per hāc elationē vllatenus ad būtilatem vbi descēdens: cū in disciplina cenobij nō possit perdurare: egressuq; exinde ea que in principio renūciationis sue spiritali feruore successus intulerat: tepefactus postea nō sine iniuria monasterij sacrilego spiritu recipere atq; exigere moliat. Ob̄ omnimodis obseruari debere: multis sunt experimentis frequēter edocti. Nā per alia minus cauta monasteria simpliciter quidā suscepti: de eis q̄ intulerāt quecq; in dei ope fuerāt dispensata: cū ingenti post blasphemia redibitione poscere temptauerunt.

¶ Cur hi qui renunciāt suscepti in monasterijs propria vestimenta deponant & ab abbate alijs induantur. Capitulum.v.

q Uāobr̄e ita nudak quisq; cū receptus fuerit omni pristina facultate: vt ne ipsum quidē qui operatus est indumentum habere permittatur vlterius: sed in consilio fratrū producē⁹ in medij exuat propijs: ac ꝙ manus abbatis induas.

tur monasterij vestimentis: vt p hoc se nō solū vniuersis rebus suis antiquis nouerit spoliatū: veruetiam omni fastu deposito mundiali: ad xpi paupertatē ⁊ inopiā descendisse: iāq; opibus sustentandū non seculi arte quesitis: nec de infidelitate pristina reseruatis: sz de sanctis ac pijs monasterij largitionib⁹ militie sue stipēdia percepturū: atq; inde se deinceps vestiendū alendū q; cognoscēs: ⁊ nihil habere ⁊ nihilomin⁹ de crastino non esse sollicitum ꝑm euangelij discat sententiā: nec erubescat pauperibus id est corpi fraternitatis equari: quibus conumerari xps: ⁊ quorum se fratrem non erubuit nuncupare: quin potius glorietur domesticis eius factum se esse consortem. matth. 6.

¶ Qua causa vestimenta renunciantiū cū quibus ingressi sunt monasterium: a dispēsatore seruentur.

Capitulum. vj.

Illa vero que deposuit vestimenta economo consignata tandiu reseruantur: donec profectus ⁊ conuersationis eius ac tolerantie virtutē diuersis tēptationib⁹ ac probationibus euidenter agnoscant. Et si quidē posse eū inibi perdurare tpe procedēte ꝑspexerint: ⁊ in eodē quo cepit feruore ꝑsistere: indigētib⁹ eadē largiunt. Sinvero quodā ex eo murmurationis vitiū: vel parue cuiuslibet inobediētie culpā processisse deprehēderint: exuētes eū monasterij q̄bus indut⁹ fuerat vestimentis: ⁊ antiquis reuestitū vestimētis q̄ fuerāt sequestrata: depeliūt. Nullū etenim fas est cū illis q̄ accepit abscedere: nec quē q̄ patiunt illis adhuc indui: quē semel ab institutionis sue regula tepuisse ꝑuiderint. Uñ ēt copia nulli penitus palā discedēdi cōcedit: nisi aut in morē serui fugacis captās densissimas tenebras nocte diffugiat aut certe hoc ordine ⁊ professione iudicatus indign⁹: cū cōfusione ⁊ nota corā cunctis fratribus deposita veste monasterij expellatur.

¶ Cur in monasterio suscepti non permittantur statim congregationi fratrum commisceri: sed xenodochio ante tradantur.

Capitulum. vij.

Cum igitur quis susceptus ⁊ hac perseuerantia quā diximus comprobatus: ac depositis proprijs vestimentis habitu monasteriali fuerit accinctus: nō statim cōgregationi fratrum cōmisceri permittitur: sed deputatur seniori qui seorsum haud longe a vestibulo monasterij commanens: habet curam peregrinorum ⁊ aduenientiuz deputatam: eisq; omnem diligentiam susceptionis ⁊ humanitatis impendit. Cūq; ibidē integro anno deseruiens absq; vlla q̄rella suū circa ꝑegrinos exhibuerit famulatū: imbut⁹ p h̄ pria institutione hūilitatis ac patietie: atq; in longa exercitatione ꝑcognit⁹: admiscēd⁹ ex hoc cō

gregationi fratrū: alij tradit seniori q̄ decem iuniorib⁹ preest: quos sibi creditos, ab, abbate instituit pariter t gubernat: p̄m illud scz quod ordinatū in Exodo legimus per moysen.

¶ Quibus primi institutis iuniores exerceant: vt ad superandas oēs cōcupiscentias proficiant. Cap. viij.

c Vius hec erit sollicitudo t eruditio principalis: p quā iunior introductus ascendere cōsequenter etiā crimina perfectionis summa prevaleat: vt doceat eū primitus suas vincere voluntates: quē studiose in his ac diligēter exercēs dec illi semp imperare de industria curabit que senserit alio eius esse cōtraria. Multis siquidē experimentis edocti: tradūt monachū t maxime iuniores ne voluptatem q̄dem concupiscentie sue refrenare posse: nisi prius mortificare p obedientiā suas dedicerit voluntates. Ideoq̄ pronunciant nullatenus prevalere vel irā vel tristiciā vel spm̄ fornicationis extinguere sed nec humilitate cordis verā: nec cū fratribus vnitatē p̄petuā: nec firmā diuturnāq̄ posse retinere cōcordiā: sed nec in cenobio quidē diutius p̄manare eū q̄ prius voluntates suas nō didicerit superare.

¶ Quare iuniorib⁹ imperet vt seniori suo nihil de cogitationibus suis subtrahant. Capitulum. ix.

Is igitur institutis eos quos instituit: velut elementis b q̄busdā ac syllabis imbuere ad p̄fectionē atq̄ informare festinant: p̄ hec ad liquidū discernentes: vtrū ficta t imaginaria: an vera sint humilitate fundati. Ad q̄ vt facile valeant p̄venire: cōsequēter instituunt nullas penitus cogitationes p̄tientes in corde p̄niciosa cōfussione celare: sed confestim vt exorte fuerint: eas suo patefacere seniori: nec sup̄ earū iudicio q̄licq̄ sue discretioni committere: sed illud credere malū esse vel bonū q̄ discusserit ac p̄nunciauerit seniorꝭ examen. Itaq̄ fit vt in nullo circūueniri inuenē callidus inimicus velut inexpertum ignarūq̄ p̄valeat: nec vlla fraude decipe quē p̄uidet nō sua sed seniorꝭ discretione munitū: t suggestiones suas velut ignita iacula quecūq̄ in cor eius iecerit: vt seniorē celet nō posse suaderi. Aliter quippe subtilissimus diabolus illudere vel deiicere iuniorē nō poterit: nisi cū eū seu p arrogantiā siue p verecundiam ad cogitationū suarū velamē illexerit. Generale nāq̄ t euidens indicium diabolice cogitationis esse p̄nunciant: si eam seniori confundamur aperire.

¶ Quanta obediētia seniorib⁹ a iuniorib⁹ etiā in naturalibus necessitate tribuatur. Capitulum. x.

p Ost hec tanta observantia obedientie regula custodit: vt iuniores abiq̄ p̄positi sui scientia vel p̄missu: nō solū no audeant cellā p̄gredi: sed ne ipsi quidē cōmunt

ac naturali necessitati satisfacere sua auctoritate presumāt. Sic
q̄ vniuersa cōplere quecūq̄ fuerint ab eo p̄cepta: tanq̄ si a deo
sint celitus edita sine vlla discussione festināt vt nōnunq̄ etiam
impossibilia sibimet impata ea fide ac deuotione suscipiant: vt
tota virtute ac sine vlla cordis hesitatione p̄ficere ea aut cōsum
mare nitant̄: ⁊ nec impossibilitatē quidē precepti p̄ senioris sui
reuerentia metiant̄. De quoꝝ obedientia speciatim nunc dicere
p̄termitto. Exēplis eñ eā ipsis paulopost tradere suo loco di
sponimus: si dñs nobis orationibus vestris dederit cōmeatū.
Nūc instituta cetera prosequamur: pretermittētes illa cōtexere
que in hac regione vel tradi monasterijs vel ab ipsis nequeunt
custodiri: sicut in prefaciuncula nr̄a facturos nos esse p̄misimꝰ
qd̄ scz nec laneis indumētis vtant̄ sed lineis tantū: ⁊ ne ipsis
quidē duplicibus quibus vicaria prepositus vnusquisq̄ sue de
canie subministrat cū illa q̄bus vestiti sunt sorduisse cōspexerit.

¶ Cuiusmodi cibus apud eos delicatissimus habeatur. Capitulum.xj.

Aliud quoq̄ arduū atq̄ sublime genus cōtinentie simi
liter pretermittēs: in qua summe reputant̄ delitie si her
ba sale cōdita quā lapsaniū vocāt aqua diluta ad refe
ctionē fratribus apponat̄: aliaq̄ cōplura his similia que in hac
p̄uincia nec aerū temperies: nec qualitas nostre fragilitatis ad
mittit illa tm̄modo prosequar que nulla carnis infirmitas non
situs loci poterit impedire: si ea non fragilitas anime ac tepor
mentis ademerit.

¶ Quod ad sonitum pulsantis ostiū nihil operis nō omittant studio celeriter accurrendi. Capitulum.xij.

Itaq̄ cōfidentes intra cubilia sua ⁊ operi ac meditatio
ni studiū pariter impēdētes: cū sonitū pulsantis ostiū
ac diuersorū cellulas percutientis audierint ad oratio
nem eos scz. seu ad opus aliqd̄ inuitantis: certatim e cubilibus
suis vnusquisq̄ prorumpit: ita vt is q̄ opus scriptoris exercet
quā repertus fuerit inchoasse litterā finire nō audeat: sed in eo
dē puncto quo ad aures eius sonitus pulsantis aduenerit: sum
ma velocitate prosiliens: ne tantū q̄dē more interponat: quantū
cepti apicis cōsummet effigiē: sed imperfectā lineā littere dere
linquēs. nō tā operis cōpendia lucrave sectet̄: q̄ obediēte vir
tutē exequi toto studio atq̄ emulatione festinet. Quā nō solū ope
ri manuū seu lectioni vel silentio ⁊ quieti celle: verūetiā cunctis
virtutibus ita preferunt: vt huic iudicent omnia postponenda:
⁊ vniuersa dispendia subire contenti sint: dummodo hoc bonū
in nullo violare videantur.

¶ Quam criminosum habeatur si aliquid vel vilissi

mum quispiam suum dixerit. Capitulum.xiij.

Diapsam nihil possidemur

I Iam sane vir ente inter ceteras eoz institutiones vel cō
1 memorare superfluū puto: qō scz nulli cistellā: nulli pe-
culiarem spozellam liceat possidere: nec tale aliqd qō
velut ppziū retinens suo debeat cōmunire signaculo. Quos ita
nominus omni ex pte nudos existere: vt preter colobium: ma-
notē: caligas: melotē: ac pfiabitum nihil amplius habeant: cū
in alijs quoq; monasterijs in quibus aliqua remissius indulgē
tur: banc regulā videamus strictissime nunc vsq; seruari: vt ne
verbo quidē audeat quis dicere aliqd suum: magnūq; fit crimē
ex ore monachi processisse codicē meū: tabulas meas graphium
meū: cunicā meam: caligas meas. proq; hoc digna penitentia
satisfacturus sit: si casu aliquo per subreptionē vel ignorantiam
huiusmodi verbum de ore eius effugerit.

¶ Quod licet multa pecunia vniuscuiusq; ope conge
ratur: nullus tamē presumat excedere statute sufficien
tie parcitatem. Capitulum.xiij.

I cū tantos vnusquisq; eoz quotidie de ope ac sudo-
2 re ppzio redditus cōferat monasterio: vt ex his sustēn
tare nō solum suā valeat parcitatē: verūetiam vbus
possit exuberare multoz: in nullo tñ inflatur: nec sibi de tanto
opis sui questū ac sudore blandit: sed preter duo parimacia que
tribus vir denarijs ibidem distrahunt: nihil sibimet amplius
vnusquisq; presumit. Inter quos nullū peculiare opus quod pu
det dicere: quodq; in nostris monasterijs vtinā fieri nesciremus
non dicam effectu: sed ne cogitatione quidē ab aliquo penitus
affectatur. Cuiusq; tota cuidecā cenobij suam credat esse substan
tiā cūctisq; rebus vt omnib; dns oēm curā sollicitudinemq; im-
pendat: ad retinendā: nihilominus arrepte nuditatis virtutem:
quā studet: ad finē vsq; perfecte atq; inviolabiliter custodire: ita
semetipsum a cūctis extraneū t ex omnibus indicat alienū: vt
tanq; peregrinū se gerat: t incolā istius mūdi: aluminūq; se pot?
monasterij reputet ac ministrū: q; dns cuiuscūq; rei presumat.

¶ De immodico apud nos studio habēdi. Cap.xv.

D hec nos miserabiles quid dicemus: q in cenobijs cō
3 morātes: ac sub abbatis cura t follicitudine cōstituti:
peculiares circunferimus claues: omniq; pfessionis
nostre verecundia t cōfussione calcata: etiā anulos quibus recō
dita pfignemus in digitis palas gestare nos nō pudet: quibus
nō solum cistelle vel spozte sed ne arce quidē vel armaria: ad ea
que cōgerimus vel q egressi de seculo reseruauimus condēda suf
ficiunt. Quiq; ita nonnunq; pro vilissimis nullisq; rebus acce
dimur: eas duntaxat velut ppzias vendicantes: vt si quis vē

digito quicq̄ ex his cōtrectare presumpserit: tanta, contra eum iracūdia suppleamur: vt cōmotionē cordis nostri a labijs ac tota quidē corpis indignatione reuocare nō possimus. Sed pretermissis nostris vicijs: ⁊ his q̄ nec cōmemorari quidē dignum est silentio traditis: ſm illud eloquiū. Nō loquatur os meū opa hoīm: virtutes potius que apud illos sunt: ⁊ hec que nos quoq̄ omni studio debemus appetere: cepto narrationis ordine prosequamur: ipsasq̄ iā regulas ac typos cursim breuiterq̄ ponamus vt ꝑueniētes post hec ad quosdā actus ⁊ opa senioꝝ q̄ studiose memorie mandare disponimus: hec q̄ nostra expositione digesta sunt velut testimonijs validissimis roboremus: vniuersa que diximꝰ exēplis eoꝝ potius ac vite auctoritate firmātes. Ps. 16.

De regulis diuersarū correptionum. Capitulum. xvj.

Si quis igit̄ gillonē fictilem quē baucalē nūcupant: aut hmōi aliud casu aliquo fregerit: aut ꝑdiderit aliq̄d: non aliter negligentiā suā q̄ publica diluet penitentia: cunctisq̄ in synaxi fratribus cōgregatis: tādiu prostratus in terrā veniā postulabit: donec orationū cōsummet̄ solennitas: impetraturus eā cū iussus fuerit abbatis iudicio de solo surgere. Eodem mō satisfaciet quisquis ad opus aliq̄d accersitus: vel ad cōgregationē solitā tardius occurrerit: aut si decantās psalmū vel modicum titubauerit. Similiter si superfluo: si durius: si contumacius responderit: si negligentius obsequia iniuncta compleuerit: si vel leuiter murmurauerit: si lectionem operi vel obedientie preferēs: officia statuta segnius fuerit executus: si dimissa synaxi non concitus ad cellam recurrere festinauerit: si cum aliquo vel ad modicum substiterit: vel si ad punctum temporis vspiam secesserit: si alterius tenuerit manum: si cum illo qui cellule sue cohabitator non est confabulari quantulunc̄q̄ presumpserit: si orauerit cum illo qui est ab oratione suspensus: si parentum quempiam vel amicorum secularium viderit: vel collocutus eis sine suo fuerit seniore: si epistolam cuiuscunq̄ suscipere: si rescribere sine abbate suo temptauerit. Hucusq̄ ⁊ in huiusmodi ac similibus admissis: procedit animaduersio spiritalis. Residua vero que apud nos indifferenter admissa: a nobis quoq̄ reprehensibilius sustinentur: id est aperta cōuicia: manifesti contemptus: contradictiones tumide: libera ⁊ effrenata processio: familiaritas apud feminas: ire: rixe: simultates ⁊ iurgia: operis peculiaris presumptio: philargyrie contagio: affectus atq̄ possessio rerum superfluarum quē a ceteris fratribus nō habentur: extraordinaria ac furtiua cibi refectio: ⁊ his similia non illa increpatione quam diximus spiritali: sed vel plagis emendantur vel expulsione purgantur.

¶ Quibus auctoribus sit inuentum vt reficientib⁹ fratribus sacre lectiones in cenobijs recitentur: ⁊ quā tum apud egyptos prebeat̄ silentiū. Cap̄.xvij.

Aliud autem vt reficientibus fratribus sacre lectiones in cenobijs recitentur: non de typo egyptiorū processisse: sed de cappadocū nouerimus. Quos nulli dubiū est non tam spiritalis exercitationis causa q̄ compescende supflue ocioseq; cōfabulationis gratia: ⁊ maxime contētionū q̄ plerū q̄ solēt in conuiuijs generari: hoc statuere voluisse: vidētes eas aliter apud se non posse cohiberi. Apud egyptios enim vel maxime tabennensiotas tantum silentium ab oībus exhibet̄: vt cum in vnum tanta numerositas fratrū refectionis obtentu cōsederit: nullus nec mutire quidē audeat p̄ter eū qui sue decanie p̄est. Qui tamē si quid mense supinferri vel auferri necessarium esse peruiderit: sonitu potius q̄ voce significat. Tantaq; vescentibus eis silentij huius disciplina seruat̄: vt cucullis vltra oculoꝝ palpebras demissis: ne scz liber aspectus habeat curiosius copiā euagandi: nihil amplius intueant̄ q̄ mēsaz: ⁊ appositos in ea vel quos ex ea capiunt cibos: ita vt quemadmodū vel quā tum reficiat alius: nullus inuicem notet.

¶ Quod illicitum sit extra mēsam communem quicq̄ cibi potusve gustare. Capitulum.xviij.

Anteq̄ vel postq̄ legitimam cōmunēq; refectionē percipiāt: summa cautione seruatur ne extra mensam quicq̄ cibi penitus ori suo quisquam indulgere presumat: vt in edentibus p̄ hortos ⁊ pomaria: cum passim blādeq; per arbores poma pendētia non solum obijciant se pectoribus transeuntiū: verūetiam strata per terrā cōculcanda pedibus offerant: atq; ad colligendū parata facile ad consensum cōcupiscentie illicere valeāt intuentes: ⁊ oportunitate vel copia quāuis districtos atq; abstinentissimos ad sui desideriū p̄uocare: sacrilegū ducatur non modo quicq̄ ex his degustare verumetiam manu contingere: absq; eo quod palam cunctis in cōmune reficientibus exhibetur: ⁊ ad percipiendum economi dispensatione per fratrum obsequia publice ministratur.

¶ Quemadmodum per palestinā vel mesopotamiā quotidiana fratribus exhibeātur obsequia. Capitulum.xix.

Ne quid sane de institutis cenobiorum pretermisisse videamur: quēadmodū quotiana fratrib⁹ ēt p̄ alias regiones exhibeant̄ obseq̄a: cōmemorādū breuiter puto. Per cunctam namq; mesopotamiam: pelestinam ⁊ cappadociaz ac

totum orientem: singulis hebdomadib⁹ vicissim fratres ad hec officia sibi reddēda succedūt: ita vt ꝑm cenob ij multitudinē: ministroꝝ quoq; numerus deputetur. Que explere tanta deuotione ⁊ humilitate properant: quanta nullus seruorum dirissimo domino ac prepotenti exhibet suum famulatum: ita vt ne istis quidē solis cōtēti obsequijs que canonico iure soluuntur: etiaꝫ nocte surgentes illos quibus specialiter hec manet cura studio suo releuent: ⁊ ea que ab ipsis perficienda sunt: furtim ꝓueniētes implere cōtēdāt. Has autē septimanas vnusquisq; suscipiēs vsq; ad cenam dominici diei ministraturus obseruat. Qua peracta ministerium totius hebdomadis ita concluditur: vt hi quibus succedendum est: conuenientibus in vnum fratribus ad concinendos psalmos quos quieturi ex more decantant: omnibus in ordine pedes lauēt: hanc scilicet ab eis pro labore toti⁹ septimane benedictionis mercedem fideliter expetentes vt eos explentes mandatum christi: emissa generaliter ab omnib⁹ fratribus oratio prosequat: que vel pro ignoratiōibus intercedat vel pro admissis humana fragilitate peccatis: ⁊ cōmēdet deo velut sacrificiū pingue cōsummata eoꝝ deuotionis obseq̄a. Itaq; secunda sabbati post matutinos hymnos alijs rursum succedentibus vtensilia in quibus ministrauerāt ac vasa cōsignāt que tanta sollicitudine curaq; suscipientes custodiunt: ne quid ex eis imminuatur vel pereat: vt credant se etiā ꝑ minimis quibusq; vasis tanq̄ pro sacrosanctis rationem: non solum dispēsatori presenti: sed etiam domino reddituros: si forte aliq̄d ex eis negligentia eorū fuerit imminutum. Cuius discipline q̄ modus sit vel quanta fide ⁊ cautione seruetur: vno testimonio: qd̄ exempli gratia ponā: poteritis agnoscere. Sicut enim studem⁹ satisfacere vestro feruori: quo plenā vniuersoꝝ cognitionem desiderantes: etiā ea que optime nostis hoc libello vobis cupitis iterari: ita veremur mensuram breuitatis excedere.

¶ De tribus lēticule granis ab economo repertis. Capitulum. xx.

In septimana cuiusdam fratris cū preteriens econom⁹ tria lenticule grana vidisset iacere in terra: que hebdomadario festinanti dum ea preparat coctioni inter manus cum aqua qua diluebantur elapsa sunt: confestim super hoc abbatem consuluit. A quo velut interuersor neglectorq; sacri peculij iudicatus ab oratione suspēsus est. Cuius negligentie reat⁹ non aliter ei remissus est: nisi eum publica penitentia diluisset. Non solum enim seipsos non esse suos: sed etiam omnia q̄ sua sunt credunt domino consecrata. Propter quod si quid fuerit in monasterio semel illatum: vt sacrosanctum cum omni decernūt

reuerētia debere tractari. Tātaq; fide vniuersa ꝓcurāt atq; dispēsant: vt etiam ea que despectui habentur: paruaq; reputant ac vilia: si vel loco mouerint vel cōptentius collocauerint: si gillonē aqua impleuerint: si ex eo cuiq; obtulerint ad bibēdū: si tenuem festucam de oratorio cellave submouerint: mercedē se cōsecuturos a domino tota credulitate confidant.

¶ De spontaneo quorundam fratrum ministerio. Capitulum.xxj.

Nouimus fratres in quorum septimana cum accidisset tanta lignorum penuria: vt non esset penitus vnde soliti cibi fratribus pararent: ⁊ donec possent coempta deferri vt xerophagia cōtenti essent: abbatis fuisset auctoritate p̄ceptum: essetq; hoc vniuersis placitum: nec quisq; posset vllum coctionis sperare pulmentum: illos velut qui fructu ac mercede sui laboris ⁊ obsequij fraudarentur: si in ordine vicis sue cibos fratribus non secundum consuetudinem parauissent: tantum sibi spontanei operis ac sollicitudinis indixisse: vt in illis aridis ac sterilibus locis in quibus ligna nisi de fructiferis arboribus excidantur: omnimodis nequeunt inueniri. Nec enim vt apud nos vlla reperiuntur fruteta syluestria: per extenta auia discurrentes: ⁊ eremum que versus mare mortuum tenditur obeuntes: festucas tenues ac spinulas quas ventus huc illucq; disperserat: suo sinu ⁊ gremijs colligētes: cunctā solennitatem ciborū spontaneis obsequijs prepararent. ita vt de solita prebitione nihil paterentur imminui. Tāta fide hec sua munia fratribus exhibentes: vt etiam cum illos honeste posset vel lignoꝝ excusare penuria vel abbatis imperium: pro fructu suo atq; mercede noluerint hac abuti licentia.

¶ De egyptiorum typo qui est super quotidianis fratrum statutus obsequijs. Capitulum.xxij.

Hec dicta sint secundum typum vt prefati sumus totius orientis: quem etiam in partibus nostris necessario dicim⁹ debere seruari. Ceterum apud egyptios quib⁹ maxima cura est operis: non est hebdomadarum mutua vicissitudo: ne sub occasione huius officij omnes ab operis canone impediantur: sed vni probatissimo fratrū cellarij vel coquine cura committitur qui perpetuo donec vires eius vel etas admittit iugiter opus istud exerceat. Non enim magno labore corporis fatigatur: qr nec tanta cura inter eos parandorum ciborum vel coctiōis impeditur: quippe qui maxime xerophagijs vel homophagijs vtunt: ⁊ apd quos secta singulis mēsib⁹ porroꝝ folia: labsania: salfrictū oliue: pisciculi minuti salliti: quos illi menominia vocant: summa voluptas est.

¶ De obedientia abbatis iohannis per quam vsq;

ad prophetie profectus est gratiam.

Capitulū.xxiij.

Et quoniam hic liber de institutione est eius qui renunciat huic mundo: per quam scilicet introductus ad humilitatē verā ⁊ obediētiā ꝑfectā ceterarꝫ quoqꝫ ꝟ tutū culmina possit ascendere. necessarium reor quedam seniorum gesta quibus per hanc enituere virtutem: exempli gratia: sicut promisimus explicare: de multis admodū pauca carpentes: vt studētibus sublimiora sectari: non solum incitamentum ex his vite perfecte: sed etiā propositi forma ꝓcedat. Quāobrem duos vel tres pro libelli huius compendio de tam innumera patrū multitudine proferentes ponimus. Primū abbatem ioannem qui commoratus est iuxta Zico quod est oppidum thebaidis: quiqꝫ propter obedientie virtutem vsqꝫ ad prophetie gratiam sublimatus: sic vniuerso claruit orbi: vt etiam regibus mundi huius merito suo redderetur illustris. Nam cum in extremis vt diximus thebaide partibus commaneret: non ante presumebat Theodosius imperator ad prepotentiū bella tyrannorum procedere: q̄ oraculis illius aīaretur atqꝫ responsis. Quibus confidens velut celitus sibi delatis: trophea de bellis desperatis atqꝫ hostibus reportabat.

¶ De ligno itaqꝫ arido quod idem abbas ioānes ad arbitriū senioris sui quasi adolēdū rigare nō destitit.

Capitulum.xxiiij.

Hic itaqꝫ beatus Joannes ab adolescentia sua vsqꝫ ad ꝑfectam ac virilem etatem seniori deseruiens: donec ille in huius vite conuersatione durauit: tanta humilitate inhesit eius obsequijs: vt ipsi quoqꝫ seni stuporem suum obedientia eius incuteret. Cuius hanc virtutem vtrum de vera fide ac profunda cordis simplicitate descenderet: an affectaticia eēt ⁊ quodammodo coacticia atqꝫ ad imperantis faciem preberet volens manifestius explorare: q̄ plura ei etiam superflua minusqꝫ necessaria vel impossibilia frequentius iniungebat. Ex q̄bus tria ponam per que manifestari possit volentibus scire vel mentis eius vel subiectionis integritas. Sumpsit itaqꝫ de lignario suo senex virgultū: quod olim excisum vsibus foci fuerat preparatum: dūqꝫ coctionis retardaret occasio: non modo aridum sꝫ prope putre iacebat temporis vetustate. Cumqꝫ hoc coram ipso fixisset in terrā: ꝑcepit aduecta aqua quotidie bis rigari: vt scꝫ diurnis humoribus radicatum: atqꝫ per aquā in arborē diffusis ramis reuiuiscēs: amenitatē oculis atqꝫ vmbraculū in estu feruēti subter residētib⁹ exhiberet. Qd̄ preceptū vene-

ratione solita sine vlla impossibilitatis cõsideratione susciptẽs adolescens: ita quotidianis diebus explent: vt aquam per duo ferme milia indefinenter apportans: nullatenus lignum rigare cessaret: atq; per totum anni spacium non infirmitas corporis: non festiuitas solennitatis: non occupatio necessitatis vllius que illum etiam honeste excusaret ab executione mandati: non denicq; hyemis asperitas intercedens: ab huius obseruatiõe precepti potuerit impedire. Cunctis eius banc sedulitatem tacitus senex latenter diebus singulis explorabat: et videret enim simplici cordis affectu mandatum suum velut diuinitus emissum sine vlla permutatione vnitus vel rationis discussione seruare: fine ceram humilitatis eius obedientiam comprobãs: pariter etiã miserans tam longum laborem quem per totum anni spacium studio deuotionis impenderat: ad virgultum aridum accedens O inquit iohannes misit ne radices hec arbor an non? Cumq; ille se senescire dixisset: senex velut inquirens rei veritatem: et tanq; temptans verum iam suis radicibus niteretur: euulsit coram ipso leni commotiõe virgultum: sicq; proficiens illud: precepit vt deinceps rigare desineret.

¶ De profecto ab abbate iohanne vase vnico olei ad senioris imperium. Capitulum. xxv.

Tacq; cum huiusmodi exercitijs eruditus quotidie iuue nis in hac parendi virtute succresceret: et humilitatis eius enitesceret gratia: atq; obedientie sue suauis odor per monasteria vniuersa fragraret: quidam fratrum probationis: immo edificationis obtentu venientes ad senem: cum subiectionem eius quam audierant mirarentur: vocans eum repente senex. Ascende ait: et sumens lenticulam olei: que sola in cremo suis vel aduenientium visibus liquoreꝫ pinguedinis tenuissimum ministrabat: deorsum proijce per fenestram. Quam ille cum ad superiora concitus peruolasset: per fenestram proferẽs comminuendam dimisit ad terram: parum cogitans vel retractans precepti ineptiam: diurnam necessitatem: infirmitatem corporis: penuriam sumptuum: eremi squalentis angustias ac difficultates: in qua etiã si pecunia suppeditaret: nihilominus perdita species inueniri reparariq; non posset.

¶ Quemadmodum abbas iohãnes suo obedierit seniori ad aduoluẽdum saxum quod ne a multis quidẽ possibile erat moueri. Capitu. xxvj.

Vis rursum edificari cupientibus obedientie huius exẽplo: vocans eam senior: curre inquit iohannes: saxum illud huc aduolue ꝯtinus. Qui confestim saxum immane quod turbe multe hominum vel mouere non possent: ap-

plicita nunc ceruice: nunc toto pectore tāto nisu atq; conatu pro uoluere contendebat: vt sudore omnium membrorum suorum: non solum totum infunderet vestimentum: sed etiam saxum ipsum suis ceruicibus humectaret: in hoc quoq; parū metiens impossibilitatē precepti vel facti pro reuerentia senioris ⁊ obsequij simplicitate sincera: qua credebat senem tota fide nihil posse incassum ac sine ratione precipere.

¶ De humilitate ⁊ obedientia abbatis Mucij quā in proijciēdo in fluuium paruulo filio ex precepto senioris nō hesitauit implere. Capitulum. xxvij.

Hucusq; abbatis iohannis pauca dixisse de multis sufficiat. Nunc abbatis Mucij factum memoria dignum comprehendā. Hic nāq; abrenunciare desiderans huic mundo: tam diu pro foribus monasterij excubans perdurauit: donec immobili perseuerantia sua contra omnem consuetudinē cenobiorū cum filio suo paruulo qui octo circiter erat annorum vt susciperetur: eliceret. Cunq; tandē recepti fuissent: confestim non solum diuersis prepositis traditi: verumetiam celle habitatione seiuncti sunt: ne scilicet iugi visione paruuli reminisceret pater: ex omni sua quam renuncians abiecerat facultate atq; affectione carnali saltem sibi filium superesse: ⁊ quēadmodum se iam diuitem non esse sciebat. ita etiam patrem se esse nesciret Quod vt plenius probaretur: vtrum videlicet plus faceret affectionem sanguinis ac suorum viscerum charitatē: an obedientiam ⁊ mortificationē christi: quam renuncians quisq; pro eius debet amore preferre de indrustria negligebatur paruulus pannis potius q̄ vestimentis indutus sordibus quoq; ita obsitus ac fedat⁹ vt offendere potius q̄ delectare paternos oculos posset quotiens ab eo fuisset aspectus sed etiam colaphis atq; alapis expositus diuersorum quas plerūq; sub obtutibus suis innocenti paruulo etiaz gratis cernebat inferri ita vt nūq̄ genas eius nisi lachrymarum sordentibus vestigijs videret infectas Cunq; taliter infans sub oculis eius per dies singulos ageret pro amore nihilominus christi ⁊ obedientie virtute rigida semper atq; immobilia patris viscera permanserunt. Non enim iā reputabat suum filium quem secū pariter obtulerat christo nec curabat de presentib⁹ eius iniurijs sed potius exultabat q̄ eas nequaq̄ infructuose cernebat tolerari parum cogitās de lachrymis eius sed de propria humilitate ac pfectione sollicitus. Quā districtionē mentis illius atq; immobilem rigorem peruidens cenobij senior ad comprobandam penitus animi eius constantiā cum plorare quadam die vidisset infantem simulās se aduersus eum cōmotum precepit patri vt tollens eum iactaret in flumen. Tunc ille velut a domino sibi hoc preceptum esset confestim celeri cursu rapiens filium vlnis proprijs vsq; ad orā flu-

minis aduexit iactaturus. Quod profecto feruore fidei ⁊ obedientie eius fuisset opere consummatum: nisi procurati fuissen de industria fratres: qui sollicite ripā fluminis obsiderent: proiectūq; iam ⁊ quodammodo de fluminis alueo paruulū rapuissent: ⁊ consummationem precepti obsequio patris ac deuotione completam: ab effectu operis atq; ab ipso fine reuocassent.

¶ Quemadmodum reuelatū sit abbati de patre mucio opus eius abrae fecisse: ⁊ ꝙ defuncto eidem abbati idem pater mucius in monasterij administratione successerit. Capitulum. xxviij.

Cuius fides atq; deuotio intantum deo fuit accepta: vt diuino statim testimonio comprobata sit. Reuelatum nanq; est continuo seniori: hac eum obedientia abrae patriarche opus implesse. Cunq; breui tempore transacto idem abbas cenobij de mundi huius commoratione migraret ad dominum: hunc preponens cunctis fratribus successorē sibi: atq; abbatem monasterio dereliquit.

¶ De obedientia fratris qui decem sportas circunferens publice distraxit ad abbatis imperium. Capitulum. xxix.

Non tacebimus etiam nobis cognitum fratrem ꝑm seculi huius ordinem summe familie. Nā patre comite ac ditissimo oriundus fuit: studijs quoq; liberalibus nō mediocriter institutus. Qui relictis parentibus cum ad monasterium peruolasset: ad comprobandā mentis humilitatem vel fidei eius ardorem: cōfestim ei a seniore preceptum est: vt decem sportas quas necesse nō erat publice vendicari: ceruicibus suis onerans distrahendas per plateas circūferret: adiecta conditione qua diutius in hoc officio retineretur: vt si forte eas vnus pariter coemere voluisset nō cederet: sed singillatim eas querentibus venundaret. Quod ille tota deuotione cōpleuit: ⁊ omni confusionis verecundia pro nomine ac desiderio christi calcata: sportas humeris suis imponens precio statuto distraxit: ac pecuniam ad monasterium reportauit: nequaq̄ perterritus tā vilis ⁊ insueti officij nouitate: nec considerans indignitatem rei: nataliūq; splendorē: ac venditionis iniuriam: dum illam christi humilitatem que est vera nobilitas: per obedientie gratiam desiderat obtinere.

¶ De abbatis pynufij humilitate: qui relicto cenobio celeberrimo cui presbyter preerat: longinquū monasterium in quo velut incipiens susciperetur: deside-

rio subiectionis expetijt. Capitulum.xxx.

Oartat nos libelli modus ad finē tendere: sed obedientie bonum que inter ceteras virtutes primatum tenet: non patitur nos eorum gesta qui per hanc claruerūt penitus silentio preterire. Propter quod vtrunq; congrue temperantes: id est tam breuitati q̄ studiosorum desiderijs atq; vtilitatibus seruientes: vnum adhuc ponemus humilitatis exemplum quod non ab incipiente sed a perfecto atq; abbate completum: non solum iuniores instruere sed etiam seniores ad perfectam humilitatis virtutem lectione sua poterit incitare. Uidimus itaq; abbatem pynufium qui cum esset immanis cenobij presbyter qd̄ est in egypto nō longe a panefisi ciuitate ꝛ pro ipsa reuerentia vel vite sue vel etatis vel sacerdotij cūctis honorabilis ac venerandus existeret. Uidens se pro hocipso humilitatē illam quam ꝟm sue mentis ardorem concupierat exercere non posse nec habere quo virtutem desiderate subiectionis extenderet clam fugiens de cenobio secessit solus in thebaidos vltimas partes. Ibiq; deposito habitu monachorum assumpta seculari veste cenobium tabenensiotarum expetijt quod sciebat cunctis esse districtius ꝛ in quo se vel pro longitudine regionis credidit ignorandum vel pro magnitudine monasterij ac multitudine fratrum facile posse celari. Ubi diutissime pro foribus perseuerans cunctorum fratrum genibus prouolutus vt susciperetur summis precibus exorabat. Cunq; multo despectu tandem fuisset admissus quod scilicet decrepitus senex ꝛ qui omnem suam peruixisset etatem ingredi cenobium postularet quo tempore iā ne deseruire quidem suis voluptatibus preualeret ac ne hoc quidem ipsum causa religionis expetere eum assererent sed famis ꝛ inopie necessitate constrictum vt seni nulliq; operi penitus apto horti cura diligentiaq; mandatur. Quam sub alio fratre iuniore qui eum sibi creditum retinebat exercens sic eidem subdebatur tantaq; obedientia desiderataꝫ humilitatis excolebat virtutem vt non solū ea que ad horti curam diligentiāq; pertinebant verūetiam vniuersa officia que cunctis erant aspera vel indigna atq; ab omnibus ducebantur horrori tota quotidie sedulitate compleret. Quāplura etiam nocte consurgens ita furtiꝫ nullo teste vel conscio tenebris occulentibus efficiebat vt penitus auctorem operis nemo deprehenderet. Cunq; ibidē triennio delitescens dispersis per vniuersam egyptum vbiq; fratribus quereretur a quodam tandem visus qui de egypti partibus commearat vix potuit pre humilitate habitus sui ac vilitate officij quod gerebat agnosci. Nam sarculo deorsum incuruus laxabat oleribus terram deinde stercus humeris suis aduectans eorum radicibus ingerebat. Cunq; hec intuens frater super agnitione eius diutissima fuisset hesitatione detentus propius

tandem accedens: ⁊ non solū vultū sed etiā sonū vocis diligē-
ter explorans: ad pedes eius cominus procidens: primo quidē
sup̄ hoc stuporē summū vidētib⁹ cūctis incussit: cur vz istud fe
cerit ei qui apud ipsos velut nouici⁹ ac de seculo nup̄ egressus
habebat extrem⁹. Post vero miraculo sunt maiore p̄culsi: cum
eius nomē qd̄ apud ipsos quoq̄ magna fuerat opinione cōper
tum protinus prodidisset. A quo vniuersi frēs prioris ignorā-
tie veniā postulātes: q̄ eum vz tāto tp̄e inter iuniores ac paruu
los deputassent: Inuitum ac flentē (q̄ inuidia diaboli digna fi-
bi fuisset cōuersatione atq̄ humilitate fraudat⁹: quā diutissime
requisitā tandem aliquādo se inuenisse gaudebat: nec meruisset
vitā suā in illa quā arripuerat subiectione finire) ad propriū ce-
nobium reduxerunt: custodiētes eū summa diligētia: ne ab eis
quoq̄ similiter quoq̄ dilapsus aufugeret.

¶ Quemadmodū abbas pynufius reductus in monasterium suū: modico tēpore cōmoratus iterū fugerit in partes syrie. Capitulum. xxxj.

v Bi cū fuisset modico tēpore demoratus: eodē rursus hu-
militatis desiderio atq̄ ardore succēsus: captās noctur
na silētia: ita diffugit: vt iā prouinciā nō vicinā: sz igno
tas ⁊ alienas longeq̄ diuisas regiones expeteret. Nā conscen-
dens nauē in palestine partes cōmeare festinauit: credēs se tu-
tius latitaturū: si ad illa semetipsum asportaret loca in quibus
ne nomen quidē suū fuisset auditū. Quo cū aduenisset: nostrum
monasteriū protinus expetiuit: qd̄ nō longe fuit a speleo in quo
dn̄s noster iesus christus ex virgine nasci dignat⁹ est. In quo p̄
modico tēpore delitescēs: scd̄m sententiā dn̄i: tanq̄ ciuitas sup̄
montē posita diutius abscōdi non potuit. Nā continuo quidam
fratrū qui ad loca sancta de egypti partibus orationis causa cō
uenerāt: agnitū euz summa vi precū ad cenobiū suū reuocarūt.

Math. v.

¶ Que precepta dedit idem abbas Pynufius fratri quem in suo monasterio sub nostra recipiebat presentia. Capitulum. xxxij.

h Unc igitur senem pro illa q̄ nobis fuerat apud ipsum in
monasterio nostro familiaritas: cuz post hec in egypto
studiosissime requisissemus exhortationem quam dedit
fratri quez sub nostra presentia in cenobio suo recipiebat: quia
puto ex hac posse aliquid instructionis accidere: anim⁹ est opu
sculo huic intexere. Nosti ait quot diebus pro forib⁹ excubās
hodie sis receptus. Cuius difficultatis causaz primitus debes
agnoscere. Poterit enim tibi in hac via quam ingredi concupi-
scis multum conferre: si ratione eius agnita ad christi seruitiū
consequenter ac sicut oportet accesseris.

¶ Quod sicut magna remuneratio monacho debetur secundum institutionem patrū laboranti: ita ⁊ pena similiter tribuatur: ⁊ idcirco nō debeat quis facile admitti in monasterio.

Capitulum.xxxiij.

Sicut nanq; immēsa gloria fideliter seruientibus deo: ac ꝑm regule institutionē ei coherentibus: repromittit in futurū ita: pene grauissime preparant his q̄ tepide eam negligenterq; fuerint executi: ⁊ ꝑm hoc qd̄ professi sunt: vel qd̄ ab hoibus esse credunt: fructus etiā congruos sanctitatis: eidē exhibere neglexerint. Melius est enim scdm̄ scripture sententiā non vouere quenq̄: q̄ vouere ⁊ nō reddere. Et. Maledictus qui facit opus dei negligēter. Iō igitur a nobis diutissime refutat⁹ es: nō qz tuā vel omniū salutē nō toto desiderio cupiamus amplecti ⁊ his qui ad christum cupiunt peruenire: etiā procul occurrere nō optemus: sed ne temere recipiētes: ⁊ nos apud deū leuitatis ⁊ temetipsum reū grauioris supplicij faceremus: si ad presens facile susceptus: nec pondus professionis huius intelligens: vel destitutor post hec vel tepidus extitisses. Quāobrē ipsam cām abrenunciationis debes in primis agnoscere. Qua ꝑspecta: q̄d te cōueniat agere: ex eius rōe manifesti⁹ instruaris.

Ad religionem quare quis difficulter admitti debeat

Eccs. v.

Diere. xlviij

¶ Quod abrenunciatio nostra nihil sit aliud q̄ mortificatio et imago crucifixi.

Capitulum.xxxiiij.

Abrenūciatio nihil est aliud q̄ crucis ac mortificationis indicium. Ideoq; noueris hodierno die te huic mūdo ⁊ actibus eius ac desiderijs esse defunctum: teq; ꝑm aplm̄ mundo huic esse crucifixū: tibiq; hunc mundū. Considera ergo conditiones crucis sub cuius te deinceps sacramēto opz in hac luce versari: qz iā tu nō viuis: sed ille viuit in te q̄ est crucifixus pro te. Eo ergo habitu ac figura qua pro nobis in patibulo fuit ille suspensus: nos quoq; necesse est in hac vita degere: vt scilicet ꝑm dauid affigentes timore domini carnes nostras: vniuersas voluntates nostras ac desideria: non nostre concupiscentie seruiētia: sed mortificationi eius habeamus affixa. Sic enim domini preceptum implebimus dicentis. Qui non accipit crucem suam ⁊ sequitur me: non est me dignus. Sed forte dicas: Quō potest homo crucem suam iugiter portare: vel quemadmodum viuēs quis possit esse crucifixus? Audi rationē breuiter.

Abrenūciatio quid

Gal. vj.

Gal. ij.

Crucifige carnē

Ps. cxviij.

Math. x.

¶ Quod crux nostra timor domini sit.

Capitulum.xxxv.

Crux hominis quid

C Rux nostra timor dñi est. Sicut ergo crucifixus quis iā non pro animi sui motu membra sua quoq; monēdi vel conuertendi habet potestatem: ita ⁊ nos voluntates nostras ac desideria nō ꝑm id quod nobis suaue est ac delectat ad presens: sed ꝑm legem domini quo nos illa constrinxerit: applicare debemus. Et sicut is qui patibulo crucis affigitur: non iā presentia contēplatur: nec de suis affectationibus cogitat: non pro die crastino sollicitudine curaq; distenditur: nulla possidendi concupiscētia permouetur: nulla superbia: nulla contētione: nulla emulatione succenditur: nō de presentibus dolet iniurijs non preteritarū iā recordat: seq; cū adhuc spirat in corpore: cū ctis elemētis credit esse defunctū: illuc premittēs sui cordis intuitū: quo se non dubitat illico transiturū: ita nos quoq; timore dñi crucifixos: oportet his omnibus id est nō solū carnalib⁹ vitijs verumetiā ipis elementis mortuos esse: illuc hūtes oculos aie nostre defixos: quo nos sperare debemus momentis singulis migraturos. Hoc enim mō mortificatas poterimus vniuersas cōcupiscentias nr̄as ⁊ affectus habere carnales.

¶ Quod renunciatio nostra nihil prosit si ijsdem quibus renunciauimus implicemur. Capi.xxxvj.

C Aue ergo ne quid aliqñ eoꝝ resumas que renūcians abiecisti: ⁊ contra domini interdictum de agro euangelice operationis reuersus: inueniaris tunica tua qua te expoliaueras reuestiri: neq; ad humiles terrenasq; mundi huius concupiscentias ac studia reuoluaris: ⁊ contra euāgelij mandatum de perfectionis tecto descendēs: tollere aliquid presumas ex his q̄ abrenuncians abdicasti. Caue ne parentū: ne affectionis pristine recorderis: ⁊ ad curas huius seculi sollicitudinesq; reuocatus: ꝑm saluatoris sententiā ponēs manū tuā super aratrū ⁊ aspiciēs retro: regno celoꝝ aptus esse non possis. Caue ne quando superbiam quam nunc incipiens ardore fidei ac pia humilitate calcasti: cum ceperis psalmoꝝ vel professionis huius quandā noticiā degustare: paulatim elatus resuscitare mediteris: ac ꝑm apl̄i sententiā. Que destruxisti iterū reedificās preuaricatorē cōstituas temetip̄m: sed potius vt in hac nuditate quā corā deo ⁊ angelis eius professus es ad finem vsq; ꝑdures. In hac quoq; humilitate ac patientia: qua vt susciperis in monasterio decē diebus pro foribus ꝑseuerās multis lachrymis implorasti: nō solūmodo ꝑsistas: verumetiā proficias atq; succrescas. Satis enim miserū est vt cū debeas a rudimentis ac primordijs tuis prouehi ⁊ ad perfectionem tendere: etiā ab ipsis incipias ad inferiora decidere. Nō enim qui ceperit hec: sed qui perseuerauerit in his vsq; in finem: hic saluus erit.

Luce.ix.

Gal.ij.

math.x. ⁊.xxiiij.

¶ Quod diabolus nostro fini semp̄ insidietur: ⁊ nos

eius caput iugiter obseruare debeamus.

Capitulum.xxxvij.

Versutus enim serpens calcanea nostra semper obseruat id est insidiat exitui nro: ⁊ vsq; in finē vite nre nos supplantare conat. Et idcirco bñ cepisse nihil proderit: nec pleno feruore renunciationis arripuisse principia: si hec cōgruꝰ etiā finis similiter nō commēdauerit atq; cōcluserit: xp̄iq; hūilitas atq; paupertas quam nunc corā ipso professus es: vsq; ad extremū vite queadmodū arrepta est a te non fuerit custodita. Quod vt possis implere: tu eius capita: id est cogitationū principia semp obserua: ad seniorē. s. mox ea deferēs. Ita enim disces ꝑnitiosa eius initia cōterere. si nihil ex eis seniori tuo erubueris reuelare.

¶ De renunciantis preparatione aduersum temptationes: ⁊ de paucis imitandis. Capitulū.xxxviij.

Quapropter ꝟm scripture sententiā: egressus ad seruiendū dño: sta in timore dei: ⁊ prepara aīam tuā nō ad requiem non ad securitatē: non ad delitias: sed ad tēptationes ⁊ angustias. Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnū dei. Angusta nāq; est porta ⁊ arta via q̄ ducit ad vitam: ⁊ pauci sunt qui inueniunt eā. Cōsidera ergo te de paucis ⁊ electis effectū: ⁊ ne exēplo ac tepore multitudinis refrigescas sed viue vt pauci: vt cū paucis inueniri merearis in regno dei. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi. ⁊ pusillus est grex. cui cōplacuit pr̄i hereditatē dare. Itaq; nō leue noueris esse pctm̄: perfectionē professum quēpiā ea q̄ sunt imꝑfeca sectari. Ad quē perfectionis statum his gradibus atq; hoc ordine peruenitur.

Eccli.ij. Actuū.xiiij math.vij. math.xx. ⁊ xxij. Luc.xij.

¶ Quo ordine quis ad perfectionem valeat peruenire: per quā de timore dei ad charitatem consequenter ascendat. Capitulum.xxxix.

Principiū nostre salutis eiusdēq; custodia. sicut dixi: timor dñi est. Per hūc enim ⁊ initiū conuersionis ⁊ vitiorum purgatio ⁊ virtutū custodia: his q̄ imbuunt ad viā perfectionis acquirit. Qui cum penetrauerit hoīs mentē: contemptum ei rerū oīm parit: obliuionē parentum: mūdiq; ipsius gignit horrorē. Contemptu aūt ac priuatione facultatū omniū humilitas acquiritur. Humilitas vero his indicijs comprobatur. Primo si mortificatas in sese habeat oēs voluntates. Secundo si non solum actuum suorū verūetiam cogitationū nihil suū celauerit seniorem. Tertio si nihil sue discretioni sz iudicio eius vniuersa cōmittat: ac monita eius sitiens ac libēter auscultet. Quarto si in omnibus seruet obedientiā mansuetudinem. ⁊ patientie cōstantiā. Quinto si nō solū iniuriā inferat nulli: sed

ne ab alio quidē sibimet irrogatam doleat atq; tristetur. Sexto si nihil agat nihil presumat qđ nō vel cōmunis regula vel maiorum cohortantur exempla. Septimo si omni vilitate contentus sit: ⁊ se ad oīa que sibi precipiunt velut opariū malū iudicauerit ⁊ indignū. Octauo si semetipsum cunctis inferiorē nō supficie pronunciet labiorū: sed intimo cordis credat affectu. Nono si linguam cohibeat: vel nō sit clamosus in voce. Decimo si non sit facilis ac promptus in risu. Talibus nāq; indicijs ⁊ his similibus hūilitas vera dinoscit. Que cū fuerit in veritate possessa: cōfestim te ad charitatē q̄ timorē nō habet: gradu excellentiore pducet: p quā vniuersa q̄ prius nō sine pena formidinis obseruabas: absq; vllo labore velut naturaliter incipies custodire: nō iam conteplatione supplicij vel timoris vllius: sed amore ipsius boni ⁊ delectatione virtutum.

¶ Quod nō debeat monachus exempla pfectionis a multis expetere: sed ab vno vel paucis. Capitulū.xl.

Ad qđ vt valeas facilius puenire: exēpla tibi sunt imitationis ac vite pfecte in cōgregatiōe cōmorāti: a paucis immo ab vno vel a duobus nō a pluribus expetēda. Nā preter id qđ examinata vita atq; ad purū excocta repitur in paucis: etiā istud ex hoc vtilitatis accidit. qđ ad perfectionē propositi huius: id est cenobialis vite diligentius quis vnius imbuitur ac formatur exemplo.

¶ Quarum debilitatū similitudinē suscipere debeat qui in cenobio commoratur. Capitulū.xlj.

Que oīa vt possis cōsequi: ⁊ sub hac regula spiritali perpetuo pdurare: tria hec in cōgregatiōe necessario custodienda sunt tibi: vt. s. ꝑm psalmiste sententiā. Ego aūt tanq̄ surdus nō audiebā: ⁊ sicut mutus q̄ nō aperit os suū: ⁊ factus sum sicut homo nō audiēs: ⁊ nō hūs in ore suo increpationē. Tu quoq; velut surdus ac mutus ⁊ cecus incedas: vt absq; illius cōtemplatione qui tibi fuerit ad imitandū merito pfectionis electus: vniuersa quecūq; videris minus edificationis habentia: velut cecus nō videas: ne aīatus eorū qui hec agunt auctoritate vel forma: ad id qđ deterius est: ⁊ qđ añ damnaueras: traducaris. Si inobedientē: si cōtumacē: si detrahentē audieris vel secus q̄ tibi traditum est aliquid admittentē: nō offendaris nec ad imitandū eū tali subuertaris exēplo: sed vt surdus q̄ hec penitus nec audieris vniuersa trāsmittas. Si tibi vel cuiq̄ cōuitia: si irrogant iniurie: esto immobilis: ⁊ ad rñsionē talionis vt mutus ausculta: semp hunc psalmiste versiculū in corde tuo decantans. Dixi custodiam vias meas: vt non delinquā in lingua mea. Posui ori meo custodiā cū cōsisteret petōr aduersum me: obmutui ⁊ humiliatus sum ⁊ silui a bonis. Verū ⁊ quartū

Ps.37.

Ps.38.

hoc pre oībus excole: qđ hecque. s. diximus tria ornet atq; commendet. i. vt stultū te sm apl'i sententiā facias in hoc mūdo: vt sis sapiēs: nihil scz discernens nihil dijudicās ex his q̄ tibi fuerint imperata: sed cū omni simplicitate ac fide obedientiā semp exhibeas: illud tm̄mō sanctū: illud vtile: illud sapiēs esse iudicans: q̄cquid tibi vel lex dei: vel senioris examē indixerit. Tali em̄ institutione fundatus: sub hac disciplina poteris durare ꝑpetuo: ⁊ de cenobio nullis tēptationibus inimici nullis factionibus deuolueris. 1. Cor. 3.

Quod bonū patiētie sue nō debeat monachus de aliorum sperare virtute: sed de sua longanimitate.

Capitulum. xlij.

Ergo patiētiā tuā nō debes de alioꝝ sperare virtute: id est vt tūc ea tm̄mō possideas: cū a nemine fueris irritatus: qđ ne possit nō euenire: tue non subiacet ptāti: sed potius de hūilitate tua, ⁊ lōganimitate: q̄ in tuo pēdet arbitrio. Patia vera

Recapitulatio expositionis ꝑ quā monachus ad ꝑfectionē possit ascēdere.

Capitulum. xliij.

Et vt hec oīa que latiori sermone digesta sunt: cordi tuo facilius inculcent: ac tenacissime tuis sensibus valeant inherere: quoddā ex his breuiarium colligā: ꝑ qđ possis breuitate ⁊ cōpendio mādatoꝝ memoriter vniuersa complecti. Audi ergo paucis ordinē: ꝑ quē ascendere ad ꝑfectionē sum mā sine vllo labore ac difficultate valeas. Principium nr̄e salutis sapiētie scđm scripturas: timor dñi est. De timore dñi nascitur cōpunctio salutaris. De compunctione cordis ꝓcedit ab renūciatio. i. nuditas ⁊ cōtemptus oīm facultatum. De nuditate hūilitas procreat. De hūilitate mortificatio voluntatū generatur. Mortificatione voluntatū extirpantur atq; marcescunt vniuersa vicia. Expulsione vicioꝝ virtutes fructificant atq; succrescunt. Pullulatione virtutū puritas cordis acquirit. Puritate cordis apostolice charitatis perfectio possidetur. Scala ad ꝑfectionem.

¶ Explicit de institutis renunciantium liber quartus.

Incipit annotatio capitulorum libri quinti de spiritu gastrimargie.

Ca. j. Transitus de institutis cenobiorum ad colluctationem octo principalium viciorum.

ij Quod cause vicioꝝ sicut in oībus immorantur: ita ab omnibus ignorantur. ⁊ qr ad manifestandas eas dñi egeamus auxilio.

iij Qđ prima nobis colluctatio sit aduersus spm̄ gastrimargie: id est concupiscentiam gule.

iiij Testimoniū abbatis Antonij quo docet vnāquāq; vir-

tutē ab illo q̄ eā peculiarius possidet expetendam.
v Qđ nō possit ab oībus vniformis ieiuniorum regula custodiri.
vj Quod non solo vino mens inebrietur.
vij Qua ratiōe infirmitas carnis puritatē cordis nequeat impedire.
viij Quo perfecte cōtinentie fine esca sumenda sit.
ix De mēsura castigationū assumēdarū: remedioq; ieiunij.
x Ad cōseruandam mētis ⁊ corporis puritatem: abstinentiam ciborum non posse sufficere.
xj Concupiscētias cordis non extingui: nisi cū omni extirpatione viciorum.
xij De agone carnali etiam spiritalis agonis imitationem esse sumendam.
xiij Quod nisi gule fuerimus vitio liberati: nequaq̄ possimus ad pugnas interioris hoīs peruenire.
xiiij Quomodo possit gule cōcupiscentia superari.
xv Quō ad custodiendam cordis sui puritatem: monachus semper debet esse intentus.
xvj Qđ monachus ſm olympiaci certaminis morem non possit spiritales conficere pugnas nisi obtinuerit bella carnalia.
xvij Quod fundamentū ac basis spiritalis agonis in gastrimargie sit certamine collocata.
xviij Per quot genera certaminū atq; palmarū beatus apl̄us ad coronā sublimissimi agonis ascēderit.
xix Qđ athlete xp̄i donec in corpe cōmorat: pugna nō desit
xx Qđ nō debeat monachus sumēdi cibi tēpus excedere: si vult ad pugnas interiorū certaminū peruenire.
xxj De interiori monachi pace ⁊ abstinentia spiritali.
xxij Qđ idcirco nos oporteat exercere cōtinētiā corp̄alē: vt p̄ ipsam p̄ueniamus ad spiritale ieiuniū.
xxiij Qualis esse monachi cibus debeat.
xxiiij Qđ in egypto indifferēter vidimus sub aduentu nostro solui quotidiana ieiunia.
xxv De continentia senis qui ita sexies cibum sumpsit vt seruaret esuriem.
xxvj. De eo sene q̄ in cella sua escā nunq̄ solus accepit.
xxvij Quid de fructu studij p̄fessi sint abbas pesius ⁊. Joan.
xxviij Quā exempli sui professionem abbas ioannes discipulis reliquerit discessurus.
xxix De abbate machete inter collationes spiritales mūq̄ dormitante ⁊ semp̄ inter terrenas fabulas obdormiente.
xxx Eiusdem senis de nemine iudicando.
xxxj Increpatio eiusdē senis cū fratres inter spiritales collationes dormitantes: ad narrationē ociose fabule vi-

disset expergefactos.
xxxij De epl'is priusq̄ legerent incensis.
xxxiij De absolutione questionis: quā abbas theodorus orando promeruit.
xxxiiij De sententia eiusdē senis qua docuit quo studio monachus possit assequi scientiam scripturarum.
xxxv Increpatio eiusdē senis cū ad meam cellulaz media nocte venisset.
xxxvj Descriptio eremi que est in diolco in qua anachorete cōmorantur.
xxxvij De traditis nobis ab abbate archebio cū instructu suo cellis.
xxxviij De debito qd̄ abbas archebius manuū suarū labore pro matre dissoluit.
xxxix Qua simulatione cuiusdam senis abbati symeoni cum ociosus esset: opus manuum sit prouisum.
xl De pueris qui deferentes ad egrotantem ficus: non degustatis eisdem fame in eremo defecerunt.
xlj Sententia abbatis macharij de obseruantia monachi vel tanq̄ diutissime victuri vel tanq̄ quotidie morituri.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit liber quintus de spiritu gastrimargie.

¶ Transitus de institutis cenobiorum ad colluctationem octo principalium vitiorum. Capitulum. j.

Quintus nobis iuuante deo liber iste procuditur. Nā post quattuor libellos qui super institutis monachoꝝ digesti sunt: nunc arripere colluctationē aduersus octo principalia vicia: vestris orationibus dño cōfortante disponimus: id est primum gastrimargie que interpretatur gule concupiscentia. Secundum fornicationis: Tertium philargyrie qd̄ intelligitur auaricia: vel vt proprius exprimat amor pecunie. Quartum ire. Quintum tristicie. Sextum acidie quod est anxietas siue tedium cordis. Septimum cenodoxie: quod sonat vana seu inanis gloria. Octauum superbie. Quem ineuntes agonem: tuis precibus o beatissime papa castor nunc impensius indigemus: vt primum naturas eorum tā minutas tam occultas tanq̄ obscuras inuestigare condigne: deinde causas eorūdem sufficienter exponere: tertio vt idoneas curationes eorum ac remedia possimus inferre.

¶ Qd̄ cause viciorū sicut in omnib⁹ immorant: ita ab

omnibus ignorantur: ⁊ quia ad manifestādas eas domini egeamus auxilio.

Capitulum.ij.

Quarū passionū cause quemadmodū cum patefacte fuerint traditionibus seniorum: ab omnibus protinꝰ agnoscuntur: ita priusq̄ reuelentur cum ab ipsis vniuersi vastemur: ⁊ in cunctis hominibus immorent̄: ab omnibus ignorātur. Uerum eas ita nos aliquatenus explicare posse confidimus: si intercessionibus vestris ad nos quoq̄ ille qui per Esaiam prolatus est sermo domini: dirigatur. Ego ante te ibo: et potentes terre humiliabo: portas ereas cōfringaz: ⁊ vectes ferreos conteram: ⁊ aperiam tibi thesauros absconditos ⁊ arcana secretoꝝ. Ut nos quoq̄ verbum dei p̄cedens: primū terre nr̄e potentes humiliet: id est has easdem quas expugnare cupimꝰ noxias passiones: dominationē sibi ac tyrānidem seuissimam in nostro mortali corpore vendicātes: easq̄ faciat indagini nostre atq̄ expositioni succumbere: ⁊ ita nostre ignorationis portas effringens: ac vitiorum vectes excludentiū nos a vera sciētia conterens: ad secretorum nostrorum nos arcana perducat: ac ꝟm apostolum illuminatis nobis reuelet ea que sunt abscondita tenebrarum: ⁊ manifestet consilia cordium vt sic ad tetras vitiorum tenebras: purissimis oculis anime penetrantes: patefacere eas ac producere possimus ad lucez: earumq̄ causas atq̄ naturas his vel qui carnerūt eis vel adhuc obligati sunt: pādere valeamꝰ: ⁊ ita ꝟm prophetā transeuntes per ignem vitiorum: dirissime nostras exurentium mētes: confestim per aquas quoq̄ virtutū extinguentium scilicet ea transire possimus illesi ac spiritalibus remedijs irrigati. ad refrigerium ꝑfectionis puritate cordis mereamur educi.

Esa. 45.

1. Cor. 4

¶ Quod prima nobis colluctatio sit aduersus spiritum gastrimargie: id est concupiscentiam gule.

Capitulum.iij.

γᾰστρῐ=
μαργία

Itaq̄ primum nobis ineundū certamē est aduersus gastrimargiā quam diximus gule esse concupiscentiaz. Et inprimis de modo ieiuniorum ⁊ escarum qualitate dicturi: rursus ad egyptiorum traditiones ac statuta recurremꝰ quibus sublimiorem continentie disciplinam: ⁊ perfectam discretionis inesse rationem nullus ignorat.

¶ Testimonium abbatis antonij quo docet vnāquāq̄ virtutē ab illo qui eā peculiariꝰ possidet expetēdā.

Capitulum.iiij.

Etus nanq̄ est beati antonij admirabilisq̄ sententia: monachum qui post cenobiale propositū fastigia nititur sublimioris ꝑfectionis attingere: ⁊ app̄hēso discre-

tionis examine: proprio iam potēs est stare iudicio: atq; ad arcem anachoreseos peruenire minime debere ab vno q̄uis summo vniuersa genera virtutū expetere. Alius eñ scientie floribꝰ exornatur alter discretionis rōe robustius communitur. alter patientie grauitate fundatur: alius humilitatis: alius continētie virtute prefert: alius simplicitatis gratia decorat. Hic magnanimitatis: ille misericordie: iste vigiliarū: hic taciturnitatis: ille laboris studio supereminet ceteros. Et idcirco monachum spiritalia mella condere cupientem: velut apem prudētissimam debere vnamquamq; virtutem ab his qui eā familiarius possidēt: deflorare ⁊ in sui pectoris vase diligenter recondere ne quid minus aliq̄d habeat discutere sed hoc tātum quid virtutis habeat contemplari studioseq; decerpere. Cunctas nāq; si ab vno volumus mutuari: aut difficile aut certe nunq̄ idonea ad imitādū nobis exempla poterūt reperiri. Quia licz nec dū christum omnia factū s̄m apostolum videamus in omnibus tū hoc modo possumus eū id est per partes in omnibꝰ inuenire. De ipso eñ dicitur. Qui factus est nobis ex deo sapiētia: iusticia: sanctitas ⁊ redēptio. Dum ergo in alio sapientia: in alio iusticia: in alio sanctitas: in alio mansuetudo: in alio castitas: in alio humilitas: in alio patientia reperitur: membratim christus p vnumquēq; nunc sanctorum diuisus est. Cōcurrentibus vero vniuersis in vnitatem fidei ac virtutis redditur in virum perfectum plenitudinem sui corporis in singuloꝝ membrorum compage ac ꝓprietate perficiens. Donec ergo veniat illud tempus quo sit deus omnia in omnibus: in p̄nti pōt hoc quo diximus mō id est per partes virtutū esse in omnibus deus licet nō dum per plenitudinē earū omnia sit in omnibꝰ. Quia licet vnꝰ religionis nostre sit finis: professiones tamen diuerse quibꝰ ad deum tendimus sicut in collationibus senioꝝ pleniꝰ disputādū est. Ideoq; discretionis ⁊ continētie forma ab his est nobis peculiarius expetenda a quibus virtutes has per gratiam spiritussancti vberius videmus effluere nō q̄ullus que in multos diuisa sunt solus possit acquirere: sed vt in his bonis quorum capaces esse possumus ad eorum nos imitationem qui ea peculiarius obtinuere tēdamus.

1. coꝝ. 15.

1. coꝝ. 1.

¶ Quod non possit ab ominbꝰ vniformis ieiuniorū regula custodiri. Capitulum. v.

Itaq; super ieiuniorum modo haud potest facile vniformis regula custodiri quia nec robur vnum cunctis corporibus inest nec sicut cetere virtutes animi solius rigore patrant. Et idcirco quia non in sola fortitudine mentis animeq; consistunt: cum corporis eñ posibilitate participant talē super his diffinitionē traditam nobis accepimus diuersum esse refectionis quidem tempus ac modum ⁊ qualitatez pro impa-

ri scilicet corpoꝛ statu vel etate ac seꝛu: vnā tamen esse omniū ꝓ mentis continentia ⁊ animi virtute castigationis regulā. Ne ḡ esse cunctis possibile est hebdomadibus ꝓtelare ieiunia: sed ne tridua na quidem vel bidua na media refectionē cibi differe. A multis quippe egritudine ⁊ maxime senio iam defessis: ne vsq; ad occasum quidem solis ieiuniū sine afflictione tolerare. Non oib⁹ infusoꝛ leguminū esus cōuenit enerua⁹ nec cū certis puroꝛ oleruꝫ habilis est parsimonia: nec vniuersis ficci panis refectio castigata cōcedit. Alius quantitate libraꝝ duaꝝ saturitatem non sentit: alius libre vni⁹ siue vnciarum sex edulio prægrauat: attamen vnus in omnibus his continentie finis est: ne quis iuxta mensuram capacitatis sue saturitatis oneretur ingluuie. Non enim qualitas sola sed etiā quantitas escarum: aciem cozdis obtundit: ac mente cum carne pariter impinguata: noxium vitioꝝ fomitem igneum q̄ succendit.

¶ Quod non solo vino mens inebrietur. Capitu. vj.

Vbuslibet escis refectus venter seminaria luxurie parit: nec prevalet mens discretionū gubernacula moderari: ciboꝝ pondere ꝓcata. Non em̄ sola crapula vini mē inebriare consueuit: verūetiam cūctarum escarum nimietas vacillantem eā ac nutabundā reddit: omniq; integritatis ac puritatis cōtemplatione dispoliat. Sodomitis causa subuersionis atq; luxurie: non vini crapula: sed saturitas extitit panis. Audi dominum p ꝓphetā hierusalē increpantem. Quid enim peccauit sozoꝛ tua sodoma: nisi quia panē sum̄ in saturitate ⁊ abundātia comedebat. Et quia per saturitatem panis inertia quibili carnis fuerāt ardoꝛe succēsi: iudicio dei celit⁹ sunt igne sulphureo concremari. Qō si illos sola nimietas panis ad tam ꝓruptū flagitioꝛ ꝓcipitū: vitio satietatis impegit: quid cē sendā est de bis qui vegetato cozpoꝛe: perceptionem carniuꝫ ac vini immoderata vbertate p̄sumunt: non quantū expetit imbecillitas: sed ꝑ̄ animi libido suggerit: vsurpantes.

¶ Qua ratione infirmitas carnis puritatem cozdis nequeat impedire. Capitulum. vij.

Infirmitas carnis ad puritatem cozdis nō officit: si hec tāmodo que fragilitas carnis: nō que voluptas exigit: vsurpent. Facilius vidimus viros q̄ ab escis cozpulentioꝛibus omniodis temperarent: q̄ moderate vsos ꝓ necessitate cōcessis: ⁊ qui totum sibi ꝓ continentie amoꝛe denegarent: q̄ ea s sub infirmitatis occasione sumentes: mensuram sufficientie custodirent. Habet etiā cozpoꝛis imbecillitas continentie sue palmam: dummodo escis defectioni carnis indulgeat: adhuc indigentem se refectione defraudet: tantumq; esus indulgeat: quantū sufficere ad vinendi vsum temperātie discretio rigida iudicauerit nō quantū desiderij appetitus exposcit. Escu

Jacob. xxxiij. modi

Sodomitis causa subuersionis nō vinū sed panis fuit

Ezech. 16.

Gen. 19.

Jacob. xxxiij. modi

lentiores cibi vt procurāt corporis sanitatē: ita castitatis non adimūt puritatē: si cū moderatione sumant. Quicq̄d eñ fortitudinis cā esu eorū percipit: egritudinis labore ac defectione consumitur. Quāobrem vt nulli statui virtus parsimonie adimit ita ne integritatis quidē cōsummatio denegatur.

¶ Quo perfecte continentie fine esca sumenda sit. Capitulum. viij.

Verissima est itaq̄ patrū probatissimaq̄ sententia: ieiuniorū ⁊ cōtinētie modū in mēsura parcitatis tm̄ ⁊ castigatiōe cōsistere: ⁊ hūc esse pfecte virtutis in cōmune omnibus finē vt ab escis quas sumere sustentandi corporis necessitate cōpellimur: adhuc in appetitu earum positi temperem⁹. Quamuis enim quis corpore sit infirm⁹: perfectā virtutē quā robustus ac sanus in omnibus possidebit: si desideria que fragilitas carnis non exigit: mentis rigore castiget. Apostolus nāq̄ ait. Et carnis curā ne feceritis in desiderijs. Non ergo curaz eius omnimodis interdixit sz vt in desiderijs fieret: denegauit. Voluptuosam ademit diligentiā carnis / gubernationē vite necessariā non exclusit illud ne indulgentia carnis ad desideriorū occupationes noxias deuoluamur hoc vero ne corruptū nr̄o vitio corp⁹ spiritales ac necessarias functiōes implere nō possit. Roma. 13.

¶ De mensura castigationum assumendarum: remedioq̄ ieiunij. Capitulum. ix.

Summa igitur continentie nō sola temporis ratiōe nec escarū qualitate tātummodo sz ante oīa cōscientie iudicio colligenda est. Tantum enim debet vnusquisq̄ sibi frugalitatis indicere q̄tum corpore oblectationis pugna deposcit. Utilis quidem ⁊ omnimodis obseruanda est canonica ieiuniorum custodia sed nisi hanc frugi temperanter fuerit ciborum refectio subsecuta ad integritatis calcem non poterit ꝑuenire. Longorum namq̄ ieiuniorum inedia saturitate corporis subsequente lassitudinem potius temporalem q̄ puritatem castitatis acquirit. Integritas mentis ventris coheret inedie. Non habet perpetuaz castimonie puritatem: quisquis non iugē temperantie equalitatem tenere cōtēt⁹ est. Quāuis eñ districta sint ieiunia succedente superflua remissione vacuantur ⁊ in gastrimargie vitium protinus collabuntur. Melior est rationabilis cum moderatione quotidiana refectio q̄ per interualla arduum longumq̄ ieiunium. Nouit immoderata inedia non modo mentis labefactare constantiam: sed etiam orationū efficaciam reddere lassitudine corporis eneruatam. Nota.

¶ Ad conseruandam mentis ⁊ corporis puritatē: abstinentiā ciborū non posse sufficere. Capitulum. x.

Dintegritatem mentis ⁊ corporis conseruandam: ab
a stinentia ciborū sola non sufficit: nisi fuerint cetere quo
q̄ virtutes anime contingate. Humilitas igitur primit⁹
obedientie virtute: ⁊ cordis contritione: corporisq̄ fatigatione
discenda est. Pecuniarum non solum vitanda est possessio: sed
etiam desiderium earum radicitus extirpandū. Non enim eas
sufficit non habere: quod plerumq̄ solet etiam ex necessitate de
scendere: sed ne ipsam quidem fi forte oblate fuerint: habendi re
cipere voluntatem. Ire conterendus est furor: tristicie superan
da delectio. Cenodoxia: id est vana gloria contemnenda. Su
perbie calcandus est fastus: mentis quoq̄ ipsius instabiles va
gi q̄ discursus: assidua dei memoria refrenandi. Totiens q̄ no
bis est ad contemplationem dei lubrica cordis nostri pernaga
tio reducenda: quotiens subtilis hostis ab hoc intuitu mentem
cautiuare pertemptās: recessibus nostri cordis irrepserit.

¶ Concupiscentias cordis non extingui nisi cum om
ni extirpatione vitiorum. Capitulum. xj.

Ad possibile nāq̄ est extingui ignita corporis incētiua:
i prius q̄ ceterorum quoq̄ principaliū vitiorum fomi
tes radicitus excidantur: de quibus singillatim distin
ctis libellis suo loco donante domino differemus. Nunc vero
propositum nobis est de gastrimargia: id est gule concupiscen
tia: contra quam nobis primus conflictus est disputare. Nunq̄
igitur poterit ardentis concupiscentie stimulos inhibere: qui
quis desideria gule refrenare neq̄uerit. Interioris dominis ca
stitas: virtutis huius consummatione discernitur. Nunq̄ enim
robustioribus emulis colluctari posse confidas: eum quem in le
uiore conflictu cōspexeris ab infirmioribus parumq̄ superari.
Cunctarum nanq̄ virtutum vna natura est: licet in multas di
uidi species ⁊ vocabula videatur: sicut auri quoq̄ vna substan
tia est: licet per multa variaq̄ monilium genera pro artificum
videatur ingenio ac voluntate distincta. Itaq̄ nullam perfecte
possidere probabitur: quisq̄ eius in earum parte dinoscitur:
Quo enim modo flagrantes estus concupiscentie: qui non sola
instigatione corporis sed ⁊ etiam mentis vitio succenduntur: ex
tinxisse credendus est: qui aculeos ire: cordis solitus intempera
tia prozumpentes mitigare non potuit? Aut quonam modo pu
tandus est carnis animeq̄ lasciuientes stimulos retudisse: qui
superbie vitium simpler non quiuit deuincere? Aut quemadmo
dum credendus est insertam carni luxuriam conculcasse: qui pe
cuniarum concupiscentiam forinsecus sitam atq̄ a nostra sub
stantia alienam non valuit abdicare? Qua autem ratione bellū
carnis ⁊ anime triumphabit: qui idoneus non fuit morbum cu
rare tristicie? Quantalibet vbs sublimitate murorum ⁊ clau
sarum portarū firmitate muniatur: posterule vnius q̄is par-

uissime proditione vastabitur? Quid enim differt vtrū per excel sa menia ⁊ ampla portarū spacia: an per angusti cuniculi latibula perniciosus hostis penetralibus ciuitatis irrepat?

¶ De agone carnali: etiaꝫ spiritalis agonis imitationem esse sumendam. Capitulum. xij.

Qui in agone contendit: non coronabitur nisi legitime certauerit. Qui naturales appetitus carnis optat extinguere: extra naturam vicia collocata primitus superare festinet. Si enim apostolice sententie vim volumus experiri: que sint agonis mundani leges ac disciplina: primitus debemus agnoscere vt ita demum harum cōparatiōe scire possimus quid nos in spiritali agone certantes beatus apl̄us hoc exemplo voluerit edocere. In illis enim certaminibus que ꝑm eundē apostolum corruptibilem coronam vincentibus parant mos iste seruatur vt is qui se ad gloriosam coronam ⁊ immunitatis priuilegio decoratam preparare contendit ⁊ perfecta cupit agonis subire certamina prius in olympiacis ac pythijs certaminibus indolem sue iuuentutis ac rudimentorū robur ostētet. In his siquidē iuniores qui has disciplinas cupiunt profiteri vtrū mereantur vel debeant ad eas admitti tam eius qui istis certaminibus presidet q̄ totius populi iudicio comprobantur. Cunq̄ diligenter examinatus quis primū repertus fuerit nulla vite respersus infamia deinde non seruitutis iugo ignobilis ⁊ ob hoc indignus disciplina hac vel cōgressu eorū qui hanc profitentur fuerit iudicatus. Tertio si artis si fortitudinis digna preferat documēta ⁊ iunioribus coeuisq̄ decertans peritiam pariter ac virtutem sue demonstrauerit iuuentutis ac proficiēs de epheborū luctamine perfectis iam viris ⁊ experientia longa probatis cōgredi permissus fuerit presidentis examine seq̄ non solū parem virtutis eorū assidua colluctatione probauerit verūetiā frequenter inter hos quoq̄ victorie palmā fuerit cōsecutus tum demū ad agonis p̄clara certamina merebit̄ peruenire in quib⁹ non nisi victoribus tantū ⁊ his qui multarū coronarū stipēdijs decorati sunt facultas conceditur decertandi. Si intelleximus carnalis agonis exemplū spiritalis quoq̄ certaminis que disciplina vel ordo sit: comparatione huius debemus agnoscere. 2. Timo. 2.

¶ Quod nisi gule fuerimus vitio liberati: nequaq̄ possimus ad pugnas interioris hominis peruenire. Capitulum. xiij.

Oportet nos q̄ primum libertatem nostram carnis subiectione monstrare. A quo enim quis vincitur eius et seruus addicitur. Et omnis qui facit peccatum seruus est peccati. Cunq̄ nos nulla concupiscentie turpis respersos infamia examē certamini presidentis inuenerit nec fuerimus ab 2. Pe. 2. Jo. 8.

eo vt serui carnis ⁊ ignobiles indignique olympiacis vitiorũ col luctationibus iudicati: tũc poterimus cõtra coeuos nostros id est concupiscentiã carnis ⁊ motus ac perturbationes anime in ire certamen. Impossibile nanque est saturum ventrez pugnas interioris hominis experiri: nec bellis robustioribus attemptari dignum est eum qui potest deijci leuiore conflictu.

¶ Quomodo possit gule concupiscentia superari. Capitulum. xiiij.

Prima enim nobis calcanda est gule concupiscẽtia: ⁊ eo vsque extenuanda mens non solũ ieiunijs: verũetiã vigilijs lectione quoque ⁊ crebra cõpunctione cordis in quibus se forsitan vel illusam vel victã reminiscitur: ingemiscens nunc horrore viciorũ: nunc desiderio perfectionis ⁊ integritatis accẽsa: donec eiusmodi curis ac meditationib⁹ occupata pariter ac possessa: ipsius cibi refectionẽ nõ tã iocunditati cõcessam quam oneris vice sibi impositã recognoscat: magisque eã necessariã corpori quam desiderabilẽ anime sentiat attributã. Quo studio mentis ⁊ iugi compunctione detenti: lasciuiã carnis que fotu escarũ vehementius insolescit: ⁊ aculeos eius noxios retundemus: atque ita fornacem corporis nr̃i qui a rege babylonie occasiones peccatorũ ⁊ vicia nobis iugiter subministrante succendit: quib⁹ napte ⁊ picis vice acrius exuramur: vbertate lachrymarũ ⁊ fletu cordis poterimus extinguere: donec dei gratia spiritu oris sui in cordibus nostris insibilante: estus carnalis cõcupiscẽtie penitus valeãt cõsopiri. Hec est igit̃ nobis prima cõtentio: hec nostra velut in olympiacis certaminibus prima ꝓbatio: gule ventrisque cõcupiscentiã desiderio perfectionis extinguere. Ob qd̃ ciborũ nõ solum superfluus appetitus virtutũ cõtemplatione calcandus: sed etiã ipsi nature necessarius tanquam castitati cõtrarius nõ sine cordis anxietate sumendus est. Et ita demũ vite nostre instituendus est cursus: vt nullum magis sit tẽpus quo sentiamus nos a spiritalibus studijs reuocari: quam quo descẽdere ad necessariam corporis curã eius fragilitate cõpellimur. Cunque ad hanc necessitatem submittimur: vsui potius vite quam mẽtis desiderio famulantes: quam totius ab ea velut a salutaribus nos studijs retrahente subtrahi festinemus. Nequaquam enim poterimus escarum presentium spernere voluptates: nisi mens contemplationi diuine defixa: amore virtutũ potius ⁊ pulchritudine celestiũ delectetur. Et ita quis velut caduca despiciet vniuersa presentia: cum ad ea que immobilia sunt ⁊ eterna inseparabiliter defixerit mentis obtutum: adhuc in carne positus future cõmemorationis beatitudinẽ iam corde contemplans.

¶ Quomodo ad custodiendũ cordis sui puritatẽ monachus semp debet esse intentus. Capitu. xv.

Sunt si quis immania virtutum premia in sublimi: qui
v busdam parvis indiciis designata: perspicacissimis
oculorum obtutibus cum teli directione tendentibus
ferire festinet: sciens immensam glorie palmā & remuneratiōis
premia in eoꝝ cōfixione consistere: oculorum aciem ab omni in
tuitu auertens: illuc dirigat necesse est: vbi summam remunera
tionis & premij perspicit collocatam: amissurus procul dubio pe
ritie palmā & remunerationē virtutis: si quantulūcunq; contem
plationis eius acies deuiauerit.

¶ Quod monachus secundum olympici certaminis
morem: nō possit spiritales cōficere pugnas: nisi obti
nuerit bella carnalia. Capitulū.xvj.

Tacq; ventris & gule concupiscentia hoc inuitu supe
i rata: nec serui carnis: nec infames viciozū nota pnun
ciari: velut in olympiacis disciplinis iudicabimur: su
periorq; certaminū digni esse conflictu: pmissisq; huiuscemodi
documentis: spiritalibus quoq; nequitijs cōgredi posse credem
mur: que nō nisi victorib⁹ tantū & bis qui merentur in spirituali
agone contēdere: concertare dignant. Illud essi est cunctoꝝ luctā Verbocra cunctā
minū velut quoddam solidissimū fundamentum: vt primitus dasdarocin fun
carnalium desideriorum incentiua perimant. Nam nullus carne mentum est om
nium
propria nō deuicta: legitime decertare poterit. Et qui legitime
non decertat: sine dubio nec in agone cōfigere: nec corone glorie
victorie gratia poterit promereri. Quod si hoc fuerimus vitio
superati: velut serui carnalis concupiscentie comprobati: & per
hoc nec libertatis nec roboris insignia preferentes: a spirita
liū cōgressionū conflictu vt indigni serui non sine cōfusionis no
ta protinus repellemur. Omnis enī qui facit peccatū: seruus est Iobā.8:
peccati. Dicentiq; nobis per beatū apostolū cuz his inter quos
fornicatio nominatur. Temptatio vos nō apprehendit: nisi hu 1. Cor.10.
mana. Nō enim merebimur mentis roboze conquisito grauio
res pugnas nequitiarū celestiū experiri: qui carnem fragilem re
sistentem spiritui nostro subingare nequiuimus. Quod apostō
li testimoniū non intelligentes quidā: posnerūt pro indicatiuo
opatiuū modū id est temptatio vos nō apprehendat nisi huma
na. Quod ab ipso magis dici manifestum est non opiantis sed
pronunciantis vel exprobrantis affectu.

¶ Quod fundamentū ac basis spiritalis agonis: in
gastrimargie sit certamine collocata. Capi.xvij.

Is audire verum athletā christi legitimo agonis iure
v certantem? Ego igit inquit sic curro: non quasi in incer 1. Cor.9:
tū: sic pugno: non quasi aeremverberans: sed castigo cor
pus meum & seruituti subijcio: ne aliis predicās ipse reprobus

efficiar. Uides vt in semetipo: id est in carne sua colluctationis summā velut in base quadā firmissima statuerat: ⁊ prouentum pugne in sola castigatione carnis: ⁊ in subiectione sui corporis collocarat. Ego itaq; sic curro non quasi in incertū. Non currit in incertū: qui celestem hierusalem conspiciēs: defixū habet quo sibi cordis sui indeflexibilis sit dirigenda pernicitas. Non currit in incertū qui obliuiscens posteriora: ad ea q̄ priora sunt extendit se: ad destinatū persequens brauiū supne vocationis dei in christo iesu: quo semper dirigens sue mētis obtutū: ⁊ ad eum omni cordis preparatione festinās: cū fiducia proclamat. Bonum agonē certaui: cursum cōsummaui: fidē seruaui. Et qr se nouerat post odorem vnguentorū christi: prepeti conscientie deuotione infatigabiliter cucurrisse: ⁊ spiritalis agonis certamē carnis castigatione vicisse: cū fiducia infert ⁊ dicit. Decetero reposita est mihi corona iusticie: quā reddet mihi dn̄s in illa die iust⁹ iudex. Et vt nobis quoq; similē spem retributionis aperiret: si in agone cursus istius imitari eū velimus: adiecit. Nō solū aūt mihi sed ⁊ omnibus: qui diligunt aduentum eius. Participes nos corone sue in die iudicij fore pronuncians: si diligentes aduentū christi: nō illū tantū qui etiam nolentibus apparebit: sed etiā hunc qui quotidie in sanctis cōmeat aīabus: victoriā certaminis castigatione corporis acquiramus. De quo aduentu dn̄s in euangelio. Ego inquit ⁊ pater meus veniemus ad eū: ⁊ mansionē apud eū faciemus. Et iterum. Ecce sto ad ostiū ⁊ pulso: si quis audierit vocem meam ⁊ aperuerit ianuam: introibo ad illum ⁊ cenabo cum illo: ⁊ ipse mecum.

ij. Thimothei. iiij.

Ibidem.

Johā. xiiij.

Apoc. iij.

¶ Per quot genera certaminum atq; palmarū beatus apostolus ad coronam sublimissimi agonis ascenderit. Capitulum. xviij.

Nec tū agonē cursus tantūmodo se cōsummasse describit cum dicit. Sic curro non quasi in incertum: quod specialiter refertur ad intentionē mentis ⁊ feruorem spiritus sui. quo totū xp̄m sequebātur ardore cū sponsa decantās. Post te in odore vnguentoꝝ tuoꝝ curremus. ⁊ iteꝝ. Adhesit aīa mea post te. sed etiā aliud colluctationis genus se vicisse testat dicens. Sic pugno non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meū ⁊ seruituti subijcio. Quod proprie ad cōtinentie dolores ⁊ corporale ieiuniū atq; afflictionez carnis pertinet. Per hanc se pugilē quēdā strēnuū sue carnis esse describēs: nec inuanum aduersus eā ictus cōtinentie exercuisse designans: sed triūphum pugne mortificatione sui corporis acquisisse. quo verberib⁹ cōtinētie castigato: ⁊ ieiunioꝝ cestib⁹ eliso: victori spūi immortalitatis coronā: ⁊ incorruptionis contulit palmā. Uides legitimum colluctationis ordinē: ⁊ spiritaliū certaminum con-

Can. j.

Ps̄. lxij.

j. Coꝝ. ix.

templaris euentum: quemadmodu athleta christi adeptus de rebellatrice carne victoriã subiecta illa quodãmõ pedibus suis vt sublimis triũphator incedit. Et iccirco nõ currit in incertũ: qz confidebat vbẽ sanctã hierl'm celestẽ se protinus ingressurũ. Sic pugnat ieiunijs. f. t afflictione carnali: nõ q̃si aerẽ verberans: id est inuanũ ictus cõtinẽtie porrigẽs: p quos nõ aerẽ vastãt: sed illos spũs q in eo versant: castigatione sui corpis verberabat. Qui enim dicit: nõ q̃si aerẽ verberãs: ondit se tactũ nõ aerẽ vacuũ t manem: aliqñ tñ in aere verberare. Et qz hec certa minũ genera suparat t ditat multaz corozaz stipẽdijs incedebat: nõ immerito robustior incipit hostiũ subire luctamina: ac priozibus emulis triũphatia: cũ fiducia pclamat t dicit. Iam non nobis est colluctatio aduersus carnẽ t sanguinẽ: sed aduersus principatus: aduersus ptãtes: aduersus mũdi rectores tenebraz barũ: cõtra spiritalia nequitie in celestibus. Epbe. vi.

¶ Quod athlete christi donec in corpore commorantur pugna non desit. Capitulum. xix.

2 Athlete christi in corpore cõmorãti nãq̃ desit colluctationũ palma: sed quanto magis triumphoz successibus creuerit: tãto ei etiã colluctationũ robustior ordo succedit. Subiugata etenim carne atq̃ deiecta: quãte aduersariozũ cohortes: quãta hostiũ agmina aduersum victorẽ militẽ christi triũphis eius initigata consurgunt. Ꝛz ne pacis ocio miles xpi lenteſcẽs incipiat obliuiſci colluctationũ suaz gl'iosa certamina ac securitatis inertia diſſoluntus: premioz stipẽdijs ac triũphorum meritis defraudet. Itaq̃ si ad hos triũphoz gradus cupimus crescente virtute cõscendere: eodẽ nos quoq̃ ordine oportet prelioz inire certamina. t primũ cum apostolo dicere. Sic pugno non quasi aerẽ verberãs: sed castigo corpus meũ t seruituti subijcio: vt hoc conflictu supato: rursus cũ eo dicere possimus. Nõ est nobis colluctatio aduersus carnẽ t sanguinẽ: ꝛz ad uersus principatus aduersus ptãtes. aduersus mũdi rectores tenebrarũ barũ. cõtra spiritalia nequicie in celestib'. Aliter essi cõgredi cũ illis nullo mõ poterimus: nec spiritales pugnas mereb'mur experiri. carnali deiecti conflictu: t colluctatione ventris elisi: meritoq̃ nobis ab apostolo cũ exprobratione dicetur. Temptatio vos non apprehendit nisi humana. Certamina nũq̃ desunt christianis. vt ꝛ. j. Cor. x.

¶ Quod non debeat monachus sumendi cibi tẽpus excedere: si vult ad pugnas interiorum certaminum peruenire. Capitulum. xx.

1 Sicut monachus ad pugnas interioz certaminum cupiens peruenire. banc in primis cautionẽ sibimet indicat. vt non potius aliqñ non esus vila obiectatione denicq̃ ante stationẽ legitimã communemq̃ refectionis horã: extra men-

sam percipere fibimet prorsus indulgeat: sed ne refectione quidem transacta: ex his presumere sibi quantulucūq; permittat similiter quoq; canonicū somni tēpus mensurāq; custodiat. Eo dem nāq; studio iste sunt mētis amputande lasciuie: quo meretricationis vitiū detecandus. Qui enim gule superfluos appetitus inhibere non potuit: quomodo estus carnalis concupiscētie valebit extinguere. Et qui non quiuit passiones in propatio fitas paruasq; cōpescere. quemadmodū occultas: nulloq; hominum teste: prurientes: moderatrice discretione poterit debellare? Et iccirco p singulos motus t in quolibet desiderio robur anime cōprobat: que si in minimis apertisq; cupiditatibus superatur: quid in maximis ac fortioribus occultisq; sustineat: vnicuiq; sua conscientia testis est.

De interiori monachi pace t abstinentia spiritali. Capitulum .xxj.

Quinimo noster homo exterior renouandus

On enim est nobis aduersarius extrinsecus formidandus: In nobismetipsis hostis inclusus est. Intestinū nobis quotidie ingerit bellū: de quo eo: omnia q̄ foris inse cus sunt reddent infirma: ac militi xpi vniuersa pacata erunt t subdita. Non habebimus aduersariū nobis extrinsecus metuendū: si ea q̄ intra nos sunt spiritu deuicta subdant. Nec solū nobis istud ieiunij visibilū ciboꝝ ad perfectionem cordis t corporis puritatē sufficere posse credamus: nisi fuerit huic anime q̄ ieiunū copulatū. Habet nāq; t illa suos noxios cibos: quibus impinguata tria sine esca abundātia ad luxurie prerupta deuoluitur. Detractio cibi eius est t quidē perniciosis. Ira etiā cibus eius est licet minime lentis: ad horā tū infelici ea esu pascēs: ac pariter letali sapore prosternens. Inuidia cibus est mentis: virulentis ea sucis corrūpens: t prosperitatis aliene successibus ingiter miserā excruciare non desinens. Cenodoxia id est vana gloria cibi eius est: q̄ delectabili ea esca pmulcet ad tēpus: post vero vacuā omniq; virtute spoliatā reddet ac nudā cunctis ea spiritalibus fructibus sterilē inanēq; dimittēs. Ita vt nō solā immanitā laboꝝ faciat merita deperire: verūetiā supplicia maiora conquirat. Omnis concupiscentia t pernagatio cordis instabilis: pastus quidā est aie noxijs escis ea nutriēs: ex perte ꝯo celestis panis ac solidi fibi in posterū derelinquēs. Ab his itaq; quanta nobis est virtus sacratissimo ieiunio: cōtinētes: vtile habebimus cōmodāq; observantiā ieiunij corporalis. Labor nāq; carnalis spūs contritioni cōiunct: acceptissimā deo sacrificiū dignāq; sanctitatis habitaculū puris mundisq; recessibus exhibebit. Ceterū si corporaliter ieiunātes per nociosissimis aie vitijs implicemur: nihil nobis proderit carnalis afflictio preciosioꝝ parte polluta: per eā scz subitantiam de singulis nobis quā efficimur habitaculum spiritus sancti.

Primum ama

ibi noxij amic

penitus carpalis abstz spūalis in

Non enim tam corruptibilis caro: q̄ cor mundū habitaculū deo tēplūq; spūsscti efficitur. Oportet ergo exteriore homine ieiunā te: interiorē quoq; similiter a cibis noxijs tpare: que precipue exhiberi mundū deo: vt hospitē in se christum recipere mereat: beatus apostolus monet his verbis. Interiorē inquiens homi nem habitare christū per fidē in cordibus vestris. Ephe. iij.

¶ Quod idcirco nos oporteat exercere continentiā corporalem: vt per ipsam perueniamus ad spiritale ieiunium. Capitulum. xxij.

n Ouerimus itaq; nos idcirco laborē continentie corporalis impendere: vt ad puritatē cordis hoc possimus ieiunio puenire. Ceterū labor a nobis impēdit incassum si hunc quidē contēplatione finis infatigabiliter sustentemus: finē vero propter quē tolerauimus afflictiones tātas: obtinere nequeamus: meliusq; fuit interdictis escis anime tēperasse: q̄ voluntarijs minusq; noxijs corporalr ieiunasse. In his enim simplex ⁊ inoxia creature dei perceptior est: nihil p semetipsaz habens peccati: in illa vero primitus fratrū pernitiosa deuoratio: de qua dicitur. Noli diligere detrahere ne eradiceris. Et de ira atq; inuidia beatus iob dicit. Etenim stultū interficit iracū dia: ⁊ paruulū occidit inuidia. Simulq; notandū. q̄ qui irascitur stultus: ⁊ qui inuidet: paruulus iudicet. Ille nāq; nō immerito stultus iudicat: voluntarie sibi mortē ire stimulis incitat⁹ inducens: ⁊ hic dū liuet: paruulū minorēq; se probat. Dū enim inuidet: testatur maiorē esse eū cuius prosperitate cruciatur. Job. v.

¶ Qualis esse monachi cibus debeat. Capitulum. xxiij.

i Gitur est cibus eligendus non tantū qui concupiscentie flagrantis estus tēperet: minusq; succendat: verūetiam qui ad parandū sit facilis: ⁊ quē ad coemēdū oportuniorem vilioris precij cōpendiū prestet. quiq; sit conuersationi fratrum vsuiq; communis. Triplex enim natura est gastrimargie. Una que canonicam refections horam preuenire cōpellit. Alia que tantūmō ventris ingluuie ⁊ saturitate quarumlibet gaudet escaꝝ. Tertia q̄ accuratioribus epulis ⁊ esculētiorib⁹ oblectat. Iōq; aduersus eā necesse est monachū obseruātiā triplicē custodire: id est vt p̄mū legitimū tēp⁹ absolutionis expectet. Deinde vt castiget ⁊ refrenet desideriū carnis. Tertio vt q̄libuscūq; escis vilioribusq; cōtētus sit. Quicquid enim extra cōsuetudinē presumitur vsumq; communē: vt vanitatis ⁊ glorie atq; ostentationis morbo pollutum: antiquissima patrum: traditio notat: nec quenq̄ ex his quos merito scientie ac discretionis enituisse peruidimus: vel quos ad imitandum gratia christi velut splen-

didissima luminaria omnibus prelocauit: esu panis qui apud eos vilis habetur ac facilis: abstinuisse cognouimus: nec eorũ quẽpiam qui hanc regulam declinantes: pretermisso panis vsu: leguminũ vel olerũ seu pomorũ refectionẽ sectati sunt: inter probatissimos habitũ aliquãdo cõspeximus: sed ne discretiõis quidẽ aut scientie gratiã cõsecutũ. Nõ solum eñ ceteras inusitatas escas expetere monachum nõ debere decernũt: ne videlicet cursus eius velut in propatulo cũctis expositus: inanis factus ac vacuus xenodoxie morbo depereat: sed ne ipsam q̃ ieiuniorũ castigationẽ cõmunẽ cuiq̃ facile patefieri oportere pronunciãt: verũ quantũ fieri potest contegi pariter ⁊ abscondi. Aduentantibus autẽ fratribus magis humanitatis ac dilectionis offerri debere virtutem q̃ cõtinentie districtionẽ ⁊ quotidiani ꝓpositi rigorẽ manifestari ꝓbabilius censuerunt nec quid voluntas vtilitasq̃ nostra seu desiderij ardor exposcat attendere: sed quid aduenientis req̃es vel infirmitas exigit ꝑponere ⁊ gratanter ĩplere.

¶ Quod in egypto indifferẽter vidimus sub aduentu nostro solui quotidiana ieiunia. Capitulum.xxiiij.

c Um de syrie partibus seniorum scita discere cupiẽtes egypti ꝓuinciã petissemus ibiq̃ tanta cordis alacritate nos suscipi miraremur: vt nulla prorsus sicut fueramus in palestine monasterijs institutiv sq̃ ad prestitutã ieiunij horã refectiõis regula seruaret: sed absq̃ legitimis quarte sexteq̃ ferie quocunq̃ ꝑgebamus quotidiana statio solueret. Quidam seniorum percõctantibus nobis cur ita indifferẽter apud eos preteriretur quotidiana ieiunia rñdit. Ieiuniũ semꝑ est mecũ. Vos aũt cõtinuo dimissurus mecũ iugiter tenere nõ possum. Et ieiuniũ quidẽ licet vtile sit ac iugiter necessariũ tamẽ voluntarij muneris est oblatio. Opus aũt charitatis impleri exigit ꝑcepti necessitas. Itaq̃ suscipies in vobis christũ reficere eum debeo deducẽs autẽ vos humanitatẽ eius obtentu prebitã districtiore ieiunio in memetipso potero cõpensare. Nõ eñ possunt filij sponsi ieiunare donec cũ illis est sponsus cũ autem discesserit tunc illi ieiunabunt.

¶ De cõtinentia senis qui ita sexies cibũ sumpsit vt seruaret esuriẽ. Capitulũ.xxv.

q Uidã senioꝝ cũ reficientẽ me vt adhuc paululũ q̃d ederem hortaret iãq̃ me dixissem nõ posse respondit. Ego iam sexies diuersis aduenientibus fratribus mensam posui hortansq̃ singulos cũ oĩbus cibũ sumpsi ⁊ adhuc esurio ⁊ tu primitus nũc reficiens iam te dicis non posse.

¶ De eo sene qui in cella sua escam nunquã solus accepit. Capitulum.xxvj.

v Idimus aliũ in solitudine cõmorantẽ qui nunq̃ se sibi soli indulsisse cibũ testatus est: sed etiã si per totos quinq̃ dies ad eius cellulam nullus e fratribus aduenisset refectionẽ ingiter distulisse: donec sabbatorũ vel dominico die de uote cõgregationis obtentu ꝓcedẽs ad ecclesiam: peregrinorum quẽpiam repperisset: quẽ exinde reducens ad cellulã cõsorte eo refectionẽ corporis: nõ tam sue necessitatis obtẽtu: q̃ humanitatis gratia causaq̃ fratris assumeret. Itaq̃ vt norũt in aduentu fratrũ indifferẽter soluere quotiana ieiunia: ita discedẽtibus eis refectionẽ ob illos indultã continentia maiore compensant: ꝑceptionẽ cibi paruissimi acriore castigatione nõ sola panis: sed etiã somni ipsius diminutione durius exigentes.

¶ Quid de fructu studij professi sint abbas pesius ⁊ ioannes. Capitulum.xxvij.

a Pud senem pesium in eremo vastissima cõmorantẽ: cũ senex ioannes magno cenobio ac multitudini fratrum prepositus aduenisset: ⁊ ab eo velut antiquissimo sodale ꝑquireret: quidnã ꝑ omnes quadraginta annos q̃bus ab eodem separatus in solitudine minime a fratribus interpellatus egisset. Nunq̃ me ait sol reficientem vidit. Et ille. Nec me inquit. iratum.

¶ Quã exẽpli sui professionẽ abbas ioannes discipulis reliquerit discessurus. Capitulũ.xxviij.

e Undẽ senem cũ alacrem tanq̃ ad propria transmigrantẽ: in extremo iam anhelitu positũ anxij fratres circumuallantes suppliciter precarẽtur: vt aliq̃d eis memoriale mandatũ, velut hereditariũ quoddã legatũ relinqueret: per q̃d possent ad perfectionis culmen ꝑcepti cõpendio facilius ꝑuenire: ingemiscens ille: nunq̃ ait meã feci voluntatẽ: nec quẽ q̃ docui q̃d prius ipse non feci.

¶ De abbate machete inter collatiões spiritales nũquã dormitãte: ⁊ semꝑ inter terrenas fabulas obdormiente. Capitulum.xxix.

v Idimus senẽ machetẽ nomine a turbis fratrũ eminus cõmorantẽ: hanc a dño gratiã diuturnis precibus impetrasse: vt quotquot diebus ac noctibus agitaret̃ collatio spiritalis: nunquã somni torpore penitus laxaretur. Si quis vero detractionis verbũ seu ociosum temptasset inferre: in somnũ protinus cocidebat: ac sic ne vsq̃ ad aurium quidẽ eius pollutione virus obloquij poterat peruenire.

¶ Eiusdẽ senis de nemine iudicãdo. Capitulũ.xxx.

b Ic idem senex cum institueret nos neminẽ dijudicare debere: intulit tria fuisse in q̃bus discusserit vel reprehen-

derit fratres: ꝙ scz vnā sibi nōnulli paterent abscindi: ꝙ haberēt in cellulis sagum: ꝙ oleū bñdicētes exposcentibus secularibus darēt: ⁊ hec oīa se incurrisse dicebat. Nā egritudinē vne contrahens: tādiu inquit eius languore distabui: donec tā doloris necessitate q̄ seniorꝝ oīm adhortatiōe cōpulsus abscidi eā ꝑmitterē. Cui⁹ etiā infirmitatis obtētu: sagū quoq; habere coactus sum. Oleū etiā bñdicere ac supplicātibus dare qd̄ pre oībus execrabar vtpote iudicans illud ex magna cordis presumptiōe descendere circūdātibus me repēte secularibus multis: ita cōstrictus sum: vt aliter eos nullatenus euadere possez nisi a me summa vi ⁊ obtestationib⁹ extorsissent: vt oblato ab eis vasculo manū meā impresso crucis signaculo supponerē: itaq; se credētes bñdictionis oleū cōsecutos: tandē me aliqñ relaxarūt. Quibus mihi manifeste cōpertū est: ijsdē causis ac vitijs monachū obligari: in q̄bus de alijs iudicare p̄sumpserit. Oportet ergo vnūquēq; semetip̄m iudicare tm̄mō: ⁊ circūspecte cauteq; custodire in oībus: nō aliorꝝ cōuersationē vitāq; discutere: ſm illud Apl̄i p̄ceptū. Tu aūt q̄d iudicas fratrem tuū: suo dño stat aut cadit. Et. Nolite iudicare ante tēpus. Et illud. Nolite iudicare vt non iudicemini. In q̄ eñ iudicio iudicaueritis: iudicabimini. Preter hāc eñ quā diximꝰ causam etiā ob hoc iudicare de alijs ꝑiculosum est: ꝙ ignorātes vel necessitatē vel rōnē q̄ illi hec in q̄bus offendimus aut recte corā deo aut venialiter agunt: inuenimur eos temere iudicasse: ⁊ ꝑ hoc admittimus non leue pctm̄: sec⁹ q̄ oportet de fratribus nostris aliquid sentientes.

benedictio olei.

Ro. 12.
1. Cor. 4.
Mat. 7.

¶ Increpatio eiusdē senis cū fratres inter spiritales collationes dormitantes: ad narrationē ociose fabule vidisset expergefactos. Capitulum. xxxj.

Hic idē senex ociosarꝝ fabularū diabolū eē fautorē: ac spiritaliū collationū impugnatorē semꝑ existere: his declarauit indicijs. Nā cū fratribus quibusdā de rebus necessarijs ac spiritalib⁹ disputaret: eosq; videret letheo quodā sopore demergi: nec posse ab oculis suis pōdus somni depellere: ociosam repēte fabulā introduxit. Ad cuius oblectationē cū eos euigilasse cōfestim atq; erectas aures suas habere vidisset: ingemiscēs ait. Nūc vsq; dū de spiritalib⁹ loquebamur: oīum vestrū oculi letali dormitiōe deprimebant: at cū ociosa fabula intromissa est: oēs expergefacti torporē somni dominātis excussimus. Vel ex hoc ergo ꝑpendite quisnā collationis illius spiritalis fuerit impugnator: aut quis huius infructuose atq; carnalis insinuator existat. Ille etem̄ esse manifestissime dep̄hēditur: qui malis aggaudens vel istam fouere vel illam impugnare non desinit.

¶ De epistolis priusq̄ legerent incēsis. Cap̄. xxxij.

Ec minus quoqꝫ hoc opus fratris erga puritatē sui cor
u dis intenti: ⁊ erga cōtēplationē diuinā valde solliciti:
cōmemorari necessariū reor. Qui cū ei post annos quin
decim patris ac matris amicorūqꝫ multorū de ꝓuincia pōti cō
plures epistole delate fuissent: accipiēs grādē fasciculū litterarꝝ
diuqꝫ apud semetipm̄ voluens: quantarū inquit cogitationum
causa erit mihi harū lectio: que me vel ad inane gaudium vel ad
tristicias infructuosas impellent: quot diebus horū recordatio
ne q̄ scripserunt intentionē pectoris mei a proposita cōtēpla
tione reuocabūt. Post quantū tēporis digerenda est hec mentis
cōcepta cōfusio: quantoqꝫ labore rursus iste trāquillitatis repa
randus est stat⁹ si semel anim⁹ litterarū ꝑmotus affectu: eorūqꝫ
recēsendo sermones ac vultus quos tāto tēpore dereliquit: iterū
eos reuisere: ipsisqꝫ cohabitare ⁊ aīo ac mente ceperit interesse.
Quos ꝓfecto corꝑaliter deseruisse nihil proderit: si corde eos in
cipiat intueri: ac memoriā quā seculo huic renunciās quisqꝫ ve
lut mortuus abdicauit: reuiuisces eandē rursus admiserit. Hec
voluēs in corde suo: no solum nullā resoluere epistolā definiuit
sed ne ipsum quidē fasciculū resignare: ne scꝫ eorū qui scripserāt
vel noīa recensendo vel vultus recordando a spūs sui intentio
ne cessaret. Itaqꝫ vt eū cōstrictū susceperat: igni tradidit cōburē
dū. Ite inquiens cogitationes patrie pariter cōcremamini: ne
me vlterius ad illa q̄ fugi reuocare temptetis.

¶ De absolutione questionis quam abbas theodorus orando promeruit. Capitulum.xxxiij.

Idimus etiā abbatē theodorū summa sanctitate ⁊ ꝑfe
v fecta scientia preditū: nō solū in actuali vita: sed etiam
noticia scripturarū quā ei nō tā studiū lectionis vel lit
teratura mūdi cōtulerat: q̄ꝫ sola puritas cordis: siq̄dē vix ip̄ius
quoqꝫ grece lingue ꝑpauca verba vel intelligere posset vel ꝓloqui
Hic cū explanationē cuiusdā obscurissime q̄stionis inquireret:
septē diebus ac noctibus in orōne infatigabilis ꝑstitit: donec
solutionē proposite questionis domino reuelante: cognosceret.

¶ De snīa eiusdem senis q̄ docuit quo studio monachus possit asseq̄ scientiā scripturarū. Capitu.xxxiiij.

Ic ergo q̄busdā fratrib⁹ admirātibus tā ꝑclarū scientie
b ei⁹ lumē: ⁊ ab eodē quosdā scripturarū sensus inquirē
tib⁹: ait: Monachū ad scripturarū noticiā ꝑtingere cu
pientē: nequaq̄ꝫ debere labores suos erga commētariorū libros
impēdere: sꝫ poti⁹ oēm mētis industriā ⁊ intētionē cordis erga
emēdationē vitioꝝ carnaliū detinere. Quib⁹ expulsis: cōfestim
cordis oculi sublato velamine passionū: sacr̄a scripturarū velut
naturaliter incipiēt cōtēplari. Siq̄dē nob̄ nō vt eēnt incognita
vel obscura: sctī spūs gratia ꝓmulgata sunt: sed nr̄o vitio vela
mine peccatoꝝ cordis oculos obnubēte: reddunt obscura: q̄bus

Studium in sa
cris litteris.

Scriptura d
ratione obscu
ra.

rursum naturali redditis sanitati ipsa scripturarum sanctarum lectio ad contēplationē vere scientie abunde etiā sola sufficiat: nec eos cōmentariorū institutionib⁹ indigere: sicut oculi isti carnales ad videndū nullius egent doctrina: si modo fuerint a suffusione vel caligine cecitatis immunes. Iō nanq; ⁊ tanta varietas erroresq; inter tractatores ipsos exorti sunt ꝙ plerique minime erga purgationē mentis adhibita diligentia ꝓsiliētes ad interpretādū eas pro pinguedine vel immūdicia cordis sui: diuersa atq; contraria vel fidei vel sibimet sentientes veritatis lumen comprehendere nequiuerunt.

¶ Increpatio eiusdem senis cum ad meam cellulam media nocte venisset. Capitulum. xxxv.

b Ic idē theodorus cum inopinat⁹ ad meā cellulā intēpesta nocte venisset: q̄dnā rudis adhuc anachoreta solus agerem paterna curiositate latēter explorās: meq; ilico finita vespertina solēnitate: incipientē fessum corp⁹ iam reficere: ⁊ incubantē psiathio reppisset ꝓtrahēs imo corde suspiria: meoq; me vocitās noīe quāti inq̄t o ioānes hora hac deo colloquūtur: eūq; in semetipsis āplectunt̄ ac retinēt: ⁊ tu fraudaris tāto lumine inerti sopore resolut⁹. Et qm̄ nos ad huiuscemodi narrationē diuertere patrū ꝟtutes ⁊ gr̄a ꝓuocarūt: necessariū reor memorabile opus charitatis quā summi viri archebij hūanitate sum⁹ expti: in h̄ volumine cōmēdare quo puritas continētie operi charitatis inserta ꝓpensius enitescat pulchra varietate distincta. Etenim tunc gratum deo ieiunij munus efficitur: cum hoc fructibus charitatis fuerit consummatum.

¶ Descriptio eremi que est in diolcos in qua anachorete commorantur. Capitulum. xxxvi.

i Taq; cū de palestine monasterijs ad oppidū egypti qd̄ diolcos appellat̄ rudes adhuc venissemus: ibiq; plurimā turbā cenobij disciplina ꝯstrictā: ⁊ optimo ordine monachoꝝ q̄ etiā primus est: institutā mirifice viderem⁹: aliuz q̄q; ordinē q̄ excellētior habet̄: id est: anachoretaꝝ cūctorū preconijs īstigati: sagacissimo corde videre ꝓperauim⁹. Hi nāq; in cenobijs primū diutissime cōmorātes: oī patiētie ac discretiōis regula diligēter edocti: ⁊ hūilitatis pariter ac nuditatis virtute possessa: atq; ad purū vitiorum vniuersitate consumpta: dirissimis demonū prelijs congressuri: penetrāt eremi ꝓfunda secreta. Huius igit̄ propositi viros ꝯperiētes citra nili fluminis alueū commorari in loco q̄ vno latere eodem flumine: alio maris vastitate circūdatus insulam reddit: nullis alijs q̄ monachis secreta expetentibus habitabilē: nec em̄ cuiq̄ culture aptā esse: eam falsitas soli ac sterilitas patit̄ arenarū: ad hos inquā summo desiderio festinātes vltra modū sumus labores eorum

quos cōtēplatiōe virtutū ⁊ amore solitudinis tolerāt: admirati. Nā ipsius aque tāta penuria cōstringūtur: vt tali eā diligētia scrupulo cę dispēsent: quali nemo frugalissimoruꝫ speciē pciosissimi vini cōseruat ⁊ potit. Trib⁹ nāq; milib⁹ vel eo āpli⁹ eā de pdicti fluminis aliueo necessarijs vsib⁹ aduehūt: qō si iternalli arenosis diuisū mōtib⁹ laboris difficultate grauissima duplicat.

De traditis nobis ab abbate archebio cum instructu suo cellis. Capitulum. xxxvij.

Js igit vitis cū imitationis eoꝝ nos ardor accēderet: pb dictuq; archebi⁹ pbatissim⁹ iter eos humanitatis gr̄a nos ad suā cellā ptraxisset: explorato desiderio nr̄o cōfinxit se de eodē loco velle discedere: ac nobis cellulam suā velut exinde migraturus offerre: sese id facturū et si minime affirmāsemus affirmās. Quā rem nos ⁊ desiderio cōmorationis accēsi: ⁊ assertionib⁹ tāti viri inhabitatā accōmodātes fidē libenter amplexi: cellulā cū oi supellectili vtēsilibusq; suscepimus. Jtaq; religiosa potiꝰ circūuentione: paucis diebꝰ q̄b⁹ cōstruēde cellę pararet impēdia de loco discedēs: reuersus post hec aliā sibi summo labore cōstruxit. Quā rursum nō lōgo post tēpore alijs supueniētib⁹ fratrib⁹: eodēq; desiderio cupientibus ibidē cōmorari: simili charitatis mēdacio circūuētis: cū vniuerso tradidit instrumento. Ipse vero erga opus charitatis infatigabilis p seuerās: tertiam sibi cellulā in qua cōmaneret extruxit.

De debito quod abbas archebius manuū suarū labore pro matre dissoluit. Capitulum. xxxvij.

Perexiū mihi vidēt aliud quoq; eiusdē viri charitatis op⁹ memorie tradere: quo nostraꝝ ptiū monachi nō solū cōtinentie rigore: verūetiā fincerissimū retinere dilectionis affectū: vni⁹ eiusdēq; viri institutur exēplo. Hic nāq; non ignobili oriūd⁹ familia: ad monasteriū qō a pdicto oppido fere mē quattuor milibus distat: mūdi dul⁹ ac parētū affectione cōtēpta a puerilib⁹ annis aufugit. Ubi ita vite sue oēs exigit etatē vt nūquā prsus p totos .xlvi. annos nō solū vicū ex q̄ egressus ē nec fuerit egressus nec viderit: ꝛ ne cuiusq; q̄dē femine vel ipi⁹ mkis sue cōspexerit vultū. Interea pater morte puentus: cētuꝫ solidoꝝ debitū reliquit. Cuiꝰ hic esset oi inquietudine penitus alienus: vtpote qui vniuersis paternis facultatibus esset exteris: a creditoribus tñ inquietari vehementer comperit matrē. Tūc hic ab euāgelico illo rigore quo antehac in statu p Nota contra spero parētibus cōstitutis: nec patrē in terra se nouit habuisse Mos qui fuit nec matrē: pietatis cōsideratione mollitus: ita se habere credidit matrē: eiq; subuenire festinauit oppresse: vt nihil a pposita districtione laxaret. Intra monasteriū nanq; claustra pduās so Preceptum mi
lidi operis pensum sibimet triplicari poposcit. Et ibi p totū an nistery erga
ē ih quiē valgrom

Et spacio[m] dieb[us] pariter noctibusq; desudas: debiti modū optis sudore partim creditoribus soluens: matre offi inquietudinis iniuria liberauit: ita eruens eā debiti sarcina: vt nihil de ꝓpoſi ti rigore pie necessitatis obtētu pateret imminui. Ita districtio nem solitam custodiuit: vt neguaq; pietatis opus maternis vi scerib[us] denegaret: t quā p rpi charitate ꝑfus desperarat: p eius rursus pietate cognosceret.

¶ Qua simulatione cuiusdam senis: abbati symeoni cū ociosus eēt: op[us] manuū sit pulsum. Capitū. xxxix.

Um frater nobis optime char[us] noīe symeon: pen[us] gre
c ci sermonis ignar[us]: e partibus italie commeasset. qdam
senior erga eum vtpote peregrinū charitatis opus quo
dā redibitiōis colore cupiēs exhibere: inqrit ab eo cur ociosus
sederet in cella: p b conijctēs eū tā ocij quagatiōe q̄ penuria ne
cessariarū rerū diuti[us] in ea durare nō posse: cert[us] neminē posse im
pugnationes solitudinis tolerare nisi eū q̄ ꝓpr[ius] manib[us] victū
sibimet fuerit parare cōtētus. Quo respōdente nihil se nec nosse
nec ꝓualere ex his q̄ illic exercebātur a fratribus operari ꝑter li
brariā manū: si tū vilius in egypti regione latinū codicē vsui es
set habitur[us]. Tūc ille tādē nactus occasionē qua posset defidera
tū pietatis opus velut debiti colore mercari: ex deo hec inuen
ta est inq̄t occasio. Nā olim querebā qui apostolum latina mihi
manu ꝓscriberet. Steffi habeo fratrē militie laqueis obligatum
t apprime latinis instructū: cui de scripturis sanctis aliq̄d ad
legendū edificationis ei obtētu trāsmittere cupio. Itaq; symeo
ne hanc occasionē velut a deo oblatā sibi gratāter suscipiēte: se
nex quoq; colore sub cuius prextu pietatis op[us] libere posset im
plere: libenti[us] ampler[us]: cōfestim nō solū vniuersas ei necessita
tes sub obtētu mercedū totius anni cōuerit: verūetiā membra
nas t vtēsilia que ad scribendum necessaria erāt comportans:
recepit post codicē scriptū nullis vsib[us] vel cōmodis ꝓfuturū:
q̄ppe vniuersis in illa regione noticia lingue hui[us] pen[us] igna
ris: ꝑter id q̄ō hac subtilitate sumptuq; plurioze mercat[us] est: quē
admodū t ille sine cōfusionis verecūdia: merito laboris topis
sui necessaria vict[us] alimēta pcipe: t ipe munificētie sue pietatē
tāq̄ debiti necessitate compleret: eo abundāti[us] mercedē sibi con
quirēs: quo ābitu maioze pegrino fratri nō solū vict[us] necessaria
verūetiā opis instrumēta t operādi occasionē piter cōtulisset.

¶ De pueris qui deferentes ad egrotantē ficus: nō degustatis eisdē fame in eremo defecerūt. Capitū. xl.

Ed quoniā in loco vbi de ieiunio t cōtinētie rigore di
f cere aliquid ꝓposuimus: affectio t opa charitatis vide
tur admixta: rursum ad ꝓpositū reuertētes: quoddā pue
rōrū etate, nō sensu fact[us] memorabile opusculo huic inseremus.

Nā cū vltra oēs admirationē fic⁹ q̄dā de amareote libye ptib⁹ ve
lut rē añ in loco nō visaz abbati ioāni economo t eremo scytie de
tulisset: q̄ vlpēsationē ip̄i⁹ ecc̄lie tēporib⁹ bti pafuntij p̄byteri
ab eode sibi credit̄ gubernabat: h̄ cofestim eas ad sene quēdā q̄
in interioz ib⁹ deserti maia valitudine laborabat p duos adole
scentulos misit. Siq̄dē decē t octo milib⁹ longe ab ecc̄lia cōma
nebat. Qui pomis acceptis: cū ad p̄dict senis tenderēt cellā:
q̄b ibi pfacile solet etiā senioz ib⁹ euenire: infusa repēte densissi
manebula tramitē recti itineris p̄diderūt. Cūq; tota die t nocte
discurrētes p aniā eremi vastitatē: nequaq̄ potuissent egrotan
tis cellulā reperire: cā itineris lassitudine q̄ media sitis q̄; cōfecti
fixis genib⁹ in oronis officiū spūs dño reddiderūt. Qui post hec
vestigioz suoz indicijs diutissime q̄siti: q̄ in locis illis arc
nosis tāq̄ vtilib⁹ impēsa signant: donec ea vel leui vētoz flas
tu tenuis arena discurrēs rursus opiat: inuēti sunt fic⁹ intactas
vt acceperāt reseruasse: eligētes scz aiaz magis q̄ fidē depositi p
dere: vitāq; potiꝰ amittere q̄ā q̄ senioris violare mandatū.

¶ Sententis abbatis macharij de obseruatia mona
chi: vel tanq̄ diutissime victuri vel tanq̄ quotidie mo
rituri. Capitulum.xlj.

Dhuc vnū bti macharij p̄ferā nobis salutare mādatū vt
a libellū teimoniorū t continētie tāti viri claudat sentētia
Ita inquit debere monachū ieiunij a operā dare: vt cēti annis in corpore cōmorat̄ ita mor̄ai refrenare: t iniquitatū obliuiscī: tristitialiq; repuere: dolores quoq; ac detrimēta con temnere tāq̄ quotidie moziturū. In illo nāq; vtilis est prudēs q̄ discretio: equali mōnachū districtiōe facies semp incedere: nec pmittēs sub occasiōe debilitati corporis de arduis ad pniciosis sima p̄rupta deuolui: in hoc vero magnanimitas salutaris: qne valeat nō solū q̄ videāt̄ p̄spera mūdi p̄sentis despicere: verū etiā aduersis tristibusq; nō frāgi: t ea velut pua nullaq; cōrem nere: illic habens ingiter fixum sue mentis intuitum: quo quo tidie singulisq; momentis accersiendum esse se credit.

¶ Explicit de spiritu gastrimargie liber quintus.

¶ Incipit annotatio capitulorum libri sexti de spiri
tu foznicationis.

Ca.j. Proemiale.
ij De principali cozrectiōe aduersus spiritū foznicationis.
iij Quartum ad superandum foznicationis vitium remedij conferat continentie solitudo.
iiij Quid interfit inter continentiam t castitatem: t an vtra q̄ simul semper habeatur.
v Quod impugnatio foznicationis solo humano studio nō possit euinci.

vj De peculiari gratia in munere castitatis.
vij Exemplum de agone mundiali ꝟm sermonem apostoli.
viij De comparatione purificationis eorũ qui in terreno agone certamen habituri sunt.
ix Quãtã semp cordis puritatẽ parare dei oculis debeamꝰ.
x Quod sit indicium perfecte ⁊ integre puritatis:
xj Quo vitio illusio nocturna procedat.
xij Qđ carnis puritas sine mũdicia cordis nequeat obtineri
xiij Que sit purgationis carnalis prima custodia.
xiiij Quod non laudem, studeamus texere castitatis: sed effectum eius exponere.
xv Quod specialiter castitatis virtꝰ ab Apostolo sanctimonia nuncupetur.
xvj De alio apostoli testimonio super eadem sanctimonia.
xvij Quod spes sublimioris premij debeat custodiam castitatis' augere.
xviij Quod sicut absq; humilitate castitas obtineri nõ potest: ita sine castitate scientia.
xix Sententia sancti basilij epi de qualitate virginitatis sue.
xx Qui finis vere integritatis ac puritatis sit.
xxj Quemadmodũ pfecte puritatis statũ retinere possimus.
xxij Usq; ad quem modũ possit integritas corporis nostri perduci: vel quod indicium sit ad purũ mentis excocte.
xxiij Remedia curationis quibus perfecta possit cordis ⁊ corporis nostri puritas permanere.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit liber sextus de spiritu fornicationis.

¶ Proemiale. Capitulum.j.

Secundum nobis certamẽ est traditione patrũ aduersus spiritũ fornicationis: longũ pre ceteris ac diuturnũ: ⁊ perpaucis ad purũ deuictũ immane beliũ: ⁊ qđ cũ a primo tẽpore pubertatis impugnare incipiat hominũ genus: no nisi prius cetera vitia superent: extiguit. Duplex nãq; est oppugnatio gemino armata vitio cõsurgens ad preliũ: ⁊ idcirco similiter ei gemina est acie resistendũ. Si quidẽ vt morbo carnis animeq; cõcretũ vires acquirit: ita nisi vtrisq; pariter dimicãtibus nequit debellari. Nec enĩ sufficit solũ corpale ieiuniũ ad cõquirendã vel possidẽdã perfecte castimonie puritatẽ: nisi precesserit cõtritio spũs ⁊ oratio ꝯtra hũc immũdissimũ spiritũ pseueras: dein continuata meditatio scripturaꝝ: huicq; fuerit sciẽtia spiritalis adiũcta. Labor ẽt opusq; manuũ instabiles cordis peruagationes coercẽs ac reuocãs: ⁊ ante omnia fundata fuerit humilitas vera: sine qua nullius penitus vitij poterit vnq̃ triumphus acquiri.

De principali correctione aduersus spiritum fornicationis. Capitulum.ij.

Principaliter enim vitij huius correctio de cordis perfectione descendit: ex quo etiã huius morbi virus diuersis p prodire ingnatur. De corde inquit exeunt cogitationes male: homicidia: adulteria: fornicationes: furta: falsa testimonia ꝛc. Illud ergo est primitus expiãdũ: vñ fons vite ꝛ mortis manare cognoscitur: dicente salomone. Omni custodia serua cor tuũ. Et bis ẽm sunt exitus vite. Caro ẽm eius arbitrio atq; imperio famulat: ꝛ idcirco summo studio parsimonia ieiunioꝝ sectanda est: ne escarũ abundãcia refecta caro: preceptis animę salutaribꝰ adnersata: rectorẽ suũ spiritum deiciat insolescens. Ceteram si omnẽ summã in castigatiõe ẽm corporis collocemꝰ: anima nõ similr a ceteris vitijs seiunãte: nec meditatione diuina ꝛ spiritalibus studijs occupata: nequaq; ad illud sublimissimũ vere integritatis fastigiũ poterimus ascẽdere: illo qõ in nobis est principale: puritatẽ corporis nr infestãte. Oportet ergo nos mundare prius: iusta sententia domini: id qõ intus est caducis ꝛ parapsidis: vt fiat ꝛ id quod deforis est mundum.

Verso ergo caput ꝛ corde pcedit homicidium Matth. 15. ne mic

Prouer. 4.

Matthe. 23

Quantum ad superandũ fornicationis vitiũ remedij cõferat continentie solitudo. Capitulum.iij.

Enicq; cetera vitia etiã vsu dominũ ꝛ exercitio quotidiano purgari solent: ꝛ quodammodo ipsius lapsus offensione curari: vtputa ire: tristicie: impatiẽtie lãgnoꝝ: meditatione cordis ac pugili sollicitudine: fratrũ etiã frequẽtia ꝛ assidua pnocatione sanant. Dumq; commota manifestant sepius ꝛ crebrius arguunt: ẽ totius pueniunt ad salutẽ. Hic vero morbus: cũ corpis afflictione ꝛ cõtritione cordis: solitudine quoq; ac remotiõe indiget: vt possit ad integrũ sanitatis statum permixtola estuũ febri depposita peruenire. Sicut plerũq; certa egritudine laborãtibus vtile est: vt cibi noxij ne ocultoꝝ quidez ipozũ obtutibus offerant: ne qõ aspectus occasione desiderium eis letale gignat: ita plurimũ ẽfert ad depellendũ hunc specialr morbum: quies ac solitudo: vt mens egra minime diuersis signis interpellata ad puriozẽ perueniẽs contemplationis intimã facilius pestiferã concupiscẽtie fomitẽ radicitꝰ possit eruere.

Secundo pulcherr ad vacuandũ fornicationis

Quid intersit inter castitatem ꝛ continentiã: ꝛ an vtraq; simul semper habeatur. Capitulũ.iiij.

Emo tamẽ ex hoc negare nos putet etiã in congregatione fratrũ positos inuenirí continentes: qõ pfacile fieri posse ẽ fitemur. Aliud ẽm est cõtinentẽ esse: id est enkratẽn: aliud castũ: ꝛ vt ita dicã in affectũ integritatis vel incorruptionis transire: qõ dicit acon. Quę virtus illis solis tribuit

ἐγκράτεια Conc

ἀχορ

maxime qui virgines vel mente vel carne perdu ãt: vt vterq; is annes in nouo testameto. in veteri q̃ helias: hieremias: daniel fuisse noscunt. In quoꝝ gradu hi quoq; nõ immerito reputabũtur: qui post experimẽta corruptiõis ad simile puritatis statuꝫ per labore longũ ⁊ industriã integritate mẽtis ⁊ corporis ꝑuenerũt: ⁊ aculeos carnis nõ tã impugnatiõe cõcupiscentie turpis q̃ nature tantũmodo motu sentiũt. Quẽ statũ dicimus difficillime posse inter hominũ turbas apprehẽdi. Utrũ vero ⁊ hoc possibile sit: vnusquisq; nõ nostra sentẽtia expectet agnoscere: sed cõsciẽtie sue rimet examine. Ceterũ cõtinentes multos existere nõ dubitamus: q̃ impugnatione carnis: quã vel raro vel quotidie sustinet: seu metu gehenne: seu desiderio regni celorũ extinguunt atq; cõpescunt. Quos seniores sicut ꝓnunciant posse non penitus incentiuis obrui vitioꝝ: ita securos ⁊ insauciatos semꝑ existere nõ posse definiũt. Necesse est eñ vnũquenq; in colluctatiõe positum: q̃uis frequenter aduersarium vincat ac superet: ⁊ ip̃m tamen aliquando turbari.

¶ Quod impugnatio fornicationis solo humano studio non possit euinci. Capitulum.v.

Quapropter si nobis cordi est: agonẽ spiritalẽ cum apostolo legitime decertare: hunc immundissimũ spiritũ superare: omni mentis intentione: nõ nostris viribꝰ cõfidentes: hoc eñ industria humana perficere nõ preualet: sed opitulatione domini festinemus. Tandiu nanq; hoc vitio animam necesse est ipugnari: donec se bellũ gerere supra vires suas agnoscat: nec labore vel studio proprio victoriam obtinere se posse: nisi domini fuerit auxilio ac protectione suffulta.

¶ De peculiari gratia in munere castitatis. Ca.vj.

Et reuera cũ in omnibus virtutũ ꝓfectibus: ⁊ cunctorũ expugnatione vitiorũ: domini sit gratia atq; victoria: in hoc precipue peculiare beneficiũ dei ac speciale donũ: ⁊ patrũ sententia ⁊ experimento purgationis ipius manifestissime declarat his qui eã meruerint possidere. Quodammõ eñ exire de carne est: in corpore cõmorantẽ: ⁊ vltra naturam est fragili carne circundatũ: carnis aculeos non sentire. Et idcirco impossibile est hominẽ suis: vt ita dixerim: pennis ad tã precelsum celesteq; premiũ subuolare: nisi eũ gratia domini de terre ceno munere eduxerit castitatis. Nulla etenim virtute tã ꝓprie carnales hoies spiritalibꝰ angelis imitatiõe cõuersationis equant: q̃ merito ⁊ gratia castitatis: per quã adhuc in terra degẽtes hñt ꝟ3 Apostolũ municipatũ i celis: qđ deposita corruptela carnali habituros sctõs ꝓmittit i futurũ: hic iã in carne fragili possidẽtes

¶ Exemplum de agone mundiali secunduꝫ sermonẽ Apostoli. Capitulum.vij.

Vdi quid dicat Apostolus: Omnis qui in agone, contẽ 1. Cor. 9.
a dit: ab omnib⁹ se abstinet. A quib⁹ omnib⁹ dixerit: inquiramus: vt possit nobis spiritalis agonis instructio cõparatione carnalis acquiri. Illi etenim qui in hoc agone vilibili studẽ: legitime decertare: vtendi omnib⁹ escis quas deliderij libido suggesserit: no hñt facultatẽ: sed illis tantũ quas eozũdẽ certaminũ statuit disciplina. Et non solũ interdictis escis et ebrietate omnĩ crapula eos necesse est abstinere: verumetiã cuncta inertia ⁊ ocio atq; desidia: pigricia: vt quotidianis exercitijs ingĩq; meditatiõe virtus eoꝝ possit accrescere. Et ita omni sollicitudine ac tristicia negocijsq; secularibus: affectu etiã ⁊ opere cõiugali efficiunt alien: vt preter exercitiũ discipline nihil aliud noverint: nec vlli mundiali cure penit⁹ implicent: ab eo tm̃ qui certaminũ presidet sperãtes quotidiani victus substantiã: ⁊ corone gloriã: cõdignaq; premia victorie laude cõquirere. Atq; in tantũ se mundos ab omni coitus pollutiõe custodiunt: vt cũ se prẽparãt ad agonũ certamina: ne qua forsitã per somnũ nocturna delusi fallacia: vires minuãt multo tempore conquisitas: laminis plũbeis renũ cõtegãt loca: quo. s. metalli rigore genitalibus mẽbris applicito: obscenos humores valeant inhibere: intelligẽtes se procul dubio esse vincendos: nec iam posse propositum certamẽ ademptis viribus adimplere: si prouisam pudicitie soliditatẽ fallat noxie voluptatis imago corrumperit.

In agone certant̃ qui a disciplina.

¶ De comparatione purificationis eorum qui in terreno agone certamen habituri sunt. Capitu. viij.

Tacq; si agonis mũdialis intellexim⁹ disciplinã: cuius exẽplo beat⁹ apostolus nos voluit erudire: docẽs quanta in illa fit observatio: quãta diligentia: quãta custodia: quid nos cõueniet facere: qua puritate oportebit custodire nostri corpis atq; anime castitatẽ: quos necesse est quotidie sacrosanctis agni carnibus vesci: quas nemine immundũ cotingere etiã veteris legis precepta permittũt. In Zenitico nãq; ita precipitur. Omnis mundus mãducabit carnes. Et anima que cunq; comederit de carnibus sacrificij salutaris qõ est domini: in qua est immundicia: peribit corã domino. Quantũ igitur integritatis est munus: sine qua etiam illi qui erant sub veteri testamento: sacrificijs typicis non poterãt intereſſe: ⁊ qui huius mundi corruptibile corona cupiũt adipisci nequeũt: coronari?
i

¶ Quantam semper cordis puritatẽ parare dei oculis debeamus. Capitulum. ix.

Tacq; omni custodia cordis nostri sunt latebre primũ? que
i explande. Qd̃ enim illi in corporis puritate cupiũt esse mundi? nos debem⁹ etiã in arcanis cõscientie possidere: in q̃ dñs habitare arbit atq; agonitheta residẽs: pugnã cursus ⁊ certaminis

nostri iugiter expectat: vt ea que in propatulo horremus admit
tere: ne intrinsecus quidē coalescere incauta cogitatione patia-
mur: ⁊ in quibus humana cognitione confundimur: ne occulta
quidē cōhibētia polluamur. Que iz possit hoīm preterire noti-
ciā sanctoꝝ tñ angeloꝝ ipsiusq; oīpotētis dei scientiā: quā nulla
subterfugiunt secreta: latere non poterit.

¶ Quod sit indicium perfecte ⁊ integre puritatis. Capitulum.x.

c Uius puritatis hoc erit euidēs indiciū ac plena proba
tio: si vel nulla imago illiciens quiescētibus nobis ⁊ in
soporem laxatis occurrat: vel certe interpellās nullos
concupiscentie motus valeat excitare. Licet enim ad plenā pec
cati noxā talis cōmotio minime computetur: tñ necdū perfecte
mentis indiciū est: nec ad purū excocti vitij manifestatio: cū per
fallaces imagines huiusmodi operatur illusio.

¶ Quo vitio illusio nocturna procedat. Ca.xj.

q Ualitas enim cogitationū que distētionibus diei negli
gentius custodit: probat quiete nocturna. Et idcirco cū
intercesserit aliqua talis illusio: non culpa somni credē-
da est: sed negligētia tpis precedentis ⁊ manifestatio morbi la
tentis intrinsecus: quē nō primitus noctis hora parturijt: sed
intimis aīe recōditū fibris ad cutis superficiē somni refectione
produxit: arguēs occultas estuū febres quas p totū diei spaciū
noxijs cogitationibus pasti cōtraximus: vt solēt male q̄ valitu
dines corpoꝝ nō ea colligi tēpestate qua videntur emergere: sed
negligentia sunt preteriti tēporis acquisite: q̄ pastꝰ q̄s impudē-
ter escis saluti cōtrarijs noxios hūores sibimet letalesq; ꝯxit.

¶ Quod carnis puritas sine mundicia cordis neq̄at obtineri. Capitulum.xij.

i Deoq; humani generis creator ⁊ cōditor deus: opificij
sui naturā pre oībus emendationēq; cognoscēs: illuc cu
ram adhibuit medicine vñ causas morbi principalr no
uerat emanare. Quicūq; inquiens viderit mulierē ad cōcupiscē
dum eā: iā mechatꝰ est eā in corde suo. Petulātes oculos notās
non tā eos arguit q̄ illū interiorē sensum: q̄ officio eoꝝ male vti
tur ad videndū. Cor nāq; est egrū ⁊ sauciū libidinis telo qd̄ ad
cōcupiscendū videt: hūficiū intuitus recte sibimet a creatore cō-
cessuz suo vitio ad opeꝝ prauoꝝ ministeria ꝯtorquēs: ⁊ in semet
ipso reconditū concupiscentie morbū contemplationis occasio
ne producēs. Iccirco huic precipitur salutare mādatū: cuius vi
tio pessimus languor visus occasione procedit. Nō enim dicit
Omni custodia serua oculos tuos: quos vtiq; oportuit princi-
palr custodiri si ex ipis ꝯcupiscētie prodiret affectꝰ: nihil enim
amplius oculi q̄ simplex aīe p̄bēt visionis officiū: sz dicit. Om

math.v.

Pro.iiij.

ni custodia serua cor tuum: illi potissimū impositā medicina qs vbiq; aduri poterit ad videndum oculorum ministerio.

¶ Que sit purgationis carnal' prīa custodia. C. xiij.

Ec erit igitur purgationis huius prima custodia: vt cū
b menti nostre memoria sex⁹ feminei p subtilē suggestionē diabolice calliditatis obrepserit: primum recordatione premissa matris: sororū: parentū seu certe feminaꝝ sanctaꝝ: quā totius eā de nris recessibus extrudere festinem⁹: ne si fuerimus in ea diutius immorati occasione sexus semel incepti: ille⁹ malor ad eas personas exinde subtiliter deuoluat ac p̄cipiter mētem: p q̄s noxias cogitationes possit inserere. Quādōq; illius precepti ingiter meminisse debem⁹. Omni custodia serua cor tuū t vim dei principale mādatū sollicite serpētis obseruare noxiū caput: id est cogitationū malaꝝ principia: quib⁹ serpere in ant mā nram diabolus tēptat: nec finam⁹ p negligentiā penetrare in cor nostrū reliquū eius corp⁹: id est: oblectationis assensum. Qui procul dubio si fuerit intromissus: morsu virulēto mēte interimet captinatā. Emergētes etiā pctōres terre nre: id est sensus carnales in matutinis sui ortus nos opz extinguere: t dū adhuc pueli sunt allidere filios babylonis ad petrā. Qui nisi dū tenerrimi sunt: fuerint enecati: adulti p obtētiā in pniciē nraz validiores insurgent: aut certe nō sine magno gemitu ac labore vincent. Dū essi fortis: sez spūs noster domū suā custodit armatus: recessus cordis sui dei timore communiēs: in pace erit eis substātia eius: id est: emolumēta laborū ac virtutes longo tēpore cōquisite. Si āt fortior supueniēs vicerit eū: id est diabolus cogitationū consensū: arma ei⁹ diripiet in quib⁹ cōfidebat: id est memoriā scripturarum vel timorem dei: t spolia eius diuidet virtutum scilicet merita per contraria vitia quaq; dispergens.

Cognationum nris mentibus cessendū

¶ Quod non laudē studeamus tenere castitatis: sed effectum eius exponere. Capitulum. xiij.

T vt cuncta preterea que in sanctis scripturis ob laudē
c virtutis huius inserta sunt: nō essi mihi ppositū est laudem tenere castitatis: sed q̄litatē ipsi⁹ vel quēadmodum acquiri vel custodiri debeat: quive sit finis eius: patrū traditionibus explicare vnā tantūmō ponā beati apli sententiā: q̄ pate at qualiter illam thessalonicensibus scribens: t virtutibus preditos vniuersis: tali eam verbi nobilitate commendans.

¶ Quod specialiter castitatis virtus ab apostolo sanctimonia nuncupetur. Capitulum. xv.

Ec est inquit voluntas dei sanctificatio vra. Et ne forte
b dubiū nobis relinqueret vel obscurū q̄nā sanctificationem voluerit appellare: vtrū in fidē an charitatem: an humilitatem: an patientiā. In oibus essi istis virtutibus credi

acquiri sanctificatio: infert ⁊ manifeste designat quid proprie sanctificationē voluerit appellare. Hec est voluntas dei: sanctificatio vr̄a: vt abstineatis vos inq̄t a fornicatione: vt sciat vnusquisq; vestrū vas suū possidere in sanctificatione ⁊ honore: non in passione desiderij sicut ⁊ gētes q̄ ignorāt deū. Uides q̄bus eā laudib⁹ ꝓsequat: honorē vasis: id est corpis nr̄i: ⁊ sanctificationem eā appellās. Igit econtrario q̄ in passione desiderij est: in ignominia ⁊ in immūdicia ꝯsistit: ⁊ alien⁹ a sanctificatione versatur. Tertio q̄ post pauca infert: rursus sanctimoniā eā pronunciās. Nō enim vocauit nos deus in ignominiā: sed in sanctificationē. Itaq; q̄ hec spernit: nō hoīem spnit sed deū: q̄ etiaz dedit spm̄ suū sanctū in nobis. Auctoritatē q̄ precepto suo inuiolabilē iunxit: dicēs. Qui hec spernit: id est: q̄ de sanctimonia prefatus sum: nō hoīem spernit: h̄ est: me q̄ hec p̄cipio: sed deū q̄ in me loquit: q̄ etiā spiritui suo sancto cor nostrū habitaculum deputauit. Cernis simplicibus verbis ac puris quib⁹ eā preconijs quantisq; extulerit laudib⁹: primū virtuti huic sanctificationē proprie tribuēdo: deinde per hanc asserēs vas nr̄i corporis ab immūdicia liberādū: tertio q̄ abiecta ignominia ⁊ contumelia: in honore sit ⁊ sanctificatione mā̄surū: postremo que summa est ꝑfecti premij ac btitudinis remuneratio: ꝑ hāc habitatorem pectoris nostri sanctum fore spiritum: designauit.

Ubi. s.

Castitas sanctificatio appellatur ab apto

¶ De alio apostoli testimonio super eadem sanctimonia. Capitulum. xvj.

Et licet ad finez libelli tēdat oratio: aliud adhuc simile huic pretermissum eiusdē apl̄i testimoniū ponā. Ad hebreos nāq; scribens. Pacē inquit sectamini cū oībus ⁊ sanctimoniā: sine q̄ nemo videbit deū. Hic quoq; euidēter sine sanctimonia quā solet integritatē mētis vel puritatē corpis appellare: pronunciauit deū penitus videri non posse. Siquidē ⁊ hic similiter infert: eundem sensum explanās. Ne quis fornicator aut prophanus vt esau.

Heb. xij.

¶ Quod spes sublimioris premij debeat custodiam castitatis augere. Capitulum. xvij.

Itaq; quantū sublime celesteq; est premiū castitatis: tanto grauiorib⁹ aduersarioꝝ insidijs lacessit. Et idcirco ꝓpensius nobis est: nō solū cōtinētia corpis: verūetiā cōtritio cordis assiduis orationū gemitib⁹ adhibēda. vt clibanus carnis nostre quem rex babilonius incentiuis suggestionum carnalium succendere non desistit: descendente in corda nostra rore sanctispiritus extinguatur.

¶ Quod sicut absq; humilitate castitas obtineri nō pōt: ita sine castitate scientia. Capitulum. xviij.

Tenim banc sentiozes aiunt apprehendi non posse: nisi
e prius humilitatis in corde fundamēta fuerint collocata
ita ne ad fontē quidē vere scientie perueniri posse definiūt
bonec penetralibus afferre radix vitij huius insederit: t possi-
bile quidē ee integritatē sine sciētie gratia reperiri: impossibile
vero scientiā spiritalem sine integritatis castimonia possideri.
Quia t diuersa sunt dona: t nō oibus vna gratia spūssancti tri-
buitur: sed ad quā se vnusquisq; studio vel industria sua dignū
aptūq; prebuerit. Denicq; cū in oibus aplis sanctis virtus inte
gritatis perfecta fuisse credatur: abundantius tñ scientie donū
eruberauit in paulo: quia se ad banc aptum solerti studio atq;
industria preparauit.

¶ Sententiam sancti basilij episopi de qualitate vir
ginitatis sue. Capitulum.xix.

Ertur sancti basilij cesarienfis epi districta sentētia. Ex
f mulierē inquit ignozo: t virgo nō sum. Intātū intellexit
incozruptionē carnis: no tā in mulieris esse abstinētia
q̄ in integritate cozdis: que vere incozruptam perpetuo sancti
moniā cozporis: vel timoze dei vel amoze castitatis custodiat.

¶ Qui finis vere integritatis ac puritatis sit. Ca.xx.

Tacq; hic est integritatis finis ac pfecta probatio: si quis
i scētibus nobis titillatio voluptatis nulla subrepserit: Castratus phas
ac pro necessitate nature nobis inconscisis concretiones
egerant obscene. Quas sicut absciderē p oīa t in perpetuū am
putare inp naturā est: ita reuocare ad ineuitabilez rarissimāq;
nature necessitatē summe virtutis ē: q̄ pulsare monachū quob
interpositis menssib' soler. Qō tñ dictū sit pm nfam experientiā
nō pm sententiā senioz: a quibus ēt he memozati tēporis indu
strie admodū indicabant anguste: quas si hoc mō quo ab ipsis
percepimus voluerimus exponere: bis forte qui pro negligētia
sua vel remissioze studio puritatē banc minus experti sunt: in
credibilia vel impossibilia descripsisse credemur.

¶ Quemadmodū perfecte puritatis statū rctinere
possimus. Capitulum.xxi.

Uem statum ita tenere perpetuo poterimus: ac nunq̄
q naturalē modū nec tēpus excedere superius comprehen
sum: si deū nō solū secretoz actuū nostroz: verūetiā co
gitationū internaz diuinū pariter nocturnūq; inspectoz esse t
cōscium cogitem': ac p oibus q̄ in nō corde versant: sicut pro fa
ctis t operibus nostris rōnem nos ei reddituros esse credamus.

¶ Usq; ad quē modū possit integritas corpis nō p
duci: vl' quō indiciū sit ad purū mētis excocte. Ca.xxij.

Dem pugnandum contra libidinales motus.

b Ueniq; igit festinandum est nobis: t eo vsq; aduersus animi motus vel carnis incētiua pugnādū: donec ista carnis cōditio necessitatē nature exp̄leat: no suscitet vo lupt̄ate: cōcretā exuberantiā fine vllo spiritu no q; ꝓpellens nō pugnā suscitas castitati. Ceterū mens dum adhuc dormiēs imaginū visione deluditur: nouerit se necdum ad integrā perfectionem castitatis ex̄coctam.

¶ Remedia curationis quibus perfecta possit cordis t corporis nostri puritas permanere. Capitulū. xxiij.

Situr vt illusiones bene dormientibus quidem nobis i subrep̄ere valeant: equale moderatū q; semp tenendū est sēnuū. Quisquis em̄ mensuram districtionis excedit: necesse est vt modū quoq; remissionis excedat. Qua inequalitate detētus ab hoc tranquillitatis planissimo statu fine dubio revocabitur: nunc quidē nimia inanitate defectus: nunc aūt cibo propensioꝛe distētus. Cū immutatione siquidē refectionis: qualitatē quoq; puritatis nostre necesse est immutari. Deinde ingis dūlitas ac patiētia cordis adhibenda ꝓpetuo est: atq; intenta aduersus iram vel ceteras passiones p diem cautio. Ubi enim furoris insederit virus: libidinis quoq; necesse est incendium penetrare. Ante oīa vero pernigil necessaria est sollicitudo nocturna. Nam sicut puritas t custodia diei nocturnam p̄parāt castitatem: ita nocturne vigilie cordi pariter t observationi diurne statum solidissimum roborq; p̄mittunt.

¶ Explicit de spiritu fornicationis liber sextus.

¶ Incipit annotatio capitulorum libri septimi de spiritu philargyrie.

Ca.i. Proemiale.
ij Qō pernicios⁹ sit morbus philargyrie.
iij Qne nobis in vitijs naturalibus sit vtilitas.
iiij Qō inesse nobis quedā naturalia vitia fine creatoris diuinus iniuria.
v De vitijs que extra naturalem motum nostro vitio contrahuntur.
vj Receptus semel philargyrie morbus: q̄ difficile pellat
vij Quibus vitijs philargyria generet: vel quantoꝛ malorum sit eadem procreatrix.
viij Qō philargyria omnes virtutes impediat.
ix Qō monachus habens pecunias: in cenobio permanere non possit.
x Quē philargyrie labore subeat desertoꝛ monasterij: qui ante pro leuissimis operibus murmurabat.
xj Qō occasione custodiende pecunie feminarum contubernia requirantur.

xlij Exēplā cuiusdā repidi mōachi phīlargyrie lacīs obligati
xliij Quid cōferant seniores iuniorib⁹ in denudatiōe vitioꝝ.
xliiij Quibus exēplis morbus phīlargyrie triplex ee doceat
xlv Male renuncians a non renunciante quo differat.
xlvj Cuius testimonij se coloze tueantur qui erui facultatib⁹ suis nolunt.
xlvij De renunciatione apostoloꝝ ꝛ ecclesie primitiue.
xlviij Oō si apostolos imitari velimus: nō debeamus nostris definitionibus vincre: sed illoꝝ exempla sectari.
xlix Sententia sancti basilij epi aduersus synclerium.
l Oō ignominiosum sit a phīlargyria superari.
li Quēadmodū superanda sit phīlargyria.
lij Oō possit ds etiā nō babēs pecūias phīlargyr⁹ indicari
liij Exemplum de inda.
liiij Oō phīlargyria nisi nuditate vinci non possit.
lv De exitu ananie ꝛ saphire ꝛ iude: quē phīlargyria impellente subierunt.
lvj Oō phīlargyria lepzam anime inferat spiritalem.
lvij Testimonia de scripturis quibus pfectionē desideranꝰ edocetur non resumere que renuncians abdicauit.
lviij Oō aduersus phīlargyriā victoria non aliter possit nisi nuditate conquiri.
lix Quemadmodū possit nuditas a monacho sustentari.
lx Remedia contra morbum phīlargyrie.
lxj Oō nō possit quis phīlargyriā vincere nisi in cenobio q seuerans: ꝛ quemadmodum possit ibidem permanere.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit liber septimus de spiritu phīlargyrie.

¶ Proemiale. Capitulum.j.

a Certius nobis conflictus est aduersus phīlargyriam quā nos amoꝛē pecunia rum possumus appellare Peregrinū bellū ꝛ extra naturā: nec aliunde in monacho sumēs principiū ꝙ de corrupte ac torpide mentis ignauia: ꝛ plerū q̄ initio abrenunciationis male arrepto: ꝛ terga deō tepido amoze fundato. Cetera nāq̄ vitioꝝ incitamenta humane inserta nature: velut ingenita videnꝫ in nobis habere principia: ꝛ quodāmodo inuisceratā carni: ipsiq̄ propemodū coeua naturalitati discretione boni maliq̄ pueniunt: ꝛ licet prima arripiant homine: longo tamen labore vincuntur.

Aliq̄ vocq̄ secuta sunt

¶ Quā pniciosus sit morbus phīlargyrie. Capi.ij.

b Ic vero morbus posterius superueniēs ꝛ extrinsecus accedēs aīe: quāto facilius caueri pōt ac respui: tanto neglectus ꝛ intromissus semel cordi fit pniciosior cum eris: difficiliusq̄ ppellitur. Malozū nāq̄ oim efficitur radix:

multiplices fructificans fomites vitiorum.

¶ Que nobis in vitijs naturalib⁹ sit vtilitas. Ca. iij.

Vt puta carnis simplices motus: nōne videm⁹ nō solū in pueris in q̄bus adhuc innocētia boni maliq̄ p̄uenit discretionē: verū in puulis atq̄ lactētibus. Qui cū ne initiū quidē vllius libidinis in semetipsis habeāt: motus carnis naturali incitamēto sibi inesse designant. Ire quoq̄ aculeos truces nōne similiter in puulis iā vigere cōspicimus: ⁊ antequā patiētie virtutē agnoscant: iniurijs eos cernimus cōmoueri: ⁊ verboꝝ sentire etiā ꝑ iocū iniurias irrogatas: ac nōnunq̄ cum desint vires: volūtas tñ vltionis ira instigāte nō deest. Nec hoc dico ꝙ vocē naturā cōditiōis in culpā: sed ꝙ asserā motus hos q̄ ꝓcedūt ex nobis: quosdā q̄dē vtilitatis causa nobis insertos quosdā vero negligentie vitio ac male volūtatis arbitrio extrinsecus introductos. Hi nāq̄ quos supra diximus motus carnales ob reparationē sobolis ⁊ posteritatis ꝓpaginē suscitandā: vtiliter sunt corpori nostro ꝓuidentia creatoris inserti: nō ad ꝑpetrāda stuprorū flagitia ⁊ adulteria que legis etiā auctoritate damnant. Ire etiā aculeos nōne saluberrime nobis intelligim⁹ attributos: vt nostris vitijs ⁊ erroribus irascentes: virtutib⁹ potius ac spiritalibus studijs occupemur: omnē charitatē deo ⁊ patiētiā nostris fratribus exhibentes. Tristicie quoq̄ vtilitas quāta sit nouimus: q̄ inter cetera vitia cū in cōtrariū affectū est mutata: conumerat. Est em ⁊ ꝟm dei timorē ꝑnecessaria: ⁊ ꝟm seculū admodū ꝑniciosa: vt docet Apl̄us: dicēs. Que enim scd̄m deū est tristicia: penitentiā ad salutē stabilē opatur: seculi autem tristicia mortē operatur.

2. Cor. 7.

¶ Qd̄ inesse nobis quedā naturalia vitia sine creatoris dicamus iniuria. Capitulum. iiij.

Non ergo si dixerim⁹ hos mot⁹ a creatore insertos nobis: ex eo culpabilis ille videbit si neq̄ter his abusi: maluerim⁹ eos ad noxia potius ministeria detorq̄re: ⁊ velim⁹ ꝓ infructuosis ⁊ secularib⁹ lucris: nō ꝓ salutari penitētia ⁊ vitiorū correctiōe tristari: vel certe si nō nobismetip̄is vtiliter: sz cōtra interdictū dñi nr̄is fratribus irascamur: velut si ferrū q̄s ad necessariū ⁊ vtile ministeriū contributū: ad necē voluerit insonitū retorq̄re: nō ex h̄ infamabit materie cōditorē: si qd̄ ille ad vsū bñ viuēdi aptū ac necessariū p̄stitit: iste h̄ vsus ē ad nocēdū.

¶ De vitijs que extra naturalē motū nostro vitio cōtrahuntur. Capitulū. v.

Dicimus tñ q̄dā vitia sine vlla p̄cedēti naturali occasione concrescere: sed solius corrupte ac male voluntatis arbitrio: vt est inuidia ipsaq̄ etiā philargyria: q̄ cū nulla habeāt in nobis de naturali instinctu principia: extrinsecus

cōtrahunt. Que tū quantū facilia sunt ad cauēdū ⁊ oportuna ad declinādū: tantū occupatā mentē atq; possessam miserā faciunt vixq; ad sanitatis cōcedūt remedia ꝑuenire: siue ꝙ a domino nō merētur curari celeri medicina q̄ ab his sauciati sunt: q̄ vel ignorare vel vitare vel facillime vincere potuerunt: vel certe ꝙ male fundati virtutū structurā ⁊ ꝑfectiōis suscipere culmē indigni sūt.

¶ Receptus semel philargyrie morbus q̄ difficile pellatur. Capitulum.vj.

q Uāobrē nulli vilis despectusq; videat hic morbus: q̄ sicut pōt ꝑfacile declinari: ita si quenquā possederit: ad sanitatis remedia vix peruenire cōcedit. Receptaculū nāq; est vitioꝝ malorūq; omniū radix: ⁊ inextricabilis nequitie fomes efficit: dicente Apl'o. Radix oīm maloꝝ est philargyria: id est amor pecunie. 1.Timo.6.

¶ Quibus vitijs philargyria generet: vel quātorum malorū sit eadem procreatrix. Capitulum.vij.

b Ec igit cū remissam tepidāq; possederit monachi mentem: primitus eū in exigua summa sollicitans: iustos quosdā ⁊ velut rationabiles ei colores ob quos vel reseruare sibi aliq̄d pecunie debeat vel parare describit. Nā ⁊ ea q̄ prebent in monasterio: querit nō esse sufficiētia ⁊: sano robustoq; corpore vix posse tolerari. Quid faciēdū si valitudo mala carnis emerserit: ⁊ reconditū nō fuerit aliq̄d peculiare quo sustentet infirmitas. Prestitionē monasterij esse ꝑtenuē ⁊ negligentiā erga egrotātes maximā. Si propriū aliquid nō fuerit quo cura corpi valeat adhiberi: misere esse moriendū. Ipsum etiā vestimētū nō sufficere qd̄ prebet: nisi ꝓcurauerit vnde sibi aliud valeat exhiberi. Postremo nec diu posse in eodē loco vel mōasterio cōmorari: ⁊ nisi parauerit sibi viatici sumptus euectionisq; transmarine mercedē nō posse cū voluerit transmigrare: ⁊ necessitate inopie coartatū: laboriosaz ac miserabilē absq; vllo ꝓfectu vitā iugiter toleraturū: inopē se q̄ semꝑ ac nudū nō sine improperio aliena substātia sustētandū. Itaq; cū huiuscemodi cogitatiōib⁹ laqueauerit mentē: q̄liter vnū saltē denariū acquirere possit: excogitat. Tūc peculiare opus qd̄ exerceat abbate inscio: sollicita mēte ꝑquirit. Qd̄ vendēs clā ⁊ optato tandē potitus nūmo: qualiter eū duplicet acrius vehemētiusq; torquet: vbi reponat cui ve illū credat ambiguus. Deinde quid ex eo coemere: qualiq; eū comercio valeat duplicare: cura grauiore distendit. Cumq; illi ⁊ hoc ex voto cesserit: auidior fames accrescit auri: tantoq; vehemētius suscitatur: quanto etiā summa lucri maior apponit. Cū pecunie etenim incremēto rabies cupiditatis auget: tū deinde vita longeua promittitur: senectus incurua: infirmitates diuerse atq; prolixe: q̄ nisi maior sūma in iuuētute fuerit ꝑparata: to

lerabili in senecta non posſint. Agit itaq; infelix ala serpentis nexib⁹ obligata: dū materiā male cōcretā neqore cura pcipiscit augere pestē sibi q̄ ortus inflāmet ipa priores totaq; incrī cogitatiōe possessa: nihil aliud respicit cōtra intuitu q̄ vñ pecuniā pare valeat: p quā possit de monasterij disciplina protinus evolare: nullā exhibēs fidē vbi potuerit nūmi spes aliq̄ refulgere. Pro hac nō medacij: nō furti facinus admittere p horrescit: nō fidē frāgere: non ira undie norio furore supplerī. Si quoq; a spe q̄ v⁹ decideri: nō honestatis: nō humilitatis modū trāscedere ptimescit: fitq; ei p ola vt alijs veter: ita hui⁹ aurū t spes incrī p deo. Vñ btūs Aprīa: hui⁹ morbi nocia venena pspicies: nō solū eā radicē cē oīm malor: verūetiā idolorū seruitutē pnūciauit: dicēs. Et auaricia q̄ in greco dr philargyria q̄ est simulacrorū seruit⁹. Cernis igit adquā labē rabies hec p grad⁹ singulos crescat: vt etiā idolor vel simulacrorū seruitus ap'li voce pnūciet: eo q̄ figura dei t imagine pretermissa: quā denote seruies deo immaculatā in semetipso debuit custodire: dominū figuras impias auro diligere pro deo maluit t tueri.

Epb. 5. φιλαργυρια

natura idoli in seruitus nuncupatur.

¶ Qō philargyria oēs virtutes impediat. Ca. viij.

Alib⁹ igit decessionū pfectib⁹ in deterius crescens: nulla deinceps humilitatis: nullā charitatis: nullā obedientie nō dicā virtutē: sed ne vmbrā quidē xpiānis retinere cōtent⁹: indignat ad ola: t ad singula opera murmurat atq; suspirat. Nullaq; ībi reverentia reservata: velut equus auriflumus ad pcipitiū fert⁹ in frenis nec victu quotidiano nec solito indumento tōtentus: nō se diutius hec toleraturū cē testat. Deū quoq; non ibi solūmodo cē pclamat: nec salutē suā in illo tanto loco cē cōclusam. Vñ si quoq; se nō celerius asportauerit se peritum plenus grauiter ingemiscit.

maligna impugnatio demonum.

¶ Quod monachus habens pecunias: in cenobio p manere non possit. Capitulum. ix.

Taq; inhabilitatis sue viaticū habens nūmos: in quorū pñdio alior sibi instar aptauit: iamq; ad transmigrādū patus insolenter ad ola pcepta rūpit: t tāq; pegrinū extraneūq; se gerens: q̄nq; indigētia cōrectiōe pspexerit: negligit atq; cōtemnit. Cuiq; furtim possideat recōditā pecuniam: nec calciamēta q̄dē ac vestimēta se habere cōqueritur: dariq; sibi tardius indignat. Et si fors dispēsatione semotis et pus q̄ nihil penit⁹ habere cognoscit: aliq̄d borrierit imptitū: matorib⁹ ire stimulis inardescit: seq; despici velut extraneū putat: nec ad vllū op⁹ man⁹ suas accōmodare cōtēnit reprehēdit ola q̄ necessario fieri monasterij cōpellit veritas. Deinde occasiones q̄bus offendi vel irasci debeat: studiose pāgit: ne leniter mor⁹ de cenobij disciplina videatur exire. Nec sol⁹ nō trāsmigrare cōtent⁹ ne tanq; suo vitio defecisse credat: quātos potuerit insurrationib⁹ clā-

postmutare vocabulo

destinus deprauare nō desinit. Quod si etiā xpis asperitas seueris seu nauigationis eius intercluserit cōmeatū: p omne illis tps suspēso animo q̄ residēs corde: tristitias ferre vel excitare nō cessat: otiosus solacia ꝛ excusationē leuitatis non se aliter credēs: q̄ nota vel macula monasterij reputū.

¶ Quem philargyrie laborem subeat desertor monasterij q̄ ante p leuissimis opib⁹ murmurabat. Cap. x.

a Sic itaq; facib⁹ pecuniarū suarū magis ac magis accensus: q̄ possesse: nūq̄ monachū vel in monasterio residere vel viuere sub regule institutione pmittūt. Cūq; exinde eū velut feralis quedā bestia de cetu gregis segregās: pecq; opor tunū pde destitutione sodalū fecerit: ꝛ denotationi facile cōtubernij priuatōe reddiderit: eū qui ōnis opa monasterij leuia exercere desperarat: die ac nocte spe q̄stus insatigabiliter laborare cōpellit: nō ofonū solēnia: nō ieiuniorū modū: nō vigiliarū regula custodire pmittit: nō honestarū intercessionū explere officia finit: dūmodo auaricie rabiē satiare vel q̄tidianis vsib⁹ possit occurrere cupiditatis ignē dū acq̄rēdo extinguēdū credit: accēdēs

¶ Quod occasione custodiende pecunie: feminarum contubernia requirantur. Capitulum. xj.

b Inc iā nōnulli p abruptū pcipitiū lapsi irrenocabili ruina ferunt ad mortē: ꝛ nō cōtenti soli possidere q̄s vel nūq̄ habuerāt: vel initio malo reseruanerāt pecunias: inq̄rūt cōtubernia feminarū: q̄ debeāt ea q̄ male cōgesta vel retēta sunt custodire. Tūcq; se occupationib⁹ noxijs ac pniciosis in nolūt: vt vsq; ad pfundū inferi deuoluti: dū acq̄escere illi aplice sūt erunt: vt bīnes victū ꝛ vestimētū bis ptēti sint q̄ monasterij frugalitas exhibebat: sz volētes diuites fieri incidāt in tēptationē ꝛ laqueū diaboli: ꝛ desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nocina q̄ mergūt hominē in interitū ꝛ pditionē. Radix em̄ oim malorum est cupiditas: id est philargyria: quā q̄dā appetētes errauerūt a fide ꝛ inseruerunt sedolozibus multis. 1. Thi. 6. Ibidem.

¶ Exēplū cuiusdā tepidi monachi philargyrie laqis obligati. Capitulum. xij.

n On ignoro quendā q̄ semetipm antumat monachū: fidiq; qō est deteri⁹ de pfectione blādit: q̄ receptus in cenobio: cū a suo moneret abbate ne reuerteret ad illa q̄ renūciās abdicarat: secq; de maloꝝ oim radice philargyria terre nisq; laqueis eripe festinaret: ac fi mater pristinis pastionibus emēdari: q̄b⁹ eū grauissime singulis mōētis videbat vrgeri: cessat affectare ea q̄ ne antea q̄ dē possederat: quoꝝ nexib⁹ ꝑpedit⁹ ad purgationē vitioꝝ suoꝝ sine dubio puenire nō posset: truculēte vultu eidē rūdere nō destitanit. Si cū habes vñ plurimos su-

Rentes: me similiter habere cur prohibes?

¶ Quid conferant seniores iuniorib⁹ in denudatione vitior⁹um. Capitulum. xiij.

Ec aut̄ nemini videatur supflua vel molesta. Nisi enim
o b pus exposita fuerint genera vulner⁹: t origines causa⁹
Nota hoc dictum p̄ pot addu ri ad mos q̄ aman uensis compa rat ghisleg
q̄ moz⁹ fuerint indagate: nec infirmis poterit adhiberi cōgrua medicine curatio: nec validis p̄ferri pfecte custodia sanitatis. Nā t̄ t̄ mitto bis plura ad instructione iunior⁹ tolet a seniorib⁹ q̄ innumeros diuersor⁹ casus ac ruinas erpti fūt i collatiōe pferri. Quor⁹ mīta sepenūero cognoscētes in nobis: ita seniorib⁹ exponētib⁹ ac reuelātib⁹ velut q̄ ipse ipis q̄s passionibus pulsarent: absq; p̄fuliōis nr̄e verecūdia curabamur: cū t̄ remedia piter t̄ causas infestātiū nos vitior⁹ taciti discerem⁹ que nos nō ffrnitatis veritj cozp⁹ vel obtexim⁹ vel p̄teritum⁹: ꝯ ne forte delapsus liberū in manus eor̄ qui in⁹ ppositū min⁹ instruti videnf: patefaciat inexpt̄is q̄ desudātib⁹ solis ac festinātib⁹ culmē pfectiōis attigere debent cōpta.

¶ Quibus exemplis moz⁹ philargyrie triplex esse doceatur. Capitulum. xiiij.

Riplex itaq; est hui⁹ valitudinis moz⁹: q̄ ab vniuersis
t patrib⁹ eccl̄i detestatiōe dānat. Un⁹ h̄ cui⁹ impij⁹ descriptis
Text genus ana fore
mus labē: q̄ decipiēs miserabiles q̄sq; ea q̄ ne antea q̄
dē cū in sclo degerēt possidebāt: congregare psuadet. Alij⁹ q̄ hec
q̄ in primordijs sue renūciationis abiecerāt postea rēsumere ac
rursum desiderare cōpellit. Tertij⁹ q̄ initio male vitiosoq; cōtractus t̄ ab impfectione incipiēs: eos q̄s semel hoc tepore mentis infecerit: pauptatis ac difficultie timore pterritos: spoliare se cūctis mūdi facultatib⁹ nō finit: eosq; pecunias vel substantias q̄s vtiq; renūciātes abijcere debuerāt reservātes: ad euāgelicā pfectionē nūq̄ puenire p̄cedit. Quaz triū ruinarū exēpla
4. Reg. 5. i scripturis sctis ēt inenim⁹ nō leui pena fuisse dānata. Nā giezi
ea q̄ ne antea q̄dē possederat volens acq̄rere: nō m̄ō gfam p̄phē
tie nō meruit possidere: quā p̄ successionē velut hereditariam a
suo habuit magistro suscipe: verūetiā ecōtrario eterna lepra sancti belizei maledictione perfundit. Judas aut̄ volēs rēsumere
Actu. 5. pecunias quas antea xp̄m secutus abiecerat: nō solū ad p̄dictionē dñi lapsus apostolat⁹ p̄didit gradū: ꝯ etiā vitā ipam cōmuni exitu finire nō meruit: eāq; blotbanati morte cōclusit. Ananias vero t̄ saphira reservātes partē quādā ex bis q̄ possederāt
apostolico ore morte multantur.

¶ Male renūciās a nō renūciāte; quod differat. Ca. xv

Ex bis igit̄ q̄ dicētes renunciasse se huic mūdo: rursus in
Deut. 20. b credulitate fracti nudari terrenis opib⁹ timēt. In deuteronomio mystice p̄cipit. Qui quis est̄ nō formidolosus et
corde pauido: nō egrediat ad bellā: vadat t̄ revertat in domū

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-184757495-13/fragment/page=0122

suā: ne pauere faciat corda fratrū suoꝝ: sicut ⁊ ipe timore pterritꝰ est. Hoc testimonio qd euidētiꝰ q̄so. Nōne manifeste manuit eos scriptura pfessiōis huiꝰ nec initiū sibimet vsurpare nec nomē q̄ exhortatiōe exēploq̄ corrupto etiā alios ab euangelica pfectiōe reuocare ⁊ īfideli infirmare terrore. Iubet itaq̄ eis: vt discedentes e pugna reuertant in domū suā: qr nō pōt q̄sq̄ duplici corde bella dñi p̄liari. Uir em̄ duplex aīo: īcōstās ē in oībꝰ vijs suis. Et cogitātes s̄m illā euāgelij pabolā: eū q̄ cū decē milibꝰ pgredit cōtra regē cū viginti milibꝰ venientē: nō posse cōffigere: adhuc eo longe posito postulēt pacē: id est vt ne initiū quidē renūciationis arripiāt potiꝰ q̄ tepide eā post exequētes: maiori discrimine semetipos inuoluāt. Melius est em̄ nō vouere q̄ vouere ⁊ non reddere. Pulchre aūt hic cū decē milibꝰ ⁊ ille cū viginti venire describit. Amplior em̄ vitioꝝ nos impugnātiuz numerus est q̄ v̄tutū p nobis dimicātiū. Nemo aūt pōt deo seruire ⁊ māmone. Nec ponēs quisq̄ manū suā super aratrum ⁊ respiciens retro: aptus est regno dei.

Jac. 1. Luce. 14. Eccle. 5. ma. 6. Luce. 9.

¶ Cuius testimonij se colore tueantur qui exui facultatibus suis nolunt. Capitulum. xvj.

b Ergo occasionē auaricie pristine sibimet intromittere quadā scripture sctē auctoritate conātur. Quā vitiosiore intellectu interpretātes apl'i: immo dñi sentētiā corrūpe: atq̄ ad suū desideriū gestiūt deprauare: nō suā vitā vel intellectū scripturarū sensui coaptātes: sz vim scripturis p desiderio sue libidinis inferētes cōsentire eas suis opinionibꝰ volūt: aiūtq̄ scriptū esse. Beatiꝰ est magis dare q̄ accipe. Cuiꝰ interpretatione prauissima: eneruatā dñi putāt illā esse sniaz: q̄ dr Si vis pfectꝰ eē vade vēde oīa q̄ habes ⁊ da pauperibus: ⁊ habebis thesauꝝ in celo: ⁊ veni sequere me. Et arbitrant hoc colore diuitias suas se abijcere nō debere: beatiores scz semetipos p nūciātes: si p̄stinis suffulti substātijs: alijs q̄z de eaꝝ supabuntia largiāt: dū erubescūt p xp̄o gloriosā cū apl'o suscipe nuditatē: nec ope manuū nec monasterij parsimonia volūt esse cōtēti. Quibꝰ supest vt aut semetipos circūuenire nouerint: ⁊ nequaq̄ renūciasse huic mūdo diuitijs p̄stinis īcubātes: aut si pfessionē monachi re atq̄ ope cupiūt expiri: dispsis atq̄ abiectis oībꝰ nihilq̄ ex hisq̄bꝰ renūciauerūt reseruātes: cū apl'o gloriētur in fame ⁊ siti: in frigore ⁊ nuditate.

Actu. 20. mat. 19. 2. Cor. 11.

¶ De renūciatiōe apl'oꝝ ⁊ eccl'ie. p̄mitiue. Cap. xvij.

q Uasi v̄o ⁊ ille similiter non potuerit facultatibꝰ p̄stinis sustētari: q̄ se nō ignobilē etiā in huiꝰ mūdi ordine fuisse testat cū se asserit a natiuitate ciuis romani dignitate p̄latū: si h'eē ad pfectionē cōmodiꝰ iudicauisset: ⁊ illi q̄ hierosolymis cū eēnt possessores agroꝝ vel domoꝝ: vēdētes oīa ⁊ nihil sibi penitus ex his reseruātes afferebāt p̄cia eoꝝ: ⁊ ponebāt aū

Actu. 4.

pedes discipulorum: nō potuerint necessitatē corpis sui facultatib⁹ ꝓprijs sustinere: si hoc pfectū fuisset ab aplis iudicatū: vel ipsi ee vtili⁹ pbauissent: sed vniuersas simul abijcientes substantias: maluerūt labore ꝓprio vel collatiōe gentiū sustētari. De quo fū ꝙmptu sancti Aplus ad Romanos scribēs suūq; eis in ō ministeriū pdicans: ac subtilr eos ad hāc collationē puocās: ait:

Ro.15. Nūc aūt pficiscar hierusalē ministrare sanctis. Cōplacuit eñ macedonie t achaie collationē aliquā facere in pauperes sctōrū q̄ sunt hierusalē. Placuit eñ eis: t debitores sunt eorū. Ōm̄ si spiritalib⁹ eor⁹ ptcipes facte sunt gētes: debēt t in carnalib⁹ ministrare eis. Ad corinthios q̄ hoc sollicitudinē simil⁹ gerens: monet eos vt aſi aduentū suū collationē quā ad vsus eorū mitterē disponebāt: solliciti⁹ ꝓparārent. De collectis aūt q̄ fiūt in sanctis: sicut ordinaui ecclesijs galathie: ita t vos facite. Unusq̄sq; vſm per vnā sabbati thesaurizet: apud semetipm recondēs q̄ ei bñ placuerit: vt nō cū venero tūc collecte fiāt. Cū aūt venero quos ꝓbaueritis p epistolas: hos trāsmittā pferre gratiā vſaz in hierusalē. Et vt eos ad largiorē collationē puocaret: infert. Nō si dignū fuerit: vt t ego eā: mecū ibūt: id est: si talis fuerit oblatio vestra qualis mea q̄ mereat pſecutione deferri. Ad galathas q̄ cū pdicationis ministeriū cū apostolis partiret: in hoc idē se destinatū a iacobo: petro t ioāne testat: vt iz pdicationē suscipere gentiū: pauper⁹ tm̄ qui erāt hierosolymis: nequaq̄ solliciturdine curāq; respueret: q̄ ꝓpter cbristū vniuersis rebus suis renunciātes: spontaneā subierāt egestatē. Et cū vidissent inquit gſam dei q̄ data est mihi iacobus t cephas t ioānes qui videbant columne esse: dextras dederūt mihi t barnabe societatis: vt nos inter gētes pdicaremus: ipi aūt in circūcisione: tm̄ vt pauperū memores essemus. Quā rem omni sollicitudine se testat impleſſe: dicēs. Nō ēt sollicit⁹ fui hoc ipm facere. Qui igit̄ sunt beatiores verū nā bi q̄ nuper de numero gentiū ꝙgregati: nec ꝓnalētes eunt gelicā pfectionē colcēdere: adhuc suis substātijs inherebāt: in q̄ bus magnus fruct⁹ ab aplo ducebat: si saltē ab idolor⁹ cultura t fornicatiōe t suffocatis t sanguine renocati fidē xp̄i cū suis facultatibus suscepissent: an illi qui euāgelice satisfacientes sententie: crucē dñi quotidie portātes: nihil sibi de ꝓprijs facultatib⁹ supesse voluerūt: Tūc̄ ipse beat⁹ aplus vinculis t carceris⁹ obligat⁹: seu vexatiōe itineris impeditus: t ob hoc ꝓsuetā vict⁹ substantiā parare vt erat solit⁹ suis manib⁹ nō occurrens: a fratribus q̄ de macedonia venerūt: supplementum sue necessitatis se

Gal.2.

Cor. 11. dii. 4. asserit accepisse. Nā q̄ mihi inquies deerat: supplenerūt fratres qui venerūt a macedonia. Et ad philippēses ipe referēs. Scitis eñ t vos philippēses: q̄ in ꝓncipio euāgelij q̄ pfectus sum a macedonia: nulla ecclesia mihi cōmunicauit in ratione dati t accepti: nisi vos soli: q̄ t thessalonicā t semel t bis in vsum mihi misistis: erūt s̄m istor⁹ sententiā quā mente tepida conceperūt: t

illi beatiores apostolo: qz de suis inueniunt ei substantijs impertisse? Qō amens quilibet dicere non audebit.

¶ Quod si apostolos imitari velimus: nō debeamus nostris definitionibus viuere: sed illorum exempla sectari. Capitulum. xviij.

q Uamobrē si euāgelico pcepto volumus obedire: t apli ac totius illius ecclesie primitiue: seu patrū qui virtutibus ac pfectioni eoz nostris tēpoz⁹ successerūt: imitatores existere: nō nostris diffinitionibus acquiescamus: de doctrina ac miserabili statu pfectionē nobis euāgelicā pollicētes: sz illoz sectātes vestigia: circūuenire nosmetipos minime studeamus: t ita monasteriū disciplinā institutionēq; piter expetam⁹ vt in veritate renūciemus huic mūdo: nihil ex his que cōtēpsimus infidelitate nos retrahēte seruātes: quotidianū victum nō recondita pecunia sed opere propzio conquiramus.

¶ Sententia sancti basilij epi aduersus syncletium prolata. Capitulum. xix.

f Ertur sentētia sancti basilij cesariensis epi ad quendā plata syncletiū: tali quo dixim⁹ tepore tempestē: q cū renāciasse se diceret huic mūdo: quedā sibi de pprijs facultatib⁹ reseruauit: nolēs exercitio manuū suaz sustētari: t būili tarē verā nudritare t opis pritiōe monasteriūq; subiectiōe pqui rere: t senatorē inquit syncleti pdidisti: t monachū non fecisti.

¶ Qō ignominiosuz sit a philargyria superari. Ca. xx.

t Aq; si agonē spiritalē certare legitime cupim⁹: huc q; pnictosuz hostē a nostris cordibus extrudam⁹. Quē quā tū superare nō magne virtutis est: tñ ab eo vinci ignominiosum plenūq; dedecoris. Et potēte etiā eliti licet sit in deiectione dolor: t gemit⁹ in amissione victorie: tū quodāmō de aduersarij roboze victis nascit cōsolatio. Si vero t inimicus exilis t genus collactationis infirmū: vltra delectionis dolorē confusio turpioz: t ignominia detrimento granioz infertur.

¶ Quēadmodū superāda sit philargyria. Cap. xxi.

o Ex quo hec erit summa victoria triumphusq; pperu⁹: vt quēadmodū ꝺz. Nec minuto quidē nūmo ꝺficietia monachi pollnat. Impossibile nāq; est eū q victus in exigua sive ꝺcupiscēte semel in cozde suo radicē suscepit: nō maioris desiderij primus incēdio cōflagrari. Talis nāq; miles christi victoz ac securus: cūctaq; cupiditatis impugnatione erit externus donec initia ꝺcupiscētie huiꝰ hic nequissim⁹ spūs in eius cozde nō senserit. Qua propter cū in cūctis generib⁹ vitioz generaliter serpentis caput oporteat obseruari: in hoc pcipue diligentiꝰ cōuenit pcaueri. Qō si fuerit intromissuz: sua materia qualescuq;

ipm̄ sibimet vehemētiora suscitabit incēdia. Ideoq; nō solū pecuniarū est cauēda possessio: verūetiā voluntas ipsa ab animo penitus extrudenda. Nō em̄ tam effectus philargyrie vitādus est: q̄ affect⁹ ipius radicitus amputādus. Nihil em̄ pderit pecunias nō habere: si voluntas in nobis fuerit possidendi.

¶ Quod possit quis etiam non habens pecunias philargyrus iudicari. Capitulum. xxij.

p Ossibile nāq; est etiā nō hñtē pecunias nequaq̄ philargyrie morbo carere: nihilq; ei pdesse beneficiū nuditatis: qr cupiditatis vitiū resecare non valuit: pauptatis bono nō virtutis merito delectat⁹: ⁊ necessitatis onere nō sine cordis lāguore cōtētus. Quēadmodū ēt corpe nō pollutos: euāgelicus sermo pnunciat corde mechatos: ita pecunie q̄ pōdere minime sarcinatos: affectu ac mēte cū philargyris ꝯdēnari possibile est. Occasio em̄ eis habēdi defuit: nō volūtas: q̄ semp ap d̄ deū solet magis q̄ necessitas coronari. Itaq; festinādū nobis est ne inuacuū laboꝝ nr̄orum emolumēta depereāt. Miserabile nāq; est paupertatis ac nuditatis exitus tolerasse: fructus vero earum praue voluntatis vitio perdidisse.

Matth. 5.

Nota hoc capitulum

¶ Exemplum de iuda. Capitulum. xxiij.

v Is nosse q̄ perniciose q̄ noxie fomes iste nisi fuerit diligenter excisus: ad ei⁹ interitū q̄ eū ꝯceperit fructificet: ⁊ omnigenis pullulet ramusculis vitioꝝ? Respice iudaz apostoloꝝ numero deputatū: qr noluit serpētis hui⁹ caput letale cōterere: q̄liter cum suo veneno pemerit: ⁊ cōcupiscētie laq̄is irretitū: ad q̄ arrupti p̄cipitij crimē impegerit: vt redēptorē mūdi ⁊ hūane salutis auctorē: triginta argēteis psuaserit vendere. Qui nequaq̄ eēt ad tā scelestū pditiōis facin⁹ deuolut⁹: si non philargyrie morbo fuisset infect⁹: nec dñice negatiōis reus sacrileg⁹ extitisset: nisi pri⁹ solit⁹ fuisset creditos sibi loculos ꝯpilare.

¶ Qd philargyria nisi nuditate vici n̄ possit. Ca. xxiiij.

i Mmane satis ⁊ euidēs tyrānidis huius exemplū: q̄ semel (vt diximus) anime captiuate nullā pmittit honestatis regulā custodire: nec vlla q̄stus adiectiōe satiari. Finis em̄ rabiei huius nō diuitijs: sed nuditate conquirit. Deniq; cū hic ipe ob hoc loculos dispensationi pauperꝝ deputatos: sue ptāti creditos accepisset: vt saltē pecuniaꝝ abundātia satiatus: cōcupiscētie sue modū imponeret: intantū copia eaꝝ in abūdantiorē fomitē cupiditatis exarsit: vt iam nō loculos clanculo compilare: sed ip̄m dñm venundare maluerit. Uniuersas em̄ diuitiarū moles cupiditatis huius exuperat magnitudo.

¶ De exitu ananie ⁊ saphire ⁊ iude quem philargyria impellente subierunt. Capitulum. xxv.

d Enicz princeps apłoz bis eruditus exẽplis: sciẽs dabentẽ quippiã cupiditatis frena nõ posse moderari: nec sinẽ eẽ in parua summa magna ꝑ sistere: ꝫ in sola virtute nuditatis: ananiã ⁊ saphirã quoz supius fecim⁹ mẽtionẽ: qz sibi quippiã de sua facultate seruauerãt: morte mulctauit: vt interitũ quẽ ille vitro sibi ꝓ reatu ofice ꝓditõis intulerat: bi ꝓmẽdacio cupiditatis exciperẽt. Quanta in hoc ꝙ̃ facinoris ac supplicij similitudo cõcurrit. Ibi nãcz philargyriã ꝓditio: hic falsitas subsecuta est. Ibi veritas ꝓdit: hic mẽdacij crimẽ admittit. Zz effi opis eoz dissimilis videat effectus: vnus tñ finis in vtroz cõcurrit. Ille nãcz refugiẽs pauptatẽ: resumere q̃ abiecerat cõcupiuit: hi ne fierẽt paupes de substãtia sua quã aut aptis offerre fidelr: aut totam dispergere fratrib⁹ debuerãt: quidã retinere tẽptauerũt. Et iõ vtrobicz sequit moztis dãnatio: qz vtrũ ꝙ̃ crimen de philargyrie radicib⁹ pullulauit. Itacz ſi in eos qui nõ alienas concupierũt substantias: ꝫ ꝓpꝛijs parcere tẽptauerũt: nec habnere desiderũ acquirẽdi sed reseruãdi tantũmo volũtate: pcessit tã severa sentetia: qd celsendũ de bis q̃ nunqz possessas pecunias cupiũt cõgregare: ⁊ nuditate coz̃ hominibus pfe rentes: affectu concupiscẽtie coram deo diuites cõzobantur.

¶ Qõ philargyria lepzã aie inferat spiritalẽ. Ca. xxvj

Ui sm similitudinẽ giezi spiritu ac mente lepzosi esse noq scunt: qui mũdi huius caducas pecunias cõcupiscẽs: immũde lepze contagione respersus est. Per quã nobis enidẽs reliquit exemplũ: omnẽ animã cupiditatis labe pollutã spiritali vitiozum lepza respergi: immundãcz apud dominum perenni maledictione reputari. 4. Re. 5.

¶ Testimonia de scripturis quibus perfectionem desiderans edocetur non resumere que renuncians abdicauit. Capitulum. xxvij.

Situr ſi pfectiõis desiderio dimittẽs oĩa: secut⁹ es christũ dicente tibi. Vade vẽde oĩa q̃ habes ⁊ da paupib⁹: ⁊ habebis thesaurũ in celo: ⁊ veni sequere me. qd missa super aratrũ manu respicis retro: vt eiusdẽ dñi voce pũcieris nõ esse aptus regno celoz. Super tectũ euangelici culminis stabilitus: qd descendis tollere aliqd de domo tua: et bis vz q̃ antea cõtempſisti? Cõstitut⁹ in agro atcz operatiõe virtutũ: substãtia mũdi qua te renunciãs spoliasti: qd recurrens vteris renestiri? Si vero pauptate ꝓuẽtus nihil qõ dimitteres habuisti: multo magis accquirere non debes qõ antea non possedisti? Ob id effi ita dñi bñficio ꝓparatus es: vt expeditioz ad eũ nullis pecuniarũ laqueis impedit⁹ accurreres. Uerũm nullus in hoc egẽs frãgat. Nemo ẽ et q̃ nõ habeat qõ dimittat. Uniuersis renũciantẽ facultatib⁹ mũdi: q̃sq̃s affectũ possidẽdi eas radicit⁹ amputauit. Matth. 19.

Bona quare quere magnum?

Bona quis dereliquit

¶ Quod aduersus philargyriam victoria non aliter possit nisi nuditate cōquiri. Capitulum. xxviij.

b Ec est igit̄ de philargyria pfecta victoria: vt paruissime cuiuslibet stipis in corde nr̄o residere non sinamus ignicul̄: certi qd̄ restinguēdi eū nō habebim⁹ vlterius facultatē: si quātulācūq; scintille huius in nobis materiā fouerim⁹.

¶ Quemadmodum possit nuditas a monacho sustētari. Capitulum. xxix.

j. Timo. vj. q Uam virtutem non al's retinere valebimus illibatam: nisi in monasterio consistens: s̄m apostolum habentes victum ⁊ vestimentum his contenti fuerimus.

¶ Remedia cōtra morbū philargie. Cap. xxx.

iiij. Re. v. d Amnationē ergo ananie ⁊ saphire memoriter retinētes: horrescamus aliq̄d ex his reseruare: q̄ renunciantes penitus abdicare deuouimus. Biezi q̄ ꝑtimescamus exēplū: qui ob philargyrie culpā eterne supplicio lepre mulctat̄: ⁊ aliq̄d ex his q̄ nec aū possedimus caueam⁹ acq̄rere. Necnō etiā iude vel meritū vel exitū formidātes: quicq̄ pecunie resumere: quā semel a nobis abiecimus: tota virtute vitemus. Sup hec oīa cōsiderātes cōditionem fragilis incerteq; nature nr̄e: caueamus ne dies dn̄i sicut fur in nocte supueniēs: maculatā vel vno obolo nr̄am cōscientiā deprehendat: q̄ oēs fructus nr̄e renūciationis euacuās: illud qd̄ in euāgelio diuiti dictū est: ad nos quoq; faciat voce dn̄ica dirigi. Stulte hac nocte aīam tuā repetūt a te: q̄ aūt preparasti cuius erū t̄? Nihilq; de crastino cogitātes: nunq̄ nos de monasterij disciplina patiamur euelli.

Luce. xij.

¶ Quod nō possit quis philargyriā vincere in cenobio perseuerās: ⁊ quemadmodum possit ibidem permanere. Capitulum. xxxj.

q Uod sine dubio nequaq̄ ꝑmittemur implere: sed ne sub institutionis quidē regula ꝑmanere: nisi prius patiētie virt⁹ q̄ nō aliūde q̄ de hūilitatis fonte ꝓcedit: in nobis fuerit firma soliditate fundata. Illa nanq; nulli commotiones nouit inferre: hec vero sibi illatas magnanimiter tolerare.

¶ Explicit de spiritu philargyrie liber septimus.

¶ Incipit annotatio capl'oꝝ libri octaui de spū ire.

Capitulum. j. Proemiale.

ij De his qui dicūt irā non esse noxiam si delinquentibus irascamur. quia ⁊ ipse deus irasci dicatur.

iij De his q̄ in deo ex nr̄e nature cōsuetu dine nominant̄.

iiij Qualiter de affectibus mēbrisq; hūanis que indemutabili ⁊ incorꝑeo deo ascribi legimus: sentiēdum sit

v Cuius placiditatis monachum esse conueniat.
vj De iniusta iracundie cõmotione vel iusta.
vij In quo tantũmodo nobis ira sit necessaria: vel quibus beati dauid exemplis ira salubriter assumatur.
viij De ira aduersus nosmetipsos suscipienda.
ix De quo sole dicatur: vt nõ occidat sup iracundiã vestrã.
x De bis q̃ iracundie ne occasus q̃dẽ solutis modũ põit.
xj Quod huic finis tristitie vel ire sit: vt hoc quod prenale vnusquisq; perficiat.
xij Quod ne momentaneam quidẽ irã liceat retentari.
xiij De reconciliatione fraterna.
xiiij Quod vetus quoq; lex iram non tantum de effectu: sed etiam de cogitatione conuellat.
xv De superflua secessione eorum qui ab inemẽdatis mortalibus non recedunt.
xvj Quod tranquillitas cordis nr̃i non in alterius arbitrio sed in nostra debeat dictione consistere.
xvij Quo studio eremũ debeamus expetere: t qualium in ibi sit profectus.
xviij Qua comparatione estimandi sint qui nunc tantum patientes sunt cum a nemine prouocantur.
xix De amputanda ira sm euangelium.
xx In eo q̃ in euãgelio scriptũ est. Qui irascitur fratri suo: vtrum reciprendum sit quod adiectum est (sine causa)
xxj Remedia q̃b' irã de cordib' nr̃is eradicare possimus.
¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit liber octau' de spũ ire. Prohemiale. K.j.

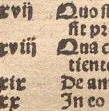

Uartum quoq; certamen est ire: qõ mortiferũ vitus de recessib' aie nr̃e fundit̃ us est eruẽdũ. Hac esi in cordibus nr̃is insidẽtes: t oculũ mentis nr̃e tenebris obcecãte: nec iudicii recte discretionis acq̃rere: nec honeste contemplationis intuitũ: nec maturitatẽ cõsilij posidere. nec vite participes: nec iusticie tenaces sed ne spiritalis q̃dẽ ac veri luminis capaces poterim' exhibere: q̃ turbat' est in quit pre ira oculus meus. Nec sapie participes effici tãcti scientes eim pusciari opinione videamur: q̃ ira in finu impietatis recepte scit. Sed ne vitã q̃dẽ imortalitatis cõsecq̃ poterim': q̃uãtis pusillãtes videamur defunctione dom̃i indicari: q̃ ira pdit et pudẽtes. Nec iustitie moderamina pspicaci discretione cordis valebim' obtinere: is pfecti iusticq; cultores opinatiõib' estimemur: q̃ ira viri iusticiã vel nõ opat. Ipaq; q̃ honestatis gratiatẽ q̃ etiã viris seculi hui' solet familiaris exhibere: nilo mõ possidere poterim': is nobiles t honesti natalitij progatiua putemur: q̃ vir iracũd' inhonest' est. Cõsilij et maturitatẽ nullateñ valebim'

ira quanta mala congerat

Pro. xxv.

Eccl. viij.

Jacobi. j.

obtinere: q̄uis graues ⁊ summa scientia prediti videamur: quia vir iracūdus agit sine cōsilio. Sed nec q̄eti esse a pturbationib⁹ noxijs: nec poterimus carere peccatis: tāetsi nequaq̄ nobis inquietudines ab alijs inferātur: quia vir animosus parit rixas: vir autem iracundus effodit peccata.

¶ De his qui dicūt irā nō esse noxiā: si delinquētib⁹ irascamur: qr ⁊ ipse deus irasci dicatur. Cap̄. ij.

Nonnullos audiuimus hūc aīe pniciosum morbū ita excusare tēptātes: vt eū detestabiliore interpretatione scripturaꝝ extenuare gestirēt: dicētes nō esse noxiū si delinquētib⁹ fratrib⁹ irascamur: siquidē inq̄unt ip̄e de⁹ ꝯ eos q̄ eū vl̄ scire nolūt: vel sciētes ꝯtenūt: furere atq̄ irasci dicat̄: vt ibi. Et irat⁹ ē furore dn̄s in populū suū. Vl̄ cū orat ꝓpheta: dicēs. Dn̄e ne ī furore tuo arguas me: neq̄ ī ira tua corripias me: nō ītelligētesq̄ dū hoīb⁹ occasionē pestiferi vitij volūt ꝯcedere: īmēsitati diuīe ac fonti toti⁹ puritatis īiuriā carnal̄ passiōis admisceāt.

Esa. v.
Ps̄. vj.

¶ De his que in deo ex nostre nature consuetudine nominantur. Capitulum. iij.

Si enim hec cū dicunt̄ de deo: carnali ⁊ pingui sensu s̄m lr̄e significationē accipiēda sunt: ergo ⁊ dormit cū dicit̄. Exurge quare obdormis domine. de q̄ albi d̄r. Ecce non dormitabit neq̄ dormiet q̄ custodit israel. ⁊ stat ac sedet cū dicit. Celū mihi est sedes: terra aūt scabellū pedū meoꝝ. q̄ metit̄ celū palmo ⁊ terrā pugillo cōcludit. ⁊ crapulat̄ a vino cū d̄r. Et exurrexit sicut dormiēs dn̄s potēs crapulat⁹ a vino: q̄ solus h̄z immortalitatē: ⁊ lucē habitat inaccessibilē. Ut pretermittā ig̃rationē ⁊ obliuionē q̄ de ip̄o legim⁹ in scripturis sanctis frequenter inserta: deinde lineamēta mēbroꝝ q̄ tāq̄ de hoīe figurali ⁊ cōposito describunt̄: capillis. s. capite ⁊ narib⁹: oculis ac facie: manibus ac brachijs: digitis vtero pedibusq̄: q̄ oīa s̄z vilē littere sonū si voluerimus admittere: deum lineamentis membroꝝ ⁊ corporea figura compositum: quod dictu quoq̄ nefas est: quodq̄ absit a nobis: necesse est estimari.

Ps̄. xliij.
Ps̄. cxx.
Esa. lxvj.
Eius. xl.
Ps̄. lxxvij.

¶ Qualiter de affectibus mēbrisq̄ humanis que indemutabili ⁊ incorporeo deo ascribi legimus: sentiendum sit. Capitulum. iiij.

Itaq̄ vt hec s̄z lr̄am nō absq̄ nefando sacrilegio pn̄t intelligi sup eo q̄ inuisibil̄: ineffabil̄: incōprehēsibil̄: inestimabl̄: simplex ⁊ incōposit⁹ sctāꝝ scripturaꝝ aūcte definit̄ ita ne furoris q̄dē ⁊ ire pturbatio: illi indemutabili nature sine ingēti blasphēia poterit coaptari. Nā huiuscemōi sig̃tione mēbroꝝ diuinas efficiētias dei ⁊ īmēsas opationes ei⁹ sentire debem⁹: q̄ nobis nisi p hec vsitata vocabula mēbroꝝ neq̄unt intimari: vt puta significatione oris collocutiones eius q̄ in arca-

nos aīe sensus solēt clemēter infundi: vel qō in patrib⁹ nr̄is at/
q; ꝓpbetis idē locut⁹ sit agnoscam⁹: in ocul⁹ īmēsitatē spicacie
q̄ vniuersa pluīrat ac spicit: tq̄ nīhil eū ex bis q̄ a nob gerūt
gerēdave sunt seu cogitāt lateat: scire possim⁹: mannū nūcupa/
tione puidētiā ⁊ opatione q̄ oīm ipe fit creator ⁊ ꝓditor: sentia
mus: brachiū q̄ ẋ̄ rutis ⁊ gubernationis eius insignia q̄ cūcta
sustētat moderat⁹ ac regit. Et vt de ceteris taceā: canicies capitis
q̄d aliō ꝑ longeuitatē deitatis ⁊ antiq̄tatē significat: q̄ sine vllo
principio est: ⁊ oīa tpa ⁊ creaturas excedit vniuersas: Ita igit
⁊ de ira dei vel furore cū legim⁹, nō androtathos: id est ꝑfe bñ/
licitatē bñane pturbationis: ꝛ digne de deo q̄ oī pturbatione alie
nus est: sentire debem⁹, ſ. q̄ ꝑ hec eū iudicē ⁊ vltorē oīm q̄ iniq̄
gerunt in ꝟ mūdo possimus aduertere: ⁊ retributorē terribilem
actuū nr̄oz bis ꝟ boz significationib⁹ formidātes: ꝺ illi⁹ volun
tatē timeam⁹ q̄cq̄ admittere. Illos etenī timere ꝺsuetū bñane
natura: q̄s indignari nouit ⁊ ꝑeretur offendere: vt in nonnullis
ēq̄ssimis iudicib⁹ solet ab bis q̄ aliq̄ reatu sue ꝺsciēcie remorde
tur: ira vltrix timeri nō, ſ. q̄ ꝺ in animis eoz q̄ iuste iudicaturi
sunt pturbatio ꝺsistat: ꝛ q̄d ira metuētib⁹ ille sentiat affect⁹: q̄
ꝑ executione legū ⁊ examinatione iusticie ⁊ eqliberatione pce
dit. Que cū quātalibet ai fuerit māsuetudine ac lenitate plata
ab bis q̄ ꝑ suo merito pena plectēdi sunt furor grauis ⁊ ira se
uissima iudicat: longū est nec ꝓtris opis: si volueri⁹ oīa q̄ de
deo bñana significatione figurat⁹ in scripturis dicta sunt: expla
nare. Hec ad ꝓpē necētatē q̄ ꝺ furoris vitiū ꝓtinebāt dixisse suf
ficiat: vt nullus ex inde fidēter occasionē mozbi mozti⁹q̄ ppe
tue per ignorantiam trabat: vnde sanctitas ⁊ immortalitas vi
te salutisq̄ remedia conquiruntur.

¶ Cuius placiditatis monachū eē cōueniat. Ca.v.

Tacꝫ monach⁹ ad ꝑfectionē cēdēs: ⁊ agonē spiritalē le
gitime cupiēs decertare: ab oī ire furoꝛisq̄ vitio alien⁹
existat: ⁊ audiat q̄d sibi vas electionis ꝓcipiat. Ois īrat
⁊ īdignatio ⁊ clamoꝛ ⁊ blasphēia tollat a vob cū oī malicia
Cū dicit: ois ira tollat a vobis: nullā penit⁹ velut necariā ⁊ vti
le nobis excipit. Delinquētēq̄ frēs si necesse ē: ita curare festinet
vt dū medela lenioꝛi fozsitā febricula laboꝛātē curat iferre: nō
semetipm irat⁹ deteriozi mozbo cecitatis inuoluat. Oz nāq̄ illū
q̄ alteri⁹ vulneri mederi cupit: oī lāguoꝛis mozbo salienū sanūq̄
subsistere: ne illō enāgelicū dicat ei. Medice ꝓ cura teipm. ac
vides festucā i ocko fris sui: trabē i ocko suo nō videat: vt quō vi
debit eiscē festucā ꝺ ocko fris sui. q̄ trabē furoꝛ gestat i ocko suo.

¶ De iniusta iracūdie cōmotione vel iusta. Ca.vj.

Qualibet ex cā iracūdie mot⁹ efferuēs excecat oculos coz
dis: ⁊ acumini ꝟsum exitialem validioꝛis mozbi īfe
gerēs trabē: solē iusticie nō finit intueri. Nihil interest:
vtrum aurea lamina plumbea ve seu cuiuslibet metalli oculos

obtutibus imponat: differentiā cecitatis nō facit preciositas metallorum. Habemus sane ire ministerium satis cōmode nobis insertum: ad quod solū eam recipere vtile nobis est ac salubre cum contra lasciuientes cordis nostri motus indignantes infremimus: ⁊ ea que agere cōfundimur coram hominibus vel proloqui: in latebras ascendisse nostri pectoris indignamur: angelorū scilicet ac dei ipsius presentiā vbiq; ⁊ omnia penetrantis: oculumq; eius tota formidine tremiscentes: quem nequaq̄ possunt conscientie nostre latere secreta.

¶ In quo tantummodo nobis ira sit necessaria: vel quibus beati dauid exēplis ira salubriter assumatur. Capitulum. vij.

Vel certe cū contra hancipsam irā cur nobis aduersus fratrem irrepserit cōmouemur: ⁊ irati letales instigationes eius extrudim⁹: nec in abditis pectoris nr̄i noxias eā latebras habere ꝑmittimus. Taliter nos irasci etiam ille ꝓpheta docet qui intantū hanc e suis abegerat sensibus: vt ne inimicis q̄dē ꝓprijs ⁊ q̄dē a deo sibi traditis maluerit reddere talionē. Irascimini inquiēs ⁊ nolite peccare. Ille eñ cū aquā de cisterna bethleemitica cōcupisset: eamq; a viris fortib⁹ ꝑ medias hostiū caternas suscepisset: allatam ꝓtinus effudit in terrā: ⁊ ita voluptuosam cōcupiscentie passionē iratus extinguēs: libauit eā domino: ⁊ cupiditatis sue desideriū nō explenit: dicēs Propitius sit mihi dn̄s ne faciā hoc. Num sanguinē hominum istorū q̄ ꝓfecti sunt: ⁊ animarū periculū bibā. Vel cū semel in regē dauid audiente eo lapides ⁊ maledicta corā oībus irrogaret velletq; abisai filius saruie princeps militū conuitij regalis vltionē truncatione capitis eius explere: beatus dauid aduersus dirā suggestionē eius indignatione pia cōmotus: hūilitatis modū ⁊ patiētie rigorē incōcussa lenitate seruauit dicēs. Quid mihi ⁊ vobis filij saruie. Dimittite eū vt maledicat. Dn̄s eñ ꝑcepit ei vt malediceret dauid. Et q̄s est qui audeat dicere q̄re sic fecerit. Ecce filius meus q̄ egressus est de vtero meo querit aīam meā: quāto magis nūc filius gemini. Dimittite eū vt maledicat iuxta ꝑceptū domini: si forte respiciat dn̄s afflictionē meam: et reddat mihi bonū pro maledictione hac hodierna.

Ps. 4.

2. Re. 23.

2. Re. 19.

¶ De ira aduersus nosmetipsos suscipiēda. Ca. viij.

Iubemur itaq; irasci salubriter: s̄z nobismetipis ac suggestionibus accedētibus prauis: ⁊ nō peccare ad effectū s̄cz eas noxiū ꝑducentes. Deniq; hūc eūdē sensum euidētius explanat versiculus sequēs. Que dicitis in cordibus vestris: in cubilibus vestris cōpūgimini: id est q̄cunq; in cordibus vestris ingruētibus repētinis ac lubricis instigationibus cogitatis: cōsilij moderatione oēm strepitū ⁊ ꝑturbationē furo-

vt. s.

ris amonentes: velut in cubili q̄etis positi: cōpunctione salu-
berrima emēdate atq; corrigite. Deniq; btūs apl's vsus huius
versiculi testimonio: cū dixisset. Irascimini ⁊ nolite peccare: sub
iunxit. Sol nō occidat sup iracundiā vestrā: neq; detis locum
diabolo. Si noxiū est sup iracūdiā nostrā occidere: solē iusticie Ebd. 4.
⁊ irati cōfestim locū diabolo damus in corde nr̄o: quō superi⁹
p̄cipit vt irascamur dicēs. Irascimini ⁊ nolite peccare. Nonne
euidēter hoc dicit: irascimini vitiis ⁊ furori vestro: ne cōbibentibus
vobis sol iusticie christus incipiat ꝓpter iracūdiā vestrā
mentibus obscuratis occidere: ⁊ discedēte illo locū diabolo in
vestris cordibus prebeatis.

¶ De quo sole dicatur vt nō occidat super iracundiā vestram. Capitulum. ix.

De quo sole p ꝓphetā de⁹ euidētius cōmemorat ita di-
cēs. Timētibus aūt nomē meū orieť sol iusticie: ⁊ sani Mal. 4.
tas in pēnis ei⁹. Qui rursus pctōribus ⁊ pseudo ꝓphe
tis illisq; qui irascunť: occidere d̄r in medio die: dicēte ꝓpheta.
Occidet eis sol in meridie. Vel certe scd̄m tropicū sensum: mēs: Amos. 8.
id est noys siue rō que ꝑ eo qd̄ oēs cordis cogitatiōes discretio
nesq; plustret: sol merito nūcupať: ire vitio nō extinguať: ne ea
dē occidēte: ꝑturbationū tenebre cū auctore suo diabolo vniuer
sum nr̄i cordis occupēt sensū: ⁊ tenebris ire possessi: velut in no
cte ceca: q̄d nos oporteat agere ignoremus. Tali sensu hūc apl̄i
locū institutis senior traditū nobis: q̄r necesse fuit quēadmodū
de ira sentirēt dicere: licet longiore sermone ꝑtulim⁹ q̄ eā nec ad
momētū quidē cor nostrū penetrare ꝑmittūt: illud euāgelij om-
nimodis obseruātes. Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio.
Ceterū si vsq; ad occasum solis licitū sit irasci: aū furoris satie-
tatē ⁊ vltricis ire cōmotionē: poterūt noxie ꝑturbationes exple
re q̄ iste sol ad locū sui vergat occasus.

¶ De his quorū iracūdie ne occasus quidē solis isti⁹ modum ponit. Capitulum. x.

Quid vero dicā de his qd̄ q̄dā dicere sine mea cōfusiōe nō
possuz: quor̄ implacabilitati nec hic quidē sol occidēs
terminū ponit: sz ꝑ dies eā plurimos ꝑtelātes: atq; ad
uersus eos in quos cōmoti fuerint rācorē aī reseruātes: negāt q̄
dē se verbis irasci: sed re ipsa ⁊ ope indignari grauissime cōpro
bant. Nā neq; eos cōgruo sermōe cōpellant: nec affabilitate eis
solita colloquūtur: ⁊ in eo se minime delinquere putāt: qd̄ vindi
ctā sue cōmotionis nō expetāt: quā tn̄ q̄r ꝑferre palā ⁊ exercere
aut nō audēt aut certe nō ꝑnt: in suā ꝑnicie virus iracūdie retor
quētes: cōcoquūt ea in corde taciti: ac silentes in semetipsis ꝯsu
mūt: amaritudinē tristicie nō virtute animi ꝑtinus expellētes:
sed digerētes processu dierū: ⁊ vtcūq; pro tempore mitigantes.

¶ Quod hic finis tristicie vel ire sit: vt hoc qđ pceu-
let vnusquisq; perficiat. Capitulum. xj.

Vasi vero nō hic finis vnicuiq; dicte sit: ⁊ abunde
q ans furoꝛi ꝓpꝛio vel tristicie, satisfecerit: si id qđ ꝑualet
ira instigāte cōpleuerit: qđ di ꝯ facere nosc̄unt: q mot⁹
nos nō appetitu placiditatis: ſ̄z inopia cohibēt ꝛationis: nihil
esse inferre ampli⁹ bis ꝗbus irati sunt: ꝑsit: nisi vt cū eis affa-
bilitate solita minime colloquam̄: aut q̄si in effectu optis solūmo
si: iracūdia moderāda: ⁊ nō poti⁹ ab arcanis nr̄i pectoꝛis eruē
da ne tenebꝛis illi⁹ obscurati: nec ꝑsili⁹ salubꝛis nec scīe lumē
admittere: ſ̄z ne tēplū spūsancti habitāte i nobis spū iracūdie neq;
ꝯ ualeam⁹ exīstere. Cohibit⁹ esse i coꝛde furoꝛ: aītates qđe boies
nō offendit: ſ̄z eō spūsancti splēdidissimū iubar acti plat⁹ excludit.

¶ Qđ ne momentaneā qđe ira liceat retētari. Ca. xij.

Ut quēadmodū vel ad momentū vult eā dñs retētari:
a q̄ nec sacrificia quidē spiritalia ofonū nostrarū p̄mittit
offerri: si vel aliū cōtra nos aliquid rācoꝛis habere co
Matth. 5. gnoscim⁹: dicēs. Si ergo offers munꝰ tuū ad altare: ⁊ ibi recoꝛ
daꝰ fueris ꝙ frater tuꝰ bꝫ aliqđ aduersū te: relinq; ibi munus
tuū ad altare: ⁊ vade p̄ri⁹ reconciliari fratri tuo: ⁊ sic veniēs offer
munꝰ tuū. Quō q̄m nō dicoꝝ in dies plures: ſ̄zvlſ̄z ad occasiuꝫ
solis ist⁹ p̄mittimur ō fratꝛē retinere tristiciā: qui ne illo quidē
aliqđ habēte aduersuꝫ nos: ofones nr̄as deo offerre cōcedimur
1. Thes. 5. ꝗbus ꝑcipit ab apło. Sine intermissione ozate. Et. In oī loco
1. Timo. 2. leuātes puras manꝰ sine ira ⁊ disceptatiōe. Supest igit vt aut
nūq̄ ozem⁹ huiusmodi vir⁹ retinētes in coꝛdib⁹ nr̄is: ⁊ aplico
hunc p̄cepto sine euāgelico quo indesinenter ⁊ vbiq; inbemur
ozare simus obnoxij: aut si nosmetipsos circūcnietes ꝑē fun-
dere cōtra eū interdictū ꝑsumimus: nō ozatione domino: sed re
bellionis spū contumacīa nos eidē nonerimus offerre.

¶ De reconciliatione fraterna. Capitulū. xiij.

Z qz plerūq; seu lesos fratres ⁊ cōristatos cōtēnim⁹:
e vel certe nō vltro nr̄o dicētes eos offensos despicimus
Diarū medicus ⁊ occultoꝝ cōsci⁹: occasiōes iracūdie
volēs radicitus a coꝛdib⁹ nr̄is euellere: nō solū si lesi fuerimus
iubet nos remittere ⁊ recōciliari fratrib⁹ nr̄is: nullāq; aduersus
eos iniurie seu lesionis memoꝛia retinere: sed etiā si illos aduer
sum nos seu iuste seu iniuste habere aliqđ nonerimus. Sili⁹ ꝑci-
pit vt munꝰ nr̄m relinquētes: id est: cōpescētes ofones nr̄as ad
eoꝝ ꝓpitiationē tēdere festinemus: ⁊ ita fratris curatiōē ꝑ
missa ofonū nr̄aꝝ mūera illibata deferre. Nō em̄ ita nr̄is obse
quijs cōis oīm dñs delectat: vt qđ in vno acꝛit ꝓdat in altero
dñante tristicia. In cuiuslibet nāq; dispēdiorū patiē detrimen
tū: q eodē mō oīm famulorꝝ suoꝝ salutē desiderat ⁊ expectat. Et
idcirco eā habēte aduersū nos fꝛe: ineffic̄x erit ofo nr̄a acti nos

a duersum eū tumēti spū ingnatiōis amaritudinē reseruem⁹.

¶ Quod vetus quoq; lex irā nō tantū de effectu sed etiā de cogitatione cōuellat. Capitulum.xiiij.

f Ed q̄d dixit⁹ pceptis euāgelicis atq; aplis imoramur cū etiā vet⁹ lex q̄ aliq̄d dīe remissiōis videt: hec eadem Zenit. 19.
ꝑceueat: dicēs. Ne oderis fratrē tuū in corde tuo Et ite Ibidem.
rū. Nō eris memor iniurie ciuis tui. Et rursū. Iniuria eoꝝ q̄ me
moziā retinēt malefacti in morte. Videt ꝛ ibi neq̄cia nō in ope
tātū sz ēt in arcanis cogitationib⁹ resecari: cū de corde odiū sit in
iurie nō solū retributio: sz ēt ipsa mēoria radicit⁹ inbeat euelli.

¶ De supflua secessione eoꝝ q̄ ab inemēdatis moꝛi
bus nō recedunt. Capitulum.xv.

t Nerdū supbia vel impatiētia supari: cū scōditos mores
nfos atq; iordinatos volum⁹ emēdare: solitudinē nos
desiderare cogrimur: tāq; ibi nullis nos ꝓcitātib⁹ illico ꝝ tntē
patie repturi: excusātes negligētiā nfaz, cāsq; cōmotiōis nō nfa
dicētes ipatiētia sz fratrū vitio gīari. Dūq; in altos errozis nfi
vertim⁹ cās nūq̄ ad patie ac pfectōis calcē valebimus puenire.

¶ Nō trāquillitas cordis nr̄i nō in alterius arbitrio:
sed in nostra debeat dicione consistere. Capitulū.xvj.

Umma igit emēdatiōis ac trāquillitatis nfe nō est in
f alteri⁹ arbitrio collocāda qs̄ nequaq; nfe subiacet ptā
ti: sz in nfa pot⁹ dicione cōsistit. Itaq; vt nō frastamur
non debet ex alterius pfectione: sz ex nfa virtute descendere: q̄
fion alienā patientia: sed ꝓpria longanimitate cōquiritur.

¶ Quo studio eremū debeamus expetere: ꝛ qualium
inibi sit profectus. Capitulum.xvij.

Ozo eremū pfectos omniq; vitio curatos oz expetere
p ꝛ excortis ad purū in cōgregatione fratrū vitijs: nō pu
sillanimitatis pfugio: sed diuine cōtēplatiōis obtētu:
ꝛ desiderio intuit⁹ sublimioꝛis intrare: q̄ nō nisi in solitudine
a pfectis solūmō potuerit apprehēdi. Quicūq; enī vitia incura
ta in eremū detulerim⁹: opta in nob ꝛ nō abolita sentient. So
litudo nāq; sicut nouit emēdatis moꝛib⁹ cōtēplationē puriſſimā
reserare: ꝛ intuitu sinceriſſimo spiritaliū sacramētoꝝ sciam rene
lare: ita eoꝝ qui minus emēdari sunt: vitia nō solū seruare: verū
etiā exaggerare cōsueuit. Tāq; sibi pacies q̄s videt ꝛ būilis
donec nullius boni cōmisceat cōsortio: ad naturā pristina moꝛ
reuertit⁹ cū interpellauerit cuiuslibet cōmotionis occasio: emer
gūt q̄ppe ex eo, cō festim vitia q̄ latebāt: ꝛ velut equi infrenes cer
tatim e laxis repagulis otio longioꝛe nutriti: acrius ad pniciem
aurige ꝓpij ferociſq; prumpūt. Magis enī exercitio vsuq; bua
no cessante efferantur in nobis vitia: nisi fuerint ante purgata.

Ipsamq; vmbrā patientie quā possidere imaginarie pmixti fratrib⁹ saltē p eoꝝ reuerētia ⁊ nota publica videbamur: desidia securitatis amittimus.

¶ Qua comparatione estimandi sint qui tunc tantū patiētes sunt cū a nemine puocātur. Capitu. xviij.

Quasi ꝟo vniuersa virulēta serpētiū genera vel feraꝝ cū in solitudine suisq; cubilib⁹ immorant nō noxia pseuerēt: nec tñ ex eo pnūciari pñt innoxia quia nulli noceāt. Hoc eñ eis nō affect⁹ bonitatis sz necessitas solitudinis ꝯfert. Que cū ledēdi nacta fuerint copiā: in semetipsis reconditū vir⁹ ⁊ aīe feritatē ptinus egerūt atq; demōstrāt. Iōq; pfectionē q̄rētib⁹ nō sufficit cōtra hoīem nō irasci. Meminim⁹ eñ in solitudine cōmorātib⁹ nobis cōtra calamū: cū aut grossitudo ei⁹ aut exilitas displiceret: ꝯtrave scalpellū cū incidēda hebeti acie segniter excecaret: cōtraq; silicē si forte ex ea festinātib⁹ nobis ad lectionē tardi⁹ scintilla ignis emicuit: ita indignatiōis irrepsisse motū: vt non al's pturbationē mentis q̄ vel contra insensibiles materias: vel certe aduersus diabolū maledictiōe plata: digerere atq; euaporare possemus. Quāobrē ad pfectionis dūtaxat rōnē nō satis pderit abesse hoīes in q̄s ira moueamur: cū si patia pus inter ffes nō fuerit acq̄sita: etiā erga res mutas spēiq; minutas exerceri similiter iracūdie possit affectus: q̄ residēs in corde nr̄o: nec iugē nos possidere trāquillitatis statū nec residuis vitijs carere pmittet: nisi forte in eo putemus cōmotionibus nr̄is lucrū aliqd vel remediū cōpari q̄ maledictionibus vel iracūdie nr̄e minime res inaīate muteq; rñdeāt: ⁊ intēperātiā cordis nr̄i ad maiorē nequaq̄ puocent exardescere furoris insaniam.

¶ De amputāda ira secūdū euāgeliū. Capitulū. xix.

mat. 5. Quapropt̄ si illā summā diuini pmij cupim⁹ adipisci: de quo dr. Bti mūdo corde: qm̄ ipi deū videbūt: nō solum e nostris actibus hec amputāda est: sz etiā de internis aīe ⁊ radicit⁹ extirpāda. Nō eñ valde pderit iracūdie cohibit⁹ furor in ꝟbo nec in effectū plat⁹: si illū arcanis pectoris nr̄i de⁹ quē secreta nō latēt cordiū inesse pspexerit. Radices eñ vitioꝝ poti⁹ excidi pcipit euāgelic⁹ sermo q̄ fruct⁹: q̄ pculdubio euulsis fomitib⁹ nequaq̄ vlterius pullulabūt: atq; ita mēs poterit iugiter in oī patiētia ⁊ scitate durare: cū hec nō de supficie opationis ⁊ actuū: sz de cogitationū fuerint euulsa penetralib⁹. Et iōne homicidiū ppetret: ira odiūq; succidit: sine q̄b⁹ homicidij crimen nullo mō valebit admitti. Qui irascit eñ fratri suo re⁹ erit iudicio: ⁊ q̄ odit fratrē suū homicida est: in eo scz q̄ eū corde cupiat interire: cui⁹ cruorē ppria manu vel telo apud hoīes minime fudisse cognoscit. Affectu ire homicida pnūciat a dño: q̄ nō

solū ꝑ opatiōis effectu: sz etiā ꝑ volūtatis ac voti desiderio vni cuiq; aut p̄miū reddit aut penā: ꝟm illud qđ ipe loquit ꝑ ꝓphetā. Ego aūt opa eorū ⁊ cogitationes eoꝝ venio vt ꝯgregē cū omnibus gētibus ⁊ linguis. Et apl's. Inter se inuicē cogitationib⁹ accusantib⁹ aut et defēdētib⁹ in die q̄ iudicabit de⁹ occulta hoīz. Esa. 66. Ro. 2.

¶ In eo quod in euāgelio scriptū est. Qui irascit fratri suo vtrum recipiēdū sit quod adiectum est sine cā.

Capitulum. xx.

Sciendū tñ in eo qđ in q̄busdā exēplaribus inuenit. Qui irascit fratri suo sine cā: re⁹ erit iudicio: supfluū eē sine cā ⁊ adiectū eē ab his q̄ amputādā irā ꝑ iustis causis minime putauerūt: cū vtiq; nullus qualibet absq; rōne cōmot⁹: sine cā dicat se irasci. Quāobrē apparet ab eis adiectū q̄ ꝓpositum nō intellexerūt scripture volentis fomitē iracūdie oīmodis amputare: nullāq; indignationis occasionē penit⁹ reseruare: ne dū iubemur irasci cū cā: etiā sine cā irascēdi nobis intromittat occasio. Finis essi patiētie nō in irascēdo iuste: sz penit⁹ nō irascēdo cōsistit. Licet a q̄busdā hoc ipm qđ dr sine cā: ita interptari sciā: q̄ scz sine cā irascat is cui expetere vltionē irato nō liceat. Melius tñ est ita tenere: vt ⁊ nouella exemplaria multa ⁊ antiqua omnia inueniuntur esse pscripta.

¶ Remedia quibus iram de cordibus nostris eradicare possimus.

Capitulum. xxj.

Quapropter athletā xp̄i legitime decertātē: iracūdie motus radicit⁹ opz euellere. Cuius morbi hec erit medicina pfecta: vt primitus credamus nullo mō siue iustis siue iniustis ex causis licere nobis irasci: sciētes nos discretionis lumē: rectiq; cōsilij firmitatē: ipam q̄z honestatē: ⁊ iusticie moderamina ꝓtin⁹ amissuros: si principale cordis nr̄i lumen eius fuerit tenebris obscuratū. Tū deinde puritatē mētis nr̄e mox pturbādā: tēplūq; eā sctispūs effici oīno nō posse: iracūdie in nobis spū cōmorāte. Postremo vt cogitemus nequaq̄ licere nobis orare: nec iratos fūdere pces ad deū. Et p̄ oībus incertū statū conditionis hūane p̄ oculis habētes: quotidie nos credamus e corpe migraturos: nihilq; nobis continentia castitatis: nihil abrenūciatione oīm facultatū: nihil diuitiaꝝ cōtemptu: nihil ieiunioꝝ vigiliarūq; laboribus cōferendū: quibus ꝓpter iracūdia solā ⁊ odium ab vniuersitatis iudice supplicia promittūtur eterna.

¶ Explicit de spiritu ire liber octauus.

¶ Incipit ānotatio capl'oꝝ libri noni de spū tristicie.

Ca. j. Proemiale.

ij Qua cautione morbus tristitie sit curandus:

iij Quā cōpārationē habeat aīa q̄ tristitie morsib⁹ deuorat.
iiij Unde vel quibus modis tristicia gignatur.
v Qd̄ nō alioꝝ sz nostro vitio ꝯmotiōes excitētur in nobis:
vj Quod nullus repētino lapsu corruat: sed paulatim ꝑ lōgam incuriam recidens pereat.
vij Qd̄ nō sint fratrū deserenda consortia vt perfectio cōquiratur: sed patientia iugiter excolenda.
viij Quod si mores nostros emendatos habuerimus: possit nobis cum omnibus conuenire.
ix De alio genere tristitie qd̄ desperationē salutis importat:
x In quo tantummodo sit nobis tristitia vtilis.
xj Quēadmodū discernatur que sit vtilis ac ꝟm deum tristitia ⁊ que diabolica atq̄ mortifera.
xij Qd̄ absq̄ illa salutari tristitia que tribus modis generat omnis tristitia tanq̄ noxia repellenda sit.
xiij Remedia q̄b⁹ tristitiā de cordib⁹ nr̄is extermīare possim⁹

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit liber nonus de spiritu tristitie.

¶ Proemiale. Capitulum.j.

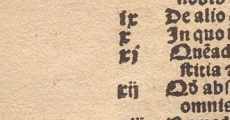

Quinto nobis certamīe edacis tristitie stimuli retūdendi sunt. Que si passim ꝑ singulos incursus ⁊ incertos ac varios casus obtinēdi animum nostrum habuerit facultatē: ab oī nos per momēta singula sepat diuine cōtemplationis intuitu: ipamq̄ mētē ab vniuerso puritatis statu deiectā: funditus labefactat ac deprimit. Nō orōnes eā explere cū solita cordis alacritate ꝑmittit: nō sacraꝝ lectionū finit remedijs incubare tranquillū quoq̄ ac mitē fratribus esse nō patitur: ⁊ ad cūcta oꝑationū vel religionis officia impatientem ⁊ asperū reddit: oīq̄ ꝑdito salubri cōsilio et cordis costantia perturbata: velut amentem facit ⁊ ebriū sensum: frangitq̄ ⁊ obruit desperatione penali.

¶ Qua cautione morbus tristicie sit curandus. Capitulum.ij.

Quāobrē non minore prospectu si spiritalis agonis certamina legitime cupimus desudare: hic quoq̄ nobis curandus est morbus. Sicut enim tinea vestimento et
pro.25. vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Satis euidenter ac proprie vim noxij bui⁹ ac pernitiosi vitij spūs diuin⁹ expressit.

¶ Quam comparationē habeat anima q̄ tristitie morsibus deuoratur. Capitulum.iij.

Vestimentū nāq; tineaꝝ esu attactū: nullius p̄cij vel bone
sti vsus poterit vlteriꝰ bñe cōmerciū. Itidēq; lignū ꝟ mi
bus exaratū nō iā ad ornatū vel mediocris edificij sz ad
cōbustionē ignis merebit deputari. Ita igit ⁊ aīa q̄ edacissimis
tristitie morsibꝰ deuorat: inutilis erit vel vestimēto illi pōtifi
cali: qd̄ vnguētū spūssancti de celo descēdēs: priꝰ in barbā aaro:
deinde in orā suā solere suscipe scti dauid vaticinio ꝑhibet: ꝟm
illud: Sicut vnguētū in capite: qd̄ descendit in barbā aarō: qd̄ Ps. 132.
descēdit in orā vestimēti eiꝰ. Sz nec ad structurā tēpli illiꝰ spi
ritalis atq; ornatū poterit ꝑtinere: cuiꝰ paulus architectꝰ sapi
ens posuit fundamēta: dicēs. Vos estis tēplū dei: ⁊ spūs dei ha 1. Cor. 3.
bitat in vobis. Cuiꝰ q̄lia sint ligna: spōsa describit in cātico can
ticoꝝ. Trabes inq̄ens nr̄e cup̄ssus: tigna domoꝝ nr̄aꝝ cedri. Et Can. 1.
idcirco huiuscemodi ad tēplū dei lignoꝝ genera delegūtur: q̄ sūt
⁊ bone fragrātie ⁊ īputribilia: q̄q; nec corruptele vetustatis: nec
esui vermium valeāt subiacere.

¶ Vñ vel q̄bus modis tristitia gignat. Capitu. iiij.

Nonnūq̄ tñ ire p̄cedētis vitio subseq̄ seu cōcupiscētie lu
crive cuiusdā minꝰ indepti generari solet: cū se harū re
rū quadā spe mēte cōcepta q̄s viderit excidisse. Interdū
ꝟo etiā nullis existētibus causis quibꝰ ad hāc labē corruere ꝓ
uocemur: inimici subtilis instinctu: tāto repente merore depri
mimur: vt ne charoꝝ q̄dē ac necessarioꝝ nr̄oꝝ aduētū solita su
scipe affabilitate possimꝰ ⁊ q̄cquid ab eis cōpetēti fuerit cōfabu
latione ꝓlatū: importunū nobis ac sup̄fluū iudicet: nullaq; a
nobis reddat eis grata respōsio: vniuersos cordis nr̄i recessus
felle amaritudinis occupante.

¶ Quod nō aliorum sed nostro vitio commotiones excitentur in nobis. Capitulum. v.

Vnde manifestissime cōprobat nō semꝑ nobis aliorū vi
tio cōmotionū stimulos excitari: sed potius nostro q̄ re
cōditas in nobismetipsis habemꝰ offensionū causas ac
seminaria vitioꝝ: que cum mentem nostrā temptationū imber
allnerit: in germina confestim fructusq; prorumpunt.

¶ Quod nullus repentino lapsu corruat: sz paulatim ꝑ longā incuriā recidēs pereat. Capitulum. vj.

Unq̄ enim quis alterius vitio lacessitus peccare com
pellitur si repositam materiem delictorum in suo corde
non habeat. Nec tunc subito quispiaz deceptus esse cre
dendus est: cum conspecta mulieris forma in baratrum concu
piscentie turpis inciderit: sed potius occultos ac latentes me
dulitus morbos occasione visus in superficiem tunc fuisse pro
ductos.

¶ Qd nō sint fratrū deserenda consortia vt perfectio cōquirat̄: sed patientia iugiter excolenda. Cap̄.vij.

i Deoq; creator omniū deus opificij sui curationē pre omnibus noscēs: ⁊ qr nō in alijs sed in nobismetip̄is offensionū radices causeq; cōsisterēt: nō deserenda precepit fratrū cōsortia: nec vitari eos quos lesos a nobis vel a quibus nos arbitramur offensos: sed deliniri iubet: sciēs ꝑfectionē cordis nō tam separatione hominū q̄ patiētie virtute cōquiri. Que firme possessa: sicut pōt nos etiam cū his qui oderunt pacē pacificos conseruare: ita si parata nō fuerit ab his quoq; qui perfecti ac meliores nobis sunt facit iugiter dissidere. Occasiones eñ commotionū ob quas eos quib⁹ iungimur deserere festinamus in cōuersatione humana deesse nō poterūt: ⁊ idcirco tristicie causas ob quas a priorib⁹ separamur: nō euadimus sed mutam⁹.

¶ Quod si mores nr̄os emēdatos habuerimus: possit nobis cum omnibus conuenire. Capitulū.viij.

p Rocurandū itaq; nobis est vt nostra potius emendare vitia: ⁊ mores corrigere festinemus. Que ꝓculdubio si fuerint emēdata: non dicā cū hominibus sz etiā cū feris ⁊ beluis facillime nobis cōueniet: ꝟm illd qd in libro beati Job dicit. Bestie enim terre pacate erūt tibi. Extrinsecus quippe venientia nō verebimur offendicula: nec vlla poterūt scādala nobis deforis inferri: si in nobismetip̄is intus radices eoꝝ recepte inserteq; nō fuerint. Pax eñ multa diligētibus nomen tuuz domine: ⁊ non est illis scandalum.

Job. 5.

Ps̄. 118.

¶ De alio genere tristicie quod desperationem salutis importat. Capitulum.ix.

e St etiā aliud detestabilius tristicie genus: qd nō correptionē vite nec emēdationē vitioꝝ: sed ꝑniciosissimā desperationē anime inijcit delinquenti. Qd nec cain fecit post fratricidiū penitere: nec iudā post traditionē ad satisfactionis remedia festinare: sz ad suspēdiū laq̄i sua desꝑatiōe ꝑtraxit.

¶ In quo tantummodo sit nobis tristicia vtilis. Capitulum.x.

i Deoq; vtilis nobis vna re tantū tristicia iudicāda est: cū hanc vel penitudine delictorū: vel desiderio ꝑfectionis accensi: vel future beatitudinis cōtemplatione concipimus: De qua ⁊ beatus apostolus: Que ꝟm deum est inquit tristicia penitentiam ad salutem stabilem operatur: seculi autez tristicia mortem operatur:

2. Cor. 7.

¶ Quēadmodū discernat̄ q̄ sit vtilis ac secundū deū tristitia: ⁊ que diabolica atq; mortifera. Cap̄.xj.

Sed illa tristitia q̄ penitentiā ad salutē stabilē operat: obediēs est: affabilis: humilis: mansueta: suauis ac patiēs: vtpote ex dei charitate descendens: ⁊ ad omnem dolorem corporis ac spiritus cōtritionē: infatigabiliter semetipsam desiderio perfectionis extendēs: ⁊ quodammodo leta ac spe profectus sui vegetata: cūctam affabilitatis ⁊ longanimitatis retinet suauitatem: habēs in semetipsa omnes fructus spiritussancti quos enumerat idez apl's. Fructus aūt spiritus est charitas: gaudiū: pax: longanimitas: bonitas: benignitas: fides: mansuetudo: cōtinentia. Hec vero asperrima: impatiēs: dura: plena rancore ⁊ merore infructuoso ac desperatione penali: eū quem complexa fuerit: ab industria ac salutari dolore frangens ac reuocās: vtpote irrationabilis ⁊ intercipiens nō solū orationis efficaciā: verumetiam vniuersos quos prediximus fructus spiritales euacuat: quos nouit illa conferre. Gal. 5.

¶ Quod absq̄ illa salutari tristitia que tribus modis generat: omnis tristicia tanq̄ noxia repellenda sit Capitulum. xij.

Quapropter absq̄ illa que vel ꝓ salutari penitētia vel ꝓ studio perfectionis vel pro desiderio suscipitur futurorum: omnis tristicia tanq̄ seculi ⁊ que mortem inferat: equaliter repellenda est: ac sicut fornicationis spūs vel philargyrie vel ire de nr̄is cordibus penitus extrudenda.

¶ Remedia quibus tristiciam de cordibus nostris exterminare possimus. Capitulum. xiij.

Hanc ergo perniciosissimā passionē ita de nobis expellere poterimus: vt mentē nostrā spiritali meditatione iugiter occupatā: futura spe ⁊ contemplatione repromisse beatitudinis erigamus. Hoc enim mō vniuersa tristiciarū genera siue que exprecedēti ira descēdūt: siue que amissione lucri: vel detrimēti illatione nobis adueniunt: siue de irrogata generant iniuria: siue que de irrationabili mentis cōfusione procedunt: seu que letalē desperationē nobis inducunt: valebimus superare: cū eternarū rerū ac futurarū intuitu semper leti atq̄ immobiles ꝑdurātes: nec casibus deiecti presentib⁹: nec ꝓsperis fuerim⁹ elati: vtraq̄ velut caduca ⁊ mox trāseuntia cōtēplātes.

¶ Explicit de spiritu tristicie liber nonus.

¶ Incipit annotatio capl'orū libri. x. de spū acidie.

Cap. j. Proemiale.
ij Expositio acidie: vel quemadmodū serpat in corde monachi: queve inferat menti dispendia.
iij Quib⁹ generibus monachū superet acidia.
iiij Qd acidia excecet mentē ab omni cōtēplatiōe virtutū.

v Quod duplex acidia fit in pugna.
vj Hi qui ab acidia ceperint vinci quatinus collabantur.
vij Testimonia apostoli contra spiritum acidie.
viij Quod necesse sit inquietum esse eum qui opere manuum suarum non vult esse contentus.
ix Quod nō solū apostolus sed etiam hi qui cū illo erāt manibus suis operati sunt.
x Quod ob hoc manibus suis apostolus operatus sit: vt nobis operandi preberet exemplum.
xj Quod non solum exemplo sed etiam verbis predicans monuerit operari.
xij De eodem.
xiij De eo ꝙ dicit. Audiuimus enim inter vos quosdam ambulare inquiete.
xiiij Quod multa vicia amputet operatio.
xv De humanitate etiā ociosis et negligentibus impertiēda
xvj Quod non odij causa sed dilectionis eos qui delinquunt corripere debeamus.
xvij Diuersa testimonia quibus apostolus precipit operari debere: vel ipse operatus fuisse monstratur.
xviij Quod tantuz operatus sit apostolus: ꝙtum non sibi soli sed etiam his qui cum eo erant posset sufficerē.
xix Quemadmodum intelligi debeat: Beatius est magis dare ꝙ accipere.
xx De fratre desidioso qui alios egredi de cenobio sollicitabat.
xxj Diuersa testimonia de salomone contra acidiam.
xxij Quod per egyptum fratres ita suis manibus operant: vt nō solum ꝓprijs necessitatibus satisfaciant: sed etiā his qui in carceribus sunt subministrent.
xxiij Quod ocij causa faciat in partibus occidētis non esse cenobia monachorum:
xxiiij De abbate paulo qui singulis annis omne opus manuū suarum igne supposito concremauit.
xxv Uerba abbatis moysi q̄ dixerit mihi de remedio acidie.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit liber decimus de spiritu acidie. Capitu.j.

αχηδι
αγ

Sextum nobis certamen est quod greci akedian vocant: quam nos tedium siue anxietatem cordis possumus nuncupare. Affinis hec tristicie est: ⁊ vagis maxime ac solitarijs magis experta: ⁊ in eremo commorantibus infestior hostis ac frequens: maxime circa horam sextam monachum inquietās: vt quedam febris ingruens tempo-

re prestituto: ardentissimos estus accensionum suarum: solitis ac statutis horis anime inferens egrotanti. Deniq; nonnulli senum: hunc esse pronunciant meridianum demonem: qui in psalmo nonagesimo nuncupatur.

¶ Expositio acidie: vel quēadmodū serpat in corde monachi: queve inferat mēti dispendia. Capitu. ij.

Qui cum miserabilem obsederit mentem: horrorem loci: fastidium celle: fratrum quoq; qui cū eo vel eminus cōmorantur: tanq̄ negligentium ac minus spiritalium: aspernationem gignit atq; contemptū. Ad omne quoq; opus quod intra septa sui cubilis est facit desidem ⁊ inertem. Nō eum in cella residere: nec operam finit impendere lectioni: nihilq; se proficere tanto tempore in eadem commorantem crebrius ingemiscit: nec habere se fructum aliquem spiritalem donec fuerit illius consortio copulatus conqueritur atq; suspirat: ⁊ ab omni se dolet spiritali questu inanem: in loco vacuumq; cōsistere vt pote qui cum posset etiam alios regere ac prodesse plurimis: nullum edificauerit: nec quemq̄ institutione sua doctrinaq; lucratus sit. Absentia longeq; posita magnificat monasteria: loca etiam illa magis ad profectum vtilia et saluti congruentiora describit: consortia quoq; ibidem fratrum suauia ⁊ plena spiritali conuersatione depingit. Econtra vniuersa que habentur in manibus aspera: ⁊ non solum edificationē nullā esse in fratrib⁹ qui morant̄ in loco: sed ne ipsum quidē victum corporis absq; ingenti labore conquiri. Postremo non posse se saluari putat in eo loco durantē: nisi relicta cella cum qua sibi si adhuc in ea fuerit remoratus pereundū erit: exinde semetipsumq̄ totius asportauerit. Deinde lassitudinem corporis cibiq; esuriem: quinta sextaq; hora tantā suscitat: vt velut longo itinere grauissimoq; labore confectus sibimet lassusq; videatur: aut quasi refectionē cibi biduano ieiunio triduanove distulerit. Tum preterea huc illucq; anxius circūspectat: ⁊ nec fratrez sibi quempiā aduentare suspirat: sepiusq; egredit̄ ⁊ ingredit̄ cellā: ac solem velut ad occasum tardius ꝓperantem crebrius intuet̄. Et ita quadā irrationabili mētis cōfusione velut tetra supplet̄ caligine: omniq; actu spiritali reddit̄ ociosus ac vacu⁹: vt nulla re alia tante oppugnationis remedium: q̄ visitatione fratris cuiuspiā seu somni solius solatio posse estimet inueniri. Deinde honestas idem morbus ac necessarias suggerit salutationes fratrib⁹ exhibendas: visitationesq; infirmorū vel eminus vel longius positorū. Quedā etiam pia ac religiosa dictat officia: illos vel illas debere parētes inquiri: ⁊ ad salutandos eos crebrius ꝓperari: illaz religiosam deuotamq; deo feminam: omni presertim parentum presidio destitutam: magnuz opus esse pietatis frequētius inuisere: ac si q̄d ei sit necessariū que a ꝓprijs parentib⁹ negligit̄ atq;

despicitur sctissimū ꝓcurari: magisq; oportere in his operā pie tatis ipēdi: q̄ infructuose ac sine vllo ꝓfectu in cellula residere

¶ Quibus generibus monachū supet acidia. C.iij.

a Gitur itaq; infelix aīa talib⁹ inimicoꝝ machinis impetita: donec acidie spū velut ariete validissimo fatigata: aut in somnū discat cōsidere: aut excussa claustris cellule sue cōsolationē impugnationis hui⁹ visitatione fratris cōsuescat acquirere: hoc quo vtit ad p̄sens remedio: paulopost acri⁹ infirmāda. Frequentius enim ac duri⁹ aduersarius attēptabit: quē cōserto p̄lio prebiturū comin⁹ sibi terga cognoscit: salutēq; sibi nō de victoria nec de cōflictu sz de fuga sperare ꝑuidet: donec paulatim ꝓtract⁹ e cella actū sue ꝓfessionis incipiat obliuisci: q̄ nō est aliud q̄ intuit⁹ ⁊ cōtēplatio diuine illius ⁊ excellentis sup oīa puritatis: q̄ nō alibi pōt nisi in silētio ⁊ iugi celle ꝑseuerātia ac meditatione cōquiri: atq; ita militie sue fugitiuus ac desertor christi miles effectus: implicet se negotijs secularibus ei cui se probauit minime placiturus.

¶ Quod acidia excecet mentem ab omni contemplatione virtutum. Capitulum.iiij.

Ps.xviij. b Uius egritudinis vniuersa incōmoda vno ꝓ̄ficto btūs dauid elegāter expressit. Dormitauit inquiens aīa mea pre tedio: id est pre acidia. Proprie satis nō corpus dixit sed aīam dormitasse. Uere em̄ ab oī cōtēplatione virtutū ⁊ intuitu spiritaliū sensuum dormitat anima: que perturbationis huius telo fuerit sauciata.

¶ Quod duplex acidia sit in pugna. Cap̄.v.

i Taq; xp̄i verus athleta q̄ agonē ꝑfectionis cupit legitime decertare: hunc quoq; morbū de latebris anime sue festinet extrahere: ⁊ ita cōtra hunc q̄ nequissimū acidie spiritū vtrobiq; contendat: vt neq; somni telo elisus concidat: neq; de monasterij claustris expulsus: q̄uis sub pretextu coloris pij: fugitiuus abscedat.

¶ Hi qui ab acidia ceperit vinci quatinus collabantur. Capitulum.vj.

q Uēcūq; em̄ in q̄libet ꝑte cepit supare: aut tanq̄ inertē ⁊ deditiū sibi patiet absq; vllo ꝓfectu spūs in cellula cōmorari: aut excussum exinde instabilē decetero reddet ac vagū: ⁊ ad om̄e opus desidē: cellas fratrū ac monasteria iugiter faciet circūire: nihilq; aliud procurare q̄ vbi quove colore occasionē refectionis future valeat preparare. Mens enim ociosi nihil aliud cogitare nouit q̄ de escis ac ventre: donec inuenta q̄nq; sodalitate cuiusq̄ viri vel femine equali tepore torpētis: rebus eoꝝ ac necessitatibus inuoluatur: ⁊ ita paulatim reddat

noxijs occupationibus irretitus: vt tāq̄ serpētinis spiris obstrictus: nūq̄ deinceps ad perfectionem professionis antique se valeat enodare.

¶ Testimonia apl'i contra spiritū acidie. Cap. vij.

b Unc morbū q̄ de acidie spiritu nascit: btūs apl's vt verus ac spiritalis medic⁹: vel tūc iā ꝯspiciēs serpere: vel emersurū inter monachos: sctōspū reuelāte ꝓspiciēs: salutarib⁹ p̄ceptoꝝ suoꝝ medicamētis p̄uenire festinat. Thessalonicēsibus eñ scribēs: ⁊ primo vt ꝑitissimus q̄dā ꝑfectusq̄ medicus: infirmitatē susceptoꝝ blāda leniq̄ verbi curatione fomentās: ac de charitate incipiens eosq̄ in ea parte colla udās: quousq̄ letale vulnus leniore remedio delinitū: deposita tumoris indignatione facilius medicamina austeriora sustineat: ita ait. De charitate aūt fraternitatis nō necesse habemus scribere vobis. Ip̄i eñ a deo edocti estis: vt diligatis inuicē. Et eñ facitis illud in omnes frēs in vniuersa macedonia. Premisit laudis fomēta lenia: fecit eoꝝ aures ad curā salutaris verbi placidas ⁊ paratas. Rursuz infert. Rogam⁹ aūt vos frēs: vt abūdetis magis. Adhuc eos blāda verboꝝ lenitate demulcet: ne forte necdū aptos ad ꝑceptionē ꝑfecte curationis inuēiat. Quid est qđ rogas apl'e: aut in q̄ abūdēt magis. s. in charitate: de qua superi⁹ dixeras: de charitate aūt fraternitatis nō necesse habemus scribere vobis? Et q̄d necesse est vt dicas eis. Rogam⁹ aūt vos vt abūdetis magis: q̄ sup hac re ne scribi quidē sibi aliq̄d indigēt: cū p̄sertim ⁊ inferas cām ob quā hocipso nō egeāt dicēs: ip̄i eñ vos a deo edocti estis vt diligatis inuicē. Tertiū q̄ maius adijcias: qđ nō solū a deo edocti sint: verūetiā cōpleāt ope q̄ docentur? Et eñ facitis illud inq̄s nō in vno tm̄ vel duobus sz in oēs frēs: nec in vr̄os tm̄mō ciues vl' notos: sz in vniuersa macedonia. Dic igit̄ tādē: q̄d ē qđ tātope h̄ p̄mittis. Iterū infert. Rogamus aūt vos frēs: vt abundetis magis. Et vix aliqñ in id quod olim moliebat erūpit. Et opā detis: vt q̄eti scitis. Dixit primā cām: deinde infert secūdā. Et vt vr̄a negocia agatis. Tertiā q̄. Et opemini manib⁹ vr̄is sicut p̄cepim⁹ vobis. Quartā. Et vt honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. Foris sunt. s. q̄ seculo viuūt. Quintā. Et nullius aliquid desideretis. Ecce illa cūctatio quā tātis proferre prohemijs differebat: quid in eius pectore parturiebat agnoscitur. Et operā detis: vt quieti sitis: id est in vestris cellulis cōmorātes: nec diuersis rumoribus q̄ solent ociosoꝝ votis vel fabulis gñari: inquieti effecti: alijs q̄ inquietudines inferatis. Et vt vestra negocia agatis: nō vr̄a curiositate actus mundi velitis inquirere: ac diuersoꝝ cōuersationes explorātes opa vr̄a non ad correctionē vestrā seu virtutū studia sed ad detractiones fratrum velitis impendere. Et operemini manibus vestris sicut precepimus vobis. Ut illa fierent q̄ mo-

j. Thessa. iiij.

nuerat superius ne agerēt: id est ne inquieti essent: ⁊ aliena cura
rent negocia: vel inhoneste ambularēt ad eos q̄ foris sunt: vel
alterius aliq̄d desiderarēt: nunc intulit dicēs. Et operemini ma
nibus vestris sicut precepim⁹ vobis. Ut eñ illa fierēt q̄ superi⁹
reprehēdit: ociū cām esse euidēter expressit. Nullus eñ pōt vel
inquietus esse: vel aliena curare negocia: nisi qui operi manuuz
suaꝝ nō acquiescit insistere. Quartū q̄ꝫ intulit morbū q̄ ex h̄ ipo
ocio nascit: id est vt inhoneste nō ambulēt. dicēs. Et vt honeste
ambuletis ad eos qui foris sunt. Nunq̄ pōt nec apud eos qui-
dem q̄ seculi hoīes sunt honeste incedere: qui nequaq̄ claustris
celle ⁊ opi manuū suaꝝ inherere cōtētus est: sed necesse est eū in
honestū esse dū necessaria victus requirit: adulationi q̄ꝫ operaz
dare: nouitates etiā rumoꝝ sectari: causaꝝ fabularumq̄ꝫ occasio
nes cōquirere: ꝑ quas sibimetipi aditū paret ac facultatem qua
diuersaꝝ domos valeat penetrare. Et nullius aliquid desidere-
tis. Non potest non alienis donis ⁊ muneribus inhiare: q̄ non
delectat̄ pio quietoq̄ꝫ labore opis sui: quotidiani vict⁹ parare
substantiā. Uidetis tot causas tā graues ac turpes vnius vitij:
id est ociositatis labe generari. Deniq̄ꝫ hosipsos quos in epl̄a
prima molli fouerat palpitatione verboꝝ: qual̄r in secunda ve
lut qui nō profecissent ad meliora remedia: austerioribꝰ quibus
dā ⁊ causticis medicamētis sanare aggredit̄: nullaq̄ꝫ iā mitium
verboꝝ fomenta premittit: nō vllā tenerā vocē ac blādā: vt ibi.
Rogamus aūt vos frēs: sed Denūciam⁹ vobis fratres in nomi
ne dñi nostri Jesu christi: vt subtrahatis vos ab oī fratre ambu
lante inordinate. Ibi rogat: hic denunciat. In illa blandientis
affectus: in hac obtestātis seueritas ⁊ minātis. Denunciamus
vobis fratres. Quia prius rogantē contēpsistis audire: saltez
nunc denunciationibus obedite. Ipsamq̄ꝫ denūciationē nō nu-
do verbo: sed cū obtestatione noīs dñi nostri Jesu christi terribi
lem infert: ne forte simplicē velut humana voce prolatā rursum
cōtemnerent: nec magnopere ducerent obseruandā. Statimq̄ꝫ
vt peritissimus medicus: putribus mēbris quib⁹ leni medica-
mēto remediū ferre nō potuit: mederi spirital̄ ferri incisione ꝑ-
tēptat: vt subtrahatis vos inquiēs ab omni fratre ambulante
inordinate ⁊ non ꝑm traditionē quā acceperunt a nobis. Itaq̄ꝫ
ab his qui vacare operi nolunt: iubet subtrahi: ⁊ velut mēbra
ocij corrupta putredine desecari: ne inertie morbus velut letale
contagiū: etiā sanas membrorum partes tabo serpente corrum
pat. Dicturusq̄ꝫ de his qui operari manibus suis nolunt ⁊ pa-
nem suū cū silentio manducare: a quibus etiā precipit subtrahē
dum: qualibus eos a principio opprobrijs inurat attēdite. In
primis inordinatos dicit: nec ꝑm suaz traditionem ambulare:
alijs verbis contumaces eos vtpote qui nollent iuxta institu-
tionem eius incedere: ⁊ inhonestos esse desinans: id est nō pro
cessionis: nō visitationis: nō verbi: non temporis oportunitatē

ij. Thessa. iiij.

congruā honestāq; sectantes. Omnibus enim istis vitijs inor dinatū quēq; necesse est subiacere. Et nō s̄m traditionē quam ac ceperunt a nobis. Et in hoc rebelles eos quodāmodo ⁊ contem ptores notat: q̄ traditionē quā acceperunt ab eo tenere cōtemne rent: nec imitari vellēt id qd̄ magistrū nō solū verbū docuisse me minerint: sed etiā opere nouerint p̄fecisse. Ipsi enim scitis quē admodū op̄teat imitari nos. Immanē cumulū reprehēsionis ex aggerat: cū h̄ eos asserit nō obseruare qd̄ ⁊ memorie eoꝝ inhere at ⁊ ad imitandū non soluz verbo instruente didicerint: sed etiā exemplo operum prouocante susceperint.

¶ Quod necesse sit inquietum esse eum qui ope manuum suaꝝ non vult esse contentus. Cap̄. viij.

Quia non inquieti fuimus inter vos. Cū se vult inquietū inter eos nō fuisse p̄ operis exercitiū cōprobare: eos qui op̄ari nolūt abūde notat ociositatis vitio inquietos sem per existere. Neq; gratis panē māducauim⁹ ab aliquo. Per sin gula verba increpationis auxesin facit doctor gentium. Predi cator euāgelij dicit se nō gratis panē ab aliquo manducasse: qui nouit dominū precepisse: vt Qui euangeliū denūciāt de euāge lio viuant. Et rursum: Dignus est operarius cibo suo. Cū itaq; nō gratis q̄ euāgeliū p̄dicabat: tā sublime ac spiritale opus ex ercēs: cibū sibi dn̄ice iussionis auctoritate p̄sumeret: q̄d nos fa ciemus quib⁹ nō solū nulla predicatio verbi cōmissa est: sed nec vlla quidē nisi aīe nostre solius cura mādat? Qua fiducia ocio sis manib⁹ gratis panē comedere audebimus: quē vas electio nis euāgelica sollicitudine ⁊ p̄dicatione cōstrict⁹: sine ope ma nuū comedere nō presumit. Sed in labore inquit ⁊ fatigatione nocte ⁊ die op̄antes: ne quē vr̄m grauarem⁹. Adhuc additamē ta sue castigationis exaggerat. Nō em̄ simpl'r dixit: nō cōedim⁹ panē gratis ab aliq̄ vestrū: ⁊ stetit. Poterat em̄ videri proprio ociosoq; sumptu ac recondita pecunia vel aliorū: licet non isto rum collatione seu muneribus sustentatus fuisse. Sed in labo re inquit ⁊ fatigatione nocte ac die operantes: id est nostro ope re specialiter sustentati. Et hoc inquit non pro nostra voluntate perpetrabamus: nec pro delectatione vt requies ⁊ exercitiuz corporis inuitabat: sz vt necessitas ⁊ inopia victus non sine in genti fatigatione corporis facere compellebat. Non solum nan q; per totum diei spacium: sed etiam noctis tempore quod quie ti corporis videtur indultum: hoc opus manuum pro esce solli citudine indefinenter vrgebam.

Ibidem.

Matth. x.

Ut. s.

¶ Quod non solum apostolus sed etiam hi qui cum illo erant: manibus suis operati sunt.

Capitulum. ix.

Nec tñ se solũ taliter inter eos cõuersatũ fuisse testat: ne forte non magna nec generalis videretur hec forma: si ipsius tm̃modo traderet exẽplo: sz etiã oẽs q̃ erãt secũ ad ministeriũ euãgelij deputati: id est siluanũ ⁊ timotheũ q̃ hec eadẽ cũ eo scribũt: asserit simili ope laborasse. In eo etiã qd̃ dicit: ne quẽ vestrũ grauaremus: verecũdiã eis incutit magnã. Si em̃ ille qui euãgeliũ p̃dicabat: signis illud virtutibusq̃ cõmendans: ne grauaret quẽpiam: gratis panẽ mãducare nõ audebat quomodo illi nõ estiment se grauare qui quotidie eum ociosi vacantesq̃ presumunt.

¶ Qd̃ ob hoc manib⁹ suis apostolus operatus sit vt nobis operandi preberet exẽplũ. Capitulum.x.

Ibidem. Non quasi nõ habuerimus potestatẽ: sz vt nosmetip̃os formã daremus vobis ad imitandũ nos. Pandit causam cur tantũ sibi laboris indixerit. Ut inquit formã daremus vobis ad imitandũ nos: vt si forte doctrinã verborũ auribus vestris frequẽter ingestã obliuioni traderetis: saltẽ conuersationis exẽpla sub oculorũ fide vobis tradita memoriter retineretis. Haud leuis eorũ ⁊ in hoc reprehẽsio: cũ dicit se nulla alia q̃ exẽpli gratia laborẽ hunc ⁊ fatigatiõe die noctuq̃ corp̃is exegisse: ⁊ eos nihilominus erudiri nolle: ꝓpter quos ipse necessitatẽ nõ habẽs: tantũ sibi fatigationis indixerit. Et quidẽ inquit cũ haberemus potestatẽ ⁊ paterẽt nobis facultates omniũ vestrum atq̃ substantie: ⁊ vtendi eis domini nostri nossem me habere permissum: non sum tamen hac vsus potestate: ne quod a me bene ac licito fieret: alijs ocij noxij preberet exemplum. Et idcirco euangelium predicãs meis manibus atq̃ opere malui sustentari: vt vobis quoq̃ volentibus iter virtutis incedere: viam perfectionis aperirem: ⁊ conuersationis formam meo labore preberem.

¶ Qd̃ nõ solũ exemplo: sed etiã verbis p̃dicans monuerit operari. Capitulum.xj.

1. Thes.3. Sed ne forte tacitus operans ⁊ erudire eos volẽs exemplis: minime illos etiã p̃ceptorũ monitis instruxisse videret: infert. Nã ⁊ cũ essemus inquit apud vos hoc denũciabam⁹ vobis: qm̃ si quis nõ vult opari nec mãducet. Adhuc illoꝝ desidiã q̃ sciẽtes eũ vt magistrũ bonũ: doctrine gratia ⁊ institutionis obtẽtu suis manib⁹ operatũ imitari cõtennunt ⁊ diligentiã cautionẽq̃ suã exaggerat: dicẽs: nõ tantum se hoc illis exẽplo tradidisse presentẽ: sed etiã verbis iugiter predicasse: vt si quis scz nõ vult operari: nec manducet.

¶ De eodem. Capitulum.xij.

Dn iam doctoris vel medici vtik ad eos cōsilio: sed di
n strictione in eos iudiciarie pnūciationis iuxta hik: tapo
stolica potestate resumpta: velut e tribunali in cōtem
ptores sentētiam dicit. Illa nēpe potestate quā cū interminatio
ne scribēs ad Corinthios: a dño sibi assertit datā: cū eos in de
licto positos pmoneret vt ab aduētu suū semetipsos corrigere
festinarēt: ita pcipiens. Rogo vos ne psens compellar audere
in quosdā ptāre illa q̄ data est mihi in vobis. Et iterū. Si ēm
voluero aliquid gloziari de potestate quā dedit mihi dñs in edi
ficationē t nō in destructionē vestrā: nō erubescā. Illa inquā ptā
te pnunciat. Si ḡs nō vult opari: nec mādūcet: nō gladio carna
li eos addicens: sed auctozitate spūsancti: huius vite eis interdi
cēs substātiā: vt si forte penā future mozris minime cogitantes
adhuc vellēt amoze ocij existere contumaces: saltem necessitate
naturali cōstricti t mem presentis interitus: salutaria precepta
suscipere cogerentur.

¶ De eo q̄ dicit. Audiuimus enim inter vos quosdā
ambulare inquiete. Capitulum.xiij.

Ost tm igit rigoze euāgelice districtionis: nūc iam can
p sam exponit: cur hec vniuersa pmiserit. Audiuim⁹ enim
quosdā inter vos ambulare inquiete: nihil operantes
sz curiose agētes. Nuīq̄ eos q̄ dediti esse opi nolūt: vno tm mo
do corruptos pnunciare cōtentus est. In priori nāq; epla inor
dinatos eos appellat: nec sm traditionē ambulare quā accepe
rant ab eo. Inquietos etiā esse desinit: t gratis panē mādūca
re. Rursum hic. Audiuimus inquit quosdā inter vos ambulare
inquiete. Et subiūgit statim scōm languoze q̄ inquietudinis bu
ius est radix. Nihil inquit operantes. Tertiū quoq; mozbū: q̄ ex
isto velut quidā ramusculus oritur. Sed curiose agētes.

Varia vina
ocitis ex on

¶ Quod multa vitia amputet operatio. Capi.xiiij.

Taq̄ comiti vitioz tantoz congruā nūc emendationē
i cōferre festinat: t illa aplica q̄ vsus fuerat paulōāte de
posita potestate: iterū ad viscera pij patris vel clemen
tis reuertit medici: t velut filios susceptisq; suis cōsilio salubri
infert remedia sanitatis: dicēs. His aūt qui eiusmodi sunt: de
nūciamus t obsecramus in dño iesu: vt cū silentio operantes:
panē suū mādūcēt. Causas tantoz vicioz q̄ de radice ociositatis
emergūt: vno opationis salutari precepto curauit vt peritissim⁹
medicoz: ceteras quoq; valitudines malas eodē cespite pullu
lantes sciens protinus extinguendas: ozigine mozbi principa
lis exempta.

¶ De humanitate etiā ociosis t negligentibus im
pertiēda. Capitulum.xv.

n Ibilominus tñ vt ꝑspicacissimus ac ꝓuidus medicus nõ solũ infirmantiũ cupit mederi vulneribus: sꝫ etiã sanis q̃bus eoꝝ possit ꝑpetua sospitas custodiri: similiter cõgruẽtia precepta cõmendat dicẽs. Uos aũt nolite deficere bñfaciẽtes. Qui nos: id est vias nostras sectãtes: exẽpla vobis tradita operis imitatione cõpletis: ac nequaq̃ eoꝝ desidiã inertiãq̃ sectamini: nolite deficere bñfaciẽtes: id est humanitatẽ vestrã erga eos si forte neglexerint obseruare: q̃ diximus similiter imꝑtite. Ut castigauit ergo eos q̃ erant infirmi: ne ocio dissoluti inquietudini ⁊ curiositati opam darẽt: ita hos, qui sani sunt premonet: vt hũanitatẽ quã bonis ac malis imꝑtire dñi ꝑcepto iubemur: si forte quidã praui ad sanã doctrinã cõuerti noluerint nõ abscedãt ab eis: sed bñfacere ⁊ fouere eos tã cõsolationis ⁊ correptionis sermõe: q̃ bñficijs solitis ⁊ hũanitate nõ desinãt:

ij. Thes. iij.

¶ Quod nõ odij causa sed dilectionis eos qui delinquunt corripere debeamus. Capitulum. xvj.

r Ursum tñ ne forte hac lenitate ꝓuocati quidã ꝑceptis eius obedire cõtẽnant: intermiscet apl̃icam seueritatẽ Qđ si q̃s nõ obedit verbo nr̃o ꝑ epl̃am: hunc notate: ⁊ nolite cõmisceri cũ illo: vt cõfundat̃. Monẽsq̃ eos ꝓ reuerẽtia sua ⁊ vtilitate cõmuni q̃d opteat obseruari: quaq̃ cautione apl̃ica mãdata custodiãt: subiũgit cõfestim patris indulgẽtissimi lenitatẽ: ⁊ vt filios suos: quẽ erga ꝑdictos ꝓ charitate fraternitatis affectũ debeãt retinere similiter docet. Et nolite inq̃t q̃si inimicũ existimare: sed corripite vt fratrem. Seueritati iudiciarie paternã intermiscuit pietatẽ: ⁊ sniaꝫ apl̃ico rigore ꝓlatã: clemẽti mãsuetudine tẽperauit Nã ⁊ notari iubet eũ q̃ obedire ꝑceptis suis cõtẽpserit: ⁊ cũ illo nõ cõmisceri: ⁊ tñ hec fieri nõ odij vitio ꝑcipit: sed fraterne dilectionis ⁊ eoꝝ emẽdationis intuitu. Nolite inquit cõmisceri cũ illo: vt cõfundat̃: vt q̃ non est magis preceptis mitibus emẽdatus: saltẽ publica oim vestrũ segregatiõe cõfusus: ad tramitẽ salutis incipiat aliq̃ñ reuocari.

Ibidem.

¶ Diuersa testimonia q̃bus apl̃s ꝑcipit opari debere: vel ipse operatus fuisse monstratur. Capitulũ. xvij.

i Nn epl̃a quoq̃ ad ephesios de hoc ipso ope ita ꝑcipit dicẽs. Qui furabat̃ iã nõ furet̃: magis aũt laboret operãdo manib⁹ suis qđ bonũ est: vt habeat vnde tribuat necessitatẽ patiẽti. In actib⁹ etiã apl̃oꝝ hec eadẽ nõ solũ docuisse eũ: sed etiã ope ꝑfecisse similiter inuenim⁹. Nã cũ venisset corinthũ: alibi se manere nõ patit̃: nisi apud aquilã ⁊ priscilã: eo q̃ eiusdẽ artis essent opifices quã ipse erat solitus exercere. Ita enim habes. Post hec paulus egressus ab athenis venit corinthum: ⁊ inueniens quendã iudeũ noĩe aquilã ponticũ genere: ⁊ priscillã vxorẽ ei⁹: accessit ad eos: eo q̃ eiusdẽ essent artis: ⁊ ma-

Eph. 4.

Actuũ. viij.

uebat cū eis ⁊ operabat. Erāt eñ scenofactorie artis.

¶ Qd tm̄ opatus sit apl's quantū nō sibi soli: sz etiā his qui cū eo erāt posset sufficere.

Capitulum.xviij.

Deinde pcedēs miletū: ⁊ exinde mittēs ephesum: cōuocāsq; ad se presbyteros ephesioꝝ ecclesie: ⁊ dās eis precepta quēadmodū regere eccl'iam dei se absente deberēt: ait. Aurū ⁊ argentū nullius cōcupiui: ipsi scitis qm̄ ad omnia q̄ mihi opus erāt: ⁊ his qui mecū sunt: ministrauerūt manus iste. Oīa ostēdi vobis qr sic laborātes oz suscipere infirmos: ac meminisse verbi dñi iesu: qm̄ ipse dicit. Beatius est magis dare q̄ accipe. Graue nobis sue cōuersatiōis reliquit exēplū: cū se nō solū id operatū esse testat qd necessitati tantūmodo sui corporis expediret: sz etiā qd vsibus eoꝝ q̄ secū erant posset sufficere: his videlicet q̄ quotidie necessarijs ministerijs occupati: nequa q̄ sibi pare similiter victū suis manibus occurrebāt. Et sicut ad thessalonicēses operatū sese dixit: vt illis formā daret ad imitandum eū: ⁊ hic tale quid intulit dicens. Act.xx. Ibidem.

¶ Quēadmodū intelligi debeat. Beatius est magis dare q̄ accipere. Capitulū.xix.

Omnia ostēdi vobis: qr sic laborātes optet suscipere infirmos: scz vel mēte vel corpore: id est vt nostro potius labore sumptuq; operis sudore q̄sito: ⁊ non de abūdantie cumulo seu reposita pecunia: sz ne de aliena q̄dē largitate ac substātia eos reficere festinem⁹. Et hoc ip̄m dñi dicit esse mandatū. Qm̄ ipse inq̄t dixit: id est dñs iesus. Beatius est magis dare q̄ accipe. Hoc est imptiētis beatior largitas q̄ accipiētis penuria: que nō de pecunia p infidelitatē vel diffidētiā reseruata: nec de reconditis auaricie thesauris impendit: sed q̄ de fructu opis pprij ⁊ pio sudore pfert. Et ideo beatius est magis dare q̄ accipe: qr cū illius qui accipit is q̄ tribuit habeat paupertatē: nihilomin⁹ labore pprio nō solū sue necessitati sufficientiā: verūetiā qd tribuat indigēti: pia sollicitudine parare festinat: duplici gratia decoratus: q̄ ⁊ pfectā nuditatē christi vniuersarū reꝝ suaꝝ abiectione possideat: ⁊ munificētiam diuitis labore suo exhibeat ⁊ affectu. Hic quidē honorās deū de suis iustis laboribus: ⁊ delibans ei de fructibus iusticie sue: ille vero ocij torpore ⁊ inertia resolutus: indignū se esse etiam cibo panis apl'i probat sententia: cōtra eius scz interdictū ociosus eū nō sine reatu peccati cōtumaciaq; presumens. Ut.s.

¶ De fratre desidioso qui alios egredi de cenobio sollicitabat. Capitulum.xx.

Nouim⁹ fratrē cui⁹ etiā nomē si ampli⁹ aliq̄d ex h̄ instructionis accederet: ꝓderem⁹: q̄ cū in cenobio moraret: eūq̄ necessitas coartaret: vt statutū opis pensum q̄tidie economo traderet: ne in maiorē operis modū alicuius ꝓpensi⁹ laborantis tēderet: vel ꝯfunderet exēplo: cū in cenobio quempiā fratrū vidisset ingressuz q̄ ardore fidei vellet aliq̄d amplius opis cōsignare: si clādestinis eū ꝑsuasionib⁹ reuocare ab hmōi intētione minime potuisset cōsilijs prauis ac susurrationib⁹ ad trāsmigrādū exinde ꝑsuadebat. Et quo eū facilius asportaret: se quoq̄ iā olim multis ex causis offensum cōfingebat velle discedere: si solatiū itineris vel comitis reppisset. Cūq̄ eū ad ꝯsensum occultis obtrectationib⁹ monasterij ꝑtraxisset: cōdicēs ei horā q̄ de monasterio deberet exire: vel locū quo se ꝑueniēs expectaret: ipe velut illico subsecutur⁹: ibidē subsistebat. Illoq̄ iā ꝓ discessus sui verecūdia nō audēte ad monasteriū de quo aufugerat vlteri⁹ aggregari illex fuge eius in cenobio residebat. Hoc vnū exemplū de istiusmodi genere hoīm ꝓ incipientiū cautione dixisse sufficiat: quo pateat euidenti⁹ quāta mala ociositas s̄m scripture sentētiā in monachi mente ꝑturiat: vel quēadmodum corrumpant bonos mores colloq̄a mala.

1. Cor. 15.

¶ Diuersa testimōia de salomōe ꝯtra acidiā. Ca. xxj

Quod ociositatis vitiū etiā sapiētissim⁹ salomon euidētissime notat in multis: ita dicēs. Qui sectat̄ ociū replebitur paupertate: vel visibili scz vel inuisibili: qua necesse est ociosum quēq̄ ⁊ diuersis vitijs inuolutū teneri: ⁊ alienum semper existere a cōtemplatione dei vel diuitijs spiritalib⁹. De quibus btūs apl̄s. Quia in omnib⁹ inq̄t diuites facti estis in illo: in omni verbo ⁊ in omni scientia. De hac aūt ociosi paupta te alibi quoq̄ ita scribit̄. Et vestiet̄ cōcissa veste ⁊ pannosa oīs somniculosus. Sine dubio em̄ nō merebit̄ illo incorruptionis vestimēto ornari: de quo apl̄s p̄cipit. Induite vos dn̄m Jesum xp̄m. Et iterū. Induti lorica iustitie ⁊ charitatis ⁊ de quo etiam dn̄s ad hierusalē loquit̄ ꝑ ꝓphetā. Exurge exurge hierl̄m induere vestimentis glorie tue. Quisq̄s somno ocij vel acidie superatus: non industrie sue labore sed inertie pannis opiri maluerit: quos abscidēs de ꝑfecta plenitudine ⁊ corpore scripturaꝝ: nō vestimentū gl̄ie nec decoris: sed ignominiosum excusationis velamen sue coaptabit ignauie. Solēt em̄ hi qui sunt hac segnicie dissoluti: nolentes opere manuū suarū sustentari: q̄d apostolus indefinēter exercuit vel nobis exercere p̄cepit: quibusdā vti testimonijs scripturarū: quibus quoddā inertie sue velamē imponant: dicētes scriptū esse. Operamini non cibū q̄ perit: sed q̄ permanet in vitā eternā. Et meus cibus est vt faciā voluntatē patris mei. Sed hec testimonia: pāni quidā sunt de solida euāgelice lectionis plenitudine abscisi: et ad hoc assumuntur vt con-

Puer. 28.

1. Cor. 1.

Ro. 13.

1. Thes. 5.

Esa. 52.

Johā. vj.

Eiusdē. iiij.

regant potius ignominiā: ociositatis ac verecūdie nre: ꝯ vt cū lefaciāt ꝛ exonēt nos illa pcliosa veste ꝑfectaq; ꝯtū: quam in ꝓuerbijs mlier illa sapiēs: q̄ fortitudine ꝛ decore induta ē vel sibi vel viro suo fecisse describit: de q̄ etiā cōsequēter inferꝛ: Fortitudine ꝛ decore induta est: ꝛ letata est in die ꝑ nouissimis
De hoc inertie morbo rursus idē Salomō ita cōmemorat. Ue nihil opantiū strate sunt spinis: id est illis ac sibi ꝑ vitijs q̄ apostolus in superiorib⁹ de ocio pullulare ꝑfatus est. Et iteꝝ. In oe sideriis est ois ociosus. De quib⁹ ap̄lus cōmemorauit dicēs. Et nulli⁹ aliq̄d desideretis. Et ad extremū. Multa mala effi docuit ociositas. Que euidēter ap̄ls in his q̄ supra expositum⁹ enūerauit dicēs. Nihil opantes: sed curiose agētes. Huic q̄ vitio subiū xit aliud. Et operā detis vt quieti sitis. Et deinde: vt vba negocia agatis ꝛ vt honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: ꝛ nullius aliq̄d desideretis. Quos etiā inordinatos ac rebelles notat: ab his studiosos quosq; segregari ꝓcipiēs. Ut subtrahatis vos inq̄t ab oi fratre ambulāte inordinate ꝛ nō ꝑm traditionē quam acceperunt a nobis.

puer. 31: Paer. 15. 1. Tes. 4.

¶ Quod per egyptum fratres ita suis manibus operantur: vt nō solum ꝓpr̄ijs necessitatibus satisfaciāt: sed etiam ꝓis qui in carceribus sunt subministrent.

Capitulum. xxo.

b Is itaq; exēplis p egyptū patres eruditi: nullo mō ociosos esse monachos ac ꝑcipue iuuenes sinūt: actū cordis ac profectū partēte ꝛ humilitatis sedulitate operis metientes: ꝛ nō solum a nullo quicq̄ ad vsum victus sui accipere patiunt: sed etiā de laborib⁹ suis: nō tm̄ supernenientes ac peregrinos reficiunt fratres: verūetiā per loca libye que sterilitate ac fame laborant: necnō etiā ꝓcinctes bis qui squalore carcerum cōtabescūt: immanē confrētes dirigūt alimonie victusq; substantiā: de fructu manuum suarū rationabile ac verū sacrificium domino tali oblatione se offerre credentes.

Dom fugere monachi in Egypto

proprio labore et alijs subuenire

¶ Quod ocij causa faciat in partib⁹ occidētis nō esse cenobia monachorum. Capitulum. xxiij.

b Inc est q̄ in his regionibus nulla videm⁹ monasteria tā ta fratrū celebritate fundata: quia nec operū suorū facultatib⁹ fulciunt: vt possint in eis iugiter ꝑdurare. ꝛ si eis suppeditare quoquo mō valeat sufficientia victꝰ alterius largitate: voluptas tamen ocij ꝛ ꝓsagatio cordis diutius eos in loco perseuerare non patitur. Unde bec est apud egyptum ab antiquis patribus sancta sententia operantem monachum demone vno pulsari: ociosum vero innumeris spiritibus debastari.

¶ De abbate paulo qui singulis annis omne opus

manuum suarum igne suppositō concremabat.

Capitulum.xxiiij.

Erat abbas paulus pbatissimus patrū: eam in eremo
d' vastiore cōsistens q̄ porphirio nūcupat: palmar fructi-
bus t borro modico securus haberet sufficiēter alimonie
sue victusq̄ substantiā: nec posset aliqd aliud vñ sustētaret ope
ris exercere: eo q̄ ab oppidis t habitabili terra septē mansioni
bus vel eo amplius deserti illius separarek habitatio: plusq̄ per
ererek' p mercede vecture: q̄ valere posset pcium operis desi-
dati: collectis palmar foliis quotidianum pensum velut exin-
de sustētandus a semetipo ingiter exigebat. Cūq̄ ope totī anni
antrum eius fuisset impletū id qō sollicita cura laborauerat sin
gulis ānis: suppositō igne cōcremabat intīm pbans sine opere
manuū nec in loco posse monachum perdurare: nec ad pfectio-
nis culmen aliquando cōscēdere: vt cū hoc fieri nequaq̄ necessi
tas vict' exigeret: p sola purgatiōe cordis t cogitationū solidi
tate ac pseuerantia celle: velle; acidie ipsius demonīq̄ victoria
t expugnatione pficeret.

Verba abbatis moysi que dixerit mihi de remedio acidie. Capitulum.xxv.

Um incipiēs in eremo cōmorari abbati moysi: oīs fetō
c rū summo: ditissēz me egritudine acidie desterno die gra
uissime fuisse pfectū: nec ab ea potuisse alias liberari:
nisi ad abbatē paulū primus cucurrissem: ille. Nō te ait ab ea li
berakt: sz magis ei te dedisti ac subdisti pbustī Sathanā? eſſ te vt
desertorē ac fugitiuū deinceps aduersari? impugnabit: quē de
cōflictu superatū prīn? aufugisse? sperit: nisi decetero cōmissa
cōgressione: non desertione celle: vel somni torpore: ingruentes
ictus eius ad horā euaporare malueris: sed tolerantia potius
t conflictu didiceris triūphare. Ut experimēto pbatū est acidie
impugnationem nō declinādo fugiendā: sed resistēdo superandā

Explicit de spiritu acidie liber decimus.

Incipit ānotatio capl̄oz libri.xj.ō spūs cenodoxie.

Ca.j. Proemiale.

ij Nō cenodoxia nō solū in pte carnali sed etiā in spirituali monachum pulset.

iij Quod cenodoxia multiplex sit ac multiformis.

iiij Quomodo monachum cenodoxia a dextris t a sinistris impugnet.

v' Qua comparatione monstretur natura cenodoxie.

vj Quod cenodoxia nec beneficio solitudinis extinguat.

vij Quo cenodoxia cum detecta fuerit acrius resurgat ad luctamen.

viij Quod cenodoxia nec eremo nec exate deferueat.

ix Quod cenodoxia periculosior sit virtutibus mixta.
x Exemplum regis ezechie quemadmodum telo cenodoxie delectus fuerat.
xj Exemplū regis Ozie eiusdem morbi labe superati.
xij Diuersa testimonia cōtra cenodoxiam.
xiij Quib⁹ modis cenodoxia monachum pulset.
xiiij Quemadmodū clericat⁹ gradū suggerat ambiendum.
xv Quomodo cenodoxia mentē inebriet.
xvj Quod aliter vitia curari non possunt nisi eorum radices t cause fuerint publicate.
xvij Quod monachus debet vitare mulieres t episcopos.
xviij Remedia quib⁹ cenodoxiam vitare possimus.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit liber vndecimus de spiritu cenodoxie.

¶ Proemiale. Capitulum.j.

χενο δοξια

SEptimum nobis certamē est contra spiritum cenodoxie: quam nos vanam sine inanem gloriam possumus appellare: multiformē varium atq; subtilem: ita vt qui busi libet perspicacissimis oculis nō dicam cauere: sed pernidere deprehēdiq; vix possit.

¶ Quod cenodoxia non solum in pte carnali sed etiā in spiritali monachum pulset. Capitulum. ij.

n On solū enim vt cetera vitia in parte carnali: sed etiam in spiritali monachum pulsat: subtilioze se nequitia ingerēs mēti: ita vt qui non potuerint carnalibus vitijs decipi: spiritalibus succedentibus acrius saucientur: tantoq; est pniciosior ad conflictuz ꝙto obscurior ad cauendū. Omniū nāq; vitiorum manifestior apertiorq; congressus est: t in vno quoq; eorum contradictione rigida confutatus incentor inualidior recessus abcedet: victoriāq; suum delectus aduersarius deinceps infirmior attemptabit. Sic vero morbus cum pro elatione carnali pulsauerit mentem t fuerit responsōis scuto repulsus rursus vt qđā multiformis nequitia priore habitu psonaq; mutata sub virtutum specie victoriā confodere t iugulare pertemptat.

Vana gloria in humanis ea gendis vana

¶ Quod cenodoxia multiplex sit ac multiformis. Capitulum. iij.

e Tesi cetera vitia seu perturbatiōes vniformes ac simplices dicant: hec vero multiplex t multiformis ac varia vndiq; bellatori t ex omni pte victori occurrens. Nā t in habitu t in forma: in incessu: in voce: in opere: in vigilijs:

Vide ꝙ mu

in ieiunijs: in oratiõe: in remotiõe: in lectione: in sciẽtia in taciturnitate: in obediẽtia: in humilitate: in longanimitate: militez xp̃i vulnerare conat̃: ⁊ velut quidã ꝑniciosissimus scopulus tumentibus vndis obtect⁹: improuisum ac miserabile naufragiũ scdõ nauigantibus vento dũ nõ cauetur nec preuidet̃ importat.

¶ Quomodo monachum cenodoxia a dextris ⁊ a sinistris impugnet. Capitulum. iiij.

i Taq̃ via regia volentez incedere ꝑ arma iusticie que a dextris sunt ⁊ a sinistris: oportet apostolica disciplina trãsire per gloriam ⁊ ignobilitatẽ: per infamiã ⁊ bonaz famã: ⁊ tanta cautiõe inter tumentes tẽptationũ fluctus gubernante discretiõe ⁊ flante nobis spiritu dñi: iter dirigere virtutis vt dextra leuaq̃ si paululũ deflectamus: sciamus nos perniciosis mox cautib⁹ illidẽdos. Ideoq̃ ꝑ sapientissimũ salomonem monemur. Ne diuertaris ad dexterã neq̃ ad sinistrã: id est ne tibi de virtutibus blandiaris: ⁊ dextris successib⁹ ac spiritalib⁹ extollaris: nec deflectẽs ad sinistrũ tramitẽ vitioꝝ: ꝑm aplm̃ gloriã tibi ex eis in tua cõfusione cõquiras. Nã cui sub specie succincte vestis ac nitide cenodoxia nõ potuit generari: pro squalida ⁊ inculta ac viliore conat̃ inferri. Quẽ nõ potuit per bonorem deijcere: hũilitate supplẽtat. Quem scientie ⁊ elocutionis ornatu nequiuit extollere: grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunet in palã: gloria vanitatis pulsat̃. Si illud cõtemnende glorie causa cõtexerit: eodẽ vitio elationis obtundit̃. Ne vana glorie contagio maculet̃: orationes ꝓlixas sub fratrũ vitat celebrare conspectu: ⁊ ꝙ eas latenter exerceat: nullũq̃ habeat consciuz facti: non effugit aculeos vanitatis.

2. Cor. 6.

Prouer. 4.

¶ Qua cõparatiõe mõstret̃ natura cenodoxie. Ca. v.

p Ulcre seniores nostri naturã morbi huius in moduz cepe bolborũq̃ describunt que vno decorticata tegmine: alio rursum inueniuntur induta: totiensq̃ reperiuntur obtecta: quotiens fuerint expoliata.

¶ Quod cenodoxia nec beneficio solitudinis extinguatur. Capitulum. vj.

i N solitudinẽ q̃ cunctoꝝ mortaliũ cõsortia gl̃ie causa fugientẽ: persequi nõ desistit. Quãtoq̃ amplius vniuersuz quis vitauerit mundũ: tanto eũ acrius insequit̃. Alium ꝙ patientissimus sit operis ac laboris: aliũ ꝙ ad obediendum ꝓmptissimus: aliũ ꝙ humilitate ceteros preponderet: conat̃ extollere. Alius sciẽtie: alius lectionis: alius vigiliaꝝ ꝓlixitate temptat̃. Nec alias quemq̃ hic morb⁹ nisi suis nitit̃ virtutibus sauciare: in his offendicula tendens interitus: quibus vite stipendia conquirunt̃. Uolentib⁹ quippe iter pietatis ac perfectionis incedere: nõ alibi inimici insidiantes: nisi in via qua ambu

lant: laqueos deceptionis abscondūt: ꝟm illam beati dauid sententiā. In via hac qua ambulabā absconderunt laqueū mihi: vt in hac ipa scz virtutū via qua gradimur: tendētes ad brauiū superne vocationis: nostris elati successib⁹ corruamus: obligatisq; pedib⁹ anime nostre cōcidamus: cenodoxie laqueis cōpediti. Et ita fit vt qui aduersarij cōflictu nō potuimus superari: nostri triūphi sublimitate vincamur: seu certe qd̄ est etiam aliud deceptionis genus: vt excedētes continētie vel nostre possibilitatis modum perseuerantiam nostri cursus infirmitate corporis intercedente perdamus.

¶ Quod cenodoxia cum deiecta fuerit: acrius resurgat ad luctamen. Capitulū. vij.

Omnia vitia superata marcescunt: ⁊ deuicta per singulos dies infirmiora reddunt: ⁊ vel loco vel tempore minuunt atq; deferuēt: seu certe a cōtrarijs virtutibus dissidentia: vel cauent facilius vel vitant: hoc vero deiectū: acrius resurgit ad luctam: ⁊ cū putat extinctum: sua morte vinacius cōualescit. Cetera generavitioꝝ eos tantū impugnare solent quos in certamine superarint: hoc vero suos victores acrius insectatur. Quātoq; fuerit validius elisum: tanto vehementius victorie ipsius elatione congreditur. Et hec est subtilis inimici versutia: vt militem christi proprijs faciat telis occūbere: quem hostilibus armis superare non potuit.

¶ Quod cenodoxia nec eremo nec etate deferueat. Capitulum. viij.

Aria interdū vitia sicut diximus etiā locoꝝ beneficio cōquiescunt: ⁊ materia peccati vel oportunitate eius ⁊ occasione subtracta lentescere solēt ⁊ minui: hoc vero cuz fugiēte deserta penetrat: nec loco nouit excludi: nec extrinsecus materia subtracta marcescere. Non enim aliunde q̄ virtutum eius quem impetit successibus animat. Quedam etiam processu temporis vt prefati sumus interdum molliunt atq; vanescunt: huic longeuitas nisi fuerit industria solerti ac prudenti discretione fundata: nō solum non officit: verumetiam maiora nouit fomenta congerere vanitatis.

¶ Qd̄ cenodoxia ꝑiculosior sit virtutib⁹ mixta. C. ix.

Postremo cetere perturbationes a contrarijs sibi virtutibus dissidētes: ⁊ ex aperto tāq̄ die claro bellantes: ⁊ superantur facilius ⁊ cauent: hec aūt virtutibus inserta ⁊ aciei permixta velut in nocte ceca dimicans: atrocius inopinatos decipit ⁊ incautos.

¶ Exemplum regis ezechie quemadmodum telo cenodoxie deiectus fuerat. Capitulum. x.

Ta nanq; ezechiam regē iude virū in omnib⁹ cōsumma
te iusticie: t sanctaꝝ scripturarū testimonio cōprobatū
post innumera virtutum preconia: vno elationis telo
4.Re.19. legimus fuisse delectus: t qui internecionē centū octoginta quin
q; milium de exercitu assyriozū: angelo sub nocte vastante: vna
prece valuit impetrare: vanitatis gloziatiōe superaſ. Cuius vt
preteream virtutū tam plurium catalogū: quē replicare, perlon
gum est: hoc vnum dicā. Qui post interdictū terminū vite moz
4.Re.20. tisq; diē: dñi sentētia prefinitū: quindecim annis vite metas ex
cedere vna oratione p̄meruit. Sole per decē gradus quos ad oc
casum tendēs iam illustrauerat revertēte: qui lineas quas abscef
su eius vmbra subsequens occupara:: suo rursum reditu fugās
duplicatū diē vniuerso orbi cōtra firas nature leges inaudito
miraculo prebuit: post tanta tāq; incredibilia signa: post tā im
Ibidem. manis documenta virtutū: qualiter fuerit successibus suis eli
sus: audi scripturam narrantē. In dieb⁹ inquit illis egrotauit
ezechias vsq; ad mortē: t orauit dñm t exaudiuit eū: dedit ei si
gnū. illud scz qō legimus de solis datum esse reditu per Esaiā
ppetam in quarto regnoꝝ libro: sed nō inquit scōm beneficia
que acceperat retribuit ei: quia elevatum est coz eius: t facta est
cōtra eū ira: t cōtra iudam t hierusalē: humiliatusq; est postea:
eo q̄ exaltatū esset coz eius: tam ipe q̄ habitatores hierusalē: t
idcirco nō venit sup eos ira dñi in diebus ezechie. Quā pernis
ciosus q̄ grauis est elationis morbus? Tāte iusticie tante virtu
tes tanta fides atq; devotio: que naturā ipsam ac totius mūdi
leges immutare meruerūt: vna elatione depereunt: ita vt vni
uersis virtutibus suis acti non fuissent: oblitioni traditis: iraꝝ
dñi cōfestim susc̄pisset: nisi eam resumpta humilitate placasset
vt qui de tam excelso meritoꝝ fastigio elatione impellente de
ciderat: nō nisi per eosdē rursum humilitatis gradus ad amissuꝝ
culmē accēderet. Uis aliud quoq; exēplū simili⁹ ruine p̄cipere.

¶ Exemplum regis ozie eiusdē morbi labe superati. Capitulum .xj.

Tias huius quem cōmemozauimus regis attanus: in
omnibus quoq; ipse scripture testimonio collaudatus:
post ingentia virtutum suarum preconia: post innume
2.Parał.26 ros triūphos quos devotionis ac fidei sue merito perpetrauit:
discę qualiter sit vane glozie elatione delectus. Et egressum est
inquit nomen ozie p̄ter quod auxiliaretur ei dominus t coz
roborasset illum. Et cum roboratus esset: elevatum est coz eius
in interitū suum: t neglexit dominū deum suū. Cernis aliud exē
plum ruine grauissime: t conspicis duos viros tā iustos tanq;
perfectos triumphis suis atq; victoriis fuisse cōfectos. Uñ vide
tis q̄ pernicios rerū secundarū soleant esse successus: ita vt qui
nō potuerunt aduersis frangi: p̄speris si incauti fuerint acrius

elidantur: ⁊ qui in conflictu atq; acie mortis euaserunt discrimina: tropheis proprijs triumphisq; succumbāt.

¶ Diuersa testimonia contra cenodoxiā. Cap̄.xij.

i Deo apl's monet. Nolite fieri inanis gl'ie cupidi. Et dominꝰ phariseos castigās. Quō inquit vos potestis credere qui gloriā abinuicē accipitis: ⁊ gloriam que a solo deo est nō queritis? De his et beatus dauid cū interminatiōe dicit. Quoniā deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placēt. Gal.6. Job.5. Ps̄.52.

¶ Quibꝰ modis cenodoxia monachū pulset. C.xiij.

s Olet etiā incipientiū mētes ⁊ eorum qui minus adhuc vel virtute animi vel sciētia ꝓfecerūt: aut ꝓpter sonū vocis extollere: qđ scz modulatius psallāt: aut ꝙ sint exesis carnibus vel corpore lautiores: aut ꝙ parentes diuites aut nobiles habeant: vel ꝙ militiā honoresq; cōtēpserint. Interdū etiam dignitates ⁊ opes q̄ forte nec apprehēdi quidē aliqñ potuissent: persuadet quēpiam ꝑfacile fuisse adepturū si perseuerasset in seculo: vana spe etiam de incertis inflās eū: ⁊ de his que nunq̄ possedit: velut qui ea cōtempserit gl'ia vanitatis extollēs

¶ Quemadmodum clericatus gradum suggerat ambiendum. Capitulū. xiiij.

n Onnunq̄ vero clericatus gradum ⁊ desiderium presbyterij vel diaconatus immittit. Quem si vel inuitus fuisset indeptus: tanta expleturum sanctitate ac rigore depingit: vt ceteris quoq; sacerdotibus prebere potuerit sanctitatis exempla: dein multos non solum conuersationis forma: verumetiam doctrina sua sermoneq; lucraturū. Facit etiam in solitudine vel in cellula commorantē: diuersorum domos ac monasteria mente atq; animo circūire: ⁊ plurimorum conuersiōes sub incitamēto imaginarie exhortationis acquirere. Agit itaq; infelix anima tali vanitate velut profundissimo sopore delusa: vt plerūq; huiusmodi cogitationū illecta dulcedine: ⁊ his oppleta simulacris: ne presentes quidem actus vel fratres valeat cōtemplari: dum his que cogitationū peruagatione vigilans somniauit: delectatur inherere quasi veris.

¶ Quomō cenodoxia mentē inebriet. Cap̄.xv.

m Emini cuiusdā senis cum in eremo scythie cōmorarer. Qui cū ad cellā cuiusdam fratris gratia visitatiōis aduenies ostio approximasset: audissetq; eū quiddam obmurmurantē intrinsecus: paululū subsistit: cognoscere volēs q̄d nam de scripturis legeret: vel sicut est moris operās memoriter recenseret. Cūq; pijssimus explorator aure diligēter applicita curiosius auscultaret: ita eū repperit huius spūs impugnatiōe pellectū: vt in ecclesia facere se crederet exhortatoriū plebi sermonē. Cūq; subsistēs senex audisset eū finisse tractatū: ⁊ mutato

rursum officio celebrare velut diaconū cathecuminis missam: tūc demū pulsauit ostium. Qui egressus occurensq; seni veneratione solita: introducēsq; eū quā olim venerit cogitationū suaꝝ consciētia remordēte ꝑquirit: ne scz diutius stans ad ostiū iniuriā pertulisset. Iocularitēr senex grateq; respondit: mō inquiens veni: quando tu missam cathecuminis celebrabas.

¶ Quod aliter vitia curari non possint nisi eorum radices ⁊ cause fuerint publicate. Cap̄.xvi.

b Ec idcirco inserere huic opusculo necessariū duxi: vt de impugnationū vi atq; ordine vitioꝝ: quib⁹ miserabilis aīa lacerat̄: nō solū rōe sed ēt exemplis instructi: ad deuitandos laqueos ⁊ multiplices decipulas inimici: cautiores esse possimus. Ita nāq; indifferēter hec ab egyptijs patrib⁹ proferunt̄ in mediū: vt oīm vitioꝝ certamina vel illa q̄ patiunt̄ vl̄ illa q̄ passuri sunt: iuniores relatione sua tanq̄ q̄ adhuc ea sustineāt: apud eos detegāt atq; denudēt: quo exponētib⁹ eis illusiones oīm passionū: q̄cūq; incipiētiū sunt ac feruētiū spū: collectationū suaꝝ arcana cognoscāt: ⁊ ea tāq̄ in speculo cōtēplātes: ⁊ cause vitioꝝ q̄b⁹ pulsant̄ ⁊ remedia doceant̄: futuroꝝ q̄ certaminū ꝯgressib⁹ anteq̄ supueniāt eruditi: q̄liter peccauere ⁊ occurrere eis vel cōfligere debeāt: instruant̄. Ut solēt ꝑitissimi medicoꝝ nō solū mederi p̄sentib⁹ morbis: verūetiā futuris peritia sagaci occurrere: eosq; p̄ceptis vel poculis salutarib⁹ p̄uenire: ita hi q̄ verissimi aīaꝝ medici: emersuras valitudines cordiū: spiritali collatione velut quodā celesti antidoto p̄necātes: in iunioꝝ mētib⁹ nō patiunt̄ adolescere: apiētes eis ⁊ causas imminentium passionum ⁊ remedia sanitatum.

¶ Qd̄ monach⁹ dz vitare mulieres ⁊ ep̄os. C.xvij.

q Uapropter hec est antiq̄t⁹ patrū ꝑmanēs nūc vsq; snia (quā ꝓferre sine mea cūfusione nō potero: q̄ nec germanā vitare potui: nec ep̄i euadere man⁹) oīmodis monachū fugere debere mulieres ⁊ ep̄os. Neuter eñ finit eū quē semel sue familiaritati deuinxerit: vel quieti cellule vlterius operā dare: vel diuine theorie ꝑ sctāꝝ reꝝ intuitū: purissimis oc̄lis inherere.

¶ Remedia quibus cenodoxiam vitare possimus. Capitulum.xviij.

i Deoq; athleta christi qui verum ac spiritalē agonem legitime certare desiderat: hanc multiformem variāq; bestiam omnimodis superare festinet. Quā nobis ex omni parte velut multiplicem nequitiā occurrentem: tali remedio poterimus euadere: vt cogitantes illud dauiticum eloquium: Dominus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent. Primitus nihil ꝓposito vanitatis ⁊ inanis glorie capessende gr̄a: nosmetipsos facere permittamus. Deinde ea que bono initio se

Ps̄.lij.

cerimus obseruatione simili custodire nitamur ne oēs laborū nostrorum fructus post irrepens cenodoxie morbus euacuet. Quicq̄d etiā in ꝯuersatione fratrū mime cōmunis vsus recipit vel exercet: omni studio vt iactantie deditū declinemus: ⁊ ea q̄ nos possunt inter ceteros notabiles reddere ac veluti solis facientib⁹ laus apud boies sit conquirenda vitemus. His enim vel maxime indicijs cenodoxie: letale contagium nobis inherere monstrabitur. Quod facillime poterimus effugere: si considerem⁹ nō solū fructū laboꝝ nr̄oꝝ nos penitus missuros quoscūq̄ cenodoxie proposito fecerimus: sed etiā reos magni criminis factos: eterna supplicia velut sacrilegos soluturos: vtpote qui ad iniuriā dei opus qd̄ eius obtentu nos oportuit agere: hominum gr̄a maluimus exercere: ab eo qui occultoꝝ est conscius homines deo: ⁊ gloriā mundi glorie domini pretulisse conuicti.

¶ Explicit de spiritu cenodoxie liber vndecimus.

¶ Incipit annotatio capitulorū libri duodecimi de spiritu superbie.

Ca. j. Prohemiale.

ij Quod superbie duo sint genera.

iij Quod superbia omnes pariter virtutes auferat.

iiij Quod ob superbiam lucifer ille de archangelo factus est diabolus.

v Quod fomites vitiorum omniū de superbia pullulēt.

vj Quod superbie vitium sit in ordine colluctationis extremum: tempore tamen ⁊ origine primum sit.

vij Quod tantum sit malum superbie vt ipsum deum aduersarium habere mereatur.

viij Quemadmodum deus superbiam diaboli virtute humilitatis extinxerit: ⁊ diuersa super hoc testimonia.

ix Quēadmodū nos quoq̄ superbiā superare possumus.

x Quod nemo possit perfectionem virtutū vel promissam beatitudinem suis tantū viribus obtinere.

xj Exemplum latronis siue dauid vel vocationis nostre ad dei gratiam demonstrandam.

xij Quod nullus sit labor qui possit repromisse beatitudini comparari.

xiij Traditio seniorum de consequenda puritate.

xiiij Quod adiutorium dei laborantibus tribuatur.

xv A quibus perfectionis viam discere debeamus.

xvj Non posse nos sine misericordia ⁊ inspiratione dei ad ipsum laborē obtinende perfectionis accedere.

xvij Testimonia diuersa quibus euidenter ostenditur nihil posse nos quod ad salutem nostram pertinet sine adiutorio dei perficere.

xviij Quod non solum in naturali conditione sed etiam in

quotidiana dispensatione dei gratia muniamur.
xix Quod hec fides ab antiquis patribus sit tradita de gratia dei.
xx De eo qui propter blasphemiã traditus est immũdissimo spiritui.
xxj Exemplũ ioab regis iude quo ostẽditur quid propter superbiam meruerit.
xxij Omnem animam superbã subdi spiritalibus nequitijs illudendam.
xxiij Nõ perfectio attingi nisi hũilitatis virtute nõ possit.
xxiiij Quos spiritalis superbia pulset quonsꝫ carnalis.
xxv Descriptio carnalis superbie: vel quemala in monachi mente parturiat.
xxvj Quod male fundatus quis ad deteriorem statum quotidie prolabatur.
xxvij Expositio vitiorum que p morbũ superbie generant.
xxviij De fratris cuiusdam superbia.
xxix Judicia quibus supbia carnalis: aie ineſſe cognoscat.
xxx Depefactus quis p supbiã alijs ꝛ preesse desideret.
xxxj Quomodo superbiam vincere: vel ad perfectionẽ pervenire possimus.
xxxij Quomodo depopulatrix omnium virtutum superbia per verã humilitatem possit extingui.
xxxiij Remedia aduersus morbum superbie.
Explicit annotatio capitulorum.

Incipit liber. xij. de spiritu superbie. Cap. j.

Etauum quod ⁊ extremum aduersus spiritum superbie nobis certamen est. Qui morbus licet virtimus fit in conflictu vitiorum: atꝫ in ordine ponatur extremus: origine tñ ⁊ ꝛpe primus est. Seuissima ⁊ supiorib⁹ cũctis immanior bestia: pfectos maxime tẽptãs: ⁊ prospemodum iam positiones in consummatione virtutum: morsu dirissimo depascens.

Quod superbie duo sint genera. Capitu. ij.

Ius duo sunt genera. Unũ hoc quo diximus spiritales viros summosꝫ pulsari: aliud quod etiam incipientes carnalesꝫ complectitur. Et licet vtrũqꝫ superbie genus tam in deum ꝙm in homines noxia inflet elatio: tamẽ illud primum specialiter refertur ad deum: secundum ad homines proprie ptinet. Cuius originẽ ac remedia in posteriorib⁹ libelli huius donante deo inquirimus possumus exequemur. Nunc de illo priore quo prefati sumus perfectos precipue temptari: propo

situm nobis est pauca differere.

¶ Quod superbia omnes ꝑiter virtutes auferat. Capitulum.iij.

Nullum est igitur vitium aliud quo ita omnes virtutes exhauriat: cũctaq; iustitia ⁊ sanctitate hominẽ expoliet ac denudet vt superbie malum: tanq̃ generalis quidam ac pestifer morbus non vnũ membrorum partẽve eius debilitare contentus: sed solidũ corpus letali corrumpit exitio: ⁊ in virtutũ iã fastigio collocatos: grauissima ruina deijcere ac trucidare conatur. Omne nãq; vitium suis est terminis ⁊ fine cõtentum: ⁊ licet contristet alias quoq; virtutes: contra vnam tñ principaliter tendit: eamq; specialiter opprimit ⁊ impugnat. Et vt hoc ipsum qđ dicimus clarius possit intelligi: gastrimargia: id est appetitus ventris: seu concupiscentia gulẽ: temperãtie rigorem corrumpit: castitatẽ libido contaminat: ira patientiam vastat: vt nonnunq̃ vni quis deditus vitio: alijs virtutibus non penitus destituatur: sed illa tantum virtute truncata que e diuerso emulo sibi vitio repugnãte succũbit: reliquas possit vel ex parte retinere: hec vero cũ infelicem possederit mentẽ: vt quidam seuissimus tyrannus sublimissima capita arce virtutum: vniuersam funditus ciuitatem diruit atq; subuertit. Excelsa quondã sanctitatis menia: vitioꝝ solo coequans atq; permiscens: nullam deinceps imaginem libertatis anime sibi subdite superesse concedit. Quantoq; ceperit ditiorem: tanto grauiori seruitutis iugo subditum vniuersis virtutũ facultatibus crudelissima depredatione nudabit.

Superbia omnia auferet bona.

¶ Quod ob superbiam lucifer ille de archangelo factus est diabolus. Capitulum.iiij.

Et vt grauissime tyrannidis eius potentiam agnoscamus: angelum illũ qui pre nimietate splendoris ac decoris sui lucifer nuncupatus est: nullo alio q̃ hoc vitio deiectũ celitus inuenimus: ⁊ ex illa beata sublimitate angelorum telo superbie vulneratũ: ad inferna fuisse collapsuꝫ. Si igitur tanta virtute tãte potentie prerogatiua decoratũ vna elatio cordis potuit de celestibus ad terrena deuoluere: qua nos obseruantia carnis fragilitate circũdatos cauere oporteat: ipsius ruine magnitudo demonstrat. Quemadmodũ vero huius morbi virus perniciosissimũ deuitemꝰ: instrui poterimus: si ruine ipsius causas atq; originẽ ꝑsequamur. Nũq̃ eñ curari languor nec remedia poterunt malis valitudinibꝰ exhiberi: nisi priꝰ inquisitione sagaci origines eaꝝ inuestigent̃ ⁊ cãe. Hic nanq; indutus diuina claritate: ⁊ inter ceteras supernas virtutes conditoris largitate prefulgens: splendorem sapientie ⁊ virtutum pulchritudinẽ qua ornabatur gratia creatoris: nature sue poten

Superbie origo

eia non munificentie illius beneficio se credidit obtinere. Et ob
hoc elatus tanq̄ qui ad perseverantiam puritatis huius diui-
no nō egeret auxilio deo se similem indicauit: vtpote q̄ nullius
indigeret quemadmodum deus liberi scilicet arbitrij facultate
cōfisus: per illā credens affluenter oīa sibimet suppeditari: que
ad cōsummationē virtutū: vel perennitatē summe beatitudinis
pertinerēt. Hec ei sola cogitatio facta prima ruina est. Ob quā
desertus a deo quo se credidit nō egere: instabilis repente t nu-
tabundus effectus: t infirmitatē ppie nature persensit: t beati
tudinē q̄ dei munere fruebat: amisit. Et qz dilexit verba precipi
tationis q̄bus dixerat. In celū cōscendā: t linguā dolosam qua
Esa. 14. vel de se dixerat. Ero similis altissimo: vel de adā t eua. Eritis
Gen. 3. sicut dij. Propterea deus destruet illū in finē: euellet eū t emigra
Ps. 51. bit de tabernaculo suo: t radicē eius de terra viuentiū. Tūc rui
nā eius videtes insti timebūt: t sup eū ridebunt dicētes (qō etiā
fine fine ad hos q̄ se sine protectione auxilioq̄ dei summū bonū
Ibidem. pficere posse cōfidūt: iustissime diriget) Ecce homo qui non po-
suit deū adiutorem suū: sed speranit in multitudine diuitiarum
suarum: t preualuit in vanitate sua.

¶ Qō fomites vitioz oīm: de superbia pullulēt. Ca. v.

Ec est prime ruine causa: t origo principalis morbi.
b Qui rursum p illū qui fuerat a se delectus in ꝓpria
stō serpens: infirmitates omniū vitioz t materias ger
minauit. Dū enī gloriam detractis: arbitrij libertate t industria
sua credidit se posse cōquirere: etiā illā ꝓdidit quā adeptus fue-
rat gratia conditoris.

¶ Quod superbie vitiū sit in ordine colluctatiōis extre mū: tempore tamē t origine primū sit. Capitulū. vj.

Tacq̄ exēplis ac testimonijs scripturarū mānifestissime
i cōprobatur: superbie labē cū posterior sit in ordine cōflic
tuū: origine tamē anteriorē esse: omniumq̄ peccatorū
t criminū esse principium: nec sicut cetera vitia solūmodo con-
trariam sibi virtutem: id est humilitatem tantum extinguere:
verūetiam cunctarum simul interemptricem esse virtutum: nec
mediocres tantum parvosq̄ temptare: sed maxime in fortitu-
dinis culmine consistentes. Ita cū de hoc spiritu ꝓpheta cōme
morat. Et esce eius electe. Ideoq̄ beat⁹ dauid licet tanta circun
spectione: cordis sui custodiret arcana: vt ad eū quē secreta con
scientie sue nō latebant audenter pclamaret. Domine nō est exal
Ps. 130. tatum cor meū: neq̄ elati sunt oculi mei: neq̄ ambulaui in ma
gis neq̄ in mirabilibus super me: nisi humiliter sentiebam. Et
Ps. 100. Iterum. Non habitabit in medio domus mee faciens superbiā
Sciens tamen q̄ difficilis sit etiam perfectis ista custodia: nō
de sua tantum presumit industria: sed orans domini implorat

auxilium vt huius inimici telum possit insauciatus euadere: dicēs. Nō veniat mihi pes superbie. pauens ac metuens ne in illud incidat quod dicitur de superbis. Deus superbis aduersatur. Et iterum. Immundus est apud deum omnis qui exaltat cor suum. Ps. 35. Jacobi. 4.

¶ Qd tantū sit malum superbie vt ipsum deum aduersarium habere mereatur. Capitulum. vij.

Tantū est malū superbie: vt nō angelū nō alias virtutes sibi cōtrarias: sed ipsum deū aduersariū habere mereatur. Notandū siquidē est: q̄ nequaq̄ dixerit sup̄ his qui ceteris sunt vitijs inuoluti q̄ habeāt sibi deū resistentē: id est gastrimargis: fornicarijs iracundis seu philargyris aduersat: sed solis superbis. Illa nāq̄ vitia vel in vnūquēq̄ delinquentium tātummō retorquent: vel in suos p̄ticipes: id est in alios homines vident admitti: hec vero p̄prie pertingit ad deū: ⁊ idcirco eum specialiter digna est habere contrarium.

¶ Quemadmodum deus superbiam diaboli virtute humilitatis extinxerit: ⁊ diuersa super hoc testimonia. Capitulum. viij.

Deo vniuersitatis creator ⁊ medicus de': causam p̄ncipiūq̄ morbor̄ sup̄biā esse cognoscens: cōtrarijs sanare cōtraria p̄curauit: vt ea scz que p̄ sup̄biam corruerāt p̄ humilitatē resurgerent. Ille nāq̄ dicit. In celū cōscendā. Hic dicit. Hūiliata est in terra anima mea. Ille dicit. Et ero similis altissimo. Hic cū esset in forma dei exinaniuit semetipsum formā serui accipiens: huiliauitq̄ se factus obediēs vsq̄ ad mortem. Ille dicit. Super astra dei exaltabo solium meum. Iste dicit. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Ille dicit. Nescio dominum ⁊ israel non dimittam. Iste dicit: Si dixero quia non noui eum: ero similis vobis mendax: sed noui eum: ⁊ mandata eius seruo. Ille dicit. Mea sunt flumina: ⁊ ego feci ea. Iste dicit. Nō possum ego a meipso facere quicq̄: sed pater meus in me manens ipse facit opera. Ille dicit. Mea sunt omnia regna mūdi ⁊ gloria eor̄: ⁊ cui voluero do ea. Iste cum diues esset pauper effectus est: vt eius inopia nos diuites redderemur. Ille dicit. Sicut colligunt̄ oua que derelicta sunt: sic vniuersam terrā ego cōgregaui: ⁊ nō fuit qui moueret pennā ⁊ aperiret os ⁊ ganniret. Iste dicit. Similis factus sum pellicano solitario: vigilaui ⁊ factus sum sicut passer solitarius in tecto. Ille dicit. Exiccaui vestigio pedū meor̄ omnes riuos aggerū. Hic dicit. Nūquid nō possum rogare patrē meū: ⁊ exhibebit mihi mō plusq̄ duodecim milia legiones angelorum. Si principalis ruine causam ⁊ salutis nostre fundamēta perspeximus: a quo ⁊ qualiter vel ista

Esa. 14. Phil. 2. Esa. 14. Matt. 11. Exo. 5. Joan. 7. Job. 14. 2. Cor. 8. Esa. 10. Ps. 101. Esa. 37. Mat. 26.

iacta sint: vel illa emerserint: quēadmodū deuitare tā atrocē mortē supbie debeamus: vel illius ruina vel huiꝰ doceamur exēplo.

¶ Quemadmodum nos quoq; superbiam superare possimus. Capitulum.ix.

Itaq; hunc nequissimi spiritus laqueū taliter poterimꝰ euadere: si in singulis quibus senserimus nos virtutibus ꝓfecisse: illud apostolicū dixerimꝰ. Nō ego sz gratia dei mecū: ⁊ gratia dei sum id quod sum: ⁊ deū esse qui operatur in nobis: ⁊ velle ꝑficere pro bona voluntate: dicente etiam ipso auctore salutis nr̄e. Qui manet in me: ⁊ ego in eo: hic fert fructū multū: qz sine me nihil potestis facere. Et nisi dominus edificauerit domū: inuanū laborauerūt qui edificant eam. Nisi dn̄s custodierit ciuitatē: frustra vigilant qui custodiunt eam. Et vanū est vobis ante lucē surgere. Quia nō est volentis neq; currentis: sed miserentis dei.

1.Cor.15. Joan.15. Ps.126. Roma.9.

¶ Qd nemo possit ꝑfectionē virtutū vel ꝓmissam beatitudinē suis tantū viribus obtinere. Capitulū.x.

Ullius namq; q̄uis volentis ⁊ currentis tam idonea potest voluntas esse vel cursus: vt carne spiritui repugnante circundatus valeat tantum ꝑfectionis premiū ⁊ palmā integritatis ac puritatis attingere: nisi fuerit diuina miseratione ꝓtectus: vt ad illud qd magnopere vult ⁊ quo currit: ꝑuenire mereat. Omne em̄ datū bonū ⁊ omne donū perfectū desursum est: descēdens a patre luminū. Quid em̄ habes qd nō accepisti. Quod si accepisti. quid gloriaris quasi nō acceperis.

Jacobi.1. 1.Cor.4.

¶ Exemplū latronis siue dauid vel vocatiōis nostre ad dei gratiā demonstrandam. Capitulum.xj.

Si em̄ vel illum latronem ob vnā cōfessionē introductū in paradisum recordemur: intelligimus eū non cursus sui merito tātam beatitudinē cōsecutum: sed dono dei miserētis indeptū. Vel si reminiscamur dauid regis duo tā grauia tāq; immania crimina vno penitudinis sermōe deleta: nec hic videmus ad indulgentiā tanti criminis obtinendā laboris equiparasse merita: sed dei gratiā supabundasse: qui vere penitudinis occasione accepta: tantā peccatorū materiā sub vnius verbi plena cōfessione cōsumpsit. Principiū quoq; discutiētes vocatiōis ac salutis hūane: qua nō ex nobis nec ex operibꝰ nostris s̄m apl̄m: sed dei sumus dono gratiaq; saluati: liquido poterimus aduertere quēadmodū ꝑfectionis summa nō volētis neq; currētis: sz miserentis est dei: q̄ nequaq̄ laboꝝ vel cursus nr̄i merito cōpensante: vitioꝝ nos facit esse victores: nec equiparāte nr̄e voluntatis industriā: tā arduū integritatis culmē subiugata q̄ vtimur carne cōscendere. Nulla siquidē corporis huius afflictio nullaq; cordis cōtritio ad capessendā verā illā interio-

Eph.2. Roma.9.

ris hominis castitatē pōt esse condigna: vt tantā puritatis virtutē angelis solis ingenitā celiq; vernaculam: nudo hūano labore: id est sine adiutorio dei valeat obtinere: qz totius bonitatis effectus ab illius profluit gratia: q̄ tantā perennitatē beatitudinis ⁊ immensitatē glorie: exigue voluntati breuiq; ac paruo cursui nostro: multiplicata largitate donauit.

¶ Quod nullus sit labor qui possit repromisse beatitudini comparari. Capitulum.xij.

o Omnis eñ longeuitas vite presentis: cū ad illā future glie perennitatē respexeris: euanescit: ⁊ dolores cuncti cōtēplatione illius immēse beatitudinis effugant: atq; vt fum⁹ ad nihil extenuati liquescūt: ⁊ nusq̄ vt fauilla cōparēt.

¶ Traditio seniorū de cōsequēda puritate. Cap.xiij.

q Uapropter iam tēpus est: vt ipsis q̄bus tradūt verbis patrū sententiā pferamus. eoꝝ scz q̄uiā pfectiōis ⁊ qualitatē eius nō verboꝝ iactātia depinxerūt: sed poti⁹ re ⁊ ope ac virtute spūs possidentes: experimētis eā pprijs ⁊ exemplis certissimis tradiderūt. Aiunt itaq; nō posse ad purū quempiā carnalibus vitijs emūdari: nisi vniuersum laborē suū atq; conatū ad tāte pfectionis finē intellexerit nō posse sufficere: nec eā nisi miseratione dei ⁊ adiutorio cōprehēdi: nō tā tradētis institutione q̄ affectu atq; virtute ⁊ experimētis pprijs eruditus agnoscat. Ad capessenda nāq; tā magnifica tāq; p̄celsa puritatis ⁊ integritatis p̄mia: q̄tuslibet ieiuniorū vigiliarū lectionis ⁊ solitudinis ac remotionis labor fuerit impensus: cōdign⁹ esse nō poterit q̄ hec industrie sue merito vel laboris obtineat. Nunq̄ eñ diuinū munus labor pprius humanave cōpensabit industria: nisi deside ranti diuina fuerit miseratione concessum.

¶ Qd adiutoriū dei laborantibus tribuat. Cap.xiiij.

n Ec hoc dico vt hūanos conatus euacuās ab industria ⁊ laboris intentione quēq̄ reuocare cōtendā. Sed plane cōstantissimi nō mea sed senioꝝ sentētia definio: pfectionē q̄dē sine his oīno capi nō posse: his aūt solis sine gratia dei posse eā a memine cōsūmari. Ut eñ dicim⁹ conat⁹ hūanos appbēdere eā p seipos sine adiutorio dei nō posse: ita pnūciam⁹ laborātib⁹ tñ ac desudātib⁹ misericordiā dei gr̄amq; cōferri: ⁊ vt verbis apl̄i loq̄r: volētib⁹ ⁊ currētib⁹ īpertiri: ꝟm illd qd etiā in psalmo octogesimooctauo ex psona dei cantat. Posui adiutoriū in potente: ⁊ exaltaui electū de plebe mea. Dicim⁹ eñ ꝟm saluatoris sñiam dari q̄dē potentib⁹: ⁊ apiri pulsantib⁹: ⁊ a q̄rētib⁹ inueniri: sz petitionē ⁊ inq̄sitionē ⁊ pulsationē nr̄am nō esse cōdignā: nisi misericordia dei id qd petim⁹ dederit: vel aperuerit qd pulsam⁹: vel illud qd q̄rim⁹ fecerit inueniri. Presto est nāq; occasione sibi tantummodo a nobis bone voluntatis ob- Matt. 7.

lata: ad hec omnia cõferẽda. Amplꝰ essi ille ꝙ nos: pfectionẽ sa
lutẽcꝫ nr̃am desideraꝛ t expectaꝛ. Et intantũ beaꝰ dauid puerũ
sui operis ac laboris ꝓpria tñ industria nõ posse nonerat obti
nere: vt a dño ꝓmereꝛ directionẽ suoꝝ opeꝝ iteꝛata ꝑce deposce
ret dicẽs. Et opera manuũ nr̃arũ dirige sup nos t opus manuũ
nr̃arũ dirige. Et rursuꝫ. Cõfirmaꝫ dꝰ eꝰ qõ opatus es in nobis t

ps. 89.

¶ Al quibꝰ pfectionis viã discere debeam?. Capi. xv.

Deocꝫ si ad verã cõsummationẽ virtutũ volumus effe
ctu t opere peruenire: illis debemus aquiescere magi
stris ac ducibꝰ: q̃ hãc nõ vaniloqua disputatiõe somnia
tes: sed reatꝰcꝫ experimẽtis apprehendẽtes: nos quoꝫ docere
atcꝫ ad eã dirigere similiter possint: t viã qnẽadmodũ pueniaꝫ
mus ad eã: certissimo tramite demonstrare: quicꝫ ad hanc fide
se potius pueniss ꝙ laborũ merito restabanꝯ. Quibꝰ etiã ꝑ pcꝫ
pium sui cordis acquisita puritas cõferebat vt magis magisꝫ
se deprimi peccatis agnoscerẽt. Tanta nancꝫ in eis delictoꝝ cõ
puctio p dies singulos angebat: quãta puritas animi pficisset.
Trabebãtcꝫ ingiter intimo corde suspiria: eo ꝙ semetipsos sen
tirent neqnaꝙ posse delictorũ nexus ac maculas detrahere: que
eis p multiplices cogitationũ minutias ingerebanꝯ. Et idcirco
future vite stipẽdia nõ operũ sperare se merito: ꝛ misericordia
dñi pclamabãt: nihil sibi de tanta circũspectione cordis aliorũ
comparatione donantes: ꝗppe qui bancipsam nõ sine industrie
sed diuine gratie ascribebãt: nec blãdientes sibi de inferiorũ ac
tepidioꝝ negligẽtia: sed cõtẽplatione portꝰ illoꝝ quos vere pctõ
carere: atcꝫ in regno celorũ iã eterna beatitudine pfrui nonerãt
humilitate ppetuã cõquirebãt: atcꝫ ita cõsideratione hac t ela
tionis ruinã pariter declinabãt: t quo tenderẽt vel qõ dolerent
semp inueniebãt: intelligẽtes semetipsos ad illã puritatem cor
dis quã cupiãt: obũstente carnis sarcina puentre non posse.

¶ Non posse nos sine misericordia t inspiratiõe dei ad ipsum laborem obtinende perfectionis accedere. Capitulum. xvi.

Sic ẽm traditiones t institutiones eoꝝ fic ad eã festina
re debemus ieiunijs: vigilijs: orationibus: contritioni
cordis t corporis operi dãtes: ne dec ola/morbo hoc in
stante enacuemus. Non solum nancꝫ ipsam pfectionem opoꝛ
tet credere nr̃a industria nos vel labore nr̃o possidere nõ posse:
sed ne decipsa quidẽ que illius exercemus obtentu: id est labo
res cõatusꝫ nostros ac studia: sine diuine protectionis auxilio
inspirationisꝫ eiꝰ t castigationis atcꝫ exhoꝛtatiõis gr̃a posse
pficere: quã scz cordibꝰ nostris: vel p aliũ solet vel p semetipsu
nos, visitans, clementer infundere.

¶ Testimonia diuersa quibus euidenter ostenditur: nihil posse nos quod ad salutem nostram pertinet sine adiutorio dei perficere. Capitulum. xvij.

Postremo instruit auctor salutis nostre: quid nos oporteat in singulis q̄busq; q̄ gerim⁹: nō mō sentire sz etiā cōfiteri. Nō possum ego inq̄t a meipso facere quicq̄: pater autē in me manens ipse facit opa. Ille ex p̄sona hoīs assumpti dicit nihil a semetipso posse se facere: ⁊ nos cinis ⁊ terra in his que ad nr̄az salutē pertinent: arbitramur nos adiutorio dn̄i nō egere. Discamus itaq; ⁊ nos p̄ singula: nr̄am simul infirmitatē ⁊ illi⁹ adiutoria sentientes quotidie p̄clamare cū sanctis. Impulsus versatus sum vt caderem: ⁊ dn̄s suscepit me. Fortitudo mea ⁊ laudatio mea dn̄s: ⁊ factus est mihi in salutē. Et nisi q̄r dn̄s adiuuit me: paulominus habitauerat in inferno aīa mea. Si dicebā motus est pes meus: misericordia tua dn̄e adiuuabat me. Scōm multitudinē dolor̄ meor̄ in corde meo: cōsolationes tue letificauerūt animā meā. Uidētes etiam cor nostruz in timore dn̄i ⁊ patientia roborari dicam⁹. Et fact⁹ est domin⁹ firmamētū meū: ⁊ eduxit me in latitudine. Scientiā quoq; p̄fectu operum intelligentes nobis augeri: dicamus. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine deus meus illlumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar a temptatiōe: ⁊ in deo meo transgrediar murum. Dein sentientes etiam nosmetipsos fortitudinem tolerātie cōquisisse: ⁊ in semita virtutū facilius ac sine labore dirigi: dicamus. De⁹ qui precingis me virtute: ⁊ posuisti immaculatā viā meā. Qui p̄ficis pedes meos tanq̄ cerui: ⁊ sup̄ excelsa statuens me. Qui doces manus meas ad preliū. Cōsecuti etiā discretionem per quā roborati possimus aduersarios nr̄os elidere: p̄clamemus ad deū. Disciplina tua correxit me in finē: ⁊ disciplīa tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me: ⁊ non sunt infirmata vestigia mea. Et q̄r taliter sum roboratus scientia tua atq; virtute: inferā cōfidenter ea que sequūtur: ⁊ dicā. Persequar inimicos meos: ⁊ cōprehēdā illos: ⁊ nō cōuertar donec deficiāt. Cōterā illos nec poterūt stare cadēt subtus pedes meos. Rursum infirmitatis nr̄e memores: nec posse nos tā acerbos vitiorū hostes fragili carne circūdatos sine illi⁹ adiutorio superare: dicamus. In te inimicos nostros ventilabimus cornu: ⁊ in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non eñ in arcu meo sperabo: ⁊ gladi⁹ me⁹ nō saluabit me Saluasti eñ nos de affligentib⁹ nos: ⁊ odientes nos cōfudisti Sed etiam precinxisti me vitute ad bellum: ⁊ supplantasti oēs insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti mihi deorsum ⁊ odientes me disperdisti. Sz nec armis nostris posse nos vincere cogitātes: dicamus. Apprehende arma ⁊ scutum

Joan. 14.
Ps. 117.
Ps. 93.
Ps. 17.
Ibidem.
Ibidem.
Ibidem.
Ps. 43.
Ps. 17.
Ps. 34.

& exurge in adiutoriū mihi. Effunde frameā: & conclude aduersus eos qui psequunt me: dic aie mee salus tua ego sum. Et posuisti vt arcū ereū brachia mea: & dedisti mihi pectionē salutis tue: & dextera tua suscepit me. Quia nec patres nostri in gladio suo possederūt terrā: & brachiū eoz nō saluauit eos: sed dextera tua & brachiū tuū & illuminatio vultus tui: quoniā cōplacuisti in eis postremo vniuersa beneficia eius cū gratiaz actione mēte sollicita perlustrātes: sup bis omnib⁹ q̄ vel pugnauim⁹: vel illuminatione scientie: vel disciplinā discretionis ab eo consecuti sum⁹: vel q̄ suis nos armis instruxit: & virtutis singulo communiuit: vel qđ inimicoz nostroz nobis prebuit dozsum: & tribuit virtutē cōminuendi eos vt pulverem ante faciēventi: intimo cordis affectu clamemus ad eum. Diligā te oñe virtus mea: dñs firmamentū meū & refugiū meū & liberator me⁹. Deus me⁹ adiutor me⁹: & sperabo in eū. Protector me⁹ & cornu salutis mee: & susceptor me⁹: Laudans invocabo dominum: & ab inimicis meis salvus ero.

ps. 17.

¶ Quod non solum in naturali conditione: sed etiaz in quotidiana dispensatione dei gratia muniamur. Capitulum. xviij.

In omnibus creare dispensande sumur deo.

a Non solum pro bis ei gratias referentes q̄ vel rationabiles nos cōdidit: vel liberi arbitrij potestate donauit vel baptismi lagit⁹ est gfaz: vel scientiā legis adiutoriūq; cōcessit: sz̄ iēt̄ p bis q̄ erga nos quotidiana ei⁹ puidētia cōferūtur qđ scz ab aduersarioz nos infidis liberat: quod cooperat nobis vt carnis vitia superare possim⁹ qđ a periculis nos etiā ignorantes protegit: qđ a lapsu peccati communit: q̄ adiuuat nos & illuminat vt ipsum adiutoriū nr̄m qđ nō aliud quidam interpretari volunt q̄ legem intelligere & agnoscere valeamus: q̄ p negligentijs delictiq; nostris: eius inspiratione latenter cōpungimur: qđ dignatione eius visitati saluberrime castigamur: qđ ab eo nonnunq̄ etiam inuiti trahimur ad salutem. Postremo qz ipsum liberū arbitriū nostrū qđ pclin⁹ fertur ad vitia: ad meliozem dirigit frugem: & ad virtutū viā instigationis sue visitatione contorquet.

¶ Quod hec fides ab antiquis patribus sit tradita de gratia dei. Capitulum. xix.

b Hec est proprie erga deum humilitas: hec est antiquissimoz patrū sincera fides: que penes successoz eoz̄ intemerata nunc usq; perdurat. Cui fidei virtutes apostolice que sepenumero p eos manifestate sunt: nō solum: apud nos sed etiam apud infideles & incredulos: indubitatum testimonium reddunt. Qui simplicem piscatoz̄ fidē in corde simplici retinentes: non eam syllogismis: dialecticis & tullianis facū

dia spiritu cōcepere mundano: ꝛ experimēto vite fincere: actu ꝙ purissimo: correctione quoꝙ vitiorū ꝛ (vt verius dixerim) in ipsa pfectionis messe naturā oculatis indicijs deprehenderūt: sine qua nec pietas in deum: nec purgatio vitiorū nec emendatio morum: nec virtutum consummatio poterit apprehendi.

De eo qui propter blasphemiam traditus est immundissimo spiritui. Capitulum.xx.

Qui quendā de fratrū numero quē vtinā minime scissez
n siquidē post hec ordinis met gradu se passus est ꝓgrauari: qui pbatissimo cuidā senum vitio carnis semetipsꝫ grauissimo confessus est impugnari: nam contra vsum nature desiderio patiendi magis ꝙ inferendi ignominiā intolerabili estu libidinis vrebat: tum illum vt spiritalem verumꝙ medicū: interiorem causam morbi huius ꝛ originem protinus prudisse. Qui graviter suspirans: nequaꝙ ait tam neꝙ spiritui tradite dominꝰ permisisset: nisi aliquid blasphemasses in eū. Quo ille comperto: confestim procidit ad pedes eius in terram: summaꝙ admiratione pculsus: tanꝙ a deo cernens arcana sui pectoris patefacta: confessus est in dei se filium cogitatione impia blasphemasse. Unde perspicuū est eum qui superbie spiritu possideatur: vel qui in deum blasphemus extitit: tanꝙ qui irroget illi iniuriā a quo puritatis speranda sunt dona: pfectionis integritate priuari: ꝛ sanctificationem castimonie non mereri.

Exemplū ioas regis iude quo ostenditur quid propter superbiam meruerit: Capitulum.xxj.

Legimus tale aliquid in paralipomenon libro. Ioas cū
i rex iuda septem annorum ab ioiada pontifice ascit⁹ in regnum atꝙ in omnibus quoad vixit memoratus pontifex testimonio scripture laudatus est. De quo post obitum ioiade audi quid scriptura cōmemorat: ꝛ quemadmodum elatus superbia ignominiose fuerit traditꝰ passioni. Postꝙ autē obiit ioiada: ingressi sunt principes iuda: ꝛ adorauerunt regem. Qui delinitus obsequijs eorum acquieuit: ꝛ dereliquerunt templū dñi dei patrum suoꝝ: seruieruntꝙ lucis ꝛ sculptilibus: ꝛ facta est ira magna contra iudam ꝛ hierusalem propter hoc peccatū. Et post pauca. Cunꝙ euolutus esset annus ascendit contra eum exercitus syrie: venitꝙ in iudam et hierusalem: et interfecit cunctos principes populi: atꝙ vniuersam predam miserunt regi damascum. Et certe cum permodicus venisset numerus syroꝝ: tradidit dominus in manibus eorum infinitam multitudinem: eo ꝙ dereliquissent dominū deus patrum suorū. In ioas ꝗꝫ ignominiosa exercuere iudicia: ꝛ abeūtes dimiserūt eū

2. Par. 24

in languoribus magnis. Uides q̄ flagitiosis ac sordidis passionibus tradi mereat superbia? Qui enim elatus arrogantia vt deum se passus est adorari: traditur ꝑm apostolum in passiones ignominie ⁊ in reprobum sensum: vt patiatur ea que non conuenit. Et quia dicēte scriptura. Immundus est apud deū omnis qui exaltat cor suum: iste qui tumida cordis elatiōe inflatus est turpissime confusioni traditur deludendus: vt humiliatus taliter sentiret semetip̄m esse vel immundicia carnis ⁊ conscientia impure passionis immundum: quod animi sui noluerat elatione sentire: ⁊ vt carnis ignominiosa cōtagio patefaceret immundiciam cordis eius occultā quam superbie malo contraxerat: ac manifesta pollutione corporis sui ꝓbaret impurus: qui per elationē spiritus factum se non sentiebat immundum.

Ro. s.

¶ Omnem animam superbam subdi spiritalibus nequitijs illudendam. Capitulum. xxij.

Quibus manifeste ꝓbatur omnem animā que supbie fuerit tumore possessa: intellectualibus syris id est nequitijs spiritalibus tradi: eamq; passionib⁹ carnis inuolui: vt saltem vitijs humiliata terrenis: immundā se carnaliter pollutāq; cognoscat: que tepore mētis erecta immundā se in cōspectu dei per elationē cordis effectā intelligere ante non potuit quo vel sic humiliatus quis a pristino tepore discedat: ⁊ ignominia carnaliū passionū deiectus atq; confusus: ad spiritalem feruorem deinceps semetip̄m ardentius conferre festinet.

¶ Quod perfectio attingi nisi humilitatis virtute nō possit. Capitulum. xxiij.

Uidenter itaq; monstratur non posse quemq̄ perfectionis finem ac puritatis attingere nisi per humilitatē veram: quā primitus fratribus reddēs: deo quoq; in penetralibus cordis exhibeat: credens sine protectione eius atq; auxilio per singula sibi momēta delato: perfectionē quam cupit ⁊ ad quā magnopere currit: se penitus obtinere non posse.

¶ Quos spiritalis superbia pulset: quosq; carnalis. Capitulum. xxiiij.

Ucusq; de spiritali superbia qua diximus ꝑfectos quosq; pulsari: quantū tenuitas ingenij nostri preualuit donāte deo dixisse sufficiat. Qd superbie genus non multis cognitū nec expertū est: quia nec plures studēt ꝑfectā cordis apprehendere puritatem: vt ad hos preliorum gradus valeant peruenire: nec precedentium vitioꝝ quorum in singulis libellis naturā pariter remediaq; premisimus: ꝓcuratur vlla purgatio Sed illos solummodo pulsare solet: qui deuictis superioribus vitijs iā propemodū sunt in virtutuꝫ culmine collocati. Quos

quia lapsu carnali subtilissimus hostis superare nō quiuit: spiritali ruina deijcere ac supplantare conatur: per hanc illos vniuersis veterū stipendiorum meritis multo labore quesitis spoliare contendens. Ceterum nos qui adhuc terrenis sumus passionibus inuoluti: nequaq̄ hoc modo tēptare dignatur: sed crassiore ⁊ vt ita dixerim carnali elatione supplātat. Et idcirco de hac quoq; qua maxime nos seu nostre mensure homines ac precipue iuniorum vel incipientium mentes periclitari solēt: necessariū reor ꝟm promissionē nostrā pauca depromere.

¶ Descriptio carnalis superbie: vel que mala in monachi mente parturiat. Capitulum.xxv.

Hec igit̄ quā diximus carnalis sup̄bia: cū tepido ac male arrepto renūciationis p̄ncipio in monachi resederit mēte: de pristino ac seculari eū tumore adverā xp̄i hūilitatē descēdere nō permittēs: primū inobediētē eū reddit ⁊ asperū: deinde mitē atq; affabilē esse nō patit̄: equalē, q̄ fratrib⁹ fieri cōmunēq; nō sinit: nec ꝟm dei ac saluatoris nr̄i mādatū spoliari terrenis opib⁹ nudariq; cōcedit: ⁊ cū renunciatio nihil aliud sit nisi mortificationis ⁊ crucis indiciū: nec valeat alijs inchoari vel cōsurgere fundamētis: q̄ vt se nō solū actibus huius mundi spiritalr̄ nouerit interemptū: verū etiā corporalr̄ quotidie credat eē moriturū: ecōtrario facit eū vitā sperare longeuā: infirmitates p̄ponit ei p̄lixas ⁊ multas: cōfusionē q̄ incutit ac pudorē. Si nudus effect⁹ alienis ⁊ nō p̄prijs facultatib⁹ cep̄it sustētari: p̄suadet etiā multo esse melius victū indumētūq; sibi sua potius q̄ aliena substātia ministrari: scōm illud scz qd̄ quēadmodū dictum sit tali hebetudine ac tepore cordis obtusi: ne intelligere quidē aliq̄n potuerūt. Beatius est magis dare q̄ accipere. Actuū. 20.

¶ Quod male fundatus quis ad deteriorem statum quotidie prolabatur. Capitulum.xxvj.

Tali igitur diffidentia mentis obsessi: ⁊ a scintilla fidei qua visi fuerant in primordijs sue conuersionis accensi diabolica infidelitate reuocati: incipiūt pecunias quas ante dispergere ceperant diligentius custodire: ⁊ eas velut qui semel profligatas vlterius reparare non possint: auaricia vehementiore conseruant: seu quod est deterius ea que prius abiecerant resumentes: vel certe quod est tertium ac teterrimum nequitie genus: que nec ante quidem possederant congregantes: nihil amplius egressi e seculo q̄ nomen acquisisse tantummodo ac vocabulum monachi comprobantur. Super hec igitur initia male vitioseq; fundata: necesse est vt vniuersa deinceps vitiorum structura consurgat. nec quicq̄ superponi pessimis valeat fundamentis: nisi quod miserabilem animam ruina lugubriore prosternat.

¶ Expositio vitiorum que per morbum superbie generantur. Capitulum. xxvij.

Quibus siquidē mens passionibus obdurata: atq; a detestabili repore incipiēs: necesse est vt in deterius quotidie proficiat: t reliquam quoq; vitā suam deformioze fine concludat: dumq; cupiditatibus pristinis oblectat: ac sm apostolum sacrilega philargyria vincitur: ita eodem pronunciāte de illa. Et philargyria que est simulacroꝝ seruitus. Et iterum Radix enim inquit omnium malorū est philargyria: nunq; post fit in corde suo humilitatē christi simplicē veramq; suscipere: cū vel de nobilitate natalitū gloriatur: vel inflatur de secuti quam corpore nō mente deserit dignitate: vel pecuniis quas ad ruinam suā retentat: expolitur: per que iam non monasterij iugū sustinere contentus est: non seniozis vilius institui disciplina. Quisq; essi superbie morbo fuerit occupatus: nō solum nullam subiectionis aut obedientie regulā custodire dignatur verū ne ipsam auribus quidē suis doctrinā perfectionis admittit: tantumq; cōcrescit in corde eius spiritalis verbi fastidiū: vt cū forte talis fuerit obozta collatio: vno in loco stare nesciat eius lobutus: sed huc illucq; stupidus circunferat intuitus: aliozsum t in obliquū q; mozis est oculi defigant. Pro suspiriis enim salutaribus sputa de ficco gutture contrahunt: excreationes etiā sine vlla interpellatione phlegmatis prouocant: digiti ludūt t in modū quiddam scribentis volitant atq; depingunt: t ita huc atq; illuc vniuersa membra corporis cōmouentur: vt dum spiritalis agitatur collatio: totū se vel scarentib⁹ vermibus vel actiuissimis fudibus credat infidere: t quicquid simpler collatio ad edificationē protulerit audientiū: ob suam suggillationem estimet esse prolatū. Totoq; tempore quo spiritalis vite examinatio ventilatur: suis suspitionibus occupatus: non quid exinde ad profectū sunm capere debeat ancupatur: sed causas cur vnū quodq; fit dictū: sollicita mēte perquirit: vel quid eis possit obiicere tacita intra se cordis volutatione conjectat: vt nihil ex his que salubberime sunt digesta: penitus apprehendere aut in aliquo valeat emendari. Et ita fit vt non solū in nullo ei proficiat collatio spiritalis: verumetiā damnosa magis existat: efficiatur q; causa maioris peccati. Dum enim pro cōscientia sua totum contra se suspicatur esse prolatū: vehemētioze cordis obstinatione duratur: ire quoq; stimulis acrius instigat. Deinde post hec excelsa vox: sermo rigidus: amara t turbulenta responsio: incessus erectus ac mobilis: lingua facilis: prozax loquela: nec vnq; taciturnitatis amica: nisi cū contra fratrē rancorē quendam in suo corde conceperit: fitq; silentiū eius nō compunctionis nec humilitatis vilius: sed superbie t indignatiōis indicīū: ita vt quid in eo detestabilius sit: haudi facile discernat: vtrū diffusa

Colos. 3. 1. Timo. 6.

superbia mentis ad salutem conversionis addit

illa petulansq; letitia: an dira hec virulētaq; feritas. In illa nā-
q; sermo non oportunus: risus leuis ac fatuus: effrenata ac in-
disciplinata cordis elatio: in ista vero ira plenū virulentūq; si-
lentiū: ⁊ qđ ob hoc tantū concipitur: vt aduersus fratrē rancor
taciturnitate seruatus protelari diutius possit: non vt ex eo vir-
tus humilitatis ac patiētie prebeatur. Et cū ipse tumore posses-
sus: facile cunctis tristicias inferat: atq; ad satisfactionē lesi fra-
tris semetipsum submittere dedignetur: etiā ab illo sibimet ob-
latam respuit atq; contemnit. Et non solū nulla fratris satisfa-
ctione cōpungitur atq; mollitur: verumetiā cur ab eo sit in hu-
militate preuētus grauius indignat. Fitq; ei salutaris humili-
tas ac satisfactio: que finez diabolicis intentationibus solet in-
ferre causa vehementioris incendij.

¶ De fratris cuiusdam superbia. Capitulū. xxviij.

a Udiui in hac duntaxat regione (qđ horret pudetq; reuol-
uere) quendā iuniorum cū a suo increparetur abbate:
cur humilitatem quam renuncians permodico tempo-
re retentaret: cepisset excedere: ac diabolica inflari superbia:
summa contumacia respondisse: Nunquid ob hoc memetipsum
humiliaui pro tempore: vt semper subditus sim? Ad quod eius
tam effrenatum scelestumq; responsum: ita est senior obstupefa-
ctus: omnisq; eius interceptus est sermo: velut qui ab illo ipso
antiquo lucifero verba hec prolata non ab homine percepisset:
vt nullam vocem aduersus tantam proteruiam de ore suo pror-
sus emittere: nisi gemitus de corde tantummodo ac suspiria po-
tuerit: illud solum tacitus intra semetipsum voluens quod de
domino nostro saluatore dicitur. Qui cum in forma dei esset: hu-
miliauit se: factus obediens: non vt ille ait diabolico spiritu ac Phil. 2.
tumore possessus: pro tempore: sed vsq; ad mortem.

¶ Indicia quibus superbia carnalis anime inesse cognoscitur. Capitulum. xxix.

e T vt breuius ea q̄ dicta sunt de hoc sup̄bie genere p̄strin-
gamus: quedā signa eius inquantū possumus colligen-
tes: vt his qui de p̄fectiōe sitiunt erudiri: quodāmō cha-
racteres eius de exterioris hoīs motib⁹ exprimam⁹: necessariū
puto paucis eadē replicari: vt cōpendiosius agnoscam⁹ quib⁹
eā discernere ac deprehēdere valeam⁹ indicijs: quo nudate atq;
in superficiē p̄ducte passionis huius radices ⁊ oculatim depre-
hense atq; perspecte: vel conuelli facilius valeāt vel vitari. Tūc
enim poterit pestifer morbus ad integrum declinari: cum con-
tra ipsius perniciosos estus ⁊ impetus noxios nō sera obseruā-
tia cum iam dominantur assumitur: sed cum precedentes eius
(vt ita dixerim) lineas agnoscentes prouida eum sagaciq; di-
scretione precurrimus. De exterioris nanq; sicut prediximus
hominis motu: interioris status agnoscitur. His igitur indi-

impia mens
& insana.

cis carnalis ista quā prefati sumus superbia declaratur. Inest primitus in loquela eius clamor: in taciturnitate amaritudo: excelsus & effusus in letitia risus: irrationabilis in seruitute tristicia: in responsione rancor: facilitas in sermone: ꝓba passim sine vlla cordis grauitate erumpētia, & pers patientie est: charitatis aliena: audax ad contumelias irrogandas: ad tolerandas pusillanimis: ad obediendū difficilis nisi in quo eam desiderium suum voluntasq; preuenerit: ad recipiendam exhortationem implacabilis: ad resecandas voluntates suas infirma: ad succumbendum alienis durissima: semperq; suas diffinitiones statuere contendens. ipsa vero nequaq; cedere alterius acquiescens: & ita fit vt etiam incapax consilij salubris effecta: in omnibus suo potius ꝙ seniorum credat iudicio.

¶ Depactus quis per superbiam alios quoq; prece esse desideret. Capitulum. xxx.

Quibus descensuum gradibus is quē semel possidet demonstrauimus: iā ipsam disciplinā cenobij perhorrescit: ac velut qui fratrū consortio de perfectione retrahatur: ac de dono patientie atq; humilitatis alioꝝ vitio & impedimento reputatur: habitationē solitarie vite desiderat: sen certe velut plures alios laturus cōstruere monasterium: & quos docere atq; instituere debeat: congregare festinat: ex discipulo neq; detestabilioꝝ magister effectꝰ. Nā cū huiuscemodi elatione cordis in pernitiosissimū reprobum noxiūq; corruerit: & nec verus monachus nec secularis effectus sit: quod est deterius etiam perfectionem sibi ex hoc ipso miserabili statu & conuersatione promittit.

¶ Quomodo superbiam vincere vel ad perfectionē peruenire possimus. Capitulum. xxxi.

Quamobrē si edificij nostri fastigia perfecta volumus ac placentia deo consurgere: fundamenta eius non secundum nostre libidinis voluntatem: sed secundum districtionis euangelice disciplinam iacere festinemus: que alia esse non possunt ꝙ timor dei atq; humilitas que de mansuetudine & cordis simplicitate descendit. Humilitas vero nullatenus poterit absq; nuditate conquiri. Qua peregrinante: nec obedientie bonū: nec patiētie robur: nec mansuetudinis tranquillitas: nec consummatio charitatis vllatenus poterit apprehēdi: sine quibus cor nr̄m habitaculū spūsancti penitus esse non poterit: ita pronunciāte dño per prophetā. Sup quem requiescit spiritus meus: nisi super humilē & quietū & trementez verba mea? Sine secundū exemplaria que hebraicā exprimūt veritatē. Ad quē respiciā nisi ad pauperculū & cōtritū spiritu & tremētē ꝙba mea:

Esa. lxvi.

¶ Quō depopulatrix oim virtutū superbia p̄ verā hu

militatem possit extingui. Capitulū.xxxij.

Quapropter athleta christi qui spiritalez agonē legitime
q certans a domino desiderat coronari: hāc quoq; fero-
cissimam bestiā vt victoriosissimā cuncta virtutū omnimo
dis festinet extinguere: certus q hac in sno pectore cōmorāte:
non solum omnigenis vitijs carere nō possit: verumetiā si quid
virtutis habere videatur huius veneno depereat. Nullo enim
modo poterit in anima nostra virtutū structura cōsurgere: nisi
prius iacta fuerint vere humilitatis in nostro corde fundamen
ta: que firmissime collocata perfectionis t charitatis culmē va
leant sustinere: ita scilicet vt quemadmodum ditimus primum
fratribus nostris humilitatem veram intimo cordis exhibeas
mus affectu: in nullo scilicet acquiescentes eos contristare vel
ledere. Quod nullatenus poterimus implere: nisi abrenuncia-
tio vera que in expoliatione omniū facultatum ac nuditate cō-
fistit: in nobis fuerit christi amore fundata: deinde obedientie iu
gum t subiectio simplici corde ac fine vlla fuerit simulatione su
scepta: ita vt preter abbatis mandatum nulla penitus voluntas
viuat in nobis. Quod nō aliter obseruari poterit: nisi quis non
solum se mortuum huic mundo: verumetiam insipientem indica
uerit ac stultum: vniuersa que sibi fuerint a senioribus impera
ta: sine vlla discussione perficiens: sacrosancta ea credens ac di
uinitus promulgata.

¶ Remedia aduersus morbū superbie. Cap.xxxiij.

In qua cōsistentibus qualitate procul dubio stat ille hu
i militatis vere trāquillus atq; immobilis subsequetur
vt nosmetipsos inferiores omnibus iudicantes: vniuer
sa que nobis fuerint irrogata: tametsi iniuriosa sint: tāq; a supe
rioribus nostris illata: patientissime toleremus. Que quidem
a nobis non solum facillime tolerabuntur: verumetiam parua
iudicabuntur ac nulla: si mente iugiter recolamus vel domini
nostri vel sanctorum omniū passiones: considerantes tanto le
uioribus nos iniurijs attemptari: quāto longius a meritis eo
rum t conuersatione distamus: pariter etiam cogitantes in bre
ui nos de hoc seculo migraturos: eorumq; nos celeri vite huius
fine mox futuros esse consortes. Peremptoria nanq; est hec cō
templatio: non solum superbie: verumetiam generaliter omniū
vitiorum. Deinde post hec hanc eandem humilitatem erga deū
firmissime retentemus. Quod a nobis ita complebitur: vt nis
bil nosmetipsos absq; illius opitulatione vel gratia qō ad vir
tutum consummationē petimus: posse perficere cognoscamus:
sed t hoc ipsum quod intelligere meruimus: eius esse muneris:
in veritate credamus.

¶ Explicit de spiritu superbie liber duodecimus.

¶ Facundissimi Johannis Eremite qui Cassianus dicitur: in decem collationes patrum in scythica eremo commorantium: ad Leontium episcopū ⁊ fratrē Helladium: Prefatio feliciter incipit.

DEbitum quod beatissimo pape castori in eorum voluminū prefatione promissū est: que de institutis cenobiorū ⁊ octo principaliū vitiorū remedijs: duodecim libellis dño adiuuante digesta sunt: in quo tenuitas nostri suffecit ingenij vtcūq; sarcitū est. Uiderim sane: quid sup hoc vel illi⁹ vel nostri fuerit examinis equitate perpensum vtrū in rebus tā profundis tāq; sublimibus: ⁊ q̄ in vsum stili: vt arbitror: antea nō venerūt: dignū aliquid cognitioni vestre: omniūq; sanctorū fratrū desiderio prompserimus. Nūc aūt quia derelinquēs nos pontifex supradictus: migrauit ad xp̄m: has interim decē Collationes summorū patrū: id est anachoretarū: qui in eremo scythie morabant: quas ille incōparabili flagrās studio sanctitatis: simili sibi iusserat sermone cōscribi: nō ꝑpendens pre multitudine charitatis: quāto infirmas ceruices pondere pregrauaret: vobis potissimū o beatissime papa Leonti ⁊ sancte frater Helladi credidi cōsecrādas. Alter siquidē vestrum memorato viro ⁊ germanitatis affectu: ⁊ sacerdotij dignitate: ⁊ qđ his maius est sancti studij feruore cōiunctus: hereditario fraternū debitū iure deposcit. Alter anachoretarū instituta sublimia: nō vt quidā propria aggressus est presumptione sectari: sed legitimū doctrine tramitē: sancto spū suggerēte. pene anteq̄ disceret app̄hēdēs: nō tā suis adinuētionib⁹: q̄ illorū traditionibus maluit erudiri. In quibus mihi nūc in portu silentij cōstituto immensum pelagus apit: vt scz de instituto atq; doctrina tantorū virorū: quedā tradere audeā memorie litterarū. Tāto enī profundioris nauigationis periculis fragilis ingenij cymba iactāda est: quātū a cenobijs anachoresis: ⁊ ab actuali vita que in cōgregationib⁹ exercet cōtēplatio dei: cui illi inestimabiles viri semp intēti sunt: maior atq; sublimior est. Uestrum igitur est conat⁹ nr̄os pijs orationibus adiuuare. ne aut tā sancta materia imperito quidem sed fideli sermone promēda periclitetur in nobis: aut rursus eiusdē materie abyssis obruat nostra rusticitas. Proinde ab exteriore ac visibili monachorū cultu: quez prioribus digessimus libris: ad inuisibilē interioris hominis habitū trāseamus: ⁊ de canonicarū or̄onū mō: ad illius qua apostolus p̄cipit or̄onis ꝑpetue iugitatē ascēdat eloquiū: vt q̄squis iā supioris opis lectionē Jacob illi⁹ nomē intelligibilis carnaliū vitiorū supplātatione ꝓmeruit. Nūc ēt non tā mea q̄ patrū instituta suscipiēs: diuine iā puritatis intuitu ad meritū ⁊ vt

ta dixerim dignitatē) trāsiēs israelis: quid in hoc quoq; pfectionis culmine debeat obseruare silr instruat. Obtineāt itaq; orones vre ab eo q̄ dignos nos: vel visu eoꝝ: vel discipulatu: vl cōsortio iudicauit: vt nobis earūdē traditionū memoriā plenā: ⁊ sermonē ad dicēdū facilē conferre dignet: quo tā sancte eas tāq; integre q̄ ab ipsis accepimus explicātes: ipsos quodāmō suis institutis incorporatos: ⁊ qd̄ est maius latino disputantes eloquio vobis exhibere possum⁹. Hoc sane volum⁹ ante oīa tā haꝝ collationū q̄ superioꝝ voluminū p̄monitū esse lectorē: vt si qua forte in his ꝓ status sui ⁊ propositi qualitate: siue pro vsu ⁊ cōuersatione cōmuni: vel impossibilia putauerit esse: vel dura: nō ea ꝟm sue facultatis modulū: sed ꝟm dignitatē ⁊ pfectionem loquentiū metiat: quoꝝ prius studiū atq; ꝓpositū mēte cōcipiat: quo vere mortui huic cōuersationi mūdane: nullis affectionib⁹ parentū carnaliū: nullis actuū secularium nexib⁹ obligant. Deinde locoꝝ q̄ in quibus cōmorant: cōsiderēt qualitatē: q̄ in solitudine vastissima cōstituti atq; ab vniuersoꝝ mortaliū cōsortio separati: ⁊ per hoc illuminationē sensuū possidētes: cōtēplant vl proloquunt ea q̄ inexpertis atq; ineruditis ꝓ cōditione ⁊ mediocritate consuetudinis sue impossibilia forsitan videbuntur. De quibus tñ si quis voluerit verā proferre sententiā: ⁊ vtrū impleri queant: desiderat experiri: festinet prius eorum propositū simili studio ⁊ conuersatione suscipere: ⁊ tunc demū ea q̄ supra facultatem hominis videbantur: non solum possibilia: verum etiam suauissima deprehendit. Sed nunc iam ad collationes eorum ⁊ instituta properemus.

¶ Explicit prefatio.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis prime Abbatis Moysi.

Ca. j. De habitatione scythi ⁊ proposito Abbatis Moysi.
ij De interrogatione Abbatis Moysi querentis qui monacho scopos vel quis sit finis.
iij De responsione nostra.
iiij De interrogatione Moysi sup propositione predicta.
v De comparatione eius qui destinata ferire contendat.
vj De his qui abrenunciantes mundo: ad perfectionem sine charitate contendunt.
vij De appetenda tranquillitate cordis.
viij De principali conatu erga diuinarum rerum contemplationem ⁊ similitudinem Marie ⁊ Marthe.
ix Interrogatio quomodo efficientia virtutum non cum homine perseueret.
x Responsio q̄ non sit earum merces sed actio cessatura.
xi De charitatis perpetuitate.

Annotatio capitulorum.

xij Interrogatio de ꝑseuerantia spiritalis theorie.
xiij Responsio de directione cordis in deū: ⁊ de regno dei: ⁊ de regno diaboli.
xiiij De anime perpetuitate.
xv De cōtemplando deo.
xvj Interrogatio de cogitationū mobilitate.
xvij Responsio quid possit mens super cogitationū statuq̄d ve non possit.
xviij Comparatio aquarie mole ⁊ anime.
xix De tribus cogitationū nostrarū principijs.
xx De discernēdis cogitationibus ad similitudinē probabilis trapezite.
xxj De illusione abbatis Joannis.
xxij De quadripertita discretionis ratione.
xxiij De sermone doctoris ꝑm audientium meritum.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio Abbatis Moysi prima de monachi destinatione ⁊ fine.

¶ De habitatione scythie ⁊ proposito abbatis moysi. Capitulum. j.

Cum in eremo scythie vbi monachoꝝ probatissimi patres: et omnis cōmorabat ꝑfectio: abbatē moysen q̄ vehemētius inter illos egregios flores nō solū in actuali: verūetiā theorica virtute flagrabat: institutionē eius fundari cupiens expetissem: vna cum sancto germano: cū quo mihi ab ipso tyrocinio ac rudimentis militie spiritalis ita indiuiduū deinceps contuberbiū: tā in cenobio q̄ in eremo fuit vt cūcti ad significādā sodalitatis ac ꝓpositi sensusq̄ nostri parilitatē ꝓnūciarēt: vnā mentē atq̄ animā duobus inesse corporibus: pariterq̄ ab eodē abbate edificationis sermonē fusis lachrymis ambiremus. Quippe cuius hūc animi rigorē manifestissime noueramus: vt nisi fideliter desiderantibus: ⁊ cū omni cordis contritione querentibus: nequaq̄ penitus acquiescere ꝑfectionis aperire doctrinam: ne scilicet si passim vel nolentibus eam vel tepide sitientibus exhiberet: res necessarias ⁊ que solis perfectionem cupientibus debent esse comperte: indignis ⁊ fastidiose suscipientibus pandēs: aut iactantie vitium: aut proditionis crimē videretur incurrere: tandem fatigatus precibus nostris: ita exorsus est.

¶ De interrogatione abbatis Moysi querētis qui monacho scopos: vel quis sit finis. Capitulum. ij.

Scopum omes but artes

Omnes inquit artes ac disciplinę scopon quędā: id est
o destinationē: t telos hoc est: finē ppriū habere noscun-
tur: ad quē respicies vniuscuiusq; artis industriꝰ appe
titor: cūctos labores t pericula dispēdia q; vniuersa equanimi
ter gratanterq; sustentat. Nā t agricola flagrātes radios solis:
pruinas quoq; t glaciē nō declinās: terrā infatigatus exercet:
t indomitas agri glebas frequēti vomere subigit: dū scopon ter
nat: vt eā cūctis sentibꝰ expurgatā: vniuersisq; graminibꝰ ab
solutā in modū solubilis arene fauillecq; cōminuat: finē: id est p
ceptionē copiosarū frugū: t exuberantiā segetū nō alꝰ adeptu
rū se nisi hac opis ac sudoris sui rōne cōfidēs: quo vel ipse deus
ceps vitā securus exigere: vel suā posit amplificare substātiā.
R eferta etiā frugibꝰ horrea libenter exhaurit: easq; sulcis agri
cōmēdat instāter: psentē diminutionē futurarū messiū contēpla
tione nō sentiēs. Illi etiā q negociationū solēt exercere cōmertia
nō incertos pelagi timent casus: nō vitā discrimina phorrescūt
dū ad finē questus spe ppositā pvocant. Necnō etiā hi q milī
tie mūdialis ambitiōe inflāmant: dū prospiciunt bonorum ac
potestatū finē: pegrinationū erūpna ac pericula nō sentiūt: nec pre
sentibus erūnis bellisq; frangunt: dum ppositū sibi dignitatis
finē cupiūt obtinere. Habet ergo nostra pfessio scopon ppriū
ac finē suū: p quo labores cunctos nō solū infatigabiliter: verū
etiā gratāter impedimus: ob quē nos seiunctoꝝ inedia nō fati
gat: vigiliaꝝ lassitudo delectat: lectio ac meditatio scripturarum
cōtinuata nō satiat: labor etiā incessabilis: nuditasq; t oim rerū
puatio iocūdissime sustinet: nec horor huius vastissime solitu
dinis formidatur. Ob quē vosipsi pculdubio parentum sꝑcupi
scitis affectū: t patriū solū ac delicias müdi tot pterritis regio
nibus despexistis: vt ad nos homines rusticos t idiotas in hoc
eremi squaloze degētes puenire possetis. Propter qō rūdete in
quit mihi q sit destinatio vestra vel finis: qui ad hec omnia libē
issime sustinēda vos pvocat.

Silentium agricole

Negociatorū studia.

De responsione nostra. Capitulum.iij.

T cum persisteret nostrā elicere super inchoata disputa
e tatione sententiam: respondimus. Regni celorum can
sa hec cuncta tolerari.

De interrogatione Moysi sup propositione prędicta. Capitulum.iiij.

D qō ille. Bñ inquit t argute de fine distinctis: ḋuero de
a beat scopos noster esse: id est destinatio: cui ingiter in
berētes finē valeam⁹ attingere: pre oibus nosse debe
tis. Et cū ignozatione cōfessi simpliciter fuissemus: ait. In omni vt dixi arte ac disciplina pcedit quidam scopos: id est anime
destinatio: sine incessabilis mentis intentio: quā nisi quis om-

ni studio perseuerantiaq; seruauerit: nec ad finē desiderati fructus poterit ꝑuenire. Nā vt dixi agricola finē habens: secure copioseq; viuēdi in ꝓuentu segetū fecundarū: scopon: id est destinationē gerit: agrum suum sentibus cūctis absoluere: eūq; vniuersis infructuosis vacuare graminibus: nec aliter se quieti finis opulentiā adepturū esse cōfidit: nisi id qđ vsu obtinere desiderat: quadā prius operis ac spei sue ratione possideat. Negociator quoq; illud vel istud mercādi desideriū nō deponit: ꝑ qđ possit questuosius diuitias cōgregare: qꝛ frustra cōcupisceret lucrum: nisi viam qua ad id tenderet elegisset. Et q̄ certis quibusq; dignitatibus mūdi huius cupiūt honorari: cui se officio vel ordini debeant mancipare: ante proponunt: vt per legitimum spei tramitem: finem quoq; valeant desiderate dignitatis attingere. Itaq; ⁊ vie nostre finis quidem est regnum dei: que vero sit scopos debet diligenter inquiri. Qui si nobis similiter cōpertus nō fuerit: frustra nitendo fatigabimur: qꝛ sine via tendentibus labor est itineris nō ꝓfectus. Ad qđ obstupescentibus nobis: senex intulit. Finis quidē nostre ꝓfessionis vt diximus regnū dei seu regnū celorū est. Destinatio vero nr̄a: id est scopos: puritas est cordis sine q̄ ad illū fine impossibile est quēpiā ꝑuenire. In hac eñ destinatione defigentes nr̄e destinatiōis obtutus velut ad certā lineā: cursum rectissimū dirigimus. At si paululū q̄d ab hac cogitatio nr̄a deflexerit ad cōtēplationē eius ilico recurrētes: rursus eā velut quadā norma certissima corrigam⁹: q̄ sem ꝑ oēs conatus nostros ad vnū hoc reuocans signū: arguet statim si a ꝓposita directione mens nostra vel paululū deuiarit.

De cōparatiōe ei⁹ q̄ destinata ferire cōtēdat. C. v.

Quēadmodū quibus vsus est bellica tela tractādi: cum ante regē mūdi huius artis sue cupiūt peritiā demonstrare in paruissima quadā scutula: q̄ figurata in se continet p̄mia: iacula sua: vel sagittas intorquere cōtendūt: certi q̄ nō alias: nisi destinationis sue linea ad finez possint desiderati premij ꝑuenire: securi de illo si mō propositū scopon valuerint obtinere. Qui si forte ab eorū fuerit subtractus intuitu: nec indeclinabiliter ei sagacissimoꝝ obtutuū ꝑuicacia inheserint: quantū libet recto tramite cassa imperitorū deerret intētio: excidisse se tñ a contēplatione nō sentient: ⁊ cū sibi efficacissimis telorum emissionib⁹ videant̄ inniti: frustrato inertie labore fallunt̄: qꝛ illū subtilissimū destinationis limitē ꝑsequi oculis ac mēte nonnorūt: ⁊ cū inutiles in aera vacuosq; iactus effuderint: in quo peccauerint q̄ ve decepti sint dijudicare nō p̄nt: q̄ppe q̄s nulla mēsura ꝓposita arguit: quantū a directiōe discesserint: nec quo deinceps corrigere vel reuocare debeant: lineā discipline docere potest passiu⁹ obtutus. Ita igitur ⁊ nostri propositi finis quidem: s̄m apostolum: vita eterna est: ita eodem pronunciante.

Habētes quidē fructū vestrū in sanctificatione: finem vero vitā eternā. Scopos vero est puritas cordis. Quā sanctificationē nō immerito nūcupauit: sine qua ꝓfectus finis nō poterit apprehēdi. Ac si diceret alijs verbis. Habētes quidē scopon vestrū in cordis puritate: finē vero vitā eternā. De qua destinatione docens nos idē beatus apls: ipsam nomē: id est scopon significāter exprimēs ita intulit. Que posteriora sunt obliuiscēs ad ea vero que priora sunt extendens me ad destinatum persequor brauū superne vocationis dñi. Nō enidētius in greco ponitur kata skopon eoko: id est sm destinationem persequor. Tanc̄ si diceret. Hac destinatione qua illa que posteriora sunt obliuioni trāsmitto. i. anteriorīs hominis victa: ad finē brauū celestis pruenire cōtendo. Quicq̄d ergo nos ad hāc scopon. i. puritatem cordis potest dirigere: tota virtute tractandum est: quicquid autem ab hac retrahit: vt perniciosum ac noxium deuitandum. Ꝓ hac enim vniuersa toleramus ⁊ agimus. Ꝓ hac parentes ⁊ patria: dignitates: diuitie: delitie mundi huius: ⁊ voluptas vniuersa contemnitur: vt scilicet puritas cordis perpetuo valeat possideri hac itaq̄ nobis destinatiōe ꝓpositā: semper actus nostri ⁊ cogitationes ad eam obtinendam rectissime dirigent. Que si p̄ occultis nr̄is ingiter statuta nō fuerit nō solū cunctos labores nostros: varios pariter atq̄ instabiles reddens incassum eos ac fineyllo emolumento faciet effundi: sed etiam cogitationes omnes diuersas sibiq̄ contrarias suscitabit. Necesse est enim mentem quo recurrat cuiue principaliter inhereat non habentem per singulas horas atq̄ momenta ꝓ incursuum varietate mutari: atq̄ ex his que extrinsecus accidunt in illum statum continuo transformari: qui sibi primus occurrerit.

Rom. 6.

Phili. 3.

κατα σκοπον αἰωχω

¶ De his qui abrenunciantes mundo ad perfectionem sine charitate contendunt. Capitulum. vj.

b Ic nāq̄ est: q̄ nonnullos mundi huius maximas facultates ⁊ non solum multa auri atq̄ argenti talenta: verūetiā preciosi magnificentiā cōtemnentes: post hec vidimus ꝓ scalpello: ꝓ graphio: ꝓ actu: ꝓ calamo commoueri. Qui si contemplationem cordis mundi firam tenerent: nunq̄ vtiq̄ ꝓ paruis rebus admitterent quod ne ꝓ magnis ac preciosis incurrerent: nam ⁊ plerumq̄ nonnulli tanto zelo codicem seruant: vt eum ne leuiter legi quidem vel contingi ab aliquo patiantur: ⁊ inde furoris occasiones: ⁊ impatientie ac mortis incurrant: vnde monentur stipendia patientie ⁊ charitatis acquirere. Cumq̄ omnes diuitias suas p̄ christi amore disperserint: pusillum tamen cordis affectum in rebus parvis ac minimis retentātes: ⁊ ꝓ ipsis nonnunq̄ modiliter trascentes: veluti qui non habeant apostolicam charis

tatem ex omnibus infructuosi sterilesq; reddunt. Quod in spiritu beatus apostolus p̄uidēs: ⁊ si distribuero inquit in cibos pauperum omnes facultates meas: ⁊ tradidero corpus meum vt ardeam. charitatem aūt non habeaz: nihil mihi prodest. Unde liquido comprobatur perfectionem non statim nuditate nec priuatione omnium facultatum seu dignitatum abiectione comprehendi: nisi fuerit charitas illa cuius aplus membra describit in veritate possessa: que in sola cordis puritate consistit. Nam quid est aliud non emulari non inflari: non irritari: non agere perperam: non quirere. que sua sunt: nisi proprias ad modum res summa equitate contemnere: ⁊ ab auferente non quērere: non super iniquetate gaudere: non cogitare malum: ⁊ reliqua nisi cor perfectum ac mundissimum deo semper offerre ac vacuum illud a cunctis perturbationibus custodire.

charitas perfectio est chrīam

¶ De appetenda tranquillitate cordis. Capitu. vij.

Omnia igitur huius gratia gerenda appetendaq; sunt nobis: pro hac solitudo sectāda est: pro hac ieiunia: vigilias: labores: corporis nuditatem: lectionem: ceterasq; virtutes debere nos suscipere nouerimus: vt scilicet per illas ab vniuersis passionibus noxijs illesuz parare cor nostrū ⁊ conseruare possimus: ⁊ ad perfectionem charitatis istis gradibus innitendo conscendere: ⁊ non propter has obseruantias si forte honesta ac necessaria occupatione preuenti solennitatē inite consuetudinis non potuerimus implere: incidamus in tristitiam vel iram: siue indignationem ob que expugnanda illud quod pretermissum est fueramus acturi: non enim tantum est lucrum ieiunij: quantum ire dispendium: nec tantus lectione capitur fructus: q̄tum cotemptu fratris incurritur detrimētum. Ea igit̄ que sequentia sunt: id est ieiunia: vigilie: anachoresis: meditatio scripturarū: ꝓpter principalē scopō idest puritatem cordis: quod est charitas nos conuenit exercere: ⁊ non propter illa principalem hanc perturbare virtutem: qua in nobis integra illibataq; durāte nihil oberit si aliquid eorum que sequentia sunt pro necessitate fuerit pretermissum. Siquidem nec proderit vniuersa fecisse: adempta hac quam diximus principali causa cuius obtentu sunt omnia perpetranda. Ob hoc enim quis vtensilia cuiuslibet artis instituere sibimet ac preparare festinat: non vt ea possideat ociose: nec vt emolumenti illius fructum qui sperat̄ ex ipsis in nuda instrumentorum possessione constituat: sed vt eorum ministerio peritiam finemq; illius discipline cuius hec adiumenta sunt efficaciter apprehendat. Igitur ieiunia: vigilie: meditatio scripturarum: nuditas ac priuatio omnium facultatum: non perfectio: sed perfectionis instrumenta sunt: quia non in ipsis consistit discipline illius finis: sed ꝑ illa peruenit̄ ad finē. Incassum igitur hec exerci

xterna exerci a q̄re suscipienda

da molietur quisq; bis velut summo bono cōtentus: intentionē sui cordis huiusq; affixerit: ꝛ non ad capiendū finem ꝓpter quē hec appetēda sunt: omni conatu semet extēderit: habens q̄dem discipline illius instrumenta: finem vero in quo ois collocatus est fructus ignorat. Quicq̄d igit̄ potest istā mentis nostre puritatē tranquillitatemq; turbare: q̄uis vtile ac necessariū videatur vt noxiū deuitandū est. Hec enim norma et errorū pnagationūq; oim dispositiones poterimus euadere: ꝛ desideratū finē linea certe directionis attingere.

¶ De principali conatu erga diuinarū rerū cōtemplationē: ꝛ similitudinē Marie ꝛ marthe. Capi. viij.

Ic ergo nobis principalis debet esse conatus: hec immobilis destinatio cordis ingiter affectāda est ꝛ tenēda vt diuinis rebus ac deo mēs semper inhereat: quicquid ab hac diuersum est q̄uis magnum sim tū aut etiam infimum seu certe noxiū indicandum est. Huius mentis vel actus figura etiam in euangelio per martham ꝛ mariam pulcherrime designat. Cum enim martha sctō vtiliq; ministerio deseruiret: vt pote que ipsi domino eiusq; discipulis ministrabat ꝛ maria spiritali tantūmodo intenta doctrine iesu pedib⁹ inhereret: quos osculans bone confessionis liniebat vnguento: preseruat tamē a domino q̄ et meliorem elegerit partem: ꝛ eam que ab ea non posset auferri: nam cū laboraret martha pia sollicitudine ac dispēsatiōe distēta: solā se videns ad tātū ministeriū nō posse sufficere adiutoriū sororis a dño postulabat di. nō est tibi cure q̄ soror mea reliquit me solā ministrare. Dic ergo illi vt me adiuuet Utiq; non ad vile opus sed ad laudabile eam ministerium prouocabat. Et tamen q̄d audita dominō. Martha martha solicita es: ꝛ turbaris erga plurima. Paucis vero opus est aut etiā vno. Maria bonam partem elegit que non auferetur ab ea: Videtis ergo principale bonum in theoria sola id est in contemplatione diuina dominum posuisse. Unde ceteras virtutes licet necessarias ꝛ vtiles bonaq; promūctem⁹: sc̄ō tamen gradu censendas esse decernimus: quia vniuerse huius vnius patrantur obtentu. Dicens enim dominus solicita es: ꝛ turbaris circa plurima: paucis vero opus est: aut etiam vno summum bonum non in actuali q̄uis laudabili opere: ꝛ multis fructibus abundāti: sz in diuina contemplatione que vere simplex ꝛ vna est: collocauit: paucis opus esse pficiens ad perfectam beatitudinez i. illā theoriam que prius in pauc⁹ rum seruatur cōsideratione sanctorum a quorum contemplatione conscendens is qui adhuc in profectu positus est: ad illud quoq; quod dicitur vnum id est dei solius intuitum: ipso adiuuante perueniet scilicet etiā sanctorum actus ac ministeria mirifica super gressus solius dei iam pulchritudine sciētia q̄ pascatur. Maria ergo bonam p

tem elegit, que non auferetur ab ea. Et hoc diligentius intuendū est: nam cum dicit maria bonam partem elegit licet taceat de martha: ⁊ nequaq̄ eam vituperare videatur: illam tamen laudans hanc inferiorem pronunciat. Rursum cum dicit: q̄ nō aufertur ab ea: ostendit ꝙ ab hac sua portio possit auferri: nec eñ ministerium corporale cum homine poterit iugiter permanere Illius vero studium nullo vlteriore eno docet posse finiri.

¶ Interrogatio quomodo efficientia virtutum non cum homine perseueret. Capitulum.ix.

Germanus. Ad quod nos valde permoti: quid ergo diximus labor ieiuniorum: lectionis instantia: opera misericordie: iusticie: pietatis ⁊ humilitatis auferētur a nobis: ⁊ non permanebunt cum auctoribus suis: presertim cum ipse dominus retributionem regni celorum ob hoc promittat se talibus redituruz dicens. Uenite benedicti pa. m. possi. re. vo. paratum a constitutione mundi. Esuriui enim ⁊ dedistis mihi mandu. sitiui ⁊ de. mihi bi. ⁊c. quo ergo auferentur hec que introducūt factores suos in regno celorum.

¶ Responsio ꝙ non sit earum merces sed actio cessatura. Capitulum.x.

Moyses: nec ego dixi mercedē boni opis auferendam: dicente eodez domino qui potum dederit vni ex minimis istis calicem aque frigide tātū in nomine discipuli amē dico vobis non perdet mercedem suam: sed actionem dico quā fieri vel necessitas corporalis vel impugnatio carnis: seu mundi huius inequalitas exigit auferendam. Nam lectionis instātia vel ieiuniorum afflictio ad emundationem cordis ⁊ castigationem carnis que si elata fuerit escarum nimietate: seu mētis incuria: cōfestim luxurie atq̄ libidinis aculeis puritatem cordis infestat: in presenti tantummodo vtiliter exercentur: donec caro concupiscit aduersus spiritum: que nonnunq̄ ab his qui labore nimio seu egritudine corporis, seniove defessi sunt etiaz in presenti videmus, auferri nec ab homine posse iugiter exerceri: quantomagis ergo hec in futuro cessabunt: cum corruptibile hoc induerit incorruptionem: corpusq̄ istud quod nūc animale est surrexerit spiritale: ⁊ ceperit caro non esse iā talis: vt aduersus spiritum concupiscat: de quibus etiam beatus apostolus manifeste pronunciat corporalis inquiens exercitatio ad modicum vtilis est: pietas autem que sine dubio charitas intelligitur ad omnia vtilis est promissionem habens vite que nūc est ⁊ future. Que ergo dicitur ad modicum esse vtilis: manifeste ꝓnunciatur nec ꝑ omne tempus exerceri posse nec summam perfectionis per se solam laboranti conferre. Modicum quippe ad vtrumq̄ referri potest id est vel ad breuitatem temporis: ꝙ sci

licet homini tam in presenti q̄m in futuro exercitatio corporalis
coeterna esse nō possit vel certe ad parvitatem vtilitatis: q̄ de car
nali exercitatione conquirit: eo q̄ afflictio corporalis initia q̄dā
perfectus: non ipsam perfectionem charitatis pariat: q̄ promissionē
habet vite presentis ꝛ future. Et idcirco eam exercitationem
operū predictorum necessariā esse testemnor: qz sine ipsa ad cha
ritatis fastigia nō possit ascendi. Hec et que dicitis opera picta
tis ac misericordie necessaria sunt in hoc tempore: où adhuc in
equalis diversitas dominat: quoz ne dic q̄dē expeterek opatio:
nisi inopū: indigentiū: infirmoz q̄ pars maxima redūderet: q̄
iniquitate boium facta est: eorum scilicet qui ea q̄ oibus a cō
muni creatore cōcessa sunt in suos vsꝰ occupatavsus: nec vsꝰ vi
da aliis tenuerunt. Donec ergo in hoc mundo inequalitas ista
crassatur: erit hec actio necessaria ꝛ vtilis exercentibus eam re
stituens quidem bono affectui ꝛ pie voluntati retributionē he
reditatis eterne: ipsa vero in futuro seculo paritate regnante
cessabit: cum iam non fuerit inequalitas propter quaz debeant
hec exerceri: sed cūcti ab hac multiplici id est actuali operatio
ne ad charitatem dei ꝛ diuinarum rerum contemplationem p
petua corditis puritate transibunt cui se bi quib⁹ cura est vel scie
tie vel mentis emundationi insistere: iam in hoc seculo con
stituti elegerunt omni conatu ac viribus mancipare illi scilicet
semetipsos officio adhuc in carne corruptionis positi deputā
tes in quo erunt corruptione depositā permansuri: peruenien
tes ad illam promissionem dei salvatoris: qua dicitur. Beati
mundo corde quoniam ipsi deum videbunt.

De charitatis perpetuitate.

Capitulum.xj.

Et quid miramini: si illa officia superius comprehen
e sa transibunt: cum sanctus apostolus etiam sublimio
ra spiritussancti charismata transitura describat solam
vero charitatem designet sine fine mansuram: sine inquiens pro
phetie evacuabūtur: sine lingue cessabunt: sine scientia destrue
tur. Et post hec infert: charitas autem nunq̄ excidet. Omnia
nanq̄ dona pro vsu ac necessitate tribuuntur ad tempus con
summata dispensatione mox procul dubio transitura: charis
tas vero nullo intercipietur tempore: non solum enim in pre
senti mundo vtiliter operatur in nobis: sed etiam in futuro sar
cina corporee necessitatis abiecta: efficacior multo atq̄ ex
cellentior permanebit: nullo vnq̄ corrumpenda defectu sed per
incorruptionem perpetuam flagrantius deo atq̄ intentius ad
herentura.

Interrogatio de perseverantia spiritalis theorie.

Capitulum.xij.

Germanus. Quis ergo potest fragili carne circundatus ita esse huic theorie semper affixus: vt nunq̄ cogitet de fratris aduentu: de visitatione infirmi vel opere manuuz: vel certe de humanitate que debeat vel peregrinis vel aduenientibus exhiberi. Postremo quis non interpellatur corporis ipsius prouisione vel cura: aut quemadmodum mens vel in quo illi inuisibili ⁊ incomprehensibili deo valeat coherere cupimus edoceri.

¶ Responsio de directione cordis in deuz ⁊ de regno dei: ⁊ diaboli. Capitulum .xiij.

Moyses. Inherere quidem deo iugiter contemplatione eius quemadmodum dicitis inseparabiliter copulari. impossibile est homini ista carnis fragilitate circundato. Verū oportet nos scire vbi mētis nostre intentionem debeamus habere defixā: ⁊ ad quā destinationē semper anime nr̄e reuocemus intuitū: quam cū potuerit obtinere mens gaudeat: ⁊ aqua distracta in se doleat atq̄ suspiret: totiēsq̄ se a summo bono sentiat recessisse: quotiēs se ab illo intuitu deprehenderit separatā fornicationē iudicans vel momentaneum a christi contemplatione discessum a quo cum deuiauerit paululū noster obtutus: rursus ad eū cordis oculos retorquētes: velut rectissima linea mentis aciem reuocemus. Toto nanq̄ in anime consistit recessu. Unde expulso diabolo: ac nequaq̄ in ea iam regnantibus vicijs: consequenter regnū dei fundatur in nobis dicere euāgelista. Regnū dei non veniet cū obseruatione: neq̄ dicent. Ecce hic aut ecce illic est. Amen amen dico vobis: q̄ regnum dei intra vos est. Intra nos vero nihil aliud esse potest q̄ scientia aut ignoratio veritatis: ⁊ vel viciorū amicicia vel virtutū: per que aut diabolo aut xp̄o regnū paramus in corde. Cuius etiā regni qualitatē describit apostolus. d. nō. n. regnū dei est esca ⁊ potus sed iusticia ⁊ pax ⁊ gaudiū in ip̄ū sancto. Itaq̄ si regnū dei intra nos est: ⁊ ipsum regnū dei iustitia ⁊ pax ⁊ gaudiū est ergo qui in istis commorat̄ sine dubio in regno dei est. Et ecōtrario illi qui in iniustitia ⁊ discordia ⁊ tristitia mortē operāte versant̄: in regno diaboli: ⁊ in inferno ac morte sunt cōstituti. His enim indicijs vel dei vel diaboli regnum discernitur vel sanctorum. Et reuera si sublimi mentis intuitu consideremus statum illū in quo degunt celestes superneq̄ virtutes q̄ vere in regno dei sunt quid aliud esse credendū est q̄ perpetua iugisq̄ leticia. Quid. n. tam propriū vere beatitudini tāq̄ potest esse conueniens q̄ trāquillitas iugis ⁊ gaudiū sempiternū. Et vt hoc ip̄m quod dicimus ita esse nō mea coniectura: sed ipsius dn̄i auctoritate certius instruaris: audi eū qualitatem ⁊ statū mundi illius apertissime describentē. Ecce inquit ego creo celos nouos: ⁊ terrā nouam ⁊ nō erūt in memoria priora neq̄ ascendent super cor: sed gaude-

bitis ⁊ exultabitis vsq̃ in sempiternũ in his que ego creo. Et rursum. Gaudiũ ⁊ leticia inueniet̃ in ea gratiaꝝ actio ⁊ vox laudis: ⁊ erit mensis ex mense ⁊ sabbatum ex sabbato. Et iterum Gaudiũ ⁊ leticiam obtinebunt: fugiet dolor ⁊ genitus. Et si adhuc clarius de illa cõuersatione ⁊ ciuitate sanctorũ vultis agnoscere attendite que ad ipsam hierusalem voce domini dirigãtur Et ponam inquit visitationem tuam pacem: ⁊ prepositos tuos iustitiam: non audietur vltra iniquitas in terra tua: vastitas ⁊ cõtritio in terminis tuis: ⁊ occupabit salus muros tuos ⁊ portas tuas laudatio: non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem nec splendor lune illuminabit te: sed erit tibi dominus in lucem sempiternam: ⁊ deus tuus in gloriam tuam: non occidet vltra sol tuus ⁊ luna tua non minuetur: sed erit tibi dominus in lucem sermpiternam: ⁊ complebuntur dies luctus tui. Et idcirco beatus apostolus non generaliter neq̃ simpliciter omne gaudium regnum dei esse pronunciauit: sed signanter ac specialiter illud solũ quod in spiritusancto est. Nouit enim aliud quoq̃ vituperabile gaudiũ: de quo dicitur. Mundus iste gaudebit: ⁊ ve vobis qui ridetis quia plorabitis. Regnum sane celorum tripliciter accipiendum est. Aut ꝙ regnaturi sunt celi id est sancti malis subditis. ꝟm illud. Esto tu super quinq̃ ciuitates: ⁊ tu super decem. Illud quoq̃ quod dicitur ad discipulos sedebitis super sedes. xij. iudicantes. xij. tribus israel. Vel certe ꝙ sancti in celis sint cuꝫ domino regnaturi: aut certe ꝙ ipsi celi incipiant a christo regnare cuꝫ scilicet omnibus ei subiectis ceperit esse omnia in omnibus deus.

De anime perpetuitate. Capitulũ. xiiij.

Quamobrem in hoc corpore constitutus iã nouerit vnusquisq̃ illius se religioni vel ministerio deputãdũ cuius in hac vita semetipsum participẽ cultoremq̃ prebuerit: illiusq̃ se etiam in illo perenni seculo consortem futurum esse non ambigat: cui nunc ministrũ se sociumq̃ maluerit exhibere: ꝟm sententiam domini ita dicentis. Si quis mihi ministrat me sequatur: ⁊ vbi sum ego: illic ⁊ minister meus erit. Nã ⁊ quẽ admodũ diaboli regnũ per conniuentiã suscipit̃ viciorum: ita regnum dei per exercitationem virtutuꝫ: puritate cordis ac spiritali scientia possidetur. Ubi autem regnum dei est: ibi proculdubio ⁊ vita commoratur eterna: ⁊ vbi regnum diaboli est: ibi mors atq̃ infernus esse cognoscitur: in quo qui fuerit: nec laudare dominum potest ꝟm prophete sententiam dicẽtis: nõ mortui laudabunt te: neq̃ omnes qui descendũt in infernũ: sine dubio peccati: sed nos qui viuimus non vicijs scilicet nec mundo huic sed deo benedicimus dominum ex hoc nunc ⁊ vsq̃ in seculum: nõ. n. est in morte qui memor est dei: in inferno aũt peccati quis confitebit̃ domino. i. nemo. Nullus. n. etiã si milies semet-

ipsum vel christianū esse profiteak vel monachū: cū peccat confi
tetur domino. Nullus admittēs ea que dominus execrat remi
niscit eius: nec fernū se profiteē illius cuius precepta cōtuma
ci temeritate cōtemnit. In qua morte illā viduam que est in deli
cijs beatus apostolus esse pnunciat: vidua inquiēs que in deli
cijs est viuēs mortua est. Sūt ergo multi qui viuētes in hoc cor
pore mortui sunt: t in inferno iacētes deū laudare nō possunt.
Et ecōtrario sunt qui cū mortui sint corpore: deū spiritu benedi
cunt atq; collaudāt fm illud. Benedicite spūs t anime iustorū
dominum: t omnis spiritus laudet dñm. Et in Apocalypsi ani
me occisorum nō solum laudare deū: sed etiā interpellare dicun
tur. In evangelio quoq; euidentius dominus ad saduceos: non
legistis inquit qđ dictū est a deo dicente vobis. Ego sum deus
abrahām: t deus ysaac: t deus iacob: nō est deus mortuorū sed
viuentiū. Omnes enim ei viuūt. De quibus t apostolus. Pro
pter qđ inquit non confundit deus vocari deus eorū. Parauit
enim illis ciuitatē: nā ꝙ nec octose sint post separationē huius
corporis: anime neq; nihil sentiāt etiā euāgelij parabola q̄ de il
lo paupere lazaro t diuite purpurato pferetur ostendit: quo
rum vnus beatissimām sedem in sinu abrahe requiem promere
tur: alius intolerabili ardore eterni ignis exuritur. Si autem t
illud quod dicitur ad latronē: hodie eris mecū in paradiso: vo
luerimus intendere: quid aliud manifeste designat q̄ perdura
re in animabus non solū pristinos intellectus: sed etiā vicissitu
dine eas cōgrua pro meritorū actuūq; suorum perfui qualitate.
Hoc enim illi nequaq̄ deus promisisset si eius animam noscet
post separationē carnis: vel primandā sensu vel in nihilū resol
uendā: nō enim caro eius in paradisum sed anima erat ingres
sura cum christo. Caueda sane immo toto horrore est detestan
da pranissima hereticorum illa distinctio: qui dum non credunt
christum potuisse eodem die quo in inferna descendit: etiam in
paradiso reperiri ita distinguunt. amen dico tibi hodie: t intere
posita distinctione inferunt mecum eris in paradiso: vt scilicet
hec promissio non statim post transitum vite eius impleta sed
post resurrectionis aduentum sit implenda: non intelligentes
illud quod ante resurrectionis sue diem protulit ad iudeos qui
cum vt semetipsos credebant angustijs humanis t carnali in
firmitate concludi. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit
de celo: filius hominis qui est in celo. Quibus manifeste pro
batur animas defunctorum non solum suis sensibus nō prina
ri: sed ne istis quidem affectibus idfest spe atq; tristitia: gaudio
ac metu carere: t ex eis que sibi in illo generali examine reserna
tur quiddam eas iam incipere pregustare: nec fm opinionem
quorundam infidelium in nihilum eas resolui post huius com
morationis excessum: sed vinacius subsistere deq; laudibus in
gentius inherere. Et revera vt sequestratis paulisper testimo/

nijs scripturarū de ipsius anime natura ꝟm mediocritatē sensus nostri paucis aliqua disputem. Nonne vltra omnis ineptie non dicam fatuitatem sed insaniam est vel leuiter suspicari illā preciosiorē hominis portionē: in qua etiā imago dei ꝟm beatum apl'm ac similitudo consistit: deposita hac qua recondit in presenti sarcina corporali insensibilē fieri q̄ omnē rationē in se continēs etiam mutam atq; insensibilē materiā carnis participatione sui facit esse sensibilē: cum vtiq; consequens sit: ⁊ hoc rationis ipsius ordo contineat: vt exuta mēs ista carnali qua nūc hebetatur pinguedine: intellectuales virtutes suas in melius reparet ⁊ puriores eas ac subtiliores recipiat potius q̄ amittat Intantum autem hoc quod dicimus beatus apostolus verum esse cognoscit: vt etiam optet ab hac carne discedere: vt separatione eius enixius valeat domino copulari dicens: desiderium habeo dissolui: ⁊ cum christo esse multomagis: quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a domino: ⁊ idcirco audemus ⁊ bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore ⁊ presentes esse ad dominum: propter quod etiā contendimus siue absentes siue presentes placere illi: commorationem scilicet anime: q̄ in hac carne est peregrinationē a domino atq; absentiā a christo esse pronuncians. Et euidentius iterum super hoc ipso viuacissimo animarum statu idem apostolus. Sz accessistis inquit ad syon montem ⁊ ciuitatē dei viuentis hierusalē celestem: ⁊ ad multorum miliū angelorum frequentiam ⁊ ecclesiā primitiuorū: qui conscripti sunt in celis: ⁊ spūs iustorū ꝑfectoꝝ. De quibus spiritibus in alio loco: deinde patres inquit carnis nostre habuimus eruditores ⁊ reuerebamur: eos nō multomagis subijciemur patri spirituum ⁊ viuemus.

¶ De contemplando deum. Capitulum. xv.

Contemplatio vero dei multifarie concipitur. Nā deus non sola incomprehensibilis illius substantie sue admiratione cognoscitur: quod tamen adhuc in spe promissionis absconditum est: sed etiam creaturarum suarum magnitudine vel equitatis sue consideratione vel quotidiane dispensationis auxilio peruidetur: quando scilicet que cum sanctis suis per singulas generationes egerit mente purissima perlustramus: cum potentiam ipsius qua vniuersa gubernat moderat ac regit: cum immēsitatē scientie eius ⁊ oculum quē secreta cordium latere non possunt tremēti corde miramur: cum arenam maris: vndarum numerum dimensum ei cognitumq; pauidi cogitamus: cū pluuiarum guttas cum seculorum horas ac dies cū preteritat futurave vniuersa obstupescimus scientie eius assistere: cum ineffabilem clementiam eius consideramus, qua innumera flagitia que singulis momentis sub ipsius committuntur aspectu indefessa longanimitate sustentat: cum intue-

mur vocationem: qua nos nullis precedentibus meritis gratia sue miserationis asciuit: cum deniq; occasiones salutis tribuit adoptandis: cū quodam admirationis intuemur excessu: q ita nos nasci precepit: vt ab ipsis cunabul' gratia nobis legisq; sue noticia infunderetur: q ipse aduersarū vincens in nobis pro solo bone voluntatis assensu eterna beatitudine ac perpetuis nos premijs munerat: cum postremo dispensatione sue incarnationis pro nostra salute suscepit ac mirabilia mysteriorum suorum in cunctis gentibus dilatauit. Sunt autem alie quoq; huiusmodi contemplationes innumere: que pro qualitate vite ac puritate cordis nostris sensibus oriuntur: quib⁹ deus vel videt mūdis obtutibus vel tenetur. Quas profecto nullus perpetuo retentabit in quo adhuc aliquid carnalium viuit affectuum: quia non poteris aīt dominus videre faciem meam. Nō enim videbit me homo t viuet scilicet mundo huic affectibusq; terrenis deditus.

Interrogatio de cogitationum mobilitate. Capitulum.xvj.

g Ermanus. Quid ergo est qō etiā nolētibus immo vero etiā nescientibus nobis ita suppflue cogitationes subtiliter ac latenter irrepunt vt nō solum eas expellere: verū etiam intelligere ac deprehendere difficultatis non modice sit. Potest ergo mens aliquādo ab istis vacua reperiri: t nunq; huiusmodi illusionibus incursari.

Responsio quid possit mens super cogitationum statu quidve non possit. Capitulum.xvij.

m Oyses. Mentem quidem non interpellari cogitationibus impossibile est: suscipere vero eas siue respuere omni studenti possibile est. Quemadmodum igitur ortus earum non omodis pendet a nobis: ita reprobatio vel electio consistit in nobis: nec tamen ex eo q dixim⁹ impossibile esse mentem cogitationibus non adiri: totum vel incursui vel illis spiritibus tribuendum est: qui eas nobis nitūtur ingerere: alioquin nec liberum in homine maneret arbitriū: nec in nobis staret nostre correctionis industria. Sed est inq; nostrum magna ex parte vt cogitationum qualitas emendetur: t vel sancte ac spirituales oriantur in nobis: vel terrene carnalesq; decrescant. Ideo nanq; frequens lectio t; ingis adhibetur meditatio scripturarum vt exinde nobis spiritalis memorie prebeatur occasio. Idcirco decantatio crebra psalmorum: vt assidus nobis exinde subministretur compūctio. Idcirco vigiliarum ac ieiuniorum orationumq; assiduitas adhibetur: vt attenuata mens nō terrena sapere: sed celestia possit ac sublimia cōtēplari. Quib⁹ rursum negligēcia irrepēte cessantibus: necesse est vt mēs vicio

rum squalore concreta in carnalē partem corruat atq; declinet.

¶ Comparatio aquaris mole ⁊ anime. Cap̄.xviij.

Quod exerciciū cordis non incongrue molarum similitudini comparatur: quas meatus aquarum preceps impetu rotante prouoluit. Que nullatenus quidē cessare possunt ab opere disposito aquarum impulsib⁹ circunacte: in eius vero qui preest situm est potestate vtrum nam triticū malit an ordeū loleumve comminui. Illud nāq; est proculdubio commolendum quod ingestum ab illo fuerit: cui operis illius cura cōmissa est. Ita igitur etiam mens per vite presentis incursus vndiq; ingruētibus temptationum torrentibus: qui spiritalibus inflati nequicijs: indesinenter eā circūfluūt atq; circūstrepunt vacua quidē cogitationū estibus esse non poterit: quales vero vel admittere vel parare sibi debeat: studij ac diligentie sue prouidebit industria. Si enim vt diximus ad sanctarum scripturarum meditationem iugiter recurramus: ac memoriam nostrā ad recordationem spiritualium rerū ⁊ desiderium perfectionis spēq; future beatitudinis erigamus necesse est vt orte cogitationes exinde spiritales in his que meditati sumus mentē faciāt immorari. Sinvero desidia seu negligētia supati vicijs ⁊ ociosis confabulationibus occupemur seu curis mundanis ⁊ superfluis sollicitudinibus implicemur consequenter exinde velut quedam zizaniorum species generata: operationem quoq; nostro cordi noxiam ministrabit: ⁊ ꝑm sententiā domini saluatoris vbi fuerit thesaurus operum seu intentionis nostre: ibi ⁊ cor nostrum necessario permanebit.

¶ De tribus cogitationum nostrarum principijs. Capitulum.xix.

Illud sane pre omnibus nosce debemus tria cogitationum nostrarum esse principia. i. ex deo: ex diabolo: ⁊ ex nobis. Ex deo quidem sunt cum spiritussancti illustratione nos visitare dignatur: erigens nos ad sublimiorem profectum: ⁊ in quibus vel minus acquisiuimus: vel desidiose agētes superati sumus: saluberrima compunctione castigat: vel cū reserat nobis celestia sacramenta ⁊ propositum nostrū ad meliores actus voluntatemq; conuertit: vt ibi cum rex assuerus castigatus a domino libros annales instigat̄ inquirere: quibus mardochei beneficia recordatus: summi eū gradu honoris exaltat ac protinus crudelissimam super nece gentis iudee sentētiam reuocat. Uel cum propheta commemorat. Audiam quid loquatur in me dn̄s deus. Alius quoq; ⁊ dixit inquit angelus qui loquebatur in me. Uel cum filius dei ventur̄ se vna cū pr̄e ⁊ mansionē apud nos facturū esse promittit. Et non estis vos inquit qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in

vobis ⁊ vas electionis. An experimentum inquit eius queritis qui in me loquitur christus. Ex diabolo vero cogitationum nascitur series: cum subuertere non tam viciorum obleciatione: ꝙ etiā occultis conatur insidijs subtilissima calliditate mala pro bonis fraudulenter ostentans: ⁊ transfigurans se nobis in angelum lucis. Ut cum euangelista dicit. Et cena facta cum diabolus iam misisset in cor iude simonis scarioth vt traderet dominum. Et iterum post bucellam inquit introiuit in illum sathanas. Petrus quoq; ad ananiam: quare ait tempiauit sathanas cor tuum mētiri te spūisancto. Et illud quod multo ante ꝑ ecclesiasten predictum legimus. Si spiritus potestatem habētis ascenderit super te: locum tuū ne dimittas. Illud quoq; qđ dicitur ad deum contra achab in quarto regum lib. ex persona spiritus immundi: egrediar ⁊ ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Ex nobis autem oriuntur cum naturaliter ea q̄ gerimus vel gessimus: vel audiuimus recordamur. De quibus beatus dauid. Cogitaui inquit dies antiquos ⁊ annos eternos in mente habui ⁊ meditatus sum nocte cum corde meo: ⁊ exercitabar ⁊ scopebam spiritum meum. Et iterum. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt: ⁊ cogitationes iustorum iudicia. In euāgelio quoq; dñs ad phariseos quid cogitatis mala in cordibus vestris.

¶ De discernendis cogitationibus ad similitudinē probabilis trapezite.

Capitulum. xx.

b Hanc igitur oportet tripertitā rationē nos iugiter obseruare: ⁊ vniuersas cogitationes que emergunt in corde nostro sagaci discretione discutere origines earum ⁊ causas auctoresq; primitus indagantes: vti quales nos eis prebere debeamus ex illorum merito qui eas suggerunt considerare possimus vt efficiamur ꝟm preceptum domini probabiles trapezite. Quorum summa peritia est ac disciplina probare quod nam sit aurum purissimuz. ⁊ vt vulgo dicitur obrizum. quodve sit minus purgatione ignis excoctuz: ereo quoq; viliq; denario si preciosum nummisma sub colore seu indumento auri fulgentis imitet: prudentissima discretione non falli: ⁊ non solū nummismata tyrannoꝝ vultum exprimentia sapiēter agnoscere: sed etiam illa que sunt veri quidem regis imagine: sed nō legitime figurata: peritia sagaciore discernere: deinde ne quid illis a legitimo pondere diminutum sit censura trutine diligenter inquirere. Que omnia nos quoq; debere spiritaliter obseruare sub figura ⁊ exemplo nominis huius euangelicus sermo hoc exemplo proposito docet: primum vt quid cordibus nostris irrepserit vel si quid nobis dogma fuerit intromissum: vtrum nam sit diuino illo ⁊ celesti spiritussancti igne purgatum. an ad iudai

cam superstitionem pertinens: seu de secularis philosophie tu
more descendens vt sit ad integrum spiritalis ignis examina-
tione decoctum: sed in superficie tantum preferat pietatem di-
ligētissime perscrutemur. Quod ita poterimus implere si illud
apostolicum fecerimus. Nolite omni spiritui credere: sed pro-
bate spiritus si ex deo sint. Quo genere credendi sunt illi quoq;
decepti qui post professionem monachi nitore sermonis: ⁊
quibusdam sunt philosophorum dogmatibus incitati. que
prima fronte pijs quibusdam sensibus ac religioni consonis
audientes velut auri fulgore fallentia quos semel superficie ille
xerant: velut nummismatib⁹ ereis falsisq; deceptos: perpetuo
nudos ac miseros reddiderunt: vel ad seculi eos strepitum re-
uocantes: vel ad hereticos errores ac presumptiones tumidas
pertrahentes. Quod etiam achan in libro iesu naue legimus fu
isse perpessum: qui de castris allophylorum regulam auream cō Josue. vij.
cupiscēs: atq; furatus: anathemate illoꝝ ꝑcuti atq; eterna mor
te meruit ac maledictione damnari. Secundo sollicite nos ex-
plorare conueniet: ne auro purissimo scripturarum praua inter
pretatio coaptata: metalli preciositate nos fallat. In quo etiaꝫ
dño saluatori callidissimus diabolus velut homini simplici tē
ptauit imponere: dū ea que generalr sunt super omniū iustorū
personis exposita: maliuola interpretatione corrūpēs: specialr
huic q̄ angeloꝝ custodia nō egebat: conat aptare dicens. Quia Ps. xc.
angelis suis mādauit de te vt custodiāt te in oībus vijs tuis: in
manib⁹ portabūt te ne vnq̄ offendas ad lapidē pedē tuū. Pre-
ciosa. s. eloq̄a scripturaꝝ callida assumptione ꝯuertēs: ⁊ ad ꝯtra
riū noxiūq; sensum detorquēs: vt imaginē tyrānici vult⁹ sub co
lore nobis auri fallentis importet: siue cū paracaraximis nos
conat illudere: q̄ddā. s. pietatis op⁹ admonēs affectādū: qd nō
de legitima senioꝝ ꝓcedēs moneta: sub p̄textu virtutū ducit ad
vitia: vel immoderatis, incōpetētibusq; ieiunijs seu vigilijs ni-
mijs: vel oronib⁹ importunis: vel incōgrua lectione decipiēs:
ad noxiū ꝑtrahit finē: vel cū intercessiones ac visitationes pias
ꝑsuadet impēdere: q̄b⁹ nos ab spiritalib⁹ monasterij claustris:
⁊ secreto amice q̄etis excutiat: sollicitudines ēt curasq; suscipe-
re religiosarū ac destitutaꝝ suggerit feminaꝝ: vt hmōi laq̄is mo
nachū inextricabilr vinciat ac ꝑniciosaꝝ sollicitudinū occupa-
tione distēdat: vel certe cū desiderare sanctū clericat⁹ officiū sub
pretextu edificationis multoꝝ ⁊ amore lucri spiritalis instigat
per qd nos ab hūilitate ꝓpositi huius ac districtione diuellat.
Que oīa cum sint nr̄e saluti professioniq; cōtraria: tñ. velamine
quodam misericordie ac religionis obtecta: facile imperitos in
cautosq; decipiunt. Imitātur eñ nummismata veri regis: quia
videntur ad presens plena pietatis: sed nō sunt a legitimis mo
netarijs: id est: probatis ⁊ catholicis patribus figurata: nec de
cardinali ac de publica collationis eoꝝ prodeunt officina: sed

furtim fraude demonū fabricata: nō sine detrimēto impitis qui busq; ⁊ ignorantibus ingerunt. Que q̄uis vtilia seu necessaria videant ad presens: tū si soliditatibus ꝓfessionis nostre incipiant post hoc esse cōtraria: ⁊ totū quodammodo corpus nostri labefactare propositi: tanq̄ necessariū quidē: sed scandalizans membrū: ⁊ qd̄ dextre manus vel pedis agere videat officiū: ꝓijci a nobis atq; abscidi salubre est. Satius enim est absq; vni⁹ ꝑcepti mēbro: id est opatione vel fructu: in ceteris sanū firmūq; durare: ⁊ tanq̄ debilē introire in regnū dei: q̄ cū soliditate mandati incidere in aliqd̄ scandalū: qd̄ ꝑniciosa cōsuetudine separans nos a districtionis regula: atq; arrepti ꝓpositi disciplina inducat in tale dispendiū: qd̄ nequaq̄ futura detrimēta cōpensans: oēs ꝑteritos fructus totūq; opationis nostre corpus gehenne faciat ignibus cōcremari. De generibus istiusmodi illusionum etiam in Prouerbijs eleganter exprimitur. Sunt vie

Prouer. 16. que vident recte esse viro: nouissima enim earū veniens in profundum inferni. Et iterū. Malignus nocet cū se cōmiscuerit iusto: id est diabolus decipit cū fuerit colore sanctitatis obtectus Odit autem sonum tulele: id est discretionis vim: que de seniorum verbis ac monitione procedit.

De illusione abbatis Joannis. Capitulum. xxj.

In quo etiā abbatē nuper Joannē: qui lyco commorat cognouimus fuisse illusum. Nā cū hausto corpore atq; defecto: ꝑceptionē cibi biduano ieiunio distulisset: accedēti ei ad refectionē die postero veniēs diabol⁹ in figura ethiopis tetri pueri: atq; ad eius genua ꝓuolutus: indulge inquit mihi: quia ego tibi hunc laborem indixi. Itaq; ille vir tantus ⁊ discretionis ratione ꝑfectus: sub colore cōtinentie incongruenter exercitate intellexit se ob hoc calliditate diaboli circūuentū taliq; distentum ieiunio: vt lassitudinē nō necessariā: immo etiā spiritui nocituram: fatigato corpori supponeret paracaraximo scz illusus nūmismate dum in illo veri regis imaginē veneratus parū discutit nō illud esse legitime figuratū. Ultima vero obseruatio huius ꝓbabilis trapezite quā de inquisione ponderis esse prediximus: taliter a nobis implebit: si quid agendū cogitatio nostra suggerit: omni scrupulo retractantes atq; in nostri pectoris trutina collocantes: equilibratione iustissima perpendam⁹: an plenū sit honestate cōmuni: an timore dei sit graue: si integrū sensu: si hūana ostentatione: aut aliqua nouitatis insolentieq; presumptione nō leue: si meriti eius pondus inanis cenodoxie non imminuerit vel arriserit gloria. Et sic ea protinus ad publica appendentes examina: id est ad ꝓphetarū ⁊ apostolorum actus ac testimonia conferentes: illorūq; exemplis cōparātes: ⁊ quodammodo contraria ea lance pensantes: vel tanq̄ integra atq; perfecta illisq; collibrantia suscipiamus: vel tanq̄ imper-

fecta atq; damnosa: nec illorum ponderi cōsonantia omni cautione vitemus.

De quadripertita discretionis ratione. Cap. xxij.

Erit ergo hoc quadripertito quo diximus mō necessaria nobis ista discretio: id est vt primū materia nos auri veri seu fucati fallentisq; non lateat: secundo vt has easdē cogitationes que mētiunt opera pietatis: tāq̄ adulterina nūmismata ⁊ paracaraxima reprobemus: vtpote que falsam imaginem regis non legitime signata contineant: vel illā que in auro preciosissimo scripturarū vitioso ⁊ heretico sensu: nō veri regis sed tyranni preferunt vultū similiter discernētes refutare possimus sine illa quorū pondus ac precium herugo vanitatis arrodēs exagio seniorū cōgruere non finit: vt nūmismata leuia atq; damnosa minusq; pensantia recusemus: ne in illud incidētes qd̄ obseruare tota virtute p̄cepto dñi cōmonemur: cūctis laborū nostrorū stipendijs meritisq; defraudemur. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi herugo ⁊ tinea demolit: ⁊ vbi fures effodiunt ⁊ furant. Quicquid em̄ contēplatione humane glorie fecerimus: in terra nos thesaurizare s̄m dñi sententiā nouerimus: ⁊ cōsequēter illud velut humi recondimus atq; in terrā defossum: vel diuersis demonijs depopulandū: vel edaci cenodoxie herugine cōsumendū: seu sup̄bie tineis deuorandū vt ad nullā recōdentis vtilitatē lucrūve p̄ficiat. Omnes igitur cordis nostri recessus iugiter p̄scrutādi sunt: ⁊ ascēdentiū in eos vestigia indagatione sagacissima retractanda: ne q̄ forte intellectualis ibidem bestia: vel leo vel draco p̄trāsiens p̄niciosa vestigia latēter impresserit: quibus accessus etiam ceteris in abdita pectoris nostri p̄ cogitationū negligentiā prebeat. Et ita p̄ singulas horas atq; momēta terram cordis nostri euāgelico aratro: hoc est iugi dñice crucis recordatione sulcātes vel noxiarū ex nobis ferarū cubilia: vel virulentorū serpentiū examinare latibula atq; extrudere poterimus. Matth. 6.

De sermone doctoris scd̄m audientium meritum. Capitulum. xxiij.

Ad hec obstupefactos nos intuēs senex: ⁊ ad verba narrationis sue inexplebili ardore succensos: p̄ admiratione desiderij nostri paulisper sermone suspenso: rursus addidit. Quoniā nos o filij ad disputationē tā longā vestra sedulitas p̄uocauit: ⁊ ignis quidā collationi nostre feruētiores sensus p̄ vestro desiderio subministrat: vt ex hoc etiā ipso manifeste cōtempler in veritate vos p̄fectionis sitire doctrinā: volo vobis adhuc sup̄ discretionis eximietate vel gratia q̄ inter cunctas virtutes arcē ac primatū tenet: pauca differere excellentiāq; eius ⁊ vtilitatē nō solū quotidianis exemplis: sed etiā anti-

quis patrū consultationibus ac sententijs approbare. Frequenter nāq; memini nōnullis huiusmodi sermonē cū gemitu lachrymisq; poscentibus: me quoq; aliquid eis doctrine cōferre cupiētē nullatenꝰ potuisse: ⁊ ita in me nō solū sensus: verūetiā ipsum eloquiū defecisse: vt nō inuenirē quēadmodū eos: vel cū leui cōsolatione dimitterē. Quibꝰ indicijs euidēter agnoscit̄ dñi gratiā ꝑ merito ac desiderio audientiū disputantibus aspirare sermonē. Quē qr breuissimū istud qđ supest: noctis spaciū nō occurrit explere: indulgētes illud potius q̄eti corporee: cui necesse est totū ꝑsolui: si id qđ modicū est fuerit denegatū: plenū narrationis ordinē ītegro futuri diei seu noctis examini reseruemꝰ. Decet nāq; discretiōis optimos cōsultores in hoc primū patefacere sue mētis industriā: ⁊ vtrū sint: vel queāt eiꝰ capaces esse hoc indicio ac patiētia cōprobari: vt de illa que moderatiōis generatrix est: virtute tractantes: nequaq̄ vitiū qđ ipsi contrarium est nimietatis incurrant: vim rōnis ac nature eiꝰ quā verbis excolunt: effectu atq; ope violātes. In hoc ergo nobis discretiōis bonū de qua quātū dñs dederit adhuc indagare disponimꝰ: primitus prosit: vt nos de ipsius excellētia ⁊ moderatione: q̄ ꝑma eidem virtus inesse cognoscit̄ differentes: disputationis quoq; vel temporis modum non permittat excedere. His itaq; beatꝰ moyses collationi nostre dans finem: adhuc nos auidos: ac de suo ore pendētes degustare somnū paulisper hortatus est: hisdē ipsis quibus insidebamus psiathijs admonēs incumbere: embrimijs pariter capiti nostro ceruicaliū vice suppositisq; grossioribus papyris: in longos gracilesq; fasciculos coactis: sex quipediali interuallo molliter nexa: nūc quidē humillimū sedile ad scabelli vicē: fratribus in synaxi cōsedentibus ꝑstant: nūc vero subiecta ceruicibꝰ dormiētiū ꝑbent capiti nō nimie durū: sed tractabile aptūq; fulcimētū. Ad q̄s monachoꝝ vsus hec idcirco: vel maxime oportuna habent̄ ⁊ cōgrua: ꝙ nō solū sint aliquatenꝰ mollia: paruoq; ⁊ ope reparent̄ ⁊ ꝑcio: vtpote passim papyro emergēte: ꝑ nili fluminis ripas: quā cuiq; volēti in vsuz assumere nemo ꝓhibeat desecare: sed etiā qđ ad remouēdū ea seu cū necesse fuerit admouēdū habilis materia est: fungide leuisq; nature. Atq; ita precepto senis tandē sumus ad degustationem somni onerosa cōpositi quiete: tā digeste collatiōis inflammati gaudio q̄ repromisse disputationis expectatione suspensi.

¶ Explicit Collatio prima Abbatis Moysi de monachi destinatione vel fine.

¶ Incipit annotatio capitulorum secunde collationis eiusdem senis.

Ca. j. Proemiale abbatis Moysi de discretionis gratia.
ij Quid discretio sola conferat monacho ⁊ disputatio super hoc abbatis Antonij.

iij De errore saulis ⁊ achab: quo per discretiōis imperitiā sunt decepti.
iiij Que de bono discretionis in scripturis sanctis referant̄
v De morte heronis senis.
vj De ruina duorū fratrū ob discretionis imperitiam.
vij De alterius illusione quam per imperitiaz discretionis incurrit.
viij De lapsu ⁊ deceptione monachi mesopotameni.
ix Interrogatio de acquirenda vera discretione.
x Responsio quēadmodū possideat̄ vera discretio.
xj Uerba abbatis serapionis: ⁊ de marcore patefactarum cogitationū: ⁊ de periculo proprie cōfidentie.
xij Confessio verecundie ob quam cōfunderemur cogitationes nostras senioribus reuelare.
xiij Responsio de cōfusione calcāda ⁊ periculo non condolentis.
xiiij De vocatione samuelis.
xv De vocatione Pauli apostoli.
xvj De appetenda discretione.
xvij De immoderatis ieiunijs ⁊ vigilijs.
xviij Interrogatio de cōtinentia vel refectionis mensura.
xix De optimo cibi quotidiani modo.
xx Obiectio de facilitate continentie que duobus paximacijs sustinetur.
xxj Responsio de virtute ⁊ mensura ex parte continentie.
xxij Qui nā generalis cōtinentie ac refectionis modus sit.
xxiij Quemadmodum abundantie humorum genitalium castigentur.
xxiiij De labore equalis refectionis ⁊ de fratris beniamin edacitate.
xxv Interrogatio quō vna semp eadēq; mensura seruetur.
xxvj Responsio de nō excedendo refectionis modo.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit secunda collatio abbatis moysi de discretione.

¶ Proemiale. Capitulum.j.

DEgustato itaq; matutino sopore cuz ortū lucis tādē nobis clarusse gaudentes: repromissam narrationem reposcere cepissemus: beatus moyses ita exorsus est. Cum videā vos tanti desiderij ardore flammatos: vt ne ipsuz quidem paruissimum quietis momentū qd̄ spiritali collatiōe subtrahēs: refectiōi carnis maluerā deputare: ad requiē credam vestri corpis ꝓfecisse: mihi quoq; hunc vestrū con

sideranti feruorē sollicitudo maior inuehit. Necesse est eñ etiā me in ꝑsoluēdo debito tāto maiorē deuotionis curā gerere: quā to vos attentius video illud expetere: ꝑm illā sniam. Si sederis cenare ad mensam potentis: sapiēter intellige que apponū tur tibi: ⁊ immitte manū tuā sciēs: qꝛ talia te oportet ꝑparare Quāobrē de bono discretionis eiusq; virtute dicturi: in quā sermo nocturne collationis ingressus: finē nr̄e disputationi dedit cupio vobis eius excellentiā patrū primo cōsignare sentētijs vt cū patuerit: q̄d de illa senserint vel ꝓnūciauerint maiores nostri: tū ꝓlatis tā antiquis multorū q̄ recētib⁹ ruinis ⁊ casibus q̄ ꝓ eo q̄ min⁹ eā fuerāt assecuti: ꝑnicioso deiecti sunt lapsu: inquātū possumus vtilitates ei⁹ ⁊ cōmoda retractem⁹: q̄b⁹ discussis quēadmodū excolere eā atq; expetere debeam⁹: cōsiderātes meriti ei⁹ ⁊ gratie pōdus: efficaci⁹ instruamur. Est eñ nō mediocris quedā virt⁹: nec q̄ humana passim valeat industria cōꝑhēdi nisi diuino fuerit munere gr̄aq; collata. Siq̄dē inter nobilissima spiritussctī dona: hāc quoq; ita legim⁹ ab apl̄o numerari. Alij dat̄ ꝑ spiritū sermo sapie. Alij ꝑmo sciētie ꝑz eūdē spiritū. Alij fides in eodē spiritu. Alij gr̄a sanitatū in vno spiritu. Et post pauca. Alij discretio spiritū. Deinde cōpleto omni catalogo spiritaliū charismatū infert: Oīa āt hec operat̄ vn⁹ atq; idē spirit⁹: diuidēs singulis ꝓutvult. Uidetis ḡ nō terrenū: nec ꝑuū eē discretionis mun⁹ sz diuine gr̄e largitatē: quā nisi monach⁹ oī intētione fuerit assecut⁹: ⁊ ascēdētiū in sese spirituū discretionē certa rōe possederit necesse est eū velut in nocte ceca ceterisq; tenebris oberrāte: nō solū in ꝑniciosis foueis ꝑruptisq; cōcidere: sz ēt in planis ac directis itinerib⁹ frequēter offendere

1. Cor. 12.

¶ Quid discretio sola conferat monacho: ⁊ disputatio sup hoc abbatis Antonij. Capitulum. ij.

Memini igit̄ quōdā in annis adhuc puericie cōstitut⁹ in ꝑtib⁹ thebaidos vbi beat⁹ Antonius morabat̄: seniores ad eū ꝑfectionis inquirēde ⁊ collationis hui⁹ gratia cōuenisse. Cūq; a vesꝑtinis horis vsq; ad lucē fuisset ꝓtracta collatio: questionē hāc maximū noctis spaciū cōsumpsit. Nam diutissime q̄rebat̄ q̄ nā virt⁹ vel obseruātia mōachū possit a diaboli laqueis ac deceptionib⁹ custodire semꝑ illesum vel certe recto tramite firmoq; gressu ad ꝑfectionis culmē ꝑducere. Cunq; ꝓ captu mētis sue vnusquisq; sentētiā suā ꝓferret in mediū: ⁊ alij q̄dē in hoc ieiunioꝝ vigiliarūq; studio collocarēt: q̄ his videlicet extenuata mēs: ac puritatē cordis ⁊ corporis assecuta: deo facilius vniretur. Alij in nuditate ⁊ contemptu vniuersarū rerū quib⁹ mēs si penit⁹ exueret̄: tanq̄ nullis deinceps retinētibus laqueis ad eū expeditior ꝑueniret. Alij anacoresin necessariā: id est remotionē ⁊ eremi secreta cēserēt: in qua cōmanens quis familiari⁹ interpellare deū: eiq; possit peculiari⁹ inhere-

re. Nõnulliq; in primis sectãda charitatis: id est humanitatis officia diffinirẽt: q̃ pio erga fratres ⁊ ꝑegrinos studio susceptionis impẽdit: ꝙ his dũtaxat officijs regna celoꝝ daturũ se dñs in euãgelio: velut specialius repromittat dicẽs. Uenite bñdicti patris mei: possidete paratũ vobis regnũ a cõstitutione mũdi. Esuriui eñ ⁊ dedistis mihi manducare. Sitiui ⁊ dedistis mihi bibere ⁊c. Cũq; in hunc mundũ diuersis virtutib⁹ aditũ certiorem ad deũ parari posse decernerẽt: essetq; noctis maximũ tempus hac inq̃sitiõe cõsumptũ: intulit demũ beat⁹ Antoni⁹ Oia q̃ dẽ hec q̃ dixistis necessaria ⁊ vtilia sitiẽtib⁹ deũ atq; ad deũ cupiẽtib⁹ ꝑuenire: sz his ꝑncipalẽ tribuere gr̃am nequaq̃ nos innumeri multorũ casus ⁊ exꝑimẽta ꝑmittũt. Nã quosdã sepenumero acerrime ieiunijs seu vigilijs incubãtes: ac mirifice in solitudine secedẽtes: priuationẽ quoq; oim facultatũ ita sectãtes vt ex ipsis ne vnius quidẽ diei victũ sibimet vnũq; denariũ sup̃ esse paterent. Hũanitatis etiã studia tota deuotione cõplentes ita vidim⁹ repente deceptos vt arreptũ op⁹ non potuerint congruo exitu terminare: summũq; feruorẽ ⁊ cõuersationẽ laudabilem detestabili fine clauserint. Quãobrem q̃d principaliter ducat ad deũ manifeste poterim⁹ agnoscere: si ruine ac deceptionis illoꝝ causa diligẽti⁹ a nobis fuerit indagata. Illis nãq; cũ exuberarẽt ꝑdictarũ opa virtutũ: discretio sola deficiens vsq; ad finem ea durare nõ finit. Nec eñ alia lapsus eoꝝ causa deprehẽdit: nisi q̃d minus a senioribus instituti: nequaq̃ potuerũt rationem discretionis huius adipisci: q̃ ꝑtermittẽs vtrãq; nimietatem: via regia quemq̃ docet semꝑ incedere: ⁊ nec dextera virtutũ ꝑmittit extolli: id est feruoris excessu cõtinẽtie iuste modũ transcendere: nec oblectatũ remissione: deffectere ad vitia sinistra concedit: hoc est sub ꝑtextu gubernãdi corporis contrario spiritus tepore lentescere. Hec namq; est discretio q̃ oculus ⁊ lucerna corꝑis in euãgelio nũcupat ꝑm illã sententiã saluatoris. Lucerna corporis tui est oculus tuus ꝙ si oculus tuus simplex fuerit totũ cop⁹ tuũ lucidũ erit: si aũt oculus tuus nequã fuerit: totũ corpus tuũ tenebrosum erit: eo ꝙ ipsas cogitationes hominis vniuersas actusq; discernẽs: cuncta q̃ gerenda sunt ꝑuideat atq; ꝑlustret: q̃ si in homine nequã fuerit: id est non vero iudicio ⁊ scia cõmunita: seu quolibet errore ac ꝑsumptione decepta: totũ corpus nostrũ faciet tenebrosum: hoc est: omnẽ aciem mentis actusq; nostros reddet obscuros: cecitate scz vitioꝝ ⁊ ꝑturbationũ tenebris inuolutos. Si eñ inquit lumẽ q̃d in te est tenebre sunt: tenebre ipse quãte erũt. Nulli nãq; dubiũ est: errãte iudicio cordis ⁊ ignorationis nocte possesso: cogitatiões q̃z ⁊ opa nr̃a que ex discretionis deliberatione descẽdunt: maioribus peccatorum tenebris implicari.

Mat. 25.

Matth. 6.

Ibidem.

¶ De errore saulis, ⁊ achab quo per discretionis im

peritiam sunt decepti. Capitulum. iij.

d Eniq; ille q̄ prim⁹ ad regnādū populo israel iudicio dei p̄electus est: qr hunc discretionis oculū nequaq̄ habuit velut toto corpore tenebrosus effect⁹: etiam ipso regno tradito sibi meruit spoliari: dū lucerne hui⁹ tenebris atq; errore deceptus: acceptabiliora deo sacrificia sua q̄ erga p̄ceptū samuelis obedientiā credidit iudicāda: que eū ex illa magis pte offensionē incurrere fecit: ex qua repropiciandā sibi diuinā sperauerat maiestatē. Hui⁹ inq̄ discretionis ignoratio achab regē israel post illius sublimissimi triūphi victoriā q̄ ei fuerat dei fauore cōcessus credere p̄suasit meliorē esse misericordiā suam: q̄ executionem seuerissimi p̄cepti: ⁊ quēadmodum sibi videbatur crudelis imperij. Qua cōsideratione molitus dū mauult cruentam victoriā clemētia tempare: ob indiscretam misericordiam velut toto corpe reddit⁹ tenebrosus: irreuocabili morte dānat.

¶ Que de bono discretionis in scripturis sanctis referantur. Capitulum. iiij.

Ephe. 4. b Ec est discretio que nō solum lucerna corporis sz etiam sol ab apostolo nuncupat: ꝑm illud. Sol nō occidat super iracundiā vestrā. Hec vite nostre gubernatio dicitur ꝑm illud. Quibus nō est gubernatio cadūt vt folia. Hec consilium rectissime nominat: sine quo nihil agere omnino scripture auctoritate permittimur: ita vt ne ipsum quidē spiritale vinū id est gaudiū qd̄ letificat cor hominis: sine ipsius sinamur moderatione percipere: ꝑm illud. Cum consilio omnia fac: cum cōsilio vinū bibe. Et iterū. Sicut ciuitas muris diruta ⁊ non circūdata: sic est vir q̄ nō cū cōsilio aliq̄d agit. Cui⁹ p̄uatio q̄ perniciosa sit monacho: testimonij hui⁹ exēplū ac figura declarat: dirute eū ac sine muris cōparās ciuitati. In hac sapia ī hac intellectus sensusq; consistit: sine quibus nec interior nostra edificari domus: nec spiritales poterunt diuitie cōgregari: ꝑm illud. Cū sapiētia edificat domus: ⁊ cū intellectu iterū erigit: cum sensu implent cellaria omnib⁹ diuitijs preciosis ⁊ bonis. Hec inq̄ est solidus cibus qui nisi a p̄fectis tm̄ ac robustis assumi non poterit: ꝑm illud. Perfectorū aūt est solid⁹ cibus eorū q̄ pro cōsuetudine exercitatos habēt sensus ad discretionē boni ac mali. Que intantū vtilis nobis ac necessaria cōprobat: vt etiā verbo dei eiusq; virtutibus coaptetur: ꝑm illud. Uiuus est em̄ dei sermo ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti ⁊ p̄tingēs vsq; ad diuisionem anime ac spiritus: cōpagū quoq; ⁊ medullarum ⁊ discretor cogitationū ⁊ intentionū cordis. Quibus manifestissime declarat: nullā sine discretionis gratia perfecte posse: vel perfici vel stare virtutem. Et ita tam beati Antonij q̄ vniuersorum sententia diffinitū est: discretionem esse que fixo gradu intrepidum monachū p̄ducat ad deum: predictasq; virtutes

Eccli. 32.

Pro. 24.

Ephe. 5.

Hebre. 4.

iugiter conseruet illesas: cũ qua ad cõsummationis excelsa fastigia minore possit fatigatione conscendi: ⁊ sine qua multi etiã ꝓpensius laborãtes: ꝑfectionis nequiuerint culmen attingere Oim nãq; virtutũ generatrix custos: moderatrixq; discretio ẽ.

¶ De morte heronis senis. Capitulum. v.

Et vt hanc eandẽ diffinitionẽ antiquitus a sancto Antonio ⁊ ceteris patribus promulgatã: recens quoq; sicut promisimus cõfirmet exemplũ: recolite id qđ nuꝑ gestũ oculorũ vestrorum vidistis obtutibus: senẽ videlicet heronem ante paucos admodum dies illusione diabolica a summis ad ima deiectum: quẽ quinquaginta annis in hac eremo cõmoratũ singulari districtione rigorem continẽtie tenuisse cognoscimus ⁊ solitudinis secreta vltra omnes hic cõmorantes miro feurore sectatum. Hic igit̃ quo pacto qua ratione post tantos labores ab insidiatore delusus: grauissimo corruens lapsu cunctos in hac eremo cõstitutos luctuoso dolore ꝑcussit. Nõne quia minus discretionis virtute possessa: suis diffinitionibus regiq̃ cõsilijs vel collationibus fratrũ atq; institutis maiorum maluit obedire. Siquidem tanto rigore immutabilẽ ieiunij cõtinentiã semꝑ exercuit: ⁊ solitudinis celleq; ita iugiter secreta sectat⁹ est vt ab eo participationẽ ineundi cum fraternitate ꝯuiuij: nec veneratio quidẽ diei paschalis aliquando potuerit obtinere. In qua fratribus cunctis pro anniuersaria solẽnitate in ecclesia retentis: solus nõ potuit aggregari: ne quãtulũcunq; perceptione leguminis parui a suo videret̃ ꝓposito relaxasse. Qua presumptione deceptus: angelum sathane velut angelum lucis cũ summa veneratione suscipiens: eiusq; preceptis prono obediens famulatu: semetipsum in puteũ (cuius ꝓfunditatem oculorum non attingit intuitus) ꝑcipitem dedit: de angeli videlicet sui sponsione nõ dubitãs: qui eum ꝓ merito virtutũ: ac laborũ suorum nequaq̃ posse firmauerat vlli iam discrimini subiacere Cuius rei fidem vt experimento sue sospitatis euidentissime cõprobaret: supradicto se puteo nocte intempesta illusus iniecit: magnum scilicet virtutis sue meritum probaturus: cũ inde exisset illesus. De quo ingenti fratrũ labore cum pene iã exanguis fuisset extractus: vitã die tertia finiturus: qđ his deterius est: ita in deceptionis sue obstinatione ꝑmansit: vt ei ne experimẽto quidẽ mortis sue potuerit persuaderi: ꝙ fuisset demonum calliditate delusus. Quãobrẽ pro meritis laborum tantorũ: ⁊ annorum numerositate qua in eremo perdurauit: hoc miseratiõe ⁊ hũanitate summa: ab his qui ei⁹ cõpatiebãtur exitio: vix a ꝑsbytero abbate Pafũtio potuit obtineri: vt nõ inter biotha natos reputat⁹: ẽt memoria ⁊ oblatiõe pausãtiũ indicaret̃ idign⁹.

¶ De ruina duorum fratrum ob discretionis imperitiam. Capitulum. vj.

Quid dicã de illis duobus fratrib⁹ qui habitãtes vltra
q illã eremum thebaidos: vbi quondam fuerat beatus
Antonius cõmorat⁹: minus canta discretione permo
ti: euntes per extentã solicitudinis vastitatẽ: nullã escã penit⁹ su
mere decreuerũt: nisi quã per semetipm dño illis pstitisset. Cũq;
errãtes eos per deserta t deficientes iã fame cõperissent a lon
ge mazices quidã: q̃ gens cunctis pene nationibus feris imma
nior atq; crudelior est: nõ effi eos ad effusionẽ sanguinis: vt nõ
nullas gentes desideriũ prede: sed sola ferocitas mẽtis instigat
eisq; cõtra naturã feritatis sue cũ panib⁹ occurrissent: vnus ex
eis subueniẽte discretione velut a dño sibi porrectos: cum gau
dio t gratiarũ actione suscepit: reputans escã sibi diuinit⁹ mini
strari: nec sine deo factũ vt bi qui semper dominũ cruore gaude
rent: deficiẽtibus iam ac tabescentib⁹ vite substantiã largirent
alius vero recusans cibum velut ab homine sibi oblatũ inedie
defectione cõsumptus est. Quor licet initia ex reprehensibili p
suasione descenderint: vnus tñ subueniente discretione id qõ te
mere incauteq; cõceperat emẽdasse agnoscit: alius aũt in stul
ta psumptione pdurans ac penitus discretionis ignarus: mor
tẽ quã dominus auertere voluit: sibi ps conscivit: nequaq; cre
dẽs diuino instinctu factum q̃ immitis populus pprie ferita
tis oblitus: panes eis pro gladijs obtulisset.

De alterius illusione quam per imperitiam discre tionis incurrit. Capitulum .vij.

Quid etiã de illo cõmemorem cuius nominis (q̃r adhuc
q superest) nouimus facere mentionẽ. Qui dũ longo tpe
demonẽ in angeli suscepit claritate: reuelationibus ei⁹
innumeris sepe deceptus credidit internunciũ esse iusticie. Nã
exceptis bis etiã per omnes noctes in cella eius lumen absq;
vllius lucerne prebebat officio. Ad extremũ inbet ab ipso: vt
deo filiũ suum qui cũ eodem pariter cõmanebat: deuot⁹ offerret
vt hoc sc̃z sacrificio abrae patriarche meritis in nullo inueniret
inferior. Cuius instantiã est credulitate seductus: vt hoc pfestim
parricidiũ opere pfeciss̃et: nisi eum videns puer cultrũ extra cõ
suetudinem acuendo preparare: t vincula quibus eũ velut obla
turus ad immolandum cõstringere disponebat inquirere: p̃ia
gio sceleris futuri perterritus: e cella cõcitus aufugisset.

De lapsu t deceptione monachi mesopotamẽsi. Capitulum.vij.

Longum est deceptionẽ illius q̃ monachi mesopotame
l ni percurrere: qui in illa puincia perpancis imitabilẽ
exhibens cõtinentiã: quã per annos multos singulari
ter in cella retrusus exegerat: ita est ad extremũ diabolicis rene
lationibus somnijsq; delusus: vt postquã tos labores atq; vir

tutes quibus omnes monachos ibidem residētes excesserat: ad iudaismum ⁊ concisionē carnis lapsu miserabili fuerit deuolutus: eo ꝙ illi solita visione qua volens eum ad credulitatē future deceptionis illicere: verissima queq; multo tempore diabolus velut veritatis nūcius reuelarat: ostenderat demū christianū populū vna cū principibus religionis ac fidei nr̄e apostolis scz atq; martyribus tenebrosum ac tetrū omniq; macie tabidū atq; deformē: ⁊ econtra iudeoꝝ populū vna cū moyse patriarchis atq; ꝓphetis summa tripudiantē leticia: ⁊ splendidissimo lumine choruscantē: ac ꝓinde suadens si mallet meriti ac beatitudinis illorū particeps fieri: circuncisionē q̄ꝫ suscipere festinaret. E quib⁹ ꝓfecto tam lugubriter nemo fuisset illusus: si rationem discretionis huius assequi laborasset. Quāobrem in quātis perniciosum sit discretionis gratiā nō habere: multorū casus ⁊ experimenta declarant.

¶ Interrogatio de acquirēda vera discretiōe. Ca. ix.

Germanus. Ex nouellis exēplis ⁊ testimonijs antiquorū satis abunde perpatuit discretionem fontē quodam modo atq; radicē cunctarū esse virtutuz. Quomō ergo acquiri debeat: cupimus nobis exponi: aut quēadmodū vtrū vera ⁊ ex deo: an falsa ⁊ diabolica sit: possit agnosci: vt ꝟz illā euāgelicā quā superiore tractatu disseruisti ꝑabolam q̄ iubemur fieri ꝓbabiles trapezite: nūmismati impressaz veri regis imaginē peruidentes: deprehendere valeamus: ꝙ nō desit in moneta legitima figuratū: atq; illud sicut vulgari vsus verbo hesterna collatione dixisti: tāq̄ꝫ paracaraximū reprobemus: illa instructi peritia quā satis copiose ⁊ integre ꝓsecutus habere spiritalē atq; euāgelicū trapezitā debere signasti. Quid eñ proderit virtutis eius ⁊ gratie merita cognouisse: si quēadmodū debeamus expetere eam vel acquirere nesciamus.

¶ Responsio quemadmodum possideatur vera discretio. Capitulum. x.

Moyses. Vera inquit discretio nō nisi vera hūilitate acquiritur. Cuius humilitatis non ficte hec erit prima ꝓbatio: si vniuersa nō solum que agenda sunt: sed etiam que cogitant̄: seniorū reseruent̄ examini: vt nihil quis suo iudicio credens: illorū per omnia diffinitionib⁹ acquiescat: quid bonū vel malū debeat iudicare eorum traditione cognoscat. Que institutio nō solū per verā discretionis viam iuuenem recto tramite docebit incedere: verumetiā cunctis fraudibus ⁊ insidijs inimici seruabit illesum. Nullatenus eñ decipi poterit quisq; nō suo iudicio: sed qui maiorū viuit exēplo: nec valebit ignorationi eius callidus hostis illudere: qui vniuersas cogitationes in corde nascētes: perniciosa verecundia nescit obtegere sed eas maturo examine seniorum: vel reprobat vel admittit. Ilico nā-

q̄ vt patefacta fuerit cogitatio maligna marcescit: ⁊ anteq̄ discretionis iudiciū ꝓferatur: serpēs deterrimus velut e tenebroso ac subterraneo specu: virtute cōfessionis ꝓtractus ad lucez ⁊ traduct⁹ quodāmodo ac dehonestatus abscedit. Tādiu eñ suggestionis eius noxie dominant̄ in nobis: q̄diu celant̄ in corde Et vt virtutē sententie huius efficacius colligatis: referam vobis abbatis serapionis factū: quod ille iunioribus solebat instructionis gratia frequenter inferre.

¶ Uerba Abbatis serapiōis ⁊ de marcore patefactaꝝ cogitationū: ⁊ de ꝑiculo ꝓprie cōfidentie. Cap̄.xj.

Cum adhuc essez puerulus inquit: ⁊ cū abbate theone cōmanerē: hec mihi fuerat inimici impugnatiōe consuetudo feralis ingesta: vt postq̄ refecissem hora nona cū sene: vnū paximaciū quotidie in sinu meo latēter abscōderē: qd̄ sero illo ignorante occulte edebam. Qd̄ furtū licz cōniuentia cogitationis ⁊ inoliti semel desiderij incōtinentia sine cessatiōe committerē: expleta tamē cōcupiscētia fraudulēta: ad memetipsum reuertens: super admisso furti crimine grauius cruciabar: q̄ super esu eius fuerā iocūdatus. Cūq̄ illud molestissimū opus velut ab exactoribus pharaonis indictū mihi vice laterū singulis dieb⁹ explere: nō sine dolore cordis mei cōpellerer: nec tñ eruere me possem ab hac eorū seuissima tyrannide: ⁊ clādestinū furtum seni manifestare cōfunderer. Cōtigit dei nutu de hoc me captiuitatis iugo volētis eripere: vt quidā fratres cellā senis obtentu edificatiōis expeterēt. Cūq̄ refectiōe transacta: collatio spiritalis cepisset agitari: respondēsq̄ senex ꝓpositis interrogationib⁹ eorū cum de gastrimargie vitio ⁊ occultarū cogitationū dominatione dissereret: earumq̄ naturā ⁊ atrocissimā vim quā haberent donec celarent̄: exponeret: cōpunctus ego collationis huius virtute ⁊ cōscientie mee reatu perterritus: velut qui crederē ob hoc ea fuisse prolata q̄ seni fuerint secreta mei pectoris patefacta: in occultos primū genitus excitatus: deinde cordis mei cōpunctione crescente: in apertos singult⁹ lachrymasq̄ prorumpēs: paximaciū qd̄ cōsuetudine vitiosa clancule parauerā comedendū: de sinu furti mei conscio ac susceptore ꝓduxi: ip̄mq̄ in mediū proferens: quēadmodū quotidie inuolans ipsuz latenter ederē: penitentiā coram eo in terrā submissus cum venie postulatiōe confessus sum: ⁊ vbertim profusis lachrymis absolutionem dirissime captiuitatis huius intercessionibus eorum atq̄ orationibus imploraui. Tūc senex: Cōfide ait o puer: absoluit te a captiuitate: etiā me tacente confessio tua. Uictorem nanq̄ aduersariū tuum hodie triumphasti: validius eū tua cōfessione elidens q̄ ipse fueras ab eo tua taciturnitate deiectus: quem nequaq̄ vel tua vel alterius responsione confutans: in te nunc vsq̄ permiseras dominari: ꝑm illam salomonis sententiā

Quia nō fit contradictio ab his qui faciunt malum cito: ideo re
pletum est cor filiorū hominū in ipsis vt faciant mala. Et idcir-
co iam te post hanc publicationē suaz nequissimus spiritus iste
nullatenus inquietabit vlterius: nec in te latibulū sibi teterri-
mus serpēs deinceps vsurpabit: de tenebris tui cordis cōfessio
ne salutari ꝓtractus ad lucem. Necdū senex hec verba comple-
uerat: ⁊ ecce lampas accensa de meo sinu ꝓcedens: tanto cellaz
repleuit odore sulphureo vt vehemētia fetoris ipsius vix in ea
residere possemus. Resumensq; senex admonitionē: ecce inquit
dominus tibi veritatē sermonū meorum experimento probauit
vt passionis incentorē de corde tuo cōfessione salubri fugatum
oculorū fide perciperes: patefactūq; hostē nequaq̄ locum in te
vlterius habiturū: aperta eius expulsiōe cognosceres. Itaq; ꝟz
sententiam senis: ita est inquit in me cōfessionis huius virtute
dominatio diabolice illius tyrannidis extincta atq; in perpe-
tuū cōsopita: vt nunq̄ mihi ne memoriā quidē cōcupiscentie hu
ius vlterius temptauerit inimicus ingerere: nec me post hec ali
quādo pulsatum furtiui illius desiderij instigatiōe persenserim
Quem sensum in Ecclesiaste quoq; pulcherrime legimus figu- Eccls. 10.
ratū. Si momorderit inquit serpens nō in sibilo: nō est abun-
dantia incantatori: taciti serpentis morsum perniciosuz eē desi
gnans: id est si per confessionē siue cōsensum suggestio seu cogi-
tatio diabolica incantatori cuiq̄ spiritali scz viro qui carmini-
bus scripturarum mederi protinus vulneri ⁊ extrahere de corde
viri consueuit noxia venena serpentis patefacta nō fuerint: suc
currere periclitanti periturove non poterit. Hoc igit modo ad
scientiā discretionis vere peruenire facillime poterimus: vt se-
niorum vestigia subsequētes neq; agere quicq̄ noui: neq; discer
nere nostro iudicio presumamus: sed quēadmodū nos vel tra-
ditio illorū vel vite ꝓbitas informarit: in omnibus gradiamur
Qua institutione firmatus non modo ad perfectā discretionis
rationē quisq; perueniet: verūetiā munitus a cunctis insidijs
inimici ⁊ tutissimus permanebit. Nullo nanq; alio vitio tam
precipitem diabolus monachū pertrahit ac perducit ad mortē:
q̄ cū eum neglectis consilijs seniorū in suo iudicio persuaserit:
ac diffinitiōe doctrinave cōfidere. Etenim cū omnes artes ac di
scipline humano ingenio reperte: ⁊ q̄ nihil amplius q̄ vite hu-
ius temporarie cōmodis prosunt: licz manu palpari queant: ⁊
oculis peruideri: recte tamē a quoq̄ sine instituentis doctrina
nequeant cōprehendi: q̄ ineptū est credere hanc solam nō egere
doctore: que ⁊ inuisibilis ⁊ occulta est: ⁊ que non solum oculis
sed ne animo quidē nisi corde purissimo perspici poterit: cuius
error non temporale damnū nec quod facile reparet: sed anime
perditionem parit mortemq; perpetuam. Habet essi nō aduer-
sus visibiles sz inuisibiles atq; immites hostes diurnū noctur
nūq; conflictū: nec cōtra vnū seu duos: sed cōtra innumerabiles

caternas spiritale certamen: cuius casus tanto perniciosior ēt ctis: quanto t infestior inimicus: t congressus occultior. Et ō semper seniorū summa diligētia sunt sectanda vestigia: atq; ad eos cuncta que in nostris cordibus oriuntur: sublato confusionis velamine deferenda.

¶ Confessio verecundie ob quā cōfunderemur cogitationes nostras senioribus reuelare. Capitulum.xij.

Ermanus. Occasionem nobis pniciose verecundie qua
g cogitationes malas studeam⁹ obtegere: ac salutari eas patefacere cōfessione vereamur: illa precipue erit causa qua nonnimus quendam in syrie partibus vt credebatur preciosum seniorū cuidam fratri cogitationes suas simplici confessione prodenti: postmodum quadā indignatione cōmotū easdē graniter exprobrasse. Ūā fit vt oīa eas in nobis pmittamus: ac senioribus erubescimus publicare: curationū remedia consequi nequeamus.

¶ Responsio de confusione calcanda: t periculo non condolentis. Capitulum.xij.

Oyses. Sicut non sunt omnes iuuenes pari mō vel fer
m nentes spiritu vel disciplinis ac moribus optimis instituti: ita ne senes quidē cuncti vno modo vel perfecti possunt vel probatissimi reperiri. Diuitie enī senū nō sunt canicie capitis: sed industria iuuentutis ac preteritorū laborū stipendijs metiende. Que enim nō congregasti inquit in iuuētute: quo modo inuenies in senectute tua? Senectꝰ enim venerabilis est nō diuturna neq; numero annorū cōputata. Cani enim sunt sensus hominis: t senectus honorabilis vita imaculata. Et idcirco nō omniū seniorū quoꝝ capita canicies tegit: quoscq; vite longenitas sola cōmendat: nobis sunt imitanda vestigia vel sectāda seu traditiones ac monita suscipiēda: sed eorū quos laudabiliter vitā suā ac probatissime comperimus in iuuētute signasse: nec presumptionibus propriis sed maiorū traditionibus institutos. Sunt enim nonnulli quoꝝ etiaz qō est lugubrius maior pars sine dubio reperitur: qui in tepore suo quē ab adolescentia sua cōceperunt atq; ignauia senescentes: auctoritatē sibi nō maturitate morū: sed annorū numerositate conquirunt. De quibus exprobratio illa ossii proprie satis dirigit p prophetā. Et comederunt alieni robur eius t ipse nescierit: sed t cani effusi sunt in eo: t ipse ignorauit. hos inq̄ in exēplū iuniorib⁹: nō eorū vite probitas nec vlla propositi huius laudabilis atq; imitanda districtio: sz annositas sola pronerit. Quoꝝ canicie callidissimus inimicus: ad deceptionē iuniorū in preludicata auctoritate proponēs: etiā illos qui ad viā perfectionis: vel suis vel aliorum portuerunt monitis incitari: subuertere ac decipere exēplis eorū

Ecc. xxv. Sap. iiij.

Osee. vij.

fraudulenta subtilitate festinat: vel in teporē scilicet noxiū: vel in letalem desperationē eoꝝ doctrinis institutisq; perducens. Cuius rei volens proferre vobis exēplū: auctoris nomine pretermisso: ne nos quoq; illius q̄ patefacta sibi fratris vicia publicauit: simile aliquid admittamus: rē tm̄ gestā que instructionem necessariā vobis cōferat. paucis exponā. Cum igitur ad senem quēdam nobis optime cognitū: quidā non ignauissimorū iuuenū profectus sui ⁊ curationis gratia perrexisset: ⁊ carnalibus incentiuis ac fornicationis spiritu semetipsum inquietari simpliciter prodidisset: cōsolationē credēs laboribus suis oratione senis: ⁊ remedia cōceptis vulneribꝰ reperturū: ille amatissimis eū verbis excipiēs: ita suis econtrario correptionibus asperauit: miserabilē pronūcians ⁊ indignū: nec monachi nomine ac religione censendū: qui potuerit huiusmodi vitio ⁊ cōcupiscentia titilari: ita suis econtrario correptionibus vulnerauit vt eū summa desperatione deiectum mestūq; admoduꝫ ac letali tristitia penitus obruptū: e sua dimitteret cella. Cunq; ei in tali merore depresso: nec iam de remedio passionis sed de expletione cōcepte concupiscentie: profunda cogitatione tractāti abbas appollo protinus occurrisset: ⁊ vim laboris eius ⁊ oppugnationis vehementiā que in corde eius tacite voluebatur: de contēplatione vultus: ⁊ intuitus ipsius deiectione cōiectās causam tante perturbationis inquireret: atq; ille molliter se cōpellanti seni ne responsum quidē vllū posset referre: magis ac magis eū sentiēs senex nō inaniter causam tante tristicie silentio velle cōtegere: quā ne vultu q̄dē dissimulare quiuisset: intentius ab eo causas occulti doloris cepit inquirere. Quibꝰ ille cōstrictus pergere se ad vicū cōfiteť: vt qꝛ ꝑm sententiā illius senis monachus esse non posset: nec refrenare stimulos carnis ⁊ impugnationis remedia consequi preualeret: vxorē duceret: ac relicto monasterio reuertereť ad seculū. Quē senex appollo blāda cōsolatione demulcēs: seseq; asserēs ijsdē quotidie incentiuorum stimulis atq; estibꝰ agitari: ⁊ idcirco nō debere eū prorsus in desperationē ꝯcidere: nec mirari sup̄ impugnationis ardore: qui nō tā laboris studio q̄ꝫ misericordia domini ⁊ gratia vinceret: vnius tm̄ diei sup̄ dilatione ruine disposite: ab eodem poposcit inducias: ⁊ vt reuertereť ad suā cellulā deprecať: ad monasteriū predicti senis ilico tota festinatione p̄rexit. Cūq; eidē proximasset: expāsis manibus orationē cū lachrymis fundēs. Cōuerte ait domine qui occultaꝝ viriū ⁊ infirmitatis humane solus arbiter pius ac secretus es medicus impugnationē illius iuuenis in senē istū vt cōdescendere infirmitatibus laborantiū ⁊ cōpati fragilitati iunioꝝ vel in senectute doceať. Cūq; ille hāc precē cū gemitu cōclusisset: cernit ethiopē tetrū cōtra illius cellulā stātē: atq; aduersus eū ignita iacula dirigentē. Quibus cum fuisset ille protinus sauciatus: progressus e cella: ⁊ huc illucq;

velut amens ⁊ ebrius cursitaret atq; egrediēs ⁊ ingrediēs iam continere se in ea nō posset: eadē via cōcitus pergere cepit: qua mestus iuuenis ille discesserat. Quē abbas appollo velut amentem factū ac quibusdā furijs agitari cōspiciēs: intellexit ignitū diaboli telū qd̄ viderat ab illo directū in eius corde fuisse defixum: illāq; in eo cōfusionē mentis ac ꝑturbationē sensuū in tolerādis estibus operari: accedēsq; ad eū: quo inquit properas: aut q̄ nā te cause senilis illius atq; inolite grauitatis oblitū ita pueriliter inquietant ac mobiliter cursitare compellunt. Cūq; ille pro conscientie sue reatu ac turpi exagitatione cōfusus: crederet ardorē sui pectoris deprehensum: ac retectis seni sui cordis arcanis: nullā responsionē percōctanti se reddere prorsus auderet: reuertere inquit ad cellā: tandēq; te intellige vel ignoratum hacten⁹ a diabolo vel despectū: nec in eoꝝ numero reputatum: quibus ille quotidie confligere ⁊ colluctari profectib⁹ eoꝝ ac studijs instigatur: qui vnum eius in te directum iaculū post tantā annoꝝ seriem quā in hac professione triuisti: non dicā respuere: sed ne differre quidē vel vno die ac tolerare quiuisti: quo te sauciari dominus idcirco permissit: vt saltē in senecta disceres cōpati infirmitatibus alienis: ⁊ fragilitati cōdescendere iuniorum: tuis exēplis atq; experientia docereris: qui suscipiēs iuuenē infestatione diabolica laborātē: non modo nulla consolatione fouisti: sed etiam perniciosa desperatione deiectum inimici manibus tradidisti: quantū in te est: ab eodem lugubriter deuorandum: quē sine dubio nequaq̄ attemptasset tā vehemēti conflictu: quo te nūc vsq; est appetere dedignatus: nisi forte ꝓfectui eius inuidens inimicus: illam virtutez quā animis eius inesse cernebat anticipare ac ꝑuertere suis ignitis iaculis festinasset: proculdubio iudicans fortiorem cui tanta vehementia confligere operepreciū iudicauit. Disce itaq; tuis exēplis laborantibus cōdolere: ⁊ ꝑiclitātes nequaq̄ ꝑniciosa desperatione deterrere: nec durissimis sermonib⁹ asperare: sz potius leui blādaq; consolatione refouere: ⁊ ꝟm preceptū sapientissimi Salo-
ꝓuer.xxiiij. monis: eruere eos q̄ ducunt̄ ad mortē: ⁊ redimere eos q̄ interficiunt̄: nostriq; saluatoris exēplo arundinē quassatā nō cōterere ⁊ linū fumigās nō extinguere: illāq; a domino gratiā postulare: vt ipe quoq; fiducialiter valeas opere ac veritate dicere. Do-
Esa.l. minus dedit mihi linguā eruditā vt sciā sustētare eū qui lapsus est verbo. Nullus eñ posset insidias inimici sufferre: seu carnales estus naturali quodāmō igne flagrantes vel extinguere vel reprimere: nisi gratia dei: vel iuuaret fragilitatē nostrā vel protegeret vel sua misericordia communiret. Et idcirco salutaris huius dispēsationis ratione finita: qua vel illū iuuenem perniciosis estib⁹ dominus liberare: vel de impugnationis vehemētia ⁊ compatiendi affectu te voluit erudire: cōmunibus eū precibus imploremus: quo flagellū istud quod vtilitatis gratia do

minus inferre dignatus est hactenus iubeat tēperari: ipse enī Job. v.
dolorem facit ⁊ rursum medet: percutit ⁊ manus eius sanant:
ipse humiliat ⁊ exaltat: ipse occidit ⁊ vivificat: deducit ad in-
fernū ⁊ reducit: ⁊ ignita diaboli iacula q̄ (me arbitro) tibi ꝑmi-
sit instigi redūdāte diuino spiritus sui rore restinguat. Quā tē-
ptationē licet eadē celeritate qua inferri eā dominus passus est
ad vnā senis orationē sua pietate rursus abstulerit: hoc tñ evi-
denter experimēto docuit: non modo non exprobrari patefacta
cuiusq; vitia debere: sed ne dissimulare quidē laborantis dolorē
seu leuiter preterire. Et idcirco nequaq̄ nos vni⁹ senis sine pau
coꝝ vel imperitia vel leuitas ab illa salutari quaꝫ prediximus
via: ⁊ traditione maioꝝ deterreat ⁊ excludat: quoruꝫ canicie ad
deceptionē iunioꝝ callidissimus abutit inimicus: sed absq; vl-
lo cōfusionis operimento oīa debent senioribus reuelari: atq;
ab eis vel remedia nostris vulneribus vel exempla conuersatio
nis ac vite fiducialiter sumi: in quibus parem opē ⁊ similem ex
periemur effectum: si nihil penitus affectare nostro iudicio ac
presumptione temptemus.

¶ De vocatione Samuelis. Capitulum. xiiij.

Deniq; intantū placita deo hec sentētia comprobat: vt
etiā scripturis sanctis hanc eandē institutionē non ocio
se repiamus insertā: ita vt puerū samuelē, iudicio domi
ni preelectū: sua nollet ꝑ semetipsuꝫ diuini colloquij disciplina i. Re. iij.
dominus erudire: sed recurrere semel ⁊ iterum pateretur ad se-
nem: eūq; quē ad suum vocabat alloquium: etiā illius qui offen
derat deū: dummodo senioris doctrina vellet institui: ⁊ quem
sua vocatione dignissimum iudicaret: senioris mallet institu-
tione formari: vt scꝫ ⁊ illius qui ad diuinū ministeriū vocabat:
probaretur humilitas: ⁊ iunioribus forma subiectionis huius
proponeretur exemplo.

¶ De vocatione Pauli apostoli. Cap̄. xv.

Paulum quoq; per semetipsum vocans ⁊ alloquens xp̄s
cum posset ei perfectionis viā reserare confestim: nequa
q̄ facit: sed dirigit illū ad ananiā: ⁊ ab eo iubet viam ve
ritatis agnoscere: dicens. Surge ⁊ ingredere ciuitatē: ⁊ ibi tibi Actuū. ix.
dicetur quid te oporteat facere. Mittit itaq; ⁊ hūc ad seniorē:
eumq; illius potius doctrina q̄ sua censet institui: ne scilicet qd̄
recte gestū fuisset in paulo: posteris malū presumptionis prebe
ret exēplum: dum vnusquisq; sibimet ꝑsuaderet: simili modo se
quoq; debere dei soli⁹ magisterio atq; doctrina potius q̄ senio
rū institutione formari. Quā p̄sumptionē omnimodis detestā
dam ēt ipse apl̄us non solū litteris sꝫ etiā opere atq; exēplo do
cet: ob hoc solūmō se asserens hierosolymā conscendisse: vt euā-
geliū quod comitante gratia spiritussancti cū ptāte signoꝝ ⁊ pro
digioꝝ gentibus p̄dicabat: cū suis coapl̄is ⁊ antecessorib⁹ pri-

Gal.2. uata quodāmodo ac domestica examinatione cōferret. Et cōtul inquiens cū illis euangeliū quod predico inter gentes: ne forte inuacuū currerē aut cucurrissem. Quis ergo tam presumptor ⁊ cecus sit qui se audeat suo iudicio ac discretioni cōmittere: cum vas electionis indiguisse coapostolorū suoꝝ se collatione testet̄ Unde manifestissime comprobat̄: ne a domino quidē viam perfectionis quēpiam ꝓmereri: qui habēs vnde valeat erudiri: docrinā seniorū: vel instituta contēpserit: paruipendēs illud eloquiū qd̄ oportet diligentissime custodiri. Interroga patrē tuum ⁊ annunciabit tibi: seniores tuos ⁊ dicent tibi.

Deut.32.

¶ De appetenda discretione. Capitulum.xvj.

Omni igitur conatu debet discretionis bonū virtute humilitatis acquiri: que nos illesos ab vtraq; potest nimietate seruare. Uetus namq; sententia est: akrotete si sotetes: id est nimietates equales sunt. Ad vnū em̄ finē nimietas ieiunij ⁊ voracitas ꝑuenit: eodēq; dispendio vigiliarū immoderata continuatio monachum: quo somni grauissimi torpor inuoluit. Nā per excessum cōtinentie debilitatū, quemq; ad illum statum reuocari necesse est: in quo negligens quisq; per incuriam detinetur: ita vt frequenter quos per gastrimargiam decipi non potuisse conspeximus: per immoderationem ieiuniorum viderimus fuisse deceptos: atq; ad eandem quam vicerant passionem: infirmi[illegible] occasione fuisse collapsos. Uigilie quoq; ⁊ ꝑnoctationes irrationabiles deiecerūt: quos somnus suꝑare non potuit. Quapropter s̄m apostolum: per arma iusticie que a dextris sunt ⁊ a sinistris: recto moderamine transeundū est: ⁊ ita inter vtrasq; nimietates discretione moderante gradiendū est: vt nec traditum continentie tramitē acquiescamus excedere: nec rursum remissione noxia in gule ventrisq; desideria concidamus.

ἀχρότη
ταισί
σοτη
ταίσ

¶ De immoderatis ieiunijs ⁊ vigilijs. Capi.xvij.

Etenim memini me frequenter ita appetitum cibi penitus respuisse: vt duob⁹ diebus ac tribus refectione dilata: ne memoria quidem vllius edulij meā interpellauerit mentē: ⁊ rursus ab oculis meis ita somnū diaboli impugnatione subtractū: vt plures noctes ac dies paululū q̄d somni meis oculis a domino precarer infundi: grauiusq; me periclitatum sōni cibiq; fastidio: q̄ soporis ⁊ gastrimargie colluctatione ꝑsensi. Itaq; sicut festinandū nobis est ne appetitu corporee voluptatis in dissolutionē noxiam delabamur: ⁊ ante prestitutum tempus vel cibo nos indulgere vel modū eius sinamus excedere: ita est esce somniq; refectio hora legitima etiā si horreat: ingerenda. Utrūq; em̄ bellū aduersarij factione consurgit: ⁊ perniciosius cōtinētia immoderata: q̄ saturitas remissa supplantat. Ab hac nāq; ad mensurā districtionis intercedente cōpun-

ctione salub: i conscendi potest: ab illa non potest.

¶ Interrogatio de continentia vel refectionis mensura. Capitulum.xvij.

Ermanus: Quis igitur est continentie modus: quem g equo moderamine retinentes: inter vtrāq; nimietatē illesi transire possimus.

¶ De optimo cibi quotidiani modo. Capitulū.xix.

Dyses. Sup hac re inter maiores nostros frequenter m nouimus habitū fuisse sermonē atq; magnopere tractatū. Nā discutientes cōtinentias diuersoꝝ: q̄vel solis leguminib⁹ vel oleribus tm̄ vel pomis vitā ingiter exigebāt: proposuere cūctis illis refectionē ficci panis: cuius equissimū modū in duobus parimachis statuerūt: quos paruulos panes vix libre vnius pondus habere: certissimum est.

¶ Obiectio de facilitate continentie que duobus parimachis sustinetur. Capitulum.xx.

Ermanus. Nō nos gratāter amplexi respōdimus: hūc g modū nos minime pro continentia reputare: q̄ppe qui integrum eum nequaq̄ possemus: insumere.

¶ Responsio de virtute t mensura ex parte continentie. Capitulum.xxj.

Dyses. Si vultis experiri vim statuti huius: moduz m istum ingiter retinete: adiectionē nullā die dominico vel sabbato indulgētes: neq; interdū quoddam coctionis pulmentū sub aliqua aduenientiū fratrum occasione sumentes: quibus refecta caro: non solum minore quantitate diebus residuis poterit sustentari: verūetiam totā refectionē sine labore differre: illorum scilicet ciborum quos extrinsecus sumpserit adiectione suffulta. Nō nullo modo facere nec refectionē panis differre in diem posterum prenalebit: quisq; fuerit semper predicte mensure quātitate contentus. Etenim memini seniores nostros (qō nos quoq; retineo frequenter fuisse perpessos) cum tanto labore ac difficultate banc parsimoniā sustentasse: tanta q; vi atq; inedia predictā custodisse mēsurā vt inuiti quodāmodo: nec sine gemitu atq; tristicia būc finē sibi refectiōis ponerēt.

¶ Qui nam generalis continentie ac refectionis modus sit. Capitulum.xxij.

Eneralis tñ hic cōtinētie mod⁹ ē: vt ꝑ capacitatē virīs g vel corporis vel etatis: tm̄ sibimet cibi vnusq; cōcedat: q̄tū sustētatio carnis nō q̄rūdesiderū saturitatis exposcit. In vtrāq; enim parte sustinedā maximū detrimentū ēsq; incōmodatē tenēs: nunc y entrē ieiunioꝝ asperitate cōstringit:

nunc escarii nimietate distendit. Ut eñ mens sibi iinantate lassata ꝑdit orationū vigorē: dum carnis lassitudine nimia pregrauata: cōdormitare cōpellitur: ita rursum nimietate voracitatis oppressa: emittere suas preces ad deum paras leuesq; non poterit. Sed nec castimonie quidē ipsius puritatē indirupta valebit iugitate seruare: dū ei etiā diebus illis, quibus carnem acriore videt̄ continentia, castigare: preterita cibi materia q̄uis ad p̄sens defecto sit corpore ignē carnalis cōcupiscētie submīstrat.

¶ Quēadmodum abundantie humorū genitaliū castigentur. Capitulum.xxiij.

Nam quod semel ꝑ escarum abundantiā concretū fuerit in medullis: necesse est egeri: atq; ab ipsa nature lege propelli: que exuberantiā cuiuslibet humoris sup̄flui: velut noxiā sibi atq; ꝯtrariā in semetipsa residere nō patit̄. Ideoq; rationabilis semꝑ ⁊ equalis impendenda est castigatio: vt si naturali hac necessitate cōmorantes in carne omnimodis carere nō possumus: saltē rarius nos ⁊ nō amplius q̄ trina vice respersos isto deliquio: totius anni cursus inueniat. Qđ tñ sine vllo pruritu quietus egerat sopor: nō fallax imago index occulte voluptatis eliciat. Quāobrem hec est tēperata quā diximus cōtinētie equalitas atq; mēsurata q̄ patrū quoq; iudicio cōprobatur: vt quotidianā panis refectionē quotidiana comitet̄ esuries in vno eodēq; statu animā pariter, corpusq; cōseruans: nec ieiunij fatigatione cōcidere: nec grauari mentē saturitate ꝑmittens Tanta nāq; frugalitate finitur vt interdū se post vesperam: nec sentiat aut meminerit refecisse.

¶ De labore equalis refectionis: ⁊ de fratris beniamin edacitate. Capitulum.xxiiij.

Et intantū hoc nō sine labore perficit̄: vt malint hi qui ꝑfectionē discretionis ignorāt: etiam biduo protelare ieiunia: idq; qđ hodie sumpturi fuerant in crastinum reseruare: dūmodo ad refectionē ꝑuenientes: desiderata satietate potiant̄. Qđ nuꝑ beniamin ciuē vestrū ꝑtinaciter tenuisse cognoscitis: qui ne quotidiani paximacia duo percipiens: equali castigatione cōtinuatam parcitatē iugiter retētaret: maluit biduana ieiunia semꝑ continuare: dūmodo ad refectionē veniēs duplicata mēsura repleret ventris ingluuiez. Nā id quod biduo fuerat percepturus differens: vno die absolutionē ieiunij post biduum pariter insumebat: vt quattuor paximacia comedens: desiderata saturitate gauderet: ⁊ expletionem ventris sub biduano ieiunio quodammodo compararet. Qui obstinatione ⁊ pertinacia mentis sue diffinitionibus potius ꝓprijs q̄ senioꝝ traditionibus acquiescens: quali fine suum propositum termina-

ret: ꝓculdubio meministis. Si q̄dē relicta eremo rursus ad inanē philosophiā modi huius ac vanitatē seculi deuolutus: predictā sententiā seniorū sui casus signet exemplo: ruinaq̄ sua cunctos doceat: neminē suis moribus deditum: vel ꝓprio iudicio confidentē: perfectionis culmen aliquādo posse cōscendere: sed nec diaboli quidē perniciosas illusiones euadere.

¶ Interrogatio quō vna semper eadēq̄ mensura seruetur. Capitulum.xxv.

Germanus. Quomodo igitur a nobis hic modus indirupte valebit custodiri. Nā nonnūq̄ hora nona soluta iam statione ieiunij supuenientibus fratribus necesse est eoꝝ obtentu: aut adijci aliq̄d ad statutā solitāq̄ mensurā aut certe hūanitatē quā iubemur omnib⁹ exhibere penit⁹ abdicari.

¶ Responsio de non excedendo refectionis modo. Capitulum.xxvj.

Moyses. Utraq̄ vno modo ac sollicitudine pari cōuenit obseruari. Nā ⁊ mensurā cibi causa cōtinentie ac puritatis cū omni scrupulo custodire debemus: ⁊ hūanitatē atq̄ adhortationē aduenientibus fratrib⁹ charitatis obtentu similiter exhibere: quia satis absurdum est vt fratri immo christo mēsam offerēs nō cū eo cibū pariter sumas: aut ab ei⁹ refectione te facias alienū. Itaq̄ in neutra parte rep̄hensibiles inueniemur: si hec a nobis cōsuetudo teneat̄: vt hora nona de duobus paximacijs q̄ nobis canonica mēsura iure debent̄: vno paximacio p̄libato aliū huius expectationis gratia in vesperā reseruemus: quē si supuenerit quispiā fratrū cū ipso pariter insumam⁹: nihil cōsuetudini solite amplius adiūgētes: ⁊ hac dispēsatiōe nequaq̄ fratris nos cōtristabit aduentus q̄ nobis debet esse gratulabilis. Siq̄dē ita hūanitatis exhibemus obsequia: vt nihil a rigore cōtinētie relaxemus. Si vero nullus aduenerit: hūc queq̄ velut de canonico mō debitū nobis libere p̄sumemus: q̄ parcitate nec stomach⁹ vespere poterit aggrauari: q̄ppe hora nona vno paximatio iā premisso: qd̄ plerūq̄ his q̄ districtiorē abstinētiā se tenere credentes: totā refectionem ad vesperam differunt: euenire consueuit. Nā recens esce ꝑceptio tam in vespertinis q̄ in nocturnis oratiōibus: tenuē leuēq̄ sensum nō sinit inueniri. Ideoq̄ cōmodū satis ⁊ vtile hora nona refectōis tēpus indultū est: in q̄ reficiēs monach⁹ nō solū in nocturnis vigilijs leuis ac vacuus: verūetiā in ipsis vesp̄tinis solēnitatib⁹ digesto iā cibo inuenit̄ aptissimus. Talibus nos beatus moyses verbis erudiens: hoc nobis p̄cipuū gemina institutiōe cōtulit: vt nō solū discretiōis virtutē ⁊ gratiā: sed ipsius quoq̄ abrenūciatiōis rationē quā penitus ignorātes feruore immodo spiritus nostri ac zelo dei arripuisse videbamur incipientes agno-

scere: deinceps intelligerem⁹ quantū a puritate cordis ⁊ directionis linea fuissem⁹ in id ipis euacuati: absq; vlla dūtaxat destinatione vel fine tendētes. Et q̄d ꝑncipaliter tenere nos oporterer: quidve cauere similiter ecōtrario deberemus omnimodis ignorantes illamq; ꝑ omnib⁹ definitionē senis verissimā comprobauim⁹: nullū artis seu discipline peritiā posse sine destinationis rōne subsistere: nec sine cōtēplatione certi finis attingi.

¶ Explicit collatio secunda Abbatis Moysi de discretione.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis Abbatis Pafnutij de tribus abrenunciationibus.

La.j. De conuersatione ac vita abbatis pafnutij.
ij De sermone eiusdē senis ac respōsione nostra.
iij Propositio abbatis pafnutij de tribus vocationum generibus: ⁊ de tribus renunciationibus.
iiij Expositio trium vocationum.
v Quod ⁊ defidioso vocatio prima non profit: ⁊ strenuo postrema non obsit.
vj Expositio trium renunciationum.
vij Quemadmodum singularum renunciationum sit apprehendēda perfectio.
viij De proprijs diuitijs in quibus constat anime pulchritudo vel feditas.
ix De tripertito genere diuitiarum.
x Non posse quemq̄ primo tantum renunciationis gradu esse perfectum.
xj Interrogatio de libero arbitrio hominis: ⁊ gratia dei.
xij Respōsio de dispensatione diuine gratie manente arbitrij libertate.
xiij Quod directio vie nostre ex deo sit.
xiiij Quod scientia legis magisterio ⁊ illuminatione domini conferatur.
xv Quod intellectus quo mandata dei possimus agnoscere ⁊ bone voluntatis effectus a domino condonentur.
xvj Quod ipsa fides a domino concedatur.
xvij Quod moderatio ⁊ tolerātia temptationum nobis a domino tribuantur.
xviij Quod perpetuitas timoris domini nobis a domino conferatur.
xix Quod initium voluntatis bone ⁊ cōsummatio eius a domino sit.
xx Quod nihil in hoc mundo sine deo geratur.
xxj Obiectio super liberi arbitrij potestate.
xxij Responsio q̄ liberum arbitrium nostrum adiutorio domini semper indiget.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio Pafnutij de tribus abrenunciationibus.

¶ De conuersatione ac vita Abbatis Pafnutij.

Capitulum.j.

In illo choro sanctoꝝ qui velut astra purissima in nocte mundi istius refulgebant vidimꝰ sanctũ Pafnutium vice luminaris magni claritate sciẽtie corruscantẽ. Hic nãq; presbyter cõgregatiõis nostre: id est illius que in eremo scythie morabatur: fuit: in qua ita vsq; ad extremam durauit etatem: vt nunq̃ e cella quaꝫ iunior ceperat habitare: queq; ab ecclesia milibus quinq; distabat: saltem ad viciniora migrauerit: ne fessus annis tanti itineris spacio: die sabbati vel dominico venturus ad ecclesiã vexaretur: sed nec vacuus quidẽ reuerti exinde contẽtus: vas aque quã per totã erat hebdomadã sumpturus ceruicibus suis onerans reportabat ad cellam. Cunq; nonagenariam excessisset etatem: nunq̃ passus est eam iuniorũ sibi labore deferri. Hic itaq; ab adolescentia sua: schole cenobij tanto ardore se tradidit: vt in ea paruo tempore commoratus: tam subiectionis bono q̃ vniuersarum virtutũ scientia pariter ditaret. Humilitatis namq; ⁊ obedientie disciplina omnes suas mortificãs voluntates: ⁊ ꝑ hanc extinctis vniuersis vitijs: cũctisq; virtutibꝰ cõsummatis: quas monasteriorum instituta vel antiquissimorũ patrũ doctrina fundauit: sublimioris ꝓfectus ardore succensus: eremi festinauit secreta penetrare: vt domino cui inter fratrũ turbas positus sitiebat inseparabiliter inherere: nullo deinceps ab eius contemplatione humano cõsortio vel imagine se retrahente facilius vniretur. Ubi rursum tanto feruore etiã ipsorum anachoretarum virtutes superans: desiderio ⁊ intentione iugis ac diuine illius theorie: cunctorum deuitabat aspectꝰ: vastiora ⁊ inaccessibilia solitudinis penetrans loca multoq; in eis tempore delitescens vt ab ipsis quoq; anacoretis difficulter ac rarissime deꝑhensus: angelorũ quotidiano consortio delectari ac ꝑfrui crederetur atq; ei merito virtutis huius ab ipsis inditũ fuerit bubali cognomentum.

¶ De sermone eiusdem senis ac responsione nostra.

Capitulum.ij.

Huius igit̃ magisterio institui cupientes: cogitationum etiam stimulis agitati: ad cellã eius iã die aduesperascente ꝑuenimus. Qui habito aliquantisper silentio cuꝫ propositum nostrum predicare cepisset: quod scilicet patriã relinquentes: tot ꝓuincijs pro amore dñi ꝑlustratis: egestateꝫ ac vastitatẽ eremi tolerare: ⁊ imitari rigorẽ cõuersationis illorum

tantope niteremur: quē vix ipsi qui in eadē necessitate atq; inopia nati educatiq; sunt sustinerēt. Respōdim⁹ nos ob id ad ei⁹ doctrinā ac magisteriū tetēdisse: vt imbui aliquatenus doctrina tanti viri possim⁹: quā innumeris documētis inesse eidē senseramus: nō vt illi⁹ que tñ in nobis nō essent laudibus grauaremur: aut in elatione animi: qua in nostris quoq; cellulis nō nunq̄ suggestione titillabamur inimici: ipsius quoq; sermonibus inflaremur. Quāobrē illa nobis potius p̄cabamur infundi: quib⁹ cōpungi vel humiliari: non quib⁹ nobismetipsis blādiri; extolliq; possimus.

¶ Propositio abbatis Pafnutij de tribus vocationū generibus: ⁊ de trib⁹ abrenūciationibus. Cap̄. iij.

Pafnutius. Tres inq̄t vocationuz sunt ordines: tres q̄z renūciationes monacho in quocunq; vocationis ordine cōstituto necessarias nouerimus. Et primam quidez causā que tres esse vocationū ordines diximus: oportet nos diligenter inquirere vt cū agnouerimus nos ad dei cultū primo gradu vocationis ascitos: ꝑm eius sublimitatē cōuersationis q̄z nostre congruentiā tempem⁹. Nihil enim proderit sublimiter inchoasse: si similem principijs non exhibuerimus ⁊ finem. Quod si etiā vltimo ordine nos a conuersatione seculi extractos fuisse cognoscimus: quāto minus ꝓbabili ad religionem principio videmur inniti: tāto acrius nosmetipsos ad meliorē finem spiritali feruore incitare curemus. Secundā quoq; causam trine abrenūciationis omnimodis nosse nos cōuenit: quia nullomodo ꝑfectionē poterim⁹ attingere: si ea vel ignorauerim⁹ vel scientes non cōtenderimus opere consummare.

¶ Expositio trium vocationum. Capitulum. iiij.

Vt igitur tres hi vocationū modi: speciali distinctione pandant. Primus ex deo est: secund⁹ per hominē: tertius ex necessitate. Ex deo quidē est quotiens inspiratio quedā immissa in cor nostrū: nōnunq̄ etiā dormientes nos ad desideriū eterne vite ac salutis exuscitat: deumq; sequi ⁊ eius inherere p̄ceptis: cōpunctione saluberrima cohortat: vt in scripturis sanctis: abraā voce dominica: de genitali solo ⁊ totius cognationis sue affectibus: patrisq; domo legimus euocatum: dicente domino. Exi de terra tua: ⁊ de cognatiōe tua: ⁊ de domo patris tui. Quo etiā mō beatū Antoniū accitū esse cognouimus: qui occasionē sue cōuersionis a sola diuinitate ꝑcepit. Ingressus nāq; ecclīam: ibiq; audiēs in euāgelio dñm p̄dicantem Qui nō odit patrē ⁊ mr̄em ⁊ filios ⁊ vxorē ⁊ agros. insup⁹ ⁊ aīaz suā: nō pōt me⁹ eē discipulus. Et. Si vis ꝑfect⁹ eē: vade ⁊ vende que habes ⁊ da pauperib⁹: ⁊ habebis thesaurū in celo: ⁊ veni sequere me. Preceptum hoc dñi velut specialiter ad se dire-

Gen. 12.

Luce. 14.
Matth. 19.

um cum summa cordis cōpunctione suscepit. Confestimq; renuncians cūctis: secutus est xp̄m nulla exhortatione neq; doctrina hoīm ꝓuocat⁹. Secūdus vocationis mod⁹ est quē fieri ꝑ hominē diximus: cū vel exemplis quorundam sanctorum vel monitis instigati ad desideriū salutis accēdimur. Quo nos q̄z gratia dn̄i retinemus ascitos: qui p̄dicti viri monitis ac virtutibus incitati: huic nos studio ꝓfessionisq; tradidimus: quo ordine etiā in scripturis sāctis ꝑ moysen filios israel de afflictione egypti legimus liberatos. Tertius ꝟo vocationis modus est qui ex necessitate descēdit: cum nos diuitijs mundi hui⁹ vel voluptatibus obligati: ingruentibus repente tēptationib⁹ que vel mortis pericula cōminant̄: vel amissione bonorū ac ꝓscriptione percutiunt vel charorū morte cōpungunt: ad dn̄m quem sequi in rerum ꝓsperitate contempsimus: saltem inuiti ꝓperare cōpellimur. Cuius vocationis necessitatē in scripturis quoq; sepissime reperim⁹: cū filios israel ob merita peccatorū suoꝝ legimus a domino traditos hostibus suis: ob quoꝝ dn̄ationem crudelitatemq; seuissimā rursus cōuersos ad dn̄m ꝓclamasse: ⁊ misit eis inquit dn̄s saluatorē aoth filū gera: filiū gemini: qui vtraq; manu vtebat̄ ꝑ dextera. Et rursum. Clamauerunt inquit ad dn̄m q̄ suscitauit eis saluatorē: ⁊ liberauit eos othoniel filiū chenem fratrē chaleph iuniorē. Et de talibus in psalmo dicit̄. Cū occideret eos tunc querebāt eū ⁊ reuertebant̄: ⁊ diluculo veniebant ad deū: ⁊ recordati sunt: qꝛ deus adiutor eoꝝ est: ⁊ de⁹ excelsus redēptor eoꝝ est. Rursumq;. Et clamauerūt ad dominū cū tribularentur: ⁊ de necessitatibus eorū liberauit eos.

Judic. 3. Ibidem. ps. 77. ps. 106.

¶ Quod ⁊ desidioso vocatio prima non prosit: ⁊ strenuo postrema non obsit. Capitulum. v.

Ex his itaq; tribus modis licet priores duo melioribꝰ inniti p̄ncipijs videant̄: nōnunq̄ tn̄ inuenimus etiam de tertio gradu qui infimus videt̄ ac tepidus: perfectos viros ac spiritu feruentissimos extitisse: illisq; cōsimiles q̄ optimo principio aggressi domini famulatū reliquam quoq; vitam laudabili feruore spiritus exegerunt. Et iterum de illo supiori gradu plurimos tabefactos: ad vituperabilē finē sepissime recidisse: ac ꝑinde sicut illis nihil obfuit ꝙ nō suo viderent̄ abstrio sz necessitatis cōpulsione ꝯuersi: quippe quib⁹ hācipsam occasionē qua cōpungerent̄. dn̄i benignitas ꝓcurauit: ita etiā istis oīno nihil ꝓfuit sublimiora cōuersionis habuisse p̄ncipia: qꝛ nō studuerūt reliquā vitā fine ꝯgruo terminare. Nec eñ abbati moysi qui habitauit in loco isti⁹ eremi cui calam⁹ nūcupatio est: q̄cq̄ defuit ad ꝑfecte btitudinis meritū: ꝙ metu mortis que ei ꝓpter homicidij crimen intentabat̄ impulsus ad monasteriū decucurrit: quā ita necessitate cōuersionis arripuit: vt eam in volūtatē prompta animi virtute cōuertēs ad ꝑfectionis fastigia sum

ma peruenerit: sicut etiam econtrario plurimis quos nominatim memorare nō debeo nihil profuit domini seruitutē meliore arripuisse p̄ncipio: qui deinceps cordis ignauia ac duricia subsequente: qua seniorū traditionibus acquiescere noluerūt: in teporem noxium: ac in ꝓfundum mortis baratrū cōciderūt. Quārem in apostolorū quoq; vocatione videmus euidenter expressaz. Quid eñ ꝓfuit inde apostolatus sublimissimū gradū eodē ordine quo petrus ceteriq; apostoli asciti sunt volūtarie suscepisse: q̄ vocationis sue p̄clara principia cupiditatis ac philargyrie: pestifero fine cōsummans: vsq; ad traditionē dñi crudelissimus parricidia ꝓrupit. Aut quid obfuit paulo ꝙ repente cecatus ad viā salutis velut inuitus videt̄ attract⁹: qui postea dñm tota animi deuotiōe sectat⁹: initiū necessitatis volūtate cōsummās: gloriosam tantis virtutibus vitā immutabili fine cōclusit. Totū ergo in fine cōsistit: in quo pōt quis ⁊ optime cōuersionis initijs dedicatus inferior per negligentiam reperiri: ⁊ necessitate attractus ad nomen monachi profitendum: effici per timorem dei diligentiamq; perfectus.

¶ Expositio triū abrenunciationū. Capitulum. vj.

Nunc de abrenūciationib⁹ disserendū est: quas tres esse ⁊ patrū traditio ⁊ scripturaꝝ sanctarū demonstrat auctoritas: quasq; vnūquenq; nostrū omni studio oportet implere. Prima est qua corporaliter vniuersas diuitias mūdi facultatesq; contēnimus. Scd̄a qua mores ac vitia affectusq; pristinos animi carnisq; respuimus. Tertia qua mentē nostrā de p̄sentibus vniuersis ac visibilibus euocātes: futura tantūmodo cōtēplamur: ⁊ ea que sunt inuisibilia cōcupiscimus. Que tria vt simul perficiant̄: ad abraā legimus a dño fuisse p̄cepta: cū dicit ad eū. Exi de terra tua: ⁊ de cognatiōe tua: ⁊ de domo p̄ris tui. Primū dixit: de terra tua: id est de facultatibus mūdi hui⁹ opibusq; terrenis. Scd̄o: de cognatione tua: id est de cōuersatiōe ⁊ morib⁹ vitijsq; prioribus: q̄ nobis a nr̄a natiuitate coherētia velut affinitate quadā ⁊ cōsanguinitate vident̄ eē cognata Tertio de domo patris tui: id est omni memoria mūdi huius q̄ oculorū occurrit obtutib⁹. De duobus eñ patribus: id est siue de illo quē deserere: siue de eo quē debemus expetere: ita per dauid ex ꝑsona dei canit̄. Audi filia ⁊ vide ⁊ inclina aurē tuā: ⁊ obliuiscere populū tuū ⁊ domū patris tui. Nā qui dicit: audi filia: pater vtiq; est: ⁊ illū cui⁹ domū vel populū monet obliuiōi dari: patrē nihilominus sue filie fuisse testat̄. Qd̄ ita fit cū mortificati cū christo ab elemētis huius mūdi cōtemplamur: ſm apostolū. Iā nō ea que vident̄: sed q̄ nō vident̄. Que eñ vident̄ temporalia sunt: que aūt nō vident̄ eterna. Et exeūtes corde de hac tēporali ac visibili domo ī illā domū in qua iugiter erim⁹ ꝑmāsuri: nr̄os oculos mentēq; dirigamus. Qd̄ tūc implebim⁹: cū in carne am-

Gen. 12.

Ps. 44.

2. Cor. 4.

bulātes: nō ꝑz carnē militare dño ceperimus: illā beati apl̄i sen
tentiā opere ac virtute nos q̄ clamātes. Noster aūt municipa-
tus in celis est. His tribus abrenūciationibus ꝓprie tres libri
salomonis aptant̄. Nā Prouerbia p̄me abrenūciationi conue-
niunt: quibus mores emēdant̄ incipiētiū: aut terrena vitia rese
cant̄. Scd̄e abrenūciatiōi. Eccl̄iastes: vbi vniuersa q̄ agunt̄ sub
sole: vanitas ꝓnunciant̄. Tertie Cāticū canticoꝝ: in quo mens
visibilia cuncta transcendens verbo iam dei ⁊ celestium rerum
contemplationi coniungitur.

¶ Quemadmodū singularum renūciationū sit appre hendenda perfectio. Capitulum. vij.

Quapropter nō multū ꝓderit primā nos abrenūciationē
ardore fidei suscepisse: si secundā nō eodē feruore ac stu
dio festinauerimꝰ implere. Et ita cū etiā hanc fuerimus
indepti: ad illā q̄ tertiā ꝑuenire poterimus: qua de domo prio-
ris nostri parētis egressi: quē ab exordio natiuitatis nostre ꝑm
veterē hominē ac pristinā cōuersationē: qñ eramus natura filij Eph. 2.
ire sicut ⁊ ceteri: patrē nobis fuisse meminimus: omnē mētis in
tuitū ad celestia deffectemus: De quo ēt patre ad hierusalē que
verū patrē deū cōtēpserat: d̄r. Pater tuꝰ amorreus: ⁊ mater tua Ezech. 16.
cethea. Et in euangelio. Vos ex patre diabolo estis: ⁊ desideria Johā. 8.
patris vestri vultis facere. Quē cum dimiserimus de visibilibꝰ
ad inuisibilia transmigrātes: cum apostolo dicere poterimus:
Scimus autē quoniā si terrestris domus nostra huius habita 2. Coꝝ. 5.
tionis dissoluat̄: ꝙ habitationē habeamus a deo: domū nō ma
nufactam eternā in celis. Et illud qd̄ pauloante commemorani
mus. Nostra autē conuersatio in celis est. Unde ⁊ saluatorē ex- Phil. 3.
pectamus dominū iesum christū: qui reformabit corpus humi
litatis nostre conforme corpori claritatis sue. Et illud beati da
uid. Quia incola ego sum in terra ⁊ peregrinus: sicut omnes pa Ps. 118.
tres mei: vt ꝑm domini vocē tales efficiamur quales illi de qui
bus hec dominus ad patrē in euāgelio loquebat̄. De mundo hoc Johā. 17.
nō sunt: sicut ⁊ ego non sum de hoc mundo. Et rursum ad ipsos
apostolos. Si de hoc mundo essetis: mūdus quod suum est vti Eiusdē. 15.
q̄ diligeret: sed quia de hoc mundo nō estis. sed ego elegi vos de
hoc mundo: propterea odit vos mūdus. Huius ergo renūciatio
nis tertie verā perfectionē tūc merebimur obtinere: quādo mēs
nostra nullo carnee pinguedinis bebetata contagio: sed peritis
simis elimationibꝰ expolita: ab omni affectu ⁊ qualitate terrena
per indesinentē diuinoꝝ meditationē: spiritalesq̄ theorias: ad
illa que inuisibilia sunt eousq̄ transierit: vt circundatā se fragi-
litate carnis ac situ corporis: supernis ⁊ incorporeis intenta
non sentiat: atq̄ in huiusmodi rapiatur excessus: vt nō solū nul
las voces auditu corporali recipiat: nec in tuendis preterenn-
tium hominū imaginibus occupet̄: sed ne astantes quidem ar-

horũ moles: ⁊ ingẽtes materias subiectas oculis carnis aspi-
ciat. Cui⁹ rei fidẽ atq; virtutẽ nemo nisi is capiet solus q̃ hec q̃
dicunt experientia magistra pceperit: cuius videlicet ita domi
nus oculos cordis de vniuersis presentibus auocarit: vt ea nõ
tanquã transitura: sed iam quasi non existentia reputans: ⁊ ve-
lut inanem fumũ in nihilũ resoluta: conspiciat: ambulansq; vt
enoch ⁊ ipse cũ deo: ac de humana conuersatiõe, moribusq; trãs
latus: nullatenus possit a quoq̃ in vanitate pñtiũ reperiri. Qd
in illo etiã corporaliter factũ: lectio geneseos ita commemorat:
Gen. 5. Ambulauitq; enoch cum deo ⁊ non inueniebat: quia transtulit
eũ deus. Apostolus quoq; ita cõmemorat: Fide enoch transla-
Hebre. 11. tus est vt non videret mortẽ: ⁊ non inueniebat: quia transtulit
Joh. 11. illũ deus. De qua morte dñs in euãgelio. Qui viuit inquit ⁊ cre
dit in me: non morietur in eternũ. Quapropter festinare debe-
mus si perfectionẽ veram desideramus attingere: vt quẽadmo-
dum corpore parẽtes: patriã: diuitias mundi: voluntatesq; de-
speximus: ita etiam corde hec offia relinquẽtes: nulla rursus
ad ea que dimisimus concupiscẽtia reuertamur: ne sicut de illis
scriptura cõmemorat: qui educti per moysen cum minime redis
se corpore videant: corde tamen reuersi dicuntur in egyptũ: re-
licto scilicet deo: qui eos eduxerat cũ tanta virtute signorũ: ido
la egypti que contẽpserãt venerãtes: sicut scriptura cõmemorat
Et reuersi sunt cordibus suis in egyptũ: dicentes ad aaron. Fac
nobis deos qui precedant nos: cũ illis etiã pariter condemne-
Exo. 52. mur: qui in eremo commorantes: post escam manne celestis de
siderauerunt vitiorum fetidos ac sordide vilitatis cibos: nosq;
cũ eis similiter pclamare videamur: Bene nobis erat in egypto
Exo. 16. vbi sedebamus super ollas carniũ ⁊ comedebamus cepas ⁊ al
Nume. 11. lia: ⁊ cucumeres ⁊ pepones. Que figura licet in illo pcesserit po
pulo: tamẽ nunc quoq; eã quotidie in nostro ordine ac professio
ne videmus impleri. Omnis eñ quicunq; post renunciationẽ
mundi huius ad antiqua reuertitur studia: ⁊ ad pristina deside-
ria reuocat: hec eadem cũ illis opere ac virtute proclamat: di-
cens. Bene mihi erat in egypto. Quorũ vereor ne tanta inueniẽ
da sit multitudo: quantas tunc sub moyse preuaricantium tur-
bas legimus extitisse. Nã cum sexcenta milia armatorũ de egy
pto dinumerentur egressa: ex his nõ sunt amplius q̃ duo tñ ter
rã repromissionis ingressi. Unde festinandũ nobis est: vt a pau
cis ac rarissimis sumamus exempla virtutũ: qr ꝑm illã quã dixi
mus figurã: in euãgelio quoq; multi vocati: pauci autẽ dicunt
electi. Nihil ergo nobis proderit abrenunciatio corporalis: et
localis ex egypto trãsmigratio: si renunciationẽ cordis que sub-
limior ⁊ vtilior est non valuerimus similiter obtinere. De illa
enim qua diximus abrenũciatione corporali: ita pronũciauit
1. Cor. 13. Apostolus. Si distribuero omnes facultates meas in cibos
pauperũ: ⁊ tradidero corpus meũ vt ardeã: charitatẽ autẽ non

habuero: nihil mihi prodest. Quod beatus Apl'us nunq̄ dixisset: nisi fieri hoc posse spiritu p̄uidisset: vt aliqui facultatib⁹ vniuersis in pauperū alimenta dispersis: ad perfectionem euangelicam ⁊ charitatis arduū culmen peruenire nō possint: quia scilicet pristina vitia morumq̄ incōtinentiā vel superbiam: vel impatientiā dominantē in suis cordibus retinentes: nequaq̄ se ab illis expurgare curauerint: ⁊ ob id ad charitatem dei que nūq̄ cadit: minime valeant peruenire: quiq̄ inferiores effecti: hoc secundo renunciationis gradu: multo minus illum tertiū qui pro culdubio est sublimior: apprehendunt. Diligentius tamē etiaz hoc mente perpendite q̄ non simpliciter dixerit: si distribuero facultates meas: videretur enim de illo forte dixisse qui nec dū euangelicū implens mandatū: sibi ex eis sicut nonnulli tepidorum faciunt: aliquid reseruasset: sed si distribuero inquit omnes facultates meas in cibos pauperū: id est etiam si perfecte abrenunciauero diuitijs istis terrenis. Huic q̄ renunciationi aliud maius adiunxit: ⁊ tradidero corpus meum vt ardeam: charitatem vero non habuero nihil sum. Ac si alijs verbis dixisset. Si distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas ꝑm euāgelicū illud mandatū quo dicit. Si vis perfectus esse vade vende omnia que habes ⁊ da pauperibus: ⁊ habebis thesaurum in celo. ⁊ veni sequere me: ita scilicet abrenuncians vt ex his nihil penitus mihi reseruem: ⁊ huic erogationi martyriū quod quotidie sustineo: exustionem mee carnis adiunxero: ita vt corpus meū tradam pro christo: ⁊ tamē vel impatiens vel iracūdus: vel inuidus: vel superbus sim: vel aliorū inflammer iniurijs: vel querā que mea sunt: vel ea que mala sunt cogitē vel vniuersa q̄ mihi possunt inferri: nō patienter libenterq̄ sustineā: nihil mihi ꝓderit exterioris hom̄is abrenūciatio atq̄ cōbustio: interiore adhuc vitijs pristinis inuoluto: eo q̄ simplicē substantiā mundi hui⁹ prime ꝯuersionis feruore ꝯtemnēs: que nec bone eē nec mala: sz media diffinit: vitiosi cordis noxias facultates similr abijcere nō curarim. nec attingi dñicam charitatē que patiēs q̄benigna est: q̄ nō emulat: nō inflammat: nō irritat: non agit perperā: nō querit q̄ sua sunt: nō cogitat malū: q̄ omnia suffert: omnia sustinet: postremo q̄ sectatorē suū nūq̄ cadere finit supplātatiōe pcti

Ibidem.

Matth. 19.

Ibidem.

¶ De proprijs diuitijs in quibus constat anime pulchritudo vel feditas. Capitulum. viij.

Estinare igit debemus omni instātia vt interior q̄ noster hō vitiorū suoꝝ diuitias quas in anteriore cōuersatione contraxit: vniuersas abijciat atq̄ dispergat: q̄ corpori atq̄ anime iugiter coherētes proprie nostre sunt: ac nisi adhuc in h̄ corpe cōstitutis nobis abiecte fuerint ⁊ abscise: ēt post excessuz nos nō definēt cōitari. Ut essi virtutes (vel ip̄a charitas q̄ eaꝝ fons ē) in h̄ seculo cōq̄site: post finē q̄ hui⁹ vite pulchrū ac

splendidū amatorē suū reddūt: ita vitia obfuscatam quodāmo
do mentē coloribus tetris: ad illā perennē cōmorationē infectā
q̄ trāsmittunt. Pulchritudo enim vel feditas aīe: virtutuz seu
vitioꝝ gignitur qualitate. Ex quib⁹ quidā attractus color: aut
splendidā eā deo reddit ac pulchrā: ita vt a propheta mereatur
Ps̄.xliiij. audire. Et concupiscet rex decorē tuū. Aut certe atrā fetidā atq̄
deformē: ita vt ip̄m fetorē proprie fetiditatis ip̄a cōfiteat̄ ⁊ di-
Ps̄.xxxvij. cat. Computruerūt ⁊ corrupte sunt cicatrices mee a facie insipi
Hiere.viij. entie mee. Ipse quoq̄ dn̄s ad eam. Quare inquit non est obdu
cta cicatrix filie populi mei? Et idcirco he sunt ꝓprie nostre di-
uitie: q̄ cū aīa iugiter cōmorantur: quas nobis nullus regū: nul-
lus hostiū nec cōferre poterit nec auferre. He sunt proprie diui
tie nr̄e q̄s ne ipsa quidem mors valebit ab aīo separare quibus
vel renunciantes ad perfectionez possumus peruenire illigati:
vel implicati eterna morte percelli.

¶ De tripertito genere diuitiaꝝ. Cap̄.ix.

Tripertito enim mō in scripturis sanctis intelligunt̄ di
uitie id est: male: bone medie. Male quidē sunt: de q̄b⁹
Ps̄.xxxiij. dicitur. Diuites eguerunt ⁊ esurierūt. Et ve vobis diui-
Luce.vj. tes: q̄ recepistis consolationē vestrā. Quas etiā diuitias pec-
catoꝝ abiecisse summa ꝑfectio est. Ad quaꝝ distinctionem sunt
pauperes illi qui in euāgelio: dn̄i voce laudant̄. Beati pauꝑes
math.v. spū: quoniā ip̄oꝝ est regnū celoꝝ. Et in Ps̄. Iste pauꝑ clamauit
Ps̄.xxxiij. ⁊ dn̄s exaudiuit eū. Et iterum. Pauper ⁊ inops laudabit nomē
Ps̄.lxxiij. tuū. Sūt ēt bone quas acquisisse magne virtutis ac meriti est:
Ps̄.iij. quas vir iustus possidēs collaudat̄: dicēte dauid. Generatio re
puer.xiij. ctoꝝ benedicet̄. Gloria ⁊ diuitie in domo ei⁹: ⁊ iusticia eius ma
net in seculū seculi: Et iteꝝ. Redemptio aīe viri proprie diuitie
Apoc.iij. eius. De quibus diuitijs spiritalibus in Apocalypsi dicit̄: illi
qui eas nō habēs vituperabiliter pauꝑ ⁊ nudus est. Incipiā te
inquit euomere ex ore meo: q̄ dicis ꝙ diues sum ⁊ locuples: ⁊
nullius egeo: ⁊ nescis q̄ tu es miser ⁊ miserabilis: ⁊ pauꝑ ⁊ ce-
cus ⁊ nudus: suadeo tibi a me emere auꝝ ignitū probatū vt lo-
cuples fias: ⁊ vestimētis albis induaris: ⁊ nō appareat confu
sio nuditatis tue. Sunt q̄ medie: id est q̄ pn̄t vl̄ bone eē vel ma
le. Ad vtrāq̄ eñ ꝑtē ꝓ arbitrio vel qualitate vtentiū trāsferun-
j.Timo.vj tur. De quibus beatus apl̄us. Diuitibus ait mūdi huius preci
pue non sublime sapere: nec sperare in incerto diuitiarum: sed
in deo q̄ prestat nobis abunde omnia ad fruēdū: bn̄ facere: fa
cile tribuere: cōicare: thesaurizare sibi fundamētū bonū in futu
rū vt apprehēdant verā vitā. Quas iteꝝ diues ille in euāgelio
retinens ac nequaq̄ indigentibus subministrans: de cuius mi-
Luce.xvj. cis saturari pauper lazarus ante fores eius exposit⁹ cupiebat
intolerandis gehenne ignibus: ⁊ eterno deputatur ardori.

¶ Non posse quenquam primo tantū renunciationis gradu esse perfectum. Capitulum.x.

b As igitur visibiles mundi diuitias relinquentes: nō nostras sed alienas abijcim⁹ facultates: q̄uis eas gloziemur vel nro labore q̄sitas: vel parentū ad nos hereditate transmissas. Nihil enim vt dixi nostrū est: nisi hoc tm̄ qō cor de possessiuz: atq; aie nre coherens: a nemine pōt prius auferri De quibus visibilibus diuitijs ad eos qui illas tanq̄ proprias retentantes cōtare indigētib⁹ nolūt: increpās loquit̄ xp̄s. Si in alienis fideles nō fuistis: qō vestrū est qs dabit vobis: Euidenter igit̄ has diuitias alienas esse nō solū quotidiana expientia docet: verūetiā sentētia dñi ipsa appellatione qua eas significauit: expressit. De vltimis vero diuitijs loquit̄ petrus ad dñm. Ecce nos reliquimus oia: t secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Qui vtiq; nihil amplius q̄ vilissima cōscissaq; retia dimisisse noscuntur. Que oia nisi in hac abrenūciatione vitioz q̄ vere magna t summa est fuerint intellecta: nec p̄ciosum aliq̄d inuenim⁹ apl̄os reliquisse: nec dñm habuisse: propter qō illis tāta beatitudinis gloriā largiret: vt ad eode mererent audire. In regeneratione cū sederit filius hois in sede maiestatis sue: sedebitis t vos super sedes duodeci: iudicātes duodecim trib⁹ israel. Si igit̄ hi qui specie terrenas istas ac visibiles abdicāt facultates: certis ex cāis ad illā aplicā charitatē puenire nō p̄t: nec illū sublimiorē paucozūq; admodā renūciationis gradū tertiū attingere queūt: qd illi de semetipsis iudicare debeāt: q nec p̄mā q̄dē q̄ facilis est specte arripientes: atq; antiq̄s pecuniaz suaz rū sordes cū infidelitate pristina retētātes: nudo tm̄ sibimet animā monachoz vocabulo gloriādū. Ergo prima qua dicim⁹ abrenūciatio rez alienaz est. iōq; p se solā: spectionē renūciantī cōferre nō sufficit: nisi puenerit ad secundā: q̄ vere abrenūciatio rez nostraz est. qua adepti expulsione oīum vitioz: tertie q̄ ab renunciationis fastigia cōscendem⁹: p qua nō solū oia q̄ in hoc mūdo gerunt̄: vel priculatim ab hominib⁹ possidentē: veruetiā ipam cūctoz elemētoz plenitudinē: q̄ putat̄ esse magnifica tāq̄ vanitati subiectā: t mox trāsituraz trāscedētes: atq; ac mēte despicimus: intuētes oītaz at ꝑm Apostolū: nō ea q̄ vident̄: sed q̄ nō vident̄: q̄ essi vident̄ temporalia sunt: q̄ aūt nō vident̄ eterna: vt ita demū illud supremū mereamur audire: qō dicit ad abraam. Et veni in terrā quā tibi mōstraue ro. Per qō euidenter oñditur: q̄ nisi quis tres superiores illas abrenūciationes impleuerit: ad quartū hoc puenire nō possit: qō remūerationis ac premij vice taliter renunciantī tribuit̄: id est: vt terram repromissionis meretur intrare: nequaq̄ sibi iam vitioz spinas ac tribulos germinantē: que post expulsionē passionū cūctarū: puritate cordis in hoc corpore possidetur: quam non virtus vel industria labo

Luce.xvi.

matth. xix.

matth. xix.

ij. Cor. iiij.

Gen. xij.

rantis monstrabit ei: sed ipse dominus ostensurum se esse promittit: t Veni inquiens in terrā quā tibi monstrauero. Per qō manifeste probat t initiū nostre salutis dīi vocatione fieri dicentis. Egi de terra tua: t cōsummatione pfectionis ac puritatis ab eodē similiter tribui: cū dicit. Et veni in terrā quam tibi monstrauero: id est: nō quaz tu ex temetipso nosse: vel industria tua poteris reperire: sed quā ego tibi, non solū ignozāti: sed etiā non inquirenti monstrauero. Et quo manifeste colligit ꝙ quemadmodū inspiratione domini prouocati ad viā salutis accurrimus: ita etiam magisterio ipsius t illuminatione deducti: ad perfectionem summe beatitudinis pernenimus.

Ibidem.

¶ Interrogatio de libero arbitrio hominis: t gratia dei. Capitulum.xj.

Germanus. In quo ergo liberū consistit arbitriū: nostrecz ꝙ laudabiles sumus reputaz industrie: si deꝰ in nobis omnia que ad nostram perfectionem tendunt: t incipit t consummat.

g

¶ Responsio de dispensatione diuine gratie manēte arbitrij libertate. Capitulum.xij.

Abbas. Hoc vos recte moniisset si in omni opere vel disciplina principiū tantū esse ac finis t nō etiā quedaz medietas interesset. Itacz sicut occasiones salutis diuersis modis deū cognoscimꝰ opari: ita nr̄m est occasionibus a diuinitate concessis: vel citius vel remissius famulari. Nā sicut dei fuit vocātis oblatio. Egi de terra tua: ita abrae fuit exequtis obedientia: t quēadmodū illud qō dicitur. Et veni in terrā: vt faciat obtemperantis est opus. ita illud quod additur. Quā tibi monstrauero: iubentis dei vel promittentis est gratia. Certos tū nos esse conuenit ꝙ omnē virtutē indefessis conatibus exercentes nequaqz diligentia vel studio nostro perfectionem possimus attingere: nec sufficiat humana sedulitas laboz merito ad tam sublimia beatitudinis premia pnenire: nisi ea domino nobis cooperante: t coz nostrum ad id quod expedit dirigente suerimus indepti: ideocz debemus cū dauid ozantes momēta singulis dicere. Perfice gressus meos in semitis tuis: vt non moueanꝰ vestigia mea. Et. Stratuit supra petrā pedes meos: t direxit gressus meos: vt nostrum arbitriū qō proclinius vel ignoratione boni: vel oblectatione passionū ferē ad vitia: ille inuisibilis rector mētis humane ad virtutū potius studia contozqne re dignemur. Quod vno versiculo per prophetā manifestissime legimus decantari. Impulsus versatus sum vt caderē: in quo liberi arbitrij infirmitas designat: t dominus suscepit me: rursum adiutozium domini inuictū eidez semper ostenditur quo ne penitus libero collabamur arbitrio: cuz titubasse nos viderit:

Ps. xvj.
Ps. xxxix.
Ps. cxvij.

porrectione quodammodo manuū suarū sustentat atq; confirmat. Et iterū. Si dicebā motus est pes meus: lubrica scz arbitrij facultate: misericordia tua domine adiuuabat me: iterū mobilitati sue dei cōiungit auxiliū: q̄ ne moueret pes fidei sue: nō industrie proprie fuisse: sz misericordie dñi cōfitet. Et iterū. Secūdū multitudinem dolorū meorū in corde meo: qui libero vtiq; mihi nascebant arbitrio: consolationes tue letificauerūt aīam meā: per tuā scilicet inspirationem venientes in cor meū: ⁊ reserantes cōtēplationē futurorū bonorū: q̄ pro tuo nomine laborantibus p̄parasti: nō solū abstulerūt omnē anxietatē cordis mei: verūetiā summā leticiā cōtulerunt. Et rursum. Nisi qr dominus adiuuit me: paulominus habitauerat in inferno anima mea: libero vtiq; arbitrio: per quod se in inferno habitaturū fuisse testatur: nisi dñi fuisset adiutorio ac protectione saluatus. A domino eñ non a libero arbitrio gressus hominis dirigentur. Et cū ceciderit iustus: libero dūtaxat arbitrio: nō collidet. Quare qr dominus supponit manū suam. Hoc est appertissime dicere. Nullus iustorū sibi sufficit ad obtinendā iusticiam: nisi per momenta singula titubanti eidem ⁊ corruenti fulcimenta manus sue supposuerit diuina clementia: ne prostratus intereat penitus cum fuerit liberi arbitrij infirmitate collapsus.

Ps. xciij.
Ibidem.
Ibidem.
Ps. xxxvi.

¶ Quod dilectio vie nostre ex deo sit. Capitulum. xiij.

Nec sane vnq̄ viri sancti directionē vie qua gradiebant ad profectū virtutū cōsummationēq; tēdētes: industria se propria obtinuisse testati sunt: sed eā potius a dño cōsequi precabant dicētes. Dirige me in veritate tua. Et. Dirige in conspectu tuo viā meā. Alius autē nō solū fide: sed etiā experimēto: ⁊ quodāmō in ipsa rerū natura: hocipsum se deprehēdisse proclamat. Cognoui dñe qr non est in hoīe via eius: nec viri est vt ambulet ⁊ dirigat gressus suos. Et ipse dominus ad israelē. Et dirigam eum ego inquit vt abietem virentem: ex me fructus tuus inuentus est.

Ps. xxiiij.
Ps. v.
Osee. xiiij.

¶ Quod sciētia legis magisterio ⁊ illuminatione domini conferatur. Capitulum. xiiij.

Legis quoq; ipsius scientiam nō lectionis industria: sed magisterio ⁊ illuminatione dei quotidie desiderant adipisci: dicentes ad eum. Vias tuas domine demonstra mihi: ⁊ semitas tuas edoce me. Et. Reuela oculos meos: ⁊ cōsiderabo mirabilia de lege tua. Et: Doce me facere voluntatem tuam: quia deus meus es tu. Et iterum. Qui docet hominem scientiam.

Ps. xxiiij.
Ps. cxviij.
Ps. cxlij.
Ps. xciij.

¶ Qd intellectus quo mandata dei possimus agno

scere ⁊ bone voluntatis effectus a domino condonetur.

Capitulum.xv.

Psum etiã intellectũ btũs dauid quo mãdata dei poisit agnoscere: que vtiq; in libro legis nouerat esse perscripta: a dño postulat ꝓmereri: dicẽs. Seruus tuus ego sum: da mihi intellectũ vt discã mãdata tua. Utiq; ⁊ intellectũ semel sibi ꝑ naturã prestitũ possidebat: noticiam quoq; mãdatoꝝ dei que descripta tenebant in lege: vtiq; habebat in promptu: ⁊ tñ vt hanc plenius apprehendat dominũ deprecat: sciens ne quaq̃ sibimet sufficere posse id qđ ꝑ naturã cõditionis insertum est: nisi quotidiana dñi illuminatione ad intelligendã spiritualiter legẽ ac mãdata eius apertius agnoscẽda: sensus ipsius ab eodẽ fuerit illustratus. Ipso etiã vase electionis: hoc qđi dicim⁹ clarius predicãte. De⁹ est eñ q̃ operat in nobis: ⁊ velle ⁊ perficere ꝑ bona voluntate. Quid potuit apertius dici: q̃ vt ⁊ bonã voluntatẽ nostrã ⁊ opis cõsummationẽ a domino in nobis ꝓnunciaret ⁊ impleri. Et iterũ: Quia vobis donatũ est ꝑ christo non solum vt in eum credatis: sed vt etiam pro illo patiamini. Hic quoq; ⁊ initiũ cõuersionis ac fidei nostre ⁊ passionũ tolerãtiã donari nobis a dño declarauit. Qđ intelligẽs dauid quoq; similiter orat sibi hoc ipsum domini miseratione cõcedi: dicẽs. Cõfirma hoc deus quod opatus es in nobis: ostẽdens nõ sufficere sibi salutis principia dono dei gratiaq; collata: nisi fuerint eadẽ miseratione ipsius ⁊ quotidiana opitulatione ꝑfecta. Non eñ liberum arbitriũ: sed dominus soluit compeditos. Non nostra virtus: sed dominus erigit eligos. Non lectionis industria sed dominus illuminat cecos. Qđ grece dicit kyrios sophoi typhloso id est dominus sapientes facit cecos. Nõ nostra cautio sed dominus custodit aduenas. Nõ nostra fortitudo: sed dominus alleuat siue suffulcit omnes qui corruunt. Hec aũt dicimus nõ vt studium nostrũ vel laborẽ atq; industriam quasi inaniter ⁊ supfluo impẽdenda vacuemus: sed vt nouerimus nos sine auxilio dei: nec adniti posse: nec efficaces nostros esse conatus ad capessendum tam immane premiũ puritatis: nisi nobis adiutorio domini ac misericordia fuerit contributum. Equus enim paratur in diem belli: a domino est adiutoriũ: quia nõ est in fortitudine sua potẽs vir. Oportet igitur nos semper cũ beato dauid canere. Fortitudo mea ⁊ laudatio mea: nõ liberũ arbitrium sed dominus: ⁊ factus est mihi in salutẽ. Qđ doctor quoq; gentium non ignorans: idoneum se factũ ministerio noui testamenti. non suo merito nec sudore: sed dei miseratione proclamat. Non q̃ simus inquit idonei cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est quod minus latine sed expressius dici potest: idoneitas nostra ex deo est. Deniq; sequitur Qui ⁊ idoneos nos fecit ministros noui testamenti.

Ps.118.

Phil.2.

Eiusdẽ.1.

χὐρίοσ σοφοὶ τυφλόεσ

Prouer.21.

Ps.117.

2.Cor.3.

¶ Quod ipsa fides a domino cōcedatur. Capi.xvj.

In tantum autem vniuersa que ad salutem ꝑtinent apostoli sibimet a domino largita senserunt: vt ipsam quoq; fidem prestari sibi a domino postularent dicentes: Domine adde nobis fidem. Plenitudinē eius non libero arbitrio p̄sumētes: sed dei sibi credētes munere conferendā. Deniq; docet nos idem auctor salutis humane q̄ ipsa fides nostra lubrica sit ⁊ infirma: ⁊ nequaq̄ sibi sufficiens nisi fuerit auxilio domini roborata: dicens ad petrū. Simon simon: ecce sathanas expetiuit vos vt cribraret vos tāq̄ triticum: sed ego rogaui patrem meū ne deficeret fides tua. Qd̄ alius in semetipso sentiēs fiert: ⁊ quodāmodo fidem suā infidelitatis fluctibus ad perniciosi naufragij vidēs scopulos perurgeri: ad eundē dominū auxiliū fidei sue postulans dicit. Domine adiuua infidelitatē meā Intantum itaq; senserunt euangelici ⁊ apostolici viri vniuersa que bona sunt: auxilio domini cōsummari: vt ne ipsam quidem fidem suam confisi sint illesam se posse suis viribus vel arbitrij libertate seruare: vt hanc vel adiuuari in se vel donari sibi a domino postularent. Que si in petro ne deficeret domini egebat auxilio: quis erit tā presumptor ⁊ cecus: qui se erga huius custodiam quotidiano domini credat adiutorio non egere: presertim cū ipse dominus in euāgelio hoc ipsum euidenter expresserit: dicens. Sicut palmes nō potest fructū facere a semetipso nisi in vite manserit: ita ⁊ vos nisi in me māseritis. Et iterum. Quia sine me nihil potestis facere. Quā sit igitur ineptum ac sacrilegum quicq̄ de bonis actibus nostre industrie ⁊ non dei gratie vel adiuiorio deputare: māiseste ꝓbat̄ dn̄ica ꝓtestante sentētia sine sua opitulatiōe vel inspiratōe: spiritales fructꝰ exhibere neminē posse. Omne enim datū bonū: ⁊ omne donum perfectū desursum est: descēdēs a patre luminū. Zacharias quoq;. Quia si q̄d boni: ipsius est: ⁊ si q̄d optimū ab ipso. Et ideo cōstanter beatus Apostolus. Quid em̄ habes quod non accepisti. Qd̄ si accepisti: quid gloriaris quasi nō acceperis.

Luce.17. Luce.22. Marci.9. Joan.15. Ibidem. Jacobi.1. Zach.9. 1.Cor.4.

¶ Quod moderatio ⁊ tolerantia temptationū nobis a domino tribuatur. Capitulū.xvij.

Summā quoq; tolerantie: qua temptationes illicitas sustinere possimus: nō tam in nostra virtute q̄ in dei misericordia ⁊ moderatione cōsistere: beatus apostolus ita pronunciat. Temptatio vos non apprehēdat nisi humana: fidelis aūt deus q̄ nō permittit vos temptari super id qd̄ postetis: sed faciet cū tēptatione etiā exitū vt sustinere possitis. Deū quoq; aptare siue cōfirmare animos nostros ad omne opus bonū ⁊ operari in nobis ea que sibi sunt placita idem Apostolꝰ docet Deus aūt pacis qui eduxit de tenebris pastorez magnū ouium

1 Co.10. Heb.13.

in sanguine testamenti eterni iesum christū: aptet vos in omni bono: faciens in vobis qđ placeat corā se. Quod etiā thessalo-
2. Thes. 2. nicensibus vt eueniat ita precatur dicens. Ipse aūt dominus iesus christus ⁊ deus pater noster qui dilexit nos: ⁊ dedit consolationē eternā ⁊ spem bonā in gratia: exhortetur corda vestra ⁊ confirmet in omni opere ⁊ sermone bono.

¶ Qđ perpetuitas timoris domini nobis a domino conferatur. Capitulum. xviij.

Ipsum denique timorē dei quo firmiter eū tenere possim⁹ a domino nobis infundi. Hieremias propheta ex per-
Hiere. 32. sona dei manifeste testat̄ ita dicens. Et dabo eis cor vnū ⁊ viam vnā: vt timeant me vniuersis diebus: ⁊ bene sit eis ⁊ filijs eoꝝ post eos: ⁊ faciam eis pactū sempiternū: ⁊ nō desinā eis benefacere: ⁊ timorē meū dabo in corda eorū vt non recedāt
Ezech. 11. ⁊. 36. a me. Ezechiel quoque. Et dabo eis cor nouum: ⁊ spiritum nouū tribuam in visceribus eorum ⁊ auferā cor lapideū de carne eorum: ⁊ dabo eis cor carneum: vt in preceptis meis ambulent: ⁊ iudicia mea custodiant: faciantque ea: ⁊ sint mihi in populum: ⁊ ego sim eis in deum.

¶ Qđ initium voluntatis bone ⁊ consummatio eius a domino sit. Capitulum. xix.

Quibus māifestissime perdocemur ⁊ initiū voluntatis bone nobis domino inspirāte cōcedi: cū aut per se: aut ꝑ exhortationē cuiuslibet hominis: aut per necessitatē nos ad salutis attrahit viam: ⁊ perfectionē virtutum ab eodez similiter condonari: nostrū vero hoc esse: vt exhortationē auxiliūque dei vel remissius vel enixius exequamur: ⁊ ꝓ hoc nos vel remunerationē vel supplicia dignissima ꝓmereri: ꝙ eius dispensationi ac prouidētie circa nos benigne collate: vel negleximus vel studuimus nostre obediētie deuotione cōgruere. Qđ euiden-
Deute. 7. ter in deuteronomio aperteque describit̄: Cū inquit introduxerit te dominus deus tuus in terrā quam possessurus ingredieris: ⁊ deleuerit gentes multas corā te: etheum ⁊ gergeseum ⁊ amorreū chananeū ⁊ pherezeū eueum ⁊ iebuseū: septem gētes multo maioris numeri ⁊ robustiores te: tradideritque eas tibi: ꝑcuties eos vsque ad internetionē: nō inibis cū eis fedus: neque sociabis cum eis cōiugia. Qđ igit̄ introducūtur in terrā repromissionis: ꝙ delentur gētes multe corā eis: ꝙ tradunt̄ in manus eoꝝ nationes maioris numeri: ⁊ robustiores q̄ ppl̄s israel: dei esse gratiam scriptura pronūciat. Utrū aūt ꝑcutiat eas israel vsque ad internetionē: an reseruet eas ⁊ parcat. ⁊ nō ineat cū eis fedus: ⁊ vtrū nō societ cū eis coniugia. an societ: ipsoꝝ esse testat̄. Quo testimonio manifeste discernit̄: quid libero arbitrio: q̄dve dispēsationi vel quotidiano adiutorio dñi debeamus ascribere: ⁊ ꝙ diui-

ne sit gḟe prestare nobis pñtes scōs atq victoriā: nr̄m vero esse vt cōcessa dei būficia vel intentus vel segnius exequamur Quā rationē etiā illoꝝ cecoꝝ curatiōe satis euidēter videmus expressam. Q̄ō cū trāsijt ante eos iesus: diuine pnūciēt dignationis est gratia. Q̄ō vociferant ꝛ dicūt. Miserere nr̄i dñe fili dauid: fidei ipsoꝝ ꝛ credulitatis est opus. Q̄ō visum recipiūt oculoꝝ. diuine miserationis est mun⁹. Q̄ō aūt etiā p̄ceptionē cuiuslibet muneris tā gratia dei q̄ ratio liberi arbitrij psentet: lepꝛosoꝝ q̄ decē q̄ pariter curati sunt: declarat exēplū. Ex q̄ bus oū vnus p arbitrij sui bonū: gratiaꝝ restituit actionē: dñs nonē inḡrens vnūq collaudās: solicitudinē adiutorij sui etiā circa inemorēs vnūq bñficiorū suoꝝ ingem retinere se mōstrat. Hoc ipsum enī visitationis sue donū est: q̄ vel suscipit ꝛ approbat gratum: vel requirit ac reprehendit ingratos. Matb.26. Luce.17.

¶ Q̄ō nihil in hoc mūdo sine deo geratur. Cap.xx.

c Redere tñ inconcussa fide nos conuenit: nihil sine deo prius in hoc mōdo geri. Aut cū voluntate eius aut p̄missu agi vniuersa fatendū est: vt scz bec q̄ bona sunt voluntate dei pficiāt auriliocq̄ credant: q̄ aūt ꝓtraria sunt: p̄missu cū p̄ne q̄ctis ac ōnicia cordis nr̄i deserens nos diuina p̄tectio: diabolū nobis vel ignominiosas coporis passiones patitur ōnari Q̄ō etiā apostoli vocibus euidētissime ꝑdocemur dicētis. Propter q̄ tradidit illos deus in passiones ignominie. Et iterum. Qui nō credidērūt deū habere in noticia: tradidit illos deus in reprobū sensum: vt faciāt ea q̄ nō cōuenit. Ipse q̄ dñs p̄ ꝓphetā ait. Et nō audiuit populus vocē meā: ꝛ israel nō intendit mihi. Propter q̄ dimisi eos inquit p̄m adinuētiones cordis eorum ambulabunt in adinuentionibus suis. Roma.1. Ibidem. Ps.80.

¶ Obiectio super liberi arbitrij potestate. Ca.xxi.

g Ermanus. Hoc testimoniū aptissime liberū demōstrat arbitriū: quo dicitur. Si populus meus audisset me: ꝛ nō audiuit populus meus vocē meā. Cū ēt dicit. Si audisset: ostendit in potestate illius fuisse vel acquiescēdi vel nō acquiescēdi indicīū. Quomō igitur nō in nobis nr̄a salus est colocanda: cū sit in nobis: vel audiendi vel nō audiendi facultas. Ps.80.

¶ Responsio q̄ liberū arbitriū nostrū adiutorio dñi semper indigeat. Capitulum.xxii.

p Afuntius. Acute quidem consideraſtis hoc quod dicitur. Si audisset me: ꝛ non attendistis illum qui ad audientem vel non audientē loquitur: nec illud q̄ sequit Pro nihilo vtiq̄ inimicos eoꝝ būliasset: ꝛ sup tribulātes eos mi sisset manū meā. Nemo igit̄ bec q̄ ꝓtulim⁹ vt nihil geri sine dño ꝑbaremus: prana interꝑtatiōe detoꝝ quens ad defensionē liberi

arbitrij ita ꝓtemptet assumere: vt ab homine gratiam dei ꝓuisionēq; quotidianam velit auferre per hoc ꝙ dicitur. Et non audiuit populus meus vocem meā. Et iterū. Si populus meus
Ibidem. audisset me: israel si in vijs meis ambulasset ꝛc. sed respiciat ꝙ sicut liberi arbitrij facultas populi inobedientia cōprobatur ita quotidiana circa eū ꝓuisio dei clamantis quodammodo ꝛ monētis ostēditur. Cū essi dicit. Si populus meus audisset me
Esa.65. ꝓuisorem vtiq; se locutū eis euidēter ostendit: qō fieri a domino non solū per legem ꝓscriptā litteris: verūetiā quotidianis monitis solet: ꝑm illō qō ꝑ Esaiam dicitur. Tota die expandi manus meas ad populū non credētē mihi: sed contradicētē. Utrū ꝙ ergo potest hoc testimonio cōprobari qō dicit. Si populus meus audisset me: israel si in vijs meis ambulasset: ꝓ nihilo vtiq; inimicos eorum humiliassem: ꝛ super tribulātes eos misissem manū meam. Nam sicut liberum arbitrium per inobediētiam populi demonstratur: ita dispensatio dei ꝛ auxilium eius versiculi ipsius initio declaratur ac fine: cum se ꝛ ꝓuisorem locutum fuisse testat: ꝛ postea inimicos eius humiliaturū si ab eo dēfecisset auditus. Nos essi per hec que ꝓtulimus nō liberū arbitriū hominis volum⁹ submouere: sed huic adiutorio ꝛ gratiā dei per singulos dies ac momenta necessariā comprobare. His epulis nos saginatos pafnutius e sua cella nō tam alacres ꝙ cōpunctos corde ante mediū noctis emisit: hoc nobis precipuū sua collatione cōferens: vt cum abrenunciationem primam tota virtute ac disciplina: ꝑm omnia patrū instituta exequentes. per eandem solam attingenda nobis ꝑfectionis culmina blandiremur: inciperemus agnoscere: necdū nos cepisse monachoꝝ fastigia somniare: quippe qui de secunda abrenunciatione patrū quid in cenobijs eruditi: tertiā in qua omnis perfectio continetur: queq; illas inferiores duas multis modis excedit: ne audisse quidē nos antea penit⁹ nosceremus.

¶ Explicit collatio Abbatis pafnutij de tribus abrenunciationibus.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis Abbatis Danielis de concupiscentia carnis ꝛ spiritus.

Ca.j. De abbatis danielis conuersatione.
ij Inquisitio vnde oziae ꝛ repentina cōmutatio mentium ab ineffabili letitia in mestissimam animi dejectionem.
iij Responsio super ꝓpositā questione.
iiij Quod dispensationis ac ꝓbationis dei duplex cā sit.
v Qō studiū ꝛ idustria nra nihil sine adiutorio dei ꝑualeat
vj Quod vtile nobis sit interdum a domino derelinqui.
vij De vtilitate eius pugne quā Apostolus ponit in collucta tione carnis ꝛ spiritus.
viij Interrogatio quid sit qō in capitulo apostoli post adue

santes sibi ꝓcupias carnis ⁊ spūs tertia adiiciat volūtas
ix Responsio de intellectu recte interrogantis.
x Quod vocabulū carnis nō in vna significatione ponatur
xi Quid in hoc loco caro ab apō nominet: ⁊ q̄d sit concupiscentia spiritus.
xij Que sit volūtas nr̄a q̄ inter ꝓcupiaz carnis ⁊ spūs ponit
xiij De vtilitate cūctatōis q̄ ex colluctatiōe ozit carnis ⁊ spūs
xiiij De inemendabili malicia spiritaliū nequiciarum.
xv Quid nobis ꝓfit carnis aduersus spūm concupiscētia.
xvj De incētivis carnis q̄bꝫ vt būtiaremur grauiꝫ teneremur
xvij De eunuchozum tepore.
xviij Interrogatio quid interfit inter carnalem ⁊ aīalem
xix De triplici animarum statu.
xx De male abrenunciantibus.
xxi De bis q̄ contemptis magnis occupatur in paruis.
¶ Explicit annotatio capitulozum.

¶ Incipit collatio Abbatis Danielis de concupiscētia carnis ⁊ spiritus.

¶ De abbatis danielis conuersatione. Capitulū. j.

Nter ceteros chr̄istiane philosophie viros: abbatem q̄zvidimus Danielem: equalē q̄dem in oi virtutuz genere: bis q̄ in eremo scybie cōmenebāt: sz peculariꝫ gr̄a būilitatis oznatum Qui merito puritatis ac mānsuetudinis sue a btō pafnutio solitudinis einsdem p̄sbytero: ⁊ q̄dē cū multis iunioz eēt etate: in diaconij pelectꝫ est gradu. Intantū essi eidē beatꝫ pafnutiꝫ ñ mutibus ipsius adgaudebat: vt quem vite meritis sibi ⁊ gr̄a parem nouerat: coequare sibi etiā sacerdotij ozdine festinaret: siq̄dē nequaq̄ ferēs in inferioze eū mīnisterio diutius immozari: optātq̄ fibimet succesoze dignissimū puidere: supstes eā p̄sbyteralis gradus honoze puexit. Qui'tū p̄iozis būilitatis ꝑfuctudinē nō omittēs: nihil vnq̄ sibi illo p̄sente de sublimioris ozdinis collatione donauit: sed sp abbate pafnutio spiritales hostias offerente: hicvelut diaconus in p̄oris ministerij pmansit officio. In quo tū beatū pafnutiū cū talis vir eēt actantus vt in multis etiam p̄scientie gr̄atiā possideret: hec spes substitutionis et electio valde fefellit. Nam non multo post tempore būc quē sibi parauerat succesoze: decessoze p̄misit ad denm.

¶ Inquisitio vñ oziat̄ repentina cōmutatio mentiū ab ineffabili leticia in mestissimā aī deiectionē. Ca. ij.

Ic igitur beatꝫ daniel inquirentibus nobis cur interdū
b residentes in cellula tanta alacritate cozdis: cū ineffabili quodā gaudio ⁊ exuberātia sacratissimozū sensuum

redundemus: vt eā nō dicā sermone ꝑcurrere: sed ne ipse quidē sensus occurat: oratio q̄ꝫ pinguis emittat̄ ac promptaꝛ mens plena spiritalibus fructibus p̄ces suas efficaces ac leues etiaꝫ ꝑ sopore supplicās ad deū sentiat penetrare: ac rursum nullis existentib⁹ causis tāta subito anxietate repleamur ꝛ irrationabili quodā merore: vt non solū nosmetipsos huiusmodi sensib⁹ arescere sentiam⁹: verūetiā horreat cella: sordeat lectio: ip̄a quoq̄ instabilis ac nutabunda quodāmō ebria ꝛ grauis emittatur oro: ita vt ingemiscētib⁹ ꝛ conātib⁹ nobis: ad directionē pristinā reduci mēs nr̄a nō possit: quantoq̄ intentius fuerit reuocata: tanto vehemētius ad discursus instabiles lubrico rapiatur excessu: ꝛ ita omni spiritali fructu reddatur effeta: vt nec desiderio regni celorū: nec metu gehenne: proposito ad hoc letali quodam somno valeat suscitari: ita respondit.

¶ Responsio sup̄ ꝓposita questione. Capitulum.iij.

Tripertita nobis super hac quā dicitis sterilitate mētis tradita ratio est. Aut eñ de negligētia nostra: aut de impugnatione diaboli: aut de dispensatione domini ac ꝓbatione descendit. Et de negligētia quidē: cum nostro vitio tepore precedēte indifferēter nosmetipsos ꝛ remissius exhibemus per quā desidiā noxijs cogitationibus pasti: terrā cordis nostri spinas ꝛ tribulos facimus germinare quibus in ea pullulantibus consequenter efficimur steriles: atq̄ ab omni reddimur spiritali fructu ꝛ contemplatione deserti. De impugnatione vero diaboli: cū etiā bonis nōnūq̄ studijs deditos: callida subtilitate mentē nostrā irrepēs: vel ignorantes ab optimis intentionibus abstrahit vel inuitos.

¶ Quod dispensationis ac probationis dei duplex causa sit. Capitulum.iiij.

Dispensationis autem ac probationis domini duplex cā est. Prima vt paulisper ab ipso derelicti: ꝛ mentis nostre sentiamus infirmitatē: ꝛ nequaq̄ super p̄cedēte puritate cordis que nobis illi⁹ est visitatione donata: possim⁹ extolli: ꝓbantesq̄ nos ab eo derelictos: gemitibus nostris ꝛ industria illum leticie ac puritatis statum recuperare non posse intelligamus: ꝛ p̄teritā cordis alacritatē nō nostro studio: sed illius dignatione nobis fuisse infusam: ꝛ presentē de ipsius rursum gratia ꝛ illuminatione esse poscendā. Secunda vero probationis est causa vt perseuerantia nostra vel mentis constantia ꝛ desideriū comprobet̄: quaq̄ intentione cordis: ꝛ orationū instantia: deserentem nos visitationem sancti spiritus requiramus: manifestetur in nobis: ac pariter agnoscentes quanto labore amissum istud spiritale gaudiū ꝛ puritatis leticia cōquiratur: sollicitius inuentam custodire ac tenere attentius studea-

mus. Quodammodo enim negligentius custodiri solet: quicq̄d creditur facile posse reparari.

¶ Quod studium ⁊ industria nostra nihil sine adiutorio dei preualeat. Capitulum. v.

Per que euidenter probatur gratiam dei ac misericordiā semper operari in nobis ea q̄ bona sunt. Qua deserente nihil valere studium laborantis: ⁊ quātalibet annitētis industria sine ipsius iterū adiutorio statuz pristinum recuperare pō posse: illudq̄ iugiter in nobis impleri. Non volētis neq̄ currentis sz miserentis est dei. Que gratia nonnunq̄ econtrario negligentes ac resolutos inspiratione hac qua dicitis sancta: ⁊ abundantia spiritualium cogitationū visitare non despicit: sed inspirat indignos: exuscitat dormiētes: ⁊ illuminat obsessos ignorātie cecitate clementerq̄ nos arguit atq̄ castigat: infundens se cordibus nostris vt vel sic de inertie somno cōpūctione ipsius instigati ꝯsurgere ꝓuocemur. Deniq̄ frequēter ēt odoribus vltra omnē suauitatem compositionis hūane: in his ipsis subito visitationib⁹ adimplemur: ita vt mens hac oblectatione resoluta: in quendam spiritus rapiatur excessum: seq̄ commorari obliuiscatur in carne. Ro. 9.

¶ Qd̄ vtile nobis sit interdū a dño derelinqui. Ca. vj.

In tantū vero illum quēdiximus abscessum: ⁊ vt ita loquar desertionem dei beatus dauid vtilem esse cognouit vt nequaq̄ maluerit orare ne a deo penitus in nullo relinqueret: hoc eñ sciebat incōgruū eē vel sibi vel hūane nature ad quālibet ꝑueniēti ꝑfectionē: sz temperari eā potius deprecatus sit dicens. Non me derelinquas vsq̄quaq̄. Acsi diceret alijs verbis. Scio q̄ derelinquere soleas vtiliter tuos sanctos vt ꝓbes. Aliter eñ ab aduersario temptari nō possunt: nisi a te paulisper fuerint derelicti: ⁊ ideo non rogo vt nunq̄ me derelinquas: quia nō expedit mihi vt nō vel meā infirmitatē sentiens dicā. Bonū mihi quia humiliasti me. vel exercitium nō habeam preliandi: qd̄ sine dubio habere non potero: si mihi semp ⁊ indirupte cohesserit protectio tua. Suffultū nāq̄ me tua defensione temptare diabolus non audebit: illud obijciens ⁊ exprobrans. Vel mihi vel tibi: qd̄ aduersus athletas tuos solet calumniosa voce proferre. Nunq̄d gratis iob colit deū: nōne tu vallasti eū ac domum ei⁹: vniuersamq̄ substātiā ei⁹ ꝑ circūitū: sz magis peto: ne me vsq̄quaq̄ deseras. Quod grece dicit: mechri pros agantion: id est vsq̄ ad nimietatem. Quantū enim mihi vtile est si derelinquas me paulisper ad tempus vt desiderij mei constantia comprobetur: tantum noxium est si pro meritis ac delictis meis: nimiū me deserere volueris: quia nulla virtus humana si diutius in temptatione: tuo deseratur auxilio: sua poterit constantia perdurare: ⁊ non protinus aduersarij vel potētia vel fa

Ps. 1: 8.

Ibidem.

Job. 1.

μέχρι πόσ ἀγαμτέ ιον

ctione succumbere: nisi tuipse qui es humanarū viriū conscius:
1. Cor. 10. ac luctaminū moderator: non permiseris tēptari nos super id
qđ possumus: sed feceris cum temptatione etiā exitū vt sustine-
re possimus. Tale quid ⁊ in Judicū libro sup exterminatiōe gē
tiū spiritaliū que aduersant̄ israeli: mystice legimus designatū.
Judicū. 3. He sunt gētes quas dñs dereliquit vt erudiret in eis israelem: ⁊
haberent consuetudinē cū hostibus preliādi. Et iterū post pau-
ca. Dimisitq; eos deus vt in ip̄is experiret̄ israelē: vtrū audirēt
mandata dñi que preceperat patribus eoꝝ per manū moysi: an
non. Quā vtiq; pugnā nō inuidens deus quieti israelis nec ma
le eidē consulēs sed sciens eē vtilissimā: reseruauit: vt dū gentiū
semper istarū impugnatione deprimit̄: nunquā se sentiat auxi-
lio dñi non egere: ⁊ ob id semp in eius meditatione ⁊ inuocatio
ne persistēs: nec inerti ocio dissoluat̄: nec bellandi vsum ⁊ exer-
citia virtutis amittat. Frequēter enim quos superare nō potue
runt aduersa: securitas ⁊ res prospere colliserunt.

¶ De vtilitate eius pugne quam apostolus ponit in colluctatione carnis ⁊ sp̄ñs. Capitulum. vij.

Gal. 5. b Hanc pugnam vtiliter nostris q̄ mēbris insertā: etiā in
apostolo ita legimus. Caro enim cōcupiscit aduersus
spiritū: spiritus autē aduersus carnē. Hec aūt inuicē ad
uersant̄ sibi: vt nō quecunq; vultis illa faciatis. Habes ⁊ hic pu
gnā inuisceratā quodammodo corpori nr̄o: dispēsatione dñi p̄
curatā. Quicq̄d eñ generalr̄ ⁊ sine alicuius exceptione omnib⁹
inest: quid aliud iudicari pōt nisi ipsi humane substātie post rui
nā primi hominis velut naturalr̄ attributū: ⁊ qđ vniuersis con
genitū concretūq; deprehendit̄: quomodo nō credendū sit arbi-
trio domini nō nocentis sz cōsulentis insertū. Causam vero hu
Ibidem. ius belli: id est carnis ⁊ spiritus hanc esse describit. Ut non in-
quit quecunq; vultis illa faciatis. Ergo id qđ p̄curauit deus vt
non posset a nobis impleri: id est: vt non quecunq; volumus fa
ciamus: quid aliud si impleatur credi potest esse q̄nnoxiū. Et est
quodāmodo vtilis hec pugna dispensatione dei nobis inserta:
⁊ ad meliorē nos statum prouocans atq; compellens: qua pu-
gna sublata proculdubio pax ecōtrario perniciosa succedet.

¶ Interrogatio quid sit qđ in capitulo Apostoli post aduersantes sibi concupiscentias carnis ⁊ sp̄ñs: tertia adijciatur voluntas. Capitulum. viij.

g Ermanus. Licet nobis quedā intellectus linee iā prelu
cere videant̄: tñ qr necdū possumus apostoli sententiaz
ad liquidū peruidere: volumus hec nobis apertius ex
planari. Tres eñ res hic indicari vident̄. Prima carnis aduer
sus spiritū pugna. Secūda: spiritus aduersus carnis concupi-
scentiā. Tertia volūtas nostra q̄ velut media ponit̄: de qua đr:

vt non quecunq; vultis illa faciatis. Super qua re licet vt dixi suspitiones quasdam ex his que exposita sunt intelligentie colligamus: volumus tamen quia se huius collationis occasio dedit: aliquid nobis lucidius disputari. Gal. 5.

¶ Responsio de intellectu recte interrogātis. Ca. ix.

Daniel. Discernere diuisiones ⁊ lineas questionū: portio intellectus est: ⁊ maxima pars intelligētie est scire q̄ nescis. Propter qd̄ dicitur. Insipiēti interrogāti sapiētia reputabitur: qr licet is qui interrogat: vim ꝓposite questionis ignoret: tamē quia prudenter inquirit: ⁊ qd̄ non intelligebat intellexit: hocipsum illi reputat̄ ad sapientiaz: eo q̄ quid nesciret prudenter agnouit. Scd̄m diuisionē itaq; vestram tres res ab Apostolo nominari videntur: concupiscentia carnis aduersus spiritum: ⁊ spiritus aduersus carnē: quarū aduersus se inuicez pugna: hanc videtur habere causam atq; ꝓuentū: vt ea que nolumus facere nequeamus. Quarta igit̄ superest causa quā minime vidistis vos: vt illud scz qd̄ volumus faciamus. Nunc ergo opus est nobis vt prius duarū concupiscentiarū vim: id est carnis ⁊ spiritus agnoscamus: ⁊ ita demū q̄ voluntas sit nostra: que inter vtrāq; posita est discutere valeamus: deinde quid possit voluntatis nostre nō esse: similiter discernamus. Prouer. 17.

¶ Quod vocabulum carnis non in vna significatione ponatur. Capitulum. x.

Vocabulum carnis in scripturis sanctis multifarie legimus nominari. Nam nōnunq̄ significat hominem integrum: id est: qui ex corpore cōstat ⁊ anima: vt ibi. Et verbū caro factū est. Et videbit omnis caro salutare dei nostri. Nō nūq̄ homines peccatores atq; carnales. vt ibi. Non permanebit spiritus meus in hominib⁹ istis: eo q̄ sint caro. Interdum pro ip̄is peccatis ponitur: vt ibi. Vos autem non estis in carne sed in spiritu. Et iterū. Caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt. Deniq; sequit̄. Neq; corruptio in corruptelam possidebit. Non nūq̄ pro agnatione ⁊ proprinquitate. vt ibi: Caro mea ⁊ ossa mea vos. Et Apostolus. Si quo modo in emulationē inducam carnem meā: ⁊ saluos faciā aliquos ex illis. Querendū ergo nobis est: ꝑm quā significationē ex his quattuor carnem hic debeamus accipere. Manifestū nanq; est scd̄m illud: qd̄ positū est. Et verbum caro factū est. Vel illud. Et videbit omnis caro salutare dei: penitus stare non posse: sed neq; ꝑm illud qd̄ d̄r: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis: eo q̄ sint caro: qr nō sicut ibi abrupte de homine peccatore: ita ⁊ hic ponit̄ caro: cū dicit. Caro concupiscit aduersus spiritum: ⁊ spiritus aduer carnem. Neq; enim de rebus substantialibus loquitur: sed de actualibus que in vno eodemq; homine: vel pariter vel singillatim cum quadam temporis vicissitudine ⁊ mutatiōe luctant̄. Joh. 1. Luce. 3. Gen. 6. Rom. 8. 1. Cor. 15. Gal. 5.

¶ Quid in hoc loco caro ab Apostolo nominetur: et quid sit concupiscentia spiritus. Capitulum.xj.

Ibidem.

q Uamobrē in hoc loco carnem non hominē: id est: hominis substantiā: sed volūtatē carnis t desideria debemus pessima accipere: sicut nec spiritum quidē aliquam rem substātialem: sed animę desideria bona t spūalia significare sentimus. Quē sensum idē beatus Apostolus in superiorib⁹ eiusdē sentētie euidēter expressit: ita incipiēs. Dico antē. Spiritu ambulate t desideria carnis nō perficietis. Caro enī concupiscit aduersus spiritum: spiritus vero aduersus carnem. Hec aūt inuicem aduersantur sibi: vt nō quecunq; vultis illa faciatis. Que cū vtraq; desideria: id est carnis t spiritus in vno eodemq; sint homine, int estinū quotidie intra nos geritur bellum: dum concupiscentia carnis que precipitanter fertur ad vitia: bis que ad presentē requiem pertinent: t tēporalib⁹ delitijs gaudet. Quibus econtra concupiscentia spiritus aduersata: ita desiderat tota spiritalibus studijs inherere: vt etiā necessarios carnis vsus opter excludere: sic illis ingiter occupari festinās: vt nullā penitus fragilitati eius curam cupiat impertiri. Caro luxurijs ac libidine delectatur: spiritus ne ipsis quidem naturalibus desiderijs acquiescit. Illa concupiscit satiari somno: repleri cibo. Hic vigilijs t ieiunijs ita saginatur: vt ne ad ipsuz quidē necessariū vite vsum somnum cibumq; velit admittere. Illa cupit ebrietate copijs vniuersis: hic ne ipsius quidē angusti panis quotidianam substantiā habere contentus est. Zanacris illa nitescere et quotidianis adulantium turmis appetit constipari. Hic squaloze inaccessibilis eremi pascitur: cunctozumq; mortalium presentiam perhozrescit. Honozibus illa t laudibus dominū cōfo netur. Hic irrogatis sibi contumelijs inturijsq; letatur.

¶ Que sit voluntas nostra que inter concupiscentiaz carnis t spiritus ponitur. Capitulum.xij.

t Iter bas igitur vtrasq; concupiscentias: anime voluntas in meditullio quodam vtnperabilioze consistens: nec vitiozū flagitijs oblectatur: nec virtutuz laboribus acquiescit: sic querens a passionibus carnalibus temperari: vt nequaq; velit dolozes necessarios sustinere: sine quibus virtutes spiritus nequeunt possideri: absq; castigatione carnis castimoniā cupiēs cozpozis obtinere: sine vigiliaruz laboze cozdis acquirere puritatem: cū requie carnis spiritalibus virtutib⁹ exuberare: absq; vllius exasperatione contrarij patientie gratiā possidere: humilitatem christi sine honozis mūdi exercere factura: religionis simplicitatem cū seculi ambitione sectari: christo cuz hominum laude ac fernoze seruire: districtionem veritatis siue cuiuspiam vel tenui offensione pzoferre. Postremo sic vult fatu

ra consequi bona: vt presentia non amittat. Que voluntas nun
q̄ nos ad perfectionem veram faceret peruenire: sed in tepore
quodā teterrimo collocaret: talesq̄ faceret quales illi sunt qui
in Apocalypsi increpatione domini castigantur. Scio opera Apoc. 3.
tua: quia neq̄ calidus es neq̄ frigidus: vtinam frigidus esses
aut calidus: nunc autez quia tepidus es: incipiā te euomere de
ore meo: nisi hunc tepidissimum statū altrinsecus hec insurgētia
bella dirumperent. Nā cum famulantes huic voluntati nostre:
ad hanc remissionem voluerimus nosmetipsos paululum rela-
xare: confestim aculei carnis insurgunt: suisq̄ nos vitijs ⁊ pas
sionibus sauciantes: nequaq̄ in illa qua delectamur puritatis
qualitate stare permittunt: atq̄ ad illam quā horremus frigidā
voluptatem: plenāq̄ sentibus pertrahunt viam. Rursus si spi-
ritus feruore succensi opera carnis volentes extinguere: sine vl
lo respectu fragilitatis humane totos nosmetipsos tēptaueri-
mus ad immoderata virtutum studia cordis elatione conferre:
interpellans imbecillitas carnis ab illa reprehensibili nimieta
te spiritus reuocat ac retardat: ⁊ ita fit vt vtraq̄ concupiscētia
tali colluctatione alterna sibimet repugnante: anime voluntas
que nec totā se carnalibus desiderijs dedere: nec virtutum vult
laboribus desudare: quodammodo iusto moderamine tempere
tur: dum hec, inter vtraq̄ contentio: illā perniciosiorem exclu-
dens anime voluntatem: vt quandā equitatis librā in stathera
nostri corporis collocat: que spiritus carnisq̄ confinia iusto di
scernit examine nec a dextris mētē spūs ardore succēsam: nec a
leua carnē vitioꝝ aculeis preponderare ꝑmittit. Dū hec pugna
quotidianis diebus vtiliter exagitat̄ in nobis ad illud quartuz
qd̄ nolumus salubriter venire cōpellimur: vt puritatē cordis nō
ocio nec securitate: sed iugi sudore ⁊ contritione spiritus acqui
ramus: castitatēq̄ carnis districtis ieiunijs fame ⁊ siti ac vigi-
lantia retentemus: directionē etiā cordis: lectione: vigilijs: ora
tione continua: ⁊ solitudinis squalore capiamus: patientiā tri
bulationū exercitijs retētemus: cū blasphemijs ⁊ opprobrioꝝ
saturitate: nr̄o seruiamus auctori: veritatē cū inuidia mūdi isti⁹
⁊ inimicitijs si necesse fuerit exequamur: ⁊ tali colluctatione in
nostro corpore militante: ꝓtractis nobis ab hac ignaua securi-
tate: atq̄ ad istū quē volumus laborē ac virtutū studia ꝓuocatis
equitas optime media retineat̄: ⁊ tepidū nostre volūtatis arbi
triū: hinc spiritus feruor: illinc carnis gelidissimus rigor mode
ratissimo calore contemperet: ac neq̄ ad effrenata vitia mentez
pertrahi cōcupiscentia spiritus sinat: nec rursuz ad virtutū irra
tionabiles appetit⁹: fragilitas carnis spiritū patiat̄ extolli: ne
vel inde omnigenū pullulēt fomites vitiorū: vel hinc elatio mor
bi principalis emergens: telo nos superbie grauiore cōfodiat: sz
pugne horū equa libratio iuste succedens: sanam ⁊ moderatā in
ter vtraq̄ virtutū reseruet viam: itinere regio docēs militē chri-

sti semper incedere atq; ita fit vt cũ pro tepore huius quã diximus ignauissime volũtatis propensius mens ad desideria carnis fuerit deuoluta: spiritus concupiscẽtia refrenet nequaq̃ ea vitijs acquiescẽte teterrimis: rursumq; si immoderato feruore ꝑ excessum cordis ad impossibilia fuerit spiritus noster ⁊ inconsiderata prerept⁹: infirmitate carnis ad iustũ retrahat examen ⁊ transcendẽs volũtatis nr̃e tepidissimũ statũ: cõmodissima tẽperie planoq; tramit: cũ sudoris industria viã perfectionis incedat. Simile quid ẽt in illius turris extructione legimus a domino dispensatũ in libro geneseos: vbi linguaꝝ oborta repẽte confusio: sacrilegos ausus hoĩum nefandosq; compescuit. Permãsisset enim etiã ibi aduersus deũ: immo aduersus eos qui diuinã eius attẽptare ceperãt maiestatẽ cõsensus noxi⁹: nisi eos dispẽsatione dei repugnãs inter se diuersitas lingue ꝑ dissonãtiam vocis in meliorẽ statũ proficere cõpulisset: ⁊ quos ad excidiũ sui animauerat perniciosa cõsensio: ad salutẽ reuocasset bona vtilisq; discordia: incipientes scz humanã fragilitatẽ intercedente diuisione sentire: quam per noxiam conspirationẽ elati antea nesciebant.

Gen. xi.

¶ De vtilitate cũctationis: que ex colluctatione oritur carnis ⁊ spũs. Capitulum. xiij.

Intãtũ vero vtilis nobis ex huius pugne diuersitate cunctatio nascitur: ⁊ salutaris ex hac concertatione dilatio: vt resistẽte soliditate corporea: dũ ab eoꝝ effectu que nequiter mẽte cõcipimus retardamur: nonnunq̃ in meliorẽ statum: seu penitudine subsequẽte: seu emendatione quadã q̃ solet procrastinatione operis ⁊ recogitatione interueniẽte descendere: corrigamur. Deniq; hos quos intelligimus ad voluntatum suaꝝ desideria ꝑficiẽda: nullo carnis obstaculo retardari: demones scz ac spiritales nequicias: ⁊ quidẽ cũ sint de eminentiore angelorũ ordine deuoluti: detestabiliores esse hominibus cõtẽplamur: eo q̃ possibilitate eoꝝ desiderijs adiacente: id quod nequiter semel cõceperint: irreuocabili malo perficere nõ morentur: qꝛ sicut est animus velox ad excogitandũ: sic ad ꝑficiendũ pernix ⁊ absoluta substantia: ⁊ dũ suppeditat eis prona facilitas ea q̃ voluerint peragendi: conceptum malum nulla intercedens deliberatio salutaris emendat.

¶ De inemendabili malicia spiritalium nequiciaꝝ. Capitulum. xiiij.

Spiritalis nãq; substantia nec vlla carnis soliditate deuicta vt excusationẽ exorte in se praue non recipit. volũtatis: ita veniã malignitatis excludit: qꝛ nulla quemadmodũ nos ad peccandũ impugnatione carnis extrinsec⁹ lacessita est: sed vitio solius male voluntatis accensa: ⁊ ob hoc sine

venia peccatū: ⁊ languor sine remedio est. Sicut enim nulla sol licitante terrena materia corruit: ita ne indulgētiā quidē aut locū penitudinis obtinere potest. Quibus ex rebus euidēter colligitur: ꝙ non solū noxia nō sit hec q̄ contra se inuicē suscitat̄ in nobis carnis spiritusq̄ cōtētio: verūetiā multā ꝯferat vtilitatē

¶ Quid nobis prosit carnis aduersus spiritū concupiscentia. Capitulum.xv.

Primo ꝙ desidias ac negligentias nostras statiz arguit ⁊ vt quidā diligentissimus pedagogus a districtionis ⁊ discipline rectitudine nūq̄ nos deuiare cōcedens si paululuz q̄d securitas nr̄a mensurā cōgrue serietatis districtionisq̄ excesserit: flagellis incentiuoꝝ stimulat confestim ⁊ increpat atq̄ ad cōpetentē reuocat parcitatē. Scd̄o ꝙ ꝑ castimonie ac puritatis integritate cū dei gratia cōcedente: ita nos longo tēpore genitali pollutione viderimus immunes: vt ne ip̄a quidē simplici cōmotione carnis vlterius nos inquietādos esse credam⁹ ⁊ ꝑ hoc velut q̄ nō gestem⁹ corruptelā carnis: in secretis cōsciētie nostre fuerim⁹ elati: suo nos rursum q̄uis quieto ac simplici visitans fluxu humiliat ac retūdit: nosq̄ homines eē stimulis suis ammonet. Quodāmodo enim cum in ceteris generibus vitioꝝ ⁊ quidē grauioribus magisq̄ noxijs indifferentius soleamus incurrere: nec tā facile in eoꝝ cōpūgamur admissu: in hoc pecularius hūiliat̄ cōscientia nostra: perq̄ hanc illusionē neglectaꝝ q̄ passionū recordatione mordet̄: euidēter intelligens immundā se factā naturalibus incentiuis: q̄ cum esset immundior spiritalibus vitijs ignorabat: ⁊ recurrens protinus ad emēdationē anterioris ignauie: cōmonetur pariter ne sup̄ successibus preterite puritatis debere cōsidere: quā se ꝑspicit pusilluz quid declinantē a dn̄o perdidisse: nec posse huius purificationis donum nisi ꝑ solius dei gr̄am possidere: docētibus nos quodāmō ip̄ius rei exp̄imētis: vt si integritatem cordis perpetuo cōsequi delectamur: humilitatis studeamus virtutem iugiter obtinere.

¶ De incentiuis carnis quibus vt humiliaremur grauius tenemur. Capitulum xvj.

Huius igitur puritatis elationē ꝑniciosiorē fururā cunctis sceleribus atq̄ flagitijs: ⁊ ob hāc nihil nos emolumenti cōsecuturos ꝑ qualibet castitatis integritate: testantur ille virtutes quaꝝ superius fecimus mentionē: q̄ cū nullas huiusmodi titillationes carnis habuisse credant̄: ob solam cordis elationē perpetua ruina de sublimi celestiq̄ statione deiecte sunt. Essemus itaq̄ penitus absq̄ remedio tepidi: vtpote non habentes indicem negligentie nostre: vel in corpore nostro aut in cōsciētijs proprijs insidentē: nec studeremus ad ꝑfectionis peruenire feruorē: sed nec frugalitatis quidē districtionem

vel continentiā teneremus: nisi nos hec titillatio carnis increscens humiliaret atq; retūderet: aduersus spiritaliū q̄ vitiorum purgationem sollicitos redderet ⁊ intentos.

¶ De eunuchorum tepore. Capitulum.xvij.

d Eniq; in his q̄ spadones sunt corpore: idcirco hūc aīe teporem plerūq; inesse deprehendimus: qr velut soluti ab hac necessitate carnali: nec labore cōtinētie corporalis: nec contritione cordis se estimant indigere: ⁊ hac securitate resoluti nunq̄ perfectionē cordis: sed nec spiritaliū quidē vitiorum purgationē vel querere in veritate vel possidere festinant. Qui status a carnali qualitate descendens efficit aīalis: qui est proculdubio deterior gradus ipse est enim qui de frigido ad tepidū transiens: detestabilior domini voce signatur.

¶ Interrogatio quid intersit inter carnalē ⁊ aīalem. Capitulum.xviij.

g Ermanus. De vtilitate colluctationis q̄ inter carnem ⁊ spiritū suscitat: quantū videt nobis euidēter expressum est: ita vt eā ipsis quodāmō manibus nostris palpabilē factā esse credamus: ⁊ idcirco hāc quoq; rōnem nobis similiter cupimus aperiri: quid intersit inter carnalem ⁊ animalem virū vel quemadmodum animalis carnali possit esse deterior?

¶ De triplici animarum statu. Capitulū.xix.

d Aniel. Scdm diffinitionē scripture tres sunt animarum status. Primus carnalis. Scds animalis. Tertius spiritalis. Quos in apostolo ita legimus designari. Nam de carnali dicit. Lac vobis potū dedi non escā: necdū enim poteratis: sed nec adhuc quidē potestis: adhuc enim estis carnales. Et iterū. Ubi enim est inter vos zelus ⁊ cōtentio: nōne carnales estis? De animali q̄ aliter cōmemorat. Animalis aūt homo non percipit ea q̄ sunt spiritus dei: stulticia enim est illi. De spiritali vero. Spiritalis aūt exanimat oīa: ipse aūt a nemine iudicat. Et iterū. Uos autē qui spiritales estis instruite eos qui eiusmodi sunt in spiritu lenitatis. Itaq; festinādū est nobis vt cū renūciātes desierimus esse carnales: id est a seculariū cepimus cōuersatione seiungi: ⁊ ab illa manifesta carnis pollutione cessare: spiritalē sensum protinus apprehēdere tota virtute nitamur: ne forte blādiētes nobis q̄ videmur s̄m exteriorē hominē huic renunciasse mundo: vel carnaliū fornicationū deseruisse cōtagia: tanq̄ qui summā perfectionē p hoc apprehenderimus: remissiores deinceps erga emūdationē ceterarū passionum lentioresq; reddamur: ⁊ inter vtraq; detēti gradū spiritalis profectus asseq̄ nequeamus: existimātes ad pfectionē nobis abunde sufficere: q̄ exteriore homine videamur de conuersatione mundi huius ac voluptatibus segregari: vel q̄ immunes su-

s. Cor. iij.
Ibidem.
Eiusdem. ij.
Ibidem.
Gal. vj.

mus a corruptela ⁊ cōmixtione carnali: ⁊ ita inuenti in illo te-
pido statu: q̄ deterrimus iudicat: euomēdos nos ex ore dñi ſm
eius sententiā nouerim⁹: ita dicētis. Utinā calidus esses aut fri- Apoc. iij.
gidus: nūc autem tepidus es: ⁊ incipiā te euomere ex ore meo.
Nec immerito eos dñs quos iam visceribus receperat charita-
tis: noxios ⁊ tepefactos: cū quadā cōuulsione pectoris sui euo-
mendos esse pronūciat: qui cū salutarē quodammō ei potuissent
prebere substantiā: euelli ab eius visceribus maluerūt: tāto de-
teriores effecti illis q̄ nunq̄ ori dñi illati sunt cibis: quanto id
qd̄ nausea cōpellente proijcimus odibilius detestamur. Quic-
quid enim frigidū est: etiā ore susceptū vertitur in calorem: ⁊ sa-
lutifera suauitate percipit: qd̄ autē semel vitio teporis abiectū
est: non dicā labijs admouere: sed etiā eminus intueri sine in-
genti horrore nō possumus. Rectissime ergo pronūciat esse de-
terior: qr facilius ad salutarē cōuersationē ac perfectionis fasti-
gium carnalis quis: id est secularis vel gentilis accedit: q̄ is q̄
professus monachū: nec tñ viā ꝑfectionis arripiens ſm regulā
discipline: ab illo semel spiritali feruore segnis discessit. Ille nā-
q̄ corꝑalibus saltē vitijs hūiliatus atq̄ immūdū se sentiēs cō-
tagione carnali: ad fontē vere purificationis ac ꝑfectionis cul-
men: qñq̄ cōpunct⁹ accurrit: ⁊ horrescens illū in quo est infide-
litatis gelidissimū statū: spūs ardore succensus ad ꝑfectionē fa-
cilius cōuolabit. Nā qui semel vt diximꝰ tepido exorsus initio
monachi cepit abuti vocabulo: nec tñ hūilitate ac feruore quo
debuit: iter huius professionis arripuit: infectus semel hac mi-
serabili lue ⁊ in ea quodāmodo resolutus: nec ex se vlterius per-
fecta sapere: nec alteri⁹ poterit monitis erudiri. Dicit enim in
corde suo ſm illā sentētiā. Quia diues sum ⁊ locuples ⁊ nulli⁹
egeo. Cui illud q̄ qd̄ subsequit cōsequēter aptabit. Tu autē es Ibidem.
miser ⁊ miserabilis: ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus: in eo faci⁹ ēt se-
culari deterior: q̄ nec miserū se nec cecū ac nudū aut emendatio-
ne dignū: vel egere monitis alicui⁹ aut institutione cognoscit: ⁊
ob hoc nec exhortationē q̄dē vllā ꝟbi salutaris admittit: nō in-
telligēs ipse monachi se nomine pregrauari ac deprimi opinio-
ne cunctoꝝ: q̄ dū credit ab oībus sanct⁹: ⁊ velut dei famulus co-
litur: necesse est vt in futuro vehemētiori iudicio peneq̄ subda-
tur. Postremo q̄d diuti⁹ immoramur in his q̄ nobis exꝑimēto
satis cōperta sunt ac ꝓbata. Frequēter em̄ vidim⁹ de frigidis at-
q̄ carnalib⁹: id est de secularib⁹ ac paganis: ad spiritale ꝑuenis-
se feruorē: de tepidis atq̄ aīalibus: omnino nō vidim⁹. Quos
etiā ꝑ ꝓphetā ita legim⁹ dñm detestari: vt spiritalib⁹ viris atq̄
doctoribus precipiat: vt ab eis monendis docēdisq̄ discedāt:
⁊ nequaq̄ velut in sterili atq̄ infructuosa terra noxijsq̄ senti-
bus occupata: semen verbi salutaris expendant: sed vt con-
temnentes eam: nouam potius excolant terram: id est erga
paganos ac seculares omnem doctrine culturam ac verbi trās-

ferant saluatis instantiã: quod ita legitur. Hec dicit dominus
hiere.4. viro iuda ⁊ habitatoribus hierusalẽ. Nouate nouale: ⁊ nolite se
rere sꝑ spinas.

De male abrenunciantibus. Capitulum.xx.

Enicꝫ qõ pudet dicere ita pleroscꝫ abrenũciasse cõspi-
d cimus: vt nihil amplius immutasse de anteriozib⁹ vi-
tijs ac moribus cõprobentur: nisi ordinẽ tantũmõ atcꝫ
habitũ seculare. Nã ⁊ acquirere pecunias gestiũt: q̃s nec añ pos
sederũt: vel certe q̃s habuerũt retinere nõ desinunt: aut qõ est in
gubrius etiã amplificare desiderãt: sub hoc ꝓtextu: vel famu-
lo⁹ semp erunde vel fratres alere se debere iustũ esse cõtendunt:
vel certe obrẽtu cõgregãdi cetus reseruant: quos velut abbates
instituere se posse ꝑsumũt. Qõ si in veritate viã ꝓfectionis ing
rerent: hoc potius tota virtute ꝑficere niterent: vt scz eruti nõ
solũ pecunijs: sed etiã affectionibus ꝓistinis ⁊ distentionibus
vniuersis: semetipsos singulares ac nudos ita sub seniozũ im-
perio collocarent: vt curã nõ mõ alioꝝ nullã sed ne sui quidẽ ge-
reret. Ecõtrario añ euenit: vt dũ fratrib⁹ ꝓeesse festinant: nũcꝫ
seniozib⁹ ipsi subijciant: ⁊ a superbia inchoãtes dũ instituere cu-
piunt: nec discere ipsi nec agere ea q̃ sunt deo agenda mereant.
Quibus necesse est vt ꝟm saluatoris sententiã: ceci duces cecoꝝ
matb.15. effecti: pariter in foueã cadant. Cuius superbie licet vnũ sit genus
duplex tamẽ eius est species. Una que serietatẽ granitatẽcꝫ ingi
ter imitat. Alia que effrenata libertate in cachinnos fatuos ri-
susꝫ dissoluit. Et illa quidẽ taciturnitate congaudet: hec vero
dedignat silentio coartari: nec confundit passim ꝓloqui: etiã
res incõgruas ⁊ ineptas: dũ erubescit vel inferior ceteris vel in
doctior iudicari. Alia ob elationem clericatus ambit officium:
altera despicit: vtpote indicans illud: aut dignitati ꝓistine aut
vite: ac natalitij suoꝝ meritis incongruũ vel indignũ. Quarum
que deterior pronunciãda sit: vnusquisqꝫ discutiat ac perpen
dat examen. Unũ sane atcꝫ idẽ inobedientie genus est: vel ꝓ-
pter operationis instantiã: vel ꝓpter ocij desiderij seniozis vio
lare mãdatũ: tamꝫ dispendiosum est ꝓ somno q̃ ꝑ vigilantia
monasterij statuta cõuellere. Tantũ denicꝫ est abbatis tranfire
p̃ceptũ vt legas: quantũ si contẽnas vt dormias: nec alius super
bie fomes est ꝓ ieiunio fratrẽ q̃ ꝓ refectione cõtemnere: ni-
si q̃ pernitiosiora ⁊ remedijs longinquiora sunt vitia q̃ sub spe
cie virtutũ ⁊ imagine spiritalũ rerũ videnẽ emergere: q̃ illa q̃
ex aperta carnali voluptate gignũtur. Hec esse velut palam ex-
positi ac manifesti languores: ⁊ arguuntur cominus ⁊ sanant:
illa vero dũ ꝓtextu virtutũ tegũtur: incurata pdurant: ⁊ de-
ceptos quoscꝫ periculosius faciunt ac desperatius egrotare.

De his qui contemptis magnis occupantur in paruis. Capitulum.xxj.

Nam illud ridiculū qualiter exprimat: ꝙ nōnullos post prime renunciationis ardorē: quo vel res familiares vel opes plurimas ac militiā seculi relinquētes: semet ipsos ad monasteria cōtulerūt: tanto cernimus studio in his q̄ penitus abscidi nō possunt: ⁊ q̄ nequeūt in hoc ordine nō haberi: q̄uis ꝑua viliaq; sint esse: deuinctos: vt horū cura pristinarū oīm facultate superet passionē. Quibus ꝓfecto nō magne proderit maiores opes ac substantias cōtempsisse: quia affectus earum ob quos ille cōtempte sunt: in res paruas atq; exiguas trāstulerunt. Nā vitiū cupiditatis ⁊ auaricie qđ erga species p̄ciosas exercere nō possunt: circa viliores materias retinentes: non abscidisse sed immutasse probāt pristinā passionē. Nā nimia deuincti diligētia erga curā psiathij: sportelle: sagelli: codicis: matte aliarumq; similiū rerū q̄uis vilissimarū: eadē tamen qua antea libidine detinentur. Que etiā tanta emulatione custodiunt atq; defendunt: vt ꝑ ipsis aduersus fratrē cōmoueri: atq; litigare qđ etiā turpius est: non pudeat. In q̄bus adhuc egritudine cupiditatis pristine laborātes: hec eadem que vsus corporis possidere monachū vel necessitas cogit: hi s̄m numerū mensurāq; cōmunem non sunt habere cōtenti: in hoc quoq; sui cordis auariciam designantes: cum vel ea quibus vti necesse est: ꝓpensius student habere q̄ ceteri: vel excedentes diligentie modū: peculiarius ea attētiusq; custodiunt: ⁊ ab alioꝝ cōtrectatione defendūt: que vniuersis fratribus debent esse cōmunia: quasi vero differentia tantūmodo metallorū ⁊ nō ipsa passio cupiditatis habeatur innoxia: ⁊ cū pro rebus quidē magnis irasci nō liceat: ꝓ vilioribus vero hocipsum fecisse sine culpa sit: ⁊ nō idcirco preciosiores abiecerimus materias: vt facilius disceremus viliora contemnere. Quid eñ differt: vtrū quis perturbationē cupiditatis erga opes amplas atq; magnificas: an erga viliores exerceat species: nisi ꝙ in eo reprehensibilior iudicandus est: ꝙ q̄ maxima spreuerit: in minimis obligetur. Ideo perfectionē cordis abrenunciatio ista non obtinet: qꝛ cū censum habeat pauperis: non abijcit diuitis voluntatem.

¶ Explicit collatio Abbatis Danielis de concupiscētia carnis ⁊ spiritus.

¶ Incipit annotatio capitulorū collatiōis Serapionis abbatis de octo principalibus vitijs.

Ca. j. De aduētu cassiani ad abbatis serapionis cellā: ⁊ inquisitione de generibus ⁊ impugnatione vitiorum.
ij Narratio abbatis serapiōis de octo ꝑncipalibus vitijs
iij De duob⁹ vitioꝝ generib⁹ ⁊ efficiētia eoꝝ quadripertita.
iiij Recapitulatio de gastrimargie ⁊ fornicationis passione ⁊ curatione earum.

v Quomō dñs noster solus absq; peccato temptatus fit
vj De ratione temptationis qua a diabolo temptatus est dominus.
vij De consummatione cenodoxie ꝛ supbie sine ministerio corporali.
viij De philargyria ꝙ extra naturaz sit: ꝛ quid interfit inter ipsam ꝛ naturalia vitia.
ix De ira atq; tristicia ꝙ inter accidentia vitia plerūq; inueniantur.
x De sex vitiorum concordia: ꝛ duorum ab eis dissidentiū cognatione.
xj De origine ꝛ qualitate vniuscuiusq; vitij.
xij In quo sit vtilis cenodoxia.
xiij De varia oppugnatione oim vitiorum.
xiiij De instituendo aduersum vitia certamine ꝑm ipsoz̄ infestationem.
xv Nibil nos posse aduersum vitia sine auxilio dei: nec debere nos in eorum extolli victoria.
xvj De significatiōe septē gentiū quarū israel accepit terras: ꝛ quare alibi septē alibi multe gentes esse dicantur.
xvij Interrogatio de comparatione septem gentium ꝛ octo vitiorum.
xviij Responsio quomō ꝑm octo vitia octo gentiū numerus impleatur.
xix Cur vna gens quidem deseri: septem vero inbenti exstingui.
xx De natura gastrimargie ad similitudinem aquile comparande.
xxj De perseuerantia gastrimargie aduersus philosophos disputata.
xxij Cur abrae predixerit deus decem gentes expugnandas a populo israel.
xxiij Quomodo vtile nobis sit virtoz terras possidere.
xxiiij Quod terre de quibus expulsi sunt populi chananeoz̄ semini sem fuerunt deputate.
xxv Testimonia diuersa super significatione octo vitiorum.
xxvj Mō dencta passione gule: impendendus sit labor aduirtutes ceteras obtinendas.
xxvij Quod non idem ordo preliorum sit qui ponitur in catalogo vitiorum.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio Serapiōis de octo principalibus vitijs.

¶ De aduētu Cassiani ad abbatis Serapionis cellā ⁊ inq̄sitione de gn̄ibus et impugnatione vitioꝝ. Ca. j.

In illo cetu antiq̄ssimorū senū fuit vir nomine serapion apprime gratia discretionis ornatus: cuius collatione opere preciū reor litteris tradere. Ambientibus eñ nobis vt de impugnatione vitiorū aliqua disputaret: quibus origines eorū ⁊ cause manifestius panderentur: ita exorsus est.

¶ Narratio abbatis Serapionis de octo principalibus vitijs. Capitulū. ij.

o Cto sunt principalia vitia que humanū infestant genꝰ id est primum gastrimagia qđ sonat ventris ingluuies Secūdū fornicatio. Tertiū philargyria: id est auaricia siue amor pecunie. Quartū ira. Quintū tristicia. Sextū acidia: id est anxietas siue tedium cordis. Septimū cenodoxia: id est iactantia seu vana gloria. Octauum superbia.

¶ De duobus vitiorū generibus: et efficientia eorū quadripertita. Capitulum. iij.

b Orum igit̄ vitiorū genera sunt duo. Aut eñ naturalia sunt: vt gastrimargia: aut extra naturā: vt philargyria Efficiētia vero quadripertita est. Quedā eñ sine actione carnali cōsummari nō possunt: vt est gastrimargia ⁊ fornicatio: quedā vero etiā sine vlla corporis actione complentur: vt est superbia ⁊ cenoxia: nonnulla cōmotionis sue causas extrinsecus accipiūt: vt est philargyria ⁊ ira. Alia vero intestinis motibus excitantur: vt est acidia ⁊ tristicia.

¶ Recapitulatio de gastrimargie et fornicationis ꝓassione: et curatione earum. Capitulum. iiij.

e T vt hec eadem disputatione quantum possumus non solum breui: sed etiam scripturarum testimonijs manifestiora reddamus: gastrimargia ⁊ fornicatio cū naturaliter nobis insint: nā nonnunq̄ etiā sine vllo anime incitamēto: solius instigatiōe ac pruritu carnis oriunt̄: materia tū: vt cōsummenť egēt extrinsecꝰ: ⁊ ita in effectū corporali actiōe pueniūt. Unusquisq̄ eñ tēptat̄ ꝓpria cōcupiscentia: deinde cōcupiscentia cū fuerit cōcepta: pariet peccatū. Peccatū vero cū fuerit cōsummatū generat mortē. Nā nec primus adam per gastrimargiā decipi potuit nisi esce materiā habēs in promptu abusus ea Jaco. j.

fuisset illicite: nec secūdus sine cuiusdaz materie illicitatione tē
matth.4. ptat: cum dicitur ei. Si filius dei es dic vt lapides isti panes
fiant. Fornicatio q̄ꝫ q̄ non nisi per corpus perficiatur omnib⁹
Job.14. patet: ita de hoc spiritu dicente deo ad beatū iob. Et virtus ei⁹
in lumbis: ⁊ potestas eius sup̄ vmbilicū ventris. Ideoq̄ hec
specialiter duo que ministerio carnis explent: extra illā spirita
lem aīe curaz egent peculiarius etiā ꝯtinentia corporali. Si q̄
dem ad retūdendos hoꝝ stimulos nō sufficit mentis intentio:
vt nōnūq̄ solet aduersus irā seu tristiciā ceterasq̄ fieri passiōes
q̄uas etiā sine vlla carnis afflictione sola nouit expugnare men
tis industria nisi etiā castigatio corporalis accesserit: q̄ ieiunijs
vigilijs ⁊ operis contritione perficit: hisq̄ fuerit remotio loca
lis adiuncta: quia sicut amboruz vitio: id est anime ⁊ corporis
generātur: ita sup̄ari nisi vtriusq̄ labore non poterunt. Et licet
Gal.5. beatus Apostolus omnia vitia generaliter p̄nūciauerit esse car
nalia siquidē inimicitias ⁊ iras atq̄ hereses īter cetera carnis
opera numerauerit: nos tamen ad illoꝝ curationes atq̄ natu
ras diligētius colligendas: duplici ea diuisione distinguimus.
Nam ex his quedā dicimus esse carnalia: quedā vero spiritua
lia: ⁊ illa quidē carnalia que specialiter ad fotū ⁊ ad sensum per
tinēt carnis: quibus illa ita delectat ac pascitur: vt etiam quie
tas incitet mentes: inuitasq̄ eas nōnūq̄ pertrahat ad sue volū
Ephe.2. tatis assensum. De quibus beatus Apostolus. In quibus ait.
⁊ nos omnes aliquando cōuersati sum⁹ in desiderijs carnis no
stre: facientes voluntatem carnis ⁊ cogitationū: ⁊ eramus na
tura filij ire sicut ⁊ ceteri. Spiritalia vero dicimus q̄ instinctu
anime solius orta: non solum nihil voluptatis conferunt carni
sed etiā grauissimis eā languoribus afficientia: miserrime iocū
ditatis pastu animā tātum nutriūt egrotantē. Et idcirco hec q̄
dem simplici cordis indigent medicina: que aūt carnalia sunt
non nisi duplici quemadmodū diximus ad sanitatem curatiōe
p̄ueniūt. Unde puritatem studentibus plurimū confert vt harū
naturaliū passionū ipsas materias sibi primit⁹ subtrahant: q̄
bus pōt vel occasio vel recordatio earūdem passionū egrotan
ti adhuc aīe generari. Necesse est eñ vt morbo duplici: duplex
adhibeatur curatio. Nam corpori ne concupiscētia in effectū tē
ptet prorumpere: necessario effigies ⁊ materia illiciēs subtra
hēda est: ⁊ anime nihilominus ne eā vel cogitatione concipiat:
attētior meditatio scripturarū ⁊ solliciudo p̄uigil ac remotio so
litudinis apponēda. In ceteris autē vitijs hūana cōsortia nihil
obsunt: q̄nimmo ēt plurimū conferunt his q̄ carere eis in verita
te desiderāt: qꝛ frequentia hominū magis arguunt ⁊ dū lacessita
crebrius manifestantur: celeri medicina perueniunt ad salutē.

¶ Quomodo dominus noster solus absq̄ peccato tē
ptatus sit. Capitulum.v.

Deoq; dominus noster iesus christus cū apostoli ꝓnū-
cietur sententia temptat⁹ fuisse per omnia ꝑm similitu- Hebre. 4.
dinem nr̄am dicitur tamē absq; peccato: id est absq; hu
ius passionis contagio: nequaq̄ scilicet aculeos concupiscētie
carnalis exp̄tus: quibus nos necesse est etiam ignorantes inui
tosq; compungi: q̄ppe cui nulla inerat similitudo seminationis
vel conceptionis humane: ita rationē conceptus eius archan-
gelo nunciāte. Spiritusanctus superueniet in te: ⁊ virtus altis- Luce. 1.
simi obumbrabit tibi. Ideoq; ⁊ quod nascetur ex te sanctuz: vo
cabitur filius dei.

¶ De ratione temptationis qua a diabolo tempta-tus est dominus. Capitulum. vj.

In illis em̄ passionibus etiā ip̄e tēptari debuit: incorru-
ptam imaginē dei ac similitudinē possidēs: in quibus ⁊
adā tēptat⁹ est: cū adhuc in illa inuiolata dei imagine ꝑ
duraret: hoc est gastrimargia: cenodoxia: sup̄bia: nō in quibus
post preuaricationē mādati imagine dei ac similitudine viola-
ta: suo iam vitio deuolut⁹ inuoluit̄. Gastrimargia nāq; est qua
interdicti ligni p̄sumit eduliū: cenodoxia q̄ d̄r. Ap̄ient̄ ocli vr̄i Gen. 3.
sup̄bia q̄ d̄r. Eritis sicut dij sciētes bonū ⁊ malū. In his tribus Ibidem.
vitijs etiā dn̄m saluatorē legim⁹ fuisse tēptatū. Gastrimargia: cū math. 4.
d̄r ei a diabolo. Dic vt lapides isti panes fiant. Cenodoxia. Si Ibidem.
fili⁹ dei es: mitte te deorsum. Sup̄bia: cū ostēdēs illi oīa regna Ibidem.
mūdi ⁊ eoꝝ gloriā dicit. Hec oīa tibi dabo si cadēs adoraueris
me: vt ij sdē q̄b⁹ ille tēptationū lineis est appetit⁹: nos q̄z quēad
modū tēptatorē vincere deberem⁹ suo doceret exēplo. Ideoq; ⁊
ille adā d̄r: ⁊ iste adā. Ille prim⁹ ad ruinā ⁊ mortē. Hic prim⁹ ad
resurrectionē ⁊ vitā. Per illū oē genus hominū condemnat̄: ꝑ
istū oē gen⁹ hominū liberat̄. Ille de rudi atq; intacta fingit̄ ter
ra. Hic de maria virgine ꝓcreat̄. Hui⁹ ergo vt suscipere eū tēpta
tiones oportuit: ita excedere necessariū nō fuit. Nec em̄ q̄ gastri-
margiā vicerat: poterat fornicatione tēptari: q̄ ex illius abun-
dātia ac radice ꝓcedit: qua ne ille quidē primus adā fuisset eli-
sus: nisi ante genitricē eius passionē: decept⁹ illecebris diabo-
li recepisset. Et ob hoc fili⁹ dei nō absolute in carne pcti venisse
dicit̄: sz in similitudine carnis pcti qr cū eēt in eo vera caro mā
ducās scz ⁊ bibēs ⁊ dormiēs: clauorū q̄z cōfixionē in veritate
suscipiēs: pctm̄ ei⁹ qd̄ p̄uaricatione cōtraxit verū nō habuit sed
imaginariū. Nō ignitos aculeos ꝯcupiscētie carnalis exp̄tus est
qui etiā nolētibus nobis natura iā amministrāte cōsurgūt: sed
huius quādā similitudinē: naturā participando suscepit. Nam
cū omnia q̄ officij nostri sunt in veritate compleret: ⁊ vniuersas
infirmitates gestaret humanas: cōsequēter huic q̄z passioni pu
tatus est subiacere: vt ꝑ has infirmitates etiā conditionē hui⁹
q̄z vitij atq; pcti videret̄ in sua carne portare. Deniq; in his eū

tantūmō vitijs diabolus tēptat: in quib⁹ etiā illū primū decepe
rat: conijciēs hunc q̄z velut hominē similiter in ceteris illudēdū
si enim in illis quib⁹ priorē deiecerat sensisset elisū. Verū ei ꝑm
iam morbū qui de radice principalis vitij pullularat: p̄mo cer
tamine confutans inferre nō potuit. Videbat eñ nullaten⁹ eū
initialem causam egritudinis huius suscepisse: atq̄ superfluum
sperari ab eo fructū pcti: cui⁹ eū semina vel radices nullo mō re
cepisse cernebat. Licet ꝑm Lucā qui postremā tēptationē illam
Luce.4. ponit: qua dicit. Si filius dei es mitte te deorsum: hec supbie
passio possit intelligi: ita vt illa superior quā matthe⁹ tertiā po
nit: in q̄ iuxta p̄dictū lucā euāgelistā oīa ei regna mūdi in puncto
temporis ostēdēs diabolus repromittit accipiat passio philar
gyrie: ꝙ scz post gastrimargie victoriā fornicatione eū tēptare
nō p̄ualens ad philargyriā trāsierit: quā radicē malor oīm no
uerat: in qua iterū superat⁹: nullū ei vitiū ex his que seq̄bant eā
ausus est ingerere: quippe que nouerat de eius radice ac fomite
pullulare: ad extremā supbie trāsierit passionē: qua nouerat ēt
p̄fectos quosq̄ deuictis oīb⁹ vitijs posse pulsari: qua ēt vel se
ip̄m cū eēt vt lucifer: vel cōplures alios absq̄ vllo incitamēto
p̄cedentiū passionū de celestib⁹ meminerat corruisse. Iuxta hūc
ergo quē p̄diximꝰ ordinē q̄ ab euāgelista luca describit: ēt ip̄a il
la illicitatio ⁊ figura tēptationū q̄b⁹ vel illū primū vel istū ꝑm
adā callidissimus aggredit inimicus elegātissime congruit. Illi
Gen.3. nāq̄ dicit. Aperient oculi vestri huic ostendit oīa regna mūdi ⁊
gloriā eorū. Ibi dicit. Eritis sicut dij hic dicit. Si filius dei es.

¶ De cōsummatione cenodoxie ⁊ superbie sine ministerio corporali. Capitulum.vij.

Et vt de efficientijs ceterar q̄z passionū quarū rationem
c intercedere nos expositio gastrimargie vel dñice tēpta
tionis necessario cōpulit: eodē quo p̄posueram⁹ ordine
disseramus. Cenodoxia atq̄ supbia ēt sine vllo cōsummari so
lēt ministerio corporali. In quo eñ egent actione carnali: que p̄
concupiscētia ⁊ voluntate sola conquirēde laudis: ⁊ hūane glo
rie consequende abunde ruinā generāt anime captiuate. Aut
quē effectum habuit corporalem predicti luciferi illius antiqua
superbia: nisi ꝙ eam tm̄mō animo ⁊ cogitatione concepit: ita p̄
Esa.14. pheta cōmemorante. Qui dicebas in corde tuo. In celū conscē
dā sup astra dei ponā soliū meū: ascēdā sup altitudinē nubiūero
similis altissimo. Qui sicut hui⁹ supbie neminē habuit incento
rem: ita ei cōsummationē criminis ruineq̄ perpetue cogitatio
sola p̄fecit: equidē cuz affectate tyrannidis nulla fuerint opera
subsecuta.

¶ De philargyria q̄ extra naturaz sit: ⁊ quid intersit inter ipsam ⁊ naturalia vitia. Capitulum.viij.

Philargyria ⁊ ira licet nō sint vnius nature: nā prior extra naturā est: sequēs vero originale videtur in nobis seminariū possidere: simili tamen oriuntur modo: extrinsecus siquidē causas cōmotionis plerūq; concipiūt. Etem̄ frequenter hi qui adhuc infirmiores sunt vel irritatione vel instinctu quorundā: in hec se corruisse vitia cōquerunt̄: ac p̄cipitatos se vel ad iracundiam: vel ad philargyriam aliorū prouocatiōe causant̄. Quod extra naturam sit philargyria, hinc liquido peruidet̄: quia nec originale probatur in nobis habere principiū nec de materia concipitur que ꝑtingit ad anime vel carnis ꝑticipationē: viteq; substantiam. Nihil em̄ ad vsum ac necessitatē nature cōmunis preter escā quotidianā ac potū certū est peruenire. Relique vero vniuerse materie quantolibet studio atq; amore seruent̄: alieni tñ ab humana indigētia etiā vsu vite ip̄i⁹ approbant̄: ideoq; hoc velut extra naturā existēs. non nisi tepidos ac male fundatos monachos pulsat. Que autez naturalia sunt: ⁊ iā ꝓbatissimos monachoꝝ equidē in solitudine cōmorātes attēptare nō desinūt. Et intantū hoc verissimū comprobat̄: vt etiā gentes nōnullas ab hac passione: id est philargyria liberas oīmodis agnoscam⁹: qz nequaq̄ vitij huius egritudinē vsu ⁊ consuetudine receperūt. Illū quoq; priorē mundū q̄ ante diluuium fuit: diutissime concupiscentie hui⁹ rabiem credim⁹ ignorasse. Que etiā in vno quoq; nostrū recte abrenunciante: sine vllo labore probatur extingui: cū scilicet vniuersis quis facultatibus abiectis: ita expetierit cenobij disciplinā vt ex eis ne vnū quidē denariū sibimet superesse patiat̄. Cuius rei testes multa hominū milia possumus inuenire: qui cum sub momēto breuissimo dispersis omnib⁹ substātijs suis: ita hanc eradicauerunt passionē: vt ne tenuiter quidē ab ea pulsentur vlterius: nihilominus omni tempore contra gastrimargiā pugnantes: nisi ingenti circūspectione cordis: ⁊ abstinentia corporis dimicauerint securi esse non possunt.

¶ De ira atq; tristitia q̄ inter accidentia vitia plerūq; inueniantur. Capitulum. ix.

Tristitia ⁊ acidia nulla quēadmodū supiora diximus accedente extrinsecus ꝓuocatione generari solēt. Nam solitarios q̄ ⁊ in eremo constitutos. nulliq; humano cōmixtos cōsortio: frequenter atq; amarissime vexare noscūtur: qd̄ esse verissimū quisq; cū fuerit in solitudine cōmorat⁹: ⁊ pugnas hoīs interioris exptus: ip̄is experimētis ꝑfacile cōprobabit.

¶ De sex vitiorū concordia: ⁊ duorum ab eis dissidētium cognatione. Capitulum. x.

Hec igit̄ octo vitia licet diuersos ort⁹ ac dissimiles efficiētias habeāt: sex tñ p̄ora: id est gastrimargia fornicatio: philargyria ira tristitia: accidia: quadam inter se co

gnatione: ⁊ vt ita dixerim cōcatbenatione connexa sunt: ita vt prioris exuberātia: sequenti efficiat̄ exordiū. Nā de abundantia gastrimargie: fornicationē: de fornicatione philargyriā: de philargyria iram: de ira tristiciā: de tristicia acidiā necesse est pullulare: ideoq; simili cōtra hec modo atq; eadē ratione pugnandū est: ⁊ a precedentib⁹ semper aduersus sequētes oportet nos inire certamina. Facilius eñ cuiuslibet arboris noxia latitudo ac ꝓceritas exarescit: si antea radices eius quibus innitit̄ vel nudate fuerint vel suscise. Et instantes humores aquarū cōtinuo siccabunt̄: cū generator earū fons ac profluētes vene: solerti industria fuerint obturate. Quāobrē vt acidia vincatur: ante tristicia superanda est: vt tristicia ꝓpellat̄: ira prius est extrudenda: vt extinguat̄ ira: philargyria calcāda est: vt euellat̄ philargyria fornicatio compescēda est: vt fornicatio subtrahat̄: gastrimargie vitiū est castigandū. Residua vero duo: id est cenodoxia ⁊ superbia: sibi quidez similiter illa qua de superioribus vitijs diximus ratione iungunt̄: ita vt incrementū prioris: ortus efficiat̄ alterius. Cenodoxie eñ exuberantia: superbie fomitē parit. Sed ab illis sex prioribus vitijs penitus dissidēt: nec simili cū eis societate federant̄. Siquidē nō solū nullā ex illis occasionē sue generationis accipiunt: sed etiā cōtrario modo atq; ordine suscitant̄. Nā illis euulsis hec vehementius fructificāt: ⁊ illorū morte viuacius pullulant atq; succrescunt. Unde etiā diuerso modo ab his duobus vitijs impugnamur. In vnūquodq; eñ illoꝝ sex vitiorū tunc incidimus: cū a precedentib⁹ eoꝝ fuerimus elisi: in hec vero duo: victores ⁊ maxime post triūphos periclitamur incurrere. Omnia igit̄ vitia quēadmodū incremento precedentiū generant̄: ita illorū diminutiōe purgant̄. Et hac ratione vt superbia possit explodi: cenodoxia est prefocāda. Et ita semper prioribus superatis sequentia conquiescēt ⁊ extinctione precedentiū: residue passiones absq; labore marcescēt. Et licet hec que prediximus octo vitia: illa qua cōmemorauimus rōne inuicez sibi cōnexa atq; permixta sint: specialius tñ in quattuor cōiugationes ⁊ copulas diuidunt̄. Gastrimargie nāq; fornicatio peculiari consortio federat̄: philargyrie ira: tristicie acidia: cenodoxie superbia familiariter coniugatur.

De origine ⁊ qualitate vniuscuiusq; vitij. Cap̄. xj.

Et vt singillatim nunc de vniuscuiusq; vitij generib⁹ disputemus: gastrimargie genera sunt tria. Primū qđ ad refectionē perurget monachū ante horā statutā ac legitimā festinare. Scđm qđ expletione ventris: ⁊ quarūlibet escarū voracitate letat̄. Tertiū qđ accuratiores ac delicatissimos desiderat cibos. Que tria nō leui dispendio monachū feriūt: nisi ab omnibus istis pari studio atq; obseruātia semetip̄m expedire cōtenderit. Nā quēadmodū absolutio ieiunij ante horā canoni-

cam nullatenus presumenda est: ita ⁊ vētris ingluuies ⁊ escarū
sumptuosa atq; exquisita preparatio similr amputāda. Ex his
eñ tribus causis diuerse ac pessime valitudines anime ꝓcreant
Nā de prima monasterij odiū gignit: atq; exinde horror: ⁊ into
lerantia eiusdē concrescit habitaculi: quā sine dubio mox disces
sio aut fuga velocissima subsequet. De secūda igniti luxurie ⁊ li
bidinis aculei suscitant. Tertia etiā inextricabiles philargy-
rie laqueos nectit ceruicib⁹ captiuoꝝ: nec aliqñ monachū finit ꝑ
fecta christi nuditate fundari. Cuius nobis passionis inesse ve
stigia isto q̄ deprehēdimus indicio: cū forte ad refectionē detēti
ab aliquo fratrū: cōtēti nō sumus eo sapore cibos sumere: quo
ab exhibēte cōditi sunt: sz quiddā suꝑfundi eis vel adijci: impor
tuna atq; effrenata poscimus libertate. Qd fieri penit⁹ nō opor
tet: trib⁹ de causis. Primo: qr mēs monachi semꝑ debz in omni
tolerātie ac parcitatis exercitatione versari: ⁊ ꝑm Apl'm disce- Phil. 4.
re in quib⁹ est sufficiēs esse. Nullatenus eñ poterit: vel occulta
vel maiora corꝑis desideria refrenare: quisq; degustatiōe modi
ce insuauitatis offensus: ne ad momētū quidē delitias gutturis
sui valuerit castigare. Scdo ꝙ nonnunq̄ euenit vt ad horā desit
illa spēs que postulat a nobis: ⁊ verecūdia necessitati vel fruga
litati suscipiētis incutimus: publicātes scz pauꝑtatē eius quā so
li deo cognitā eē maluerat. Tertio ꝙ interdū solet sapor ille quē
nos adijci poscimus alijs displicere: ⁊ inuenimur iniuriā mul
tis (dū nostre gule ac desiderio satisfacere cupimus) irrogare ꝓ
pter qd omnimodis hec in nobis est castigāda libertas. Forni-
cationis genera sunt tria. Primū qd ꝑ cōmixtionē sexus vtrius
q; perficit. Scdz qd absq; femineo tactu: ꝓ quo her patriarche Gen. 38.
inde filius a dño ꝑcussus legit: qd in scripturis sanctis immūdi
cia nūcupat: suꝑ quo Apl's. Dico aūt innuptis ⁊ viduis: bonū j. Cor. 7.
est illis si sic permāserint sicut ⁊ ego: ꝙ si se nō cōtinent: nubant.
Melius est eñ nubere q̄ vri. Tertiū qd animo ac mente conci-
pit. De quo dñs in euāgelio. Qui viderit mulierē ad cōcupiscen Matth. 5.
dū eā: iam mechatus est eā in corde suo. Que tria genera beat⁹
Apl'us pari mō extinguenda ꝓnunciās. Mortificate inquit mē Col. 3.
bra vestra que sunt suꝑ terrā: fornicationē: immundiciā: libidi-
nē ⁊c. Et iterū de duob⁹ ad Ephesios. Fornicatio ⁊ immūdicia Ephe. 5.
nec nominet in vobis. Et iterū. Illud autē scitote: ꝙ omnis for Ibidem.
nicator aut immūdus aut auarus qd est idoloꝝ seruit⁹: nō habz
hereditatē in regno christi ⁊ dei. Que tria vt a nobis pari obser
uatione caueant: simili nos eorū a regno christi atq; vna deter-
ret exclusione. Philargyrie genera sunt tria. Primū qd renūciā-
tes: diuitijs ac facultatibus suis spoliari nō sinit. Scdm qd ea
que a nobis dispensata sunt vel indigēibus distributa: resume
re nos maiori cupiditate ꝑsuadet. Tertiū qd ea q̄ ne antea qui-
dem possedimus: desiderare acquiri ve cōpellit. Ire genera sunt θῦμος
tria: Enum quod exardescit intrinsecus: quod grece thymos di

ὀργή
Col. 3.
ἀλήϊσ

citur. Aliud quod in verbum ⁊ opus effectũq; prorumpit: quod orge nuncupatur: de quibus ⁊ apostolus. Nunc autẽ deponite inquit ⁊ vos omnia: iram: indignationem. Tertium quod non vt illa feruens ad horam dirigitur: sed per dies ⁊ tempora reseruatur: qđ aleis dicitur. Que omnia equali sunt a nobis horrore damnanda. Tristicie genera sunt duo. Unum quod vel iracũdia desinente: vel de illato damno ac desiderio prepedito cassatoq; generatur. Aliud qđ de irrationabili mentis anxietate seu desperatione descendit. Acidie genera sunt duo. Unum quod ad somnum precipitat estuantes. Aliud quod cellam deserere ac fugere cohortat. Cenodoxia licet multiformis ac multiplex sit: ⁊ in diuersas species diuidatur: genera tamen eius sunt duo Primũ ꝙ pro carnalib⁹ ac manifestis extollimur rebus. Scđz ꝙ spiritalibus ⁊ occultis: desiderio vane laudis inflãmamur.

¶ In quo sit vtilis cenodoxia. Capitulum. xij.

Vna re tamen cenodoxia vtiliter ab incipientibus assumit: ab his duntaxat qui adhuc vitijs carnalibus instigant: vt verbi gratia: si illo tempore quo fornicationis spiritu perurgent mente conceperint: vel sacerdotalis officij dignitate: vel opinionẽ cunctorũ qua sancti ⁊ immaculati esse credant: ⁊ ita immũdos cõcupiscentie stimulos quasi turpes atq; indignos: vel existimationi sue: vel illi ordini iudicantes: hac saltem contemplatione declinent: minore malo id qđ maius est retundentes. Satius est cenodoxie vitio quẽcunq; pulsari: q̃ incidere in fornicationis ardorẽ: vnde reparari aut nõ valeat aut vix valeat post ruinã. Quẽ sensum ex persona dei vnus prophetarũ eleganter expressit: dicẽs. Propter me longe faciam furorẽ meũ: ⁊ laude mea infrenabo te ne intereas: id est: vt dũ cenodoxie laudibus cõpediris: nequaq̃ ad inferni profunda ꝓruas: et irreuocabiliter mortaliũ peccatorũ consummatione mergaris. Nec mirũ tantam passioni huic inesse virtutem: vt irruentẽ quẽpiam in fornicationis labẽ valeat refrenare: cũ sit multoꝝ experimentis sepissime comprobatũ: ꝙ ita eum quẽ semel veneni sui peste corruperit: infatigabilem reddat: vt faciat ab eo ne biduana quidẽ ieiunia vel triduana sentiri. Qđ etiã nõnullos in hac eremo frequenter nouimus fuisse cõfessos: se in cenobijs syrie cõstitutos quinis diebus refectionẽ cibi sine labore tolerasse: nũc autem tanta se fame ab hora tertia perurgeri: vt vsq; nonã vix queant differre ieiunia quotidiana. Super qua re pulchre abbas macharius cuidam perconctanti cur fame ab hora tertia in eremo pulsaretur: qui in cenobio hebdomadibus integris refectionẽ sepe contẽnens nõ sensisset esuriem: respondit. Quia nullus est ieiunij tui testis qui te suis laudibus nutriat atq; sustentet: ibi autẽ te digitus hominũ ⁊ cenodoxie refectio saginabat. Huius aũt rei figura qua diximus superueniẽte cenodoxia

Esa. 48.

vitium fornicationis excludit pulchre in Regu libro ac signanter exprimitur: vbi populum israelem a nechao rege egypti captinatum: ascendens nabuchodonosor rex assyriorum de finibus egypti ad suam transtulit regiones scilicet vt non eos libertate pristine & genitali restitueret regioni sed ad suas abduceret terras: & longius asportandos q̄ fuerant in terra egypti captiui. Que figura in hoc quoq; competenter aptabitur: licet enim tolerabilius sit cenodorie q̄ fornicationis vitio deseruire: difficilius tamen a cenodorie dominatione discedit̄. Quodāmodo enim longiore itineris spacio captiuus abductus: laboriosius ad genitale solum & libertatem pristinam reuertetur: meritoq; ad eum increpatio illa prophetica dirigetur. Quare inueteratus es in terra aliena? Recte siquidem inueteratus dicitur in terra aliena: quisquis a terrenis vitijs non innouat. Super die genera sunt duo. Primum carnale. Secundum spiritale: quod etiam perniciosius est. Illos nāq; desperatius impugnat quos in quibusdam virtutibus profecisse reppererit. Baruch. 3.

De varia oppugnatione omniū vitiorū. Cap. xvij.

Et igit octo vitia cū omne hominū genus pulsent: non tamen vno modo imperāt cunctos. In alio nanq; spiritus fornicationis locū obtinet principalē: in alio superbie furor: in alio cenodoxia vendicat tyrannidem: in alio arcem superbia tenet. Et cum constet omne ab omnibus impugnari: diuerso tamen modo & ordine singuli laborāmus.

De instituendo aduersum vitia certamine secundū ipsorum infestationem. Capitulum. xviij.

Tamobrē ita nobis aduersus hec arripienda sunt prelia vt vnusquisq; vitium quo maxime infestatur exploret: aduersus illud arripiat principale certamen: omnem curam mentis ac sollicitudinem erga illius impugnationem obseruationemq; defigens: aduersus illud quotidiana telorū dirigens spicula: contra illud cunctis momentis cordis suspiria crebraq; gemitus tela conferens: aduersus illud vigiliarum labores ac meditationem sui cordis impendens: indefinēter quoq; orationū ad deum fletus fundens: & impugnationis sue extinctionē ab illo specialiter ac ingiter poscens. Impossibile nanq; est de qualibet passione triumphum quempiam promereri: prinsq; intellexerit industria vel labore proprio victoriā certaminis semet obtinere non posse: cum tamē vt valeat emūdari: necesse sit eū die, noctuq; in omni cura & sollicitudine permanere. Cunq; se ab ea senserit absolutū: rursum latebras sui cordis simili intentione perlustret: & excipiat sibi quā inter reliquas perspexerit durioreē: atq; aduersus eam specialius omnia spūs arma cōmoueat: & ita semp validioribus supatis celerē de reliquis habebit facilēq; victoriā: qz & meus triumphorū

processu redditur fortior: ⁊ infirmorum pugna succedēs prom
ptiorem ei prouentū faciet prelioꝝ: vt fieri solet ab his qui co-
ram regibus mundi huius omnigenis cōgredi bestijs premio-
rum cōtemplatione cōsueuerunt: qđ spectaculi genus vulgo pā
carpū nuncupat. Hi inquam feras quascunq; fortiores robore
vel feritatis rabie cōspexerint diriores: aduersus eas prime cō
gressionis certamen arripiunt: quibus extinctis reliquas q̄ mi
nus terribiles minusq; vehemētes sunt: exitu faciliore proster
nunt. Ita ⁊ vitijs semp robustioribus superatis: atq; infirmio
ribus succedētib⁹: parabit nobis absq; vllo discrimine pfecta
victoria. Nec tñ putandū ꝙ principalr quis cōtra vnū dimicās
vitiū: ⁊ velut incautius alioꝝ tela prospiciens: inopinato ictu
facilius valeat sauciari: qđ nequaq̄ fiet. Impossibile nanq; est:
eū qui pro cordis sui emūdatione sollicitus erga impugnatio-
nem vitij cuiuslibet intentionē sue mentis armauerit: aduersus
cetera quoq; vitia generalē quendā horrorē ⁊ custodiā similē nō
habere. Quo eniz mō vel de illa qua absolui desiderat passione
merebitur obtinere victoriā: quez indignū purgationis premio
alioꝝ facit contagio vitioꝝ. Sed cū principalis cordis nostri
intentio: velut specialē pugnā aduersus vnā exceperit passionē
pro ipsa orabit attētius: peculiari sollicitudine ac studio suppli
cans: vt eā diligētius obseruare: ⁊ p hec celerē mereat obtinere
victorā. Hunc nāq; nos ordinē prelioꝝ exercere debere: nec tñ
de nostra virtute confidere: etiā legislator his docet verbis. Nō
Deut. vij. timebis eos: qr dominus deus tuus in medio tui est: deus ma-
gnus ⁊ terribilis: ipse consumet nationes has in conspectu tuo
paulatim atq; p partes. Non poteris delere eas pariter ne for-
te multiplicentur cōtra te bestie terre. Dabitq; eos domin⁹ de⁹
tuus in cōspectu tuo: ⁊ interficiet illos donec penit⁹ deleant.

¶ Nihil nos posse aduersum vitia sine auxilio dei: nec debere nos in eoꝝ extolli victoria. Cap. xv.

Sed neq; debere nos in eoꝝ extolli victoria: similiter am
Deut. vi. monet. Ne postq̄ comederis inquit ⁊ satiat⁹ fueris: do-
mos pulchras edificaueris: ⁊ habitaueris in eis: ha-
buerisq; armenta ⁊ ouiū greges: auri ⁊ argenti cunctarūq; rerū
copiā: eleuet cor tuū: ⁊ non reminiscaris dñi dei tui q̄ eduxit te
de terra egypti: de domo seruitutis: ⁊ ductor tuus fuit in solitu
prouer. 24. dine magna atq; terribili. Salomon quoq; in Prouerbijs. Si
ceciderit inimicus tuus noli gratulari: in supplantatione autē
eius noli extolli: ne videat dominus ⁊ nō placeat ei: ⁊ auertat
iram suā ab eo: id est: ne perspiciens elationē cordis tui: ab ei⁹
impugnatione discedat: ⁊ incipias derelictus ab eo rursus illa
quā per dei gratiā ante superaueras passione vexari. Non enim
Ps. lxxiij. orasset propheta: dicens. Ne tradas domine bestijs animā con
fitentē tibi: nisi scisset propter inflationem cordis quosdam vt

humilientur eisdem rursum vitijs que vicerant tradi. Quãobrẽ certos nos esse cõuenit: tã ipsis rerũ experimẽtis q̃ innumeris scripture testimonijs eruditos: nr̃is nos viribus (nisi dei soli⁹ auxilio fulciamur) tantos hostes superare nõ posse: ⁊ ad ipsum quotidie summã victorie nostre referre debere. Ita super hoc q̃ per moysen domino cõmonente. Ne dicas in corde tuo: cũ deleuerit eas dominus deus tuus in cõspectu tuo. Propter iusticiã meã introduxit me dominus: vt terrã hanc possiderẽ: cũ propter impietates suas iste delete sint nationes. Neq; em̃ propter iusticias tuas ⁊ equitatẽ cordis tui tu ingredieris vt possideas terras earũ: sed q̃ ille egerũt impietarẽ: te introeũte delete sunt Rogo quid aperitus potuit dici contra perniciosam opinionẽ presumptionẽq; nostrã: qua totũ quod agimus: vel libero arbitrio vel nostre volumus industrie deputare? Ne dicas inquit in corde tuo: cũ deleuerit eas domin⁹ deus tuus in cõspectu tuo: propter iusticiã meã introduxit me dominus: vt terrã hãc possiderẽ. Nõne his qui oculos anime reseratos ⁊ aures habent ad audiendũ euidenter expressit. Cũ tibi prospere vitioꝝ carnaliũ bella successerint: ⁊ videris te de ip̃oꝝ ceno ⁊ cõuersatione mundi istius liberatũ: nõ tue id virtuti nec sapiẽtie prouentũ pugne atq; victorie inflatus ascribas: credẽs te propter labores ⁊ studium tuũ: ⁊ arbitrij libertatẽ: de spiritalibus nequicijs vel carnalibus vitijs obtinuisse victoriã. Quibus ꝓculdubio in nullo penitus preualere potuisses: nisi te domini communisset ac protexisset auxilium. Deute. ix.

¶ De significatione septẽ gentiũ quarum israel accepit terras: ⁊ quare alibi septem et alibi multe gentes esse dicantur: Capitulum. xvj.

b E sunt septẽ gẽtes quaꝝ terras egressis ex egypto filijs israel daturũ se dominus repromittit. Que omnia s̃m apostolũ cũ in figura contigerint illis: ad nostrã cõmonitionẽ scripta debemus accipere. Ita enim dicitur. Cum introduxerit te domin⁹ deus tuus in terrã quã possessurus ingredieris: ⁊ deleuerit gentes multas corã te: etheũ ⁊ gergeseũ ⁊ amorreum ⁊ chananeum ⁊ ferezeum ⁊ eueum ⁊ iebuseum: septẽ gentes multo maioris numeri q̃ tu es: ⁊ robustiores te: tradiderit q̃ eas dominus tibi: percuties eas vsq; ad internetionem. Qđ vero multo maioris numeri esse dicuntur: hec est ratio: q̃ plura sunt vitia q̃ virtutes. Et ideo in catalogo quidem dinumerantur septem nationes: in expugnatione vero earum sine numeri ascriptione ponũtur. Ita enim dicitur: Et deleuerit gentes multas coram te. Numerosior enim est q̃ israel carnalium passionũ populus: de hoc septenario fomite vitiorum ac radice procedens. Exinde enim pullulant homicidia: cõtentiones: hereses: j. Corin. x. Deute. vij.

furta: falsa testimonia: blasphemie: comessationes: ebrietates: detractiones: ludicra: turpiloquia: mendacia: periuria: stultiloquia: scurrilitas: inquirendo: rapacitas: amaritudo: clamor: indignatio: contemptus: murmuratio: tēptatio: desperatio: multaq; alia q̄ cōmemorare ꝑlongū est. Que cū a nobis leuia iudicētur: quid de illis Apl's senserit: vel quā sup̄ his sentētiā intulerit audiamus. Neq; murmuraueritis inquit: sicut quidā illoꝝ murmurauerūt ⁊ ab exterminatore perierūt. Et de tēptatione. Neq; tēptemus xp̄m: sicut quidā illoꝝ tēptauerunt: ⁊ a serpentibus perierunt. De detractione: Noli diligere detrahere ne eradiceris. Et de desperatione. Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie: in operationē omnis erroris: in immundiciā. Qd̄ vero clamor sicut ira ⁊ indignatio ⁊ blasphemia condemnetur: eiusdē apostoli vocibus manifestissime perdocet: ita precipientis. Omnis amaritudo ⁊ ira ⁊ indignatio: ⁊ clamor ⁊ blasphemia tollat̄ a vobis: cū omni malicia: aliaq; complura his similia. Que cū multo sint maioris numeri q̄ virtutes: deuictis tamen illis octo principalib⁹ vitijs: ex quoꝝ natura eas certum est emanare omnes protinus cōquiescunt: ac perpetua pariter cū his internetione delentur. De gastrimargia nāq; nascūtur comessationes: ebrietates. De fornicatione: turpiloquia scurrilitas: ludicra: ac stultiloquia. De philargyria: mēdaciuz: fraudatio: furta: periuria: turpis lucri appetitus: falsa testimonia: violentia: inhumanitas ac rapacitas. De ira: homicidiuz: clamor ⁊ indignatio. De tristicia: rancor: pusillanimitas: amaritudo: desperatio. De acidia: ociositas: somnolentia: importunitas: inquietudo: peruagatio: instabilitas mētis: ⁊ corporis verbositas: curiositas. De cenodoxia: cōtētiones: hereses: iactātia ac presumptio nouitatū. De superbia: cōtemptus: inuidia: inobedientia: blasphemia: murmuratio: detractio. Quod autē he pestes etiam robustiores sint: manifeste nature ipsius impugnatione sentimus. Fortior enim militat in mēbris nostris oblectatio carnaliū passionū q̄ studia virtutū: q̄ non nisi summa contritione cordis ⁊ corporis acquiruntur. Si autē ⁊ illas innumerabiles hostiū cateruas spiritalibus oculis contēpleris: quas beat⁹ Apl'us enumerat: dicēs. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē: sed aduersus principat⁹: aduersus potestates: aduersus mundi rectores tenebraꝝ harū: cōtra spiritalia nequicie in celestibus. Et illud qd̄ de viro iusto in nonagesimo dicitur psalmo. Cadent a latere tuo mille ⁊ decē milia a dexteris tuis: liquido peruidebis: q̄ multo maioris sint numeri: ⁊ validiores q̄ nos carnales scilicet atq; terreni: quippe cū illis spiritalis atq; aeria concessa substantia sit.

j. Coꝝ. x.

Ibidem.

Ephe. iiij.

Ibidem.

Eiusdē. vj.

¶ Interrogatio de comparatione septem gentium et octo vitiorum. Capitulum. xvij.

g Ermanus. Quō igitur octo sunt vitia que nos impugnant: cum per moysen septē dinumerate sint gentes q̄ aduersantur populo israel: vel quemadmodū terras vitiorum commodum nobis est possidere?

¶ Responsio quō secundū octo vitia octo gentiū numerus impleatur. Capitulum.xviij.

s Erapion. Octo esse principalia vitia q̄ impugnant monachū, cūctoꝝ absoluta sentētia est. Que figuraliter sub gentiū vocabulo nominata: idcirco nunc oia non ponūtur: eo ꝙ egressis iā de egypto ⁊ libertatis ab vna gente validissima: id est egyptioꝝ: moyses vel per ipsum dn̄s in Deuteronomio loq̄bat. Que figura in nobis q̄ꝫ rectissime stare deꝓhēdit. q̄ de seculi laqueis expedit: gastrimargie: id est vētris vel gule vitio carnisse cognoscimur. Et habemus iam ꝯ has residuas septē gentes sil̄i rōne cōflictū: prima. s. q̄ iā deuicta est minime cōputata. Cui⁹ ēt terra in possessionē israeli nō dat: sed vt deserat eā ꝑpetuo: ⁊ egrediat ab ea: dn̄i preceptione sancit. Et idcirco ita sunt moderanda ieiunia: vt nō necesse sit ꝑ immoderationē continentie: que defectione carnis vel infirmitate contracta est: reuerti rursus ad egyptioꝝ terrā: id est pristinā gule ⁊ carnis cōcupiscentiā: quā cū mūdo huic abrenunciaremus: abiecim⁹. Qd̄ figurat̄r illi ꝑpessi sunt: q̄ egressi in solitudinē virtutū: rursus desiderauerūt ollas carnium super quas sedebant in egypto.

¶ Cur vna gens quidem deseri septem vero iubentur extingui. Capitulum.xix.

q Uod aūt illa gēs in qua nati sunt filij israel nō penit⁹ extingui: sed tantummodo deseri eius terra precipitur: he vero septem vsq̄ ad internetionem iubentur extingui: hec ratio est ꝙ quantumlibet ardore spiritus succensi eremū virtutum fuerimus ingressi: in ciuitate ac ministerio gastrimargie ⁊ quodāmodo quotidiano eius commercio nequaq̄ carere poterimus. Semper enim in nobis edulij ⁊ escarum vt ingenitus ac naturalis viuit affectus: lꝫ amputare superfluos eius appetitus ac desideria festinem⁹: q̄ sicut ꝑ omnia deleri non possunt: ita debent quadā declinatione vitari. De hac enim dicit. Et carnis curam ne feceritis in desiderijs: Dum huius ergo cure quaꝫ precipimur non ꝑ omnia abscidere: sed absq̄ desiderijs exhibere retinemus affectum: euidenter egypti dominationem nō extinguim⁹: sed ab ipsa quadam discretione separamur: nō de superfluis seu lautioribus epulis cogitātes: sed ſm apostolum: victu quotidiano indumentoq̄ contenti. Quod figuraliter etiā in lege mandatur. Non abominaberis egyptium. quia fuisti incola in terra eius. Necessarius enim victus corpori: non

Roma.xiij.

j. Timo.vj

Deut.xxiij.

sine vel ipsius pernicie vel anime scelere denegatur. Illarũ vero septem perturbationũ velut omnimodis noxiarũ: de recessibus anime nostre penitus exterminandi sunt motus. De his eñ: ita dicitur. Omnis amaritudo ira ⁊ indignatio: ⁊ clamor ⁊ blasphemia tollatur a vobis cũ omni malicia. Et iterũ. Fornicatio aũt ⁊ omnis immundicia ⁊ auaricia nec nominet̃ in vobis: aut turpitudo: aut stultiloquiũ: aut scurrilitas. Possumus ergo horum que nature superinducta sunt radices abscidere vitiorũ: vsum vero gastrimargie nequaq̃ valebimus amputare. Non eñ possumus quantumlibet profecerimus: id nõ esse qđ nascimur. Qđ ita esse tã nostra qui sumus exigui: q̃ omniũ ꝑfectorum vita ⁊ cõuersatione mõstratur: qui cũ reliquarũ passionũ reciderint stimulos. atq; eremũ toto mentis feruore ⁊ corporis expetãt nuditate: nihilominus quotidiani victus ꝓuidentia ⁊ annui panis preparatione nequeunt liberari.

Ephe. 4.

Eiusdez. 5.

¶ De natura gastrimargie ad similitudinẽ aquile cõparande. Capitulum. xx.

b Uius passionis figura qua necesse est q̃uis spiritalem summũq; monachũ coartari. proprie satis aquile similitudine designatur. Que cũ excelsissimo volatu vltra nubiũ fuerit altitudinẽ sublimata: seseq; ab oculis cunctorum mortaliũ: ac a facie terre totius absconderit: rursus ad vallium ima submitti: ⁊ ad terrena descendere: ac morticinis cadaueribus implicari ventris necessitate cõpellitur. Quibus manifestissime comprobat̃ gastrimargie spiritũ nequaq̃ posse vt cetera vitia resecari vel per omnia similiter extingui: sed aculeos eius ac superfluos appetitus virtute aĩ retundi tantũ atq; cohiberi.

¶ De perseuerantia gastrimargie aduersus philosophos disputata. Capitulum. xxj.

n Am huius vitij naturã quidã senũ cũ philosophis disputãs: q̃ eũ ꝑ simplicitate christiana velut rusticũ crederẽt fatigandũ: sub hoc ꝓblematis figurãs colore eleganter expressit. Multis inquit creditoribus pr̃ meus me dere liquit obnoxiũ: ceceris ad integrũ soluẽs: ab omni cõuentionis eoꝝ molestia liberatus sum: vni satisfacere quotidie soluẽdo nõ possum. Cũq; illi ignorãtes vim ꝓposite q̃stionis absolutionez eiꝰ p̃cario postularẽt: multis ait vitijs fui naturali cõditiõe constrictus sz inspirãte dño desideriũ libertatis: cũctis illis tãq̃ molestissimis creditoribus renunciãs huic mũdo: ⁊ omnẽ substantiã q̃ mihi successione pr̃is obuenerat: a me pariter abijciẽs satisfeci: atq; ab eis sum omnimodis absolutus: gastrimargie vero stimulis nullo mõ carere preualui. Nec eñ q̃uis eã in paruũ modũ vilissimãq; redigerẽ quãtitatẽ: vim quotidiane cõpulsionis euado: sed necesse est me ꝑpetuis eius cõuentionibus ꝑur-

geri: ⁊ interminabilē quandā solutionē iugi functione depēdere: atq; inexplebile indictionib⁹ ei⁹ inferre vectigal. Tū illi hūc quē velut idiotā ac rusticū ante despexerāt: ꝓnūciauerūt ꝑmas philosophie ꝑtes: id est ethicā disciplinā apprime cōprehendisse: mirati admodū: potuisse eum naturaliter assequi: qđ nulla ei secularis eruditio cōtulisset: cū ipsi sudore multo lōgaq; doctrina hec attingere nequiuissent. Hec spāliter de gastrimargia dixisse sufficiat. Nunc reuertamur ad disputationem quā de generali vitiorum ceperamus exponere.

¶ Cur Abrae predixerit deus decē gentes expugnādas a populo israel. Capitulum.xxij.

Cum ad abraam dn̄s de futuris loqueret̄ qđ vos minime requisistis: nō septē gētes legit̄ dinumerasse sed decē: quarum terra semini ei⁹ dāda ꝓmittit̄. Qui numer⁹ adiecta idolatria atq; blasphemia euidenter implet̄: quib⁹ ante noticiā dei ⁊ gratiā baptismi: vel impia gentiliū vel blaphema iudeoꝝ multitudo subiecta est: donec in intellectuali egypto cōmorat̄. Si aūt abrenūcians quis ⁊ egressus inde ꝑ dei gratiam deuicta pariter gastrimargia ad eremū ꝑuenerit spiritalē: de impugnatione triū gentiū liberatus: cōtra septē tantū que ꝑ moysen dinumerantur bella suscipiet.

¶ Quomō vtile nobis sit vitiorum terras possidere. Capitulum.xxiij.

Quod vero istaꝝ pernitiosarū gentiū regiōes salubriter possidere precipimur: ita intelligit̄. Habet vnūqđq; vitiū in corde nr̄o ꝓpriam stationē: quā sibi vendicans in aīe nr̄e recessu exterminat israelē: id est cōtēplationē reꝝ summarū atq; sanctaꝝ: eisq; semꝑ aduersari nō desinit. Nō em̄ ꝑst virtutes cū vitijs pariter cōmorari. Que em̄ ꝑticipatio iusticie cū iniquitate: aut q̄ societas luci ad tenebras. Sed cū ab israele populo: id est virtutibus cōtra se dimicantibus fuerint vitia suꝑata: locū quē sibi in corde nostro cōcupiscētie vel fornicationis spiritus retentabat: deinceps castitas obtinebit: quē furor ceperat: patientia vendicabit quē tristicia mortem operās occupauerat: salutaris ⁊ plena gaudio leticia possidebit. quē accidia vastabat: incipiet excolere fortitudo. quē suꝑbia cōculcabat humilitas honestabit: ⁊ ita singulis vitijs expulsis: eoꝝ loca: id est affectus virtutes cōtrarie possidebunt. Que filij israel: id est aīe vidētis deū: nō immerito nūcupant̄: q̄ cū vniuersas cordis expulerint passiones: nō tam alienas possessiones: ꝑuasisse q̄ ꝓprias recuperasse credendi sunt. 2. Coꝝ. 6.

¶ Qđ terre de quibus expulsi sunt populi chananeorum semini sem fuerint deputate. Capitulum.xxiiij.

e Tem̄ q̄tū docet vetus traditio: has easdē terras chananeoꝝ in quas introducunt̄ filij israel: filij sem fuerūt quondā in orbis diuisione sortiri: q̄s deinceps ꝑ vim atq; potētiā posteritas cham ꝑuasionis iniquitate possedit. In quo ⁊ dei iudiciū rectissimū cōprobat̄: q̄ ⁊ illos de locis alienis q̄ male occupauerāt expulit: ⁊ istis antiquā patrū possessionē: q̄ prosapie eoꝝ in diuisione orbis fuerat deputata restituit. Que figura in nobis quoq; stare certissima ratione cognoscitur. Nā voluntas dn̄i possessionem cordis nr̄i non vitijs sed virtutibus naturaliter deputauit. Que post preuaricationē ade insolescētibus vitijs. i. ppl̄is chananeis: a propria regiōe depulse: cū ei rursum ꝑ dei gr̄am diligentia nr̄a ac labore fuerint restitute: nō tā alienas occupasse terras q̄ proprias credende sunt recepisse

¶ Testimonia diuersa super significatiōe octo vitiorū. Capitulum. xxv.

Luce. 11. d E his octo vitijs ⁊ in euangelio ita significat̄. Cū autē immundus spūs exierit ab hoīe: ambulat ꝑ loca arida querēs requiē ⁊ nō inuenit: Tūc dicit: reuertar in domū meā vnde exiui. Et veniēs inuenit vacantē: scopis mundatā et ornatā. Tunc vadit ⁊ assumit alios septē nequiores se spūs: et intrātes habitāt ibi: ⁊ fiunt nouissima hoīs illius peiora prioribus. Ecce vt ibi septē gētes legim⁹ excepta egyptioꝝ: de q̄ egressi fuerant filij israel: ita ⁊ hic septē reuerti spūs dicunt̄ immundi: excepto eo q̄ ab hoīe prius narrat̄ egressus. De hoc septenario fomite vitioꝝ salomon q̄ in Prouerbijs ita describit. Si te rogauerit inimicus voce magna: ne cōsenseris ei: septē em̄ neq̄tie sunt in aīa eius. i. si superatus gastrimargie spūs ceperit tibi sua hūiliatione blandiri: rogans quodāmō vt aliq̄d relaxans a cepto feruore impertias ei: qd̄ cōtinentie modū ⁊ mensurā iuste discretionis excedat: ne resoluaris ei⁹ subiectiōe: nec arridente impugnationis securitate: q̄ videris paulisper a carnalib⁹ incentiuis factus q̄etior: ad p̄stinā remissionē vel p̄teritas gule cōcupiscētias reuertaris. Per hoc em̄ dicit spiritu⁹ ille quē viceras Reuertar in domū meā vnde exiui. Et ꝓcedētes ex eo cōfestiz septē spūs vitioꝝ erūt tibi acriores: q̄ illa passio q̄ in p̄mordijs fuerat supata: qui te mox ad deteriora ꝑtrahent genera peccatorū.

Prouer. 26.

¶ Qd̄ deuicta passione gule impendens sit labor ad virtutes ceteras obtinēdas. Capitulum. xxvj.

q Ua propter ieiunijs ⁊ cōtinētie incūbentibus nobis: festinandū est vt gule passione superata: protinus aīam nr̄am vacuam esse a necessarijs virtutibus nō sinamus sed eis vniuersos recessus cordis nostri studiosius occupemus ne reuersus cōcupiscentie spiritus: inanes nos ab ipsis vacan

tesq; reperiat: ⁊ nō sibi iā soli aditū parare cōtentus: introducat secū in aiam nostrā septenariū hunc fomitē vitioꝝ: ⁊ faciat nostra nouissima peiora prioribus. Turpior eñ erit post hec ⁊ immūdior anima: ac supplicio grauiore plectetur: que se renunciasse huic seculo gloriat: dominantibus sibi octo vitijs: q̄ fuerat quōdam in seculo cōstituta: cū nec disciplina monachi fuisset ꝓfessa nec nomē. Nā ⁊ nequiores hi septem spiritus illo priore qui egressus fuerat: idcirco dicuntur: quia desiderium gule: id est gastrimargia per sese non esset noxia: nisi intromitteret grauiores alias passiones: id est fornicationis: philargyrie ire: tristicie: siue superbie: que per semet noxia anime ac peremptoria esse non dubium est. Et idcirco perfectionis puritatem nūq̄ poterit obtinere: quisquis eam de hac sola continētia: idest ieiunio corporali speraverit acquirēdam: nisi nouerit ob id se hanc exercere debere vt humiliata carne ieiunijs facilius possit aduersus alia vitia inire certamen: non insolescente carne saturitatis ingluuie.

¶ Quod nō idem ordo preliorū sit qui ponitur in catalogo vitiorum. Capitulum. xxvij.

Sciendum tñ nō eundē esse in omnibus ordinem preliorum: qr sicut diximus: nō vno mō impugnamur omnes ⁊ oportet vnūquēq; nostrum ſm qualitatem belli quo principaliter infestat: concertationum luctamē arripere: ita vt alium necesse sit aduersus vitiū qđ tertium ponit primū exercere cōflictū: aliū contra quartum seu quintum: ⁊ ita prout ipsa vitia in nobis obtinent principatū. Utq; impugnationis exigit modus: nos quoq; oportet ordinem instituere preliorum: ſm quem prouentus quoq; victorie triumphiq; succedens: faciet nos ad puritatem cordis ⁊ perfectionis plenitudinem peruenire. Hucusq; abbas serapion de natura octo principalium vitiorum nobis disserens: latentium in corde nostro passionum genera (quarum causas atq; affinitates: cum ab ipsis quotidie vastaremur: nec cognoscere poteramus) ita lucide reserauit: vt eas quodammodo ante oculos positas intueri nobis velut in speculo videremur.

¶ Explicit collatio abbatis Serapionis.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis theodori de nece sanctorum.

Ca. j. De descriptione eremi ⁊ inquisitione: de nece sanctorū.
ij Responsio abbatis theodori ad propositam questionem.
iij De tribus que in hoc mundo sunt. i. bonis ⁊ malis ⁊ medijs.
iiij Quod malum nulli inuito ab alio possit inferri.

v Obiectio quēadmodū ipe deus dicat creare mala.
vj Responsio super interrogatione proposita.
vij Interrogatio an reꝰ sit q̄ iusto intulit mortez cū iustus habeat de morte mercedem.
viij Responsio ad p̄cedentem interrogationem.
ix Exemplū hti iob a diabolo tēptati: ⁊ dñi a iuda traditi: ⁊ q̄ iusto tā prospera q̄ aduersa proficiant ad salutem.
x De virtute viri pfecti q̄ ambidexter figurat̄r nuncupatur.
xj De duplici genere temptationū: q̄ triplici mō inferuntur.
xij Quomodo vir iustus non cere sed adamantino signatorio debeat esse consimilis.
xiij Interrogatio si possit mens iugiter in vna atq̄ eadē qualitate durare.
xiiij Responsio ad interrogantis propositionem.
xv Quod detrimentum sit discedentis e cella.
xvj De mutabilitate etiā supnarū celestiūq̄ virtutum:
xvij Quod nemo ruina subitanea collabatur.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio theodori abbatis de nece sanctoꝝ

¶ De descriptione eremi ⁊ inq̄sitione de nece sctōꝝ.

Capitulum .j.

In palestine partibus iuxta thecue vicū qui Amos prophetam meruit procreare: solitudo vastissima est vsq̄ arabiā ac mare mortuū: quo ingressa deficiūt fluenta iordanis ⁊ aluei siti faciūt finē: ⁊ ciueres sodomorū amplissima extensione porrecta. In hac summe vite ac sanctitatis viri monachi diutissime cōmorantes: repente sunt a discurrētibus saracenoꝝ latrunculis interempti. Quoꝝ corpora licet sciremus tam a pontificibus regionis illius q̄ ab vniuersa plebe arabum tanta veneratione prerepta: ⁊ inter reliquias martyrū condita: vt innumeri ppl̄i e duobꝰ oppidis concurrentes: grauissimū sibi certamen indixerint: ⁊ vsq̄ ad gladiorum conflictum pro sancta rapina sit eorum progressa cōtentio dum pia inter se deuotione decertāt qui nā iustius eorū sepulturam ac reliquias possiderēt: alijs scilicet de vicinia cōmorationis ipsorum: alijs de originis propinquitate gloriantibꝰ: nos tamen vel nostrorum vel quorūdam non mediocriter ex hac pte scandalizantium fratrum offensione permoti inquirentesq̄ cur tanti meriti ac tantarum virtutum viri ita sint a latrunculis interfecti: tantumq̄ dominus passus fuerit erga suos famulos facinꝰ perpetrari: vt viros cunctis mirabiles in manꝰ traderet impiorum. Mesti ad sanctum theodorum singularem in cōuersatione actuali perreximus virum. Hic nanq̄ morabat̄ in cellis: qui locus inter nitriam ac scythiam situs ⁊ a monasterijs q̄

dem nitrie quinq; milib⁹ distans octoginta milium solitudine ab eremo scythie in qua cōmorabamur interueniēte discernitur Cui cū de predictoꝝ viroꝝ nece querimoniam fudissemus: ammirantes tantā dei patientiā: ꝙ viros scilicet illius meriti taliter perimi permisisset: vt qui alios quoq; sue sanctitatis pondere de huiusmodi liberare temptatione debuerint: ne seipsos quidē p̄ripuerint de manibus impiorū: aut cur deus admitti in seruos suos tantum facinus consensisset.

¶ Responsio abbatis theodori ad propositam questionem. Capitulum.ij.

b Eatus theodorus respondit: hec questio illorū solet animos permouere: q̄ parum fidei vel scientie possidentes merita sanctorū vel premia que non in presenti redduntur: sed reposita sunt in futurum: arbitrantur in huius tēporalis vite breuitate restitui. Ceterum nos qui non sumus in hac vita tm̄ sperātes in xp̄o ne s̄m apostolū miserabiliores simus: 1.coꝝ.15.
oīb⁹ hoīb⁹ qꝛ scz in hoc mūdo nihil ꝓmissionū recipientes: etiā in futuro eas pro hac incredulitate ꝑdamus: opinionibus eoꝝ nō debem⁹ errare: ne ignorata vere diffinitiōis sentētia titubātes. ac trepidi tēptationib⁹ moueamur: cū eisdē nos quoq; traditos videremus: vel iniustitiam scz vel incuriam humanarū rerū deo (qđ dictu quoq; nefas est) ascribentes: quia sanctos viros recteq; viuētes in temptatione non protegat: nec bonis ea que bona sunt: nec mala mal' retribuat in p̄nti: ⁊ cū illis damnari mereamur. Quos Sophōias ꝓpheta castigat. Qui dicūt Soph.1.
inq̄t in cordibus suis non faciet dn̄s bene: sed neq; faciet male vel certe cū illis inueniamur: q̄ hmōi querimonijs deū blasphemare dicunt. Oīs qui facit malum bonus est in conspectu dn̄i ⁊ tales ei placent. aut certe. Ubi est deus iusticie. Illam quoq; blasphemiam que in subsequentibus describitur similiter adiūgentes. Uanus est qui seruit deo aut qđ emolumentū quia custodiuim⁹ p̄cepta eius: ⁊ qꝛ ambulauim⁹ tristes corā domino: ergo nunc beatos dicimus arrogantes: siquidem ditati sunt facientes impietatem: ⁊ temptauerunt deum ⁊ salui facti sunt. Quā obrem vt hanc ignorationē que prauissimi huius erroris radix ⁊ causa est possimus euadere: primum nosse debemus quid vere sit bonum: quid malum: ⁊ ita demum super his non falsam vulgi: sed veram scripturarum diffinitionem tenentes: minime infidelium hominum decipiemur errore. Mala.3.

¶ De tribus que in hoc mundo sunt: id est bonis ⁊ malis ⁊ medijs. Capitulum.iij.

t Ria sunt enim q̄ue in hoc mūdo sunt: id est bonum: malum: medium. Debemus itaq; nosse quid proprie bonū: quid malum: quid ve sit mediū: vt nostra fides vera sciē

tia communita: in cunctis temptationibus inconcussa ꝑduret.
Nihil igitur in rebus duntaxat humanis principale bonum eē
credendum est: nisi virtus animi sola: que fide sincera nos ad
diuina perducens: illi immutabili bono facit iugiter inherere.
Et econtrario nihil malum esse dicendum est: nisi peccatum so
lum quod a bono deo nos separās: malo facit diabolo copulari
Media sunt que in vtramq; partem pro affectu ⁊ arbitrio vtē
tis diriuari possunt: vt puta diuitie: potestas: honor: robur cor
poris: sanitas pulchritudo: vita ipsa, vel mors: paupertas in
firmitas carnis: iniurie: ⁊ cetera his similia: que pro qualita
te ⁊ affectu vtentis: vel ad bonam possunt partem proficere vel
ad malaz. Nam ⁊ diuitie proficiunt frequenter ad bonum ꝟm
1.Thi.vj. apostolum: qui diuitibus huius mūdi precipit vt facile tribuāt
cōmunicēt indigentibus: thesaurizent sibi fundamentum bo
Luce.16. num in futurū: vt per has apprehendant veram vitam. Et ꝟm
euangeliū bone sunt illis qui faciunt sibi amicos de iniquo mā
mona. Que rursum retorquentur ad malum: cū ad recōdenduz
tantūmō vel ad luxuriā congeruntur: ⁊ non ad vsus indigentiū
dispensantur. Potestas quoq; ⁊ honor: corporisq; robur ac sa
nitas: q̄ sint media ⁊ vtrobiq; conuenientia: etiā ex hoc facile
comprobatur: q̄ multi sanctorum in veteri testamento potiti
his omnibus: ⁊ in summis diuitijs ⁊ culmine dignitatū ac for
titudine corporis cōstituti: deo quoq; acceptissimi fuisse noscū
tur. Et ediuerso qui his male abusi sunt: ⁊ ea ad ministeruz sue
nequitie detorserunt: nō immerito vel puniti sunt vel extincti
quod frequēter regnorum liber indicat factum. De ipsa etiam
morte ac vita quia medie sint: vel sancti iohannis vel iude nati
uitas protestatur. Unius nanq; intantum sibimet vita profuit
vt alijs quoq; gaudium ortus eius cōtulisse dicatur: ꝟm illud.
Luce.1. Et multi super eius natiuitate gaudebunt. De alterius vero di
math.26. citur vita. Bonū erat ei: si natus non fuisset homo ille. De mor
Ps.116. te etiam Iohannis omniumq; sanctorum dicitur. Precioia est
in conspectu domini mors sanctorum eius. De iude autem ac si
Ps.33. milium. Mors peccatorum pessima. Infirmitas etiam carnis
interdū q̄ sit cōmoda: lazari illius pauperis vlcerosi beatitu
do demonstrat. Cuius cum nulla alia virtutū merita scriptura
cōmemoret: ꝑ hoc solo q̄ egestatē ⁊ infirmitatē corpis patiētissi
Luce.16. me tolerauit: sinus abrae possidere beatissima sorte promeruit
Egestas quoq; ac persecutiones ⁊ iniurie que mala esse totius
vulgi opinione censentur: q̄ sint vtiles ac necessarie etiā ex hoc
liquido comprobatur: q̄ sancti viri non solum eas nunq̄ vitare
voluerunt: verū etiā in virtute summa: vel appetentes: vel forti
ter tolerantes amici dei effecti: eterne vite sunt stipendia conse
2.cor.12. cuti: beato apostolo concinente. Propter quod placeo mihi
in infirmitatibus: in contumelijs: in necessitatibus: in per
secutionibus angustijs pro christo. Cum enim infirmor tunc

potens sum: quia virtus in infirmitate perficitur. Et idcirco illi qui summis huius seculi diuitijs ⁊ honoribus ac potestatibus extolluntur: non ex his principale bonum obtinuisse credendi sunt: quod in solis esse virtutibus definitur: sed mediū quidā qꝛ sicut iustis recte ac necessarie vtentib⁹ vtilia hec esse reperiuntur ⁊ cōmoda: occasionem namq; operis boni fructusq; in illi⁹ vite eternitate parturiūt ita illis qui male opibus abutūtur inutiles sunt atq; incommode: ⁊ occasionē pcti mortisq; cōcinnāt.

¶ Qd malū nulli inuito ab alio possit inferri. Ca. iiij.

b As itaq; diuisiōes fixas atq; immobiles retinētes: sciētesq; nihil esse bonum nisi virtutem solam: que ex timore dei ac dilectione descendit: nec malum quicq̄ esse nisi peccatum solū ⁊ separationē a deo: diligenter nunc discutiam⁹ vtrū de⁹ vnq̄ sanctis suis: aut ꝑ se: aut ꝑ aliū quēpiam inferri ꝑmiserit malum: quod sine dubio nusq̄ omnino reperies. Nec em̄ potuit aliqñ cuiq̄ nolēti ac resistenti malū peccati alter inferre nisi illi soli qui illud in sese cordis ignauia ⁊ corrupta voluntate suscepit. Deniq; cū beato iob diabol⁹ adhibitis vniuersis nequitie sue machinis malum hoc peccati voluisset inferre: ac nō solum cunctis eum facultatibus spoliasset: verū etiā post illum de morte septem filiorū tam atrocem tanq; insperatū orbitatis dolorē: vulnere eū pessimo a capitis vertice vsq; ad plātā pedū: ⁊ intolerandis cruciatibus onerasset: nequaq̄ ei peccati maculam quiuit infligere: quia in cunctis immobilis perseuerans: nullum blasphemie accōmodauit assensum.

¶ Obiectio quemadmodum ipse deus dicatur creare mala. Capitulum. v.

g Ermanus. Frequenter legim⁹ in scripturis sanctis deū creasse mala: vel hominibus intulisse: vt est illud. Qm̄ absq; me non est deus. Ego dñs ⁊ nō est alter: formans lucem ⁊ creans tenebras: faciens pacem ⁊ creans mala. Et iterū. Si est malicia in ciuitate quam dominus non fecit. Esa. 45.

¶ Respōsio sup interrogatione ꝓposita. Capitu. vj.

t Heodorus. Nōnūq̄ solet scriptura diuina abusiue mala pro afflictionibus ponere: non quia per naturam ꝓprie mala sint: sed ꝑm hoc q̄ ab his sentiantur mala quibus vtiliter inferuntur. Hominib⁹ etenim disputās diuina cēsura necesse est vt humanis verbis ⁊ affectionib⁹ eloquat. Etem̄ sectio vel vstio salutaris q̄ illis q̄ vlcerū cōtagiōe putrefacti sunt: pie infert a medico: mala a tolerātib⁹ credit nec iniquo carcer: nec equo calcar: nec emēdatio suauis est delinquēti. Oēs etiā discipline his q̄ erudiunt amare sentiūtur ad p̄sens: sicut apl's dicit. Oīs aūt disciplina in presenti non videtur eē gaudij sed mero- Hebre. 12.

rīs: postea aūt fructū pacatissimū his qui per se exercitati sunt
Ibidem. reddet iusticie. Et. Quē diligit dñs corripit: flagellat aūt om-
nē filiū quē recipit. Quis enim est filius quē nō corripit pater?
Hiere. 26. Itaq; mala nōnunq; ꝓ afflictionib⁹ solēt: sm illud. Et pe-
nituit deū super malicīa quā locutus est vt faceret eis t nō fecit
Ps. 85. Et iterū. Quia tu dñe misericors t miserator: patiēs t multum
misericors t penitēs in malicijs: id est sup tribulationib⁹ t erū
nis que nobis ꝓ pctōrū nr̄oꝝ meritis inferre cōpellēris. Quas
sciens vtiles esse nonnullis: ita alios ꝓpheta vtiq; nō inuidēs
salutī eoꝝ sed cōsulēs imprecatur. Adde illis mala domine: ad-
Esa. 45. de mala gloriosis terre. Et ipe dñs. Ecce inquit inducā sup eos
Hiere. 11. mala: id est dolores ac vastitates: quibus in presenti salubri-
ter castigati: ad me quē in rebus ꝓsperis cōtemserunt: reuerti
tandem ac festinare cogantur. Ideoq; hec principalia esse mala
nō possumus definire: multis enim ad bonū ꝓficiunt t causas
eternoꝝ pariunt gaudioꝝ. Et idcirco vt ad questionem ꝓpositā
recurramus: vniuersa que putant mala nobis ab inimicis vel a
quibuscunq; alijs irrogari: non sunt credenda mala esse sed me-
dia. Non enim talia inueniētur qualia putat esse ille qui intulit
animo furibundo: sed qualia senserit ille qui sustinet. Ideoq; cū
illata fuerit mors viro sancto: nō ei malum illatum esse creden-
dū est: sed medinz quiddā. Quod cū peccatori malum sit: iusto
requies t absolutio sit malorum. Mors ergo viro iusto requies:
cuius vita abscondita est. Et ideo nec vir iustus ex hac aliquod
perpetitur detrimentū qui nihil pertulit noni: sed id quod ei ac
cessurū fuerat necessitate nature: inimici nequitia nō fine ꝑmio
vite perennis excepit: ac debitū mortis humane quod inexcusa
bili lege reddendū est: cū fructu vberrimo passionis ac magne re
munerationis mercede persolvit.

¶ Interrogatio an reus sit qui iusto intulit mortem cum iustus habeat de morte mercedē. Capitulū. vij.

Ermanus. Ergo si interēptus iustus non solum nihil
g mali perpessus est: sed etiam mercedem passionis asse-
quitur: quomodo in reatum vocabitur qui non nocuit
mortem inferendo sed profuit.

¶ Responsio ad precedentē interrogationē. Ca. vij.

Heodorus. Nos de ꝓprietate boni malicq; vel eius qō
t dirimus esse medīū disputamus: nō de affectu eoꝝ qui
ista cōmittunt. Nec erit qui impius vel iniquus idcir-
co impunit⁹ erit: qz malicia sua iusto nocere nō potuit. Tolerā-
tia est t virtus iusti: nō illi qui mortē vel supplicia intulit: sed
illi proficit ad mercedem qui illata sibi patiēter excepit. Ideoq;
t hic merito puniet ꝓ crudelitatis sue vitio qua malū voluit
inferre: t ille nihilominus nihil mali perpessus est: quia virtute
animi sui patienter temptationes dolorezq; sustentans: ea que

malo proposito illata sunt ad ꝓfectum melioris status: ⁊ eterne vite fecit beatitudinem peruenire vel pertinere.

¶ Exemplum beati iob a diabolo temptati: ⁊ domini a iuda traditi: ⁊ ꝙ iusto tam prospera ꝙ̄ aduersa ꝓficiant ad salutem. Capitulum .ix.

Neq; eñ patiētia iob mercedē diabolo q̄r eū illustriorez suis tēptationib⁹ reddidit: sz illi ipi q̄ eas viriliter ꝑtulit acquisiuit: nec iudas eterni supplicij immunitate donabit: q̄r ꝓditio eius ad salutē gñis ꝓfecit hūani. Nō eñ ꝓuent⁹ cōsiderandus est operis sed operantis affectus. Quapropter hec debet in nobis diffinitio immobiliter custodiri: ꝙ nulli malum ab alio possit inferri: nisi qui illud ignauia sui cordis ac pusillanimitate cōtraxerit: hanc eandē sententiam beato apostolo vno versiculo cōfirmante. Scimus aūt qñ diligentibus deū omnia cooperant̄ ad bonū. Dicens enim omnia cooperant̄ ad bonum: vniuersa nō solū que ꝓspera: verūetiā que putant̄ aduersa pariter comprehēdit. Per que ⁊ in alio loco idem apl'us se transisse describit: cū dicit. Per arma iusticie que a dextris sunt ⁊ a sinistris: id est per gloriam ⁊ ignobilitatem: per infamiā ⁊ bonaz famam: vt seductores ⁊ veraces: vt tristes: semper aūt gaudentes: vt egentes: multos autem locupletātes ⁊c. Omnia ergo que ꝓspera reputant̄: ⁊ dextre dicunt̄ partis: que sanct⁹ apl'us glorie ⁊ bone fame vocabulo designauit: illa etiā que existimant̄ aduersa: q̄ ꝑ ignobilitatē ⁊ infamiā euidēter expressit: quāq; a sinistris eē describit: efficiunt̄ viro ꝑfecto arma iusticie si illata sibi magnanimiter sustentauerit: ꝙ vz per hec dimicans ⁊ in istis ipsis quib⁹ impugnari putat̄ aduersis tanq̄ armis vtendo eisq; velut arcu ⁊ gladio scutoq; validissimo cōtra illos q̄ hec ingerūt cōmunitus: ꝓfectū sue patientie ac virtutis acquirat: gloriosissimū cōstātie triumphū ex ipsis q̄ letal'r inferunt̄ capiēs hostiū telis: nec ꝓsperis dūtaxat elatus: nec deiectus aduersis: sed itinere plano ac via regia semper incedēs: ab illo trāquillitatis statu nequaq̄ leticia suꝑueniente quasi in dexterā motus: nec ingruētibus aduersis tristiciaq; dñante velut ad leuā rursus impulsus. Pax enim multa diligētibus nomē tuū: ⁊ nō est illis scandalum. De illis vero q̄ per singulos incurrentes casus ꝑ eoꝝ qualitate ac varietate mutant̄: ita d̄r. Stultus aūc sicut luna mutatur. Ut eñ de perfectis ac sapientib⁹ dicit̄. Diligentib⁹ deū omnia cooperant̄ ad bonū: ita de infirmis pronunciat̄ ac stultis. Omnia aduersa viro insipienti: nec eñ prosperis rebus proficit: nec emēdat̄ aduersis. Eiusdē nanq; virtutis est tristicia fortiter tolerare cuius etiā scd̄a moderari: ⁊ eū qui in vno eoꝝ superat̄: neutrū sufferre certissimum est. Facilius tñ quis elidi pōt prosperis ꝙ̄ aduersis. Hec eñ interdū etiā inuitos retinent atq; humiliant: ⁊ compunctione saluberrima vel minus peccare faciūt

Ro. 8.

2. Coꝝ. 6.

Ps. 118.

Eccle. 37.

Roma. 8.

vel emendant: illa vero molibus mentē ac perniciosis extollen tia blandimentis: securos felicitatis sue prouentu: ruina maio re, prosternunt.

¶ De virtute viri perfecti: qui ambidexter figurali ter nuncupatur. Capitulum. x.

Iudi. 3. Isti sunt ergo qui figurat̄r in scripturis sanctis ampho tero dexios: id est ambidextri nūcupant̄: vt ille aoth in libro iudicū fuisse describit̄: qui vtraq; manu vtebat̄ ꝓ dextera. Quā virtutē ita poterimus nos quoq; intellectualiter possidere: si ea q̄ prospera sunt dexteraq; censent̄: ⁊ ea q̄ aduersa sunt ac sinistra dicunt̄: bono rectoq; vsu ad partē fecerimus de xterā pertinere: vt quecūq; fuerint illata: fiant nobis ꝟ3 apl̄um arma iusticie. Duabus nanq; partib⁹ ⁊ (vt ita dixerim manib⁹) interiorē hominē nostrū subsistere peruidemus: nec quisq̄ sctōꝝ carere hac sinistra quā dicimus pōt: sed in hoc virt⁹ perfecta di scernit̄: si vtrāq; in dexterā bene vtendo conuertat. Et vt mani festius hoc qd̄ dicimus possit intelligi: habet vir sanct⁹ dexterā: successus videlicet spiritales: in qua tunc cōsistit: qñ feruēs spū desiderijs ⁊ cōcupiscētijs omnibus dominat̄: qñ ab omni diaboli ca impugnatione securus absq; vllo labore ac difficultate vitia carnis vel respuit vel abscidit: cū sublimat⁹ a terra vniuersa pre sentia atq; terrena. velut inanē fumū vmbrāq; vacuā cōtemplat̄ ⁊ mox transitura contemnit: cū futura per excessum mentis non solū ardētissime cōspicit: verūetiā clarius intuet̄: cū efficacius spiritalib⁹ pascitur theorijs: cum lucidius sibi reserari conspi cit celestia sacramenta: cū orationes purius atq; alacrius emit tit ad dominū: cū ita spūs ardore succensus: ad ea que inuisibi lia sunt ⁊ eterna tota animi alacritate transmigrat: vt nequaq̄ se iam credat in carne cōsistere. Habet similiter ⁊ sinistrā cū tem ptationū turbinibus implicat̄: cū ad desideria carnis incēntiuo rū estib⁹ inflāmat̄: cū ad iracundie feruorē ꝑturbationū igne suc cēditur: cū superbie seu cenodoxie elatione pulsat̄: cum tristicia mortē operāte deprimitur: cū machinis acidie ⁊ impugnatione cōcutit̄: cunq; omni spiritali feruore subtracto: quodā tepore at q; irrationabili merore torpescit: vt nō solū cogitationib⁹ rectis ac feruentib⁹ deserat̄: sed etiā psalmus: oro: lectio: remotio cel le simul horreāt: ⁊ intolerabili quodā tetroq; fastidio vniuersa sordeant instrumēta virtutū: quib⁹ cū pulsat̄ monachus: sini stris partibus se cognoscat vrgeri. Quisquis igit̄ in illis que de xtre partis esse prediximus: minime fuerit subintrante gloria vanitatis elatus: ⁊ in istis q̄ sinistre partis sunt virilr̄ dimicās nulla desperatione cōciderit: ac potius de cōtrarijs arma quedā patientie ad exercitiū virtutis assumpserit: vtraq; manu vtetur pro dextra: ⁊ in vtroq; actu triumphator effectus: tam de sini stro statu q̄ de dextro palmam victorie consequetur. Qualez bea

tum Job legimus meruisse: qui vtiq; per dexteram coronabatur
quando septem filiorum pater opulentus ac diues incedens:
quotidiana pro eorum purificatione sacrificia domino offere- Job.1.
bat: non tam sibi eos q̄ deo susceptos ac familiares cupiēs ex-
hibere: quando ianua eius omni aduenienti patebat: qñ erat pes
claudorum: ⁊ oculus cecorum: qñ de velleribus ouium eius hu
meri calefiebant infirmorū: quando erat orphanoꝝ pater ⁊ vir
viduarum: quando nec in corde quidē suo super inimici sui rui-
na gauisus est. Idēq; rursus per sinistrā partē sublimiore virtu
te de aduersitatibus triumphabat: cum septem filijs vno orba-
tus momēto: nō vt pater acerbo luctu cōficiebat: sed vt verus Ibidem.
dei famulus super creatoris sui voluntate gaudebat: cum ex lo
cuplete pauperrimus: nudus ex diuite: ex valido tepidus: ex in
clyto ⁊ glorioso ignobilis atq; despectus: incorruptā animi for
titudinez retētabat. Cū deniq; omni substantia atq; opibus de
stitutus: sterquilinij erat factus habitator: ⁊ velut quidam cor-
poris sui seuerissimus carnifex: testa radebat saniem profluen-
tē: atq; ex omni parte membrorū glebas vermiū mersis in pfun-
da vulnerū digitis detrahebat. In quibus cunctis in nullā de-
sperando prolapsus est blasphemiā: nec aduersus creatorē suuz
in aliquo murmurauit: quinimmo nequaq̄ tāta temptationum
mole atq; acerbitate conterritus: ipsum quoq; qd ex omni pri-
stina facultate suo corpori superfuerat indumentū quodq; solū
qr ipso vestiebat: a diaboli potuerat vastatione saluari: rescin-
dens atq; abijciens adiecit sup illā quam durissimus predo in
tulerat spontaneam nuditatem. Comā quoq; capitis: que sola
de prioris glorie reliquijs intacta remanserat: vexatori suo pro
iecit abscisam: ⁊ amputans etiam id quod seuiens reliquerat ini
micus: illa celesti aduersus eum voce tripudiat ⁊ insultat. Si
bona suscepimus de manu domini: mala nō sustinebimus? Nu Job.2.
dus egressus sum de vtero matris mee. nudus reuertar illuc.
Domin⁹ dedit dominus abstulit: quomodo domino placuit sic
factum est: sit nomen domini benedictū. Ambidextrū merito di
xerim ⁊ ioseph: qui in prosperis gratior patri: religiosior fratri
bus: acceptior deo: in aduersis causis domino fidelis: carceris
mitissimus vinctis: iniuriarū immemor: beneficus inimicis: in
uidis: ⁊ quātū in ipsis fuit interfectoribus fratrib⁹ nō solū pius
sed etiā munificus inuenit. Hi ergo eorūq; cōsimiles recte: am- αμφο
photerodexioi. i. ambidextri nuncupant: vtraq; eñ manu vtū- τεροδε
tur pro dextra: ⁊ inter hec que apl̄us dinumerat transeuntes pa ξιοι
riter dicūt. Per arma iusticie que a dextris sunt ⁊ a sinistris: p
gloriā ⁊ ignobilitatē per infamiā ⁊ bonā famā ⁊c. De qua dextra
vel sinistra ita salomon ex persona sponse loquitur in cantico 2. Cor. 6.
canticoꝝ. Leua eius sub capite meo: ⁊ dextera eius amplexabi- Cau. 2.
tur me. Quas licet vtrasq; vtiles esse significet: tamen illā sub
capite suo ponit: qr subiacere dñt aduerse partes principalitati

cordis. Ad hoc siquidē tantū vtiles sunt: vt pro tpe nos exer-
ceant ⁊ erudiant ad salutē: ac ꝑfectos ad patientiā reddāt: de-
xterā vero ad cōfouendā se ac ꝑpetuo cōseruādā salutari ample
xu sponsi sibimet coherere: atq; insolubilr ei optat innecti. Eri
mus igitur ambidextri: quando nos quoq; rerꝝ presentiū copia
vel inopia non mutarit: ⁊ nec illa nos ad voluptates noxie re-
missionis impulerit: nec ista ad desperationē attraxerit ⁊ quere
lam: sed similiter deo grates in vtroq; referentes parē fructū de
secundis aduersisq; capiamus: qualē se ille verus ambidexter
philip. iiij. doctor gentiū fuisse consecutū testatur dicens. Ego enim didici
in quibus sum sufficiens esse: scio ⁊ humiliari: scio ⁊ abūdare:
vbiq; ⁊ in oībus institutus sum: ⁊ saturari ⁊ esurire: ⁊ abūdare
⁊ penuriam pati: omnia possum in eo qui in me confortat.

¶ De duplici genere temptationum que triplici mō inferuntur. Capitulum. xj.

Ergo licet dixerimus bipertitā esse tēptationē: id est in
rebus vel prosperis vel aduersis. Sciendum est tñ oēs
hoīes triplici rōne tēptari. Plerūq; ob probationē: nō
nunq̄ ob emendationē: interdū ob merita delictorꝝ. Et ob pro-
bationē quidē: vt beatū abraā vt iob: multosq; sanctorꝝ tribula
tiones innumeras legimus pertulisse: vel illud qđ in deutero-
nomio dicit̄ ad populū ꝑ moysen. Et recordaberis cuncti itine
Deut. viij. ris illius ꝑ qđ adduxit te dñs deus tuus quadraginta annis ꝑ
desertū: vt affligeret te atq; temptaret: ⁊ nota fierent que in tuo
animo versabant̄: vtrum custodires mandata illius an nō. Et
illud qđ in Ps. dicitur. Probaui te apud aquā cōtradictionis.
Ps. lxxx. Ad Job quoq;. An putasme tibi aliter locutū: q̄ vt appareres
iustus? Ob emendationē vero cum iustos suos pro paruis qui
busdā leuibusq; peccatis: seu pro elatione sue puritatis humi-
lians diuersis tēptationibus tradit: vt omnē sordē cogitationū
⁊ vt verbis prophete dicā. Scoriā quā in occultis eorꝝ ꝑuidet
Esa. j. esse cōcretā excoquēs in presenti: velut aurū purū futuro trans
mittat examini: nihil in eis residere ꝑmittens qđ scrutās: post
hec iudicij ignis penali cruciatu expurgatur⁹ inueniat: ꝯz illđ
Ps. xxxiij. Multe tribulationes iustorꝝ. Et. Fili noli negligere disciplinā
Heb. xij. dñi: neq; fatigeris dū ab eo increparis. Que em̄ diligit dñs cor
ripit: flagellat aūt oēm filiū quē recipit. Quis em̄ est filius quē
Ibidem. non corripit pater. Quod si extra disciplinā estis: cui⁹ ꝑticipes
facti sunt oēs: ergo adulterini ⁊ non filij estis. Et in Apo. Ego
Apoc. iij. quos amo arguo ⁊ castigo. Ad quos ēt sub figura hierl'm ex ꝑso
na dei ꝑ hieremiā sermo dirigit̄. Faciā em̄ ꝯsummationē in om
Hiere. xxx: nibus gentib⁹ in quib⁹ dispersi te: te aūt nō faciā in consumma
tionē: sed castigabo te in iudicio: vt nō tibi videaris innoxius.
Pro qua salutari emendatione orat dauid dicens. Proba me
Ps. lij. domine ⁊ tēpta me: vre renes meos ⁊ cor meum. Esaias quoq;

vtilitatē huius temptationis intelligens. Corripe inquit nos Hiere.x.
dñe: verūtñ in iudicio ⁊ nō in furore tuo. Et iterꝝ. Cōfitebor tibi Esa.xij.
dñe qm̄ iratus es mihi: cōuersus est furor tuus ⁊ cōsolat⁹ es me
Pro merito aūt pctōꝝ plaga tēptationis infert̄: vt ibi plagas
ppl'o israeli immissuꝝ se dñs cōminat̄: dicēs. Dētes bestiaꝝ im Deut.xxxij
mittā in eos cū furore trahētiū sup terrā: ⁊ frustra pcussi filios
vr̄os disciplinā non recepistis. In psalmis q̄. Multa flagella Ps.xxxj.
pctōꝝ. Et in euāgelio. Ecce sanus fact⁹ es: iā noli peccare ne de Job.v.
teri⁹ tibi aliq̄d cōtingat. Inuenim⁹ sane ⁊ quartā rōnē: q̄ ob ma
nifestādā solūmō gl'iam ⁊ opa dei inferri quibusdā aliq̄s passio
nes: scripturaꝝ auctoritate cognoscim⁹: s̄m illud euange. Neq̄ Job.ix.
hic peccauit neq̄ parētes ei⁹: sz vt manifestent̄ opa dei in ipso.
Et iterꝝ. Infirmitas hec nō est ad mortē sz pro gl'ia dei: vt glorifi Eiusdē.xj.
cet̄ fili⁹ dei p ipsam. Sunt aūt ⁊ alia vltionū gn̄a: q̄b⁹ nōnulli
qui malicie supgressi sunt cumulū pcutiunt̄ ad pn̄s: vt dathā ⁊
abiron siue chore legim⁹ fuisse dānatos: ⁊ vel maxīe illos de q̄
bus apl'us dicit. Propter qd̄ tradidit illos deus in passiones Roma.j.
ignominie: ⁊ in reprobū sensum: qd̄ ēt ceteris penis graui⁹ iudi
cādū est. De ipsis nāq̄ psalmista. In laborib⁹ inquit hoīum nō Ps.lxxij.
sunt: ⁊ cū hoībus non flagellabunt̄. Non enim merētur salutari
visitatione dñi: nec tpalibus plagis consequi medicinā: qui de
sperantes semetipsos tradiderunt impudicicie: in operationez
omnis erroris: in immundiciam: quiq̄ obduratione cordis: ⁊
vsu ac frequentia delinquendi purgationē breuissimi huius eui
⁊ vltionem vite presentis excedunt. Quibus per prophetā ser
mo diuinus exprobrat. Subuerti vos sicut subuertit deus so Amos.iiij.
domā ⁊ gomorrā: ⁊ facti estis sicut torris raptus de incēdio: ⁊
nec sic redistis ad me: dicit dominus. Et hieremꝫ. Interfeci ⁊ per Here.xv.
didi populum meū ⁊ tamen a vijs suis non sunt reuersi. Et ite Eiusdē.v.
rum. Percussisti eos ⁊ nō doluerunt attriuisti eos ⁊ renuerunt
accipere disciplinā: indurauerūt facies suas super petrā: nolue
runt reuerti. Erga quoꝝ curationem oēm tpis istius medicinaz
vidēs propheta incassum fuisse cōsumptā: desperās quodāmō
iam de eoꝝ salute: pclamat. Defecit sufflatoriū in igne: frustra Eiusdē.vj.
conffauit cōffator: malicie em̄ vr̄e nō sunt cōsumpte: argentum
reprobū vocate eos: qr dñs proiecit illos. Hanc salutarez ignis
purgationē circa eos q̄ predurati sunt sceleribus suis inaniter
se dñs adhibuisse sub persona hierl'm cōcrete profunda rubigi
ne pctōꝝ ita cōqueritur. Pone inquiēs ollā eneā super prunas Ezech.xlij.
vacuam vt incalescat: ⁊ liquefiat es eius: ⁊ confletur in medio
eius inquinamentum eius: multo labore sudatum est: ⁊ non ex
iuit de ea nimia rubigo eius neq̄ per ignē immundicia tua exe
crabilis: quia mundare te volui: ⁊ non es mundata a sordibus
tuis. Quamobrem vt peritissimus medicus expēsis omnibus
salutaribus curis: nec vllum iam remedij genus quod infirmi
tati eorum possit aptari dominus superesse conspiciens: quodā

modo iniquitatuz magnitudine superatur: ac discedere ab illa
clementi sua castigatione compellitur: itaq; ei denunciat dicēs.
Ezech. xvi. Jam non irascar tibi: ⁊ zelus meus recessit a te. De aliis vero
quorum non perdurauit cor frequentia peccatorum: nec illa se-
uerissima (⁊ vt ita dixerim) caustica ignis indigent medicina:
sed eruditio salutaris verbi sufficit ad salutem: dicitur: emēda-
bo eos in auditu tribulationis sue. Non ignoramus alias quo-
q; animaduersiones siue vltionū causas, que inferūtur his qui
grauissime deliquerunt. non ad expiāda eorum crimina: nec ad
abolenda merita peccatorum: sed ad emendationem metūq; vi
uentium: que euidenter in hieroboā filium nabath baasa quoq;
filium achia ⁊ achab atq; iezabel illata cognoscimus: ita pro-
iiij. Re. xxi nunciante diuina censura. Ecce: ego inducaz super te malum ⁊
demetam posteriora tua: ⁊ interficiam de achab mingentem ad
parietem: ⁊ clausum ⁊ nouissimū in israel: ⁊ dabo domum tuaz
sicut domuz hieroboam filij nabath: ⁊ sicut domum baasa filij
achia: quia egisti vt me ad iracundiam prouocares: ⁊ peccare
fecisti israel: canes etiam comedent iezabel in agro iezrahel: si
mortuus fuerit achab in ciuitate: comedēt eū canes: si aūt mor
tuus fuerit in agro: comedent eū volucres celi. Et illud qd̄ pro
iij. Re. xiij. ingenti comminatione denunciat. Non infertur cadauer tuum
in sepulchrū patrū tuoꝝ: non quo vel illius tam prophana cō-
menta qui vitulos aureos ad perpetuaz preuaricationē plebis
impiamq; a domino separationē primus instituit: vel illoꝝ tā
innumera tanq; nefaria sacrilegiorum crimina hec excoque-
re breuis ac momentanea pena sufficeret: sed vt ceteris quoq;
qui futura vel negligētes vel penitus non credentes: considera
tione tantummodo presentium frangebantur: terror istaꝝ quas
metuebant vltionū incuteretur exemplo: nec apud illā summi
nominis maiestatē esse humanarum rerū ⁊ quotidiane dispen-
sationis incuriā: documento huius seueritatis agnoscerent: ac
retributorē deum cunctoꝝ actu[illegible]er hec que grauissime formi
dabant: manifestius peruiderent. Inuenimus sane etiā leuiori
bus culpis nonnullos eandem mortis ad presens excepisse sen
tentiam: qua sunt ⁊ illi puniti quos prediximus extitisse sacri-
lege preuaricationis auctores: vt factum est in illo qui sabbato
ligna collegerat: vel in anania ⁊ saphira qui parum quidem de
substantia sua infidelitatis errore seruauerant: non q̄ equalia
fuerint pondera peccatorum: sed quia reperti noue trāsgressio-
nis presumptores: debuerunt prebere ceteris quemadmodum
peccati: ita etiam pene ac terroris exemplum: vt quisquis eadē
deinceps affectare temptasset: nosset sibi ꝑm eandem formam
qua illi damnati sunt: etiā si in presenti supplicium differatur:
in futuri iudicij examinatione reddendum. Et qr videmur ex-
cessum quendam dum genera temptationum vel vltionum per
currere volumus a ꝓposita narratione fecisse: qua dicebamus

virum perfectum in vtraq; temptatione manere semper immobilem: ad eandem nunc iterum reuertamur.

¶ Quō vir iustus non cere sed adamantino signatorio debeat esse consimilis. Capitulum.xij.

Itaq; mens viri iusti non dz esse similis cere vel alterius cuiusq̄ materie mollioris: q̄ semp̄ characteri signātium cedens: p̄ eius forma atq; imagine figurat̄: quāq; in se tandiu retinet: donec alio rursus sup̄ impresso signaculo reformet̄: atq; ita fiet vt nunq̄ in sua qualitate p̄sistēs: ad formā eoꝝ q̄ imprimunt̄ sp̄ conuertat̄ ac trāseat: quin potius dz velut quoddā esse adamātinū signatoriū vt inuiolabilem mens nr̄a figurā sui sp̄ custodiēs characteris: vniuersa que incurrerint sibi ad qualitatem sui status signet atq; trāsformet: ipsa vero insigniri nullis incursibus possit.

¶ Interrogatio si possit mens in vna atq; eadē qualitate iugiter durare. Capitulum.xiij.

Ermanus. Potest ne mens nostra vnū statū iugiter retinere: ⁊ in eadem semper qualitate persistere?

¶ Responsio ad interrogātis propositionē. C.xiiij.

Heodorus. Necesse est vt s̄m apl̄m: aut renouatus quis spiritu mentis sue p̄ singulos dies p̄ficiat ad ea: se q̄ in ante sunt sp̄ extēdēs: aut si neglexerit: cōsequēs est vt retro redeat atq; in deterius relabat̄. Et idcirco nullo modo mēs poterit in vna atq; eadē qualitate durare. velut si q̄s cōtra aq̄s fluminis violēti nauē subigere remoꝝ impulsione conet̄: necesse est eū aut virtute brachioꝝ torrētis aluei impetū desecātē ad superiora cōdescendere: aut remissis manibus ad preceps prono amne reuocari. Quapropter istud erit euidēs nostri indiciū detrimenti: si intellexerimus nos nihil ampliꝰ acquisisse: nec dubitemus retrorsum nos omnimodis reuocatos q̄ die nō senserimus ad superiora progressos: q̄r vt dixi nec in eodē statu mens hominis pōt iugiter permanere: nec in hac carne consistens ita virtutū apicē possidebit quisq; ille sctōrum vt immobilis perseueret. Necesse est enim aut aliquid adijci illis sp̄ aut minui: nullaq; in omni creatura talis poterit esse perfectio que mutabilitatis non subiaceat passioni: s̄m illud quod in libro beati iob legitur. Quid est hō vt immaculatus sit ⁊ iustus appareat natꝰ de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis: ⁊ celi non sunt mūdi in cōspectu eiꝰ. Solū nāq; deū immutabilem cōfitemur quem tantummodo sancti illius prophete ita compellat oratio. Tu autē idem ipse es. Et ipse de se. Ego sum inquit deꝰ ⁊ non mutor: q̄ scilicet ip̄e sit solus naturaliter semper bonus: semper plenus sp̄q; perfectus: cui nihil nec adijci possit aliq̄n

Ephe.iiij.

Job.xv.

Ps.cj.

Mala.iij.

nec minui. Ideoq; debemus ad virtutū studia irremissa cura ac sollicitudine nosmetipsos semp extēdere: ipsisq; nos iugiter exercitijs occupare: ne cessante pfectu cōfestim diminutio subsequat. Ut em̄ diximus: in vno mēs eodēq; statu manere nō preualet. i. vt nec augmēta virtutū capiat: nec detrimēta sustineat. Nō acquisisse em̄ eius minuisse est: qz desinens proficiēdi appetitus non aberit a periculo recedendi.

¶ Qd detrimentū sit discedētis e cella. Capitulū. xv.

Ideoq; iugis celle commoratio retētanda est. Totiens em̄ etiā reuersus q̄s velut nouus in ea: ⁊ incipiens habitator titubabit atq; turbabit: quotiēs ab eadē fuerit euagatus. Illā nāq; quā in cella residens acquisierat animi intentionē si fuerit relaxata: recuperare rursus nō sine labore poterit ac dolore: ⁊ p hoc reductus retro nō de amisso cogitabit pfectu quē supadijcere potuit si e cella nō fuisset excursus: sed gaudebit potius si illū statū de quo recidit semetipsum senserit recepisse. Nam sicut amissum ac preteritū tempus vlterius reuocari non potest: ita ne illa quidem que perierunt possunt emolumenta restitui. Quantūlibet enim post hec animi intētio fuerit operata: instantis diei pfectus ⁊ pñtis tpis questus est non lucri semel perditi reparatio.

¶ De mutabilitate etiā supernarum celestiumq; virtutum. Capitulum. xvj.

Mutabilitati aūt etiā supnas ptātes vt diximus subiacere: declarant illi qui de eoꝝ numero corrupte voluntatis vicio corruerunt. Uñ neq; illi immutabilis nature esse putādi sunt q̄ in illa q̄ creati sunt beatitudine pseuerāt: eo q̄ in cōtrariā ptez nō fuerint similiter deprauati. Aliud nāq; est immutabilis nature esse: aliud virtutis industria boniq; custodia per immutabilis dei gratiā nō mutari. Quicquid enim per diligentiā vel acquiritur vel tenetur: pōt etiam per negligentiā deperire. Idoq; dicitur. Ne beatifices hominem ante exitum suum: q̄ videlicet adhuc in colluctatione quis ⁊ (vt ita dixeriz) schemate cōstitutus: q̄uis vincere soleat: ac frequētes palmas victorie cōsequatur: non pōt tñ a metu ac suspitione incerti pnentus esse securus. Et idcirco deus solus immutabilis vel bonus dicitur: qui bonitatem non industrie studio sed naturaliter possidēs: non pōt aliud quid esse q̄ bonus. Nulla igitur virtus potest immobiliter ab hoīe possideri: sed vt parta iugiter teneat necesse est eam semper illa que acquisita est sedulitate atq; industria custodiri.

Eccle. ii.

¶ Qd nemo ruina subitanea collabat. Capitulū. xvij.

Lapsus vero, quispiã nequaq̃ subitanea ruina, corruisse credendus est: sed aut praue institutionis deceptus ex ordio: aut: ꝑ longã mẽtis incuriã paulatiz virtute animi decedẽte: ⁊ per hoc sensim vitijs increscentibus casu miserabili cõcidisse. Aũ cõtritionẽ eñ precedit iniuria: ⁊ ante ruinam mala cogitatio: quẽadmodũ domus nũq̃ subitaneo ad ruinam ꝓcumbit impulsu: nisi aut antiquo vitio fundamẽti: aut longa inhabitantiũ desidia stillicidijs primũ paruissimis penetrantibus corrupta sensim fuerint munimenta tectoꝝ: q̃bus ꝑ vetustã negligentiã in maiorẽ modũ patefactis atq̃ collapsis: riuatim post hec influet pluuiarũ imbriumq̃ tẽpestas. In pigritijs enim humiliabitur cõtignatio: ⁊ in segnicie manuũ stillabit domus. Qđ aĩe spiritaliter euenire idẽ salomõ alijs verbis ita designat. Stillicidia inquiens eijciunt hoĩem in die hyemali de domo sua. Eleganter ergo mẽtis incuriã domati cõpauit tectoq̃ neglecto: ꝑ quã primo q̃dẽ velut minutissima quedã penetrant ad aĩam stillicidia passionũ: que si velut parua ac leuia negligãtur: corrũpũt tigna virtutũ: ⁊ post hoc influũt imbre largissimo vitiorũ: ꝑ quẽ in die hyemali. i. in tpe tẽptationis: ingruẽte impugnatione diaboli: expelletur mẽs de habitatione virtutũ in qua scz aliqñ circũspectã diligẽtiã retinẽs velut in domo ꝓprie possessionis requieuerat. His itaq̃ cõptis infinitã spiritalis cibi ꝑcepimus voluptatẽ ita vt ex hac collatione maiore animi gaudio repleremur: q̃ ante tristicia sup nece sctõꝝ fueram⁹ affecti. Nõ solũ eñ de quibus hesitabamus edocti sumus: verũetiã illa q̃ ꝓ tenuitate sensus nostri minus inquirere noueram⁹: sub illius questionis interrogatione cognouimus. Eccs. x.

¶ Explicit collatio abbatis Theodori.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis prime abbatis Sereni de aĩe mobilitate ⁊ spiritalib⁹ neq̃tijs

Ca. j. De castitate abbatis. Sereni.
ij Interrogatio predicti senis super statu cogitationũ nostrarum.
iij Responsio nostra sup anime mobilitate.
iiij Disputatio senis de statu aĩe ac virtute eius.
v De perfectione aĩe ad similitudinẽ euangelici centurionis assumpte.
vj De perseuerantia erga cogitationum custodiam.
vij Interrogatio de mobilitate anime: ⁊ impugnatione enquitiarum celestium.
viij Respõsio sup adiutorio dei: ⁊ liberi arbitrij potestate.
ix Interrogatio sup aĩe ac demonũ coniunctione.
x Responsio in quẽ modum spiritus immundi humanis mentibus copulantur.
xj Obiectio vtrum possint spiritus immũdi eoꝝ quos sup

plenerint animabus inseri vel vniri.
xij Rñsio quēadmodū energuminis immūdi spūs dñentur.
xiij Qd spūs spiritui penetrabilis esse nō possit: sed incorporeo soli deo.
xiiij Obiectio qua demones credi debeāt cogitationes hominum peruidere.
xv Responsio quid possint demones in cogitationibus hominū quidve non possint.
xvj Similitudo qua spūs immūdi cogitationes hominum doceantur agnoscere.
xvij De eo q̄ nō singuli quiq̄ demōes: vniuersas hominibus ingerant passiones.
xviij Interrogatio an inter demones impugnationis ordo ac vicissitudinis disciplina seruetur.
xix Rñsio in quē modū cōcio demonū sup̄ vicissitudinis impugnatione subsistat.
xx De eo q̄ nō sint vnius fortitudinis cōtrarie potestates: nec temptandi facultas in eorū sit arbitrio collocata.
xxj De eo q̄ demones cū hominibus nō sine suo labore confligant.
xxij De eo q̄ non sit potestas nocendi in arbitrio demonum collocata.
xxiij De imminuta demonum potestate.
xxiiij Qua rōne demones sibi in eorū corpora quos arrepturi sunt: aditum parent.
xxv De eo q̄ miserabiliores sint hi qui vicijs q̄ q̄ ipsis demonibus possidentur.
xxvj De nece ꝓphete seducti ꝛ infirmitate abbatis pauli quā pro sua emundatione promeruit.
xxvij De temptatione abbatis moysi.
xxviij De eo q̄ sperni non debeant hi qui spiritibus traduntur immundis.
xxix Obiectio cur hi qui spiritibus vexantur immundis: a communione dñica separantur.
xxx Responsio super proposita questione.
xxxj De eo q̄ miseri sint hi qui subdi temporalibus istis temptationibus non merentur.
xxxij De diuersitate studiorum ac voluntatum que in aeris potestatibus exercentur.
xxxiij Interrogatio vnde differentia nequitiarū celestiū tanta processerit.
xxxiiij Dilatio super absolutione proposite questionis.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio p̄ma abbatis Sereni de aīe mobilitate ⁊ spiritalibus nequitijs.

¶ De castitate abbatis Sereni. Capitulum. j.

SUmme sanctatis ⁊ cōtinentie virum: nominisq; sui speculū abbatē Serenum quē singulari sumus veneratione pre ceteris ammirati: studiosorū mentib⁹ insinuare cupiētes: aliter arbitramur desideriū nr̄m nos explere nō posse: q̄ si collationes ei⁹ nostris libellis temptauerimus inserere. Cui supra oēs virtutes que nō solū in eius actu vel moribus: sed etiā in ipso vultu ꝑ dei gratiā refulgebant: ita est peculiari bn̄ficio donū castitatis infusum: vt etiā se ne ipsis q̄dē naturalib⁹ incentiuis inquietari vel in sopore sentiret. Ad quā tn̄ carnis p̄cipuam puritatē quēadmodū gr̄a dei amminiculante ꝑuenerit: qm̄ supra cōditione nature videt̄ esse hūane: necessariū reor p̄mitus explicare.

¶ Interrogatio predicti senis super statu cogitationum nostrarum. Capitulum. ij.

Hic igitur ꝑ interna cordis atq; anime castitate nocturnis diurnisq; precibus: ieiunijs quoq; ac vigilijs infatigabiliter insistens: cum vidisset orationum suarum obtinuisse se vota: cunctosq; estus in corde suo concupiscentie carnalis extinctos: velut suauissimo gustu puritatis accensus: in maiorē sitim zelo castitatis exarsit: ⁊ intētioribus cepit ieiunijs atq; obsecrationibus incubare: vt mortificatio passionis huius q̄ interiori homini suo: dono dei fuerat attributa: ad exterioris hominis etiā puritatē eatenus ꝑueniret: vt ne ipse quidem vel illo simplici ac naturali motu: qui etiā in paruulis atq; lactentibus excitatur: vlterius pulsaretur: indepti scilicet muneris experimento quod se nouerat non laborū merito sed dei gratia consecutum: ardentius animatus: ad hoc quoq; similiter obtinendū credens multo facilius hos stimulos carnis radicitus deum posse conuellere: quos etiā humane artis industria nonnunq̄ solet quibusdam poculis vel medicamentis seu ferri sectione detrahere: quādoquidē illam spiritus puritatē que sublimior est: quamq; impossibile est humano labore vel studio comprehendi: suo munere contulisset. Cūq; petitioni cepte supplicatiōe iugi ac lachrymis indefessus insisteret: aduentēs ad eū angel⁹ in visione nocturna: eiusq; velut aperiēs vterꝝ: quādam ignitā carnis strumā de ei⁹ visceribꝰ euellens ac ꝓijciens suisq; oīa vt fuerant locis intestina restituēs: ecce inq̄t incētiua carnis tue abscisa sūt: ⁊ obtinuisse te noueris hodierna die ꝑpetuā corꝑis puritatē quā fideliter poposcisti. Hec de gr̄a dei q̄ mēora

to viro peculiariter attributa est: breuiter dixisse sufficiat. Cete rum de illis virtutibus quas cum reliq̃s summis viris cõiter possidebat: aliquid cõmemorari superfluũ puto ne specialis super noĩe huiꝰ ista narratio alijs demere videatur id qđ de ipso singulariter p̃dicatũ fuerit. Hunc igit̃ summo desiderio collationis eius atq̃ institutionis accẽsi: diebus quadragesime videre curauimus. Qui cum a nobis de qualitate cogitationuz nostraruz ⁊ interioris hoĩs statu: trãquillissima cõpellatione quesisset vel quid nobis ad eius puritatem tanti tp̃is eremi habitatio cõtulisset: his eũ querimonijs adorsi sumus.

¶ Responsio nostra sup̃ aĩe mobilitate. Capitulũ. iij.

Supputatio temporũ ac solitudinis habitatio: cuius cõtemplatione conijcis interioris hominis perfectionem nos consequi debuisse: hoc solũmõ contulit nobis vt disceremus quid necesse nequeamus: non tñ fecit esse qđ eẽ cõtendimus: nec tñ aut desiderare puritatis fixã stabilitatẽ aut robur aliqđ firmitatis nos hac scĩa nouimus assecutos: sed tm̃mõ cõfusionis aut pudoris augmẽta. Etenim cum omnium disciplinarum meditatio ad hoc quotidianis studijs exerceatur atq̃ ꝓficiat: vt a trepidis rudimentis ad peritiam certaz stabilemq̃ ꝑueniens. incipiat nosse que p̃mitus vel ambigue nouerat vel penitus ignorabat: ⁊ firmo (vt ita dixerim) gradu discipline q̃litate procedens: perfecte in ea ac sine vlla iam difficultate versetur: econtrario me in huius puritatis studio laborantem id solummodo ꝓfecisse reperio vt sciã quid esse non possim: nõ tñ apprehendere valeã qđ me esse debere cognoui: ex quo nihil mihi aliud sentio q̃ laborẽ tantũ cordis cõtritione cõferri. Uideo nãq̃ me hac obseruantia nihil acquirere nisi dolorẽ inutilem. vt nunq̃ scilicet desit materia lachrymarũ: nec tñ eẽ desinã qđ esse nõ debeo. Et idcirco q̃d ꝓfuit didicisse qđ summum est: si cognitũ nequeat app̃hendi. Nã cũ directionem cordis ad destinatam contemplationẽ ꝑtẽdere senserimꝰ: insensibiliter mẽs inde reuoluta: ad priores euagationes impetu vehementiori ꝓlabit̃: ⁊ ita q̃tidianis distẽtionibꝰ occupata: innumeris captiuitatibꝰ incessanter abducit̃: vt ꝓpemodũ iam desperet̃ a nobis desiderata correctio: ⁊ sup̃flua hec obseruatio videatur. Siquidẽ ꝑ momẽta singula lubricis discursibus animus euagat̃: cũ ad timorem dei vel ad contemplationẽ reducitur spiritalem: ⁊ priusq̃ firmetur in ea rursus fugacius euanescit. Cunq̃ eum velut exp̃gefacti dep̃henderimꝰ ab intẽtione ꝓposita deuiasse: atq̃ ad illã theoriã vñ discesserat reducẽtes voluerimꝰ eũ tenacissima cordis intentione velut quibusdã vinculis obligare: in ipso conatu nostro ocius q̃ anguilla de recessibus mentis eleuabitur: ita vt hac intentione mentis laborem solummodo non profectum nos arbitremur aliquem esse consecutos. Ob quam rem quoti-

dianis hmōi obseruationibus estuātes: nec tñ ex ipsis aliquod nr̄o cordi stabilitatis robur accessisse cernētes: ad hāc opinonē trāsducimur: vt nō nr̄o iā sed nature vitio has aīe ꝑuagationes hūano generi inesse credamus.

¶ Disputatio senis de statu aīe ac virtute eius. Capitulum. iiij.

Serenus. Periculose presumptionis est necdū reb⁹ recte discursis nec certa rōne collecta de natura cuiuslibꝫ rei ꝑ propere definire ac de fragilitatis sue cōsideratione capere coniecturā: nō de statu ⁊ q̄litate ipsius discipline: vel de aliorū expientia ꝓferre sniam. Nec em̄ si q̄s ignar⁹ natādi: sciēs pond⁹ corporis sui ferri aquaꝝ leuitate ac liquore nō posse: experiētia sue voluerit imperitie definire: neminē penit⁹ posse liquidis elementis solida carne circūdatū sustineri: idcirco vera ei⁹ opinio iudicāda est quā ꝑm expientiā suā visus est ꝓtulisse: cum hoc nō solū eē impossibile sed etiā ꝑfacile ab alijs fieri rōe certissima ⁊ oc̄loꝝ fide nō dubia cōprobet. noos: id est mēs semꝑ mobilis ⁊ multū mobilis definit. Vñ etiā in sapia q̄ dr̄ salomōis scriptuꝫ est terrenū habitaculū aggrauat mētē multa cogitātē. Hec igit ꝓ cōditiōe nature nūq̄ potest ociosa cōsistere: sꝫ necesse est eā nisi ꝓuisum habuerit vbi suos exerceat mot⁹ ⁊ in q̄b⁹ iugiter occupet: ꝓpria mobilitate discurrere: ⁊ ꝑ oīa volitare donec longo exercitio vsuq̄ assuefacta diuturno: quo nos incassuꝫ dicitis laborare: expiat ⁊ discat q̄s memorie sue materias debeat ꝑꝑare erga q̄s circūagat indefessos volat⁹ ⁊ īmorādi robur acq̄rat: ⁊ ita ꝑualeat aduersus inimici suggestiones q̄bus detrahebat extrudere: atq̄ in illo quē desiderat statu ⁊ q̄litate durare. Nō ergo hāc euagationē cordis nr̄i vel nature hūane vel deo creatori ei⁹ debemus ascribere. Vera est em̄ scripture snia: qꝛ dn̄s hoīem fecit rectū: ipsi q̄sierūt cogitationes multas. A nobis ergo earū q̄litas pēdet: qꝛ cogitatio bona inq̄t sciētib⁹ eā appropinquat: vir aūt prudēs inueniet eā. Quicq̄d em̄ inueniri pōt: nr̄e prudētie industrieq̄ subiectū ē. Si nō fuerit inuētū sine dubio nr̄e desidie vel imprudētie nō nature vitio reputādū est. Cui sensui psalmista q̄ cōgruit dicēs. Btūs vir cuius est auxiliū abs te dn̄e: ascensiones in corde suo disposuit. Videtis ergo in nr̄a dicione cōsistere: vt sine ascensus. i. pertingentes ad deū cogitationes: sine descēsus ad terrena scꝫ ⁊ carnalia corruētes in nostris cordibus disponamus. Que si non in nostra potestate consisterēt nec phariseos domin⁹ increpasset. Quid cogitatis mala in cordibus vr̄is. Nec per prophetam precipisset dicens. Auferte malum cogitationum vestrarū ab oculis meis. Et vsquequo morabuntur in te cogitationes noxie. Nec in die iudicij earum qualitas quemadmodum operum exigeretur a nobis: ita per esaiam domino cōminante. Ecce ego inquit venio vt congregem opera

Sap. 6.

Eccle. 7.

Ps. lxxxiij

mat. 9.

Esa. 1.

Esa. 66.

ꝛ cogitationes eorum cum omnibus gentibus ꝛ linguis. Sed nec condemnari quidē earū testimonio vel defendi in illo terribili atq; metuendo examine: ꝟm btī apl̄i sniam mereremur: ita dicentis. Inter se inuicē cogitationib⁹ accusantib⁹ aut ēt defendētib⁹ in die qua iudicabit de⁹ occulta hoīm ꝟm euangeliū meū.

Ro.2.

¶ De perfectione anime ad similitudinem euāgelici centurionis assumpte. Capitulum.v.

b Uius ergo ꝑfecte mētis figura ꝑ illū euāgelicū centurionem pulcherrime designat: cuius virt⁹ atq; cōstātia: qua non quibuslibet ingruētibus cogitationibus abducebatur: sed pro suo iudicio vel admittebat bonas vel cōtrarias absq; vlla difficultate pellebat: hac ꝑspicua significatiōe descripta est. Nā ꝛ ego hō suz sub ptāte constitut⁹ hn̄s sub me milites: ꝛ dico huic vade ꝛ vadit: ꝛ alio venit ꝛ venit: ꝛ seruo meo fac hoc ꝛ facit. Sic igit̄ nos quoq; viriliter aduersus ꝑturbationes ꝛ vitia dimicātes: poterim⁹ ea dicioni nostre discretionisq; subijcere: ac militantes in carne nostra extinguere passiones: vel instabilez cogitationū nostraꝝ cohortē rōnis impio subiugare: ac dn̄ice crucis salutari vexillo dirissimas aduersariarū. ptātum turbas a terminis nostri pectoris ꝓpulsare: si ꝑ tantoꝝ meritis triūphorū ad spiritalis huius centurionis ordinē ꝓuehimur: quem in Exodo q̄z ꝑ moysen mystice legimus designatum Constitue tibi tribunos ꝛ centuriones: ꝛ q̄nquagenarios ꝛ decanos. Et ita nos q̄z dignitatis huius apice sublimati habem⁹ hāc imperandi potestatē atq; virtutē: qua nō quibus nolumus cogitationibus abducamur: sed his quibus spiritaliter delectamur immorari vel inherere possimus: malis quidem suggestionibus impantes: abite: ꝛ ibunt: bonis vero dicemus: venite ꝛ venient. Seruo quoq; nr̄o. i. corpori ea que castitatis vel continentie sunt similiter iniungemus: ꝛ sine vlla contradictione deseruiet: non iam suscitans nobis aduersus spiritum concupiscentie stimulos: sed oēm exhibens spiritui famulatū. Huius centurionis qualia arma sint vel ad que preliorum exercitia preparentur: audi beatum apostolum predicantem. Arma inq̄t militie nostre nō carnalia sunt sed spiritalia. Dixit qualia sint id est non carnalia nec infirma: sed spiritalia ꝛ potētia deo. Deinde ad quos sint exercenda conflictus consequenter insinuat. Ad destructionem munitionum cogitationes purgantes: ꝛ omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam dei: ꝛ captiuantes omnem intellectum in obedientiam christi preparati vlcisci omnē inobedientiam cum impleta fuerit primū vestra obedientia. Que omnia singillatim percurrere sicut necessarium ita etiā alterius temporis est. Amorum tantum modo volo vobis genera ꝓprietatesq; patefacere: quibus nos quoq; si volumus bella domini preliari: ꝛ inter centuriones euāgelicos

matthe.8.

Exodi.18.

2.cor.10.

Ibidem.

militare: accincti iugiter debemus incedere. Sumite inquit scu- Ephe. 6.
tum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extingue
re. Ergo fides est que excipiens ardentissima libidinū tela: me
tu futuri iudicij ⁊ celestis regni credulitate mortificat. Et lori-
cā inquit charitatis. Ipsa nempe est que vitalia pectoris nostri
circūdans atq; cōmuniēs: letalib⁹ perturbationū obiecta vulne
ribus cōtrarios retundit ictus: nec ad interiorē hominē nostrū
iacula diaboli penetrare ꝑmittit. Omnia eñ: suffert: omnia pa- 1. cor. 13.
titur: omnia sustinet. Et galeam spem salutis. Galea capitis
est munimen. Quia ergo caput nr̄m est christ⁹: debemus istud
semper spe futurorum bonorum velut inexpugnabili galea in
cunctis temptationib⁹ ac persecutionib⁹ communire. ⁊ princi
paliter fidem eius illesam atq; integram custodire. Alijs enim
membris trūcatū quēpiā licet debilē: possibile tamen est vtcun-
q; superesse. Sine capite vero nemini vel brevis vite spacium
prorogatur. Et gladium spiritus quod est verbum dei. Penetra- Ephe. 6.
bilius nāq̄ est omni gladio ancipiti ⁊ pertingens vsq; ad diui-
sionē aīe ac spiritus compagum quoq; ⁊ medullarum: ⁊ discre
tor cogitationum ⁊ intentionum cordis: diuidens scilicet ⁊ ab
scidens quicquid in nobis carnale terrenumve reppererit. Qui
bus armis quisq; fuerit cōmunitus: ab hostium telis ac depo-
pulatione defensus: nō vt captiuus ac subditus ad hostilē cogi
tationum terram constrictus depredantium vinculis abducit:
nec audiet per prophetam. Quare inueteratus es in terra alie- baruch. 3.
na: sed quasi triumphator ac victor in illa quam voluerit cogi
tationum regione consistet. Vis etiam ipsum robur ac fortitu-
dinē cēturionis huius q̄bus hec arma que p̄diximus nō carna
lia sed potētia deo gestat agnoscere: audi ipsum regem viros for
tes ad spiritalem militiam congregantem: quomodo dilectos si
gnet ac probet: Infirmus inquit dicat. quia fortis sum ego: Iohel. 3.
⁊ qui patiēs est sit pugnator. Videtis bella domini preliari: ni
si patientes infirmosq; non posse. Illa proculdubio infirmita-
te qua fundatus ille noster euangelicus centurio cum fiducia
loquebatur. Cum enim infirmor tunc potens sum. Et iterum. 2. Cor. 12.
Virtus autem in infirmitate perficitur. De qua infirmitate vn⁹ Ibidem
ꝓphetarū Et erit qui infirmatur inter eos sicut dom⁹ dauid. Pa Zach. 12.
tiens etiam hec bella preliabitur. Nempe illa patientia de qua Hebre. 10.
dicitur. Patientia vobis necessaria est: vt voluntatem dei fa-
cientes recipiatis remunerationem.

¶ De perseuerantia erga cogitationum custodiam. Capitulum. vj.

Debere tñ ac posse nos deo coherere: ⁊ exꝑientia ꝓpria de
prehēdim⁹ si mortificatas volūtates ac desideria mundi
huius habeamus abscisa: ⁊ illorum auctoritate docebi-
mur: qui domino colloquentes fiducialiter dicunt. Adhesit an

Ps. 62. ma mea post te. Et. Adhesi testimonijs tuis dñe. Et. Mihi au-
Ps. 118. tem adherere deo bonum est. Et. Qui adheret dño vnus spiri-
Ps. 72. tus est cũ eo. Non ergo debemus his euagationibus anime fati
j. Cor. 6. gati ab hoc studio relaxari. Qui enim colit terrã suã satiabitur
Prouer. 8. panibus: qui aũt sectatur ocium replebitur egestate. Nec ab in-
tentione huius obseruantie pernitiosa desperatione frãgamur:
qꝛ in offi sollicito inest amplius. Nam qui suauis ⁊ sine labore
est: in egestate erit. Et iterũ. Vir in doloribus laborat sibi: ⁊ vim
Matthe. 11. facit perditioni sue. Necnon etiaꝫ regnũ celorũ vim patit: ⁊ vio
lenti rapiũt illud. Nulla nãq; virtus sine labore perficit: nec vl
li possibile est ad istã quã cupitis stabilitatem mẽtis sine ingẽ-
Job. 5. ti contritione cordis cõscendere. Homo enim ad laborẽ nascit.
Qui vt in virũ perfectũ possit occurrere in mensurã etatis ple-
nitudinis christi: maiori eũ intẽtione necesse est semp esse perui-
gilẽ: iugiq; sollicitudine desudare. Ad cuius tñ mensure plenitu
dinẽ nemo perueniet alias in futurũ: nisi qui premeditatus et
imbutus ea fuerit in pñti: eãq; adhuc in seculo positus preliba
uerit: christiq; membrũ preciosissimũ designatus: arrã cõpagi-
nis illius per quã corpori eius valeat copulari in hac carne pos
sederit: vnum dũtaxat desiderans: vnũ sitiens: ad vnuꝫ omnes
non solũ actus suos: verumetiã cogitationes semper intendẽs
j. Cor. 15. vt illud qđ in futurũ dicetur de beata conuersatione sanctorũ: iã
subarratũ teneat in presenti: id est sit ei deus omnia in omnib⁹.

¶ Interrogatio de mobilitate anime: ⁊ impugnatione nequitiarum celestium. Capitulum. vij.

Germanus. Posset forsitan hec volubilitas mentis ali-
quatenus coerceri: si eam nõ tãtus aduersariorũ nume-
rus circunuallens: ad ea que nõ vult: immo quo illã q̃
sue nature mobilitas rapit: indefinẽter impellere. Quã cũ tã in
numerabiles tã potẽtes tãq; terribiles circũagant inimici: resi-
sti illis ab hac presertim fragili carne: impossibile crederemus:
nisi ad hanc opinionem vestris sententijs velut celestibus ani-
maremur oraculis.

¶ Responsio super adiutorio dei ⁊ liberi arbitrij potestate. Capitulum. viij.

Serenus. Aduersarios nobis quidẽ iugiter insidiari: q̃
cunq; interioris hominis experti sunt pugnas: dubita-
re nõ possunt. Sed ita dicimus hos nostris ꝓfectibus
aduersari: vt eos tantummõ incẽtores malorũ nõ etiã impulso-
res eẽ credamus. Ceterũ nullus hominũ posset omnino vitare
pctm̃ quodcunq; illi in cordibus nostris ingerere voluissent: si
eis quẽadmodũ ad suggerendũ: ita ⁊ ad cõpellendũ facultas vio
lẽta suppeteret. Quãobrẽ sicut in illis est instigatiõis copia: ita
⁊ in nobis virtus respuẽdi siue acquiescẽdi libertas est attribu-

ta. Quorum tamē potentiā ⁊ impugnationes si pertimescimus etiā protectiones atq; adiutoria dei ecōtraro ꝯferamus: de quo dr. Maior est enim qui in nobis est: q̄ qui in hoc mūdo. Cuius auxilia multo vehementiore militant virtute pro nobis: q̄ ad uersuz nos eorū multitudo cōfligit. Nā bonarū rerū non tm̄ suggestor sed etiā fautor atq; impulsor est deus: ita vt nonnūq̄ nos etiā inuitos ⁊ ignorātes attrahat ad salutem. Cōstat ergo neminē posse a diabolo decipi nisi illū qui prebere illi maluerit sue voluntatis assensum. Qd̄ Ecclesiastes his verbis euidenter expressit. Quia em̄ non fit cōtradictio ab his qui faciūt malū cito ideo repletū est cor filiorū hominū in ipsis vt faciāt malū. Ergo manifestū est hinc vnūquēq; delinquere ꝙ ingruentibus cogitationibus prauis nō eis se confestim repulsa cōtradictionis obijciat. Nam resistite ei inquit ⁊ fugiet a vobis. Jaco. 4.

¶ Interrogatio super anime ac demonū cōiunctione Capitulum. ix.

g Ermanus. Quod istud queso est anime cum istis spiritibus neq̄ tam indiscretum permixtūq; consortiuz: quo sic eidem non dicaz iungi: sed vniri possint: ⁊ alloqui eā insensibiliter ⁊ inseri atq; inspirare illi quecūq; voluerint: ⁊ ad ea que placuerint. eam valeant instigare: eiusq; cogitationes ac motus videant atq; perlustrent: tantaq; inter ipsos ac mentem vnitas fiat vt sine dei gratia quid ex illorū incitamento: quid ex nostra voluntate procedat: discerni pene non possit?

¶ Responsio in quez modū spiritus immundi humanis mentibus copulentur. Capitulum. x.

s Erenus. Non mirum est posse spiritum spiritui insensibiliter coniugari: ⁊ occultā suadendi vim ad ea que libita fuerint exercere. Est enim inter eos sicut inter homines: quedam substantie similitudo atq; cognatio. Si quidē diffinitio que de natura anime assumitur: etiam illorum substantie similiter coaptatur. Altrinsecus vero eos sibi inseri vel vniri: ita vt capax alter alterius esse possit: omnimodis impossibile est. Hoc nanq; solummodo deitati que sola incorporea simplexq; natura est: rectissime tribuitur.

¶ Obiectio vtrum possint spūs immundi eorū quos suppleuerint animabus inseri vel vniri. Cap̄. xj.

g Ermanus. Huic rationi satis arbitramur esse cōtrariū qd̄ vidimus in arreptitijs fieri: cum afflati spiritibus immūdis: loquuntur ⁊ agūt ea que nesciūt. Quomō ergo animas illorū spiritibus illis non credamus vniri: quoꝝ videmus illas velut organū factas: ⁊ derelicto naturali statu ad illorū voces: ⁊ gestum voluntatesq; depromant?

¶ Responsio quemadmodum energuminis immundi spiritus dominentur. Capitulum.xij.

Serenus. Predicte diffinitioni nostre nō est contrariū id qđ dicitis in energuminis fieri: cū spiritibus immundis arrepti: loquunt vel agūt ea que nolūt: vel ꝙ ea que ignorāt: ꝓferre cogunt. Non eñ vno modo istā eos infusionem spūum sustinere: certissimū est. Quidā eñ sic afflātur: vt nequaq̄ ea que gerūt vel loquuntur intelligāt: quidā vero tunc nō norunt ⁊ postea recordant. Quod fieri per infusionē spūs immundi non ita putandum est vt in anime ipsius penetrans substantiam: et velut vnitus ei ⁊ quodammodo indutus ea: sermones ac verba per os patiētis emittat. Nullo nāq; modo istud ab eis fieri credendū est. Nec eñ per aliquā anime diminutionē sed per corporis debilitatē hoc euenire manifesta rōe deprehendit: cū scz in illis membris in quibus vigor anime continet: immundus spiritus insidens eisq; importabile atq; immensum pondus imponēs: obscuritate teterrima intellectuales eius obruit ⁊ intercipit sensus: instigans ea que non vult vel q̄ ignorat proloqui: qđ nōnunq̄ etiā vini febrisq; vitio seu nimij frigoris alijsq; valitudinibus extrinsecus superuenientibus videmus accidere. Qđ ne beato Iob diabolus q̄ carnis eius acceperat potestatem moliret inferre: precepto dñi prohibet dicētis. Ecce trado eū in manus tuas: tm̄ animam eius custodi. i. tantummō eū amentē ne facias debilitato anime domicilio: ⁊ obruas intellectū ac sapientiam resistentis: principali scilicet cordis eius tuo pondere prefocato.

Job.2.

¶ Quod spiritus spiritui penetrabilis esse nō possit: sed incorporeo soli deo. Capitulum.xiij.

Nec eñ si crasse huic solideq; materie. i. carni spiritus admiscet qđ fieri facillime pōt: idcirco ⁊ aīe q̄ itidē spūs est ita vniri posse credit: vt eā q̄ similr sue nature reddat capacem. Qđ soli est possibile trinitati q̄ sic vniuerse intellectualis nature efficit penetratrix: vt nō solū circūplecti eā atq; ambire: sed etiā illabi ei: ⁊ velut incorporea corpi possit infundi. Licz eñ ꝓnūciemus nōnullas eē spiritales naturas: vt sunt angeli archāgeli cetereq; virtutes: ipa q̄ aīa nr̄a vel certe aer iste subtilis: tñ incorpee nullatenus estimāde sunt. Hñt eñ ꝟz se corpus q̄ subsistunt: lz multo tenuius q̄ nr̄a sunt corpa: ꝟm apli sententiā ita dicētis. Et corpa celestia ⁊ corpa terrestria. Et iterꝝ Seminat corpus animale: exurgit corpus spiritale. Quib⁹ manifeste colligit: nihil eē incorporeū nisi solū deū: ⁊ idcirco ipi tm̄ modo posse penetrabiles oēs spūales atq; intellectuales eē substātias eo ꝙ solus ⁊ totus ⁊ vbiq; ⁊ in omnibus sit: ita vt ⁊ cogitationes hominū ⁊ inter nos mot⁹ atq; abdita mētis vniuer-

i. Cor. 15.
Ibidem.

sa inspiciat atq; perlustret. De ipso siquidē solo ꝓnunciauit beatus apl's dicēs. Uiuus est eñ sermo dei ⁊ efficax: ⁊ acutior sup oēm gladiū ancipitē: ⁊ ꝑtingēs vsq; ad diuisionē anime ⁊ spūs compagū q̄ ac medullaꝝ: ac discretor cogitationū ⁊ intentionū cordis: ⁊ nō est creatura inuisibilis in ꝯspectu eius: omnia aūt nuda ⁊ aperta sunt oculis eius. Et beat⁹ dauid inquit. Qui fingit singillatim corda eoꝝ. Et iterū. Ip̄e enim nouit occulta cordis. Job q̄. Qui solus nosti corda hominum. Hebre. 4. Ps̄. 32. Ps̄. 43.

¶ Obiectio qua demones credi debeant cogitatiōes hominum peruidere. Capitulum .xiiij.

Germanus. Hac rōne qua dicis nec cogitatiōes q̄dez nostras intueri isti spiritus possunt. Qd̄ existimare valde putamus absurdum dicente scriptura. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te. Et iterū. Cū diabolus misisset in corde simonis schariothis vt traderet dñm. Quid ergo credi pōt non patere eis cogitationes nr̄as: quaꝝ seminariū ꝑ ꝑte maxima ip̄is immittētib⁹ atq; instigantib⁹ sentim⁹ oboriri. Eccle. 10. Johā. 13.

¶ Responsio quid possint demones in cogitationib⁹ hominum: quidve non possint. Capitulum .xv.

Serenus. Nulli dubiū est ꝙ possint spūs immūdi cogitationū nr̄arū attingere qualitates: sed indicijs eas sensibilibus forinsecus colligētes. i. aut ex nr̄is dispositionib⁹ aut verbis ⁊ studijs in qua ꝓpēsius cōspexerint nos inclinari. Ceterū illas q̄ necdū de internis anime ꝓdierūt: adire omnino non pñt. Ip̄as q̄ cogitatiōes quas ingerūt vtrū suscepte vel quēadmodū suscepte sint: nō ꝑ ip̄ius anime naturā. i. ꝑ illū interiorē motū q̄ in abditis eius abscōdit: ⁊ vt manifesti⁹ aliq̄d exprimā: ī medullis (⁊ vt ita dixerim) ip̄ius latitātes: sz ex motibus atq; indicijs exterioris hominis deprehēdūt: vt puta cum suggesserint gastrimargiā: si viderint monachū ad fenestrā: aut ad solē oculū erexisse vel de hora solliciti⁹ inquisisse: cognoscūt desideriū gule fuisse susceptū. Si fornicationē ingerentes senserint eū patiēter telū libidinis suscepisse: seu viderint carnē commotā. aut certe nō vt oportuit aduersus suggestiōes immūdicie suspirasse: lasciuiā intelligūt in penetrabilib⁹ aīe: libidinis iaculū fuisse defixū. Si incitamēta tristicie: si ire: si furoris admouerint vtrū nā cordi insederint: gestu corꝑis ⁊ sensibili cōmotiōe dinoscūt. s. cū vel infremuisse tacitū vel quadā indignatiōe suspirasse: seu vultū ꝯsideraverint quodā pallore aut rubore mutasse ⁊ ita subtil' quis nā cui sit vitio dedit⁹ deꝑhēdūt. Illo nāq; vnū quēq; nr̄m delectari certa rōe cognoscūt: ad cui⁹ īstigationē mox quodā nutu vel motu corꝑis cōsensum cōniuētiāq; ab eo prestitā fuisse peruiderint. Que ab illis aereis virtutibus ita deprehēdi nō mirū est cū hoc a prudētibus q̄ viris sepissime fieri vide-

mus: vt scilicet interioris hominis statum de figura ⁊ vultu seu qualitate exterioris agnoscant. Quanto ergo certius hec ab eis poterunt deprehēdi: quos vtiq; vt spiritalis nature multo subtiliores ac sagaciores hominibus esse non dubium est.

¶ Similitudo qua spirit⁹ immūdi cogitationes hominum doceantur agnoscere. Cap̄.xvj.

q Uemadmodū enim nonnulli latrones in his domibus quas furtim aggredi cupiūt: occultas hoīm solēt ēxplorare substātias: q̄ ꝑ tetras noctis tenebras caute spargentes manu minutias arenaꝝ: reconditas opes q̄s visu ꝑuidere nō pñt: tinnitu quodā vel strepitu ad earū lapsum rūdente deprehendūt: ac sic ad certissimā rei vel metalli cuiusq; noticiam quadā elicite vocis proditione ꝑueniunt: ita hi quoq; vt thesaurum nostri corꝑis explorent: velut arenas quasdā suggestiones nobis noxias inspergentes: cū ꝑm eaꝝ qualitatē affectū corporeum viderint emersisse: velut quodā de intimis cōclauib⁹ prodeunt tinnitu: quid sit reconditum in abditis interioris hominis: recognoscunt.

¶ De eo ꝙ nō singuli quiq; demones vniuersas hominibus ingerant passiones. Capitulum.xvij.

b Oc tñ nosse debemus nō omnes demones vniuersas hominib⁹ ingerere passiones: sz vnicuiq; vicio certos spiritus incubare: ⁊ alios quidē immundicijs ac libidinū sordib⁹ oblectari: alios blasphemijs: alios ire furoriq; pecuniarius imminere: alios pasci tristicia: alios cenodoxia superbiaq; mulceri: ⁊ vnumquemq; illud vicium hūanis cordibus quo ipse gaudet: inserere: sed nec cunctas pariter suas ingerere prauitates: sed vicissim prout temporis vel loci vel suscipientis oportunitas prouocauerit.

¶ Interrogatio an inter demones impugnationis ordo: ac vicissitudinis disciplina seruetur. Ca.xviij.

g Erman⁹. Ergo credēdū est inter eos ordinatā ⁊ (vt ita dixerim) disciplinatā eē nequitiā: vt q̄dā vicissitudinis ab eis ordo seruet̄: ac rōnabilis gerat̄ ꝓpugnationis incursio: cū constet nec modū nec rōnē nisi inter bonos atq; honestos posse subsistere: ꝑm illā scripture sniam. Quere sapientiaꝫ
ꝓuer. xxj. apud malos: ⁊ nō inuenies: ⁊ inimici nr̄i insensati. Illd ēt. Nō est sapientia: non est fortitudo nec est consilium apud impios.

¶ Respōsio in quē modū concio demonū sup vicissitudinis impugnatione subsistat. Cap̄.xix.

s Eren⁹. Nō eē inter malos ꝑpetuā in oīb⁹ cōsensionē: nec posse ꝑfectā stare cōcordiā: ēt in illis ip̄is vicijs q̄b⁹ cōi-

ter oblectant: certa diffinitio est. Nō enim poterit quēadmodū dixisti in reb⁹ indisciplinatis: disciplina modusq; ꝑuari. In nō nullꝰ tñ vbi. s. vel opationis cōio vl necessitas exigit seu cuiusdā lucri inuitat ꝯsortiū: nec̄e est eos tēporalē cōmodare ꝯsensum. Quod esse in hac militia neq̄tie spiritalꝰ: manifestissime ꝑuidemus: vt nō solū tpa inter se vicissitudinesq; custodiāt: sed ēt locis q̄busdā spāliter inherere: eaq; iugiter obsidere noscant. Nā qꝛ nec̄e sit eos īmutatis tēptationib⁹ certisq; vitijs atq; tpib⁹ exercere impugnationes suas: hinc liq̄do cōprobam⁹ qꝛ nullus pōt sil cenodoxie vanitate deludi ⁊ cōcupiscētia fornicationis exuri: nec p̄t tumida inflari elatione supbie spiritalꝰ: ⁊ carnalꝰ gastrimargie ꝑiter hūilitati submitti. Nec p̄t q̄s cachinnis fatuis risuq; dissolui: ⁊ iracūdie sub eodē tpe stimulꝰ incitari: seu certe edacis tristicie merore suppleri: sz nec̄e est vnūquēq; spūm ita singillatim īpugnationē mētis arripere: vt cū aut victꝰ abscesserit: alij eaz spiritui cedat acrius impugnandā: aut certe si victor extiterit alij nihilominus tradat similiter illudendam.

¶ De eo ꝙ non sint vnius fortitudinis cōtrarie ptātes: nec tēptādi facultas in eoꝝ sit arbitrio collocata.

Capitulum.xx.

i Aliud etiā nequaq̄ ignorare debem⁹ nō esse oēs eiusdē ferocitatis ⁊ desiderij: sed ne vni⁹ quidē fortitudinis atq; neq̄cie: ⁊ incipiētib⁹ q̄dē atq; infirmis nō nisi infirmiores spūs in certamine cōparari: ⁊ his neq̄tijs spiritalibus supatis: gradatim semp aduersus athletā xp̄i robustior pugna succedet. Pro ꝯparatione siquidē viriū ac ꝓfect⁹ hūani etiā difficultas colluctationis augetur: Nullo enim mō quilibet sanctorūz sufficeret taliū tātorūq; hostiū suffere nequitiā: vel insidijs eorum posset occurrere: sed nec crudelitatē quidē ac seuiciā sustinere: si nō certamini nr̄o clemētissim⁹ arbiter atq; agonitheta p̄sidens christus: ⁊ exequaret colluctantiū vires: ⁊ immoderatos eorum repelleret ac refrenaret incursus: faceretq; cum temptatione exitum vt sustinere possimus.

¶ De eo ꝙ demones cuz hoībus nō sine suo labore confligant.

Capitulum.xxj.

b Hanc aūt colluctationē illos nō sine suo credim⁹ labore ꝯficere. Habēt nāq; ēt ip̄i in suo ꝯflictu quādā anxietatē ⁊ tristiciā: ⁊ maxīe cū fuerint validiorib⁹ emulis id est viris sctis ꝑfectisq; cōgressi. Alioq̄n iā nō ꝯfict⁹ nec luctatio: sed simplex tm̄: ⁊ vt ita dixerim: secura illꝰ eēt hoīz attributa deceptio. Et quō staret illud apl̄i qđ dicit. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē sz aduersus p̄ncipat⁹ ⁊ aduersus ptātes: aduersus mūdi rectores tenebraꝝ haꝝ: ꝯ spiritalia neq̄tie in celestib⁹. Et illđ. Sic pugno nō q̄si aerē verberās. Et iteꝝ

Eph.vj.

j.Coꝝ.ix.

ij. Thi. iiij. Bonū agonē certaui. Ubi eñ agon inducit: ⁊ certamē ⁊ pugna
seu colluctatio: necesse est vtrorunq; sudor ⁊ labor ⁊ sollicitudo
subeat: ⁊ eq̄lr illos vl' sup deiectione maneat dolor atq; ꝯfusio
vel de victoria gaudiū ꝯsequat ⁊ palma. Ubi ꝟo alio cū sudore
luctāte: ali⁹ cū ocio ac securitate ꝯfligit: ⁊ ad deijciēdū emulū so
la ꝑ virib⁹ vtit volūtate: nō pugna dicenda est nec colluctatio
neq; certamē: sz in q̄ q̄dā ⁊ irrōnabil' oppugnationis oppressio
Sed plane laborāt ⁊ ip̄i nō min⁹ īpugnātes hūanū gen⁹: ⁊ desu
dant vt p̄ualeāt de vno q̄ illā quā cupiunt obtinere victoriam:
⁊ retorquetur in eos illa cōfusio q̄ nos manebat si ab ip̄is fuisse
Ps. cxxxix mus elisi: sz illud. Caput circuit⁹ eoꝝ: labor labioꝝ ip̄oꝝ opiet
Ps. vij. eos. ⁊. Cōuertet dolor ei⁹ ī caput ei⁹. Et iteꝝ. Ueniat illi laq̄us
Ps. xxxiiij. quē ignorat: ⁊ captio quā abscōdit app̄hēdat eū: ⁊ in laqueū ca
dat in ip̄o. s. quē sup hoīm deceptione molit. Dolēt igit etiā ip̄i
nō min⁹ ⁊ quēadmodū nos elidūt ip̄i q̄ filiter elidūt. nec victi
sine ꝯfusione discedūt. Quas eoꝝ ruinas atq; cōflict⁹: ille q̄ sa
nos interioris hoīs oc'los possidet q̄tidie cernēs: videnscq; eos
supgaudere ruinis ⁊ casib⁹ singl'oꝝ: ac timēs ne de se quoq; eue
Ps. xij. nire eis valeat ista leticia: dñz depcat. Illumina inq̄ens oc'los
meos ne vnq̄ obdormā in morte: neq̄ dicat inimic⁹ me⁹: p̄ua
Ps. xxxiiij. lui aduersus eū: q̄ tribulāt me exultabunt si mot⁹ fuero. ⁊ Deus
me⁹ ne supgaudeāt mihi: ne dicāt: in cordib⁹ suis euge euge aīe
Ibidem. nr̄e: nec dicāt deuorabim⁹ eū. ⁊ frēduert' sup me dētib⁹ suis: dñe
Ps. ix. q̄ respicies insidiat enim in abscondito vt leo in cubili suo: in
sidiat vt rapiat paupē: ⁊ querat a deo escā sibi. Qui rursum cū
etis conatib⁹ expensis: cū deceptionē nr̄am nō potuerint obti
nere: sup casso labore suo nec̄e est vt cōfundant ⁊ erubescāt qui
querūt aīas nr̄as vt auferāt eas. induant ꝯfusione ⁊ pudore q̄
Hiere. xvij. cogitāt nobis mala. Hieremias q̄. Cōfundant inquit illi ⁊ nō
confundar ego: paueant illi ⁊ non paueaz ego: induc super eos
irā furoris tui: ⁊ duplici cōtritione cōtere eos. Nulli etenim du
biū est: cū a nobis fuerint supati: ꝯtritione eos duplici cōteren
dos. primū q̄d hoīb⁹ expetētib⁹ sctitatē: illi eā possidētes amise
rint cāq; extiterint ꝑditionis humane: deinde q̄ spiritales sub
stātie fuerint a carnalib⁹ terrenisq; deuicte. Has igitur ruinas
hostiū suasq; victorias intuēs vnusquisq; sctōꝝ cū exultatione
Ps. xvij. proclamat dicēs. Persequar inimicos meos ⁊ cōprehendā eos:
⁊ nō conuertar donec deficiāt: cōfringā eos nec poterunt stare:
cadēt subt⁹ pedes meos. Cōtra quos etiā orans idē propheta.
Ps. xxxiij. Iudica inquit dñe nocentes me: expugna impugnantes me: ap
prehende arma ⁊ scutū: ⁊ exurge in adiutoriū mihi: effunde fra
meam: ⁊ cōclude aduersus eos qui ꝑsequunt me: dic aīe mee sa
lus tua ego sum. Quos cū subditis ⁊ extinctis vniuersis pas
sionibus vicerimus: merebimur illā bñdictionis vocē cōsequē
michee. v. ter audire. Exaltet manus tua sup hostes tuos: ⁊ oēs inimici
tui peribunt. Hec igitur omnia ⁊ his similia sacris inserta vo

luminibus legentes siue canentes: nisi contra istas nequitias spiritales q̄ nobis insidiant̄ diebus ac noctibus acceperimus fuisse conscripta: non mō ex eis edificationē vllam lenitatis ac patientie cōsequemur: sed etiā dirū quēdā atq; ꝯrium euangelice ꝑfectioni cōcipiemus affectū. Nō solū enim docebimur non orare ꝑ inimicis nr̄is: nec diligere eos: sed etiā detestari illos implacabili odio prouocabimur: ⁊ maledicere eis: atq; oronē aduersus eos indefinenter effundere. Que tali spū prolocutos fuisse viros sanctos ⁊ amicos dei intelligere: scelestū est ac prophanū: quibus añ aduētū xp̄i idcirco nō est lex posita: eo ꝙ trāscendentes mādata eius euāgelicis ꝑere preceptis: ⁊ aplice ꝑfectioni studere: preueniētes dispensationē tēporis maluerunt.

¶ De eo ꝙ non sit ptās nocendi in arbitrio demonum collocata. Capitulum.xxij.

Non hr̄e aūt eos ptātez quenq̄ hoīm ledendi: exēplū bti iob manifesta rōne demonstrat: vbi nō amplius eū tēptare audet inimicus: q̄ diuina ei dispēsatione cōcedit̄: ⁊ cōfessio eorūdē spūum euāgelicis monimētis inserta testat̄ dicentiū. Si eijcis nos: mitte nos in gregē porcoꝝ. Qui multomagis credēdi sunt in nullo hoīum q̄ ad imaginē dei creati sunt introire ꝑ arbitrio suo posse. cū aīalia immūda ac muta ingrediēdi absq; dei ꝑmissu nō habuerint ptātez. Ceteꝝ nemo posset: nō dicā iuuenū quos videmus in hac eremo cōstantissime cōmorari: sed nec ꝑfectoꝝ q̄dē tātis taliūq; hostiū agminibus circūseptus in eremo singularis habitare: si in ip̄is eēt: ꝑ volūtate sua nocēdi vel attēptādi facultas atq; libertas. Qd̄ euidētius etiā dñi ac saluatoris nr̄i confirmat snia: quam ꝑ humilitate hominis assumpti protulit ad pilatum ita dicentis. Non haberes in me vllam potestatem: nisi datum tibi fuisset desuper. Math.viij Job.xix.

¶ De imminuta demonū potestate. Cap̄.xxiij.

Satis tñ nobis exꝑientia nr̄a ⁊ senioꝝ relatione cōpertū est: non eādē vim hr̄e nunc demones q̄ anteriore tꝑe inter anachoretaꝝ dūtaxat principia: in quibus adhuc raritas monachoꝝ in eremo cōmanebat. Tāta nāq; erat eoꝝ feritas: vt vix pauci ⁊ admodū stabiles atq; etate prouecti: tolerare habitationē solitudinis possent. Siquidem in ip̄is cenobijs in quibus commorabātur octo vel decem: ita eorum atrocitas grassabatur: ⁊ frequentes ac visibiles sentiebātur aggressus vt non auderent omnes pariter noctibus obdormire: sed vicissim alijs degustantibus somnū: alij vigilias celebrantes: psalmis ⁊ oronibus seu lectionibus inherebāt. Cūq; illos ad soporē nature necessitas inuitaret: expergefactis ad eoꝝ q̄ dormituri erant custodiā sil̄iter excubie tradebantur. Uñ dubitari non potest vnū e duobus: hāc nunc securitatē vel cōfidētiā nō solū nobis q̄ vide-

mur pro experientia senectutis aliquatenus roborati: sed etiã iunioribus etate cõferre. Aut eñ virtute crucis etiã deserta penetrãte: ⁊ vbiq; eius gratia coruscante: retusa est nequitia demonum: aut negligentia nostra illos ab impugnatione nostra pristina reddidit lẽtiores: dũ dedignantur aduersum nos illa intẽtiõe confligere: qua tunc cõtra illos probatissimos xp̃i milites seuiebãt hac. s. fraudulentia visibilium temptationũ sine cessatione durius elidẽtes. In tantũ eñ teporẽ videmus corruisse nõ nullos: vt necesse sit eos etiam remissioribus monitis appalpari mõ: ne desertis cellulis suis ad ꝑnitiosiores inquietudines reuoluãtur: et circũeuntes ac vagi: crassioribus (vt ita dixerim) vitijs implicẽtur magnusq; fructus ab eis obtineri credatur: si solũmodo se etiam cũ qualibet ignauia valeãt in solitudine continere: ac ꝓ ingenti remedio soleat eis a senioribus dici. Sedete in cellulis vestris: et q̃tum libitũ fuerit mãducate atq; bibite et dormite: dummodo in eis iugiter perduretis.

¶ Qua rõne demões sibi in eoꝝ corpa quos arrepturi sunt: aditũ parent. Capitulum. xxiiij.

Constat ergo immundos spũs non aliter posse in illos quoꝝ obtenturi sunt corpa penetrare: nisi prius eorũ mentes cogitationesq; possederint. Quos cũ timore ac memoria dei vel spiritali meditatione nudauerint velut exarmatos omni presidio ac munitione diuina nudatos: facile vincendos audẽter inuadũt: domiciliũ deinceps in eis velut in possessione sibi tradita presumentes

¶ De eo ꝙ miserabiliores sunt hi qui vitijs q̃ qui ab ipsis demonibus possidentur. Capitulum. xxv.

Licet multo grauius constet vehemẽtiusq; vexari hos qui cũ corporaliter ab ipsis suppleri minime videant: aĩo tñ ꝑniciosius possident eoꝝ scz vicijs vel voluptatibus inuoluti. Secundum apostoli nãq; sententiam: a quo q̃s
2. Pet. 2. q̃superatur: eius seruus efficitur. Nisi ꝙ in hoc isti desperatius egrotãt: ꝙ cũ sint eorum mãcipia: nec impugnari se ab illis nec dñatum eorum ferre cognoscunt. Ceterũ corpaliter traditos sathane: vel infirmitatibus magnis etiã viros sanctos nouimus pro leuissimis quibusq; delictis. cũ in illis ne tenuissimũ quidẽ neuum aut maculam in illo iudicij die patiatur inueniri: diuina clementia omnem sordis eorum scoriam ꝟm prophete: immo dei sententiam excoquens in pñti: vt eos tanq̃ aurum vel argentum ignitum ad illam ꝑpetuitatem: nulla indigentes pe-
Esa. 1. nali purgatione: transmittat. Et excoquam inquit ad purum scoriam tuam: ⁊ auferam omne stannum tuum: ⁊ post hec vocaberis ciuitas iusti: vrbs fidelis. Et iterum. Sicut ꝓbatur ar-
Prouer. 17. gentum ⁊ aurum in camino: ita eligit corda dominus. Et iterũ.

Aurū ⁊ argentū probat ignis: vir aūt probatur in fornace humiliationis. Et illud quoq;. Quē em̄ diligit dn̄s corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Hebre. 12.

¶ De nece prophete seducti: et infirmitate abbatis pauli quā ꝑ sua emēdatione ꝓmeruit. Capitulū. xxvj.

Quod in illo ꝓpheta atq; hoīe dei: in. iij. regū libro manifeste videm⁹ impletū: q̄ ꝑ culpa vni⁹ inobediētie quā tn̄ nō de industria nec vitio ꝓprie volūtatis: sed alteri⁹ circūuentiōe cōtraxit: cōfestim a leone cōterit: ita de eo scriptura narrāte. Uir dei est: q̄ inobediens fuit ori dn̄i: tradidit eū dn̄s leoni ⁊ cōfregit eū iuxta ꝟbū dn̄i qđ locut⁹ ē. In q̄ facto ⁊ solutionē delicti pn̄tis atq; erroris incauti ⁊ iusticie merita ꝑ q̄bus ꝓphetā suū dn̄s tp̄aliter tradidit vexatori: ꝑcitas ipsa ⁊ cōtinentia vexatoris atq; p̄datoris oñdit: qr nihil penit⁹ audet voracissima bestia de tradito sibi cadauere degustare. Cui⁹ rei nostris quoq; tp̄ibus satis euidēs cōtigit ⁊ apta ꝓbatio in abbate paulo vel moyse q̄ habitauit locū huius solitudinis: q̄ calam⁹ nuncupat. Nā prior cōmorat⁹ est in eremo q̄ adiacet panephisi ciuitati: quā solitudinē nūc oliz facta aq̄ salsissime inūdatiōe cognouim⁹. Que quotiēs flauerit spūs aq̄lonis: de stagnis impulsa ac sup̄fusa adiacentib⁹ terris: ita oēm illius sup̄ficiē regiōis cōtegit: vt antiquos ibidē vicos q̄ olim hac ipsa de cā oī sunt habitatore deserti: faciat velut insulas apparere. Hic igit̄ abbas paulus in tantā cordis puritatē q̄ete solitudinis silētioq; ꝓfecerat vt nō dicā vultū femineū: sed ne vestimēta q̄dē sexus illius conspectui suo pateret̄ offerri. Nā cū eidē ꝑgēti ad cuiusdā senioris cellā vna cū abbate archebio eiusdē solitudinis accola: casu mulier obuiasset: offensus occursu ei⁹: tāta fuga ad suū rursus monasteriū (pretermisso qđ arripuerat pie visitationis officio) recurrerit: quāta nullus a facie leonis vel immanissimi draconis aufugeret: ita vt ne memorati q̄dē abbatis archebij reuocantis eū clamore ac precib⁹ flecteret̄: vt ad requirēdū senē quēadmodū ꝓposuerāt cepto itinere ꝑtenderēt. Qđ licet zelo castitatis ⁊ puritatis ardore sit factū: tn̄ qr nō s̄m sciam p̄sumptū est: sz obseruātia discipline: iusticie excessus est modus. Nō em̄ solā familiaritatē q̄vere est noxia feminaꝝ: sz ipsam quoq; figurā sexus illi⁹ credidit execranda: tali cōfestim correptione ꝑcussus est: vt ei⁹ vniuersum corpus paralyseos valitudine solueret̄: nullūq; in eo mēbrū penitus explere suū p̄ualeret officiū. Siquidē nō solū pedes ac manus: sed etiā lingue motus: quo elocutio vocis exprimit̄: ipseq; aures ita auditus ꝓprij amiserūt sensum: vt in eo nihil amplius ex hoīe: q̄ immobilis tantū atq; insensibilis figura remaneret. Eo aūt redactus est: vt infirmitati eius nullo modo viroꝝ diligētia deseruire sufficeret: nisi sola ei muliebris sedulitas ministrasset. Sed delato ad cenobium sacrarum vir-

3. Reg. 13.

ginū: cibus ac potus quē ne nutu quidē petere poterat: femineo ingerebat obsequio: explēdisq; oībus nature necessitatibus: eadē illi diligentia p annos ferme quattuor. i. vsq; ad vite sue terminū seruiebat. Qui cū tāta esset oīm mēbrorū debilitate cōstrictus: vt nulli in eo artus viuacē motū ac sensibilē retētarēt: nihilominus tanta ex eo virtutū gr̄a ꝓcedebat: vt cū de oleo qd̄ de cadauere suo potius q̄ corpore cōtigisset vngerent infirmi: confestim cūctis valitudinibus curarent: ita vt sup hac eius valitudine etiā ipsis infidelib⁹ euidenter apteq; claresceret: ⁊ debilitatem mēbrorum oīm dispensatione atq; amore dn̄i cōtributam: ⁊ sanitatū gratiā pro testimonio puritatis ac manifestatione meritorum eius spūssancti virtute prestari.

¶ De tēptatione abbatis moysi. Capitulum. xxvij.

Secundus vero quē diximus in hac eremo cōmoratū cū ipse quoq; singularis ⁊ incōparabilis vir esset: ob rep̄hensionē vnius sermōis quē ꝯ abbatē machariū disputās: paulo durius ꝓtulit quadā scz opinione p̄uent⁹: tā diro cōfestim est tradit⁹ demoni: vt hūanas egestiōes ori suo ab eo suppletus ingereret. Qd̄ flagellū purgationis gr̄a se dn̄s intulisse: ne scz in eo vel momentanei delicti macula resideret: velocitate curationis eius atq; aucto remedio demōstrauit. Nam cōtinuo abbate machario in oratiōe submisso dicto citius neq̄ spiritus ab eo fugatus abscessit.

¶ De eo q̄ sperni nō debeāt hi qui spiritibus traduntur immundis. Capitulum. xxviij.

Ex quo manifeste ꝑpendit non debere eos abominari vel despici quos videm⁹ diuersis tēptationib⁹ siue istis neq̄tie spiritib⁹ tradi: q̄r duo hec credere immobiliter nos oz. Primo q̄ sine dei ꝑmissu nullus ab eis oīo tēptet. Scd̄o q̄ oīa q̄ a deo nobis īferunt: siue tristia ad p̄ns seu leta videant velut a pijssimo p̄re clementissimoq; medico ꝓ nr̄is vtilitatib⁹ irrogent: ⁊ idcirco eos velut pedagogis traditos hūiliari: vt dicedētes ex hoc mūdo: vel purgatiores ad vitā aliā trāsferantur vel pena leuiore plectātur: q̄ ꝑm ap̄lm traditi sunt in p̄nti sathane in interitū carnis: vt spiritu salui fiāt in die dn̄i nr̄i iesu xp̄i.

1. Cor. 2.

¶ Obiectio cur hi qui spiritibus vexantur immūdis a communione dn̄ica separentur. Capi. xxix.

Germanus. Et quō non solū eos despici ab hominibus vel horreri sed etiam a communione dn̄ica in nr̄is prouincijs ꝑpetuo videmus abstinere: ꝑm illā euāgelij sententiam. Nolite sanctum dare canibus: neq; mittatis margaritas vestras ante porcos: cum de illis quemadmodum dicis ita credendum sit: q̄ eis purgationis vel vtilitatis obtentu: huius temptationis humiliatio tribuatur.

Mat. 7.

¶ Rñsio sup̄ p̄posita questione. Capi. xxx.

Erennus. Si habuerimus hāc sententiā immo fidē quā
f supius cōprehēdit: vt ⁊ oia per dñm fieri: ⁊ p̄ vtilitate
aiaꝝ dispensari vniuersa credamus: nō solū nequaq̄ de
spiciemus eos ꝙ etiā p̄ eis tanq̄ p̄ mēbris nr̄is incessanter ora
bimus: eisq̄ totis visceribus ac pleno cōpatiemur affectu. Cuz 1. Cor. 12.
essi patiꝫ vnū mēbrū: cōpatiunt oia mēbra: scientes nos absq̄
illis vtpote mēbris nr̄is eimodis cōsumari nō posse: quēadmo
dū legimus ne anteriores q̄dē nostros sine nobis reptemissio-
nis summā cōsequi potuisse: ita de illis apl̄o pnunciante. Et bi Heb. 11.
oēs testimonio fidei cōprobati: nō acceperūt reptomissiōes deo
p̄ nobis melius aliq̄d puidēte: ne sine nobis cōsumerent. Com
munionē vero eis sacrosanctā a senioribus nr̄is nunq̄ memini
mus interdictā quin immo si possibile esset etiā quotidie eis im
pertiretur debere censebāt. Nec essi ꝑm euāgelij suiam quaꝫincon
grue huic sensui coaptatis. Nolite sciss dare canibus: ad demo- Mat. 7o
nis escā sacrosancta communio: ⁊ nō potius ad purgationē ac
tutelam corpis aſeq̄ puenire credēda est: q̄ ab hoc pcepta eū q̄
in mēbris eius insidet spūm: seu in ipsis latitare conatur velut
quodā exurens fugat incēdio. Hoc nāq̄ mō curatū ⁊ abbatē an
dronicū nup̄ aspeximus alioſq̄ ꝙ plures. Magis nāq̄ ac ma
gis inimicus insultabit offensio: cum eum a celesti medicina vi
derit segregatū: tātoq̄ durius ac frequētius attemptabit: quan
to enim ab spiritali remedio longius senserit abdicatum.

¶ De eo, ꝙ miseri sint hi qui subdi tpalibus istis tem ptationibus nō merentur. Capitulū. xxxj.

Eternum illi sunt vere miseri ac miserabiles iudicādi q̄
c cū se vniuersis criminibus flagicijsq̄ cōtaminēt: nō so
lum nullum vtibiliter in eis signum diabolice supple-
tionis ostenditur: sz nec aliq̄ q̄dē opibus eorum cōdigna tempta-
tio: nec vilium flagellū correptionis infertur. Non enim meren
tur, celerē temporis istius expeditamq̄ medicinam: quorum
duricia ⁊ impenitens cor penam vite p̄tis excedēs: thesauri
sant sibi ipsi iram ⁊ indignationē in die ire ⁊ revelationis iusti Rom. 2.
iudicij dei in quo vermes eorum non morientur: ⁊ ignis eorum Esa. 66.
non extinguetur. Cōtra quod prophēta velut anxius pro affli-
ctione sanctorum videns eos erūnis varijs ac temptationibus
subiacere ⁊ ecōtra peccatores non solum absq̄ vllo humiliatio
nis flagello cursum mundi istius ptransire: sz etiā affluentia di
uitiarū ac summa rerum omnium pſperitate gaudere: intolera- 2. Pē. 72
bili zelo ac spūs sui feruore succensus exclamat. Mei autem pe
ne moti sunt pedes: paulominus effusi sunt gressus mei: q̄ zelā
uisi p̄ iniquos pacē peccatorū videns. q̄ nō est respectus morti
eor: ⁊ firmamentū in plaga eor: in labore hoīm nō sunt: ⁊ cum

bolbus nō flagellabunt: scz in futuro cū demonibus punīēdi qui in pūi nō meruerūt in sorte ac disciplina filiorū cū boib⁹ flagellari. Hieremias q̄z cū deo sup hac impiorum pſperitate di sceptās: licet nequaq̄ dubitare se de iusticia dñi pſtreat dicēs.

Hiere.xij. Justus quidē in es dñe: si disputē tecū. Cā tñ bui⁹ tāte inequalitatis ingrēs subūgit t dicit. Verūtñ si ita iusta loquar ad te Quare via impiorū pſperat bñ est oib⁹ q̄ preuaricant t iniq̄ agūt plātasti eos t radicē miserūt: pficiūt faciūt fructū. Prope es to ori eorū: t longe a renibus eorū. Quorū ruinā deflente domino

Hiere.lf. p ppbetā: t ad eor curationē medicos atq; doctores sollicite di rigente: t q̄dāmō eos ad planctū silem puocāre ac dicēre. Vnbiro cecidit babylō ptrita est vlulate sup eā: tollite resinā ad dolorē eius si forte sanet. Rūdent vt desperātes angeli: quib⁹ salutis būane cura commissa est: vel certe ppheta expsona apl̄orū

Ibidem. sen spiritaliū virorū atq; doctorū vidētiū onriciā mētis eor t impenitens cor. Curauim⁹ babylonē t nō est sanata: relinquam⁹ eā: t eam⁹ vnusquisq; in terrā suam: cūm puenit vsq; ad celos in

Esa.j. diciū eius: et elevatū est vsq; ad nubes. De istorū igit desperatolāguore exp̄sona dei loquit Esaias ad dicēs. A plāta pedis vsq; ad verticē non est in ea sanitas: vulnꝰ t livor t plaga tumēs non est circunligata nec curata medicamine neq; fota oleo.

¶ De diuersitate studiorum ac voluntatū que in ac reis poestatib⁹ pererentur. Capitulum.xxxij.

Ot autem esse immundos spiritus quot, in hominibus t studia nō dubie cōprobantur. Nam nōnullos eor quos etiam fanos vulgus appellat ita seductores t ioculatores esse manifestum est: vt certa q̄q; loca seu vias iugiter obsidē tes: nequaq̄ tormētis eorū quos pertransiunt potuerint decipere delectent: sed de risu tantummodo t illusione contenti: fatigare eos potius studeant q̄ nocere: quos tamen vero solūmō in noctis incubationibus horum pnoctare alios itaesse furori ac truculentie dedtos: vt non sint contenti illorū tantūmō corpora quos suppleuerint atroci dilaceratione, vexare: sed etiaz irruere super. eminus transeuntes atq; affligere illos seuissima cede

matthe.8. festinent: quales illi in euāgelio describūt ob quorū merū pviā illam transire tam nullus audebat: quos eorū confiles bellis sanguinis quoq; effusione p insatiabili ferocitate gaudere non dubium est. Altos ita eorum corda quos ceperant inani quodā timore videmus infecisse: quos ꝑtriā bacuceos vulgus appellat vt semetipsos vltra pceritatē corporis erigentes: nunc quidē se in quosdā fastus gutturisq; fustollerēt: nūc veint acclines ad quē dā se trāquillitatis t ad familiaritatis statū cōmunes blandosq; submitterent: esse velut illustres t circūspectabiles omnib⁹ estimantes: nunc quidem adorare se potestates sublimiores corporis inflexione monstrarent: nunc vero ab alijs se crederēt ado

rari: ⁊ omnes motus quibus vera officia aut supbe aut humili ter paguntur explerent. Alios reperimus non solum studere mē dacijs: sed etiam blasphemias hominibus inspirare. Cui⁹ rei etiā nos testes sumus qui audiuimus apertissime demonem cō fitentē p arriū ⁊ eunomiū se impietatem sacrilegi dogmatis edi disse. Quod etiā in tertio regū libro vnū ex ijsdē ipsis manifeste legimus predicantē. Egrediar inqt: ⁊ ero spiritus mendax in ore omnium pphetarū eius. De quib⁹ apostolus arguens illos qui ab ipsis decipiuntur ita infert. Attēdentes spiritibus seductoribus ⁊ doctrinis demoniorum in hypocrisi loquentium mē daciū. Esse aūt ⁊ alia demonū genera id est mutoruz atq; surdorum; euāgelia testant. Incētores etiā libidinū atq; luxurie quosdam spiritus propheta cōmemorat. Spiritus inquiēs fornicationis decepit eos ⁊ fornicati sunt a deo suo. Nocturnos q̄z siue diurnos ac meridianos demones similiter scripturarum autoritas docet. De quoꝝ diuersitate plongum est si volumus oīa scripturarum volumina pscrutātes singillatim pcurrere: q̄ p pphetā onocentauri: q̄ pilosi: q̄ sirene: q̄ lamie: q̄ vlule: q̄ strutiones q̄ ericij designant: q̄ aspis: q̄ basiliscus in psalmo: q̄ leo: q̄ draco: quiue scorpius in euangelio nuncupetur: q̄ princeps mūdi hui⁹: q̄ rectores tenebrarum haꝝ q̄ spiritalia neq̄tie ab apostolo nominentur. Que vocabula non casu nec fortuitu indita illis debemus accipere: sed significatione istarum ferarum que apud nos vel minus noxie vel magis perniciose sunt: illorum: ferocitates rabiesq; distingui: ⁊ ex similitudine nequitie virulente seu principatus: quez istis inter ceteras feras siue serpentes quedā excellentia malicie sue confert: illos quoq; eoruz vocabulis nūcupari: vt scz alios q̄dē ob vehementiam furoris ⁊ rabiem ferocitatis sue p quā principatū inter ceteras spiritales nequitias obtinuit leonis appellationē. Alius basilisci ob illud mortiferum virus qd̄ priusq̄ sentiatur: interimit. Alius vero ob teporē malicie tue onocētauri aut ericij nomen strutionisve sortitus sit.

2. para. 18.

1. timo. 4.

Osee. 4.

Esa. 34.

¶ Interrogatio vnde differentia nequitiarum celestium tanta processerit. Capitulum. xxxiij.

Germanus. Nō quidez ambigimus illos quoq; ordines quos apostolus dinumerat ad istos referri: qz nō est nobis collutatio aduersus carnē ⁊ sanguinē: sed aduersus principat⁹: aduersus ptātes aduersus mūdi rectores tenebraꝝ harū: cōtra spiritalia nequitie in celestib⁹. Volumus tñ nosse vñ sit hecltāta inter eos differentia: vel quēadmodū tāte neq̄tie extiterint gradus. An ad hoc creati sint: vt hos ordines malicie sortirent: ⁊ quēadmodū huic nequitie militarēt.

Ephe. 6.

¶ Dilatio super absolutiōe proposite questionis. Capitulum. xxxiiij.

Serenus. Quamꝝ ꝓpositiones vestre totum tempꝰ
g nocturne quietis ita nostris furent obtutib⁹: vt appro-
pinquantis auroze nequaꝝ vicinia sentiam⁹: ꝛ vsq; ad
ortū solis insatiabiliter collationis huius verba conterere pro
nocemur: tñ qñ absolutio ꝓposite questionis cōcepit indagari
in quoddā amplissimū ac ꝓfundissimū nos educet pelag⁹ qstio
nū qō presentis hore brevitas nō finit trāsmeari: cōmodi⁹ reor
vt eam future noctis indagini reseruem⁹: quo ꝛ mihi sub hui⁹
questionis occasione de vestro pensiori colloquio leticia spiritu
lis ac fructus vberior conferat: ꝛ ꝓpositarū qstionū finus ꝑbē
te nobis spiritusancto ꝓsperos fiatus: liberius penetrare pos
simus. Quamobrem soporis modicū degustantes discutiam⁹
obrepentē oculis nostris vicina iā luce torporē: ac deinceps pa
riter ad ecclesiam ꝓcedētes: qñ hoc facere dominice diei solēni
tas cōmonet: reuersi post synaxim: ea q̄ domin⁹ ad instructionē
cōmunē ꝑ desiderio vso largit⁹ fuerit: duplicato gaudio ꝓferam⁹

¶ Explicit collatio prima abbatis serení de anime mobili
tate ꝛ spiritalibus nequitijs.

¶ Incipit annotatio capitulorum secūde collationis eiusdem senis de principatibus seu potestatibus.

Ca.j. De humanite abbatis serení.
ij Secunda ꝓpositio de diuersitate nequitiarū celestium:
iij Responsio de multiplici esca scripturarum sanctarum.
iiij De gemina ſnia sup intellectu scripturarū sanctarum.
v De eo q̄ ꝓposita questio inter illa q̄ media sunt tenenda
debeat accipi.
vj De eo q̄ nihil malū a deo creatum sit.
vij De initio principatuum seu potestatum.
viij De lapsu diaboli ꝛ angelorū.
ix Obiectio q̄ ruina diaboli ad deceptionē eue ꝓcipiā sum
x Responsio de initio lapsus diaboli. (pserit.
xj De eius qui decipit fine qui decipiē pena.
xij De cōstipatione demonum: ꝛ inquietudine quam in boc
aere semper exercent.
xiij De eo q̄ impugnationē quam erga homines impendunt:
etiam aduersum se commoueant.
xiiij Unde factum sit vt potestatum seu principatuū nomina
spiritalium nequitie sortirentur.
xv De eo q̄ non sine causa sanctis celestibusq; virtutibus an
gelorū sine archangelorū nomina sint indita.
xvj De subiectione demonum quam suis principibus ꝓbent
fratris visione perspecta.
xvij De eo q̄ singulis hominib⁹ duo semper angeli adhereāt.
xviij Differētia nequitie que aduersis spiritib⁹ inest: per duos
philosophos approbata.

xix De eo ꝙ demones nihil aduersus homines preualeāt: nisi eorum prius mentes obsederint.
xx Interrogatio de apostatis angelis qui in genesi cum filiabus hominum concubuisse dicuntur.
xxi Solutio proposite questionis.
xxij Obiectio quēadmodū generi seth cum filiabus cain prophana cōmixtio aū interdictū legis potuerit imputari.
xxiij Responsio ꝙ naturali lege ab initio homines iudicio seu pene fuerint obnoxij.
xxiiij Quod iuste puniti sunt hi qui ante diluuiū peccauerunt.
xxv De diabolo quod dicitur in euangelio quomodo intelligēdum sit Quia mendax est: ⁊ pater eius.

¶ Explicit annotatio capi.

¶ Incipit collatio secunda abbatis Sereni de principatibus seu potestatibus.

¶ De humanitate abbatis sereni. Capitulum. j.

Consummatis que diei solennitas exigebat: ⁊ ecclesie congregatione dimissa: reuersi ad cellaz senis: refecti primū lautissime sumus. Nam ꝓmurie q̄ supiecta olei gutta quotidiane refectioni solebat apponi: modicum liquaminis miscuit: ⁊ olei quiddā, solito ꝓpēsitus superfudit. Nā illā olei guttā ob hoc vnusquisq; quotidiane refectioni instillat: nō vt eius ex hoc guttur quandam percipiat suauitatem: quippe cuius tantus est modus: vt vix ipsi⁹ gutturis fauciumq; meatus non dicam vngere: sed pertransire sufficiat: sed vt hoc vsu iactantiā cordis q̄ ꝓ abstinētia districtore blande solet ac latenter irripere: ⁊ stimulos elationis obtūdat: que quanto occultius exercetur nulloq; hominū teste ꝑficitur: tanto subtilius occultatorem suum temptare non desinit. Deinde apposuit salē frictū: oliuas ternas quibus post hec suꝑintulit canistrum habens cicer frictum quod illi trogalia vocāt ex quibus quina tantum sumpsimus grana: mixaria bina: carycas singulas: hunc enim numerum in illa eremo quemq̄ excessisse culpabile est. Qua refectione transacta repromissam questionis absolutionem cum reposcere cepissemus ꝓferte inquit senex interrogationem vestram quam mature prolatam ad huius hore distuleramus indaginem.

¶ Secunda propositio de diuersitate nequitiarum celestium. Capitulum. ij.

Germanus. Uñ q̄uesum⁹ tanta varietas aduersariaꝝ potestatū cōtra hoīez ac diuersitas ista ꝓcesserit: quas btūs aplus ita dinumerat. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē sed aduersus principatus ⁊ ptātes aduersus Eph. 6.

mūdi rectores tenebraꝝ harū: contra spiritalia nequitie in cele-
Ro.8. stibus. Et iterū. Neq; angeli: neq; principatus: neq; virtutes:
neq; creatura alia poterit nos separare a charitate dei que est in
christo iesu dño nro. Uñ ergo tanta malicie diuersitas emula no
bis emersit? An ad hoc ptātes istas a dño cōditas esse credendū
est: vt his cōtra hominē gradibus atq; ordinibus militarentur?

¶ Responsio de multiplici esca scripturarum sanctarum. Capitulum.iij.

Serenus. Diuinaꝝ scripturaꝝ auctoritas: de his in qui
bus nos voluit erudire: quedā tā lucide etiā his qui acu
men ingenij minus possidēt: euidenter effata est: vt non
solū nulla occultioris sensus obscuritate velentur: sed nec vllo
quidē patrocinio interpretatiōis indigeāt in superficie vocis ac
littere suos intellectus ac sentētias preferētia: quedā vero ita cō
fecta: ⁊ quibusdā obscurata mysterijs edidit: vt in eoꝝ discussio
ne ⁊ intellectu immēsum nobis exercitij campū ac sollicitudi-
nis reseruarēt. Quā rem multas ob causas deū dispēsasse mani
festū est: primū ne sacramenta diuina nullū habētia spiritalis in
tellectus velamen obductū: cunctis hominibus. i. tā fidelib⁹ q̄
ꝓphanis equali scientia ⁊ noticia paterēt: ⁊ per hoc inter iner
tes ac studiosos nulla esset virtutis prudētieq; distātia: tū vt ēt
inter ip̄os domesticos fidei dum intellectuū spacia corā eis im
mēsa tendunt: esset in quibus ⁊ desidiosoꝝ argueret ignauia: ⁊
diligētia studiosorum: ac puritas cordis eoꝝ mētisq; industria
ꝓbaret. Ideoq; satis ꝓprie scriptura diuina agro optimo ac fer
tili cōparat: qui cū multa gignat ac ꝓferat que ad hominū victū
sine aliqua ignis coctione ꝓficiāt: quedā nisi prius flāme calore
mitigata atq; mollita oēm asperitatē sue deposuerint crudita-
tis: vel incōgrua erūt vsibus humanis vel noxia. Nōnulla ve-
ro ita in vtrūq; apta nascunt: vt nec incocta sua cruditate displi
ceant vel offendāt: ⁊ tū ignis calore lenita salubriora reddant.
Plura q̄ ad escā tantummō irrationabiliū iumentoꝝ ⁊ anima
liū mitiū: vel feraꝝ seu volatiliū oriunt vsum: cibis hominū mi
nime ꝓfutura: que ēt in sua asperitate manētia absq; vlla ignis
cōfectione vitalē iumētis cōferūt saturitatē. Quā rōnē satis eui-
dēter aspicimus in hoc vberrimo spiritaliū scripturarū paradi
so cōtineri: in quo ita quedā significatione littere plana ac lucu
lēta resplēdent: vt cū sublimiore interpretatione nō egeāt: sim-
plici tm̄ littere sono abūde pascāt ac nutriāt audientes: vt est il
Deuter. 6. lud. Audi israel dñs deus tuus deus vnus est. Et Diliges dñm
Ibidem. deum tuū ex toto corde tuo: ⁊ ex tota anima tua: ⁊ ex tota virtu
te tua. Quedā aūt si allegorie explanatiōe extenuata nō fuerint
⁊ spiritalis ignis examinatione mollita: nullo mō ad saluta-
rē interioris hominis cibū sine corruptionis labe peruenient:
magisq; ex eoꝝ perceptione lesio q̄ vtilitas aliqua subsequatur

vt est illud. Sint lumbi vr̄i p̄cincti ⁊ lucerne ardētes. Et. Qui non hz gladiū vendat tunicā suā ⁊ emat sibi gladiū. Et. Qui nō accipit crucē suā ⁊ sequit̄ me: nō est me dignus. Qđ quidā districtissimi monachoꝝ: habētes quidē zelū dei sed nō ꝑm sciētiā simpliciter intelligētes: fecerūt sibi cruces ligneas: easq; iugiter humeris circunferētes: nō edificationē sed risum cunctis vidētib⁹ intulerūt. Nōnulla vero ad vtrāq; perceptionē: id est tā historicam q̄ allegoricā ita cōmoda sunt ac necessaria: vt vtraq; explanatio vitales anime succos impartiat̄: vt est illud. Si quis te percusserit in dextrā maxillā tuā prebe illi ⁊ alterā. Et. Cū persequunt̄ vos in ciuitate ista fugite in aliā. Et. Si vis ꝑfectus eē vade vēde omnia q̄ habes ⁊ da pauperib⁹ ⁊ habebis thesaurū in celo: ⁊ veni sequere me. Producit sane ⁊ fenū iumentis: quib⁹ pabulis oēs scripturarū repleti sunt cāpi: simplex. s. puraq; narratio historice lectionis: qua simpliciores quiq; ac minus capaces perfecte ⁊ integre rōnis: de quib⁹ dicit̄. Homines ⁊ iumēta saluabis dñe: ꝑm status ac mēsure sue conditionē ad opus tm̄ ⁊ laborem actualis vite vegetiores robustioresq; reddantur.

Luce. 12. Eiusdē. 22. Matthe. 10. Matthe. 5. Eiusdē. 10. Eiusdē. 19. Ps. 35.

¶ De gemina sentētia super intellectu scripturaruz sanctarum. Capitulum. iiij.

Quamobrē de his que aperta explanatione ꝓlata sunt: nos quoq; cōstanter possumus definire audēterq; nr̄am ꝓferre sententiā. Ea vero q̄ meditationi ⁊ exercitio nostro reseruās obtecta: sanctis scripturis spūs diuinus inseruit q̄busdā ea volens indicijs ⁊ opinionib⁹ colligi: ita pedetētim debēt cauteq; conferri: vt sit eoꝝ assertio seu cōfirmatio in disputātis vel suscipiētis arbitrio collocata. Nōnunq̄ eñ cū sup vnare diuersa promat̄ sentētia: neutra eaꝝ pōt absurda iudicari: et sine detrimēto fidei vel fixe vel medie suscipi. i. vt eis nec plena credulitas nec absoluta refutatio deputet̄: prioriq; sequēs opinio derogare nō debeat: cū quelibet eaꝝ fidei nō inueniatur obsistere: quale est illud q̄ helias venerit in ioanne: ⁊ iteꝝ sit ante aduentū xp̄i venturus: ⁊ de abominatione desolatiōis q̄ steterit in loco sancto per illud simulacrū iouis qđ hierosolymis in tēplo positū legimus: ⁊ iterū stare habeat in ecclesia per aduentū antichristi: illaq; omnia que in euangelio sequuntur que ⁊ impleta ante captiuitatem hierosolymorū: ⁊ in fine mundi istius intelliguntur implenda: e quibus neutra opinio impugnat aliaz nec sequentem prior intellectus euacuat.

¶ De eo q̄ proposita questio inter illa que media tenenda sunt: debeat accipi. Capitulum. v.

Et idcirco ꝓposita a nobis questio licet nō satis videatur nec frequēter inter homines vētilata nec apud plurimos pateat: ⁊ ex hocip̄o apud aliquos ea que profere

mus fortitan videant ambigua: ita debemus nras tpare fniam' qm fidei trinitatis nihil pindicāt: vt inter illa habeant q̄ medie sunt tenēda: quāq̄ nō tali opinioe q̄lis suspitiōib' iffirmi dicturis colligi solet: fz manifestis scripturarū testimonijs oia pprobent

De eo q̄ nihil a deo malum creatum sit. Capi. vj.

Sit ergo vt deū quicq̄ creasse cōfiteamur qō subtātialiter malū sit: dicente scriptura. Omnia q̄ fecit deus bona sunt valde. Si effa deo tales isti creati sunt vel ad hoc facti: vt hos malitie gradus teneāt: ac semp deceptionib' t ruinis hominū vacēt: cōtra p̄dicte scripture sententiā infamabimus deū velut creatorē atq̄ inuentorē malorū: qō fz pessimas voluntates ac naturas ipe cōdiderit: ad hoc eas creās: vt semp in nequitia perseuerātes nunq̄ trāfire possint in bone voluntatis affectū. Non effi quis firas atq̄ immobiles naturitatis seu nature sue cōditiones qualibet industria poterit immutare: nec vllo mō valebit nō esse qō natus est: quēadmodū ne nos quidē cōditionē mortis euadere: qui ob ade pctm mortales nascimur: neq̄ angeli mortales effici: q̄ ita creati sunt vt mori nō possint. Hāc igitur rationez diuersitatis huius: traditione patrū de sanctarum scripturarū fonte percepimus.

De initio pncipatuū seu potestatū. Cap. vij.

Ntre cōditionē huius visibilis creature spiritales celestesq̄ virtutes deū fecisse (que p hoc pcipo q̄ scirēt se ad tā tā beatitudinis gloriā bñficio creatoris ex nihilo fuisse pductas: ppetuas ei gratias referētes: indefinenter eius laudibus inhererēt) nemo fidelis dubitat. Nec effi existimare debem' creationis t offich sui pncipia ab hui' mūdi cōstitutiōe deū primitus inchoasse: quasi in illis anterioribq̄ atq̄ innumeris seculis: ab omni pidentia t dispēsatione diuina fuerit otiosus: ac nō bfis in quos bonitatis sue exerceret bficia: solus extiterit: atq̄ ab omni solita pstandi munificētia fuerit alienus: qō de illa immēsa ac fine pncipio t incōprehēsibili maiestate: satis bumile est incōgrūq̄ sentire: ipso dño de illis potestatib' hec dicente. Qñ facta sunt simul sydera: laudauerūt me voce magna oēs boni angeli mei. Qui ergo interfuit creatiōi syderum: ante istud pncipiū in quo factū ē celū t terra: creati fuisse manifestissime cōprobant: quippe q̄ p istis omnib' visibilib' creaturis videntes eas ex nihilo pcessisse: creatorē magna voce describunt t admiratione laudasse. Ante istud ergo tēporale pncipiū qō a moyse ponit: quodq̄ mūdo huic fm hist orē fm immo indaicū sensum coetū esse describit: saluo fz nostro sensu quo nos interpretamur omniū rerū christū esse pncipiū: in quo oia creauerit pater: fm illud. Oia per ipsum facta sunt: t sine ipso factū est nihil. Ñ istud in̄p geneseos tpale pncipiū: oēs illas potestates celestesq̄ virtutes deū creasse nō dubiū est. Quas aptas per ordinē diu-

Gen. j.

Joha. j.

merās ita describit. Q2 in ꝓpo creata sunt oia: siue ꝯ in celis sū ne que in terra sunt: visibilia ⁊ invisibilia: sive angeli: sive thro ni: sive dominationes sive principatus sive potestates. Coloss. i.

De lapsu diaboli ⁊ angelorum. Capitulū.viij.

Eistoꝝ ita ꝙ numero nonnullos principes fuisse colla ꝙ psos: lamēratio Ezechielis sive Esaie manifestissime do cet: in quib⁹ ꝑncipē tyri aut illā inciferū q̄ mane oriebatur: flebili planctu ab eis cognoscimus lamētari. Et de illo qui dē ita dns ad Ezechiel. Fili hominis leua planctū sup principē tyri: ⁊ dices ei. Hec dicit dns de⁹. Tu signaculū similitudinis: ple nus sapiēria: pfect⁹ decore: i deliciis paradisi dei fuisti. Omis lapis pciosus operimētū tuū: sardius: topasius ⁊ iaspis: chrisolithus ⁊ onyx: ⁊ berillus: sappbyrus: ⁊ carbunculus ⁊ smaragdus. Aurū opus decoris tui: ⁊ foramina tua in die qua cōditus es ꝑpara ta sunt. Tu cherub extent⁹ ⁊ ptegens: ⁊ posui te in monte sctō dei in medio lapidū ignitoꝝ: ambulasti pfect⁹ in vijs tuis a die cōditionis tue: donec inuēta est iniquitas in te. In multitudine negociatiōis tue repleta sunt interiora tua iniquitate ⁊ peccasti: ⁊ eieci te de monte dei: ⁊ pdidi te o cherub protegens in medio la pidū ignitoꝝ. Elevatū est cor tuū in decore tuo: pdidisti sapiēriā tuā a decore tuo: in terrā pieci te: ante faciē regū dedi te: vt cer nerēt te in multitudine iniquitatū tuarū: ⁊ iniquitate negociatio nis tue polluisti sanctificationē tuā. Esaias quoꝙ de alio. Quō cecidisti de celo lucifer q̄ mane oriebaris? Corruisti in terrā qui vulnerabas gentes: q̄ dicebas in corde tuo. In celū cōscendā: su per astra dei exaltabo solium meū: sedebo in monte testamēti in la teribꝰ aquilonis: ascēdā sup altitudinē nubiū: ⁊ ero similis al tissimo. Quos tñ nonnullos ex illa beatissima statione ruisse scri ptura cōmemorat: dicēs. Tertiā partē stellaꝝ draconē illā secuꝝ pariter pertraxisse. Unus q̄ apl⁹ euidētius dicit. Angelos ve ro qui nō seruauerūt suā principatū sed dereliquerūt domicilium suū: in iudiciū magni diei vinculis eternis sub caligine seruauit. Illud etiā qō ad nos dz. Vos aūt sicut homines moriemini: ⁊ si cut vnus de ꝑncipib⁹ cadetis: q̄d aliud q̄ multos de ꝑncipib⁹ cecidisse significat? Quib⁹ indicijs hec rō dinersitatis hui⁹ colli git: das differētias ordinū quas instar sanctaꝝ celestiūq̄ virtu tū: aduerse potestates bñe dicunt: vel ex illius anteriozis ordi nis gradu in quo vnaquēq̄ cerata fuerat nāc ēt retētare: vel cer te de celestib⁹ denolutas ad similitudinē illaꝝ virtutū q̄ ibidē pse nerāt: ꝓ negligicie sue merito in qua in malū vnaquēq̄ pfecit bos inter se gradus seu ordinū vocabula in parte cōtraria vēdicasse. Esa. 14. Lu. 10. Iude.

Obiectio q̄ ruina diaboli a deceptione eue ꝑncipium sumpserit. Capitulū.ix.

Ermanus. Nos hactenus credebamus cām initiūq̄ ruine seu prevaricationis diabolice: qua de angelica sta

tione deiectus est: inuidiam extitisse: quando adam duntaxat ⁊ euam liuida calliditate decepit.

¶ Responsio de initio lapsus diaboli. Cap̄.x.

Serenus. Non esse istud initiū preuaricationis illius seu deiectionis: geneseos lectio manifestat: q̄ ante illoꝝ deceptionē serpētini nominis eū nota inussit: ita dicens:

Gene.iij. Serpēs aūt erat sapientior siue vt hebraici exprimūt libri: callidior cunctis bestijs terre q̄s fecit dn̄s deus. Intelligitis ergo q̄ ante illā circūuentionē primi hominis de angelica discesserat sanctitate: ita vt non solū nominis huius insigniri mereret̄ infamia: sed etiā in nequicie terginersatione ceteris preferret̄ bestijs terre. Nō enim tali vocabulo scriptura bonū angelum designasset: nec de his qui in illa beatitudine ꝑseuerāt diceret. Serpens aūt erat sapientior omnibus bestijs terre. Nā hoc cognomen non solū gabrieli siue michaeli nullo mō posset aptari: sed ne bono quidē cuiq̄ homini cōueniret. Apertissime litaq̄ ⁊ serpētis vocabulū: ⁊ comparatio bestiarū: non sonat angeli dignitatē: sed preuaricatoris infamiaz. Deniq̄ liuoris ac seductionis materia q̄ vt hoīem deciperet instigat⁹ est: de anterioris ruine extitit causa: qd̄ scz de limo terre nuperrime figuratū ad illā eū gloriā cerneret euocādū: vn̄ cū esset vnus de principibus se meminerat corruisse. Et idcirco priorē eius lapsum quo supbiēdo corruerat: quo etiā serpens meruerat nūcupari, secunda ruina ꝑ inuidiā subsecuta est: ꝑ quā inueniens eū adhuc aliquid in sese erectū habētē: ita vt etiā cuiusdā colloquij atq̄ cōsilij cū homie haberet cōsortiū: sentētia dn̄i vtilissime eū in ima deiecit: vt nō iam sicut ante sublime aliquid intuēs incederet: sed vt solo coherens reperet potius: ⁊ hūiliatus sup ventrē terrenis vitiorū escis ⁊ opibus pasceret̄: occultū deinceps publicans inimicū ac ponēs inter ipsum ⁊ hoīem vtiles inimicitias salutarēq̄ discordiā: vt dū cauet̄ tanq̄ hostis noxius: amicitijs fraudulētis vlterius homini nocere non posset.

¶ De eius q̄ decipit siue decipitur pena. Cap̄.xj.

In quo tn̄ ⁊ illud nos precipue debet instruere: vt a malis cōsilijs declinemus. qd̄ licet deceptionis auctor congrua pena ⁊ cōdēnatione plectat̄: ne ille quidē q̄ seducit̄ supplicio careat: licet aliquātulo leuiore q̄ ille qui auctor deceptionis extiterit. Qd̄ hic expressum plenissime cernimus. Adā namq̄ qui seductus est (immo vt apostoli verbis eloquar) qui

s.Timo.ij. seductus nō est: sed seducte acquiescens: in exitialē videt̄ accessisse cōsensum: sudore vult⁹ ac labore tantūmō cōdemnat̄: q̄ tn̄ illi nō per suā sed ꝑ terre maledictionez sterilitatēq̄ decernitur. Mulier vero q̄ huius rei ꝑsuasor extitit multiplicationē gemitū ac doloꝝ atq̄ tristicie ꝓmeret̄: perpetuo pariter iugo subiectionis addicta. Serpēs aūt q̄ primus incētor hui⁹ offense est.

perenni maledictione mulctat̃. Quamobrez summa sollicitudine ⁊ circũspectione cauendũ est a cõsilijs prauis: qꝛ sicut auctorẽ puniũt: ita deceptum nec peccãto faciunt carere nec pena.

¶ De constipatione demonũ ⁊ inquietudine quã in hoc aere semꝑ exercent. Capitulum.xij.

t Anta vero spirituũ dẽsitate cõstipat⁹ est aer iste q̃ inter celũ terrãq; diffundit̃: in quo nõ quieti nec ociosi versantur: vt satis vtilr ab hũanis aspectibus eos prouidentia diuina abscõderit atq; subtraxerit. Nã non solũ terrore concursus eoꝝ vel horrore vultuũ in quo se pro volũtate sua cũ libitũ fuerit trasformant atq; cõuertũt: intolerabili formidine homines cõsternarent̃: nequaq̃ valentes hec carnalib⁹ oculis intueri: sed etiã in ampliorẽ nequicie modũ: quotidiano iugiq; eorum exẽplo ⁊ imitatione succensa gẽs hũana proficeret: ⁊ ꝑ hoc inter hoĩes ⁊ immũdas atq; aereas potestates fieret noxia quedam familiaritas atq; ꝑniciosa cõiunctio: dũ hec flagicia q̃ cuz inter homĩes admittunt̃: vel parietũ septis vl̃ locoꝝ interuallo ⁊ quadã verecundie confusione celant̃: apta visione iugiter intẽdẽtes: ad maiorẽ furoris incitarent̃ insaniã: nulla scz interueniẽte quiete: q̃ ab istis scelerib⁹ eos cernerẽt desinẽtes: quippe quos nulla lassitudo carnalis seu occupatio familiaris: ac distẽtio quotidiani victus quẽadmodũ nos acceptis intentionibus etiam inuitissimos nonnumq̃ cessare compellunt.

¶ De eo ꝙ impugnationem quã erga hoĩes impendũt etiã aduersum se cõmoueant. Capitulum.xiij.

b As nãq; impugnationes quib⁹ hoĩes impetũt: nequaq̃ eos a flagitioꝝ crimine ꝑurgere cessantes: etiã contra se inuicẽ ipsos affectare certissimũ est. Nã discordias atq; cõflictus suꝑ nõnullis gẽtib⁹ pro quadã sibi nequicie vernacula familiaritate susceptis. indefesso certamine similiter exercere nõ desinũt. Qđ ẽt in visione danielis ꝓphete manifestissime legimus figuratũ: angelo gabriele ita narrante. Noli timere daniel: qꝛ ex die primo quo posuisti cor tuũ ad intelligẽdũ vt te affligeres in cõspectu dei tui: exaudita sunt verba tua: ⁊ ego veni propter sermones tuos. Princeps aũt regni ꝑsarũ restitit mihi viginti ⁊ vno dieb⁹: ⁊ ecce michael vnus de principib⁹ primis venit in adiutoriũ meũ: ⁊ ego remansi ibi iuxta regẽ persarum. Veni autẽ vt docerẽ te q̃ ventura sunt populo tuo in nouissimis diebus. Quẽ principẽ regni persaꝝ aduersariam potestatẽ esse que fauebat genti persaꝝ inimicanti populo dei minime dubitandũ est: quiq; ad impediendã vtilitatẽ quã videbat per absolutionẽ questionis: pro q̃ propheta dominũ exorauerat: ab archangelo ministrandã: liuens semetip̃m obijcere festinauit: ne ocius ad danielẽ salutaris angeli cõsolatio ꝑuolãs: dei q̃ popu

Dañ.x.

lum cui gabriel archangelus preerat confortaret. Qui tñ dicit ne tūc q̄dē ob impugnationis illius vehemētiā se facere potuisse: sed ab eodē adhuc fuisse detinēdū: nisi in adiutorium sibi michael archangelus aduenisset: qui occurēs principi regni persarum seseq; cōflictui eius interserēs ⁊ opponēs: eūq; ab ipius impugnatione subripiēs: ad instructionē prophete post vicesimū ⁊ vnū diē cōmeare fecisset. Et post pauca. Et ait inq̄t angelus.

Dan. x. Nūquid scis q̄re venerim ad te? Et nunc reuertar vt prelier aduersus principē persarū. Cū enim ego egrederer apparuit princeps grecorū veniēs. Ueruntñ annunciabo tibi qd̄ expressuz est in scriptura veritatis. Et nemo est adiutor meus in his oībus nisi

Eius. xii. michael princeps vester. Et iterū. In tpe illo consurget michael princeps magnus q̄ stat pro filijs populi tui: Legimus ergo grecorū q̄z principē filr̄ aliū nuncupari: qui vtiq; fauēs gēti sibi subdite tā populo israeli q̄ nationi persarū erat aduersus. Ex quo liquido peruidet q̄ discordias gentiū ⁊ conflictus atq; simultates q̄s inter se istis instigantibus gerūt: etiā contra se aduerse exerceant potestates: ⁊ illarū vel gaudere eas victoria vel diminutione tristari: ⁊ ob hoc nō posse illas inter se quietas aut cōcordes existere: dum vnusquisq; pro his quibus preest cōtra alterius gentis presulem inquieta semper emulatione cōtendit.

¶ Unde factū sit vt potestatū seu principatū nomina spiritaliū nequitie sortirentur. Capitulum. xiiij.

Nos ergo preter illas quas supius exposuimus opiniones etiā idcirco dici principatus vel potestates euidēti possumus rōe colligere: q̄. s. vel diuersis gentibus dominent ac presint: vel certe q̄ in inferiores spūs atq; demonia: de quibus etiā euāgelia legiones esse propria ipōrū cōfessione testant: queq; spiritalia neq̄cie ab apl̄o nūcupant: suos exerceāt principatus. Nō essent dñationes dici pñt: nisi habeant in quos suas dñationes exerceāt: nec potestates aut principatus vocari queūt nisi fuerint in quos potestates aut principatus suos agāt. Qd̄ etiā in euāgelio designari calūniātibus phariseis manifestissime

Mat. xii. repimus. In beelzebub principe demoniorū hic eijcit demones. Nā ⁊ rectores tenebrarū legimus appellari: ⁊ aliū mūdi huius principē nūcupari. Quos tñ gradus btūs apl̄us in futurū cū oīa

i. Cor. xv. xp̄o fuerint subiecta asserit euacuandos. Cū tradiderit inquiēs regnū deo ⁊ patri: cū euacuauerit oēm principatū potestatem ⁊ dominationē: quod vtiq; non aliter fiet nisi fuerint de ipsorum ditione sublati: in quibus in hoc seculo potestates seu dominationes vel principatus agere cognoscuntur.

¶ De eo q̄ non sine causa sanctis celestibusq; virtutibus angelorū siue archangelorū nomina sint indita. Capitulum. xv.

h Tim qz in bonā partē bonꝝ ordinū vocabula non sine ratione cauſave sint indita: sed officioꝝ vel meritoꝝ seu dignitatū sint nomia: nulli dubiū est. Etenim de officio nūciādi angelos: id est nūcios appellari manifestū est: t archangelos q ipſis angelis pręsint: nomīs ipſius proprietas docet: ōnationes etiā ab eo q quibuſdā dominent: principat' q q ba beant quoꝝ sint principes atq; priores: t. sedes q ita. s. deo cohereāt t domestice sint ei ac familiares: vt in ipſis velut in quadā sede diuina maiestas peculiarius requiescat: t quodāmō sit in eis firmius reclinata.

De subiectione demonū quā suis principib⁹ prębent fratris visione perspecta. Capitulum. xvj.

i Egi aūt dos immūdos spūs a neḡoziꝭ ⁹ potestatib⁹ eis q subditos esse: pręter illa scripturaꝝ testimonia que in euangelīs q calūniantib⁹ pharisęis oīi legim⁹ respon Mat. xij. sione descripta. Si ego in beelzebub principe demonoꝝ ejcio demones: et perspicue visiones t experimēta scioꝝ multa nos edocēt. Nā cū vnus et fratribus nris in hac solitudine iter ageret: adnespascēte iam die tēpū quoddā repiens: ibidē subsistit: vesptinā volēs in eo synaxim celebrare. Ubi dū psalmos ex more decātat: tēp⁹ medie noctis excesit. Cūq; finita solēnitate recessem⁹ lassum corpus paululū resedisset: repente cepit caternas demonū vndiq; in vnā cōfluentiū innumerabiles intueri: q infinita constipatione ac delectione longissima procedentes: alie prębant principē suū: alie suo agmine sequebant. Qui tādē ali qñ t magnitudine pcelsior cūctis t aspectu terribilior: turmis infinitis circūsept⁹ aduenit: ac posito solio cū in tribunali quodā sublimissimo cōsedisset: vnusquisq; actus diligēti cepit examinatione discutere illoſq; q necdū se circūuenire, emulos suos potuisse dicebāt: velut inertes ignauosq; ac cōspectu suo cū nota t iniuria summa iubebat expelli: spacia tēporis tantū: t opinanter ab eis expēsum cū fremitu t indignatione furoris exprobrans: illos vero qui se nunciabāt cōsignatos sibimet decepisse summis laudibus cū exultatione ac fauore cunctoꝝ velut victores palmis remuneratos acredimitos sertis: vtq; fortissimos bellatores ad; exēplū cunctoꝝ: gloriosissimos coram omnibus emittebat. In quoꝝ numero, cū quidā nequissim⁹ spiritus. vtpote quēdā triūphū sublimissimū delaturus lętioꝝ aduenisset nomē monachi optime cogniti designauit: asserēs se post quindecim annos quibus eū ingēter obsedisset: tādē aliqū pręualuisse vt eū eadē ipſa nocte ruina fornicationis elideret: nā cū quadam sacra puella nō solū impulisse vt stupri crimē incurreret: dicebat: sed et p simulasse vt eā vpterno sibimet iure cōiugij retētaret. Super cuius hac prosecutione cū immane cūctoꝝ gaudiū fuisset exortū: symmis a principe tenebraꝝ laudib⁹ iste pręlat⁹: ma

gnisq; p̄conijs coronatus abscessit. Aurora itaq; superueniente cū oīs hec ab oculis euanuisset demonū multitudo: dubitās frater de assertione spiritus immundi: magisq; id ratus qđ inolita cōsuetudinis sue fallacia sibi voluisset illudere: ⁊ innocenti fratri inurere crimē incesti: memor euāgelice sententie: ꝙ In veritate nō stetit: qꝛ nōē veritas in eo. Cū loq̄t: mēdaciū de ꝓprijs loquit̄ qꝛ mēdax est ⁊ pater ei⁹. Pelusiū petijt: vbi illū quē spūs immūdus asseruit esse deiectū nouerat cōmanere. Erat siq̄dē illi etiā notissim⁹ frater. Quē cū req̄sisset: repperit ꝙ eadē nocte, q̄ deterrimus ille demō ruinā eius sue cohorti vel principi nūciauerat: monasterio pristino derelicto vicū petisset: ⁊ cum designata puella fuisset lapsu miserabi deuolutus.

Joan. 8.

¶ De eo ꝙ singulis hominibus duo semꝑ angeli adhereant. Capitulum. xvij.

Nam qđ vnicuiq; nostrū duo cohereant angeli: id est bonus ⁊ malus scriptura testat̄. De bonis quidē saluator Ne cōtemnatis inquiens vnū ex pusillis istis: dico eñ vobis ꝙ angeli eorum in celis semꝑ vident faciē patris mei qui in celis est. Illud quoq;. Immittet angelus dñi in circuitu timētiū eū ⁊ eripiet eos. Necnon etiā qđ in actibus apl̄oꝝ de Petro dicit̄. Quia angelus eius est. De vtrisq; vero liber pastoris plenissime docet. Si aūt cōsideremus ⁊ illū qui beatū iob expetijt aptissime instruemur illū fuisse qui semꝑ insidiatus ei: nunq̄ eū ad peccatū potuerit incitare: ⁊ idcirco potestatē a dño poposcisse: velut qui nō virtute illius sed dñi defensione qui illū semper protexerit vinceret̄. De iuda quoq; dicit̄. Et diabolus stet a dextris eius.

Math. 18.
Ps. 33.
Act. 12.
Ps. 108.

¶ Differentia nequicie que aduersis spiritibus inest: ꝑ duos philosophos approbata. Capitulum. xviij.

De differētijs sane demonū etiā ꝑ illos duos phos qui quōdam magicis artib⁹: vel inertiā eorū vel fortitudinem seuāq; nequiciā fuerant frequēter experti: multū cognitionis accepimus. Hi aūt despiciētes beatū Antoniū velut christianū hoīem ⁊ imperitū ac sine litteris: volentesq; eum (etsi nihil amplius ledere potuissent) saltē de cella sua magicis p̄stigijs ⁊ circū uētione demonū ꝑturbare: spūs ei nequissimos immiserūt ad impugnationē: morsu liuoris) adducti eo ꝙ maxime hominū turbe ad eū quotidie cōuenirent. Cūq; illo nūc quidem imprimente pectori suo frontiq; signaculū crucis: nūc vero ad orationē suppliciter incubante ne approximare quidē dirissimi demones eidē prorsus auderent: atq; ad eos qui illos direxerant absq; vllo reuerterent̄ effectu: ⁊ alios illi in nequicia vehemētiores rursus immitterent: itidēq; ipsis incassum suas expendētibus vires atq; inaniter redeūtib⁹: potentiores nihi-

hominus aduersus militē christi victorē iterū destinati nihil penitus preualerent: eo profecerūt tales tanteq; eorum insidie tota magica arte quesite: vt ꝑ hec euidētissime comprobarent magnā ꝓfessioni christianorū inesse virtutē: quibus ille tā seue tāq; potētes vmbre quas estimabāt solē lunāq; si ad eas directe fuissent obducere potuisse: hunc nō solū nihil ledere: sed ne ad punctum quidē de monasterio suo valuerint perturbare.

¶ De eo ꝙ demones nihil aduersus hoīes p̄ualeant nisi obsederint eorū prius mentes. Capitulum.xix.

e Unq; ꝓ hac admiratione cōfestim venientes ad abbatē. Antoniū: impugnationū suarū magnitudinē: ⁊ causas atq; insidias patefecissent liuoris occulti: christianos se fieri ꝓtinus poposcerūt. Recurso aūt die vel tpe: asseruit se beatus Antonius amarissimis cogitationū stimulis tūc fuisse pulsatū. Quo experimēto sententiā nostrā quā hesterno die in collatiōe ꝓtulim⁹ ꝓbauit ac definiuit beat⁹ Antonius nulla tenus demonē posse mentē cuiusq̄ vel corpus inuadere: nec hr̄e facultatē in cuiuslibet aīam penitus irruendi: nisi eā ꝑmo destituerit oībus cogitationibus sanctis: ac spiritali cōtēplatione vacuā nudāq; reddiderit. Sciendū tñ duobus modis spūs immūdos hominibus obedire. Aut eñ sanctitati fideliū diuina gr̄a ac virtute subdunt̄: aut sacrificijs impioꝝ: seu q̄busdā carminib⁹ deliniti velut familiaribus suis obtēperāt. Qua opinione pharisei quoq; decepti: arbitrati sunt etiā dñm saluatorē hac arte demonijs impasse: dicētes. In beelzebub principe demoniorū hic eijcit demones: ꝟm illā scz cōsuetudinē qua norant suos magos vel maleficos ꝑ inuocationē nominis illius ac ritum sacrificiorū quo eū delectari ⁊ gaudere cognoscūt: velut domesticos eius effectos habere etiā in demones ei subditos potestatem. Matt.12.

¶ Interrogatio de apostatis angelis qui in genesicū filiabus hominū cōcubuisse dicuntur. Capitulū.xx.

g Ermanus. Quia geneseos lectio paulo ante mediū dei dispensatione prolata est: q̄ nos oportune cōmonuit vt id qđ semp̄ discere cupiebamus: nūc possimus congrue sciscitari: q̄d etiā de illis apostatis angelis sentiendū sit optamus agnoscere: qui se cū filiabus hominū miscuisse dicunt̄: vtꝝ hoc possit spiritali nature ꝟm litterā cōuenire. Illud quoq; euāgeliste testimoniū qđ de diabolo paulo ante dixisti: qꝛ mēdax est ⁊ pr̄ eius. Similiter desideramus audire qui nam eius pater intelligēdus sit. Joan.8.

¶ Solutio proposite questionis. Capitulū.xxj.

s Erenus. Duas q̄stiones nō mediocres pariter ꝓposuistis: de quibus quantū possum eodē quo ꝓposuistis ordine respondebo. Nullo mō credendū est spiritales na-

turas coire cū feminis carnaliter posse. Qd̄ si aliqñ hoc ꝑm litte
rā fieri potuisset: quō nūc quoq; vel frequēter vel raro idipsum
non euenire cōtingeret: ⁊ absq; semine vel coitu viri aliquos na
sci similiter de mulieribus conceptu demonum cerneremus: cū
presertim constet eos libidinum sordibus admodum delectari:
quas proculdubio per semetipsos exercere plusq̄ ꝑ hoīes mal-
Eccs. 1. lent: si illud vllo mō potuisset impleri. Ecclesiaste quoq; idipsuꝫ
ꝓnunciāte. Quid est qd̄ fuit: idipsum qd̄ est: ⁊ q̄d est qd̄ factum
est: idipsum qd̄ fiet: ⁊ nō est oē recēs sub sole qd̄ loquat̄ ⁊ dicat.
Ecce hoc nouū est: iā fuerūt in seculis q̄ fuerūt añ nos. Sed ita
questio historie huius absoluit̄. Post necē abel iusti: ne a fratri-
cida ⁊ impio oē hoīm genus exordiū sumeret: in locū fratris ex-
tincti nascit̄ seth: q̄ nō solū posteritati: sed etiā fraterne pietati
succederet. Cui⁹ ꝓgenies secuta patris iusticiā: a societate ⁊ cō
iūctiōe cognatiōis illi⁹ q̄ ex cain sacrilego descēdebat: semꝑ di
Gen. 5. uisa ꝑmansit: sicut etiā genealogie descriptio manifeste declarat
ita dicēs. Adā genuit seth: seth genuit enos. Enos genuit cainā
cainan aūt genuit malalehel. Malalehel aūt genuit iareth. Ia-
reth aūt genuit enoch: Enoch aūt genuit matusalē: Matusalē ge
nuit lamech: Lamech genuit noe. Item genealogia cain ita diui
sa describit̄: Cain genuit enoch: Enoc genuit irath: Irath ge-
nuit maniahel: Maniahel genuit matusahel: Matusahel genuit
lamech: Lamech genuit tubal: Itaq; illa generatio que de seth
iusti propagine descendebat: sue linee iugiter ⁊ agnationi ꝑmi-
xta: in patris atq; attaui sanctitate longa etate durauit: nequa-
q̄ scz sacrilegijs ac malicia nequissime prolis infecta: q̄ in semet
impietatis germen velut attaui traditione retinebat insertū. Do
nec ergo ꝑseuerauit inter illos generationis eorū ista discretio
semē illud seth vtpote de optima radice ꝓcedēs: ꝓ merito san-
ctitatis tam sue q̄ patrū angeli dei: siue vt diuersa exēplaria cō
tinent: filij dei vocati sunt: ⁊ ecōtrario illi ꝓpter impietatē vel
suam vel patrū suorū ⁊ opera terrena: filij hominum nuncupā-
tur. Cum esset ergo inter ipsos vsq; ad illud tempus hec vtilis
bonaq; diuisio: videntes post hec filij seth qui filij dei erant: fi-
Gen. 6. lias eorum qui de cain progenie nascebātur: desiderio pulchri-
tudinis earum accensi: acceperūt sibimet de ipsis vxores: que
viris suis infundentes nequitias patrū suorū: ab illa eos inge-
nita sanctitate ac simplicitate paterna ꝓtinus corruperūt. Ad
Ps. 81. quos satis cōgrue directū est illud eloquiū: Ego dixi dij estis et
filij excelsi omnes. Uos autem sicut homies moriemini: ⁊ sicut
vnus de principib⁹ cadetis. Quiq; ab illa vera phisice phie di-
sciplina tradita sibi a maioribus exciderūt: quā primus hō ille
q̄ vniuersarū naturarū institutionē euestigio subsecutus est: po
tuit euidēter attingere: suisq; posteris certa rōne transmittere:
Quippe q̄ mūdi ipsius infantiā adhuc tenerā ⁊ quodāmō pal-
pitantem rudēq; conspexerat: ⁊ in quem tanta est nō solum sa-

pientie plenitudo: sed etiam gratia prophetie: diuina illa insuf-
flatione trāsfusa: vt vniuersis animantibus nomina rudis ad-
huc mūdi huius habitator imponeret: ac nō solū omnigenū be
stiarum atq; serpentum furores virusq; discerneret: sed etiam
virtutes herbarū arborum quoq; lapidūq; naturas ac temporū
necdū expertorū vicissitudines partiret: ita poterat efficaciter
dicere. Dominus dedit mihi bonorum horum que sunt scientiā Sap. 7.
veram: vt sciā dispositiones orbis terraꝝ: ⁊ virtutes elemento-
rum: initium ⁊ cōsummationē ⁊ medietatē temporꝝ: annoꝝ cur-
sus ⁊ stellarū dispositiones: vim spiritūū: ⁊ cogitationes homi
nū: differentias arborū ⁊ virtutes radicū: ⁊ que sunt abscondita
⁊ improuisa cognoui: Hanc ergo scientiā omniū naturarū ꝑ suc
cessiones generationū semē seth paterna traditione inscipiens
donec diuisum a sacrilega ꝓpagine ꝑdurauit: quēadmodū san-
cte ꝑceperat: ita etiā vel ad dei cultū: vel ad vtilitatē vite cōmu-
nis exercuit. Cū vero fuisset impie generationi ꝑmixtū: ad res
ꝓphanas ac noxias q̄ pie dedicerat instinctu quidē demonū di-
riuauit: curiosasq; ex ea maleficiorū artes atq; p̄stigias ac ma-
gicas suꝑstitiones audacter instituit: docēs posteros suos vt sa
cra illa cultura, diuini noīs derelicta: vel elemēta hec vel ignē vel
aereos demones venerarent ⁊ colerent. Hec igit quā diximus
curiosarū rerū noticia quō diluuio nō perierit: ac suꝑuenienti-
bus seculis innotuerit: lz hoc minime absolutio proposite que-
stionis exposcat: tñ qꝛ nos occasio huius expositiōis admonuit
ꝑstringendū breuiter puto. Quantū itaq; antique traditiōes fe
rūt: cham filius noe qui suꝑstitionibus istis ⁊ sacrilegis fuit ar
tibus ac ꝓphanis infectus: sciens nullū se posse super his me-
morialē librū in arcā prorsus inferre: in q̄ erat vna cū patre iu-
sto ac sanctis fratribus ingressurus: scelestas artes ac ꝓphana
cōmenta diuersorū metallorū laminis: q̄ scz aquarū nō corrum
perent iniuria: ⁊ durissimis lapidibus insculpsit. Que diluuio
ꝑacto eadē qua illa celauerat curiositate ꝑquirēs: sacrilegiorū ac
perpetue nequicie seminariū trāsmisit in posteros. Hac itaq; rō
ne illa opinio vulgi qua credūt angelos vel maleficia: vel diuer
sas artes hoībus tradidisse: in veritate cōpleta est. De illis ergo
quēadmodū diximꝰ filijs seth ⁊ filiabus cain nequiores filij ꝓ-
creati sunt: qui fuerunt robustissimi venatores: violentissimi ac
truculentissimi viri: qui pro enormitate corporum vel crudeli-
tatis ac malicie gigantes nuncupati sunt. Hi namq; fines inua
dere: ac rapinas inter homines agere primi ceperunt: preda po
tius exigere vitam suam q̄ sudore operis sui ac labore conten-
ti. Et quorum vsq; adeo scelera supercreuerat: vt nisi inunda-
tione diluuij alias mundus expiari non posset. Ita ergo filijs
seth libidinis instigatione transgressis illud mandatum quod
ab exordio mundi huius naturali instinctu diutissime fuerat cu
stoditū: necesse fuerat ꝑ litterā legis postea reꝑari. Filiā tuā nō Deut. 7.

dabis filio eius vxorē: ne de filiabus eorū accipies filio tuo: q̄z seducēt corda vestra vt discedatis a deo vestro ⁊ seq̄mini deos earum ac seruiatis eis.

¶ Obiectio quemadmodum generi seth cum filiab⁹ cain prophana commixtio ante interdictum legis potuerit imputari. Capitulum.xxij.

Germanus. Merito potuisset illis ex hac p̄sumptiōe vel nouitate cōiugij crimē trāsgressionis ascribi: si data fuisset illis ista p̄ceptio. At cū reiunctionis istius obseruātia: necdū aliqua fuisset constitutione prefixa quēadmodū illis permixtio generis ad noxam debuit imputari que nullo fuerat interdicta mādato. Lex enim non preterita solet crimina sed futura damnare.

¶ Responsio ꝙ naturali legi ab initio hoīes iudicio seu pene fuerunt obnoxij. Capitulum.xxiij.

Serenus. Deus hominem creās omnē naturaliter ei sciētiam legis inseruit: que si fuisset ab homine ꝑm ꝓpositū dñi vt cepat custodita: nō vtiq̄ necessariuz fuisset aliam dari q̄ per litterā postea ꝓmulgata est. Erat eñ sup̄fluū extrinsecus offerri remediū: qđ adhuc intrinsecus tenebat̄ infertum Sed q̄z hec vt diximꝰ corrūpi cepit libertate vsuq̄ peccādi: velut huius exactor ⁊ executor ac vindex: ⁊ vt ipsis scripture verbis eloquar adiutrix apposita est mosayce legis seuerissima' diraq̄ districtio: vt vel metu pene p̄sentis non penitus bonū scie naturalis extinguerēt: ꝑm ꝓphete sententiā legē dans in adiutorium q̄ etiā ꝑm apl'm pedagogus velut p̄uulis data fuisse describit̄: erudiēs: scz eos atq̄ custodiēs: ne ab illa disciplina in qua naturaliter fuerāt instituti: quadā obliuione discederēt. Nā q̄z sit homi oīs scia legis ab initio creationis infusa: hinc manifeste ꝓbat̄ ꝙ mādata legis absq̄ lr̄e lectione añ legem: immo ante diluuiū oēs sanctos obseruasse cognoscimus. Quēadmodum eñ scire potuit abel necdum lege mādāte: ꝙ offerre deo de primitiuis ouiū suarū: ⁊ de adipe ipsarū ad sacrificiū debuisset nisi p̄insitā sibi legem naturalit̄ fuisset edoctus. Quēadmoduz noe qđ mundū vel qđ immūdū esset animal decreuisset: nondū hec legali distinguente mandato: nisi scia naturali fuisset instructus. Unde enoch didicit ambulare cū deo: nullā legis illuminationē ab aliquo cōsecutus. Ubi sem ⁊ iapheth legerant. Turpitudinē p̄ris tui nō reuelabis: vt incedētes retrorsum: patris verenda velarēt. Uñ monitus abraā deuictis hostib⁹ nihil accipere de eorum spoliis acq̄escit: ne retributionē laboris sui consequeret̄: abstinuit: vel decimas sacerdoti melchisedech q̄ mosaica lege p̄cipiunt̄ exsoluit. Uñ idē ipse abraā: vñ loth: transeūtib⁹ ac p̄egrinis: hñanitatis iura ⁊ ablutionē pedū: necdū euan-

Gala.3.
Gene. 4
Gene. 7.
Gene.5.
Leui.18.
Gene.9.
Gene.14.
Gene.24.
Eiusdē.19.

gelico coruscāte mādato suppliciter obtulerūt. Unū iob tantā de
uotionem fidei: tātam castimonie puritatē: tantā humilitatis:
māsuetudinis: misericordie: humanitatis scientiā cōsecutus est
quantā nūc ne ab illis quidē q̄ euangelia memoriter tenent: vi-
demus impleri. Quem sanctorū legimus ante legē vllum legis
violasse mandatū. Quis illorū non custodiuit. Audi israel dn̄s Deuter. 6.
deus tuus dn̄s vnus est. Quis nō impleuit illorū. Nō facies ti- Exo. 20.
bi sculptile neq; vllā similitudinē eoꝝ que in celo sunt siue q̄ in
terra: vel eoꝝ q̄ sunt in aquis sub terra. Quis eorum non obser
uauit. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā: vel illa q̄ in decalogo sub- Ibidem.
sequunt. Nō occides: nō adulterabis: nō facies furtū: nō falsū
testimoniū dices: non cōcupisces vxorem ꝓximi tui: aliaq; his
multo maiora: quibus non solū legis sed etiam euangelij preue
nere mandata..

¶ De eo ꝙ iuste puniti sunt hi qui ante diluuiū peccauerunt. Capitulum. xxiiij.

Ita ergo intelligimus ab initio deū omnia creasse perfe
cta: nec fuisse qd̄ ordinationi eiꝰ principali velut impro
uide ⁊ imꝑfecte necesse eēt suꝑinduci: vel qd̄ ei addi post
hec oporteret: si in illo statu ac dispositione qua ab ipso creata
sunt vniuersa mansissent. Et idcirco in eos qui ante legem im-
mo ante diluuiū peccauerunt: iusto iudicio deum animarduer-
tisse ꝓbabimus: qꝛ transgressi naturalem legē sine vlla merue-
runt excusatione puniri. Nec in illoruꝫ incidemus blasphemiā
calumniāq;: qui ignorantes hanc rationē: derogant deo veteris
testamēti: ac detrahentes nostre fidei subsanātesq; dicūt. Quid
ergo placuit deo nostro: vt post tot annorū milia legem voluerit
ꝓmulgare: tanta secula passus hominē sine lege transire Quod
si postea melius aliquid adinuenit: apparet eum in primordio
mundi inferiora vel deteriora sapuisse: ⁊ post hec velut experi-
mentis edoctum cepisse rectiora ꝓspicere: ac principales ordi-
nationes suas in melius emendare. Quod immense prescientie
dei penitus conuenire nō poterit: nec sine ingenti blasphemia
hec de ipsa heretica insania ꝓferentur: dicente Ecclesiaste: Co-
gnoui qm̄ omnia q̄ fecit deus ab initio: ipsa erūt in eternū. Su
per illa non est qd̄ addat: ⁊ ab illis non est qd̄ auferat. Et idcir
co iustis non est lex posita: iniustis autē ⁊ non subditis impijs
⁊ peccatoribꝰ: sceleratis ⁊ contaminatis. Illi nāq; habētes natu
ralis illius atq; insite legis sanam atq; integram disciplinam:
nequaq̄ lege hac extrinsecus adhibita litteris descripta que
q; in adiutoriū illi naturali data est indigebāt. Ex quibus aptis
sima rōne colligit nec legē istā ꝑscriptam litteris ab initio dari
debuisse: erat em̄ hoc suꝑfluū fieri stāte adhuc naturali lege ⁊ in
tegra ꝑmanēte: nec euangelicā ꝑfectionē tradi ante legis potuis
se custodiā. Nō em̄ poterāt audire. Qui te ꝑcusserit in dextra ma Matthe. 5.

xilla tua: p̄be illi ⁊ alterā: qui cōtenti nō erāt talionis equalitate iniurias ꝓprias vlcisci: sz letales calces ac telorū vulnera ꝑ alapa leuissima rependebāt: ⁊ ꝑ minimo dente percutientium aīas expetebant. Sed nec dici poterat illis. Diligite inimicos vestros: in quibus magnꝰ fructꝰ ⁊ vtilitas ducebatur vt amicos suos diligerēt: declinarēt vero inimicos: ⁊ solo ab eis odio desinerent: nec opprimere illos ⁊ interficere festinarent.

Ibidem.

¶ De diabolo quod dicit̄ in euangelio quomodo intelligendum sit. Quia mēdax est ⁊ pater eiꝰ. Ca.xxxv.

Illud vero qđ vos de diabolo mouerat: qꝛ mēdax ē ⁊ pater eius: ꝙ videlicet tā ipse ꝙ̄ pater suus mendax ꝓnunciari videatur a dn̄o: satis absurdū est hoc vel leuiter opinari. Ut eñ paulo ante diximus. Spiritus spiritū non generat: sicut nec animā quidē potest anima ꝓcreare: licet concretionem carnis non dubitemꝰ hūano semine coalescere: ita de vtraq; substantia: id est carnis ⁊ anime apostolo ꝓnunciante: ⁊ quequo auctore procedat manifestius explanāte. Deinde patres inquit carnis nostre habuimꝰ eruditores ⁊ reuerebamur: nō multo magis subijciemur patri spirituū ⁊ viuemus. Quid hac diuisione clarius potuit definire: vt carnis quidē nostre patres homines ꝓnunciaret: animarū vero deū solum esse patrem cōstāter exprimeret. Quāq̄ ⁊ in ipsa corporis huius concretione ministeriū tñmō hoī sit ascribēdū: summa vero cōditiōis deo oīm creatori dicēte dauid. Manꝰ tue fecerūt me ⁊ psalmauerūt me. Et beatꝰ Job. Nōne sicut lac inquit mulsisti me ⁊ coagulasti me vt caseum: ossibus ⁊ neruis inseruisti me. Et dominꝰ ad hieremiā. Priusq̄ te formarē in vtero: noui te. Ecclīastes vero vtriusq; substantie naturam atq; originē: examinatione ortus atq; initij ex quo videlicet vnaqueq; ꝓcessit: ⁊ cōsideratione finis ad quē vnaqueq; cōtendit: satis euidenter ac ꝓprie colligens pariterq; de corpis huius atq; anime sepatione disputans: ita disseruit. Priusq̄ cōuertat̄ puluis in terrā sicut fuit: ⁊ spiritus reuertat̄ ad deū qui dedit eū. Quid apertiꝰ potuit dicere ꝙ̄ vt materiā carnis quā puluerē nominauit: qꝛ de hominis semine sumit exordiū eiusq; videt̄ ministerio seminari: velut e terra sumptam: iterum reuerti ꝓnunciaret ad terrā: spiritū vero qui non per cōmixtionē sexus vtriusq; procreat̄: sz specialiter a deo solo tribuit̄: ad auctorem suū redire signaret. Quod etiam per illā dei insufflationē q̄ adā primitꝰ animauit: euidēter exprimitur. Quibus testimonijs manifeste colligimꝰ patrem spirituū neminem dici posse nisi deū solū: qui eos ex nihilo cum voluerit facit subsistere: homines vero carnis nostre patres tantummodo nominari. Itaq; ⁊ diabolus ꝑm hoc quod vel spiritus vel angelus bonus creatus est patrem neminem habuit nisi deum conditorem suum. Qui cum superbia fuisset elatus ⁊ dixisset in cor

Hebre.12.

Ps.118.

Job.10.

Hiere.1.

Eccle.12.

de suo. Ascendā super altitudinem nubiū: ero similis altissimo. Esa. 14.
Factus est mendax: ⁊ in veritate non stetit: sed de ꝓprio nequi-
tie thesauro mendaciū ꝓferēs: non solum mendax sed etiā pa- Johā. 8.
ter ipsius mendacij factus est: quo deitatē homini repromittēs
ac dicēs. Eritis sicut dij. In veritate nō stetit sed ab initio fact⁹ Gene. 3.
est homicida. Uel adā mortalem faciens: vel abel instigatione Johan. 8.
sua ꝑ manū fratris interimēs. Sed iam disputationem nostrā
duarū ferme noctiuꝫ lucubratiōe cōfectā: diei tertij subsequens
aurora concludit: ac de profundissimo questionū pelago naui-
culam collationis huius ad tutissimū silentij portū compēdio
nostre rusticitatis attraxit. In quod nos quidem ꝓfundū quan
to interius flatus diuini spiritus introduxit: tanto diffusior ꝑ
cedens oculorū aciem semꝑ aperietur immēsitas: ac ſm sentē-
tiā Salomōis. Longi⁹ fiet a nobis magis q̄ erat ⁊ alta ꝓfundi
tas q̄s inueniet eā. Quāobrē dn̄m deꝑcemur vt in nobis vel ti- Eccle. 7.
mor ei⁹ vel charitas q̄ cadere nescit immobilis ꝑseueret: q̄ nos
⁊ sapiētes prudentesq̄ poterit cōseruare: ⁊ a diaboli telis ꝓte-
gere ⁊ custodire semꝑ illesos. His etem̄ custodib⁹ ī possibile est
quēpiā laqueos eius incurrere. Inter ꝑfectos aūt ⁊ imꝑfectos
ista distantia est: q̄ in illis quidem fixa (⁊ vt ita dixerim) ma-
turior charitas tenacius perseuerans firmius eos custodit: ac
facilius facit in sanctitate durare: in illis vero velut infirmius
collocata: ac facilius refrigescens citius facit eos peccatorum
laqueis ac sepius implicari. Quibus auditis ita sermonibus
eius accensi sumus: vt cum maiore sitis ardore ad nostrā cellā
reuerteremur q̄ ad ipsius veneramus.

¶ Explicit collatio secunda abbatis Sereni.

¶ Incipit annotatio capitulorū collationis prime abbatis Isaac de oratione.

Ca. j. Proemiale.
ij Uerba abbatis Isaac sup orationis qualitate.
iij Quemadmodū pura ac sincera paratur oratio.
iiij De mobilitate anime plume vel pēnule compate.
v De causis quibus mens nostra aggrauat.
vj De visione cuiusdā senis quā super fratris inquieta ope ratione prospexit.
vij Interrogatio de eo q̄ maioris difficultatis sit custodire cogitationes bonas q̄ parare.
viij Responsio de diuersis orationū qualitatibus.
ix De quadripartita orationū specie.
x De ordine specierum que super orationis qualitate ponuntur.
xj De obsecratione.
xij De oratione.
xiij De postulatione.

xliij. De gratiarum actione.
xlv Utrum quattuor orationū species simul & omnibus: an singillatim & vicissim vnicuiq; sint necessarie.
xlvj Ad quas orationum species nosmetipsos tendere debeamus.
xlvij De quattuor supplicationū generibus a dño initiatis.
xlviij De oratione dominica.
xlix De eo q dicit. Adueniat regnum tuum.
l De eo q dicit: fiat voluntas tua.
li De pane supersubstantiali siue quotidiano.
lij De eo q dicit. Dimitte nobis debita nostra: & reliqua.
liij Deeo q dicit. Et ne nos inducas in temptationem.
liiij De eo q non debeant alia postulari q̄ hec tantum que orationis dominice modulo continentur.
lv De qualitate sublimioris orationis.
lvj De diuersis compunctionum causis.
lvij De variis compunctionum qualitatibus.
lviij Interrogatio de eo q non sit in nostra potestate profusio lachrymarum.
lix Responsio de diuersitate compunctionum que per lachrymas digeruntur.
lx De eo q elici non debeant lachryme quando non spontanee proferuntur.
lxj Sententia abbatis Antonij, super orationis statu.
lxij De exanditionis indicio.
lxiij Obiectio q̄ predicte exanditionis fiducia tantum sanctis conueniat.
lxiiij Responsio de diuersis exanditionum causis.
lxv De oratione intra cubiculū & clauso ostio deferenda.
lxvj De vtilitate breuis ac tacite orationis.
Explicit annotatio capitulorum.

Incipit collatio prima abbatis Isaac de oratione

Proemiale Capitulum.j.

Deperpetua orationis atq; incessabili puritate qđ in secūdo institutionum libro promissum est: collationes senis buius quem nunc in medium proferimus: id est abbatis Isaac domino fauente complebunt. Quibus explicatis: & preceptis beatissime memorie pape castoris: & desiderio vestro o beatissime papa leonti & sancte fratres belladi satisfeciss̄e me credo: voluminis amplitudine primitus excusata: que studentibus nobis nō solum sermone succincto narrāda perstringere: sed etiā plurima silētio preterire: in maiorem modum q̄ disposueramus extensa est. Premissa nāq; super diuersis institutis disputatione copiosa: quam nos stu-

dio breuitatis resecare maluimus: hec ad extremū beatus Isaac intulit verba.

¶ Verba abbatis Isaac sup oratiōis qualitate. C. ij.

Omnis monachi finis cordisq; pfectio: ad iugē atq; indiruptā oratiōis pseuerantiā tendit: ⁊ quātū hūane fragilitati concedit ad immobilē trāquillitatē mētis ac pfectā nitit puritatē. Ob quā possidendā omnē tā laborē corporis q̄ cōtritionē spūs indefesse querimus ⁊ iugiter exercemus: ⁊ est inter alterutrū reciproca quedā inseparabilisq; cōiunctio inuicē sibi mutuā rōne cōnexa. Nam sicut ad orationis perfectionē omniū tendit structura virtutū: ita nisi huiꝰ culmine hec oīa fuerint colligata atq; cōpacta: nullo mō firma poterūt vel stabilia pdurare. Quēadmodū sine illis acquiri vel cōsummari nō potest hec de qua loq̄mur ppetua oratiōis iugisq; tranquillitas: ita ne ille quidē virtutes q̄ hāc prestruūt absq; huius possunt assiduitate cōpleri. Et ideo nec recte tractare de orationis affectu: nec ad eius principalē finē q̄ vniuersarū virtutū molitione pficit: subitanea disputatione poterimus intrare: nisi p̄us vniuersa q̄ illiꝰ obtētu vel abscindēda sunt vel parāda p ordinē dinumerata fuerint atq; discussa: ⁊ s̄m euāgelice parabole disciplinā: ea que ad spiritalis ac sublimissime illius extructionē pertinēt turris supputata fuerint ac diligēter ante cōgesta. Que tamen nec proderunt p̄parata: nec recte superponi sibimet excelsa culmina perfectionis admittent: quia nec superposita poterunt molem tante celsitudinis iustinere: nisi prius vt communi vsus verbo pprius aliquid exprimā: diligēter egesto prius omni repurgio vitioꝝ ⁊ effossis succiduis mortuisq; ruderibꝰ passionū viue (vt aiunt) ac solide terre pectoris nr̄i: immo illi euangelice petre in sublime scāsura supiecta fuerīt simplicitatis ⁊ hūilitatis firmissima fundamēta: quibꝰ hec turris spūaliū virtutū molitionibꝰ extruēda ⁊ immobiliter valeat stabiliri: ⁊ ad summa celoꝝ fastigia cōfidētia pprie firmitatis attolli. Fundamētis etenim talibꝰ innitētē: q̄uis passionū imbres largissimi pfundant: q̄uis ei psecutionū violenti torrentes instar arietis illidant: q̄uis irruat ⁊ incumbat aduersariorū spirituū seua tempestas: non solum ruina nō diruet: sed nec ipsa aliquatenus vexabit impulsio.

¶ Quēadmodū parat pura ⁊ sincera oratio. Ca. iij.

Et idcirco vt eo feruore ac puritate qua debet emitti possit oro: hec sunt omnimodis obseruāda. Primū sollicitudo rerū carnaliū generalr abscindenda est: deinde nullius negocij causeve: nō solū cura sed ne memoria quidē penitꝰ admittēda: detractiōes vaniloquia seu multiloquia: scurrilitates q̄ similr amputande: ire pre omnibꝰ siue tristicie pturbatio funditꝰ eruēda: cōcupiscētie carnalis ac philargyrie noxius fomes radicitus euellēdus: ⁊ ita his ac similibꝰ vicijs extrusis pe

aitus ⁊ abscisis: que hominū quoq; possunt patere ac notari cō
spectibus: taliq; vt diximus repurgij emundatione premissa: q̄
simplicitatis ⁊ innocētie puritate perficit̄ iaciēda sunt: primū
ꝓfunde humilitatis incōcussa fundamina: que scz turrē pulsatu
rā celos valeant sustinere: deinde sup̄ponēda virtutū spiritalis
extructio: ⁊ ab omni discursu atq; euagatione lubrica animus
inhibendus: vt ita paulatim ad cōtemplationē dei ac spiritalis
intuitus incipiat sublimari. Quicquid eñ ante orationis horā
anima nr̄a cōceperit: necesse est vt orātibus nobis per ingestio
nē recordationis occurrat. Quāobrem quales orātes volumus
inueniri: tales nos ante orationis tēpus preparare debemus.
Ex precedēti eñ statu mens atq; animus in supplicatiōe forma
tur: eorundēq; actuū ꝓcumbentibus nobis ad precē: verborū q̄
vel sensuū ante oculos imago preludēs: aut irasci vos s̄m prece
dentē qualitatē faciet: aut tristari: aut cōcupiscētias causasve p̄
teritas retractare: aut risu fatuo (qđ ēt pudet dicere) cuiusq̄ scur
rilis dicti vel facti titillatione pulsari: aut ad priores faciet vo
litare discursus. Et idcirco quicquid orātibus nobis nolumus
vt irrepat: ante orationē de abditis nr̄i pectoris extrudere fe
stinemus: vt illud apl̄i possimus implere. Sine intermissione
orate: ⁊ i omni loco leuātes puras man⁹ sine ira ⁊ disceptatiōe
Alias nanq; mandatū istud perficere nō valebimus: nisi mens
nr̄a ab omni vitiorū purificata cōtagio: virtutib⁹ tm̄ velut natu
ralib⁹ bonis dedita: iugi omnipotētis dei cōtēplatione pascat̄.

f. Thes. 5.
i. Ti. 2.

De mobilitate anime: plume vel pēnule cōparate. Capitulum. iiij.

Tenim qualitas aīe nō inepte subtilissime plume seu
penne leuissime comparat̄: q̄ si humoris cuiuspiā extrin
secus accidētis corruptiōe vitiata nō fuerit: vel infusa
mobilitate substātie sue tenuissimi spūs adiumēto: velut natura
liter ad sublimia celestiaq; sustollit̄. Si vero humoris cuiusq̄
aspergine vel infusiōe fuerit pregrauata: nō mō in nullos aereos
volat⁹ naturali mobilitate raptabit̄: sz etiā ad ima terre cōcepti
humoris pōdere deprimet̄. Ita mens q̄ nr̄a si accedentibus vi
tijs curisq; mundanis aggrauata non fuerit: noxieve libidinis
humore corrupta: velut naturali puritatis sue bn̄ficio subleua
ta: leuissimo spiritalis meditatiōis afflatu sublimabitur ad sup̄
na: ⁊ bn̄ilia deserēs atq; terrena: ad celestia ⁊ inuisibilia trāsfe
ret̄. Un̄ ꝓprie satis p̄ceptis dominicis admonemur. Uidete ne
qn̄ grauent̄ corda vr̄a in crapula ⁊ ebrietate curis secularib⁹. Et
idcirco si volumus oratiōes nostras nō solū celos sed ēt ea que
sup̄ celos sunt penetrare: curemus mentē ab omnib⁹ terrenis vi
tijs expurgatā cūctisq; emūdatā fecib⁹ passionū ad subtilitatem
ꝑducere naturalē: vt ita ad deū vel ipsa vel oratio eius nullo vi
tiorū pondere p̄grauata: vltra celorū fastigia possit ascendere.

Luce. 21.

De causis quibus mens nostra aggrauat. Ca.v.

Notandū tñ quibus ex causis grauari mentē dñs designauerit. Non eñ adulteria: nō fornicatiōes: nō homicidia nō blasphemias: nō rapinas: que mortalia esse ⁊ dānabilia nullus ignorat: sed crapulā posuit ⁊ ebrietatē ⁊ curas siue sollicitudines seculares. Que intñ nemo hominū mūdi huius cauet aut damnabilia iudicat: vt etiā nōnulli (qđ pudet dicere) semetipsos monachos nūcupantes: hisdem ipsis distentionib⁹ velut innoxijs ⁊ vtilib⁹ implicent. Que tria licz ꝟm litterā ꝑpetrata ꝙ carnalē faciant ⁊ aggrauent animā: atq; a deo separent ac deprimāt ad terrena: dubitare non possumus: esset tamen eorum facilis declinatio si hucusq; pertingeret istius precepti necessitas: ⁊ maxime nobis qui tā longa remotiōe ab omni actuali huius conuersatione disiungimur. ⁊ istis visibilibus curis atq; ebrietatibus ⁊ crapulis penitus nulla occasione miscemur. Uerum est alia quoq; crapula nō minus noxia: ⁊ ebrietas spiritalis difficilius euitanda: cura q̄ ac solicitudo secularis: que nos etiam post omniū facultatū nostrarū perfectam renunciationē: ⁊ vini epularūq; continentiam cunctarū. equidem in solitudine constitutos frequenter inuoluūt: de quibus ꝓpheta. Expergiscimini inquit qui estis ebrij ⁊ nō a vino. Alius quoq;. Obstupescite: ⁊ admiramini: fluctuate ⁊ vacillate: inebriamini ⁊ nō a vino: mouemini ⁊ nō ab ebrietate. Cuius ebrietatis ⁊ crapule vinū: cōsequenter necesse est vt ꝟm ꝓphetā: furor draconum sit. Ipsumq; vinū de qua radice ꝓcedat: aduerte. Ex vinea eñ sodomorum vitis eorum: ⁊ sarmentū eorum ex gomorra. Uis etiam fructum vitis istius atq; sarmenti germen agnoscere? Una eorū vna fellis: botrus amaritudinis in ipsis. Que omnia nisi fuerimus cunctis vitijs expurgati: ⁊ ab omnium passionū crapula sobrij: absq; vsu ⁊ ebrietate vini epularūq; delitijs ⁊ affluētia: erit cor nostrū ebrietate ⁊ crapula magis noxia pregrauatū. Nā quia seculares cure etiā in nos qui nullis actibus mundi istius admiscemur cadere nōnūq̄ possint: manifesta ratiōe monstrat ꝟm regulā seniorum: qui quicquid necessitatē victus quotidiani ⁊ ineuitabilem vsum carnis excedit: ad secularem definierūt curaz ⁊ sollicitudinē pertinere: vt verbi gratia: si cum possit operatio vnius solidi necessitatem nostri corporis expedire: ad duorum vel trium solidorū acquisitionem nosmetipsos propensiore velimus opere ac labore distendere: ⁊ cum duarum velamen sufficiat tunicarum ad vsum scz noctis ac diei: trium vel quattuor fieri procuremus domini: cūq; vnius siue duarū habitatio sufficiat cellarum: ambitione seculari atq; amplitudine delectati: quattuor seu quinq; cellas: ⁊ has easdem exquisito ornatu: ⁊ capaciores q̄ vsus desiderat extruamus: passionem libidinis mundialis in quibus possumus: preferentes.

Iobel. 5.
Esa. 29.
Deute. 32.
Ibidem.

¶ De visione cuiusdā senis quā super fratris inquieta operatione prospexit. Capitulum.vj.

Quod nō sine instinctu demonū fieri manifestissima nos experimēta docuerūt. Nā quidā probatissimus seniorū cū transiret iuxta cellā fratris cuiusdā hac animi qua diximus egritudine laborantis: vtpote qui in extruendis reparādisq; superfluis inquiet⁹ quotidianus distētionib⁹ desudaret: ⁊ eminus cōspexisset eū graui malleo saxū durissimū conterentem: vidissetq; ethiopē quendā astantē illi: ⁊ vna cū eodē ictus mallei iunctis consertisq; manib⁹ illidētē: eūq; ad operis illi⁹ instantiā ignitis facibus instigantē: diutissime substitit: vel impressionē dirissimi demonis vel fraudem tante illusionis admirans. Cū enim nimia lassitudine fatigat⁹ frater reqescere iamiāq; finē opi voluisset imponere: instigatione spiritus illius animatus: iterū resumere malleum: nec desinere ab intētione cepti operis vrgebat: ita vt ijsdē eius incitamētis infatigabiliter sustentat⁹: tanti laboris nō sentiret iniuriā. Tandē igit senex tā dira demonis ludificatione ꝑmot⁹: ad cellā fratris diuertit: salutāsq; eū: quid inquit est frater istud opus qđ agis? At ille. Laboramus ait cōtra istud durissimū saxū: vixq; illud potuim⁹ aliquāto cōterere. Ad hec senex. Bñ dixisti: vix potuim⁹. Nō enim solus eras cū illud cederes: sed fuit alius tecū quē non vidisti: qui tibi in hoc opere nō tā adiutor q̄ violētissim⁹ impulsor astabat. Et idcirco morbū ambit⁹ secularis nr̄is mentib⁹ nō inesse: nō vtiq; eoꝝ tm̄ negocioꝝ abstinētia cōprobabit: que etiā si velimus expetere vel explere non possumus: neq; illarum rerū despectus q̄s si affectauerimus tā apud spiritales viros q̄ apud seculi homines notabiles prima fronte reddemur: sed cū etiam illa que nostre suppetunt potestati: ⁊ honestate quadā videntur obnubi: nec apud cunctos homines ex aperto reprehensibiles faciunt: rigida mentis districtione respuimus. Et reuera nō minus hec que parua vident ⁊ minima: queq; ab his qui nostre professionis sunt cernimus indifferenter admitti: ꝑ qualitate sua aggrauant monachi mentem: q̄ illa maiora que ꝑm suū statum seu comparationem: secularium sensus inebriare cōsueuerunt: non sinentes deposita fece terrena ad deum in quo semper defixa esse debet intentio monachum respirare: cui ab illo summo bono vel parua separatio: mors presens ac perniciosissim⁹ interitus est credendus. Cumq; mens tali fuerit tranquillitate fundata: vel ab omnium carnaliū passionū nexibus absoluta: ⁊ illi vni summoq; bono tenacissima adheserit cordis intētio: apostolicū illud implebit. Sine intermissione orate. Et in omni loco leuantes puras manus sine ira ⁊ disceptatione. Hac em̄ puritate si dici potest: sensu mentis absorpto: ac de terreno situ ad spiritalem atq; angelicam similitudinē reformato: quicquid

j.Tes.v.
j.Ti.ij.

in se receperit: quicquid tractauerit: quicquid egerit purissima ac sinceriſſima erit oratio.

¶ Interrogatio de eo q̄ maioris difficultatis sit cu stodire cogitationes bonas q̄ parare. Cap. vij.

Ermanus. Utinam simili nō atq; ea dē facilitate qua se
g mina spiritaliū cogitationum plerūq; concipimus: etiā perpetuitatem earum possidere possimus. Cū enim fue rint sine per memoriā scripturaꝝ seu per recordationem spiritaliū quorūq; actuū: vel certe per intuitum sacramentorum celestium nostro corde concepte: insensibili quadam fuga dilapse a nobis quamtotius euanescunt atq; depereunt. Cunq; alias quasi libet occasiones spiritaliū sensuū mens nostra repperierit: rursus aliis casualiter irrepētibus: ipse quoq; q̄ apprehēse fue rant lubrica volubilitate diffugiunt: ita vt nullam constantiam sui retinens animus nec potestate propria sanctarum cogitationum possidens firmitatem: etiam tunc cum eas videt vtiq; retinere: fortuitu illas: t non de industria concepisse credat. Quomodo enim ortus earum nostro arbitrio putabitur ascribendus: quarum perseuerantia nō consistit in nobis? Sed ne forte sub huius questionis indagine a cepto narrationis ordine longius euagantes: expositionē propositā sup oratiōnis statu diutius retardemus: de qua principali⁹ firmi⁹ institui: suo hāc tēpori reseruantes: De qualitate orationis instantissime quesi mus informari: presertim cū nullo tempore nos ab ea cessare beatus ap̄lus moneat: dicēs. Sine intermissione orate. Et iō *1. Thes. v.*
primū de qualitate eius desideramus institui: id est qualis debeat emitti semper oratio: deinde qualiter hanc eandem quecūq; est possidere vel exercere sine intermissione possimus. Nō effi parua cordis intentione eā perfici posse: t experiētia quotidiana: t prosecutio tue sanctitatis ostendit: qua finem monachi ac totius perfectionis culmen in orationis consummatione consistere diffinisti.

¶ Responsio de diuersis orationum qualitatibus. Capitulum. viij.

Isaac. Uniuersas oīnium species absq; ingenti cordis
i atq; animi puritate t illuminatione sancti spiritus arbitror cōprehēdi nō posse. Tot enim sunt: quot in aia vna immo in cunctis aliab⁹ status queūt qualitates q̄ generari. Et iō licet sciamus nos pro hebetudine cordis nostri vniuersas orationū species nō posse p̄spicere: tñ inquātū mediocritas expiens tue nfe assecā prevalverit: digerere eas vtiq; tēptabimus. Secundū mensurā nāq; puritatis in qua mens vnaquēq; proficit t qualitatē status in quo vel ex accidentibus inclinatur: vel p suā renouat industriā: ipse q̄ momētis singulis reformant: t

idcirco vniformes orationes emitti semp a nemine posse: certissimū est. Aliter enim quisq; supplicat cū alacer est: aliter cū tristicie seu desperationis pondere pregranat: aliter cū spiritalibus successibus viget: aliter cū impugnationū mole deprimit: aliter cū venia peccatoꝝ: aliter cū acquisitione gratie seu cuiuslibet virtutis exposcit: vel certe extinctione cuiuslibet vitij deprecatur: aliter cū cōsideratione gehenne ac futuri iudicij timore cōpungit: aliter cuꝝ spe futuroꝝ bonoꝝ desiderioq; inflammat: aliter cū in necessitatib⁹ ac periculis: aliter cū in securitate ac tranquillitate versat: aliter cū sacramentoꝝ celestiū revelationibus illustrat: aliter cū sterilitate virtutū ac sensuū ariditate cōstringit.

De quadripertita orationum specie. Cap. ix.

Idcirco bis sup orationū qualitate digestis: licet non
e quantū exposcit materie magnitudo: sed quātū vel tpis admittit angustia: vel certe capere temitas ingenij nostri t cordis prevalet debendo: maior nobis nūc imminet difficultas vt ipas singillatim orationū species exponamus: ḡs
§. Lib. ix. aplus quadripertita rōe distinxit: ita dicēs. Deprecor itaq; primo oium fieri obsecrationes: orationes: postulationes: gfarū actiones. Que nō inaniter ab apl̄o ita fuisse divisa minime dubitādū est. Et primū indagandū quid obsecratione: qd oratione: qd postulatione: qd gratiaꝝ actione signet. Deinde pquirendū: vtrū be species ab oratione sint pariter assumēde: id est vt oēs simul in vna quaq; supplicatione iungant: an vicissim singillatimq; sint offerēde: vtputa nūc quidē obsecrationes: nunc vero orationes: nunc aūt postulationes seu gfarumactiones oportear promi: an certe alius quidē obsecrationes: alius vero orationes: alius aūt postulationes: alius gfarūactiones deo debeat exhibere sm mensuram: scilicet etatis sue: in qua vnaquēq; mens per intentionis profitiat industriam.

De ordine specieꝝ que super orationis qualitate ponuntur. Capitulum. x.

Idcirco primū proprietates ipse sunt nominū verbo
e rumq; tractande: ac discutiendū quid inter orōnē t obsecrationē ac postulationē interfit. Deinde silr perscrutandū vtrū singillatim sint an pariter exhibende. Tertio indagandū: vtrū eiā ipse ordo qui ita est apl̄i auctoritate dispositꝰ aliquid amplius instruat auditorē: an simpliciter accipiēda sit ista distinctio: t indifferenter putāda sit ab illo taliter fuisse dictata: quod mihi satis videtur absurdū. Non enim credendū est aliquid transitorie ac fine ratione spiritumsanctum per apostolum protulisse. Et idcirco eodem quo cepimus ordine prout dominus donauerit singula retractemus.

De obsecratione. Capitulum. xj.

Eprecor itaq; primo omniũ fieri obsecrationes. Obse- j. Thi. ij.
b cratio est imploratio seu petitio pro peccatis: qua vel pro presentibus vel pro preteritis admissis suis vnusquisq; compunctus veniam deprecatur.

De oratione. Capitulum. xij.

Rationes sunt quibus aliud aliquid offerimus seu vo-
o uemus deo: qđ grece dicit: euche: id est votũ. Nã vbi dicitur in greco: ta euchata eme kyrio podaso: in latino legitur: vota mea dño reddã. Qđ ſm proprietatem verbi ita exprimi põt: orationes meas dño reddaz. Et illud qđ legimus in Ecclesiaste. Si voueris votũ deo ne morã feceris redde illud: in greco similiter scribitur: ean euche euchẽto kyrio: id est: si oraueris orationem domino: ne moram feceris reddere illã. Qđ ita ab vno quoq; nostrũ implebit. Oramus cũ renunciantes huic mundo spondemus nos mortificatos cũctis actibus ⁊ cõuersationi mũdane: tota cordis intentione dño seruituros. Oramus cũ promittimus seculari onere cõtẽpto ac terrenis opibus spretis: in omni cõtritione cordis ac pauptate spũs nos dño cohesuros. Oramus cũ pollicemur nos purissimã corporis castitatem seu immobilẽ patientiã exhibituros esse perpetuo: vel cuz de corde nostro radices ire siue tristicie mortẽ operantis: vouemus funditus eruẽdas: q̃ cũ desidia resoluti: atq; ad antiqua vitia recurrẽtes minime fecerimus: erimus orationũ nostraꝝ ac votoꝝ rei: diciturq; de nobis. Melius est nõ vouere: q̃ vouere ⁊ non reddere. Quod ſm grecum dici potest. Melius est non orare q̃ orare ⁊ non reddere.

ἐὐχὴ
ταὲν
χατὰ
ἐμεχῦ
ριὸπὸ
δασω
ἐἄμεὐ
χὴ εὐ
χὴμτὸ
χὐρίο
Eccs. v.

De postulatione. Capitulum. xiij.

Ertio loco ponunt postulationes quas pro alijs quoq;
t dũ sumus in feruore spũs constituti solemus emittere: vel pro charis scz nostris: vel pro totius mũdi pace poscentes: ⁊ vt ipsius apostoli verbis eloquar: cũ pro oibus hominibus pro regib⁹ ⁊ oibus qui in sublimitate sunt: supplicam⁹. j. Ti. ij.

De gratiarum actione. Capitulum. xiiij.

Uarto deinde loco gr̃arũactiones ponunt. quas mens
q vel cũ preterita dei recolit bñficia: vel cũ pñtia cõtẽplatur: seu cũ in futurũ q̃ ⁊ quãta prepauerit de⁹ his q̃ diligunt eũ prospicit: ꝑ ineffabiles excessus deo refert. Qua etiam intẽtione nõnũq̃ preces vberiores emitti solẽt: dũ illaq̃ reposita sunt in futuro sctõꝝ p̃mia purissimis oculis intuendo: ineffabiles deo gratias cũ imẽso gaudio spũs nr instigat effundere.

Utrum quattuor orationũ species simul ⁊ oibus an singulatĩ vicissim vnicuiq; sint necessarie. Ca. xv.

e X quibus quattuor speciebus licet nonnunq̃ soleant occasiones supplicationum pinguium generari: nam

⁊ de obsecrationis specie que de cōpunctione nascit peccatorū: ⁊ de orationis statu que de fiducia oblationū ⁊ cōsummatione votorū ꝑ conscientie profluit puritate: ⁊ de postulatione que de charitatis ardore procedit: ⁊ de gratiarū actione q̄ de beneficiorum dei ⁊ magnitudinis ac pietatis eius cōsideratione generatur: feruentissimas sepissime nouimus p̄ces ignitasq̄ prodire: ita vt cōstet omnes has quas prediximus species omnibus hominibus vtiles ac necessarias inueniri: vt in vno eodēq̄ viro: nūc quidē obsecrationū: nūc autē orationū nunc postulationum puras ac feruētissimas supplicationes variatus emittat affectus: tamen prima ad incipientes videt peculiarius pertinere qui adhuc vitiorū suorū aculeis ac memoria remordent. Secūda ad illos qui in ꝓfectu iam spiritali appetitusq̄ virtutū quadam mētis sublimitate consistunt. Tertia ad eos qui perfectionem votorū suoꝝ operibus adimplentes: intercedere pro alijs quoq̄ consideratione fragilitatis eoꝝ ⁊ charitatis studio prouocātur. Quarta ad illos q̄ iam penalis cōscientie spina de cordibus euulsa: securi iaꝫ munificētias dñi ac miserationes quas vel in preterito tribuit vel in presenti largitur vel preparat in futuro: mente purissima retractantes ad illam ignitā ⁊ que ore hominū cōprehēdi nec exprimi potest orationē: feruētissimo corde raptant. Nōnunq̄ tamē mens que in illū verū puritatis proficit affectū: atq̄ in eo iā ceperit radicari: solet hec oīa simul pariterq̄ cōcipiens atq̄ in modū cuiusdam imcōprehensibilis ac rapacissime flamme cuncta peruolitans: ineffabiles ad deū preces purissimi vigoris effundere: quas ipse spūs interpellans gemitibus inenarrabilibus ignorantibus nobis emittit ad deum tanta scꝫ in illius hore momēto cōcipiens: ⁊ ineffabiliter in supplicatione profundens: quāta non dicam ore percurrere: sed ne ipsa quidem mēte valeat alio tpe recordari. Et inde est q̄ in qualibet mensura quis positus: nonnunq̄ puras intentasq̄ preces inuenitur emittere: quia ⁊ de illo primo ⁊ humili ordine qui est super recordatione futuri iudicij: is qui adhuc sub terroris pena ac metu examinis constitutus est: ita ad horam compūgitur vt non minore spūs alacritate de obsecrationis pinguedine repleatur: q̄ ille qui ꝑ puritatē cordis sui munificentias dei perlustrans atq̄ percurrens: ineffabili gaudio leticiaq̄ resoluitur incipit enim ꝑm sententiā dñi plus diligere: qꝛ sibimet ampliora cognoscit indulta.

¶ Ad quas orationū species nosmetipsos tendere valeamus. Capitulum.xvj.

Tamē expetende sunt nobis per profectum vite cōsummationēq̄ virtutum ille potius supplicationū species que vel de contemplatione futurorum bonorum vel de charitatis ardore funduntur: seu certe vt humilius ⁊ ꝑm inci-

pientium mēsurā loquar: pro acquisitione quarūq; virtutū: seu vitij cuiuslibet extinctione generantur. Aliter eñ ad illa sublimiora que prediximus supplicationū genera ꝑuenire nullatenꝰ poterimꝰ: nisi ꝑ ordinē postulationū istarū sensim mens nostra fuerit gradatimq; prouecta.

¶ De quattuor supplicationū generibus a domino initiatis. Capitulū.xvij.

b As quattuor supplicationū species ita etiā dñs exemplo suo nobis initiare dignatus est: vt in hoc q̄ꝫ impleret illud qđ de ipso dicit. Que cepit iesus facere ⁊ docere. Nā obsecrationis genus assumit cū dicit. Pater si possibile est trāseat a me calix iste: vel illud qđ ex ꝑsona eius cantat in Ps̄. Deus deus meus respice in me: quare me dereliquisti: aliaq; his similia. Oratio est cū dicit. Ego te clarificaui sup terram opus cōsummaui qđ dedisti mihi vt facerē. siue illud. Et ꝑ eis sanctifico meipsum vt sint ⁊ ipsi sanctificati in veritate. Postulatio est cū dicit. Pater quos dedisti mihi: volo vt vbi ego sum ⁊ ipsi sint mecū. vt videant gloriā meam quā dedisti mihi. Uel certe cū dicit. Pater: ignosce eis: non enim sciunt quid faciunt. Gratiarū actio est cum dicit. Confiteor tibi domine pater celi ⁊ terre: qꝛ abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus: ⁊ reuelasti ea paruulis: ita pater qꝛ sic fuit placitū ante te. Uel certe cū dicit. Pater gratias ago tibi quoniā audisti me: ego aūt sciebā qꝛ semp me audis. Que tamē quattuor supplicationū genera lꝫ singillatim ac diuerso tēpore ꝟm illū quē cōprehendimus modū: idē dominus noster distinxerit offerenda: tamē etiā simul ea in supplicatione ꝑfecta cōprehendi posse: identidē suis ostendit exemplis: ꝑ illam scꝫ orationē quam ad finē euāgelij ꝟm Joannē legimus eum copiosissime profudisse. Ex cuius textu qꝛ longū est vniuersa percurrere: diligēs inquisitor hec ita esse lectionis ipsius serie poterit edoceri. Quē sensuꝫ apl'us quoq; in epistola ad Phili. has quattuor supplicationū species aliquantū immutato ponens ordine: euidenter expressit: ostēditq; debere eas nōnunq̄ simul sub ardore vnius supplicationis offerri: ita dicēs. Sed in omni oratione ⁊ obsecratiōe cū gratiarū actione petitiones vestre innotescant apud deū: per quod voluit nos in hoc specialius erudire: ꝙ ⁊ in oratione ⁊ obsecratione: gratiarū actio debeat cum postulatione misceri.

Act.1. Mat.26. Ps̄.21. Joan.17. Ibidem. Ibidem. Luce.23. Mat.11. Joan.11. Phili.4.

¶ De oratione dominica. Capitulū.xviij.

b Ec itaq; supplicationū genera sublimior adhuc status ac precelsior subsequetur: qui cōtemplatione dei solius ⁊ charitatis ardore format: per quem mens illius dilectione resoluta atq; deiecta: familiarissime deo velut patri proprio peculiari pietate colloquitur. Quem statum debere nos di

ligenter, expetere: formula dominice orationis instituit dicens:
Mat. 6. Pater noster: q̃ vniuersitatis deũ ac dñm patrẽ esse voce ꝓpria
cõfitentes: de cõditione seruili in adoptionẽ filioꝝ nos profite-
mur ascitos: adijciẽtes deinde. Qui es in celis: vt cõmorationẽ
vite presentis qua in hac degimus terra: velut perregrinã: atq̃
a nostro patre nos longissime separantem: toto horrore, vitantes
ad illã potius regionẽ in qua patrẽ nr̃m cõmorari fatemur sum
mo desiderio ꝓperemus: nihilq̃ admittamus eiusmodi qđ indi
gnos nos hac nr̃a ꝓfessione ac nobilitate tante adoptionis effi
ciẽs: ⁊ hereditate paterna velut degeneres priuet: ⁊ irã nos fa-
ciat iusticie eius ac seueritatis incurrere. In quẽ filiorũ ordinem
gradũq̃ ꝓfecti: illa cõtinua que est in bonis filijs pietate flagra
bimus ⁊ affectu: vt iã nõ ꝓ nostris vtilitatib⁹ sed ꝓ nr̃i patris
gloria totũ impendam⁹ affectũ: dicẽtes ei. Sanctificet nomen
tuũ nostrũ desideriũ: nr̃m gaudiũ: gloria nostri patris esse testã
tes: imitatores effecti illius q̃ dixit. Qui a semetipso loquitur:
Joan. 7. gloriã ꝓpriã querit: qui aũt querit gloriã ei⁹ q̃ misit illũ hic ve-
rax est: ⁊ iniusticia in eo nõ est. Deniq̃ vas electionis hoc reple
Roma. 9. tus affectu: etiã anathema fieri optat a christo: dũmõ ei familia
multiplex acquirat: ⁊ ad gloriã sui pr̃is salus totius israelitice
plebis accrescat. Securus em̃ optat interire ꝓ xp̃o q̃ nouit ne-
minẽ mori posse ꝓ vita. Et iterũ. Gaudem⁹ inq̃t qñ nos infirmi
2. Coꝝ. 13. sumus: vos aũt potẽtes estis. Et q̃d mirũ si vas electiõis ꝓ xp̃i
gl̃ia ⁊ fratrũ suoꝝ cõuersione gẽtisq̃ priuilegio anathema fieri
optat a xp̃o: cũ micheas q̃ ꝓpheta vellet se mẽdacẽ: fieri: ⁊ ab
inspiratiõe sanctispũs alienũ: dũmõ plagas illas ⁊ captiuitatis
exitia q̃ sua vaticinatione p̃dixerat: plebs iudaice nationis eua
Michee. 2. dat. Utinã inquiẽs nõ essez vir habẽs spiritũ: ⁊ mẽdaciũ potius
loquerer: vt p̃termittamus illũ legislatoris affectũ: q̃ cũ fratri-
bus suis etiã pituris nõ renuit interire dicẽs. Obsecro dñe pec-
Exo. 32. cauit populus iste peccatũ magnũ. aut dimitte eis hãc noxam:
aut si non facis dele me de libro tuo quẽ scripsisti. Potest aũt cõ
grue satis illud qđ d̃r. Sãctificet nomẽ tuũ: etiã taliter accipi.
Sanctificatio dei nostra ꝑfectio est. Itaq̃ dicẽtes ei: sanctifi-
cetur nomẽ tuũ: alijs, verbis hoc dicimus. Tales nos facito pa
ter vt sanctificationẽ tuã, vel intelligere quanta sit vel capere me
reamur: vel certe vt in nostra cõuersatione spiritalis actus ap-
pareat. Qđ tunc efficaciter impletur in nobis: quando vident
boies opa nostra bona: ⁊ glorificant patrẽ nostrũ q̃ in celis est.

¶ De eo q̃ dicit. Adueniat regnũ tuũ. Capitulũ. xix.

Secũda petitio mẽtis purissime aduenire iamiamq̃ re-
gnũ sui patris exoptat: vel istud scz quo quotidie chri-
stus regnat in sanctis: qđ ita fit cũ diaboli ĩperio ꝑ ex-
tinctionẽ fetentiũ vitiorũ de nostris cordibus pulso: de⁹ in no-
bis ꝑ virtutũ bonã fragrãtiã ceperit dñari: ⁊ deuicta fornicatio

ne: castitas: supato furore trãquillitas: calcata superbia hũili-
tas in nostra mẽte regnauerit: vel certe illud qđ p̃stituto ipe om
nibus est pfectis ac dei filijs gñaliter repromissum: in quo eis
dicet a christo. Uenite bñdicti pr̃is mei: possidete paratũ vobis Mat. 25.
regnũ a cõstitutiõe mũdi: intentis illud quodãmõ obtutibus ac
defixis desiderans ⁊ expectãs dicensq; ad eũ. Ueniat regnũ tuũ
Nouit eñ testimonio cõscientie sue: cũ apparuerit: mox eius se
futurũ esse cõsortem. Hec eñ dicere vel optare criminosorũ nul
lus audebit: qui nec videre tribunal iudicis volet: quisquis sub
aduẽtu eius nõ palmã nec p̃mia suis meritis: sed penam nouit
protinus repensandam.

¶ De eo q̃ dicit. Fiat volũtas tua. Capi. xx.

Tertia supplicatio filiorũ est. Fiat voluntas tua sicut in
celo ⁊ in terra. Nõ põt esse iã maior oro q̃ optare vt ter
rena mereant celestibus coequari. Nã q̃d est aliud di-
cere. Fiat volũtas tua sicut in celo ⁊ in terra: q̃ vt sint homines
similes angelis: ⁊ sicut volũtas dei ab illis implet in celo: ita
etiã hi qui in terra sunt: nõ suã sed eius vniuersi faciãt volũtatẽ.
Hoc quoq; nemo ex affectu dicere preualebit nisi is solus q̃ deũ
credit oĩa q̃ vident vel aduersa vel ꝓspera ꝓ nr̃is vtilitatib⁹ di
spẽsare: magisq; eũ ꝓ suoꝝ salute, ⁊ cõmodis ꝓuidũ atq; sollici
tũ q̃ nosipsos esse ꝓ nobis. Uel certe aliter accipiendũ. Uolũtas
dei salus oĩm est: s̃m illã beati pauli sententiã: qui oẽs homĩes 1. Timo. 2.
vult saluos fieri ⁊ ad agnitionẽ veritatis venire. De qua etiam
voluntate Esaias ꝓpheta ex ꝑsona dei patris. Et omnis inquit Esa. 46.
voluntas mea fiet. Dicẽtes ergo ei. Fiat volũtas tua sicut in ce
lo ⁊ in terra. Hoc eum alijs oramus verbis: vt sicut hi qui in
celo sunt: ita omnes qui in terra consistunt: tua pater agnitio-
ne saluentur.

¶ De pane supsubstantiali siue quotidiano. Ca. xxj.

Deinde panẽ nostrũ: epiusion id est supsubstãtialẽ da no ἐπῐοῦ
bis hodie. Qđ alius euãgelista quotidianũ dixit. Illud σῖον
nobilitatis ac substãtie eius significat qualitatem: qua
scz sup omnes substãtias sit: atq; omnes creaturas sublimitas Mat. 6.
magnificentie eius ac sanctificatiõis excedat: hoc vero ꝓprie- Luce. 11.
tatẽ vsus ipsius atq; vtilitatis expressit. Nã cũ dicit quotidia-
nũ: ostẽdit q̃ sine ipso nullo die spiritalẽ vitã capere valeamus
Cũ dicit hodie: ostẽdit eũ quotidie esse sumẽdũ: ⁊ hesternã prebi
tionẽ ei⁹ nõ sufficere nisi nobis hodie q̃ similiter fuerit attribu-
tus: omniq; nos tpe hanc orationẽ debere ꝓfundere: indigẽtia
eius quotidiana cõmoneat: qr nõ est dies quo nõ opus sit nobis
huius esu ac perceptione cor interioris nr̃i hoĩs cõfirmare. Zz
istud qđ dicit. Hodie. ⁊ ad p̃sentẽ vitã possit intelligi: id est dũ in
hoc seculo cõmoramur. p̃sta nobis hũc panẽ. Nouimus eñ eum
bis qui meruerint a te ⁊ in futuro esse prestandũ: sed rogamus

vt eū nobis hodie largiaris: qꝛ nisi eum ꝑcipere quis in hac vi
ta meruerit: in alia eius particeps esse non poterit.

¶ De eo ꝙ dicit. Dimitte nobis debita nostra ⁊ reliqua. Capitulum.xxxij.

Et dimitte nobis debita nr̄a: sicut ⁊ nos dimittim⁹ debi
e toribꝰ nr̄is. O ineffabilis dei clemētia: q̄ non solum no
bis orationis tradidit formā: ⁊ acceptabilē sibi in no
bis, morū nr̄oꝝ instituit disciplinā: ac ꝑ necessitatē tradite for
mule q̄ se ꝑcepit a nobis semꝑ orari: ire ꝑiter ⁊ tristicie euellit
radices: sꝫ etiā occasionē rogātibus tribuit eisq̄ reserat viā qua
clemēs ac piū ꝓbent erga se dei iudiciū ꝓmulgari vel prodire:
⁊ quodāmodo potestatem tribuit qua iudicis nostri possimus
sentētiā temperare ad veniā delictorū nostrorū: exemplo eū no
stre remissionis coartātes: dū dicim⁹ ei. Et dimitte nobis sicut
⁊ nos dimittim⁹. Itaq̄ securus hui⁹ orationis fiducia de suis
admissis veniam postulabit: quisquis remissus erga suos dun
taxat non erga dn̄i sui extiterit debitores. Solemus nōnulli qđ
est deterius erga illa q̄dē que admittunt̄ ad iniuriā dei: q̄uis ma
gnorū sint criminū: placidos nos ⁊ clementissimos exhibere: er
ga nostrū vero vel paruissimaꝝ offensionū debita: exactores im
mites atq̄ inexorabiles inueniri. Quisquis igit̄ in se delinquē
ti fratri non ex corde dimiserit: nō indulgentiā sed condēnatio
nē deprecatione hac sibimet impetrabit: suaq̄ ꝓfessione semet
ipsum poscet dirius iudicari dicens. Remitte mihi sicut, et ego
remisi. Qđ cū illi s̄m suā petitionē fuerit repensatū: quid aliud
subsequet̄ q̄ vt exemplo suo implacabili ira ⁊ irremissa senten
tia puniatur. Ideoq̄ si clementer volum⁹ iudicari: nos quoq̄
erga illos qui in nos deliquerunt oportet esse clementes. Tan
tū em̄ remittet̄ nobis quātū nos remiserim⁹ eis: q̄ nobis quacū
q̄ malignitate nocuerūt. Qđ formidātes nōnulli cū in ecclesia
hec oratio ab vniuersa plebe cōcinit̄: hunc locū taciti ꝑtermit
tunt: ne scꝫ semetipsos obligare potius q̄ excusare sua ꝓfessio
ne videant̄: nō intelligentes ꝙ frustra cauillationes has iudici
omniū ꝑtendere moliant̄: qui quēadmodū iudicaturus sit sup
plicibus suis voluit demonstrare. Dū em̄ erga eos non vult im
mitis atq̄ inexorabilis inueniri: formā sui iudicij designauit:
vt quemadmodum nos ab illo iudicari cupim⁹: ita nostros fra
tres si quid in nobis deliquerint iudicemus: qꝛ iudicium sine
Iacobi.2. misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam.

¶ De eo ꝙ dicit. Et ne nos inducas in temptationē Capitulum.xxxiij.

Deinde sequit̄. Et ne nos inducas in temptationem. De
d quo non minima nascit̄ questio. Si em̄ oramus ne per
mittamur temptari vnde erit in nobis virtus constan

tie cōprobanda: ꝟm illā sententiā. Dis vir q̄ nō est temptat⁹ nō est ꝓbat⁹. Nō ergo hoc sonat ne inducat nos in temptationē q̄ñ non ꝑmittat nos aliqñ tēptari: sed ne ꝑmittat in temptatione positos superari. Temptat⁹ est eñ iob sed nō est ducti⁹ in tēptationē. Nō eñ dedit insipiētiā deo: nec ad illā ad quā trahebatur tēptatoris volūtatē: ore impio blasphem⁹ intrauit. Tēptat⁹ est abraā: tēptat⁹ est ioseph: sz neuter illoꝝ induct⁹ est in tēptationē: qꝛ null⁹ eoꝝ cōsensum ꝑbuit tēptatori. Denicꝫ sequit.: Sed libera nos a malo: id est ne ꝑmittas nos a diabolo temptari supra id qđ possum⁹ sz fac cū tēptatione exitū vt sustinere possim⁹ Eccs. 34.

De eo ꝙ non debeant alia postulari q̄ hec tm̄ que orationis dominice modulo cōtinent. Capitu. xxiiij.

v Idetis ergo qualis nobis ab ipso qui ꝑ illā exorandus est iudice: orationis sit modulus ⁊ forma proposita: in qua nulla diuitiarū petitio: nulla memoria dignitatum nulla potentat⁹ ac fortitudinis postulatio: nulla corporee sanitatis seu tēporalis vite mētio cōtinet. Nihil eñ caducū vult a se nihil vile: nihil tēporale: eternitatū cōditor implorari. Itaqꝫ magnificentie ei⁹ ac munificētie maximam irrogabit iniuriā: quisquis his sempiternis petitionib⁹ ꝑtermissis: transitoriū aliq̄d ⁊ caducū ab eo maluerit postulare ⁊ offensam potius q̄ ꝓpiciationem iudicis: sui vilitate orationis incurret.

De qualitate sublimioris orationis. Capitu. xxv.

b Ec igitur oratio lz oēm videatur ꝑfectionis plenitudinē continere: vt pote que ipsius domini auctoritate vel initiata sit vel statuta: ꝓuebit tamen domesticos suos ad illū ꝑcelsiorē quē suꝑius cōmemorauimus statū: eosqꝫ ad illam igneam ac ꝑpaucis cognitā vel expertā (immo vt ꝓprius dixerim) ineffabilē orationē gradu eminētiore ꝑducit: que omnē trāscendēs humanū sensum: nullo nō dicam sono vocis nec lingue motu nec vlla verborū pronūciatione distinguit sed quam mēs infusione celestis illius luminis illustrata: non hūanis atqꝫ angustis designat eloquijs: sed cōglobatis sensibus velut de fonte quodam copiosissimo effundit vbertim: atqꝫ ineffabiliter eructat ad dominū: tanta promēs in illo breuissimo temporis pūcto: quanta nec eloqui facile: nec mēs percurrere in semetipsam reuersa preualeat. Quem statum dominus quoqꝫ inter illarum supplicationum formulas: quas vel solus in monte sedens vel tacite fudisse describitur: similiter figurauit cum in oꝛonis agonia constitutus: etiam guttas sanguinis inimitabili intentionis profudit exemplo.

De diuersis compunctionum causis. Capitulum. xxvj.

Quis vero possit diuersitates ⁊ causas ip̄as atq; origines cōpunctionū quantalibet experientia p̄ditus sufficienter exponere: q̄bus inflammata mens atq; succēsa: ad orōnes puras ac feruētissimas incitat̄. Quar̄ pauca quātū potuerim⁹ ad p̄ns p̄ illuminationē dn̄i reminisci: exempli gratia p̄ponemus. Nonnūq̄ etenim psalmi cuiuscūq; versiculus occasionē orationis ignite decantantib⁹ nobis p̄buit: interdum canora fraterne vocis modulatio ad intentā supplicationē stupētiū animos excitauit. Nouim⁹ q̄z distinctionē grauitatēq; psallentis: etiā astantib⁹ plurimū cōtulisse feruoris: necnō exhortatio viri p̄fecti: ⁊ collatio spiritalis: frequēter ad vberrimas preces iacentiū erexit affectū. Scimus etiam fratris seu chari cuiuslibet interitu non minus nos ad plenā cōpunctionē fuisse raptatos. Recordatio q̄z tēporis ac negligētie: nr̄e nōnūq̄ nobis salutarē spiritus inuexit ardorē. Atq; in hūc modū nulli dubiū est occasiones innumeras non deesse: quibus p̄ dei gratiam tepor ac somnolentia nostrarū mentium valeat excitari.

¶ De varijs compunctionum qualitatib⁹. Ca. xxvij.

Quemadmodū vero vel quibus modis isteip̄e cōpunctiones de intimis aīe cōclauib⁹ p̄ferant̄: nō minoris difficultatis est indagare. Frequēter em̄ p̄ ineffabile gaudiū ⁊ alacritatem spiritus: saluberrime cōpunctionis fruct⁹ emergit: ita vt etiam in clamores quosdā intolerabilis gaudij immēsitate prorumpat: ⁊ cellam vicini iocūditas cordis ⁊ exultationis penetret magnitudo. Nōnunq̄ vero tanto silentio mens intra secretum p̄funde taciturnitatis abscondit̄ vt omnē penitus sonum vocis stupor subite illuminationis includat: omnesq; sensus attonitus spiritus: vel contineat intrinsecus vel emittat: ac desideria sua gemitib⁹ inenarrabilib⁹ effundat ad deū. Interdū vero tāta cōpunctionis abundantia ac dolore suppletur vt alias eā digerere nisi lachrymarū euaporatione non possit.

¶ Interrogatio de eo q̄ non sit in nostra potestate profusio lachrymarū. Capitulum. xxviij.

Germanus. Hunc quidē cōpunctionis affectum ex p̄te aliqua: mea quoq; exiguitas nō ignorat. Frequenter em̄ recordatione delictorū meor̄ obortis lachrymis: ita sum hoc ineffabili vt prefatus es gaudio: visitante dn̄o: vegetatus: vt desperare me illorum veniam non debere: leticie ip̄sius magnitudo dictaret. Quo statu nihil reor eē sublimi⁹: si reparatio eius nostro subiaceret arbitrio. Nā nōnunq̄ cupiens ad similē me lachrymarū compūctionem totis viribus excitare: omnesq; errores meos atq; peccata ante oculos statuens: vbertatem illam fletuū reuocare non possuz: ⁊ ita oculi mei in modū cuiusdam durissime silicis predurant̄: vt nulla prorsus ex eis humoris gutta distillet ⁊ ideo quantum mihi in illa lacrimarum pro

fusione cōgaudeo: tantū doleo ꝙ illam cum voluero recuperare non valeam.

¶ Responsio de diuersitate compunctionū que per lachrymas digeruntur. Capitulum.xxix.

Isaac. Nō omnis lachrymarum profusio vno affectu vel virtute depromit. Aliter enī ille emanat fletus qui peccatorū spina cor nostrum compūgente profertur: de quo dicitur. Laboraui in gemitu meo: lauabo ꝑ singulas noctes lectum meum: lachrimis meis stratum meum rigabo. Et iterum Deduc quasi torrentem lachrymas per diem ⁊ per noctem ⁊ nō des requiem tibi: neq; taceat pupilla oculi tui. Aliter qui de cōtemplatione eternorū bonorū: ⁊ desiderio illius future claritatis exoritur: pro qua etiā vberiores lachrymarū fontes de intolerantia gaudij ⁊ alacritatis immensitate prorūpunt dum sitit anima nostra ad deum fontem viuum: dicens. Quando veniā ⁊ apparebo ante conspectum dei: fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte: cuz eiulatu quotidie ⁊ lamentatione proclamans. Heu mihi: quoniam incolatus meus prolongatus est ⁊ multum incola fuit anima mea. Aliter ꝓfluunt lachryme que absq; vlla quidem taliū criminū conscientia: sed tamen de metu gehenne ⁊ horribilis illius iudicij recordatione ꝓcedūt: cuius terrore propheta ꝑculsus orat ad deū. Nō intres inquiens in iudicio cum seruo tuo: qr nō iustificabitur in cōspectu tuo oīs viuens. Est etiā aliud lachrimarū genus: qđ nō ꝑ sua ꝯscīa sz pro aliena duricia peccatisq; generat: q̄ samuel saulē: q̄ illāq; hierusalem: vel in preteritis hieremias: vel in euangelio dn̄s fleuisse describit ita dicēs. Quis dabit capiti meo aquā ⁊ oculis meis fontē lachrymarū: ⁊ plorabo in die ⁊ in nocte interfectos filie ppl̄i mei. Vel certe q̄les ille sūt lachryme de q̄bus in psalmo cētesimoprimo canit. Quia cinerem sicut panē māducaui: ⁊ potum meum cum fletu miscebam. Quas certum est non illo affectu promi quo in sexto psalmo ex persona penitentis emergunt sed pro anxietatibus vite huiusatq; augustijs ⁊ erumnis: quibus iusti in hoc mundo positi depmunt. Qđ etiā psalmi ipsius nō solū textus sz etiā titulus euidēter ostendit: q̄ ex persona pauperis illius de quo in euangelio dicit. Beati pauperes spiritu qm̄ ipsorū est regnū celorū: ita describit. Oratio pauperis cum anxiatus fuerit: ⁊ coram deo effuderit precez suā. Ab his ergo lachrymis multū distāt ille que obdurato corde de siccis oculis exprimūtur q̄s scz nō penitus infructuosas eē credamus: bono enī ꝓposito earū attemptatur emissio: ab his p̄sertim qui necdū vel ad sciam ꝑuenire ꝑfectam: vel pristinoꝝ seu presentiū vitiorum potuerūt ad purū labe mundari.

Ps. 6. Threñ. 2. Psal. 41. Psal. 119. Psal. 142. Hiere. 9. Mat. 5.

¶ De eo ꝙ elici non debeant lachryme quando non spontanee proferuntur. Capitulum. xxx.

a B his tamē qui in affectū iam trāsiere virtutū: neq̄uaq̄ debet hoc modo extorqueri ꝓfusio lachymarū: nec exterioris hominis magnopere affectandi sunt fletus: qui etiā si fuerint vtcunq̄ ꝓducti: nunq̄ pertingere ad illā spontanearū lachrymarū poterunt vbertatem. Magis eñ supplicantis animū suis conatibus distrahētes: humiliabunt atq̄ ad ima demergent: ⁊ ab illa celesti sublimitate deponēt: in qua attonita mens orantis indeclinabiliter debet esse defixa: eamq̄ compellent precū suarū intentione laxata: erga steriles ⁊ coacticias lachrymarum guttulas egrotare.

¶ Sententia abbatis Antonij super orationis statu. Capitulum.xxxj.

e T'vt orationis vere percipiatis affectū: nō meā vobis sed beati antonij sententiā proferā. Quē ita nonnunq̄ in oratione nouimus perstitisse: vt eodē in excessu mentis frequenter orante: cum solis ortus cepisset infundi: audierimus eum in feruore spiritus proclamantē. Quid me impedis sol: qui ad hoc iam oriris: vt me ab huius veri luminis abstrahas claritate. Cuius etiā hec quoq̄ est super orationis fine: celestis ⁊ plus q̄ humana sententia. Nō est inquit perfecta oratio in qua se monachus vel hocipsuz quod orat intelligit. Et vt nos quoq̄ ꝟm mensuram tenuitatis nostre huic admirande sententie superadijcere aliquid audeamus: orationis que exaudit̄ a domino inquantum experti sumus: indicia proferemus.

¶ De exauditionis indicio. Capitulū.xxxij.

c Um orantes nos nulla interpellauerit hesitatio: ⁊ fiduciam petitionis nostre quadam desperatione deiecerit: sed obtinuisse nos hora ipsa orationis effusione quod poscimus: senserimus: non ambigamus preces nostras ad deū efficaciter penetrasse. Tantuz enim quis exaudiri atq̄ obtinere merebitur: quantum vel inspici se a deo: vel deum crediderit posse prestare. Irretractabilis nanq̄ est domini nostri illa sententia. Quecunq̄ orantes petitis: credite quia accipietis ⁊ venient vobis. Marci.ii.

¶ Obiectio ꝙ predicte exauditionis fiducia tantum sanctis conueniat. Capitulum.xxxiij.

g Ermanus. Hanc exauditionis fiduciā nimirū de conscientie puritate credimus emanare. Ceterū nos quoruz cor adhuc peccatorū spina compungit: quemadmodum eam habere possumus nullis patrocinantibus meritis: quibus exaudiendas orationes nostras fiducialiter presumamus.

¶ Responsio de diuersis exauditionum causis. Capitulum.xxxiiij.

Saac. Diuersas exauditionū causas esse ꝑm animaꝝ di
uersuꝫ ac variū statū euāgelica siue ꝓphetica testant̄ elo
quia. Habes em̄ in duorū cōsensione fructū exauditio-
nis dn̄ica voce signatū: ꝑm illud. Si duo ex vobis: ꝯsenserint Matth. 18.
super terrā: de omni re quācūq; petierint: fiet illis a patre meo q̄
in celis est. Habes aliaꝫ in fidei plenitudine que grano sinapis
comparat̄. Si em̄ inquit habueritis fidē sicut granū sinapis: Eiusdē. 19.
dicetis monti huic: trāsi hinc ⁊ trāsibit: ⁊ nihil impossibile erit
vobis. Habes in assiduitate orationū quā ꝓpter indefessam pe
titionum perseuerantiā: importunitatē sermo dominicus nomi
nauit. Amē em̄ dico vobis: quia si non ꝓpter amicitiam: vel ꝓ Luce. 11.
pter importunitatē eius surget ⁊ dabit ei quantū opus habue-
rit. Habes in elemosynarū fructu: Include inquit elemosynā in Eccli. 29.
corde pauperis: ⁊ ipsa orabit ꝓ te in tempore tribulatiōis. Ha
bes in emēdatione vite ⁊ operibus misericordie: ꝑm illud. Dis Esa. 58.
solue colligationes impietatis: solue fasciculos deprimentes.
Et post pauca quib⁹ infructuosa ieiunij sterilitas castigat̄. Tūc
inquit inuocabis ⁊ dominus exaudiet te: ⁊ clamabis ⁊ dicet.
Ecce assum. Nonnunq̄ sane exaudiri etiam tribulationū nimie
tas facit. ꝑm illud. Ad dominū cum tribularer clamaui ⁊ exau Ps. 119.
diuit me. Et iterū. Ne afflixeritis aduenam: qui si clamauerit Exo. 22.
exaudiā eū: quia misericors sum. Uidetis ergo quot modis obti
neat̄ exauditiōis gratia: vt nullus ad impetrāda ea que saluta
ria sunt ⁊ eterna: cōscientie sue desperatione frangat̄. Ut enim
miseriarū nostrarū cōtemplatione cōcedamus nos omnibus il-
lis quas supra memorauimus penitus destitutos esse virtuti-
bus: ⁊ nec illā nos habere laudabilem duorū consensionē: nec
illam fidem grano sinapis comparataꝫ: nec illa opera pietatis
que ꝓpheta describit: non vel importunitatē que omni volenti
suppeditat habere non possumus. Per quā etiam solā si non ꝓ
amiciciarū merito atq; virtutum: interpellationis assiduitate
daturum se dominus quicquid oratus fuerit: repromittit. Et id
circo absq; hesitationis infidelitate p̄cibus insistendū est. ꝯtē-
turosq; nos earū iugitate cūcta q̄ ꝑꝫ deū poposcerimus minime
dubitandum. Hortat̄ em̄ nos dominus: volens ea que sunt eter
na celestiaq; prestare. vt eū importunitate nr̄a quodāmodo co-
artemus: qui importunos nos nō mō nō despicit nec refutat: sed
etiā inuitat ⁊ laudat. eisq; prestiturū se quicquid perseueranter
sperauerint benignissime pollicetur dicens. Petite ⁊ accipietis
querite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ aperiet̄ vobis. Omnis enim qui Luce. 11.
petit: accipit: ⁊ qui querit: inuenit: ⁊ pulsanti aperiet̄. Et iterū.
Omnia quecunq; petieritis in oratione credētes accipietis: et
nihil impossibile erit vobis. Et idcirco si cūcte nos exauditionū Mat. 21.
quas prediximus cause omnino deficiūt: saltez anime importu
nitatis instantia: que absq; vlla vel meriti vel laboris difficulta
te in cuiuscūq; volentis sita est potestate. Pro certo aūt nō exau

diendū se supplicās quisq; nō dubitet cū se dubitauerit exaudiri
Hic dilucide manifestatq; infatigabiliter deū debeamus orare ⁊
nō deficere. Quod aūt infatigabiliter domino supplicandū sit:
etiā illo beati danielis docemur exemplo: q; nō exauditus a pri
ma die qua cepit orare: post primā ⁊ vicesimā diem cōsequit̄ sue
petitionis effectū. Uñ nō debemus nos q̄ a cepta orationū no-
strarū intētione cessare: si nos exaudiri tardius senserimus: ne
forte aut exauditiōis gr̄a dispensatione dñi vtiliter differat̄: aut
angelus diuinū ad nos bñficiū delatur⁹: a facie oīpotētis egres-
sus resistēte diabolo remoret̄: quē certū est trāsmissum muneris
desideriū ingerere nō posse: si nos a ꝓposite petitionis intentiōe
cessasse reppererit. Qd̄ etiā supradicto ꝓphete ꝓculdubio acci-
dere potuisset: nisi virtute incōparabili in primū atq; vicesimuz
diem orationū suarū perseuerātiā ꝓtelasset. Ab huius igit̄ fidei
cōfidentia: nulla penitus desperatione frāgamur: cū orationem
nr̄az nos obtinuisse minime senserimus: nec hesitemus sup dñi
Mat. 21. sponsione dicētis. Omnia quecūq; petieritis in or̄one credentes
accipietis. Retractare nāq; nos cōuenit illā beati iohānis euā-
1. Joh. 5. geliste sniam: qua ambiguitas huius questionis euidēter absol
uit̄. Hec est inquit fiducia quā habemus ad deū: qr quicquid pe
tierimus s̄m voluntatē eius: audit nos. Ergo sup his tm̄ plenā
nos ⁊ indubitabilē iussit exauditionis habere fiduciā: q̄ nō no
stris cōmodis nec solacijs tēporalib⁹: sed dñi cōgruūt volūtati.
Roma. 8. Qd̄ ēt in oratiōe dñica admiscere p̄cipimur dicētes. Fiat volun
tas tua scz nō nostra. Si em̄ ⁊ illud apl̄i recordemur. Qm̄ quid
oremus s̄m quod oportet: nescimus: intelligimus nos nōnun-
q̄ saluti nostre contraria postulare: ⁊ cōmodissime nobis ab eo
qui vtilitates nostras rectius q̄ nos ac veracius intuetur: ea q̄
poscimus denegari. Quod illi quoq; magistro gentium accidis-
se non dubiū est: cum oraret auferri a se angeluz sathane qui vti
liter ad colaphisandū eum appositus fuerat domini voluntate
2. Co. 12. dicens. Propter quod ter dominū rogaui vt discederet a me: et
dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea: nā virtus in infirmitate p̄
ficitur. Quem sensum etiā dominus orans ex persona hominis
assumpti: vt formā q̄ orandi nobis quēadmodū ⁊ cetera suo pre
Mat. 26. beret exemplo: ita cū oraret expressit. Pater si possibile est tran
seat a me calix iste: verūtamen non sicut ego volo sed sicut tu: cū
Eiusdē. 18. vtiq; eius a p̄ris volūtate nō discreparet voluntas. Uenerat em̄
Marci. 10. saluare quod perierat. ⁊ dare animā suā redemptionē pro mul-
Johā. 10. tis: de qua ipse dicit. Nemo tollit animam meam a me: sed ego
pono eam a meipso. Potestatem habeo ponēdi eam: ⁊ potesta
tem habeo iterum sumendi eam. Ex cuius persona super vnita-
te voluntatis sue quā cū p̄re iugiter possidebat: per bim̄ q̄ da-
uid in psalmo. xxxix. ita cantatur. Ut facerē voluntatē tuā deus
Johā. 3. meus volui. Nā ⁊ si de p̄re legimus. Sic em̄ deus dilexit mun
dū vt vnigenitū filiū suū daret: ⁊ de filio nihilominus inuenim⁹

Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris. Et quēadmodū de illo refertur. Qui etiā ꝓprio filio suo non pepercit: sed ꝑ nobis omnib⁹ tradidit eū: ita de isto narrat. Oblat⁹ est qꝛ ipe voluit. Et ita patris ⁊ filij volūtas vna ꝑ oīa designat: vt etiā in ipo resurrectiōis dñice sacramēto operatio non dissona fuisse doceat. Nā sicut resurrectionē corꝑis eius patrē opatū btūs apl's predicat dicēs. Et deū patrē qui suscitauit eū a mortuis: ita filius suscitaturū se templū sui corporis ꝓtestatur. Soluite inquiēs tēplū hoc: ⁊ ego in trib⁹ dieb⁹ suscitabo illud. Et idcirco his que ꝑdiximus exēplis dñicis eruditi: cunctas obsecrationes nostras simili, nos quoqꝫ debemus oratione cōcludere: ⁊ hāc vocē cunctis petitionibus nostris semꝑ adiungere. Uerūtū nō sicut ego volo sed sicut tu. Satis vero constat illum trine curuatiōis numerū qui solet in cōgregatione fratrū ad cōcludendā synaxim celebrari: eū qui intento animo nō supplicat obseruare non posse.

Gal. 1. Roma. 8. Esa. 53. Gal. 1. Johā. 2. Mat. 26.

De oratione intra cubiculum ⁊ clauso ostio deferenda. Capitulum. xxxv.

Ante oīasane illud euāgelicū preceptū diligenti⁹ obseruādū est vt intrātes in cubiculū nostrū: clauso ostio nostro oremus patrē nostrū: qđ a nobis ita implebit. Intra nostrū cibiculū supplicamus: cum ab omniū cogitationū sine sollicitudinū strepitu cor nostrū penitus amouētes: secreto quodāmodo ac familiariter ꝑces nostras dño reseramus. Clauso oramus ostio: cū strictis labijs omniqꝫ silentio supplicamus: nō vocū sed cordiū scrutatori. In abscondito oramus qñ corde tantū ⁊ intenta mēte petitiones nostras soli pandimus deo: ita vt ne ipse quidem aduerse valeāt potestates genus nostre petitionis agnoscere. Propter quod cū summo est orandū silētio: nō solum ne fratres astantes nostris susurrijs vel clamorib⁹ auocemus: ⁊ orantiū sensus obstrepamus: sed vt ipsos quoqꝫ inimicos nostros qui orantib⁹ nobis maxime insidiantur: lateat nostre petitionis intentio. Ita eñ preceptum illud implebimus. Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui.

Mat. 6. Michee. 7.

De vtilitate breuis ⁊ tacite orationis. Capi. xxxvj.

Ob qđ frequēter quidē sed breuiter est orandū: ne immorantibus nobis locū vel tēpus: inserere aliq̄d nr̄o cordi insidiator possit inimicus. Istud nāqꝫ est sacrificiū verū qꝛ sacrificiū deo spūs cōtritus. Hec salutaris oblatio: ista sunt pura libamina: istud sacrificiū iusticie: istud sacrificiū laudis: he sunt vere ac pingues hostie: iste sunt holocaustomata medullata: que contritis ⁊ humilitatis cordibus offerunt: queqꝫ hac qua diximus disciplina ⁊ intentione spūs exhibentes: efficaci poterimus virtute cantare. Dirigatur oratio mea sicut incensus in ꝯspectu tuo: eleuatio manuū mearū sacrificiū vespertinū. Qđ ēt nos oportuna ꝯmonet deuotiōe ꝑsoluere: hore ipius ac noctis

Ps. 50. Ps. 140.

aduentus: de quo quidem licet pro tenuitatis nostre mensura multa prolata videant: diuq; sit protracta collatio: pro sublimitate tñ ac difficultate materie: paucis admodū credimus disputatus. His sancti isaac sermonibus stupefacti potius q̄ repleti: vespertina synaxi celebrata: sopore paululū membra laxauimus: primoq; diluculo sub placito plenioris tractatus iterum reuersuri: ad nostra discessimus: tam de preceptorum acquisitione q̄ de promissorum satietate gaudentes. Excellentiam si quidem orationis nobis tantummodo premonstrata: ordinem vero atq; virtutem qua etiam perpetuitas eius vel acquirenda: est vel tenenda: necdū nos integre percepisse illius disputationibus senseramus.

¶ Explicit collatio prima abbatis isaac de orationis qualitate.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis secunde eiusdem senis de orationis iugitate.

Ca.ſ. ¶ Prohemiale.

ij De consuetudine q̄ super significatione pasche intra egypti proninciam retentatur.

iij De abbate serapione t anthropomorfitar; hereſi quam simplicitatis errore contraxit.

iiij De reditu nostro ad abbatem isaac: t inquisitione erroris quem senex predictus incurrit.

v ¶ Responsio de origine hereseos superius comprehense.

vj Quibus ex causis vnicuiq; nostrum aut humilis christus iesus aut glorificatus appareat:

vij In quo noster finis seu perfecta beatitudo consistat.

viij Interrogatio super eruditione perfectionis: p quā possimus ad perpetuam dei memoriam peruenire.

ix ¶ Rsio de efficacia intellectus: q̄ per experientiā colligit.

x De institutione orationis perpetue.

xj De perfectione orationis ad quam predicta traditione conscenditur.

xij Interrogatio quemadmodum spiritales cogitationes immobiliter teneantur.

xiij De mutabilitate cogitationum.

xiiij ¶ Responsio quemadmodum stabilitas cordis seu cogitationum possit acquiri.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio secunda abbatis isaac de orationis iugitate.

¶ Prohemiale Capitulum.j.

Inter hec anachoretarum instituta sublimia: quæ vtcumque donante deo licet imperito digesta sunt stillo: quiddam nos interserere atque contexere: quod velut pulchro corpori nevum quendam videatur apponere: narrationis ipsius ordo compellit: quamquam non dubitemus ex hoc ipso non minimam instructionem super omnipotentis dei quæ in Genesi legitur imagine: quibusque simplicioribus conferendam: prefertim cum tanti dogmatis causa vertatur: vt error seu ignoratio eius sine ingenti blasphemia: et catholice fidei detrimento esse non possit.

De consuetudine que super significatione pasche intra egypti prouinciam retentatur. Capitulum.ii.

Intra egypti regionem mos iste antiqua traditione seruatur: vt peracto epiphaniorum die: quem prouincie illius sacerdotes vel dominici baptismi: vel secundum carnem natiuitatis esse definiunt: et idcirco vtriusque sacramenti solennitatem non bifarie vt in occiduis prouincijs: sed sub vna diei huius festiuitate concelebrant: epistole pontificis Alexandrini per vniuersas dirigantur egypti ecclesias: quibus et initium quadragesime et dies pasche non solum per ciuitates omnes sed etiam per vniuersa monasteria, designentur. Secundum hunc igitur morem post dies admodum paucos quam superior cum abbate Isaac fuerat agitata collatio. Theophili predicte vrbis episcopi solennes epistole commearunt: quibus cum denunciatione paschali contra ineptam quoque anthropomorphitarum heresim longa disputatione disseruit: eamque copioso sermone destruxit. Quod tanta est amaritudine ab vniuerso propemodum genere monachorum: qui per totam prouinciam egypti morabantur: pro simplicitatis errore susceptum: vt econtrario memoratum pontificem velut heresi grauissima deprauatum: pars maxima seniorum ab vniuerso fraternitatis corpore decerneret detestandum: quod scilicet impugnare scripture sancte sententiam videretur: negans omnipotentem deum humane figure compositione formatum: cum ad eius imaginem creatum adam scriptura manifestissime testaretur. Denique et ab his qui erant in eremo scythie commorantes: quique perfectione ac scientia omnibus qui erant in egypti monasterijs preminebant: ita est hec epistola refutata: vt preter abbatem Pafnutium nostre congregationis presbyterum: nullus eam ceterorum presbyterorum qui in eadem eremo alijs tribus ecclesijs presidebant: nec legi quidem ac recitari in suis conuentibus prorsus admitterent.

De abbate Serapione et anthropomorphitarum heresi quam simplicitatis errore contraxit. Cap.iii.

Inter hos ergo qui hoc detinebantur errore fuit antiquissime districtionis, atque in actuali disciplina per omnia consumatus nomine Serapion: cuius imperitia super predicti dogmatis opinione tantum preiudicabat cunctis veram tenentibus

fidē: quantū ipse vel vite merito vel antiquitate temporis oēs fere monachos anteibat. Cūq; hic sancti presbyteri Pafnutij multis adhortationibus ad tramitē recte fidei nō posset adduci eo q̄ nouella ei hec persuasio: nec ab anterioribꝰ aliqñ cōperta vel tradita videret: accidit vt quidā diaconꝰ summe sciētie vir nomine Photinus desiderio videndi fratres qui in eremo eadē cōmanebāt de capadocie ꝑtibꝰ aduenirет. Quem beatus pafnutius summa gratulatione suscipiens: ad cōfirmationē fidei que fuerat predicti pontificis litteris cōprehensa producēs in mediū: corā cūctis fratribus sciscitat: quēadmodū illud qđ in Genesi dicit. Faciamus hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā: catholice totiꝰ orientis interpretarent ecclesie. Cūq; ille nō ꝑm humilē littere sonū sed spiritalr imaginē dei ac similitudinē tradi ab vniuersis ecclesiaꝝ principibus explanaret: idq; copioso sermone ac plurimis scripturaꝝ testimonijs approbaret: ne posset in illā immēsam ⁊ incōprehēsibilē atq; inuisibilē maiestatē aliq̄d huiusmodi cadere qđ hūana cōpositione valeat ac similitudine circūscribi: quippe q̄ incorporea ⁊ incōposita simplexq; natura sit: queq; sicut oculis deprehēdi ita mēte nō valeat estimari tandē senex multis ac validissimis doctissimi viri assertionibꝰ motꝰ: ad fidē catholice traditionis attractꝰ ē. Cūq; sup hoc eius assensu: infinita vl abbatē pafnutiū vel nos oēs leticia repleuisset: q̄ scz virū tāte antiquitatis tātisq; virtutibꝰ cōsummatū: imperitia sola ⁊ simplicitate rusticitatis errātē: nequaq̄ vsq; ad finē deuiare dominus a tramite recte fidei ꝑmisisset: ⁊ pro gratiarūactione surgētes preces dño pariter funderemus: ita est in orone senex mēte cōfusus: eo q̄ illā antropomorphon imaginē deitatis quā proponere sibi in oratione ꝯsueuerat aboleri de suo corde sentiret: vt in amarissimos fletus crebrosq; singultus repente prorumpens: in terrāq; prostratꝰ: cū eiulatu validissimo proclamaret. Heu me miserū: tulerūt a me deū meū ⁊ quē nūc teneā non habeo: vel quē adorē aut interpellē iam nescio. Sup qua re valde ꝑmoti: necnō etiā preterite collationis virtute adhuc in nostris cordibus insidente: ad abbatez Isaac rediuimꝰ: quē cominus intuētes his sermonibꝰ adorsi sumus.

Gen. 5.

De reditu nostro ad abbatem Isaac: ⁊ inquisitione erroris quē senex predictus incurrit. Cap. iiij.

Licet nos etiā citra eius rei q̄ nuper oborta est nouitatē preterite collationis q̄ super orationis statu digesta est: desideriū recurrere ad tuā beatitudinē postpositis oībꝰ inuitaret: adiecit tñ aliquid huic cupiditati etiam abbatis serapionis tā grauis error: neq̄ssimoꝝ vt arbitramur demonū calliditate cōceptꝰ. Nō enim parua desperatione deijcimur: considerantes eū labores tātos quos ꝑ quinquaginta annos in hac eremo laudabiliter exegit ignorantie huius vitio nō solum pe-

nitus perdidisse: sed etiã ꝑpetue mortis incurrisse discrimẽ. Unde ergo vel cur ei hic tã grauis error irrepserit: primũ desideramꝰ agnoscere: deinde quesumus edoceri: quẽadmodũ ad illã orationis qualitatẽ: de qua pridẽ nõ solũ copiose sꝫ etiã magnifice disputasti ꝑuenire possimus. In hoc eniꝫ profecit in nobis admirabilis illa collatio vt stuporẽ tantũmõ mẽtis incuteret: nõ quẽadmodũ eã ꝑficere vel apprehendere valeremus ostenderet.

¶ Responsio de origine hereseos superius comprehense. Capitulum. v.

Isaac. Non est mirandũ hoiem simplicissimũ: ⁊ de substantia ac natura diuinitatis nunq̃ penitꝰ eruditũ: rusticitatis vitio ⁊ ꝯsuetudine erroris antiq̃ vsq̃ nũc detineri vel decipi potuisse: ⁊ vt verius dicã in errore pristino ꝑdurare: q̃ nõ recẽti sicut putatis demonũ illusione: sed ignorantia pristine gẽtilitatis infert: dũ ſm ꝯsuetudinẽ erroris illiꝰ quo demones hoium figura cõpositos excolebãt: nunc q̃ illã incõprehensibilẽ atq̃ ineffabilẽ veri numinis maiestatẽ sub circunscriptione alicuiꝰ imaginationis existimẽt adorandã: nihil se tenere vel hr̃e credẽtes: si ꝓpositã nõ habuerint imaginẽ quãdã quã in supplicatione positi iugiter interpellẽt: eãq̃ circũferãt mẽte: ac pre oculis teneãt semꝑ affixã. Suꝑ quoꝝ hoc errore cõpetenter dirigit̃ illa sentẽtia. Et mutauerũt gl̃iam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis hominis corruptibilis. Hieremias quoq̃. Populus inquit meus mutauit gloriã suã in idolũ. Qui error licet origine hac qua diximus quorũdã sensibꝰ sit inolitꝰ: nihilominus tñ in illoꝝ quoq̃ animis q̃ nũq̃ gentili suꝑstitione polluti sunt: sub colore testimonij huius quo dicit̃. Faciamꝰ hoiem ad imaginez ⁊ sil̃itudinẽ nostrã: imperitia seu rusticitate faciente contractus est: ita vt etiã heresis que dicitur anthropomorphitaruꝫ sub occasione detestande huius interpretationis emerserit: que immensam illã ac simplicẽ diuinitatis substãtiã liniamentis nostris: ⁊ humana figuratione compositam pertinaci peruersitate contendit: quam tamen si quis fuerit catholicis dogmatibꝰ institutus: vt gentilẽ blasphemiã detestabitur: ⁊ ita ad illam orationis purissimã perueniet qualitatẽ: que nõ solum nullam diuinitatis effigiem: nec liniamẽta corporea (qđ dictu quoq̃ nefas est) in sua supplicatione miscebit: iꝫ nec vllã quidem in se memoriam dicti cuiusq̃ vel facti speciem seu formam cuiuslibet characteris admittet.

Roma. j.
Hiere. ij.
Gen. j.

¶ Quibus ex causis vnicuiq̃ nostrum: aut humilis christus iesus: aut glorificatus appareat. Cap̃. vj.

Secundũ mensurã nãq̃ puritatis sue sicut suꝑiore collatione prefatꝰ sum: vnaqueq̃ mẽs in or̃one sua vel erigit̃ vel formatur: tm̃ scꝫ a terrenaꝝ ac materialiũ reꝝ cõtem

platione discedens: quantum ea status sue puerperij puritatis: fecerit̃q; iesum vel humilē adhuc t carneū: vel glorificatum t in maiestatis sue gloria venientē: internis obtutibus anime pernideri. Nō enim poterunt iesum intueri venientē in regno suo: qui adhuc sub illa quodāmodo iudaica infirmitate detēti: non
2. Cor. 5. quennt dicere cum apostolo. Et si cognouimus sm carnē christū sed, nūc iam nō nouimus. Sed illi soli purissimis oculis diuinitatē ipsius speculanť: qui de humilibus ac terrenis operibus t cogitationibus ascendentes: cum illo secedūt in excelso solitudinis monte: qui liber ab omniū terrenarū cogitationū ac perturbationū tumultu: t a cunctorū vitiorum pmixtione secretus fide purissima ac virtutū eminentia sublimatus: gloriam vultus eius ac claritatis eius reuelat imaginem bis qui merentur cum mūdis anime obtutibus intueri. Æternum videt iesus etiā ab his qui in ciuitatibus t castellis ac viculis cōmorant̃: id est qui in actuali cōuersatione sunt atq; in operibus constituti: sed non in illa claritate qua illis apparuit qui cum ipso possunt in p̄dicto virtutū monte cōscendere: id est petro iacobo t Ioanni. Ita essi in solitudine t moysi apparuit: t belie locutus est. Qō volens noster dominus confirmare ac pfecte nobis relinquere puritatis exempla: t quidē cū ipse fons inuiolabilis sanctitatis ad obtinendā puritatē secessionis: aditorio ac solitudinis bñficio extrinsecus non egeret: non enim poterat vllis turbarum sordibus puritatis plenitudo maculari: nec contaminari humano consortio qui vniuersa polluta mundat atq; sanctificat: secessit tamen solus in montem orare: per hoc scilicet nos instruēs sue secessionis exemplo: vt si interpellare nos quoq; voluerimus deū puro t integro cordis affectu: ab omni inquie
1. Cor. 15. tudine t confusione turbarū similiter secedamus: vt in hoc corpore cōmorantes ad similitudinē quandā illius beatitudinis q̄ in futuro repromittit̃ sanctis: vel ex pte aliqua nos aptare possimus: fitq; nobis omnia t in omnibus deus.

¶ In quo noster finis seu pfecta beatitudo consistat. Capitulum. vij.

Joan. 17. Ibidem
Hunc essi pfecte cōsummabitur in nobis illa nostri salua t torīs oratio: qua pro suis discipulis orauit ad patrem dicēs. Ut dilectio q̄ dilexisti me: in eis sit: t ipsi in nobis. Et iterum. Ut omnes vnum sint: sicut tu pater in me t ego in te: vt t ipsi in nobis vnū sint quando illa dei perfecta dilectio qua pior nos ille dilexit. in nostri quoq; transierit cordis affectū: hac dñica oratione cōpleta quā credimus nullo modo posse cassari. Qō ita fiet cum omnis amor: omne desiderium: omne studium: omnis conatus: ois cogitatio nostra: omne quod videmus: quod loquimur: quod speramus: deus erit. Illaq; vnitas que nunc est patris cum filio; t filij cum patre: in nostrum

fuerit sensum mentesq; transfusa: id est vt quemadmodum nos ille sincera ⁊ pura atq; indissolubili diligit charitate: nos quoq; ei perpetua ⁊ inseparabili charitate iungamur: ita scz eidē copulati: vt quicquid speram⁹: quicqd intelligimus: quicqd loqmur deus sit: in illū inq̄ ꝑueniētes quē ꝑdiximus finem: quē idē dn̄s orans in nobis optat impleri: vt omnes sint vnū sicut nos vnū sumus: ego in eis ⁊ tu in me: vt sint ⁊ ipsi cōsummati in vnū. Et iterum. Pater quos dedisti mihi: volo vt vbi ego sum ⁊ ipsi sint mecū. Hec igit̄ destinatio solitarij: hec debet esse oīs intētio: vt imaginē future beatitudinis in hoc corpore possidere mereatur ⁊ quodāmō arrā celestis illius cōuersationis ⁊ gloria incipiat in hoc vasculo pregustare. Hic inq̄ finis totius ꝑfectionis est: vt eo vsq; extenuata mēs ab oī situ carnali ad spiritalia quotidie sublimet̄: donec oīs eius cōuersatio oīs volutatio cordis: vna ⁊ iugis efficiatur oratio. Ibidem.

¶ Interrogatio sup̄ eruditione ꝑfectionis: ꝑ quā possimus ad ꝑpetuam dei memoriā ꝑuenire. Capi. viij.

Germanus. Maior nobis ad preterite collationis illi⁹ admirationē ob quā huc recurrimus magnitudo stuporis accrescit. Quātū eñ incitamēto doctrine huius ad desideriū ꝑfecte beatitudinis inflāmamur: tantū maiore desperatione cōcidimus: ignorātes quēadmodū disciplinā tante sublimitatis expetere vel obtinere possimus. Quapropter q̄ in cella positi diuina meditatione voluere cepamus: qr necesse est loquaci forsitā ꝓsecutione ꝓferri: quesum⁹ vt explicari ea a nobis patienter admittas. Quāq̄ sciam⁹ beatitudinē tuā nullis offendi solere ineptijs infirmorū: q̄ vel ob hoc sunt in mediū ꝓferende: vt q̄ in eis absurda sunt: corrigant̄. Quātū itaq; opinio nostra sese hz: cuiuslibet artis seu discipline ꝑfectio: necesse est vt a quibusdā mollibus incipiens rudimētis: facilioribꝰ ꝑmo ac tenerrimis initijs imbuat̄: vt quodā rōnabili lacte nutrita paulatim educataq; succrescat: atq; ita ab imis ad summa sensim gradatimq; cōscendat: quib⁹ cū fuerit planiora ꝑncipia ⁊ quodāmō ianuas arrepte ꝓfessionis ingressa: ad penetralia quoq; ꝑfectionis ⁊ excelsa fastigia cōsequēter ⁊ absq; labore ꝑueniat. Nā quē admodū ꝓnūciare puerorū quispiaz simplices poterit copulas syllabarū: nisi prius elemētorū characteres diligēter agnouerit. Vel quō citatā legendi ꝑitiā consequetur: qui breues ⁊ ꝑangustas descriptiones nominū necdū est idoneus cōiugare. Qua autē rōne is q̄ ꝑitia grāmatice discipline minus instructus est vel rhetoricā facundiā: vel philosophicā sciam cōsequet̄. Quapropter huic quoq; sublimissime discipline ꝑ quam instruimur deo iugiter inherere: nō dubito quedā institutionis inesse fundamina: quibus primū firmissime collocatis: post hec supposita extollant̄ ꝑfectionis excelsa fastigia. Cuius hec esse principia te-

nuiter suspicamur: vt primū nouerimus qua meditatiōe teneat̄ vel cogitet̄ deus. Deinde hāc eandē quecūq; est materiā quēadmodū valeamus immobiliter custodire: qd̄ etiā nō ambigimus culmē totius ꝑfectionis existere. Et idcirco quādam memorie huius materiā qua deus mente concipit̄ vel ꝑpetuo teneat̄ nobis cupimus demōstrari: vt eā ꝑ oculis retentantes cū elapsos nos ab eadē senserim⁹: habeam⁹ in ꝓmptu quo resipiscētes ilico reuertamur: ac resumere illā sine vlla circuitus mora ⁊ inq̄sitionis difficultate possim⁹. Euenit nāq; vt cū de theorijs spiritalib⁹ euagati ad nosmetipsos velut de letali sopore cōuertimur: ⁊ tāq̄ exꝑgefacti materiā q̄rimus q̄ illā q̄ obruta est spiritalē memoriā resuscitare possim⁹ retardati ipsi⁹ inq̄sitionis mora: ꝑus q̄ reperiam⁹ eā a nr̄o conatu iterū deuoluamur: ⁊ anteq̄ spiritalis q̄dā pariat̄ intuitus: cōcepta cordis euanescat intētio. Quā cōfusionē idcirco nobis accidere satis certū est: qꝛ speciale aliquid ꝑ oculis ꝓpositū velut formulā quandā stabiliter nō tenemus: ad quā possit vagus animus post multos anfractus ac discursus varios reuocari: ⁊ post longa naufragia velut portū q̄etis intrare. Itaq; fit vt hac ignoratione ac difficultate mēs iugiter ꝑpedita: errabunda semꝑ ⁊ velut ebria ꝑ diuersa iactet̄: ⁊ ne illud quidē qd̄ casu potius q̄ industria sibimet occurrerit spiritale diu ac firmiter teneat: dū aliud ex alio semꝑ recipiens: sicut introitus eoꝝ atq; ꝑncipia: ita etiā finē discessumq; nō sentiat.

¶ Responsio de efficacia intellectus qui ꝑ experientiā colligitur. Capitulum.ix.

Isaac. Inquisitio vestra tā minuta atq; subtilis proxime puritatis ꝑsignat indiciū. Nec em̄ de his saltē interrogare: nō dicā intro aspicere atq; discernere q̄spiam ꝑualebit: nisi quē diligēs ⁊ efficax mētis industria ac sollicitudo ꝑuigil ad ꝑscrutandā istarū ꝓfunditatē ꝓuexerit questionū: castigateq; vite iugis intentio ꝑ exꝑientiā fecerit actualē: attēptare puritatis huius lumina ianuasq; pulsare. Et idcirco qm̄ video vos: non dicā pro foribus orationis illius vere de qua disserimus astitisse: sed ipsis quodāmodo exꝑientie manibus penetralia eius ⁊ interiora palpare: ⁊ quedā membra iamiamq; cōtingere: nec me laboraturū credo: vt iam intra aulam quodāmodo ipsius oberrātes in abdita quoq; inquantū dn̄s direxerit introducā: nec vos ad introspicienda hec que demōstranda sunt vllo difficultatis obstaculo retardandos. Proximus em̄ cognitioni est q̄ quid inquirere debeat prudēter agnoscit: nec a scientia longe est qui cepit intelligere quid ignoret. Et idcirco nō vereor notā ꝓditiōis vel leuitatis incurrere: si ea q̄ in suꝑiore tractatu de ꝑfectione orationis differens disputationi subtraxerā: ꝓpalauero: quoꝝ virtutū vobis in h̄ exercitio ac studio collocatis: etiā sine ministerio nr̄i sermōis ꝑ dei gr̄am arbitior fuisse reserādā.

De institutione orationis perpetue. Capitulū. x.

Quapropter ſm illā institutionē quā paruuloꝝ eruditio
ni prudētissime cōparastis: q̄ alias elementoꝝ traditio
nē primū ꝑcipere nō possunt: nec eoꝝ vel agnoscere li-
neas: vel intrepida manu q̄unt describere characteres q̄ pro ty
pis quibusdā: ⁊ formulis cere diligenter impressis: effigies eoꝝ
exprimere cōtēplatione iugi ⁊ quotidiana imitatione cōsuescant
huius q̄ spiritalis theorie tradenda vobis est formula: ad quā
semꝑ tenacissime vr̄m intuitū defigentes: vel eandem salubriter
voluere indirupta iugitate discatis: vel sublimiores intuitus
scandere illius vsu ac meditatiōe possitis. Hec igit̄ vobis huius
quā queritis discipline atq̄ orationis formula proponet̄: quā
vnusquisq̄ monachus ad iugem dei memoriā tendēs: incessabi
li cordis volutatione meditari: expulsa omniū cogitationū va-
rietate cōsuescat: q̄r nec alias eā vllo mō poterit retentare: nisi
ab omnibus fuerit corporalibus curis ac sollicitudinibus ab-
solutus. Que sicut nobis a paucis qui antiquissimorū patrū re
sidui erant tradita est: ita a nobis quoq̄ nō nisi rarissimis ac ve
re sitientibus intimat̄. Erit nāq̄ ad perpetuā dei memoriā pos-
sidendā: hec inseꝑabiliter ꝓposita vobis formula pietatis. Deꝰ Ps. 69.
in adiutoriū meū intēde: domine ad adiuuandū me festina. Hic
nāq̄ versiculus non immerito de toto scripturarū excerptus est
instrumēto. Recipit eſſ omnes affectus quicūq̄ inferri hūma-
ne possunt nature: ⁊ ad omnē statum atq̄ vniuersos incursus
proprie satis ⁊ cōpatenter aptat̄. Hz siquidē aduersus vniuer-
sa discrimina inuocationē dei: habet humilitatē pie cōfessionis
habet sollicitudinis ac timoris ꝑpetui vigilātiam: habet cōside
rationē fragilitatis sue: exauditionis fiduciam: cōfidentiā pre-
sentis semꝑq̄ astantis presidij. Qui eſſ iugiter suum inuocat
protectorē: certū est eum esse semper presentē. Habet amoris ⁊
charitatis ardorē: habet insidiarū cōtemplationē inimicorūq̄
formidinē: quibus prospiciēs semetipsum die noctuq̄ vallatū:
confitet̄ se non posse sine sui defensoris auxilio liberari. Hic ver
siculus omnibus infestationū demonū laborātibus inexpugna
bilis murus est: impenetrabilis lorica ac munitissimꝰ clypeus
Iste in acidia ⁊ anxietate animi collocatos: seu tristicia vel co-
gitationibꝰ q̄buscūq̄ depressos salutis remedia desperare nō pa
tit̄: ostendēs illū quē inuocat inspicere iugiter nr̄a certamina: at
q̄ a suis supplicibus non abesse. Iste nos in spiritalibus succes
sibus cordisq̄ leticia cōstitutos: admonet extolli penitus non
debere: nec inflari de prospero statu quē sine ꝓtectore deo retine
ri non posse testat̄: dū nō solū eum semꝑ sed etiā velociter vt sibi
auxilietur implorat. Iste inq̄ versiculus vnicuiq̄ nostrū in qua
libet qualitate degenti: necessarius ⁊ vtilis inuenitur. Nam qui
semper ⁊ in omnibus desiderat adiuuari: manifestat q̄ non

tm̄ in rebus duris ac tristibus: sed etiā in secundis ac letis pa-
ri modo deo egeat adiutore vt quēadmodum ex illis erui: ita in
istis eum faciat immorari: in neutro sciens humanā fragilita-
tē sine illi⁹ opitulatiōe subsistere. Gastrimargie passione ꝑstrin
gor cibos quos eremus ignorat inquiro ⁊ in squalida solitudine
ingerunt̄ mihi odores regalium ferculorū: atq; ad illorū deside
ria sentio me inuitissimū trahi: dicendū subinde mihi est. Deus
in adiutoriū meū intēde: domine ad adiuuandū me festina. An
ticipare horaꝫ statute refectionis iustigor: seu modū iuste ac so
lite parcitatis retinere: cum magno cordis mei dolore cōtendo
cum gemitu mihi est proclamandū. Deus in adiutoriū meū in-
tende: domine ad adiuuandum me festina. Ieiunijs me ob im-
pugnationem carnis districtioribus indigentē: stomachi ꝓhi-
bet lassitudo: seu ventris ariditas cōstrictioq; deterret: vt effe-
ctus meo desiderio tribuatur: vel certe vt estus carnalis cōcupi
scētie absq; tēperamēto districtioris ieiunij cōquiescat: orandū
mihi est. Deus in adiutoriū meū intende: domine ad adiuuādū
me festina. Accedens ad refectionē hora legitima suggerente: ꝑ
ceptionē panis ex horreo: atq; ab omni esu naturalis necessi-
tatis excludor: cū eiulatu proclamandū est mihi. Deus in adiu-
torium meū intende: dñe ad adiuuandum me festina. Uolentē
me ob stabilitatē cordis insistere lectioni: interpellans capitis
prohibet dolor: horaq; tertia faciē meā ad sacrā paginā somn⁹
allidit: deputatū q̄eti tēp⁹ vel transgredi vel p̄uenire cōpellor:
ipsum deniq; canonicum synaxeos psalmorūq; modū intercide
re me grauissima somni cogit imp̄ssio: similiter ꝓclamandū est
Ps̄.69. mihi. Deus in adiutoriū meū intende: dñe ad adiuuandū me fe-
stina. Sublato ab oculis meis sopore: multis me noctib⁹ dia-
bolicis artibus in somnis video fatigatū: omnēq; a palpebris
meis refectionē nocturne q̄etis exclusam: cū suspirijs orādū est
mihi. Deus in adiutoriū meū intende: dñe ad adiuuandum me
festina. Adhuc me in colluctatione positū vitiorū titillatio car-
nis repente cōpungit: ⁊ ad consensum pertrahere dormientem
blanda oblectatione conat̄: ne ignis alienus exestuās: vrat sua
ue olentes flosculos castitatis: clamandū mihi est. Deus in ad
iutoriū meū intēde: dñe ad adiuuandū me festina. Per extincta
sentio libidinis īcētiua: genitalē mēbris meis intepuisse feruo
rem: vt ꝑta hec virtus immo gratia dei in me diutius vel ꝑpe-
tuo ꝑseueret intēte dicēdū est mihi. Deus in adiutorium meum
intēde: dñe ad adiuuandū me festina. Ire: philargyrie: tristicie:
stimulis inq̄etor: cogorq; ꝓpositā atq; amicā mihi interrūpere
lenitatē: ne in amaritudinē felis: ꝑturbatione furoris abducar
cum summo mihi gemitu ꝓclamandū est. Deus in adiutorium
meū intēde: dñe ad adiuuandū me festina. Acidie: cenodoxie su
perbie elatione pertemptor: ac de alioꝝ negligentia vel tepore
quiddā sibi mens subtili cogitatione blanditur: ne in me preua

leat hec inimici ꝑniciosa suggestio: cū oī cōtritione cordis oran-
dū est mihi. Deus in adiutoriū meū intende: dñe ad adiuuandū
me festina. Humilitatis ⁊ simplicitatis gr̄am: suꝑbie tumore de
posito: iugi cōpunctione spūs acquisiui: ne rursum veniat mihi
pes suꝑbie: ⁊ manus pctōris moueat me grauiusq; de victorie
mee elatione cōfodiar: totis mihi ꝓclamādū est viribꝰ. Deus in
adiutoriū meū intende: dñe ad adiuuādū me festina. Euagatio
nibꝰ aīe innumeris ac diuersis: ⁊ in stabilitate cordis exestuo:
nec cogitationū dispsiones valeo coercere: ip̄amq; oronē meam
fundere absq; interpellatione atq; phātasmate inaniū figurarū
sermonūq; ⁊ actuū retractatiōe nō possū: tātaq; me sentio sterili
tatis huiꝰ ariditate cōstrictū: vt nullas oīo spiritaliū sensuū ge
neratiōes ꝑturire me sentiā: vt de hoc animi squalore merear li
berari vñ me gemitibus multis atq; suspirijs expedire nō pos
sum: necessarie ꝓclamabo. Deus in adiutoriū meū intende: dñe
ad adiuuādū me festina. Directionē rursus aīe: stabilitatē cogi
tationū: alacritatē: cordis cū ineffabili gaudio ⁊ mētis excessu
visitatione scti spūs me sentio cōsecutū: exuberātia q̄z spirita-
liū sensuū redūdare: reuelationē sacratissimoꝝ intellectuū: ⁊ an
tea penitꝰ mihi occultorū: repētina dñi illustratiōe ꝑcepi: vt in
his merear diutiꝰ immorari: sollicite mihi ē frequēterq; clamā
dū. Deꝰ in adiutoriū meū intēde: dñe ad adiuuādū me festina. No
cturnis demonū terroribꝰ circūuallātibꝰ exagitor: ⁊ īmūdorum
spirituū phātasmatibꝰ inq̄etor: spes ip̄a mihi salutis acvite tre
pidatiōis horrore subtrahit: ad salutē versiculi huiꝰ portū ꝯfu
giēs: totis viribꝰ exclamabo. Deꝰ in adiutoriū meū intēde: dñe
ad adiuuādū me festina. Rursum cū fuero ꝯsolatiōe dñi repara
tus: ⁊ ipsiꝰ aīatꝰ aduētu: velut īnumeris angelorū milibꝰ me sen
sero circūseptū: ita vt eoꝝ q̄s morte grauiꝰ antea tremiscebā: ⁊
quorū tactū īmo viciniā horrore mētis ⁊ corpis sentiebā: repēte
cōgressus expetere audeā ac ꝓuocare cōflictꝰ: vt in me cōstātie
huiꝰ vigor ꝑ dei gr̄am diutiꝰ īmoret: totis mihi est viribꝰ ꝓcla-
mādū. Deꝰ in adiutoriū meū intēde: dñe ad adiuuādū me festina
Huiꝰ igit̄ ꝟ̄ siculi oro in aduersis vt eruamur: in ꝓsperis vt ser
uemur: ne extollamur: incessabili iugitate fundēda est. Huiꝰ in
q̄ versiculi meditatio in tuo pectore indirupta voluat̄. Hunc in
ope q̄libet seu ministerio vel in itinere cōstitutꝰ decātare nō desi
nas. Hūc ⁊ dormiens ⁊ reficiēs ⁊ in vltimis nature necessitati
bus meditare. Hec volutatio cordis velut formula tibi saluta
ris effecta: nō solū illesum ab oī demonū incursiōe custodiet: sz
etiā cūctis tevitijs terrene cōtagiōis expurgās: ad illas īuisibi
les theorias celestesq; ꝑducet: atq; ad illū ineffabilē ac ꝑpaucis
exꝑtū ꝓuehet oronis ardorē. Hūc versiculū meditāti tibi somnꝰ
irrepat: donec incessabili eiꝰ exercitatiōe formatꝰ: etiā ꝑ soporē
eūdē cātare cōsuescas. Hic tibi exꝑgefacto ꝑmꝰ occurrat iste eui
gilāti cogitationes āticipet vniuersas: iste te de tuo consurgen-

tē cubili curuationi genuū tradat: atq; illinc deinceps ad offic op⁹ actusq; deducat: hic te oī tpe ꝓsequat: hūc meditaberis ſm ꝑcepta legiſlatoris ſedēs in domo ⁊ ambulās in itinere: dormiens atq; cōſurgēs: hūc ſcribes in limine ⁊ ianuis oris tui: hūc in parietib⁹ dom⁹ tue: ac penetralib⁹ tui pectoris collocabis ita vt hec ad orationē ꝓcūbenti ſit tibi acclinis decātatio: ⁊ exinde cōſurgenti: atq; ad oēs vſus vite neceſſarios incedenti: fiat erecta ⁊ iugis oratio.

¶ De perfectione orationis ad quā predicta traditione conſcenditur. Capitulum.xj.

Stam mens indeſinenter formulā teneat: donec vſu ei⁹ inceſſabili ⁊ iugi meditatione firmata: cūctaꝝ cogitationū diuitias amplasq; ſubſtātias abijciat ⁊ refutet: atq; ita ꝑ ſeculi hui⁹ pauꝑtatē cōſtricta: ad illam euāgelicā beatitudinē que inter ceteras beatitudines ꝑmatū tenet: prona facilitate ꝑueniat. Beati eſſ inquit pauꝑes ſpū: qm̄ ipiſorū eſt regnū celoꝝ. Et ita quis ꝑ iſtiuſmodi pauꝑertatē egregius pauꝑer exiſtens: illud ꝓpheticū implebit eloquiū. Pauꝑ ⁊ inops laudabunt nomē dñi. Et reuera que maior aut ſanctior pōt eſſe pauꝑtas: q̄ illius q̄ nihil ſe ꝑſidij nihil viriū habere cognoſcens: de aliena largitate quotidianū poſcit auxiliū: ⁊ vitā ſuā atq; ſubſtantiā ſingulis quibusq; momētis: diuina ope intelligēs ſuſtētari: verū ſe mēdicū dñi nō immerito ꝓfitet: ſuppliciter ad eum quotidie clamās. Ego aūt mēdic⁹ ⁊ pauꝑ ſum de⁹ adiuua me. Et ſic ad illā quoq; multiformē ſciētiā dei: ipo illumināte conſcendens incipiet deinceps ſublimiorib⁹ ac ſacratiorib⁹ myſterijs ſaginari: ſm illud qd̄ dicit ꝑ ꝓphetā. Mōtes excelſi ceruis: petra refugiū herinacijs. Qd̄ ſatis ꝓprie huic quē diximus ſenſui coaptat: eo q̄ quiſquis in ſimplicitate atq; innocētia ꝑſeuerās: nulli eſt noxius vel moleſtus: ſed ſua tantum ſimplicitate cōtētus ſolūmodo ſe ab inſidiantiū ꝑda deſiderat contutari: velut herinaci⁹ ſpiritalis effectus: iugi euangelice illius petre velamine protegat: id eſt memoria dominice paſſionis: predictiq; verſiculi inceſſabili meditatione munitus: infeſtātis inimici declinet inſidias. De his ſpiritalib⁹ herinacijs ⁊ in ꝓuerbijs ita dicit. Et herinacij gens inualida: qui fecerunt in petris dom⁹ ſuas. Et reuera quid inualidi⁹ chriſtiano: q̄d infirm⁹ monacho cui non ſolum nulla iniuriarū vindicta ſuppeditat ſed ne leuis quidem tacitaq; cōmotio ſaltem intrinſecus pullulare concedi tur. Quiſquis autem ex hoc proficiens ſtatu: nō ſolum innocētie ſimplicitatem poſſidet: ſed etiam diſcretionis virtute munitus: virulentorū ſerpētium exterminator effectus eſt: habēs cōtritū ſathanaz ſub pedibus ſuis: ⁊ ad figurā rōnabilis cerui mētis alacritate ꝑuenit: paſcet in ꝓpheticis atq; apoſtolicis mōtibus: id eſt excellētiſſimis eorū ac ſublimiſſimis ſacramentis

Mat.5.
Ps.73.
Ps.39.
Pſal.103.
Prouer.30.

quoꝝ ingi pascua vegetamus: omnes quoq; psalmoꝝ affectꝰ in se recipiens: ita incipiet decātare: vt eos non tanꝯ a ꝓpheta cōpositos ſz velut a ſe editos: quaſi oſonē ꝓpriā fundēs cordis cō pūctiōe deprimat: vel certe ad ſuā pſonā eſtimet eos fuiſſe directos: eorūq; ſententias nō tūc tſſimo ꝓphetā aut in ꝓpheta fuiſſe cōperias: ſed in ſe quotidie geri impleriq; cognoſcat. Tūc eſſ ſcripture diuine nobis clariꝰ ꝓpatescunt. ⁊ quodāmodo earū vene medullaq; pandunt: qū expientia noſtra earū nō tſſi pcipit ſz etiā ꝑuenit notionē: ſenſuſq; verboꝝ nō p expoſitionē nobis ſz p documenta reſerant. Eundē nāq; recipiētes cordis affectū: quo quiſq; decantatꝰ vel cōſcriptꝰ eſt pſalmꝰ: velut auctores eiꝰ facti ꝑcedemꝰ magis intellectū ipſius q̄ ſeq̄mur: id eſt vt priꝰ dictoꝝ virtutē q̄ notitiā colligēres: q̄d in nobis geſtū ſit vel quotidianis geraſ incurſib⁹: ſi nr̄is ꝑueniēte eoꝝ meditatiōe quodāmodo recordemur: ⁊ quid in nobis vel negligētia nr̄a perierit: vel diligentia cōquiſierit: vel ꝓnidentia diuina cōtulerit: vel inſtigatio frandauerit inimici vel ſubtraxerit lubrica ac ſubtilis oblinio: vel intulerit būana fragilitas: ſen ſpronida fefellerit ignoratio: decantātes reminiſcamur. Oēſq; hos affectus in pſalmis innenimꝰ expreſſos vt ea que incurrerint velut in ſpeculo puriſſimo pnidētes efficaciꝰ agnoſcamꝰ: ⁊ ita magiſtris affectib⁹ eruditi: nō vt audita: ſ; tāq̄ pfecta palpemꝰ nec tanꝯ memorie cōmēdata: ſed velut ipſi rerū nature inſita: de interno cordis paraturiamꝰ affectu: vt eoꝝ ſenſus nō textu lectionis: ſed expientia ꝑcedēte penetremꝰ atq; ita ad illā oratiōis incorruptionē mēnr̄a ꝓuenīat: ad q̄ in ſupioꝛe tractatu q̄tum dñs donare dignaꝰ eſt: ordo collationis aſcēdit: q̄ nō ſolū nulli⁹ imaginis ocupaſ intuitu: ſed etiā nulla vocis nulla verboꝝ ꝓſecutione diſtinguit: ignita ꝙ o mētis intētiōe p ineffabilē cordis exceſſum: ineſplebili ſpūs alacritate ꝓferſ: quāq; mēs extra oēs ſenſus ac viſibiles effecta materias gemitib⁹ enarrabilib⁹ atq; ſuſpirijs ꝓfundit ad deum.

¶ Interrogatio quēadmodū ſpiritales cogitatiōes immobiliter teneantur. Capitulum. xij.

Ermanus. Nō ſolum nobis traditionē ſpiritalis huius
g quā popoſcim⁹ diſcipline: ſz ipſā plane pfectionē ſatis apte atq; dilucide putam⁹ exꝑſſaz. Quid eſſ pōt ee pfectius q̄ve ſublimiꝰ: q̄ dei memoriā tā cōpēdioſa meditatione cōplecti: atq; vniꝰ verſiculi voluntatione a cūtis viſibiliū terminis emigrare: ⁊ quodāmō affectꝰ oſonū cūctarū breui ſermōe cōcludere. Et idcirco vnū q̄ ſupeſt adhuc nobis ꝑcamur exponi quemadmodū hunc eundē verſiculū quē nobis vice formule tradidiſti ſtabiliter retinere poſſumus: vt ſicut per dei gratiam ſumus a ſecularium cogitationū ineptijs liberati. ita ſpiritales quaſq; immobiliter retentemus: aſſequi valeamus.

¶ De mutabilitate cogitationum. Capi. xiij.

c Um enim capitulū cuiuslibet psalmi mens nr̄a cōcepe
rit: insensibilr̄ eo subtracto ad alterius scripture textuz
nesciens stupensq; deuoluit. Cūq; illud in semetipsa ce
perit volutare: necdū illo ad integrū ventilato: oborta alterius
testimonij memoria: meditationem materie prioris excludit: de
hac q̄ ad alterā subintrante alia meditatione trāsfert: ⁊ ita ani
mus semp̄ de psalmo rotat⁹ ad psalmū: de euāgelij textu ad apo
stoli trāsiliens lectionē: de hac quoq; ad ꝓphetica deuolut⁹ elo
quia: ⁊ exinde ad quasdā spiritales delatus historias: per omne
scripturaruz corpus instabilis vagusq; iactat: nihil ꝑ arbitrio
suo preualēs vel abijcere vel tenere: nec pleno quicq̄ iudicio et
examinatione finire: palpator tm̄modo spiritaliū sensuuz ac de
gustator: nō generator nec possessor effectus: atq; ita mens mo
bilis semp̄ ac vaga: in tēpore quoq; synaxeos velut ebria per di
uersa distrahit: nullū officiū competenter exoluens. Uerbi gra
tia. Cū orat psalmū aut aliquā recolit lectionē: cū decātat aliud
quid vel meditat q̄ textus ip̄ius cōtinet psalmi: cum lectionez
recitat: faciendū aliquid voluit: factūve reminiscit: atq; in hūc
modū nihil disciplinate nec oportune recipiēs vel emittens: ve
lut fortuitis agi videt incursibus: retinendi ea quibus delectat
vel immorandi in eis non habens potestatem. Necessariū ergo
nobis est pre omnibus nosse: quēadmodū hec spiritalia compe
tenter explere possimus officia: vel certe hunc eundem versiculū
quem nobis vice formule tradidisti immobiliter custodire: vt
omnium sensuum ortus ac finis nō in sua volubilitate fluctuēt
sed in nostra dicione consistant.

¶ Responsio quemadmoduz stabilitas cordis seu cogitationum possit acquiri. Capitulum. xiiij.

i Saac. Licz pridē super hac re disputātibus nobis de
orationis statu quantū reor sit sufficiēter expressum: ta
men qr vobis hec eadē poscitis iterari: de cōfirmatiōe
cordis breuiter intimabo. Tria sunt que vagā mentē stabilē fa
ciunt: vigilie: meditatio: ⁊ oratio. Quarū assiduitas ⁊ iugis intē
tio cōferunt anime stabilem firmitatē. Que tamē alias nullo mō
poterit apprehendi: nisi per operis (nō philargyrie sz sacri ceno
bij vsib⁹ dedicati) infatigabilē iugitatē omnes omnino sollici
tudines ⁊ cure vite presentis prius fuerint abdicate: vt ita illud
i. Tes. 5. apostolicū mandatū. Sine intermissiōe orate: possimus imple
re. Perparū nāq; orat: quisquis illo tm̄ tp̄e quo genua flectunt
orare consueuit. Nunq̄ vero orat: quisquis etiā flexis genibus
euagatione cordis qualicunq; distrahit. Et idcirco quales orā
tes volumus inueniri: tales nos esse oportet ante tempus orā
di. Necesse est enim mentē in tempore supplicationis sue de sta
tu precedenti formari: illisq; eā cogitationibus orantē vel ad ce

lestia sublimari: vel ad terrena demergi: quibus ante orationez fuerit immorata. Hucusqꝫ abbas Isaac attonitis nobis secūdā collationē de orationis qualitate digessit. Cuius doctrinā sup illius predicti versiculi meditatione: quā velut informatiōis loco ab incipientibus tradiderat retinēdā: admirantes admodū: ⁊ excolere tenacissime cupientes: vt pote quā compendiosam ac facilē credebamus: difficiliorē satis ad obseruandū experti sumus: q̄ illud studiū nostrū quo solebamus antea per omne scripturarū corpus absqꝫ vllius obseruantie vinculo: varia passim meditatione discurrere. Constat igit̄ neminem prorsus ob imperitiā litterarū a ꝑfectiōe cordis excludi: nec rusticitatē obesse ad capessendā anime puritatē: que compendiosissime adiacet cunctis: si modo sanam ⁊ integrā mentis intentionem iugi ad deum versiculi huius meditatione seruauerint.

¶ Collatio secunda abbatis Isaac de oratione finitur.

¶ Expliciunt decem collationes Cassiani: patrum in scythica eremo commorantium: ad Leontium episcopum ⁊ fratrem Helladium.

¶ Clarissimi viri Joannis eremite qui Cassianus dicitur: in septem alias collationes patrum in Thebaida egypti eremo consistentium: ad Honoratum episcopum ⁊ Eleucherium: Prefatio.

Cum virtutem perfectionis vestre qua velut magna quedam luminaria in hoc mundo admirabili claritate fulgetis: etiā multi sanctorū qui vestro erudiunt̄ exemplo: vix queant emulari: tñ vos o sancti fratres honorate ⁊ eucheri: tanta illorū sublimiū virorū a quib⁹ ꝓma anachoreseos instituta suscepimus laude flāmamini: vt vnus q̄dē vestrū ingēti fratrū cenobio ꝑsidēs: cōgregationē suā que quotidiano sancte cōuersationis vr̄e docet̄ intuitu: illorū q̄ꝫ patrū ꝑceptis optet institui: alter vero vt etiā corꝑali eorundē edificaret̄ aspectu: egyptū penetrare voluerit: vt hāc quasi frigoris gallicani rigore torpentē ꝓuinciā derelinquēs: ad illas quas sol iusticie ꝓximus respicit terras: maturis virtutuꝫ fructibus redundātes: velut turtur castissimus transuolaret: necessario hoc mihi virtus charitatis extorsit: vt vnius desiderio: alterius etiā labori cōsulens: tā abruptū scribēdi periculū nō vitarē: dūmodo ⁊ priori apud filios adderet̄ auctoritas: ⁊ scd̄o tā ꝑiculose nauigationis necessitas demeret̄. Proinde: qꝛ fidei vr̄e atqꝫ feruori: nec illa instituta cenobioꝝ que. xij. libellis ad beate memorie episcopū castorē: quo potuimus sermone cōscripsimus: nec decē collationes in scythica eremo cōmorantiū patrū:

quas precipientib⁹ sanctis bellacio ⁊ leontio epis vtcūq; digessimus: satisfacere potuerūt: nunc etiā vt itineris nostri ratio et ordo cognoscatur: triū in alia eremo cōsistentiū quos primos vidimus patrū: septē collationes pari conscriptas stilo vobis credidi consecrandas: quibus ea que de perfectione in pteritis opusculis nostris obscurius forsitan cōprehensa vel pretermissa sunt: suppleant. Si vero sanctam studij vestri sitim etiā hec satiare non quiuerūt: septē alie collationes que ad sanctos qui in stoechadibus consistunt insulis emittende sunt fratres: desiderium vt arbitror vestri ardoris explebunt.

¶ Explicit prefatio.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis prime abbatis Cheremonis de perfectione.

Ca.j. De descriptione thenneseos oppidi.
ij De episcopo archebio.
iij Descriptio eremi in qua morabātur cheremon nesteros ⁊ ioseph.
iiij De abbate cheremone: ⁊ excusatione eius super postulata doctrina.
v De responsione nostra contra excusationem eius.
vj Propositio abbatis cheremonis: q̄ tribus modis vitia vincantur.
vij Quibus gradibus ad sublimitatē charitatis possit ascēdi: ⁊ que sit in ea stabilitas.
viij Quātū excellāt q̄ p charitatis affectū declinant a vitijs.
ix Quod charitas non solus de seruis filios faciat: sed etiā imaginem dei ac similitudinem conferat.
x Quod perfectio charitatis sit pro inimicis orare: ⁊ quo indicio anima necdum purgata noscatur.
xj Interrogatio cur affectū timoris ⁊ spei dixerit imperfectū.
xij Responsio de diuersitate perfectionum.
xiij De timore qui charitatis magnitudine generatur.
xiiij Interrogatio de consummatione castitatis.
xv Dilatio expositionis postulate.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio prima abbatis Cheremonis de perfectione.

¶ De descriptione Thenneseos oppidi. Cap̄.j.

Cum in cenobio syrie cōsisteres: post p̄ma fidei rudimēta: succedentibus aliquatenus incremētis: majorē perfectionis desiderare gratiam cepissemus: statuimus confestim egyptū petere ac remotissima etiā thebaidos eremo penetrata: sanctorum plurimos quorum gloriam fama per vni-

uersa diffuderat: si non emulandi saltē agnoscendi studio inuisere. Igitur ad oppidum egypti cui thennesus nomen est: emensa nauigatione peruenimus. Cuius accole ita vel mari vel stagnis salsis vndiq; circunluuntur: vt solis (qz terra deest) negociationibus dedit: opes atq; substantiam nauali commertio parent: ita vt edificijs cum voluerint extruendis terra non suppetat: nisi de longinquo nauigijs apportetur.

De episcopo Archebio. Capitulum.ij.

Vbi cū aduenientibus nobis fauens desiderijs nostris diuinitas: beatissimi atq; precipui viri archebij episcopi prestitit aduentū: qui raptus de anachoretarū cetu: ⁊ ep̄us panephisi oppido datus: tanta districtione omni euo suo propositum solitudinis custodiuit: vt nihil de preterite humilitatis tenore laxauerit: aut de adiecto sibi honore blanditus sit. Non enim tanq̄ idoneum se ad istud officium testabat̄ ascituz: sed velut indignū ab illa anachoreseos disciplina querebat̄ expulsum: eo q̄ triginta ⁊ septem annis in eadē cōmoratus: ad puritatē tante ꝓfessionis nequaq̄ peruenire potuisset. Hic igit̄ cuz in supradicta thenneso quo eum eligendi illic episcopi causa ꝑduxerat: pie nos atq; humanissime suscepisset: agnito desiderio nostro quo sanctos patres etiam inulterioribus egypti partib⁹ inquirere desiderabamus. Uenite inquit ⁊ videte interim senes haud longe a nostro monasterio cōsistentes: quorū ita ⁊ antiquitas in corporibus iam curuatis: ⁊ sanctitas in ipso etiā fulget aspectu. vt vel sola cōtemplatio eorū magnam intuentibus possit cōferre doctrinam: a quibus id qd̄ ego amissum doleo: quodq; tradere iam perditum nequeo: nō tam verbis q̄ ipso sancte vite discatis exemplo. Credo autē inopiam meam hoc studio aliquatenus subleuandam: si inquirentibus vobis illam euangelicam margaritam quam ipse non habeo: saltem prouidero vbi eam commodius comparetis.

Descriptio eremi in qua commorabantur Cheremon ⁊ Nesteros ⁊ Joseph. Capitulum.iij.

Sumpto itaq; baculo ⁊ pera: vt illic cūctis viā ingrediētibus monachis moris est: ad ciuitatē nos suam: id est panephisim itineris dux ipse perduxit. Cui⁹ terras immo etiā contigue regionis plurimā partē quōdam opulētissimā si quidē ex ea cuncta (vt fama est) in regios cibos subministrabant̄: repētino terre motu excussum mare transgressis limitibus occupauit: atq; ita collapsis ferme omnib⁹ vicis: opimas olim terras salsis paludibus supertexit: vt illud quod in psalmo spūaliter decantatur. Posuit flumina in desertum: ⁊ exitus aquaruz in sitim: terram fructiferam in salsuginem a malicia inhabitantium in ea. Scd̄m litteram de illa putēt regione p̄dictū. In his igit̄ locis multa in hūc modū oppida eminētiorib⁹ tumulis col

Ps. 106.

locata: fugatis habitatoribus eluuies illa velut insulas fecit: q̄ desideratā secedētibus sanctis solitudinem prebent: in quibus tres senes: id est cheremon: nesteros: ⁊ ioseph anachorete antiquissimi consistebant.

¶ De abbate Cheremone ⁊ excusatione eius super postulata doctrina. Capitulum.iiij.

Itaq; beat⁹ Archebi⁹ p̄mū nos ꝑducere ad Cheremonē maluit: qr ⁊ monasterio eius propior: ⁊ duob⁹ alijs ꝓuectior esset etate. Nā cū cētenariū vite annū spū tm̄ alacer excessisset: ita dorsum eius tp̄is fuerat vetustate atq; orationum iugitate curuatū: vt q̄si in primeuā redact⁹ infantiā: submissis ac protētis terraten⁹ manib⁹ progrederet̄. Huius igit̄ ⁊ vultū mirabilē ⁊ incessum pariter intuētes: siq̄dē defectis mortificatisq; iam oībus mēbris: nequaq̄ cēsurā p̄terite districtionis amiserat: cū sermonē atq; doctrinā suppliciter posceremus: ac desideriū tm̄ spūaliū institutionū cām fuisse aduēt⁹ nr̄i protestaremur: grauiter ille suspirās: Quid vobis ait possum conferre doctrine: cū imbecillitas senectutis vt rigorē pristinū relaxauit: ita loquendi q̄ ademit fiduciā. Quēadmodū em̄ docere presumā qd̄ ipse nō facio: aut aliū in eo instruā qd̄ me iā vel minus vel tepidi⁹ exercere cognosco? Ob quā rem nullū iunioꝝ mihi in hac vsq; etate cohabitare permisi: ne exēplo meo: alterius districtio laxaretur. Nunq̄ enim erit efficax institutētis auctoritas: nisi eam effectu operis sui cordi affixerit audientis.

¶ De responsione nostra contra excusationē eius. Capitulum.v.

Ad hec nos non mediocri confusione compūcti ita respōdimus. Licet sufficere nobis ad omnē instructionē debeat: vel loci istius difficultas: vel ip̄a etiā solitaria ad hoc vita: quā iuuēt⁹ q̄ robusta vix posset tolerare: q̄ nos etiā te tacente satis abūdeq; instruūt atq; cōpungunt: rogamus tn̄ vt taciturnitate paululū pretermissa: ea nobis poti⁹ dignāter infundas: ꝑ q̄ hanc quā videmus in te virtutē: non tā imitatione cōplecti q̄ admiratione possimus. Nā etiā si reuelatus tibi tepor noster impetrare id quod expetimus non meretur: debet hoc saltem labor tanti itineris obtinere: quo huc de bethleemitici cenobij rudimentis institutionis vestre desiderio ⁊ profectus nostri amore properauimus.

¶ Propositio abbatis Cheremonis q̄ tribus modis vitia vincantur. Capitulum.vj.

Tunc beatus Cheremon. Tria sunt inquit q̄ faciūt hoīes a vitijs tēperare: id est aut met⁹ gehenne siue presentiū legū: aut spes atq; desiderium regni celoꝝ: aut affectus

boni ipsius amoꝛ ꝯ virtutū. Nā timoꝛ ita mali contagium legitur execrari. Timoꝛ domini odit malicia. Spes etiā vitioꝛ omniū excludit incursum. Non enim delinquent omnes qui sperāt in eū. Amoꝛ quoq; ruinā non metuit peccatoꝛ: qꝛ charitas nū ꝙ cadit. Et iterū. Charitas operit multitudinē pctoꝛ. Et idcir co beatus apl̄us omnē salutis summā: in ista ꝥ tꝛiū virtutū connumeratione cōcludens. Nūc inq̄t manēt fides: spes: charitas: tria hec. Fides nāq; est que futuri iudicij ac supplicioꝝ metu: vitioꝝ facit contagia declinari. Spes q̄ mentē nostrā de presentibus anocās: vniuersas coꝛpis voluptates celestiū premioꝝ exspectatione cōtemnit. Charitas q̄ nos ad amoꝛē xp̄i ꝥ spiritualiū virtutū fructū mentis ardoꝛe succēdens: quicquid illis contrariū est: toto facit odio detestari. Que tria ls ad vnū finē tendere videant: pronocant enim nos a rebus illicitis abstinere: magnis tñ excellentie sue gradib⁹ ab inuicē disparant. Duo nanq; superiora: proꝑie boꝝ sunt eoꝝ qui ad pfectū tēdētes: nec dū affectū concepere virtutū. Tertiū specialiter dei est ꝥ eoꝝ qui in sese imaginē dei ac similitudinē receperūt. Ille nāq; solus ea q̄ bona sunt: nullo metu: nulla remunerationis gratia pronocāte: sed solo bonitatis affectu operatur. Dia enim vt ait salomon operat⁹ est dñs proꝑ semetipsum. Bne nāq; bonitatis obtēntu: omnē bonoꝝ copiā dignis indignisq; largit: qꝛ nec fatigari iniurijs potest: nec iniquitatibus hominum passibiliter permoueri: semper. s. manēs perfecta bonitas immutabilisq; natura.

Pro. viij.
Ps. xxxiij.
j. Coꝛ. xiij.
j. Pet. iij.
j. Coꝛ. xiij.

¶ Quibus gradibus ad sublimitatē charitatis possit ascendi: ꝥ que sit in ea stabilitas. Capitulū vij.

I quis igit ad pfectionē tēdit: de illo primo timoꝛis gradu quē proꝑie dicimus esse seruilē: de quo dicit. Cum ois feceritis: dicite qꝛ serui inutiles sumus. Ad altioꝛes spei tramitē gradu proficiēte conscendet: qui iam non seruo sed mercenario cōparat: qꝛ mercedē retributionis exꝑectat: ꝥ quasi de peccatoꝝ absolutione ꝥ penali timoꝛe securus: ac bonoꝝ fibi operū cōscius: licet placiti premiū videat exꝑetere: tñ ad affectū illū filij q̄ de paterne indulgētie liberalitate confidēs ois q̄ patris sunt sua esse nō ambigit: puenire nō potuit. Ad quē etiaꝫ ille prodigus: q̄ cū subst̄atia patris ēt filij nomē amiserat: aspirare nō audet: dicēs: Jā non sunt dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnū de mercenarijs tuis. Post illas enim poꝛcoꝝ filiquas quarum et sarietas negabatur: ista est virtutū fœtidos cibos: quia in semetipsum reuersus ꝥ saluatari timoꝛe compunctus: immundicia poꝛcoꝝ horrere iam ꝥperat: ac dire famis supplicia formidabat: velut iam seruus effectus: etiam mercenarij statum de mercede iam cogitās concupiscit ac dicit. Quā ꝫ mercenarij in domo patris mei abundant panibus: ꝥ ego hic fame pereo. Reuertar ergo ad patrem meum: ꝥ dicā illi. Pater:

Luc. xvij.

Luc. xv.

Ibidem.

peccaui in celum ⁊ coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus fac me sicut vnum de mercenarijs tuis.

¶ Quantum excellant qui per charitatis affectū declinant a vitijs. Capitulum.viij.

Sed ad istā humilis penitētie vocē in occursum eius pater profiliēs: maiore q̄ amissa fuerat pietate suscepit: eūq̄ nō contētus minora cōcedere: vtroq̄ gradu sine dilatione transcurso: pristine filioꝝ restituit dignitati. Festinādū ꝓinde etiā nobis est: vt ad tertiū filiorū gradum qui omnia q̄ patris sunt sua esse credunt: per indissolubilē charitatis gratiā cōscendentes: celestis illius patris imaginē ac similitudinem recipere mereamur: ⁊ ad imitationem veri illius filij proclamare possimus. Omnia que habet pater: mea sunt. Quod etiam de nobis beatus apostolus profitet: dicens. Oīa vestra sunt: siue paulus: siue appollo: siue cephas: siue mundus: siue vita: siue mors: siue presentia: siue futura: omnia vestra sunt. Ad quā similitudinē etiam saluatoris precepta nos prouocāt. Estote inquit ⁊ vos perfecti sicut ⁊ pater vester celestis perfectus est. In illis enim nōnunq̄ solet interrūpi bonitatis affectus: cū aliquo vel tepore vel leticia vel oblectatione vigor animi relaxat⁹: aut metū ad presens gehēne: aut desideriū subtrahit futuroꝝ. Et est quidē in illis gradus cuiusdā profectus imbuens nos: vt dum vel penaꝝ metu vel premioꝝ spe incipimus vitia declinare: ad charitatis gradū trāsire possimus qꝛ timor inquit nō est in charitate: sed ꝑfecta charitas foras mittit timorē: quoniā timor penam hꝫ. Qui autē timet non est ꝑfectus in charitate. Nos ergo diligamus: qꝛ deus prior dilexit nos. Non ergo aliter ad illam verā perfectionē conscendere poterimus: nisi quēadmodū nullius alterius nisi nostre salutis gratia: prior nos ille dilexit: ita eum nos quoq̄ nullius alterius rei nisi sui tantum amoris dilexerimus obtentu. Quāobrem nobis studēdum est vt de hoc timore ad spem: de spe ad charitatem dei: vel ipsarū virtutum amorē: perfecto mentis conscendamus ardore: vt transmigrātes in affectum boni ipsius immobiliter quātum humane possibile est nature quod bonum est retentemus.

j. Cor. iij.

Math. v.

j. Joh. iiij.

Ibidem.

¶ Quod charitas non solū de seruis filios faciat: sed etiam imaginē dei ac similitudinē conferat. Cap. ix.

Multū nāq̄ differt inter eum qui metu gehenne vel spe retributionis future: vitioꝝ in se extinguit incendia: ⁊ eū qui diuine charitatis affectu. ipsam maliciā ⁊ immūdiciam perhorrescit. ac puritatis possidet bonuꝫ amore tm̄ ⁊ desiderio castitatis: nec iā remunerationē future promissionis aspiciens: sed presentis boni delectatus consciētia agit omnia: nec cōtēplatione penaꝝ sed delectatione virtutū. Hic nanq̄ status

nec submotis cunctoꝝ hominum testimonijs abuti occasione
pcti: nec ocultis cogitationū violari oblectationibus pōt: dum
affectū virtutis ipsius medulitus retinēs: quicquid illi contra
riū est: non solū corde nō recipit: verūetiā summo detestat̄ hor-
rore. Aliud nanq; est presenti bono quempiā delectatū: odio ha
bere vitioꝝ carnisve contagia: aliud future remunerationis in-
tuitu illicitas concupiscētias refrenare: aliudq; est presens me
tuere detrimentū: ⁊ aliud futurum formidare suppliciū. Postre
mo multo maius est propter bonū ipsum a bono nolle discede-
re: q̄ propter metū mali malis nō prebere cōsensum. In illo eñ
voluntariū bonū est: in isto vero velut coactū ⁊ tanq̄ nolēti vio
lenter exortū: vel metu supplicij: vel cupiditate premioruz. Nā
qui timoris obtentu a vitioꝝ abstinet blandimentis: adempto
timoris obstaculo: rursum ad illud qd̄ diligit reuertet̄: ⁊ ob id
nec stabilitatē boni iugiter obtinebit: sed nec ab impugnatione
quidē aliqñ requiescet: qꝛ nec firmā ac perpetuā pacem castimo
nie possidebit. Ubi est enim inquietudo bellorū: non possunt nō
etiā vulnerū interuenire discrimina. Necesse est enim quempiaz
in conflictu sitū: q̄uis bellator sit ac fortiter dimicans ⁊ letalia
aduersarijs vulnera frequēter infligat: nonnunq̄ tñ hostili mu-
crone perstringi. Qui vero supata impugnatione vitioꝝ: pacis
iam securitate perfruit̄: ⁊ transijt in ipsius virtutis affectū iu-
gem statuz illius boni cuius iam totus est retētabit: qꝛ damno
intime castitatis nihil credit esse damnosius. Nec enim chari⁹
ac preciosius quicq̄ presenti iudicat puritate: cui pena grauis
est: vel virtutū ꝑniciosa transgressio: vel ipsius vitij virulēta cō
tagio. Huic inq̄ nec reuerentia humane presentie quicq̄ adijciet
honestatis: nec minuet solitudo: sed vbiq; secū semperq; circūfe
rens arbitrā non solū actuū sed etiam cogitationū suarum con-
scientiam: illi potissimum studere contendit: quem nec circunue
niri nec falli: nec subterfugere se posse cognoscit.

¶ Quod perfectio charitatis sit pro inimicis orare: ⁊ quo indicio aīa necdū purgata noscatur. Cap̄. x.

Quē statū si quis de adiutorio dei nō de studij sui labore
presumēs meruerit possidere: de conditione seruili in q̄
timor est: ⁊ mercennaria spei cupiditate in q̄ non tā bo
nitas largiētis q̄ p̄miū retributionis expetit̄: in adoptionē in-
cipiet trāsire filioꝝ: vbi iā nō timor: nō cupiditas: sed illa chari
tas q̄ nunq̄ cadit iugiter perseuerat. De quo timore ⁊ charitate
quosdā increpās dñs: q̄d cuiq; ꝑsone cōueniret: ondit. Fli⁹ ho-
norat patrē: ⁊ seru⁹ dñm suū timet. Et si pr̄ ego sum: vbi est ho-
nor me⁹? Et si dñs ego sum: vbi est timor me⁹? Necesse est eñ eū
timere q̄ seru⁹ ē: qꝛ seru⁹ sciēs volūtatē dñi sui ⁊ nō faciēs: digne
vapulabit plagis mltis. Per hāc itaq; charitatē q̄squis ad ima
ginē dei sil̄itudinēq; ꝑuenerit bono iā propter boni ipsi⁹ delecta

f. Coꝝ. xiij.
Malac. f.
Luce. xij.

bitur voluntatem: ac similē quodammō possidens patientie ac
lenitatis affectū: nullis deinceps peccantiū vitijs irascetur: sed
veniam potius infirmitatibus eorum condolens atq; compa-
tiens implorabit: seq; reminiscens tandiu similiū passionū sti-
mulis impugnatū: donec miseratione domini saluaret: nec suo
erutū studio ab impugnatione carnali: sed dei ꝓtectione salua-
tum: nō iracundiā sed misericordiā errantibus intelliget impen
dendā: illū versiculū ad deū cū omni cordis trāquillitate decan
Ps. 115. tans. Tu dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiā laudis.
Ps. 93. Et. Nisi qr dominus adiuuit me: paulominus habitauerat in
inferno anima mea. Et in hac mentis hūilitate consistens: po-
Luce. 6. terit etiā euangelicū illud ꝑfectionis explere mandatū. Diligite
inimicos vestros: ⁊ benefacite his qui oderūt vos: ⁊ orate pro
persequētibus ⁊ calumniātibus vos. Et ita ad illud premiū qd
subiungit merebit peruenire: ꝑ qd nō solū imaginē dei ⁊ simili-
Math. 5. tudinē preferamus: verūetiā filij dei nūcupemur: vt sitis inquit
filij patris vestri qui in celis est: qui solē suum oriri facit sup bo
nos ⁊ malos: ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos. Quē affectū bea-
1. Joan. 4. tus Joannes assecutū se esse cognoscēs ait. Ut fiduciā habeam⁹
in die iudicij: qr sicut ille est ⁊ nos sumus in hoc mundo. In quo
essi infirma ⁊ fragilis humana natura esse sicut ille est potest: ni
si se in bonos ⁊ malos: iustos ⁊ iniustos: ad imitationem dei
placida semper sui cordis extēderit charitate. Et vt bonū pro-
pter boni ipsius operet affectū: ꝑueniens ad illam veram ado-
1. Joan. 3. ptionē filiorū dei: de qua idem beatus apostolus ita ꝓnunciat.
Omnis qui natus est ex deo: peccatū nō facit: quia semē ipsius
in eo est: ⁊ nō potest peccare: quoniā ex deo natus est. Et iterum
1. Joan. 5. Scimus: qr oīs qui natus est ex deo non peccat: sed generatio
dei conseruat eū: ⁊ malignus nō tangit eum. Quod intelligen-
dū est nō de omni genere peccatorū: sed de capitalibus tantū cri
minibus dici. A quibus se quisquis extrahere atq; emūdare no
luerit: pro illo in alio loco predictus apostolus ne orari quidez
Ibidem. debere ꝓnunciat. Qui scit inquiēs fratrē suū peccare peccatum
non ad mortē: petat ⁊ dabit ei vita peccanti non ad mortē. Est
peccatū ad mortē: non pro illo dico vt roget quis. Ceterum de
illis que ꝓnunciant nō esse ad mortem: a quibus etiam hi qui
fideliter christo deseruiunt: quātalibet semetipsos circunspectio
1. Joan. 1. ne custodiāt: immunes esse nō possunt: ita dicit. Si dixerimus
quoniā peccatū non habemus: ipsi nos seducimus: ⁊ veritas in
Ibidem. nobis non est. Et iterū. Si dixerimus: qr nō peccauimus: men
dacē facimus eū: ⁊ verbū eius non est in nobis. Impossibile nā-
q; est quēlibet sanctorū non in istis minutis q̄ per sermonem:
per cogitationem: per ignorantiam: per obliuionem: per ne-
cessitatē: per voluntatē: per obreptionē: admittunt: incurrere.
Que licet ab illo peccato quod ad mortē esse dicitur aliena sint
culpa tamē ac reprehensione carere nō possunt. Cum ergo quis

hūc quē prediximus bonitatis affectū ⁊ imitationē dei fuerit
assecutus: tūc visceribus dominice longanimitatis indutus: ꝓ
ꝑsecutoribus quoq; suis orabit similiter: dicens. Pater ignosce Luce. 23.
eis: nō eñ sciunt q̄d faciūt. Ceterū euidens indiciū est aīe nec-
dū vitiorū fecibus eliquate: in criminibus alienis nō affectu
misericordie cōdolere: sed rigidā iudicantis tenere censurā. Nā
quēadmodū ꝑfectionē cordis poterit obtinere is qui nō habet
illud qd̄ apl̄us plenitudinē legis cōsummare posse signauit. Al Gal. 6.
terutrū inquiens onera vestra portate: ⁊ sic implebitis legē chri
sti. Sed nec illā virtutē possidet charitatis: que nō irritat̄. non 1. Cor. 13.
inflat̄: nō cogitat malū: q̄ oīa suffert: oīa sustinet. Iustus eñ mi Pro. 13.
seret̄ animas pecorum suorū: viscera autē impiorū sine miseri-
cordia. Ideoq; ijsdem vitijs monachū subiacere certissimū est:
q̄ in alio inclemēti atq; inhūana seueritate cōdemnat. Rex enim
rigidus incurrit mala ⁊ q̄ obturat aures suas, ne audiat infirmū Pro. 21.
⁊ ipse inuocabit ⁊ non erit qui exaudiat eum.

¶ Interrogatio cur affectum timoris ⁊ spei dixerit imperfectum. Capitulum. xj.

g Ermanus. Potēter quidē atq; magnifice de ꝑfecta dei
charitate dissertū est: verūtamē illud nos ꝑmouet qd̄ cū
eā tanta laude pretuleris: timorē dei ⁊ spem retributio
nis eterne imꝑfecta esse dixisti: cum vtiq; multo aliud videat̄
de eis ꝓpheta sensisse dicēs. Timete dominū omnes sancti eiꝰ Ps. 33.
quia nihil deest timentibus eū. Et iterū in obseruandis iustifi-
cationibus dei: retributionis se cōtemplatione fateat̄ exercita
tū. Inclinaui inquiens cor meum ad faciendas iustificationes Eius. 118.
tuas in eternū ꝓpter retributionē. Et apostolus. Fide inq̄t moy
ses grādis factꝰ negauit se esse filiū filie pharaōis: magis eligēs Hebre. 11.
affligi cū populo dei: q̄ tēporalis peccati habere iocūditatem:
maiores diuitias existimans thesauris egyptiorū improperiū
christi. Aspiciebat eñ in remunerationē. Quomō ergo imperfe
cta esse credēda est: cū ⁊ beatus dauid retributionis obtētu: iu-
stificationes dñi se fecisse glorieť ⁊ legislator p̄mia futura ꝓspi-
ciens: spreuisse adoptionē regie dignitatis: ⁊ afflictionē dirissi-
mā egyptiorū thesauris pretulisse dicatur.

¶ Responsio de diuersitate perfectionū. Capi. xij.

c Heremō. Pro statu atq; mēsura vniuscuiusq; mentis:
scriptura diuina ad diuersos ꝑfectionū gradus: arbi-
trij nostri ꝓuocat libertatē. Nec eñ poterat vniformis
omnibus ꝑfectionis corona proponi: quia nec omniū vna vir-
tus aut volūtas aut feruor est: ⁊ idcirco ipsarū quodāmodo per
fectionū diuersos ordines diuersasq; mēsuras sermo diuinus in
stituit. Qd̄ ita esse euāgelicarū q̄ beatitudinū varietas euidēter
ostēdit. Licz eñ beati dicant̄ quoꝝ sunt regna celorū: ⁊ beati qui Mat. 5.

possidebūt terrā: ⁊ beati qui consolationē recipient: ⁊ beati qui
saturitatē potientur: tamē multū credimus interesse inter habi-
tationem regni celoꝝ ⁊ possessionē illius quecūq; est terre: ⁊ in-
ter perceptionē cōsolationis ⁊ plenitudinē saturitatēq; iusticie:
multūq; distare inter illos qui misericordiā cōsequent̄: ⁊ illos q̄
1.Coꝝ.15. gloriosissima visione dei ꝑfrui merebuntur. Alia gloria solis: ⁊
alia gloria lune: ⁊ alia gl̄ia stellaꝝ. Stella eñ a stella differt in
gloria: ita ⁊ resurrectio mortuorū. Cū igitur iuxta hunc modū
Ps.127. scriptura diuina timentes deū laudet ⁊ dicat. Beati oēs qui ti-
mēt dominū: ⁊ plenā ꝑ hoc illis beatitudinē repromittat: iterū
1.Joan.4. tñ dicit. Timor nō est in charitate: sed perfecta charitas foras
mittit timorē: quoniā timor penā habet. Qui aūt timet: non est
ꝑfectus in charitate. Et rursus: cū seruire deo gloriosum sit ⁊ di-
Ps.2. cat̄. Seruite domino in timore. Et magnū tibi est vocari seruū
Luce.12. meū. Et. Beatus seruus ille quē cū venerit dñs suus inuenerit
Joan.15. sic facientē: tñ ad apostolos dicit̄. Jam nō dicā vos seruos: quia
seruus nescit q̄d faciat dñs suus: Uos aūt dico amicos: quia om-
Ibidem. nia quecūq; audiui a patre meo: nota feci vobis. Et iterū. Uos
amici mei estis: si feceritis ea q̄ precipio vobis. Uidetis ergo ꝑ-
fectionū gradus esse diuersos: ⁊ de excelsis ad excelsiora nos a
dño prouocari. ita vt is qui in timore dei beatus ⁊ ꝑfectus exti-
terit: ambulans sicut scriptū est: de virtute in virtutē. ⁊ de ꝑfe-
ctione ad aliam perfectionem: id est de timore ad spem mentis
alacritate cōscendens: ad beatiorē denuo statū q̄d est charitas
innitet̄. Et q̄ fuerit fidelis seruus ac prudēs: ad amicitie sodali-
tatē ⁊ adoptionē trāseat filioꝝ. Scd̄z ergo hūc sensum nr̄a q̄ est
intelligēda sententia: nō quo cōtemplationē perpetue illius pe-
ne vel beatissime retributionis q̄ repromittitur sanctis: nullius
ꝓnūciemus esse momenti: sed qꝛ cū sint vtiles: ⁊ sectatores suos
ad initia beatitudinis introducant: charitas rursum in qua ple-
nior fiducia ꝑpetuūq; iam gaudiū est: assumens eos de timore
seruili ⁊ mercennaria spe: ad dilectionē dei ⁊ adoptionē transfe-
Joan.14. ret filiorū: ⁊ quodāmodo ꝑfectiores faciet de perfectis. Multe
eñ ait saluator mānsiones sunt apud patrē meū. Et licz omnia
astra esse videant̄ in celo: inter claritatem tamē solis ⁊ lune at-
q; luciferi ceterarūq; stellarū multa distantia est. Et idcirco bea-
tus apl̄us: nō solū timori ac spei: sed etiā cūctis charismatibus
q̄ magna ac mirifica habent̄: eam preferens supra modū: excel-
lentiorē omnib⁹ viam charitatis ostendit. Nā cū vellet expleto
omni catalogo spiritaliū charismatū: virtutū eius mēbra descri-
bere: ita prefatus est. Et adhuc supra modū excellentiorē viam
1.Coꝝ.11. vobis demonstrat. Si linguis hominū loquar ⁊ angeloꝝ: ⁊ si ha-
1.Coꝝ.12. buero ꝓphetiā ⁊ nouerim mysteria omnia ⁊ omnē scientiā: ⁊ si
habuero omnē fidē ita vt mōtes transferā: ⁊ si distribuero in ci-
bos pauperū oēs facultates meas: ⁊ si tradidero corpus meū
ita vt ardeā: charitatē aūt nō habuero: nihil mihi prodest. Ui-

detis ergo nihil preciosius: nihil perfectius: nihilq; sublimius (⁊ vt ita dixeri) nihil charitate perennius inueniri. Sine eñ ꝓphetie euacuabunt: siue lingue cessabunt: siue scientia destruetur. charitas autē nūq̄ excidet: sine qua nō solū illa precellentissima charismatū genera: sed etiā martyrij ipsius gloria vacuat. Ibidem.

¶ De timore q̄ charitatis magnitudine generatur. Capitulum. xiij.

Quisquis igit in huius fuerit charitatis ꝑfectione fundatus necesse est vt ad illū sublimiorē charitatis timorē gradu excellētiore cōscēdat quē nō penarū terror nec cupido p̄mioꝝ sz amoris gñat magnitudo: q̄ vel filiꝰ indulgētissimū patrē: vel fratrē frater: vel amicū amicus: vel cōiugē coniunx sollicito reueret affectu: dū eiꝰ nō verbera neq; cōuitia: sed vel tenuē amoris formidat offensam: atq; in oībus nō solū actibus: verūetiā verbis attonita semp pietate distendit: ne erga se quātulūcūq; feruor dilectionis illiꝰ intepescat. Cuiꝰ timoris magnificētiā. Esaias vnꝰ ꝓphetarū elegāter exp̄ssit. Diuitie inq̄ens salutis: sapiētia ⁊ scia: timor dñi ipse thesaurus eiꝰ. Nō potuit timoris istius dignitatē ac meritū magis euidēter exp̄mere: q̄ vt diuitias salutis nr̄e q̄ in vera sapiētia dei sciētiaq; cōsistūt: diceret nisi a timore dñi nō posse seruari. Ad hūc igit metū nō peccatores: sz scti ꝓpheticis inuitant eloquijs: dicēte psalmigrapho. Timete dñm oēs scti eiꝰ: qz nihil deest timētibus eū. Qui eñ h timore dñm metuit: ꝑfectiōi eiꝰ certū est nihil deesse Nā de illo timore penali euidēter Jo. apl̄us dicit. Qui timet nō est ꝑfectus in charitate: qz timor penā hz. Multa ḡ distātia est inter istū timorē cui nihil deest: q̄ sapiētie sciētieq; thesaurus est: ⁊ illū imꝑfectū q̄ p̄ncipiū sapiētie nūcupat: q̄q; penā in sese cōtinēs. de ꝑfectorū cordibꝰ suꝑueniēte plenitudie charitatis extrudit. Timor eñ nō est in charitate: sz ꝑfecta charitas foras mittit timorē. Et reuera: si p̄ncipiū sapiētie in timore cōsistit: q̄ erit eiꝰ nisi in xp̄i charitate ꝑfectio: q̄ illū in sese ꝑfecte dilectiōis cōtinēs metū: nō iā principiū sed thesaurus sapientie ⁊ sciētie nuncupat. Et idcirco duplex timoris est gradus: vnus incipientiū: id est eorū q̄ adhuc sub iugo ⁊ terrore seruili sunt: de quo dicit. Et seruus dominū suū timebit. Et in euāgelio. Jā nō dico vos seruos: qz seruus nescit quid faciat dñs eius. Et ideo seruus inquit non manet in domo in eternū: filius manet in eternū. Imbuit eñ nos vt ab illo penali metu ad charitatis plenissimam libertatem ⁊ amicorū filioꝝq; dei fiduciā trāseamus. Deniq; beatus apl̄us q̄ seruilē illū timoris gradū olim charitatis dñice virtute transcenderat: inferiora despiciens: maioribꝰ se ditatū donis a dño sic ꝓfitet. Nō eñ inq̄t dedit nobis deus spm̄ timoris: sed virtutis ⁊ dilectiōis ⁊ sobrietatis. Eos etiā q̄ ꝑfecta celestis illiꝰ p̄ris dilectiōe flagrabāt: quosq; ex seruis filios adoptio diuina iā fe-

Esa. 33.

Ps. 33.

1. Joan. 4.

Ibidem.

Malac. 1.
Joan. 15.
Eius. 8.

2. Ti. 1.

Roma. 8. cerat hoc adhortat eloquio. Nō eīm accepistis spiritum seruitutis iterū in timore: sz accepistis spiritū adoptionis filiorū: in quo clamam⁹. Abba pater. De hoc etiā metu cū illā septiformē spūssancti gratiā ꝓpheta describeret: quē in domine illo dominico ꝑm incarnationis dispensationē descēdisse non dubiū est: Esa. 11. diriserēq. Et requiesceret sup eum spūs dñi spūs sapientie z intellectus: spūs consilij z fortitudinis: spūs sciētie z pietatis, nouissime velut quiddā precipuū intulit: dicens. Et replebit eum spūs timoris domini. In quo ꝑmittus illud diligētius est intuē dū: q̄ non diuerit. Et requiescet super eū spūs timoris domini: sicut de illis ꝓribus diuerat. Sed replebit inquit eū spūs timoris dñi. Tanta eīm vbertatis eius est magnitudo: vt quē semel sua virtute possederit nō partē sed totā eius occupet mētē. Nec immerito. Illi eteīm que nunq̄ excidet coherēs charitati: nō solum replet sed etiā ꝓpetua z inseparabili eum quē ceperit possidet iugitate: nullis leticie temporalis vel voluptatū oblectationibus imminutus. Nō nunq̄ illi qui fozas mittat timori euenire cōsuenit. Hic est igit ꝓfectionis timor: quo homo ille dominicus: q̄ nō solā redimere humanū genus: sz etiā ꝓdere venerat 1. Pet. 2. ꝓfectionis formā atq̄ exempla virtutū: repletus fuisse narrat. Illū eīm seruilē supplicioꝝ timorē: verus dei filius qui peccatū nō fecit nec dolus, inuentus est in ore eius: habere nō potuit.

¶ Interrogatio de cōsummatiōe castitatis. Ca. xiiij

Ermanus. Onia de ꝓfectione charitatis fermo desertus
g est: volumus etiā de castitatis fine aliqua liberius scisciari. Non eīm ambigimus illud ꝓcelsum fastigium charitatis: per quā sicut ducusq̄ diximus est: ad imaginē dei similitudinēq̄ cōsendit: sine castitatis perfectione subsistere omnino non posse. sed vtrū ita eius possit ꝓpetuitas obtineri: vt nū q̄ libidinis titillatio integritatē nostri cordis infester: z ita valeamus ab hac passione carnali degētes in corpore regenerari: vt nunq̄ incentiuoꝝ estibus aduramur: volumus edoceri.

¶ Dilatio expositionis postulate. Capitulum .xv.

Heremon. Sūme quidē beatitudinis ac singularis est
c meriti: ita istū p quē dño coherem⁹ affectū: vel discere iuuat vel docere: vt meditatio ei⁹ ꝑm psalmigraphi sententiā oēs vite nostre dies nocteq̄ consummat: z mentē nostrā insatiabiliter esurientem sitientemq̄ iustitiā: celestis huius cibi perpetua ruminatione sustentet. Sed cōsiderandum est etiā in mento corporis nostri ꝑm benignissimam saluatoris nostri pudentiā: ne deficiat in via. Spiritus enim ꝓmptus caro aūt infirma: q̄ etiā nunc vel exigui cibi ꝓceptione curanda est vt post refectionem eius etiā ad ea que desideratis diligentius indagā da: mentis quoq̄ addatur intentio. Mat. 26.

¶ Explicit collatio prima abbatis Cheremonis de ꝓfectione.

¶ Incipit annotatio capitulorū collationis secunde eiusdem abbatis de castitate.

Ca. j. De verbis abbatis Eheremonis de castitate.
ij De corpore peccati ⁊ membris eius.
iij De mortificatione fornicationis ⁊ immunditie.
iiij Quod ad obtinendam castimonie puritatem nō sufficiat humani laboris intentio.
v De vtilitate impugnationis que nobis de incentinorum estibus generatur.
vj Quod patientia ardorem fornicationis extinguat.
vij De differentijs ⁊ gradibus castitatis.
viij Quod de natura castitatis ⁊ effectu eius: inexperti tractare non possint.
ix Interrogatio an corporis motum etiam dormientes possimus euadere.
x Responsio ꝙ per somnū accidens carnis commotio non officiat castitati.
xj Quod multum interfit inter continentiam ⁊ castitatem.
xij De mirabilibus que peculiariter in sanctis suis dominꝰ operatur.
xiij Dō soli q̄ experiunt agnoscāt dulcedinē castitatis
xiiij Interrogatio de continentie qualitate ⁊ temporis modo in quo castitas perfici possit.
xv Responsio intra quod tempus possibilitas castitatis possit agnosci.
xvj De fine ac remedio castitatis.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio secunda abbatis Eheremonis de castitate.

¶ De verbis abbatis Eheremonis de castitate. Capitulum. j.

REfectione transacta: q̄ne doctrine cibum desiderantibus nobis onerosa magis visa est ꝙ iocunda: cū illico nos p̄misit sermonis debitū senex expectare sensisset: grata est in quit mihi non solum attonita ad discendū vestre mentis intentio: sed etiā disciplina propositi que sit onis. Rationabilis essi renera interrogationis a vobis ordo seruatus est. Necesse est essi vt tam excelse plenitudinem charitatis imensa illa pfecte atq; ppetue castimonie p̄mia consequā tur: paręq; sit gaudium in tanta partilitate palmarū. Tanta essi sibi societate federant: vt vna absq; altera negat possideri. Hoc igit ꝓpositio vestra cōplexa est: vt vtrū ignis ille cōcupiscentie:

cui⁹ hec caro velut insitū sentit ardorē: ad plenū possit extingui: disputatione simili pāderem⁹. De quo primū q̄d beat⁹ apostol⁹
Colos.3. senserit diligētius inquiramus. Mortificate inquit membra vestra que sunt sup terram. Prius ergo q̄ cetera perscrutemur: q̄ ista sint membra que mortificari p̄ceperit indagem⁹. Neq; enim beat⁹ apostolus ad abscisionē manuū aut pedū aut genitalium: immiti nos p̄ceptione compellit: sz corp⁹ peccati qd̄ vtiq; cōstat ex membris: q̄ totius destrui zelo p̄fecte desiderat sanctitatis: de quo corpore alibi. Ut destruatur inquit corpus peccati.
Roma.6. Et que sit ei⁹ destructio cōsequēter exponit: vt iam inquit non seruiamus peccato. A quo etiā se liberari cum eiulatu postulat
Eiusdē.7. dicens. Infelix ego hō: q̄s me liberabit de corpore mortis hui⁹

¶ De corpore peccati ⁊ membris eius. Capitulū.ij.

Hoc itaq; peccati corpus multis vitiorū membris probat extructum: ⁊ ad eius attinere portionem quicquid vel facto vel dicto vel cogitatiōe peccat: cuius mēbra rectissime super terram esse dicūtur. Nō eñ possunt hi qui eorum
Phil.3. vtunt ministerio veridice profiteri. Nostra autē conuersatio in celis est. Huius igit corporis in hoc loco apostolus membra de
Colos.3. scribens. Mortificate inquit membra vestra que sunt super terram: fornicationem: immūdiciā: libidinem concupiscentiā malam: ⁊ auariciā que est simulacrorū seruitus. Primo itaq; loco fornicationem credidit inferendā: que carnali cōmixtione p̄ficitur. Secūdū etiā mēbrū immūdiciā nūcupauit: que nonnunq̄ absq; vllo mulieris tactu: vel dormiētibus vel vigilātibus per incuriā incircūspecte mētis obrepit: ⁊ ideo notat ac p̄hibet in lege: que immūdos quosq; non solū sacrarū carniū p̄ticipatiōe priuauit: verūetiā ne cōtactu suo sancta polluerēt: a castroꝝ iussit cōgregatiōe secerni: dicens. Ala q̄cūq; comederit de carnibus
Leui.7. sacrificij salutaris (qd̄ est dñi) in q̄ est immūdicia: p̄ibit coram
Deuter.23. dño: ⁊ quicquid tetigerit immundus: immundum erit. In Deuteronomio quoq;. Si fuerit inter vos hō qui nocturno pollut⁹ est somnio: egredieť extra castra: ⁊ non reuerteť p̄us q̄ ad vesperā: laueť aqua ⁊ post solis occasuz regredieť in castra. Deinde tertiū peccati membrū libidinem ponit: que in recessibus coalescens anime accidere quippiā etiā sine corporis passione potest. Libidinē eñ ab eo quod libeat dictā esse nō dubiū est. Post hec de maioribus peccatis ad minora descendēs: quartū intulit mēbrū cōcupiscentiā malā: q̄ nō solū ad p̄dictā impudicitie passionem: verūetiā ad oēs noxias cupiditates generaliter referri pōt q̄ corrupte tm̄modo voluptatis est egritudo. De q̄ dñs in euan-
Mat.5. gelio. Qui viderit mulierē ad cōcupiscendū eā: iā mechat⁹ est eā in corde suo. Multo eñ mai⁹ est etiā tunc mētis lubrice desideriū continere: cum ei illecrebrosi aspect⁹ offertur occasio. Quibus manifestissime cōprobat: ad p̄fectionē puritatis castimo-

niā cōtinētie corpalis solā nō posse sufficere: nisi ei ēt mentis ad dat integritas. Post que omnia nouissimū illud corporis membrū: ⁊ auariciā inquit: pculdubio ostendens nō solū ab appetitu rerū alienarū animū cōtinēdū: verūetiā ppria magnanimiter cōtemnēda. Hoc enim ⁊ in Actibus apostolorū fecisse legit credentiū multitudo: de q̄ dicit. Multitudinis aūt credentium erat cor vnū ⁊ aīa vna: nec quisq̄ eoꝝ que possidebant aliquid suū esse dicebat: sed erant illis oīa cōmunia. Quotquot eñ possessores agroꝝ aut domoꝝ erāt: vendentes afferebāt precia eoꝝ que vendebant: ⁊ ponebāt ante pedes apostolorū. Diuidebat aūt singulis prout cuiq̄ opus erat. Et ne ad paucos ptinere videret ista pfectio: auariciā simulacrorū seruitutem esse testatus est. Nec immerito. Quisq̄s eñ nō cōmunicat necessitatib⁹ egenoꝝ: ⁊ pecunie sue quā infideli tenacitate cōseruat: christi pcepta postponit: idolatrie crimen incurrit: amorem scilicet materie mundialis diuine preferens charitati. Actu. 4.

De mortificatiōe fornicatiōis ⁊ īmūdicie. Ca. iij.

Si ergo multos ita p christo suas videmus abiecisse substātias: vt nō solū possessionē pecuniarū verūetiā desideriū de cordibus eoꝝ in ppetuū pbemus abscisum: consequens est vt eodem modo etiā fornicationis ardorem extingui posse credam⁹. Neq̄ eñ rem impossibilē apostolus cū possibili cōiunxisset: sed vtraq̄ sciēs esse possibilia: pari mō mortificāda decreuit. Et intantum btūs apl's fornicationē siue immūdiciā de nostris mēbris extirpari posse cōfidit: vt nō solum mortificari ea: sz ne noīari q̄dē in nobis debere pnunciet. Fornicatio inquiēs ⁊ oīs immūdicia aut auaricia nec nominet in vobis: aut turpitudo: aut stultiloquiū: aut scurrilitas que ad rē non pertinet. Que etiam pari modo pernicosa esse: ⁊ equali nos a regno dei exclusione depellere: edocet dicens. Illud aūt scitote: qñ omnis fornicator aut immūdus aut auarus qd̄ est idolorū seruit⁹: non habet hereditatem in regno xp̄i ⁊ dei. Et iterū. Nolite errare: neq̄ fornicari neq̄ idolis seruiētes: neq̄ adulteri: neq̄ molles: neq̄ masculorum cōcubitores: neq̄ fures: neq̄ auari: neq̄ ebriosi: neq̄ maledici: neq̄ rapaces: regnū dei possidebūt. Dubiū pinde esse nōdz: fornicationis ⁊ immūdicie de membris nostris aboleri posse contagium: qñ quidē nō aliter eā q̄ auariciā stultiloquiū scurrilitatē ebrietatē ac furta quorū facilis amputatio est: mandauerit abscidenda: Ephe: 5. Ibidem. 1. Coꝝ. 6.

Quod ad obtinendā castimonie puritatē: nō sufficit huamani laboris intentio. Capitulū. iiij.

Certos tñ eē nos ꝯuenit: q̄ lz oēz cōtinētie districtionē: famē scz ac sitim: vigilias q̄z ⁊ opis iugitatē: atq̄ incessabile subeamus studium lectionis: perpetuam tamen ca

stimonie puritatē horū laborū merito contingere nequeamus: nisi in his iugiter desudātes: experiētie magisterio doceamur: in corruptionē eius diuine gratie largitate cōcedi. Ob hoc sane solūmodo se vnusquisq; infatigabilr in his exercitijs ꝑdurare debere cognoscat: vt ꝑ illoꝝ afflictionē misericordiā dñi ꝯsecut⁹ de impugnatione carnis a dñatione ꝓpotentiū vitiorū diuino mereat munere liberari: nō quo adepturū se ꝑ illa cōfidat istā quā cupit inuiolatā corporis castitatē. Tanto aūt erga acquisitionē castimonie desiderio atq; amore inflāmemur: quanto quis pecuniarū cupidissimus appetitor: vel qui summa honorū ambitione distendit: vel qui intolerabili pulchre mulieris amore raptat desideriū suū impatientissimo ardore optat expleri: ⁊ ita fiet vt dū pro integritatis perpetuitate insatiabili cupiditate succendimur. desiderabilis despiciat cibus: necessarius horreat potus: somnus deniq; ipse nature debit⁹ respuat: vel certe vt deceptor fraudulentissimus puritatis ⁊ emulus atq; cōtrarius castitati: attonita atq; suspecta mente capiat: ⁊ ita vnusquisq; quotidie integritatis sue matutinus explorator effect⁹: de collata sibi purificatione cōgaudeat eāq; se nō suo studio nec vigilātia sed ꝓtectione dñi sentiat cōsecutū: ac tādiu illius perseuerantiā suo corpori intelligat cohesurā: q̄diu eā dñs sua fuerit miseratione largitus. Qui eñ hāc stabiliter obtinet fidē: nequaq̄ superbū sapiens de sua virtute cōfidet: neq; seductus longis obsceni liquoris indutijs blādissima securitate soluet: sciens impurissime colluuionis aspergine se ꝓtinus maculandū: si vel paululū quid ab eo ꝓtectio diuina discesserit: ac ꝓinde ꝑ ꝑpetuitate eius cū omni cōtritione ⁊ hūilitate cordis: indefessis est oratiōlb⁹ excubādū

¶ De vtilitate impugnationis que nobis de incentiuorum estibus generatur. Capitulum.v.

Vltis aūt capere per huius rei quā dicimus veritatem euidēs argumentū: ꝑ qđ ⁊ hec que dicta sunt approbetis ⁊ istā corporis pugnā q̄ inimica vobis putat ac noxia: vtiliter mēbris nostris insertā esse doceamini? Cōsiderate queso illos qui corpore sunt spadones: q̄ precipue causa in virtutibus appetendis desides reddat ac tepidos. Nonne qr corrūpende castitatis credūt se periculū nō habere? Quod tamē nemo ita ꝓposuisse me credat: vt neminē eorū penitus inueniri posse confirmem: perfecta abrenūciatione flagrantem: sed quia naturā quodāmodo suā vincant: si qui forte eoꝝ ad ꝓpositā ꝑfectionis palmā summa animi districtiōe cōtendūt: cuius ardor ac desideriū eū quē semel accenderit: famē: sitim: vigilias: nuditatē: cunctosq; labores corporis: nō solū patienter verūetiam libenter sustinere cōpellit. Vir eñ in doloribus laborat sibi: ⁊ vim facit perditioni sue. Et iterum. Anime aūt egēti etiam amara dulcia vident. Alias nāq; nō poterunt desideria ꝑsentiū rerū vel reprimi

Proue.27

vel auelli: nisi ꝑ istis affectibus noxijs quos cupimus amputa
ri: alij salutares fuerint intromissi. Nullatenus eñ valet viua-
citas mētis: absq; alicuius desiderij vel timoris: gaudij vel me
roris affectione subsistere: nisi hec eadē in bonā partē fuerint im
mutata. Et idcirco si carnales cōcupiscētias de cordib⁹ nr̄is de
sideramus extrudere: spiritales in earū locis plātemus ꝓtinus
volūtates: vt his animus noster semꝑ innexus ⁊ habeat quib⁹
iugiter immoret: ⁊ illecebras presentiū ac tēporaliū respuat gau
diorū. Cūq; in hūc statū mens nostra quotidianis exercitijs eru
dita ꝓfecerit: tūc versiculi illius affectū experiētia docēte cōci-
piet: quē omnes quidē solita psallendi modulatione cōcinimus
virtutē vero eius nō nisi pauci expertiq; percipiūt. Prouidebā Ps. 15.
dñm in cōspectu meo semꝑ: qñ a dextris est mihi ne cōmouear.
Ille etem̄ solus vim atq; intellectū huius carminis efficaciter as
sequit: qui perueniēs ad istā de qua loquimur corporis atq; ani
me puritatē: intelligit se cūctis momētis ne rursus ab eadē de-
uoluat: a dño cōseruari: dextrasq; suas id est oꝑationes sanctas
ab eodem iugiter cōmuniri. Dñs eñ sanctis suis non a sinistris
(qꝛ nihil habet sinistrū vir sanctus) sed a dextris semꝑ assistit:
a peccatoribus vero ⁊ impijs nō videt: qꝛ nō habent illas de-
xteras quib⁹ dñs cōsueuit assistere: nec possunt dicere cū prophe
ta. Oculi mei semꝑ ad dñm: quoniam ipe euellet de laqueo pe-
des meos. Qđ nullus poterit veridice ꝓfiteri: nisi qui vniuersa Ps. 24.
que in hoc mundo sunt aut noxia aut superflua aut certe inferio
ra summis virtutibus iudicās: oēm intuitū suū: omne studiū:
omnem curam erga cultū sui cordis ⁊ castimonie defixerit puri
tatē: atq; ita mens istis exercitijs elimata: ⁊ ꝓfectibus expo-
liata: ad perfectā corporis atq; anime perueniet sanctitatē.

¶ Quod patientia ardorez fornicationis extinguat. Capitulum. vj.

Quantū eñ quis in lenitate ac patiētia cordis: tantū in
corporis puritate ꝓficiet quantoq; longius iracundie
ꝓpulerit passionē: tanto castitatē tenacius obtinebit.
Non eñ estus corporis declinabit nisi qui animi motus ante cō
presserit. Qđ apertissime saluatoris nostri ore laudata beatitu- Matthe. 5.
do declarat. Beati mites: qñ ipsi possidebūt terrā. Nō ergo ali-
ter nostrā possidebimus terrā: id est nō alias dicioni nostre re-
bellis huius corporis terra subdet: nisi mens nostra prius fue
rit patiētie lenitate fundata: nec poterit quis aduersus carnem
suā insurgentia libidinis bella cōprimere: nisi prius armis mā Ps. 36.
suetudinis instruat. Māsueti eñ possidebūt terram: ⁊ inhabi-
tabunt in seculū seculi super eā. Hāc inq̄ terrā quemadmodum
obtinere possimus: idē ꝓpheta in cōsequentibus psalmi ipsius
edocet. Expecta dñm ⁊ custodi viā eius ⁊ exaltabit te: vt heredi
tate capias terram. Cōstat ergo ad possessionem terre istius fir-

miter obtinendā: neminem posse cōscēdere: nisi illos tantū qui per immobilē patiētie lenitatē vias dñi duras ac p̄cepta seruantes: de ceno carnaliū passionū extrahēte eodē fuerint exaltati. Mansueti ergo possidebūt terrā: ⁊ nō solū possidebunt eā: sed etiā delectabunt in multitudine pacis: qua nemo in cuius carne adhuc bella cōcupiscētie suscitant stabiliter perfruet. Necesse est eñ infestari eū dirissimis demonū preliis: ⁊ ignitis luxu-
Ps.45. rie iaculis sauciatū: a terre sue possessione deuolui donec dominus auferat bella vsq; ad finis terre eius: arcū cōterat ⁊ cōfringat arma: ⁊ scuta cōburat igni: illo scz quē venit dominus mittere super terrā. Arcus etiam ⁊ arma cōfringat: quib⁹ aduersus eū nequitie spiritales diebus ac noctib⁹ dimicantes: ignitis cōfigebant cor eius iaculis passionū. Et ita cum eū dominus conterens bella ab omnibus incentiuorū estibus liberarit: ad illū puritatis perueniet statū: vt deposita confusione qua semetip̄m
Ps.90. id est carnē suam dū impugnaret horrebat: incipiat ea velut purissimo tabernaculo delectari. Non eñ accedent ad eū mala: et flagellum nō appropinquabit tabernaculo eius: ad illud scilicet propheticū patiētie virtute perueniens: vt mansuetudinis merito non modo suā hereditet terrā: verumetiā delectet in multitudine pacis. Ubi autē adhuc superest sollicitudo certaminis pacis esse nō potest multitudo. Nō enim ait delectabunt in pace sed in multudine pacis. Per qd̄ euidenter ostendit: ita efficacissimā medicinā cordis esse patientiam: s̄m illud. Salomonis. Mansuetus vir cordis est medicus: vt nō solū ire: tristicie: acidie: cenodoxie: superbie: verumetiā libidinis omniūq; pariter extirpet fomitem vitiorū. In longanimitate enim (vt ait Salomon) prosperitas regibus. Nā qui mitis semp atq; tranquillus est: nec iracundie perturbatione succendit: nec acidie atq; tristi-
Ps.118. cie angore consumit: nec cenodoxie vanitate distendit: nec superbie tumore sustollitur. Pax enim multa diligētibus nomen
Prouer.16. domini: ⁊ nō est illis scandalū. Et ideo nō immerito pronunciatur. Melior patiens forte: ⁊ qui continet irā capiēte vrbē. Hāc igit pacē donec firmā atq; perpetuā obtinere mereamur: multis necesse est nos impugnationib⁹ attēptari. Frequēterq; nobis est
Ps.37. versiculus iste cū gemitu lacrimisq; repetendus: Miser fact⁹ suz ⁊ afflict⁹ sum vsquequaq; tota die cōtristatus ingrediebar: quoniā lumbi mei impleti sunt illusionibus: ⁊ nō est sanitas in carne mea: a facie ire tue nō est pax ossibus meis a facie insipiētie mee. Tūc eñ cōpetēter hec ⁊ in veritate deflebimus: qñ post longā puritatē corporis nostri: sperātes iā carnalia nos omnimodis euasisse cōtagia: stimulos carnis ob elationem cordis aduersum nos rursuz sentimus insurgere: vel certe ad fallaciā somniorum impuritas nos pristine colluuionis aspergit. Cū ergo ceperit quis diuturna cordis ⁊ corp̄is puritate gaudere: necesse est vt dū se credit vlterius iam nō posse ab illa sinceritate deuol

ui: intra semetipsum quodammodo glorietur et dicat. Ego dixi in abundantia mea: non mouebor in eternum. Sed cum vtiliter a domino sub relictus: illum puritatis statum in quo sibimet confidebat senserit perturbari: seseque in illo spiritali viderit titubare successu: recurrat protinus ad illius integritatis auctorem: et agnoscens infirmitatem suam: confiteatur et dicat. Domine non in mea sed in tua voluntate prestitisti decori meo virtutem: Auertisti faciem tuam a me et factus sum conturbatus. Illud quoque beati Job. Si lotus fuero quasi aquis niuis et fulserint velut mundissime manus mee: tamen sordibus intinges me et abominabuntur me vestimenta mea. Quod tamen is qui suo vicio se in sordibus tingit: non potest dicere suo creatori. Donec ergo ad perfectum puritatis statum perueniat: necesse est eum inequalitatibus istis frequentius erudiri: quoadusque per dei gratiam confirmatus in illa quam appetit puritate efficaciter dicere mereatur. Expectans expectaui dominum: et respexit me: et exaudiuit precem meam: et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis: et statuit supra petram pedes meos et dixerit gressus meos.

Ps. 29.

Ibidem.

Job. 9.

Ps. 39.

De differentijs et gradibus castitatis. Capitu. vij.

Multi sunt enim castimonie gradus: quibus ad illam inuiolabilem conscenditur puritatem: quos licet nec perspicere nec enunciare vt dignum est virtus nostra sufficiat: tamen quia series narrationis exposcit: secundum mediocritatem experientie nostre vtcumque proferre temptabimus: reseruantes perfectiora perfectis: nec preiudicantes his qui feruentiore studio puriorem castimoniam possidentes: quanto maioris industrie sunt tanto etiam perspicacie vigore precellunt. Proinde sex gradibus licet multa a se inuicem sublimitate distantibus: fastigia castitatis precelsa distinguam: ita vt media quedam que tamen multa sunt pretermittam: quorum subtilitas ita humanos subterfugit sensus: vt eam nec mens inspicere neque proloqui lingua preualeat: quibus sensim castitatis ipsius perfectio quotidianis profectibus adolescit. Secundum similitudinem nanque corporum terrenorum que singulis diebus insensibiliter sui capiunt incrementa: et ita dum nesciunt: ad perfectum habitum prouehuntur: anime quoque robur ac maturitas castitatis acquiritur. Primus itaque pudicitie gradus est: ne vigilans impugnatione carnali monachus elidatur. Secundus: ne mens illius voluptarijs cogitationibus immoretur. Tertius: ne femineo nec tenuiter ad concupiscentiam moueatur aspectu. Quartus: ne vigilans vel simplicem carnis perferat motum. Quintus ne cum memoriam generationis humane vel tractatus ratio vel necessitas lectionis ingesserit: subtilissimus mentem voluptarie actionis perstringat assensus: sed velut opus quoddam simplex ac ministerium humano generi necessario contributum: tranquillo ac puro cordis contempletur intuitu: nihilque amplius de eius recordatione concipiat: quam si operationem laterum vel cuiuslibet alterius officine mente pertractet. Sextus castimo

nie gradus est: ne illecebrosis phãtasmatibus feminaꝝ vel dormiens illudat. Licet enim hãc ludificationẽ peccato esse obnoxiam nõ credamus: cõcupiscẽtie tñ adhuc medullitꝰ latitantis indiciũ est. Quã tñ illusionẽ diuersis modis cõstat accidere. Nã ꝑm illũ vsum quẽ vigilãs exercere vel cogitare cõsueuerat: etiã dormiẽs vnusquisq; tẽpat. Aliter eñ fallunt hi qui carnalẽ copulã norunt: aliter qui femine sunt commixtionis expertes. Hi enim sicut: simplicioribꝰ ac purioribus somnijs inqetari solẽt: ita ẽt faciliore diligẽtia ac minore possunt labore purgari. Illi aũt sordidioribꝰ magisq; expressis phãtasmatibꝰ illudunt: donec paulatim ꝑm mẽsurã castitatis: ad quã vnusquisq; cõtẽdit: in odiũ illiꝰ rei quã voluptariã ante sentiebat: mẽs etiã somno sopita vertat: illudq; ei qđ fortibus viris pro summo laborum stipendio repromittit per prophetã: cõcedat a dño. Et arcũ ⁊ gladiũ ⁊ bellũ conterã de terra vestra: ⁊ dormire vos faciam fiducialiter: ⁊ ita demũ quis ad illã beati sereni paucoꝝq; similiũ viroꝝ ꝑueniet puritatẽ. Quã iccirco a predictis sex castimonie gradibꝰ sequestraui: qꝛ non solũ possideri sed etiã credi non nisi a rarissimis potest. Et qꝛ id qđ illi specialiter diuini muneris largitate collatũ est: proponi ad generalis precepti nõ põt formã: scz vt eousq; mens nostra castitatis ipsius puritate formet: vt etiã ipso naturali motu carnis emortuo: illũ obscenum liquorẽ omnino nõ perferat. Opinionẽ sane quorũdã quã super hac carnis colluuione definiũt: silere nõ debeo: qui dicunt non idcirco eã dormiẽtibus euenire: eo ꝙ eã producat fallacia somnioꝝ: sed potius qꝛ redũdantia humoris illius aliquas in egro tanti corde fingat illecebras. Deniq; aiuntq; illo tẽpore quo nõ inquietat illa concretio: quemadmodum fluxus eius ita etiam illusio conquiescat.

Osee. ij.

¶ Quod de natura castitatis ⁊ effectu eius: inexpti tractare non possint. Capitulum. viij.

Sed hec suscipere ⁊ probare vtrum possibilia an impossibilia sint: certo examine definire poterit nemo: nisi ꝑ experientiã longã ⁊ puritatẽ cordis ad confinia carnis ac spiritus verbo dñi dirigẽte peruenerit. De quo beatus apostolus. Uiuus est inquit sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti: ⁊ pertingens vsq; ad diuisionẽ anime ac spiritus: compagum quoq; ac medularuz: ⁊ discretor cogitationum ⁊ intentionum cordis. Et ita inter illorum quodammodo terminos collocatus: quid humane conditioni necessarium sit atq; ineuitabiliter attributũ: quidve consuetudine vitiosa ⁊ incuria iuuentutis inuectum: velut inspector ⁊ arbiter iusta trutinatione discernet: ac super eorum effectu atq; natura non falsis vulgi opinionibus abducetur: nec preiudicatis inexpertorũ diffinitionibus acquiescet: sed puritatis modum certa experientie

Heb. iiij.

sue libra ⁊ iusta examinatione perpendens: nequaq̃ illoꝝ deci
pietur errore: qui negligentie sue vitio crebrioribꝰ q̃ natura cõ
pellit egestionibus sordidati: de naturali cõditione causant̃. Cũ
q̃ eos cõstet inferre potius vim nature: ⁊ extorquere ab ea pol
lutionẽ quã ipsa nõ ingerit: intẽperantiã suã ad necessitatẽ car
nis immo ad eius referũt creatorẽ: proprias culpas ad naturẽ
infamiã trãsferẽtes. De quibus in prouerbijs elegãter exprimi
tur. Insipientia viri corrũpit vias suas: deũ aũt causat̃ in corde
suo. Postremo si quis huic assertioni nostre fidem derogare vo
luerit: queso vt nõ ante preiudicata nobiscũ opinione disceptet:
q̃ discipline huius suscipiat instituta. Cũq̃ hec ꝑpaucis mensi
bus illa qua tradit̃ moderatione seruauerit: profecto hec q̃ di
ximus vero poterit ꝓbare iudicio. Ceterũ frustra de cuiuslibet
artis ac discipline fine contẽdit: quisq̃ non prius oĩa q̃ ad con
summationẽ eius ꝑtinent: summo fuerit studio ac virtute secta
tus: velut si verbi gratia similitudinẽ mellis ex tritico: aut rur
sum ex eo sicut etiã ex raphani liniq̃ seminibus lenissimi olei li
quorẽ produci posse cõfirmẽ. Si quis hoꝝ penitus ignarus assi
stat: nonne contra reꝝ naturã hoc esse conclamãs: me velut ap
tissimi auctorẽ mẽdacij deridebit. Cui si ego testes innumeros
qui hec se ⁊ vidisse ⁊ gustasse ⁊ fecisse testent̃ exhibeã: rõnem in
sup atq̃ ordinẽ quo ille species: vel in olei pinguedinem: vel in
mellis dulcedinẽ transforment̃ edisserã: ille autẽ in stultissime
persuasionis obstinatione persistẽs: neget ab illis seminibus
quicq̃ vel dulcedinis vel vnguedinis posse produci. Nõne ma
gis notãda est irrationabilis eius ꝑuicaxq̃ contẽtio: q̃ sermo
nis mei veritas irridenda: q̃ multoꝝ ac fideliũ testiũ grauitate:
⁊ euidẽtibus documentis: ⁊ qd̃ his amplius est experiẽtie pro
batione fulcit̃. Et ideo quisquis ad illũ puritatis statũ iugi cor
dis intẽtione ꝑuenerit: vt iam mente ab huius passionis titilla
tione penitus absoluta: ꝑ soporẽ caro eius velut redũdantiã su
perflui humoris expellat: cõditionẽ modũq̃ nature certissime
deprehendit: ⁊ ita cũ expergefactꝰ inuenerit carnẽ suã post lon
ga tẽpora se inscio atq̃ ignorante pollutã: tũ demũ de naturali
necessitate causet̃: ad illũ sine dubio ꝑueniẽs statũ: vt talis inue
niatur in nocte qualis in die: talis in lecto qualis in oratione:
talis solus qualis turbis hoĩum circunseptꝰ. Postremo vt nũ
q̃ se talẽ secretus aspiciat: qualis videri ab hominibus erube
scit: nec in eo tale aliquid ineuitabilis ille oculus deprehẽdat:
quod ab humanis aspectibus velit esse celatum: ⁊ ita cum cepe
rit suauissimo lumine castitatis iugiter delectari: dicere poterit
cum propheta. Et nox illuminatio mea in delitijs meis: quia Ps. xxxviii
tenebre non obscurabuntur a te: ⁊ nox sicut dies illuminabit̃:
sicut tenebre ius ita ⁊ lumen eius. Deniq̃ hoc ipsum (qr supra
conditionẽ nature videt̃ humane) qualiter obtinuerit idẽ pro
pheta subiungit dicens. Quia tu possedisti renes meos: id est

non industria mea neq; virtute hanc promerui puritatē: sed q̄r tu mortificasti insitū renib⁹ meis libidinose volūtatis ardorē.

¶ Iterrogatio an corporis motū etiam dormiētes possimus euadere. Capitulum.ix.

Germanus. Perpetuā quidē corporis puritatē ex parte aliqua experti sumus: a vigilātibus posse ꝑ dei gratiam possideri: ⁊ commotionē carnis districtionis rigore atq; iudicio resistēte: vigilātibus posse non contingere nō negamus Utrū aūt ⁊ dormientes hac inquietudine carere possimus: volumus edoceri. Duabus nāq; de causis possibile hoc esse nō credimus: quas licet absq; verecundia nequeamus effari: tñ quoniam hoc medicine ipsius necessitas cogit: quesum⁹ vt cū venia tui si qua forte inuerecundi⁹ fuerint denudata: suscipias. Primum ergo est qđ per somni quietē mentis vigore laxato: obseruari nequaq̄ illius valeat cōmotionis obreptio. Scđo ꝙ etiā vrine collectio cū vesice capacitatē quiescētib⁹ nobis indefinēti confluxu: interni humoris oppleuerit: excitet mēbra marcescētia: qđ etiā paruulis vel spadonibus eadē nihilominus lege cōtingit. Uñ fit vt si non oblectatio libidinis vulnerat mentis assensum: confusione tamen eam humiliet turpitudo membroꝝ.

¶ Responsio ꝙ ꝑ somnū accidēs carnis cōmotio nō officiat castitati. Capitulum.x.

Cheremon. Apparet vos necdū vere castitatis agnouisse virtutē: qñquidē districtionis auxilio eā a vigilātibus tantū creditis retentari. Et inde est ꝙ putatis a dormiētibus quasi rigore animi resoluto: integritatē non posse seruari. Porro castitas non vt arbitramini districtionis presidio: sed amore sui ⁊ proprie puritatis delectatione subsistit. Non enim castitas sz cōtinētia đr: vbi adhuc ei aliq̄ resistit aduersitas voluptatis. Uidetis ergo his q̄ castitatis affectū ꝑ dei gratiā medullitus receperunt: districtionis cessationē cum dormiūt non obesse: que infida etiam vigilantibus rōne certissima cōprobat. Quicquid enim cū labore cōprimit: tēporales dimicāti prestat indutias nō tñ perpetuā securitatis quietē tribuit post laborē. Quicq̄d aūt profunda fuerit virtute deuictū absq; vlla inquietudinis suspitione cōpositū: iugē pacis victori conferet firmitatem. Quāobrē donec pulsari nos carnis cōmotione sentimus: nouerimus nos ad castitatis necdū ꝑuenisse fastigia: sz adhuc sub infirmitate cōtinentie constitutos prelijs fatigari: in quib⁹ necesse est dubios semper esse euentus. Quod autē ineuitabilez esse commotionē carnis hoc astruere voluistis indicio: ꝙ ea ne ipsi quidem eunuchi carere demptis genitalibus pñt: sciendum est non eis carnales estus nec affectuz libidinis: sed solā satiue generationis deesse virtutē. Uñ manifestum est ne illos quidem

si ad hanc ad quam nos nitimur castitatem cupiunt peruenire: ab humilitate ⁊ contritione cordis vel continentie districtione debere laxari: licet nequaq̄ sit discredendū: minore ab eis castimoniam posse labore ac studio comprehendi.

¶ Quod multū intersit inter castitatem ⁊ continentiam. Capitulum.xj.

Quāobrē ꝑfectio castitatis: a laboriosis continētie rudimentis perpetua trāquillitate discernitur. Hec est enim vere consummatio castitatis: q̄ nō impugnans carnalis concupiscentie motus sed toto horrore detestans: iugē atq̄ inuiolabilē sui retinet puritatē: nec pōt aliud q̄d esse q̄ sanctitas. Hoc aūt fiet q̄n iam desinēs caro aduersus spiritū cōcupiscere: desiderijs eius virtutiq̄ cōsenserit: ceperintq̄ sibi inuicē pace firmissima federari: ⁊ ꝟm psalmigraphi sentētiā habitauerint fratres in vnū: illā repromissaz a dño beatitudinē possidentes: de qua ait. Si duo ex vobis consenserint super terrā: de omni re quācunq̄ petierint: fiet illis a patre meo q̄ in celis est. Quisquis ergo intellectualis illius iacob: id est supplantatoris trāscēderit gradū: ab illa continentie colluctatione ac supplantatione viciorꝫ: obstupefacto femoris neruo: ad israelis meritū ꝑpetua cordis directione cōscēdet. Quē ordinē etiā btūs dauid ita spiritusscti vaticinatione distinxit: in primis inq̄ens. Notꝰ in iudea deꝰ. i. in aīa q̄ adhuc sub pctōꝝ ꝯfessione retinet. Iudea essē ꝯfessio interp̄tat: in isrl aūt id est in eo q̄ videt deū: siue vt q̄dā interpretant: rectissimus dei est: nō solū notus sed ēt magnū est nomē eius. Deinde ad sublimiora nos prouocās: ac volens etiā locuz ipsum quo dñs delectat oñdere. Et factꝰ est inquit in pace locus eius. i. nō in conflictu certaminis ⁊ colluctatione viciorꝫ sz in castimonie pace ⁊ in cordis tranquillitate perpetua. Hunc igit pacis locū extinctione carnaliū passionū si quis meruerit obtinere: ex hoc q̄ ꝓficiēs gradu: ac sion spiritalis: id est specula dei cōsequēter effectus: erit etiā habitatio eius. Nō essē in cōflictu cōtinētie: sed in iugi virtutū specula dñs cōmoratur: vbi iā nō retūdit: nō cōprimit: sz in perpetuū cōfringit potētias arcuū: ex quibus videlicet aduersum nos libidinū quōdā iacula dirigebantur ignita. Uidetis ergo quia sicut non est in colluctatione continentie sed in castitatis pace locus domini: ita etiam habitatio eius in specula sit ⁊ contemplatione virtutum. Unde non immerito porte sion cunctis tabernaculis iacob preferuntur. Dilgit enim dñs portas sion super oīa tabernacula iacob. Qd aūt ꝑ h̄ ineuitabilē eē cōmotionē carnis asseritis: q̄ vrina cū vesicā iugi instillatione repleuerit: q̄eta etiā suscitet mēbra: lz vere sectatoribus puritatis ad obtinendā eam nihil preiudicet ista commotio: quaz hec sola interdū ⁊ tū per soporē necessitas

Ps. 134. Mat. xviii

Ps. lxxv.

Ibidem.

Ps. lxxxvi

excitarit. Sciendū tñ est: ꝙ ita si cōmota fuerint: ad quietē propriā reducant castitatis imperio vt nō mō cū nullo pruritu: sed ne cū minima quidē libidinis recordatione sedent. Et idcirco vt cū lege animi: lex quoq; cōgruat corporalis: etiā in ipsius aq̄ potu ita est nimietas castigāda vt humoris quotidiana illa collectio: pigrius arefactis influens mēbris: illū quē ineuitabilem putatis corporis motū: nō solū rarissimū verūetiā lentū reddat ac tepidū frigidūq; (vt ita dixerim) ignē: ⁊ absq; vllius adustionis ardore rorantē suscitet flammā: instar admirabilis illi⁹ mosaice visionis: vt carnis nostre rubus innoxio igne circūdatus
Exo. 3. nō vrat. Vel sicut illoꝝ triū iuuenū quibus ita rorante spiritu: fornacis chaldaice flamma discussa est: vt nec capillos eorū aut
Dañ. 3. fimbrias odor ignis afflaret: vt illud quodāmodo quod sanctis repromittitur per prophetam: incipiamus iam in hoc corpore
Esa. 43. possidere. Cū ambulaueris per ignem non combureris: ⁊ flamma non ardebit in te.

¶ De mirabilib⁹ q̄ peculiariter in sanctis suis deus operatur. Capitulum. xij.

Magna eñ vere atq; mirifica sunt: nec vlli hominū penitus nisi his tantū qui experti sunt nota: que dñs fidelibus suis adhuc in isto corruptionis vasculo cōstitutis ineffabili largit liberalitate. Que ꝓpheta mentis puritate perlustrans: tā ex sua q̄ ex illoꝝ persona qui in hūc statū affectūq;
Ps. 138. perueniunt: exclamauit. Mira opera tua: ⁊ anima mea cognoscet nimis. Alioquin nihil noui nec magni intelligitur ꝓpheta dixisse: si alio cordis affectu vel de alijs operibus dei hec ꝓnunciasse credat. Nullus etem est hominū qui mira esse opera dei etiam ex ipsius creature magnitudine nō agnoscat. Ceteruz illa que in sanctis suis quotidiana operatione dispensat: ac speciali munificentia affluenter effundit: nullus alius nisi anima perfruentis agnoscit: que in secreto cōscientie sue ita est beneficiorum eius arbitra singularis: vt ea nō solū nullo valeat sermone disserere sed ne sensu quidem ⁊ cogitatione complecti: cū ab illo ignito feruore discedēs: ad istos materiales ac terrenos intuitus fuerit deuoluta. Quis eñ in se opera dñi nō miret: cū insatiabilē ventris ingluuiē: ⁊ sumptuosaz gule perniciosamq; luxuriā: ita in se viderit fuisse compressam: vt vix ipsum exiguū ac vilissimum cibum raro inuitusq; percipiat. Quis non obstupescat opera dei: cū illum ignem libidinis quem naturalem antea ⁊ velut inextinguibilē esse credebat: ita refriguisse persenserit: vt ne simplici quidē se corporis motu sentiat incitari. Quomodo nō virtutē domini cōtremiscat quisq;: cū homines quondam diros atq; truculentos qui ad summū iracundie furorem etiam blandissimis subditoꝝ irritabātur obsequijs: ad tantam trāsisse viderit lenitatē: vt nō solū nullis iā cōmoueant iniurijs:

sed etiã cũ illate fuerint summa magnanimitate congaudeant. Quis plane nõ miretur opa dei: ac toto ꝓclamet affectu. Quia ego cognoui ꝙ magnus est dñs: cũ vel se vel aliũ quẽpiam ex rapacissimo liberalem: ex prodigo continentẽ: ex superbo humilem. ex delicato ac tenero squalidum hirsutumq; perspexerit: ⁊ egestate atq; angustia presentium rerum etiam voluntarie perfruẽtem. Ista sunt profecto mira opera dei: que peculiariter anima ꝓphete similiumq; eius mirifice cõtemplationis intuitu stupefacta cognoscit. Ista sunt prodigia que posuit super terram: que idem propheta considerans: ad admirationem eorum cunctos populos aduocat dicens. Uenite ⁊ videte opera dei: que posuit prodigia super terram: auferens bella vsq; ad fines terre: arcũ conteret ⁊ confringet arma: ⁊ scuta cõburet igni. Quod enim maius potest esse ꝓdigium: ꝙ sub momẽto breuissimo ex rapacissimis publicanis apostolos fieri: ex persecutoribus truculentis: predicatores euangelij patientissimos reddi: ita vt eã quam persequebatur fidem etiam effusione sui sanguinis propagarẽt. Ista sunt opera dei que se quotidie vna cũ patre operari filius protestat dicens. Pater meus vsq; hodie operatur: ⁊ ego operor. De istis operibus dei beatus dauid inspiritu canens. Benedictus inquit dominus deus israel qui facit mirabilia magna solus. De istis ⁊ amos propheta. Qui facit inquit omnia: ⁊ conuertit ea ⁊ transmutat in matutinam vmbrã mortis. Hec est nempe immutatio dextere excelsi. De hac salutari operatione dei: orat propheta dominum dicens. Confirma deus hoc qđ operatus es in nobis. Ut pretermittam illas secretas atq; absconditas dispensationes dei quas intra se peculiariter exerceri mẽs sanctorũ omniũ momentis singulis intuet: illam celestẽ infusionẽ leticie spiritalis: qua deiectus animus insperati gaudij alacritate sustollit ad illos ignitos cordis excessus: ⁊ tam ineffabilia ꝙ inaudita solatia gaudiorũ: quibus nonnũꝙ ignauissimo stupore torpentes: ad orationẽ feruentissimã velut de somno profundissimo suscitamur. Hoc inꝙ est gaudium de quo beatus apls. Quod oculus inquit nõ vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit: eius scz qui terrenis vitijs hebetatus: adhuc homo est ⁊ hũanis inheret affectib⁹: nihilq; de istis dei muneribus intuet. Deniq; idem apostolus tam de se ꝙ de similibus sibi qui iam de humana cõuersatione discesserant: subiecit dicens. Nobis aũt reuelauit deus per spiritum suum.

Ps. 134.

Ps. 45.

Joan. 5.

Ps. 71.

1. Cor. 2.

¶ Quod soli qui experiuntur: agnoscant dulcedinem castitatis. Capitulum. xiij.

In his igitur omnibus quantũ mens ad subtiliorẽ profecerit puritatẽ. tanto sublimius intuebitur deũ ⁊ admirationis intra semetipsam potius capiet incrementa ꝙ loquendi facultatem aut sermonẽ narrationis inueniet. Ut

essi vim istiꝰ dictis inexpertus mēte percipere: ita explicare sermone nō valebit expertus. tanꝯ si quis dulcedinē mellis et q̄ nō ꝯ quicꝯ dulce gustauerit velit sermonibus enarrare: profecto nec ille saporis illius suauitatē quā nunꝯ ore percepit auribus capiet: nec ille dulcedinē quā gustus voluptate cognouit: verbis poterit indicare: sed propria tantū agnitione suauitatis ille ctus: necesse est vt experti saporis iocunditatem intra semetipsum solūmodo tacitus admirentur. Ita igit̄ q̄squis in hūc quē prediximus virtutum statū meruerit puenire: hec omnia que infra peculiari gratia dñs operat: tacita mēte perlustrās hoꝛnꝯ oīm attonita cōsideratione flammatus: cū intimo cordis exclamabit affectu. Magnificata opera tua deus: et anima mea cognoscet nimis. Istud ergo est mirabile opus dei: dominē carneū carnales affectus in carne positū respuisse: et in tanta rerū atq; incursiū varietate: vnā tenere animi statum: atq; immobilē in omni accidentiū pmutatione durare. Qua virtute fundatus senex quidā cū apud alexandriā turbis infidelitū circūfusus: non solū maledictis verūetiā grauissimis impellentiū vrgeretur iniurijs: eiq; a subsannantibus diceret. Quid miraculi xp̄s vester quem colitis fecit. Ille inquit. Ut bis ac maioribus si intulerit̄ nō moueat nec offendar iniurijs.

Pa.xxs.

¶ Interrogatio de continentie qualitate: et tēporis modo in quo castitas perfici possit. Capitulū.xiiij.

Germanus. Quoniā nos admiratio nō humane huius neq; terrene: sed plane celestis atq; angelice castitatis ita subito stupore cōfudit: vt terrore magis desperationis incuteret: q̄ ad expetendā se nostros animos puocaret: que summa vt nos de obseruantie qualitate ac tēporis modo: quo acquiri vel perfici valeat: doctrina plenissime disputationis instituas: quatinus et consummari eam posse credamus: et ad expetendam deinceps spacio constituti tempoꝛis animemur. Incōprehensibilē nāq; eam in carne hac positis quodammodo indicamus: nisi nobis ordo quidam ac via qua ad illā valeat peruenir̄i: certa ratione pandatur.

¶ Responsio intra quod tempus possibilitas castitatis possit agnosci. Capitulum.xv.

Pheremon. Temerariū satis est sup cōsummatione duius de qua loquimur castitatis: in tāta presertim velo ignorātā diuersitate vel virtū: certā tēporis definire mēsuram: que nō facile etiā in istis materialibus artibus ac visibilibus disciplinis decerni potest: scōm intentionē nāq; animi ac q̄ ingenij qualitatē: necesse est eas ab vnoquoq; vel celerius vel tardius apprehendi: rationē tñ obseruantie et tēporis modū in ea quē eius possibilitas agnoscat̄ cōstantissime possumus defi-

nire. Quisquis igit extractus a cunctis cōfabulationibus ocio
sis: ⁊ mortificatus ab omni ira ac sollicitudine curaq; mūdana
duob⁹ tantū paximacijs fuerit quotidiana refectione cōtentus:
⁊ aque satietate subtracta: quietē somni triū sine (vt alij statue-
rūt) quattuor horarū spacio. terminarit: nec tū laborum aut con
tinētie huiꝰ merito: sed miseratiōe dñi eā se crediderit adepturū:
quia sine hac fide vana est omnis humani laboris intentio: non
amplius q̄ sex mensibus: perfectionē istius impossibilē sibi nō
esse cognoscet. Euidēs tamē est iam proxime puritatis indiciū
incipere eā de ꝓprij laboris industria nō sperare. Si enim vim
versiculi illius vnusquisq; in veritate conceperit. Nisi dominus Ps. 126.
edificauerit domū: inuanū laborāt qui edificant eam: sequitur:
vt nec de puritatis sue meritis extollat: intelligēs eā se nō sua
diligentia: sed dñi misericordia consecutū: nec cōtra alios immi
ti rigore moueatur: sciēs humanā nihil esse virtutē: si eā virtus
diuina non iuuerit.

¶ De fine ac remedio castitatis. Capitulum. xvj.

Proinde vnicuiq; nostrū aduersus spiritū fornicatiōis
totis virib⁹ desudāti: victoria singularis est: de merito
conatus sui remediū nō sperare: q̄ fides licet facilis ac
plana oībus videat: tamē tam difficile ab incipientib⁹ q̄ ipsius
castitatis ꝑfectio possidet. Nam cū eis vel particula puritatis
arriserit: cōtinuo in cōscientie sue secretis elatione quadā subti
liter illabēte sibimet blandiunt: credentesq; eā se diligentie sue
studio consecutos: necesse est vt superno illo presidio paululum
denudati: tādiu illis quas diuina virtus extinxerat passionib⁹
opprimantur: q̄diu experientia docēte cognoscāt se viribus at
q; industria sua puritatis bonū obtinere nō posse. Et vt disputa
tionē nostram de fine plenissime castitatis longa lucubratione
cōfectam breuiter cōcludam⁹: in vnū omnia q̄ copiose sparsim
q; digesta sunt colligētes. hec est cōsummatio castitatis: vt vigi
lantem monachū oblectatio libidinis nulla ꝑstringat: vt quie-
scentē somnioꝝ nō fallat illusio: sed cū dormienti tantū ꝑ sopite
mentis incuriā cōmotio carnis obrepserit: quēadmodū sine vlla
titillatione voluptatis excitata est: ita etiam sine vllo pruritu
corporis conquiescat. Hec de castitatis fine: quātum potuimus
non verbis sed experientia magistrante digessimus. Que licet
a desidiosis ac negligentibus arbiter impossibilia forsitan iu-
dicanda: certus tamē sum a studiosis ac spiritalibus viris agno
scenda pariter ac probanda. Tantū nāq; inter hominē distat ⁊
hominem: quantum: ⁊ illa in quibus animi eoꝝ tendit intētio:
ab inuicem disparantur: id est vel celum ab inferno: vel christus
a belial scdm sententiā domini saluatoris. Si quis mihi mini Joan. 12.
strat: me sequat: ⁊ vbi ego sum illic ⁊ minister meus erit. Et ite
rum. Ubi est thesaurus tuus ibi erit ⁊ cor tuū. Hucusq; beatus Matt. 6.

Eheremon de castitatis perfectione differuit: admirabilemq; doctrinam sublimissime puritatis tali sermone cōclusit: suades stupentibus atq; anxijs nobis: vt quia iam noctis pars maior effluxerat: tradita quieti paululum membra: naturali sopori cibo minime fraudaremus: ne languens torpore corporis sui etiam mens vigorem sancte intentionis amitteret.

¶ Explicit collatio secunda abbatis Eheremonis de castitate.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis tertie eiusdem abbatis de protectione dei.

Ca. j. Prohemiale.

ij Interrogatio quare non merita virtutum laborantis industrie deputentur.

iij Responsio q̄ fine adiutorio dei non solum perfectio castitatis: sed omnino nihil boni perfici possit.

iiij Obiectio quemadmodum gentiles absq; gratia dei castimoniam habuisse dicantur.

v Responsio de philosophorū imaginaria castitate.

vj Quod sine gratia dei nullos industrios conatus exequi valeamus.

vij De principali proposito dei: et prouidentia quotidiana.

viij De gratia dei ⁊ arbitrij libertate.

ix De virtute bone voluntatis nostre ⁊ gratie dei.

x De liberi arbitrij infirmitate.

xj Utrum bonam voluntatem nostrā sequatur an precedat gratia dei.

xij Quod voluntas bona nec semper gratie: nec semper fit bonis tribuenda.

xiij Quod gratiam dei humani conatus compensare non possint.

xiiij Quod temptationibus suis deus virtutem humani experiatur arbitrij.

xv De multiplici vocationum gratia.

xvj De gratia dei eo q̄ humane fidei transcendat angustias.

xvij De inscrutabili dispensatione dei.

xviij Definitio patrum eo q̄ arbitrium ad saluandum non sit idoneum.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit tertia collatio abbatis Eheremonis de protectione dei.

¶ Prohemiale. Capitulum. j.

Cum ad synaxim matutinā percepto paululum sopore remeantes: senē operiremur: ingenti abbas Germanus scrupulo mouebatur: ꝙ in preterita disputatione cuius virtus summū desiderium incognite nobis castitatis infuderat: vnius adiectione sententie beatus senex meritum humane causasset industrie: astruens hominem q̄uis summis ad bonam frugem viribus enitatur: tamen boni compotem esse non posse: nisi id diuini tantum muneris: largitate: nō operis sui studio percepisset. Hāc igit̄ questionem attonite volūtibus nobis progressus cellula beatus Cheremon cum quidem nos inuicem musitare sensisset: solito breuius orationum atq; psalmoꝝ solennitate transcursa: q̄d moueret inquirit.

¶ Interrogatio quare non merita virtutum laborātis industrie deputentur. Capitulum.ij.

Tunc Germanus. Quantum excellentissime inquit sublimitate virtutis que nocturna disputatiōe patefacta est: pene (vt ita dixerim) a fide possibilitatis excludimur tātum nobis (pace tui dictum sit) videtur absurdum: si laborum stipendium: id est perfectio castitatis que instantia proprij sudoris acquiritur: non specialiter laborantis deputet̄ industrie Ineptū est eff̄: vt si (verbi gratia) agricolā erga culturā terre irremissum studiū viderimus impēdere: non illius efficacie ascribamus ⁊ fructum.

¶ Responsio ꝙ sine adiutorio dei non solum ꝑfectio castitatis: sꝫ oīno nihil boni ꝑfici possit. Capitulū.iij.

Cheremon. Hoc ipso q̄d proposuistis exemplo euidenti approbatur nihil posse ꝓficere sine adiutorio dei laborātis industriam. Nec enim agricola cum omnes conatus suos in excolendis expenderit terris confestim etiam prouentum segetum ⁊ vbertatē frugum sue poterit industrie deputare quā irritam esse frequenter expertus est: nisi eam ⁊ pluuiarum oportunitas ⁊ hyemis trāquilla serenitas subsequatur: ita vt adultos iam fructus ac perfecta maturitate solidatos. quodāmodo de manu tenentiū videremus plerūq; prereptos: nihilq; laborantibus illā iugem sudoris instantiam contulisse: quia nō fuit domini opitulatione directa. Sicut igitur inertibus agricolis: qui sua frequenter vomere arua non subigunt: hanc vbertatem segetum pietas diuina non confert: ita laborantibus per nox sollicitudo nō proderit: nisi misericordia dn̄i fuerit prosperata. In quo tū humana superbia nullatenus se gratie dei vel exequare vel admiscere contendat: participēq; se in muneribus dei ꝑ hoc conet̄ inserere: vt laborē suum auctorē esse diuine existimet largitatis: ac ꝓuentū copiosissimarū frugū: industrie sue

meritis respondisse glozietur. Cōsideret nāq; ac veridica examinatione ppēdat q; ne ipsos qdē conatus quos pro desiderio opuletie intentus exercuit: suis viribus impendere potuisset: nisi eū ad exercendū offe opus ruris: precio domini ac misericordia roborasset: t inefficax eius voluntas fuisset: ac vir⁹: nisi etiā pgendi copiam: que nonnunq; vel siccitatis vel imbriū nimietate fraudat: diuina clemētia prestitisset. Nā cū t bonū virtutis t sanitas corporis t oīm effect⁹ operū actuūq; pſperitas a oīo fuerit cōdonata: orandū est ne fiat ei sicut scriptū est. Celū ereū t terra ferrea: t ne residuū locuste comedat bruchus: t residuū bruchi eruca denozet: t residuum eruce rubigo consumat. Nec in hoc tantū eget diuinitatis auxilio agricole laborātis industria: nisi etiam insperatos auertat casus: quib⁹ etiā si desiderata fructuū fecūditate ager fuerit opimatus: non solum spei sue vana expectatiōe frustrabit: verumetiā preceptarū t recōditarū iam vel in area vel in horreo fruguz vbertate fraudabit. Quib⁹ manifeste colligitur: nō solū actuū: verūetiā cogitationū bonaz ex deo esse principium: qui nobis t initia sancte voluntatis inspirat: t virtutē atq; opportunitatem eoz q recte cupim⁹ tribuit peragēdi. Osse effi datū bonū: t osse donū pfectū: desursum est descēdens a parte luminū: qui t incipit q bona sunt: t exequit t cōsummat in nobis: dicēte apl̄o. Qui aūt dat semen seminanti: t panē ad manducādum pstabit: t multiplicabit semē vestrū t crescere faciet fructū iusticie vre. Nostrū vero est: vt quotidie attrahentem nos gratiā dei humiliter subsequamur vel certe dura ceruice t incircūcisis vt scriptū est auribus eide resistētes: p hieremiā mereamur audire. Nāquid qui cadit nō resurget aut q auersus ē nō reuertet. Quare q auersus est pplis istein bien sale auersiōe cōtētiosa. Induraueruīt ceruices suas: nolueruīt reuerti.

Deut. 28. Jobel. j. Jacobi. j. 2. Cor. 9. Diere. viij.

Cobiectio quemadmodum gentiles absq; gratia dei castimoniam habuisse dicantur. Capi. iiij.

Ermanus. Huic sensui cui⁹ pietas abrupte a nobis non pōt improbari illud videt obsistere: qō ad destructionē liberi arbitrij tēdit. Nā cū multos gentiliū qui vtiq; diuini aditoris gratiā nō mereruntur: nō solū frugalitatis atq; patientie: sed quod magis mirū est etiam castitatis videamus fulgere virtutibus: quomodo captinato libere voluntatis arbitrio: dei munere collate illis fuisse credēde sunt: cū vtiq; mūdane sapiētie fectatores: nō solū dei gratiā sed ipsum etiā ver⁹ deū penit⁹ ignozātes: quātū vel serie lectionis vel quozūdā traditione cognouim⁹ summā castimonie puritatem propriis laborīs industria possedisse dicant.

Cresposio de phylosophoz̄ imaginaria castitate. Capitulum. v.

Heremon. Grati mihi est q̄ tu sūmo agnoscēde veritatis amore flāmamini: quedā etiā inepta ꝓponitis: quorū obiectione ꝓbatior atq; (vt ita dixerim) exploratior catholice fidei virtus appareat. Quis eteīm sapiēs tā cōtrarijs ꝓpositionib⁹ vteret vt celestē castimonie puritatē quā hesterna die nec p̄ deā gram' mortaliū cuiq; afferebatis posse ꝓferri: nūc eādē etiā a gentilib⁹ crederetis virtute ꝓpria fuisse posessam. Sed quia hec explorande proculdubio (vt dictum est) studiose ritatis oppositis: q̄d de his teneamus aduertite. Primū philosophos nequaq; credendū est talem animi castitatem qualis a nobis exigit affectus: q̄bus iniungitur vt nō solū fornicatio sed ne immundicia quidē nominet in nobis. Habuerunt antez illi quandā meriken: hoc est pudicitiam castitatis: id est abstinentiam carnis: vt tantū a coitu libidinē coercerent. Hāc autem internā mentis ac p̄fectam corporis puritatem: nō dicam opere assequi: sed nec cogitatione potuerunt. Deniq; famosissimus ille ipse socrates: docet ipsi cōcelebrant de se nō erubuit p̄fiteri. Nā cū intimes eū: quidā physiognomon dixisset: omma pederastu: hoc est oculi corruptoris puerorū: et irruētes in eū discipuli eius: vlciscī illatā mgfo vellēt cōtūlī: indignationem eorū hac⁹ cōpressisse sentētia paulisper abstinete eterorū imigar eteros: id est quiescite o socales: eteīm sum cōtineo. Apertissime igit nō solum assertione nostra: sed etiā ipsorū professione monstrat: cum summationē tantummodo impudicitie: id est commixtionis turpitudinē: violēta ab illis necessitate cōpressam: nō tm desiderijs de corditb⁹ eorū et oblectatione illius passionis exclusam. Cū quo, aūt horore p̄ferenda est illa snia diogenis. Si actū essi quod philosophos mūdi hui⁹ velut q̄dā memorabile p̄ferre nō pudnit: neq; dici a nobis sine verecūdia: neq; audiri potest. Nam cuidā in adulterij crimine puniēdo (vt ferūt) ait: todozatas polumenon eanato myatozare: id est: q̄ gratis vēdit: morte nō emas. Cōstat q̄ illos vere castitatis q̄ a nobis expetit nec agnouisse ꝓtuit. Et ī satis certū est circūcisionē nr̄as q̄ in spiritu est nō posse nisi dei tantū munere possideri: et bis inesse solūmō: q̄ deo tota spiritus sui cōtritione deseruiunt.

¶ Quod sine gratia dei nullos industrios conatus expedi valeamus. Capitulum. vj.

Idcirco, licet in multis immo in oib⁹ possit ostēdi: semper auxilio dei bones indigere: nec aliquid humanā fragilitatem quod ad salutē pertinet per se solāt: id est sine adiutorio dei posse pficere: in nullo tamē euidētius q̄ in acq̄sitione atq; custodia castitatis ostēditur. Ut essi tantisper de integritatis eius difficultate disputatio differat: de instrumentis eius breuiter interim disputemus. Quis prenaleat quesoq̄ nis fer-

dicam quotidianā esuriem sed ipam saturitatē nulla hominum
laude suffultus: suis viribꝰ sustinere? Quis aque perpetuā sitim
sine domini cōsolatione tolerare? illumq; dulcē ac delectabilem
matutinum sopozem humanis fraudare oculis: ⁊ intra termi-
nos bozarum quattuoꝛ: omnem quietis refectionē ingi possit le
ge cōcludere? Quis indefinentē lectionis instantiā? quis irre-
missam operis sedulitatem: nullā presentis lucri commodū ca-
pans: absq; dei gratia explere sufficiat? Que omnia sicut desi-
derari a nobis iugiter absq; diuina inspiratione nō possunt: ita
ne perfici quidē sine eius auxilio vllatenus queunt. Et vt hec ea
dem nō solum probata nobis experīētie disciplina: sed etiā cer
tis indicijs ⁊ argumētis manifestioza reddamus: nōne in mul-
tis que vtiliter optamus implere: cum desiderij plenus ardoꝛ
ac voluntas perfecta non desit: interpellans quecūq; fragilitas
cassat vota concepta: nec propositio nostro assistit effectus: nisi
virtus perficiendi domini fuerit miseratione donata: ita vt esi
sit innumera multitudo illozum qui fideliter virtutum studijs
desiderent inherere: summā tamen eozum qui hec perficere vel
tolerare prenaleant inuenias rarītatem: vt prętermittam quod
ne tunc quidē: cuꝰ omnino nulla nos arcet infirmitas: facultas
vniuersa que volumus peragendi nostre subiacet potestati. Nā
neq; remotionis silentium: nec districtionem leimnioꝝ: nec le
ctionis instantiam: illo etiā tempoze quo possumus pro nostro
arbitrio retentamus: sed quibusdam occurrentibus causis: etiā
inuitissimi frequēter retrahimur a salutaribus institutis: ita vt
vel loci vel temporis copiam in quo hoc exercere possimus: ne-
cesse sit nos a domino deprecari. Nec sufficere nobis id qō pos-
sumus certum est: nisi etiam opoꝛtunitas peragendi ea que no-
bis vtiq; possibilia sunt a domino tribuatur: de quibus ⁊ apo-
§. Thes.2. stolus. Quoniam volumus inquit venire ad vos ⁊ semel ⁊ ite
rum: ⁊ impediuit nos sathanas: ita vt nonnunq; nos etiam vti
liter ab istis spiritalibus sentiamus studijs auocari: vt dum no
lentibus nobis interrumpitur nostri cursus intentio: ⁊ infirmi
tati carnis aliquid relaxamus: etiam inuiti ad salutarem perse
neranciam reseruemur. De qua dispensatione dei: simile aliquid
2.Cor.12. beatus apostolus. Propter quod inquit ter dominꝰ rogaui vt
discederet a me: ⁊ dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea. Nam vir
Ro.8. tus in infirmitate perficitur. Et iterum. Quid enim oremus sm
quod oporteat nescimus:

¶ De principali proposito dei ⁊ prouidentia quotidiana. Capitulum.vij.

Propositum nāq; dei quo non ob hoc dominem fecerat
vt periret: sed vt in perpetuum viueret: manet immobi
le. Cuius benignitas cum bone voluntatis in nobis
quantulācunq; scintillam emicuisse perspexerit: vel quam ipse

tanq̃ de dura silice nostri cordis excusserit: confouet eam ⁊ exu
scitat: suaq̃ inspiratione confortat: volens omnes homines sal
uos fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire. Quia non est inquit Mat. 18.
volūtas ante patrē vestrū qui in celis est: vt pereat vnus ex pu
sillis istis. Et iterum. Nec vult inquit deus perire animam: sed 2. Re. 14.
retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Uerax nā
q̃ est ⁊ non mentit deus. cū obtestatione diffiniens. Uiuo ego Ezech. 33.
dicit dominus deus: quia nolo mortem impij: sed vt cōuertatur
a via sua ⁊ viuat. Qui eñ vt pereat vnus ex pusillis non habet
voluntatem: quomodo sine ingenti sacrilegio putandus est: nō
vniuersaliter omnes sed quosdam saluos fieri velle pro omnib⁹
Ergo quicunq̃ pereunt: contra illius pereunt voluntatem: ita
eo contra vnumquemq̃ eorum quotidie proclamante. Conuer- Ibidem.
timini a vijs vestris pessimis: ⁊ quare moriemini domus israel
Et iterum. Quotiens volui congregare filios tuos sicut gallina Mat. 23.
cōgregat pullos suos sub alas suas: ⁊ noluisti? Et quare inquit Hiere. 8.
auersus est populus iste in hierusalem: auersione contentiosa?
Indurauerunt facies suas: noluerūt reuerti. Presto est ergo quo 1. Timo. 2.
tidie christi gratia que dum vult omnes homines saluos fieri:
⁊ ad agnitionem veritatis: venire: cunctos absq̃ vlla exceptio
ne conuocat dicens. Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ one- Matthe. 11.
rati estis: ⁊ ego reficiā vos. Si aūt nō omnes vniuersaliter: sed
quosdam aduocat: sequitur vt nec omnes sint onerati vel origi-
nali vel actuali pctō: nec vera sit illa sentētia. Omnes eñ pecca- Ro. 3.
uerūt ⁊ egēt gloria dei: nec per omnes homines mors pertransis
se credat. Et intantū oēs qui pereūt cōtra dei pereūt voluntatē:
vt nec ipsaz mortē deus fecisse dicat: ita scriptura testāte. Quia
deus mortē nō fecit nec gaudet in perditione viuorū. Et inde est Sapi. 1.
q̃ plerūq̃ dū ꝓ nobis cōtraria postulamus: vel tardius vel ne
quaq̃ nostra exaudit oratio: ⁊ rursus: ea q̃ credimus esse cōtra
ria: vtiliter vt benignissimus medicus: etiā inuitissimis dñs in
ferre dignat: ac nōnunq̃ ꝑnitiosas dispositiones nr̄as letales
q̃ conat⁹: ab effectu detestabili retardat ac reuocat: ac ꝓperātes
ad mortem: retrahit ad salutem: ⁊ de inferni faucibus extrahit
ignorantes.

¶ De gratia dei ⁊ arbitrij libertate. Capitu. viij.

Quam curā atq̃ ꝓuidētiam circa nos suā sub figura me
retricis hierusalē ⁊ perniciosa ad idolorꝫ cultū alacrita
tē tendētis: per Osee ꝓphetā sermo diuinus elegāter ex Osee. 2.
pressit. Dicēte nāq̃ ea. Uadā post amatores meos: q̃ dāt panes
mihi ⁊ aquas meas: lanā meā ⁊ linū meū: oleū meū ⁊ potū meū
respondit: saluti eius nō volūtati cōsulens diuina dignatio. Ec Ibidem.
ce ego sepiā viā eius spinis: ⁊ sepiam eam maceria: ⁊ semitas
suas non inueniet: ⁊ sequetur amatores suos: ⁊ non apprehen-
det eos: ⁊ q̃ ueret eos: nec inueniet illos: ⁊ dicet. Reuertar ad vi Ibidem.

rum meum priorem: quia bene mihi erat tunc magis q̄ nunc.
Ac rursus cōtumacias nostras atq; cōtemptus: quibus eū ad
salutares inuitantem recursus rebelli spiritu dedignamur: ta-
Hiere.3. li comparatione describit. Et dixi inquit. Patrē vocabis me:
⁊ post me ingredi nō cessabis. Sed quō si cōtemnat mulier ama
torē suum: sic contempsit me domus israel: ait dñs. Satis con
grue: qm̄ hierusalē adultere cōparauerat a suo cōiuge discedēti:
amorē quoq; ac perseuerantiā benignitatis sue viro qui a femi-
na deseritur: comparauit. Pietas eīm ac dilectio dei: quam circa
humanū genus semper impēdit: eo q̄ nullis ita vincatur iniu-
rijs: vt a cura nostre salutis abscedat: ⁊ quodāmodo superata
iniquitatibus nostris a principali suo ꝓposito reuocet: magis
proprie exprimi alia cōparatione nō potuit: q̄ exemplo viri ar
dentissimo amore feminā diligentis: qui quāto magis negligi
se ac despici ab ea senserit: tāto vehementioris circa eam zeli ar
dore flammat. Adest igitur inseparabiliter nobis semper diui
na ꝓtectio: tantaq; est erga creaturaz suam pietas creatoris: vt
non solum comitet eam sed etiam precedat iugiter ꝓuidentia.
Ps.58. Quā expertus ꝓpheta apertissime confitet dicens. Deus meus
misericordia eius preueniet me. Qui cū in nobis ortum quendā
bone voluntatis inspexerit: illuminat eam confestim atq; con-
fortat: ⁊ incitat ad salutē: incrementū tribuens ei: quam vel ipse
Esa.65. plantauit vel nostro conatu viderit emersisse. Nam anteq̄ cla-
ment inquit ego audiam: adhuc loquentibus eis ego audiam.
Eiusdē.30. Et iterum. Ad vocem clamoris tui statim vt audierit respondebit tibi. Et non solū sancta desideria benignus inspirat sed etiā
occasiones prestruit vite: ⁊ oportunitatē boni effectus. ac salu-
taris vie directionem demonstrat errantibus.

¶ De virtute bone volūtatis nr̄e ⁊ gratie dei. Ca.ix.

Vnde non facile humana ratione discernitur: quemad-
modum dominus petentibus tribuat: a querentibus
inueniatur: aperiatq; pulsantibus: ⁊ rursus inuenia-
tur a non querentibus se: palam appareat inter illos qui eū nō
interrogabant: ⁊ tota die expandat manus suas ad populū non
credentem sibi ⁊ contradicentem: resistētes ac longe positos vo
cet: inuitos attrahat ad salutem: peccare cupientibus explēde
copiam subtrahat voluntatis: ad nequiciam properantibus be
nignus obsistat. Cui autem facile pateat: quomodo salutis sum
Esa.1. ma nostro tribuat arbitrio: de quo dicitur. Si volueritis ⁊ au-
dieritis me: que bona sunt terre manducabitis: ⁊ quomodo nō
Ro.9. volentis neq; currentis: sed miserentis sit dei. Quid etiam sit il
Eiusdē.2. lud: q̄ deus reddet vnicuiq; s̄m opera eius: ⁊ deus est qui opera
Phil.2. tur in vobis ⁊ velle ⁊ perficere pro bona voluntate. Et hoc non
Eph.2. ex vobis: sed dei donum est: non ex operibus: vt ne quis glorie
Jaco.4. tur. Quid sit etiam illud quod dicitur. Appropinquate deo et

appropinquabit vobis. Et quod alibi dicit. Nemo venit ad me nisi pater qui misit me: attraxerit eū. Quid sit qđ dicit. Rectos cursus fac pedib⁹ tuis: ⁊ vias tuas dirige: ⁊ quid sit qđ dicimus orantes. Dirige in cōspectu tuo viā meā. Et ꝑfice gressus meos in semitis tuis: vt non moueant vestigia mea. Quid sit ꝙ iterū cōmonemur. Facite vobis cor nouū ⁊ spiritū nouū: ⁊ quid sit illud qđ repromittit. Dabo eis cor nouū: ⁊ spiritum nouū tribuā in visceribus eorum: ⁊ auferā cor lapideū de carne eoꝝ: ⁊ dabo eis cor carneū: vt in preceptis meis ambulent: ⁊ iudicia mea custodiant. Quid sit qđ precepit dn̄s: dicēs. Laua a malicia cor tuū hierusalē vt salua fias: ⁊ quid sit qđ idip̄m ꝓpheta a domino postulat dicēs. Cor mundū crea in me deus. Et iterum. Lauabis me ⁊ super niuem dealbabor. Quid sit qđ ad nos dicit. Illuminate vobis lumen scientie. Et q̄d sit qđ de deo dicit. Qui docet hominem scientiā: ⁊ dn̄s illuminat cecos. vel certe qđ orantes dicimus cū propheta. Illumina oculos meos: ne vnq̄ obdormiā in morte: nisi quod in his omnibus ⁊ gratia dei ⁊ libertas nostri declarat arbitrij: ⁊ quia etiam suis interdū motibus homo ad virtutum appetitus possit extendi: semper vero a domino indigeat adiuuari. Nec enim cū voluerit quis sanitate ꝑfruitur: aut de egritudinis morbo pro arbitrij sui desiderio liberat. Quid autē prodest sanitatis gratiā cōcupisse: nisi dominus qui vite ipsius vsum tribuit etiam vigorē incolumitatis impertiat Ut autē euidentius clareat: etiā per nature bonum qđ beneficio creatoris indultū est: nōnunq̄ bonarū voluntatum prodire principia: que tamen nisi a domino dirigantur: ad consummationez virtutum peruenire nō possunt. Apostolus testis est dicēs. Uelle enim adiacet mihi: perficere autē bonum non inuenio.

Iohā. 6.
Ps. 5.
Ps. 16.
Ezech. 18.
Eiuidē. 11.
Hiere. 4.
Ps. 50.
Ibidem.
Ps. 93.
Ps. 145.
Ps. 12.
Roma. 7.

¶ De liberi arbitrij infirmitate. Capitulum. x.

Nam libertatē scriptura diuina nostri cōfirmat arbitrij dicēs: Omni custodia serua cor tuū. Sz infirmitatē ei⁹ apostolus manifestat: dicēs. Dominus custodiat corda vestra: ⁊ intelligentias vr̄as in christo iesu. Uirtutē liberi arbitrij dauid enunciat. dicēs. Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificationes tuas. Sed infirmitatē eius idē orans similiter docet. Inclina inquiēs cor meum in testimonia tua ⁊ nō in auariciā. Salomon q̄z. Incliner corda nostra ad se vt ambulemus in vniuersis vijs eius: ⁊ custodiamus mādata eius: ⁊ cerimonias ei⁹ ⁊ iudicia ei⁹. Potestatē designat arbitrij nostri psalmigraphus dicens. Cohibe linguam tuā a malo: ⁊ labia tua ne loquantur dolum. Infirmitatem eius nostra protestatur oratio dicentibus nobis. Pone domine custodiā ori meo: ⁊ ostiū circunstātie labijs meis. Arbitrij nostri facultas a dn̄o declaratur cū dicit. Solue vincula colli tui captiua filia sion. Fragilitatem eius ꝓpheta decantat dicens. Dominus soluit compeditos. Et. Di-

Prouer. 4.
Phil. 4.
Ps. 118.
Ibidem.
3. Reg. 2.
Ps. 33.
Ps. 140.
Esa. 52.
Ps. 145.

Ps. cxv. rupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiā laudis. Audiuimus
in euāgelio dñm conuocantē vt ad eum properemus per liberū
math. xj. arbitrium. Venite ad me omnes qui laboratis t onerati estis: t
ego reficiā vos. Sed infirmitatē eius idē dominus protestatur
Job. vj. dicens. Nemo pōt venire ad me: nisi pater qui misit me attrahe
j. Cor. ix. rit eū. Apostolus liberum arbitriū nostrū incitat dicens. Sic
curritе vt comprehendatis. Sed infirmitatē eius Iohannes ba
ptista testatur cū ait. Non pōt hō accipere a se quicq̄: nisi fuerit
Hiere. xvij. ei datū de celo. Inbemur animas nostras sollicite custodire: di
Ps. cxxvj. cente prophēta. Custodite alas vestras. Sed eodē spiritu ali⁹
proclamat prophēta. Nisi dominus custodierit ciuitatē: inua⁹
num vigilat qui custodit eam. Apostolus philippēsibus scri⁹
Phil. ij. bens vt liberū cor² designet arbitriū. Cū metu t tremore inquit
vestrā salutē operamini. Sed vt infirmitatē eius ostendat: ad⁹
iungit. Deus est enim inquit qui operat in vobis: t velle t per
ficere pro bona voluntate.

Vtrū bonā voluntatem nostram sequatur an pre⁹cedat gratia dei. Capitulum. xj.

Dita sunt hec quodāmodo indiscrete permixta atq̄ con
fusa: vt quid ex quo pendeat: inter multos magna que⁹
stione voluatur. i. vtrū quia initiū bone voluntatis pre
uerimus: misereatur nostri deus: an q: deus misereat: consi⁹
quamur bone voluntatis initiū. Multi enim singula hec credē
tes ac insto amplius asserentes: varijs sibiq̄ cōtrarijs sunt er⁹
roribus inuoluti. Si enim dixerimus nostrū esse bone princi⁹
pium voluntatis: quid fuit in persecutore paulo: quid in publi
cano matheo: quorum vnus cruori ac supplicijs innocentum:
alius violentijs ac rapinis publicis incubans attrahitur. ad
salutē? Vin vero gratia dei semp inspirari bone voluntatis prin
cipia diximus: q̄d de zachei fide: quid de illius in cruce latro⁹
nis pietate dicimus: qui desiderio suo vim quandā regnis cele⁹
stibus inferentes: specialia vocationis monita prenenerūt. Cō
summationē vero virtutū t executionē mandatoꝝ dei: si nostro
Ps. lxxxix deputauerimus arbitrio: quomō ozamus. Confirma deus hoc
neemie. xiij quod operatus es in nobis. Et opera manuū nostrarū dirige su⁹
Gen. xx. per nos. Scimus ad maledicendū israeli balaā fuisse conductū
Gen. xxxvij sed videmus maledicere cupienti non fuisse permissum. Custo⁹
ditur abymelecb ne rebeccā tāgens peccet in deū. Joseph fratrū
linore distrabit: vt discessio filioꝝ israel in egyptū fieret: t illis
de germani nece tractantibus: future famis remedia pararent.
Exod. xlv. Quod idem ioseph a fratribus agnitus manifestat: dicēs. No
lite panere: nec durū vobis videat: q̄ vendidistis me in his re⁹
gionibus. Pro salute enī vra misit me dñs ante vos. Et infra.
Premisit enim me dñs: vt reseruemini sup terrā: t escas ad vi⁹
nendū possitis habere. Non vestro cōsilio: sed voluntate dei hec

missus sum: qui fecit me quasi patrē pharaonis ⁊ dñm totius domus eius: ⁊ principē in omni terra egypti. Et cū post obitū patris formidātibus fratrib⁹ suspitionē timoris auferret. Nolite inquit timere: nūquid dei possumus renuere voluntati? vos cogitastis aduersum me malū: ⁊ deus vertit illd in bonū: vt exaltaret me sicut impresentiaꝝ cernitis: vt saluos faceret ppl̄os mlt̄os. Qd ēt btūs dauid economice tūc factū in psalmo cētesimo quarto sil̄r declarauit: dicēs. Et vocauit famem sup terrā: ⁊ omne firmamētū panis cōtriuit. Misit ante eos virū: in seruū venūdat⁹ est ioseph. Hec duo: id est vel gratia dei vel liberū arbitriū: sibi quidē inuicē vident̄ aduersa: sed vtraq; concordant ⁊ vtraq; nos pariter debere suscipe: pietatis rōe colligimus. ne vnū hoꝝ homini subtrahētes: ecclesiastice fidei regulā excessisse videamur. Nā cū viderit nos deus ad bonū velle deflectere: occurrit: dirigit atq; cōfortat. Ad vocē effi clamoris tui statim vt audierit respōdēbit tibi. Et inuoca me inquit in die tribulationis tue: ⁊ eripiā te ⁊ glorificabis me. Et rursus si nos nolle vel intepuisse perspexerit. adhortationes salutiferas admonet cordibus nr̄is: quib⁹ volūtas bona vel repet̄ vl̄ formet̄ in nobis. Eiusd. l.

¶ Quod voluntas bona nec semper gratie nec semper sit homini tribuenda. Capitulū. xij.

Nec eniz talē deus hoīem fecisse credēdus est: q̄ nec velit vnq̄ nec possit bonū. Alioquin nec liberū ei ꝑmisit arbitriū: si ei tantūmō malū vt velit ⁊ possit: bonū vero a semetipso nec velle nec posse concessit. Et quō stabit illa dñi post preuaricationē primi hominis lata sentētia. Ecce adā fact⁹ est sicut vnus ex nobis sciēs bonū ⁊ malum. Non enim talis ante fuisse putādus est: q̄ boni eēt prorsus ignarus. Alioquin velut quoddā irrationabile atq; insensatū animal eū fatēdū est fuisse formatū. Qd satis absurdū atq; a catholica fide oīmodis alienum est. Quinimmo ꝑm sapiētissimi. Salomonis sententiā: fecit deus hoīez rectū. id est vt tātūmodo boni sciētia iugiter frueret̄: sed ipsi quesierūt cogitationes multas: facti enim sunt (vt dictū est) sciētes bonū ⁊ malū. Cōcepit ergo adā post preuaricationē: quā non habuerat scientiā mali: boni vero quā acceperat scientiā nō amisit. Deniq; nō amisisse hūanū gen⁹ post preuaricationē ade sciētiā boni ēt apl̄i sentētia euidentissime declarat̄ qua dicit. Cum enim gentes que legē nō habent naturaliter ea que legis sunt faciunt: hi legē nō habentes: ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptū in cordibus suis: testimoniū reddente illis conscientia ipsorum: ⁊ inter se inuicē cogitationib⁹ accusantib⁹ aut etiā defendentib⁹ in die qua iudicabit deus occulta hominum. Quo sensu etiam dominus per prophetā increpat iudeoꝝ: nō naturalem sed voluntariam cecitatē: quam ipsi sibi contumaciter inferebant. Surdi inquit audite ⁊ ceci intue Eccs. vij. Roma. ij. Esa. xlij.

mini ad videndū. Quis surdus nisi seruus meus: ⁊ cecus nisi
ad quē nūcios meos misi? Et ne forte hāc eoꝝ cecitatē aliquis
Eiusd. xliij. nature non volūtati possit ascribere: alibi ait. Educ foras po-
pulum cecū ⁊ oculos habentē: surdū ⁊ aures ei sunt. Et iteruz.
Ezech. xij. Qui habentes inquit oculos non videtis: ⁊ aures ⁊ nō auditis
math. xiij. Dominus etiā in euāgelio. Quia videntes inquit non vident:
⁊ audientes nō audiūt neq; intelligunt. Et adimplet in eis pro
Esa. vj. phetia Esaie dicētis. Auditu audietis ⁊ nō intelligetis: ⁊ vidē-
tes videbitis ⁊ nō videbitis. Incrassatū est em̄ cor populi hui⁹
⁊ auribus grauiter audierūt ⁊ oculos suos cōcluserūt: nequan
do videāt oculis: ⁊ auribus audiāt: ⁊ corde intelligant: ⁊ cōuer
tant ⁊ sanē illos. Deniq; vt possibilitatē boni eis inesse signa-
ret: increpat phariseos. Quid autē inquit ex vobis ipsis non
iudicatis qd̄ bonū est? Qd̄ vtiq; eis nō dixisset nisi eos iudicio
naturali id qd̄ equū est scisset posse discernere. Uñ cauēdū est no
bis ne ita ad dñm oīa sanctoꝝ merita referam⁹: vt nihil nisi id
qd̄ malū atq; peruersum est: hūane ascribamus nature. In quo
quidē sapiētissimi. Salomonis immo dñi cuius h̄ verba sunt
testimonio cōfutamur. Ita em̄ cū cōsummata tēpli extructione
oraret: effectus est. Uoluitq; dauid pater meus edificare domū
nomini domini dei israel: ⁊ ait dñs deus ad dauid patrē meuz.
Quod cogitasti in corde tuo edificare domū nomini meo: bene
fecisti hocipsum mēte tractans: veruntū non tu edificabis do-
mum nomini meo. Hec ergo cogitatio atq; iste tractatus regis
dauid: vtrū ne bonus ex deo: an malus ⁊ ab hoīe fuisse dicēdus
est. Si em̄ bona atq; ex deo fuit illa cogitatio: cur ab eo a quo
inspirata est: eidē negat effect⁹. Si aūt mala ⁊ ex homine fuit:
cur laudat a domino. Restat ergo vt ⁊ bona ⁊ ex homine fuisse
credat. In quē modū etiā nostras quotidie cogitationes possu-
mus iudicare. Neq; enim aut soli dauid bonū ex semetipso co-
gitare cōcessum est: aut nobis ne quid boni vnq̄ sapere aut co-
gitare possimus: naturalr denegat. Dubitari ergo nō pōt inesse
quidē omni anime naturaliter virtutū semina beneficio creato-
ris inserta: sed nisi hec opitulatione dei fuerint excitata: ad in-
crementū perfectionis non poterūt ꝑuenire: qz ꝑm beatū Apo-
ij. Cor. iij. stolū: neq; qui plantat est aliquid: neq; qui rigat: sed qui incre-
mentū dat deus. Adiacere aūt homini in quālibet partē arbi-
trij libertatē: etiā liber ille (qui dicit pastoris (apertissime do-
cet: in quo duo angeli vnicuiq; nostrum adherere dicunt: id est
bonus ac malus: in hoīs vero optione consistere vt eligat quez
sequat. Et iccirco manet in homine semper liberū arbitrium qd̄
gratiam dei possit vel negligere vel amare. Nō enim precepisset
Phili. ij. apostolus dicens. Cū metu ⁊ tremore vestrā salutē operamini:
nisi scisset eā vel excoli a nobis posse vel negligi. Sed ne crede-
rent se ad opus salutis diuino auxilio nō egere: subiūgit. Deus
est enim qui operatur in vobis ⁊ velle ⁊ perficere pro bona vo-

luntate. Et iccirco thimotheum monens. Noli inquit negligere gratiā dei q̄ est in te. Et iterū. Ob quā causam moneo te vt resuscites gratiā q̄ est in te. Iude est qd̄ etiā corinthijs scribens hortatur ⁊ cōmonet: ne indignos se gratia dei infructuosis operibus exhiberent: dicēs. Adiuuantes aūt ⁊ obsecramus ne inuacuum gratiā dei recipiatis. Quā sine dubio: qr inuacuū receperat simon: nō profuit ei perceptio gratie salutaris. Nō enim preceptis beati petri maluit obedire dicētis. Penitētiā age ab hac nequicia tua: ⁊ ora deū si forte remittat̄ tibi hec cogitatio cordis tui: in felle eniz amaritudinis ⁊ obligatione iniquitatis video te esse. Preuenit ergo hom̄is volūtatē: qr dicit̄. Deus meus misericordia eius preueniet me. Et rursus. Dn̄m remorantē atq; vtiliter quodāmodo subsistentem: vt nostrū experiatur arbitriū voluntas preuenit nostra: cum dicitur. Et mane oratio mea preueniet te. Et iterū. Preueni in maturitate ⁊ clamaui: ⁊ preuenerūt oculi mei ad te diluculo. Aduocat etiā nos ⁊ inuitat: cū dicit. Tota die expādi manus meas ad populū nō credentē mihi ⁊ contradicentē. Et inuitatur a nobis cum dicimus ei. Tota die expandi manus meas ad te. Expectat nos cū dicit̄ per prophetā. Propterea expectat nos dn̄s vt misereatur nostri. Et expectatur a nobis cū dicimus. Expectās expectaui dominum ⁊ respexit me: ⁊ expectaui salutare tuū domine. Et confortat nos cū dicit. Et ego erudiui ⁊ cōfortaui brachia eorū: ⁊ in me cogitauerunt maliciam. Et vt nosmetipsos confortemus hortatur cū dicit. Confortate manus dissolutas: ⁊ genua debilia roborate. Clamat iesus. Si quis sitit veniat ad me ⁊ bibat. Clamat etiā ad eū propheta. Laborani clamās rauce facte sunt fauces mee: defecerunt oculi mei dū spero in deum meū. Querit nos dominus dicens. Quesiui ⁊ non erat vir: vocaui ⁊ non erat qui respōderet. Queritur ⁊ ipse a sponsa flebiliter conquerēte. In cubili meo in noctibus quesiui quem dilexit anima mea: quesiui eum ⁊ non inueni: vocaui eum ⁊ non respondit mihi.

j. Timo. iiij
ij. Timo. j.
ij. Cor. vj.
Actū. viij.
Ps. lviij.
ps. lxxxvij
Ps. cxviij.
Esa. lxv.
ps. lxxxvij.
Esa. xxx.
Ps. xxxix.
Osee. vij.
Esa. xxxv.
Job. vij.
ps. lxxxvj.
Cañ. iij.

¶ Quod gratiam dei humani conatus compensare non possint. Capitulum. xiij.

Et ita semper gratia dei: nostro in bonā partē cooperat̄ arbitrio: atq; in oībus illud adiuuat: protegit ac defendit: vt nōnunq̄ etiā ab eo quosdā conatus bone volūtatis vel exigat vl̄ expectet: ne penitus dormiēti aut inerti ocio dissoluta: sua dona cōferre videat̄: occasiones quodāmō querēs: q̄bus hūane segniciei torpore discussio: nō irrōnabil̄ munificētie sue largitas videat̄: dū eā sub colore cuiusdā d̄siderij ac laboris imptit: vt nihilominus gr̄a dei sp̄ gratuita p̄seueret: dū exiguis quibusdā paruisq; conatibus tantā immortalitatis gloriā: tanta perennis beatitudinis dona: inestimabili tribuit largitate.

Nec eñ qz illius in cruce latronis precesserat fides: idcirco pro
nunciandū est: nō ei beatā cōmorationē ꝑadisi gratuito esse pro
missam: aut penitentiā dauid regis illā vnius verbi q̄ dixit. Pe
2. Re. 12. caui dño: duo tā grauia eius crimina: ⁊ nō potius clementiā dei
abstulisse credendū est: vt ꝑ nathan ꝓphetā mereret audire. Et
Ibidem. dñs transtulit iniquitatē tuā: non morieris. Qđ igitur homici
diū adulterio addidit: liberi vtiq; arbitrij fuit: ꝙ autem argui
tur ꝑ ꝓphetā: diuine dignationis est gratia. Rursum ꝙ peccatū
suū humiliatus agnoscit: ꝓprie libertatis est opus. Quod ve
ro sub breuissimo temporis puncto indulgentiam tantorum cri
minum promeretur: dñi miserentis est donum. Et quid de hac
tā breui cōfessione ⁊ incompabili diuine retributiōis immēsita
te dicamus: cū beatus Apl's ad illā magnitudinē future remu
2. Cor. 4. nerationis aspiciēs: q̄d de illis tā inmumeris ꝑsecutionib⁹ suis
ꝓnūciauerit: cōsiderare ꝑfacile sit. Nā momētaneū hoc inq̄t ⁊ le
ue tribulatiōis nr̄e: supra modū vltra compationem: eternū pon
dus glorie opatur in nobis: De quo ⁊ alibi cōstanter enūciat: di
cēs. Quia nō sunt cōdigne passiones hui⁹ tp̄is ad futurā gloriā
Roma. 8. que reuelabitur in nobis. Quantumlibet ergo enisa fuerit hūa
na fragilitas: future retributioni par esse nō poterit: nec ita la
boribus suis diuinā imminuit gratiā: vt nō semꝑ gratuita ꝑse
ueret. Et idcirco ꝑdictus magister gentiū: licet gratia dei aposto
latus gradū sortitū se fuisse testet̄ dicēs. Gratia aūt dei sum qđ
1. Cor. 15. sum: tñ se q̄ꝫ diuine gr̄e respōdisse ꝓnūciat dicēs. Et gr̄a eius in
me vacua nō fuit: sed abūdantius illis omnibus laborauī ⁊ ob
Ibidem. tinui: nō aūt ego: sed gratia dei mecū. Nā cū dicit laborauī: cona
tum ꝓprij signat arbitrij. Cū dicit. Nō aūt ego: sed gratia dei: vir
tutē diuine ꝓtectionis ostēdit. Cū dicit. Mecū: non ocioso neq;
securo: sed laboranti ac desudanti eā coopatam fuisse declarat.

¶ Quod temptationibus suis deus virtutē humani experiatur arbitrij. Capitulum. xiiij.

Quod etiā in iob ꝓbatissimo athleta suo: cū eū diabolus
expetisset ad singulare certamē: diuinā legim⁹ ꝓuidisse
iusticiā. Si eñ cōtra inimicū nō sua virtute: sed dei so
lius fuisset gratia protegēte cōgressus: ⁊ absq; vlla virtute pa
tiētie sue diuina tantū opitulatione suffultus: multiplices illas
ac tota inimici crudelitate quesitas: tēptationum moles ⁊ exi
tia ꝑtulisset: quō nō illam calūniosam diabolus quā prius emi
serat vocē aduersus eū iustius iterasset. Nūquid gratis colit iob
Job. 1. deū. Nonne tu vallasti eū ac domū eius ⁊ vniuersam substantiā
eius ꝑ circunitū. Sed aufer manuū tuā: id est sine eū suis mecū
viribus decertare: nisi in faciē tuā benedixerit tibi. Sz cū nullā
hiuscemodi querimoniā calūniosus hostis post cōflictū audeat
iterare: non dei, sed illius se victū viribus cōfitetur: licet etiam
gratia dei nō in totū illi defuisse credēda sit: que tantā tēptatori

temptandi tribuit potestatē: quātā ⁊ illū resistēdi nouerat habe
re virtutē nō eū ab illius impugnatione sic ꝓtegens: vt nullum
virtuti hūane relinqueret locū: sed hoc tantū procurās ne violen
tissimus inimicus aīam eius amentē faciēs: ⁊ impotē sensu: im
pari eū atq; iniquo certaminis pondere pregrauaret. Qđ ergo
soleat interdū tēptare dñs fidē nostram vt fortior vel gloriosior
fiat: euāgelici illius centurionis edocemur exēplo: cuius puerū
cū sciret vtiq; potestate sermonis sui se dominus curaturum:
offerre maluit presentiā corporalē dicēs. Ego veniā ⁊ curabo Mat. 8.
eū. Sed illo hāc eius oblationē feruētioris fidei flagrātia super
grediente atq; dicente. Dñe nō sum dign⁹ vt intres sub tectū meū
sed tantū dic verbo ⁊ sanabit̄ puer meus: mirat̄ eū dñs atq; col
laudat: cūctisq; illis q̄ ex israelis populo crediderāt p̄fert dicēs Ibidem.
Amē dico vobis: nō inueni tantā fidē in israel. Nullius eñ lau-
dis esset ac meriti: si id in eo christus qđ ipse donauerat pretulis
set. Alioq̄n dixisset. Amē dico vobis: nō dedi tāta fidē in israel.
Quam explorationē fidei: etiā in illo magnificētissimo patriar
cha diuinā legim⁹ dispensasse iusticiā: cū dicit̄. Et factū est post Gen. 22.
hec verba: tēptauit deus abraā. Nō eñ illā fidē quā ei dñs inspi
rabat: sed illā quā vocatus semel atq; illuminatus a dño per ar
bitrij libertatē poterat exhibere: experiri voluit diuina iusticia
Vñ non immerito fidei eius constantia comprobat̄: atq; ad eū
subueniēte gratia dei que eū paulisp̄ subreliqueratvt ꝓbaret ita
dicit̄. Ne inferas manū tuā in puerū: neq; facias ei quicq̄: nūc Ibidem.
eñ scio: q̄r times dñm tuū: ⁊ nō pepercisti filio tuo dilecto ꝓpter
me. Qđ tēptationis genus nobis q̄ ad ꝓbationis meritū posse
tōtingere in Deuteronomio satis euidenter a legislatore p̄dicat̄
Si surrexerit inter vos ꝓpheta: aut q̄ somniū se vidisse dicat: Deu. 13.
⁊ p̄dixerit signū atq; portentū ⁊ euenerit qđ locutus est: ⁊ dixe-
rit tibi. Eamus ⁊ seruiam⁹ dijs alienis quos ignoratis: ne au-
dias verba ꝓphete illius aut somniatoris: q̄r tēptans temptat
te dñs de⁹ tuus: vtꝝ diligas eū in toto corde tuo: ⁊ custodias mā
data illius: an nō. Quid ergo. Cū istū ꝓphetā aut somniatorem
surgere ꝑmiserit deus: ita ne eos quoꝝ fidē ꝓbare disponit: pro
tecturus esse credendus est: vt nullū penitus locū quo suis viri
bus cū tēptatore cōfligant: libero eoꝝ reseruet arbitrio. Et quid
eos necesse est vel tēptari: quos ita infirmos nouit ac fragiles:
vt nequaq̄ virtute sua valeant resistere tēptatori. Sed vtiq; nec
tēptari eos iusticia dñi ꝑmisisset: nisi parē in eis resistendi scisset
inesse virtutē: qua possent eq̄tatis iudicio in vtroq; merito vel
rei vel laudabiles iudicari. Tale est ⁊ illud qđ ab Ap̄lo dicit̄.
Itaq; q̄ se existimat stare videat ne cadat. Tēptatio vos nō app̄ 1. Cor. 10.
hendat nisi hūana. Fidelis aūt deus qui nō ꝑmittit vos tēptari
supra id qđ potestis: sed faciet cū tēptatione etiā exitū vt sustine
re possitis. Cū eñ dicit. Qui stat videat ne cadat: sollicitā red-
dit arbitrij libertatē quā vtiq; nouerat percepta gratia vel stare

p industriã: vel cadere p negligentiã posse. Cũ aũt infert. Tẽptatio vos nõ apprehẽdat nisi hũana infirmitatẽ eor̃ ⁊ incõstantiã necũ robuste mẽtis exprobrat: qua adhuc spiritalũ nequiciar̃ turbinibus nõ poterãt impugnari: aduersum quos seipsum vel illos pfectos nonerat quotidie dimicare: de q̃bus ad Ephesios
Ephe.6. dicit. Jã nõ est nobis colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sanguinẽ: sed
1. Cor.10. aduersus principatus: aduersus potestates: aduersus mũdi rectores tenebrar̃ har̃: cõtra spiritalia nequicie in celestibus. Cũ vero subiungit. Fidelis aũt deus q̃ nõ permittit vos temptari supra id q̃ potestis: nõ vtiq; optat ne eos dominus temptari permitteret: sz ne supra id q̃ sustinere poterãt: temptarent. Illud ergo indicat humani arbitrii facultatẽ: hoc vero domini gratiã tẽptationũ luctamina moderãtis ostendit. In his igit oibus approbatur ita semp diuinã gratiã arbitrũ hominis incitare: vt illud nõ in omnibus taliter pregat ac defendat: vt nõ etiam ppriis eũ conatibus cõgredi aduersum spiritales faciat inimicos: in quibus vel gratiã dei victor vel infirmitatẽ suã superatus intelligat: ⁊ ita discat nõ de sua fortitudine: sed de diuino semp sperare suffragio: atq; ad suũ iugiter recurrere pectorẽ. Et vt hoc nõ nostra coniectura: sed euidentioribus adhuc scripture testimoniis approbetur: illud q̃ in Iesu naue legitur retractemus.
Judi.3. Has inquit gentes dimisit dñs: ac disperdere noluit: vt in eis experiretur israelem: vtrum custodiret mandata domini dei sui: vt haberent cõsuetudinẽ cũ hostibus preliandi. Et vt incom parabili creatoris nri clemẽtie mortale aliquid: nõ pro equalitate pietatis: sed ex aliqua indulgẽtie similitudine comparemus: si nutrix pia atq; sollicita diu sinu parnulum gestat: vt quando q̃ ingredi doceat: ⁊ primũ quidẽ eum reptare permittit: debinc erectum vt alternis passibus innitatur: dextre sue virtute sustentat: at mox paululum derelictum: si titubãtem viderit: protinus apprehendit: nutantem suscipit: lapsum erigit: ⁊ vel arcet a casu vel etiam decidere leuiter finens: eleuat post ruinam. Cũ autem eũ ad puericiam vel adolescentie ac innẽtutis perduxẽrit robur: quedam etiam pondera vel labores quibus non opprimatur: sz exerceatur iniungit: ⁊ cum emulis decertare permittit: quanto magis celestis ille omniũ pater nouit: quem sinu gratie sue gestet: ⁊ quem libere voluntatis arbitrio in conspectu suo exerceat ad virtutem: ⁊ tamen adiunat laborantem: erandit vocantem: non relinquit querentem: eripit de periculo interdum etiã nescientem.

De multiplici vocationum gratia.

Capitulum.xv.

p Er q̃ue etiã euidenter ostenditur inscrutabilia esse iudicia dei ⁊ inuestigabiles vias eius: quibus ad salutẽ humanũ attrahit genus. Quod etiã euangelicarũ voces

tionū exemplis possumus approbare Andream nanq; ac Petrum ceterosq; apostolos: nihil de salutis sue remedio cogitantes: spontanea gratie sue dignatione prelegit. Zacheum ad conspectum se domini fideliter extendentem: ⁊ exiguitatem stature sue sycomori celsitudine sublevantem: non solum suscipit: verū etiam benedictione cohabitationis illustrat. Invitum ac repugnantem attrahit paulum. Alium ita precepit sibi inseparabiliter inherere: vt ei postulanti brevissimas pro sepultura patris nō cōcedat inducias. Cornelio p̄cibus ⁊ elemosynis iugiter insistenti: velut remunerationis vice via salutis ostenditur: eiq; angeli visitatione precipitur: vt accersiens petrum verba salutis ab eo: q̄bus vna cum omnibus suis saluaretur agnoscat. Et ita multiformis illa sapientia dei salutem hominum multiplici atq; inscrutabili pietate dispēsat: ac ꝑm capacitatē vniuscuiusq; gratiam sue largitatis impertit vt ipsas q̄ curationes nō ꝑm vniformē maiestatis sue potētiā: sed ꝑm mēsurā fidei in qua vnūquēq; repperit: vel sicut vnicuiq; ipse partitus est: maluerit exercere. Credentē nāq; q̄ ad emundationē lepre sue voluntas christi sufficeret: solo volūtatis sue curauit assensu dicēs. Volo. Mundare. Alteri deprecanti: vt adueniens per impositionem manus sue defunctam filiam suscitaret: ingressus domum eius: eodem modo quo ille sperauerat: id qd̄ rogabatur indulsit. Alij credenti summam salutis in verbi eius preceptione consistere: ac respondenti. Dic tantū verbo ⁊ sanabitur puer meus: per sermonis imperium resolutos artus pristino robore solidauit: dicens. Vade ⁊ sicut credidisti fiat tibi. Alijs de tactu fimbrie eius sperantibus medicinam: vbertim sanitatis dona largitus est. Aliorum morbis medelam rogatus indulsit. Alijs spontaneaz prestitit medicinam. Alios hortatus est vt sperarent dicens. Vis sanus fieri. Alijs non sperantibus vltro ingessit auxilium Aliorum desideria priusq̄ voluntati eorum satisfaceret: exploravit dicens. Quid vultis vt faciam vobis. Alij ignoranti viā qua id quod concupierat obtineret: benignus ostendit. Si credideris inquiens: videbis gloriam dei. Inter alios ita virtutē curationum affluenter effudit: vt de eis euangelista commemoret. Et curauit omnes languidos eorum. Inter alios vero immensa illa beneficiorum christi abyssus ita obturata est vt dicatur. Et non poterat inter illos iesus facere virtutes propter incredulitatem illorum. Et ita largitas dei ꝑm capacitatem humane fidei etiam ipsa formatur: vt huic quidem dicat. Secundum fidem tuam fiat tibi: illi vero. Vade ⁊ sicut credidisti fiat tibi. alij autem. Fiat tibi sicut vis. Et rursum alteri. Fides tua saluum te fecit.

Mat. 4.
Luce. 19.
Act. 9.
Mat. 8.
Act. 10.
Mat. 8.
Eiusdē. 9.
Eiusdē. 8.
Eiusdem. 9.
Joan. 5.
Joan. 11.
Mat. 14.
Eiusdē. 13.
Eiusdē. 9.
Eiusdē. 8.
Eiusdē. 15.
Marci. 10.

¶ De gratia dei eo q̄ humane fidei transcendat angustias. Capitulum. xvj.

n Emo aūt estimet hec a nobis ob hoc fuisse ꝓlata: vt ni-
tamur astruere summā salutis in nostre fidei dicione cō
sistere ꝑm q̄rundam ꝓphanā opinionē: qui totū libero
arbitrio deputātes: gratiā dei dispensari ꝑm meritū vniuscuius
q̄ definiūt. Sed absoluta plane ꝓnunciam⁹ sententia: etiā exu-
berare gratiā dei ⁊ transgredi interdū hūane infidelitatis angu
stias. Qđ in illo euāgelico factū fuisse regulo reminiscimur: qui
dū facili⁹ credit egrotantē filiū suū posse curari: q̄ mortuā susci
Joā.4 tari: presentiā dñi festin⁹ implorat: dicēs. Dñe descēde prius q̄
moriat̄ fili⁹ meus. Cuius infidelitatē licet his sermonibus chri
stus arguerit. Nisi signa ⁊ ꝓdigia videritis nō creditis tñ nō ꝑz
infirmitatē fidei ei⁹ gratiā sue diuinitatis exercuit: nec p̄sentia
corpali quēadmodū ille crediderat: letales febriū morbos: sed
verbo sue potestatis exclusit: dicēs. Uade filius tu⁹ viuit. Quā
superabūdātiā gratie: etiā in illius paralytici curatione domi-
nū legim⁹ effudisse: cū ei languoris sui tm̄ quo corp⁹ fuerat reso-
lutā remedia poscenti: aīe pri⁹ ingerit sospitatē: dicēs. Cōstans
math.9. esto fili: dimittūtur tibi peccata tua. Post qđ nō credentib⁹ scri
bis posse eū remittere hūana peccata: ad cōfundēdā increduli-
tatē eorū: etiā mēbra eius paralyseos valitudine resoluta: pote
Ibidem. statis sue sermone restrinxit: dicēs. Quid cogitatis mala in cor
dibus vestris. Quid est facilius dicere. Remittūtur tibi pecca-
ta: aut dicere. Surge ⁊ ambula. Ut sciatis autē q̄ fili⁹ hoīs po
testatē habz in terra dimittēdi peccata: tūc ait ꝑalytico. Surge
⁊ tolle lectū tuū: ⁊ vade in domū tuā. Silr̄ aūt in illo q̄ triginta
⁊ octo annos iuxta natatorie crepidinē frustra decumbens: de
aque illius motu sperauerat medicinā: munificentiam vltronee
largitatis ostendit. Nā cū volēs eū ad salutis remedia ꝓuocare
dixisset ei. Uis sanus fieri. Cūq̄ ille de hūani adiutorij inopia
Joh.5. quereret̄ ac diceret. Hoiem nō habeo vt cū turbata fuerit aqua
mittat me in piscinam. incredulitati eius ⁊ ignorātie veniā tri-
buens: pristine eū sanitati: nō illa qua sperauerat via: sed qua
dñs voluit miseratiōe restituit: dicēs. Surge tolle lectū tuum
⁊ vade in domū tuā. Et q̄d mirū si hec dñi potestate gesta narren
tur: cū similia etiā ꝑ seruos suos diuina gratia fuerit opata. In
grediētibus nāq̄ tēplū petro ⁊ ioanne: cū ille claudus ex vtero
matris q̄ gressuz penit⁹ ignorabat: elemosynā postularet: illi nō
vilia era que poscebat infirmus: sed gressus officia largiuntur:
⁊ ꝑuissime stipis sperantē solacia: insperate salutis p̄mijs locu
Act.3. pletant: dicēte petro. Argentū ⁊ aurū nō est mihi: qđ aūt habeo
hoc tibi do: In nomine iesu christi nazareni surge ⁊ ambula.

¶ De inscrutabili dispensatione dei. Capitulū.xvij.

p Er hec igit̄ exempla q̄ de euāgelicis ꝓtulimus monimē
tis euidētissime poterim⁹ aduertere: diuersis atq̄ innu
meris modis ⁊ inscrutabilib⁹ vijs deū salutē humani ge

neris ꝓcurare: ⁊ quorūdā quidē volentiū ac sitiētiū cursum: ad maiorē inuitare flagrātiā: quosdā ꝟo etiā nolētes inuitosq; cōpellere: ⁊ nūc quidē vt impleant ea q̄ vtiliter a nobis desiderata ꝑspexerit adiuuare: nūc ꝟo etiā ip̄ius sancti desiderij inspirare principia: ⁊ vel initiū boni operis vel ꝑseuerātiā condonare. Inde est ꝙ orātes nō solū ꝓtectorē ac saluatorē: sz etiā adiutorē ac susceptorē dn̄m ꝓclamam⁹. In eo eñ ꝙ prior aduocat: ⁊ ignorātes nos atq; inuitos attrahit ad salutē: ꝓtector atq; saluator noster est: in eo aūt ꝙ annitētib⁹ nobis: opē ferre: refugiētesq; suscipe ac munire cōsueuit: susceptor ac refugiū nominat. Deniq; hāc dispensatiōis dei multiplicē largitatē: beatus. Apl's, mēte ꝑtractans: ⁊ in quoddā immēsuz atq; interminabile pietatis dei pelagus se incidisse ꝯspiciens: exclamauit. O altitudo diuitiarum sapiētie ⁊ sciētie dei: q̄ inscrutabilia sunt iudicia eius: ⁊ inuestigabiles vie ei⁹. Quis eñ cognouit sensum dn̄i. Hui⁹ ergo sciētie admirationē quā ille talis ac tātus gentiū magister expauit euacuare conabit q̄sq; crediderit illius inestimabilis abyssi ꝓfunditatē hūana ratione se posse metiri. Nā qui ad plenū dispēsationes dei: q̄bus salutē in hominibus opat: vel mente concipere: vel disserere se posse cōfidit: ꝓculdubio impugnās apostolice sentētie ꝟitatē: scrutabilia eē dei iudicia ⁊ vestigabiles vias ei⁹ ꝓphana ꝓnūciabit audacia: ip̄o quoq; dn̄o hec ad eos ita testāte. Nō eñ cogitationes mee cogitatiōes vestre: neq; vie vestre vie mee: dicit dn̄s: qz sicut exaltant celi a terra: sic exaltate sunt vie mee a vijs vestris: ⁊ cogitationes mee a cogitationibus vestris. Hanc igit dispensationē atq; amorem suū: quē nobis tribuere dn̄s indefessa pietate dignat: volens hūane affectiōis motu exprimere: nec inueniens in hac creatura talē charitatis affectū cui eū cōparare digni⁹ posset: tenerrimis pie matris visceribus cōparauit: ⁊ vtit quidē hoc exemplo: qz chari⁹ aliud in natura hoīm nō potest inueniri dicēs. Nūquid obliuisci potest mulier infantē suū: vt nō misereat filio vteri sui. Sed nō contentus hac cōparatione: trāscendit ea confestim atq; subiūgit: dicens. Et si illa oblita fuerit: ego tamen nō obliuiscar tui.

Roma. 11.

Esa. 55.

eiusd. 49.

¶ Definitio patrum eo ꝙ liberum arbitrium ad saluandum non sit idoneū. Capitulū. xviij.

Per quod euidenti rōne colligit ab his q̄ nō loquacib⁹ verbis: sed exꝑientia duce: vel magnitudinē gratie: vel modulū humani metiūtur arbitrij: qz non leuibus cursus: nec fortibus p̄liū: nec sapientibus panis nec prudentib⁹ diuitie nec scientibus gratia: sed operat hec omnia vnus atq; idē spūs diuidēs vnicuiq; ꝓut vult. Et idcirco fide non dubia: ⁊ vt ita dicā: palpabili experientia cōprobatur: vniuersitatis deū velut pijssimū patrē: benignissimūq; medicum: ꝟm Apl'm indifferenter oīa in oīb⁹ operari: ⁊ nūc quidē salutis inspirare principia

1. cor. 12.

ꝛ inserere vnicuiq; bone volũtatis ardorẽ: nũc vero ipsi⁹ opa-
tiõis effectũ ꝛ cõsummationẽ donare virtutũ: ꝛ nũc a ruina iã
ꝓxima lapsuq; ꝑcipiti etiã inuitos ꝛ inscios reuocare: nũc aũt
occasiones ꝛ oportunitates salutis ingerere: ac ꝑcipites violẽ-
tosq; conatus a letalibus dispositionib⁹ inhibere: ꝛ alios qui-
dẽ volẽtes currentesq; suscipe: alios ꝟo nolẽtes renitentesq; ꝑ
trahere: ꝛ ad bonam cogere volũtatẽ. Totũ ꝟo nõ semꝑ resisten-
tibus nec ꝑseuerãter inuitis nobis a diuinitate cõcedi: ꝛ sum-
mã salutis nostre: nõ operũ nostroꝝ merito: sed celesti gratie de-
Ezech. 20. putandã: ita dñi ipius vocibus edocemur. Et recordabimini
viarũ vestrarũ: ꝛ oim scelerũ vestroꝝ q̃bus polluti estis in eis:
ꝛ displicebitis vobis in cõspectu vestro in oib⁹ malitijs vestris
quas fecistis. Et scietis quia ego dñs cum benefecero vobis ꝓ
pter nomẽ meũ: nõ ꝟm vias vestras malas: neq; ꝟm scelera ve-
stra pessima dom⁹ israel. Et idcirco hoc ab oib⁹ catholicis patri-
bus diffinit̃: qui ꝑfectionẽ cordis nõ inani disputatione verbo-
rũ: sed re atq; ope didicerũt: diuini esse muneris. Primũ vt accẽ-
dat̃ vnusq̃sq; ad desiderãdũ oẽ qd̃ bonũ est: sed ita vt in alteru-
trã ꝑtẽ plenũ sit libere voluntatis arbitriũ. Itẽq; etiã scd̃z: diui-
ne esse gr̃e vt effici valeãt exercitia ꝑdicta virtutũ: sz ita vt possi-
bilitas nõ extinguat̃ arbitrij. Tertiũ quoq;: ad dei munera ꝑti-
nere vt acq̃site virtutis ꝑseuerantia teneat̃: sed ita vt captiuita-
tẽ libertas addicta nõ sentiat. Sic eñ vniuersitatis de⁹ oĩa in
oĩbus credẽd⁹ est opari vt incitet: ꝓtegat atq; ꝯfirmet: non vt
auferat quã semel ipse concessit arbitrij libertatem. Si q̃d sane
versuti⁹ hũana argumẽtatiõe ac rõne collectũ: huic sensui videa-
tur obsistere: vitãdũ magis est q̃ ad destructioẽ fidei ꝓuocan-
duz. Non enim fidem ex intellectu: sed intellectum ex fide me-
remur: sicut scriptũ est. Nisi credideritis non intelligetis: quia
quẽadmodũ ꝛ deus oĩa opet̃ in nobis: ꝛ totũ libero ascribat̃ ar-
Esa. 1. bitrio: cui dicit̃. Si volueritis ꝛ audieritis me: que bona sunt
terre manducabitis: ad plenũ humano sensu ac rõe nõ põt vt ar-
bitror comp̃hendi. Hoc nos beatus cheremon cõfirmatos cibo
laborem fecit tanti itineris non sentire.

¶ Explicit collatio tertia Abbatis cheremonis
de protectione dei.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis prime abbatis nesterotis de spiritali scientia.

Ca. j. De verbis abbatis nesterotis de religiosorũ scientia.
ij De app̃hendẽda spiritalium rerũ cognitione.
iij Quod actualis ꝑfectio duplici ratione subsistat.
iiij Quod actualis vita erga multas professiones ac studia diriuetur.
v De professionis arrepte perseuerantia.
vj De infirmorũ mobilitate.

te neq̄ ac vitijs refertus auditor: salutarem spiritalis viri sanctamq̄ doctrinā: obturato corde nō recipit. De quibus dicit p ꝓphetā. Excecatū est eñ cor populi huius ⁊ auribus grauiter audierunt ⁊ oculos suos concluserunt: nequando videant oculis suis ⁊ auribus suis audiant: ⁊ corde intelligant: ⁊ conuertantur ⁊ sanem illos. Esa. 6.

¶ Quod plerūq̄ etiam indigni gratiam salutiferi sermonis accipiant. Capitulum. xix.

Omnunq̄ tamen dispensatoris nostri dei qui omnes homines vult saluos fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire: munifica liberalitate conceditur vt is qui indignū se predicationi euangelice reprehensibili conuersatione prebuit: pro salute multorū spiritalis doctrine gratiam consequatur. Quibus autem modis etiam charismata curationum ad expellendos demones a domino concedantur: consequens est vt simili disputatione pandam⁹ q̄ consurgentes ad refectionē inuesperā reseruemus: quia efficacius semper corde concipit quicquid sensim ⁊ absq̄ nimio labore corporis intimat. 1. Thi. 2.

¶ Explicit collatio prima abbatis nesterotis de spiritali scientia.

¶ Incipit annotatio capitulorum secūde collationis eiusdem abbatis de charismatibus diuinis.

Ca. j. De disputatiōe abbatis nesterotis de tripertita charismatum ratione.
ij In quo quis sanctos viros debeat admirari.
iij De suscitato mortuo ab abbate machario.
iiij De miraculo quod abbas abraā in mulieris fecit vberib⁹
v De claudi cuiusdam curatione: quam idem est operatus.
vj Quod meritum vniuscuiusq̄ nō ex signis debeat estimari
vij Quod charismatum virtus non in mirabilibus sed in humilitate consistat.
viij Quod mirabilius sit de semetipso vitia q̄ de altero: demones extrusisse.
ix Quantum precellat vite ꝓhibitas opera signorū.
x Reuelatio de perfecte castitatis experimento.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio secunda abbatis Nesterotis de charismatibus diuinis.

¶ De disputatione abbatis nesterotis de tripertita charismatum ratione. Capitulum. j.

POst synaxim vespertinā ad reprōmissaꝝ narrationem intenti: psa-
tbijs piter ex more consedimus. Cumq; silentiū
aliquātisp p senis reuerentia pberemus taciturni
tatem verecūdie nostre tali puenit eloquio. Usq;
ad spiritualiū rōnē charismatum pferendā: prece
dens disputationis ordo puenerat quā tripertitā cē matoꝛi tra
ditione pcepim⁹. Prima siquidē curationū cā est cū pro merito
sanctitatis: electos ds̄q; ac iustos viros signoꝝ gra comitat fi
cut apostolos: multosq; sanctoꝝ signa ac pdigia ꝑm auctoꝛita-
matth. 10: tē dñi fecisse manifestā est ita dicēs. Infirmos curate: mortuos
suscitate: leprosos mūdate: demones eijcite: gratis accepistis:
gratis date. Secūda cū ob edificationē ecclesie: vel eoꝝ q̄ infir
mos suos ingerūt: vel eoꝝ q̄ curādi sunt fidē sanitatū virt⁹ etiā
a peccatoꝛibus indignisq; pcedit. De quibus saluatoꝛ in euan-
matth. 7. gelio. Multi inquit dicent mihi in illa die. Dñe dñe: nō ne in no
mine tuo pphetauim⁹ t in nōie tuo demōia eiecim⁹ t in tuo nōie
virtutes multas fecim⁹: t tunc pfitebor illis: quia nunq; nouī
vos. Discedite a me operarij iniquitatis. Et ecōtrario si offerē-
tiū vt infirmoꝛ defit fides: etiā illos q̄bus curationū dona col
luce. 4. lata sunt: nō finit sanitatū exercere virtutē. De qua re lucas euā
gelista. Et nō poterat inquit iesus facere inter eos virtutes p-
Ibidem. ter incredulitatē illoꝝ vnde idē dñs. Multi inquit leprosi erāt
in israel sub heliseo pphēta t nemo eoꝝ mundatus est nisi naa
man syrus. Tertius curationū modus: etiā collusio demonum
ac factione simulat: vt dū bō manifestis criminib⁹ obligat⁹: p
pter admirationē signoꝝ sanct⁹ ac dei famulus credit etiā vitio
rū est⁹ emulatio suadeat: t p hoc obtrectationis aditu referato
etiā religionis sanctitas infamet: vel certe: vt bis q̄ curationū
dona habere se credit: p supbiam cordis elatus grauī⁹ elidatur
Inde est q̄ inuocātes eoꝝ nōia: ds̄ nulla merita sanctitatis nec
vitijs spiritales fructꝰ habere cognoscūt: vt se eorū meritis ac
deut. 13. obsessis simulāt corporibus effugari. De quibus in Deutero
nomio: Si surrexerit inquit in medio tui pphēta: aut qui som
niū se vidisse dicat: t pdixerit signū atq; portētū: t euenerit ds̄
locutus est: t dixerit tibi. Eamus t sequamur deos alienos ds̄
ignoras: t seruiamus eis: nō audias verba pphete illius aut
somniatoꝛis: q; tēptat vos dñs deꝰ vester vt palā fiat vtrū dili
matt. 24. gatis eū an nō in toto coꝛde: t in tota anima vestra. Et in euan
gelio. Surgent inq̄t pseudo xp̄i: t pseudo pphete: t dabūt signa
magna t pdigia ita vt in errorē inducant: si fieri pōt etiā electi.

¶ In quo ds̄ sanctos viros debeat ad mirari. Ca. ij.

Quapropter nūq; debem⁹ eos qui hec affectant in his vir
tutibus admirari: sed potius intueri: vtrū vitioꝝ oim
expulsione: t moꝝ emendatione pfecti sint. Quod vtiq;

nō ꝑ alteri⁹ fide: aut diuersitate causarū: sz ꝑ vnicuiusq; studio dei gratia dispensante ꝯcedit. Hec nāq; est actualis scia q̄ alio vocabulo charitas ab Apl'o nūcupat: ⁊ vniuersis linguis hoīz ⁊ angeloꝝ: ⁊ plenitudini fidei: q̄ ēt mōtes trāsferat: ⁊ oī scie ac ꝓphetie ⁊ erogatiōi oīm facultatū: ipiq; postremo gl'ioso martyrio apl'ica auctoritate p̄fert. Nā cū dinumerasset vniuersa charismatū genera atq; dixisset. Alij dat ꝑ spiritū sermo sapie: alij sermo scie: alij fides alij gr̄a sanitatū: alij opatio ꝟtutū: ⁊ reliq̄ de charitate dictur⁹: quēadmodū eā cūctis p̄tulerit charismatibus paucis aduertite. Et adhuc inq̄t supra modū excellentiorē vobis viā demōstro. Per qd̄ euidēter oñditur ꝑfectionis ac btitudinis summā: nō in illoꝝ mirabiliū operatiōe sz in charitatis puritate cōsistere. Nec īmerito Oīa eñ illa euacuāda ac destruēda sunt charitas ꝟo ꝑpetuo ꝑmāsura. Ideoq; a p̄rib⁹ nr̄is opa ista signoꝝ nequaq̄ vidimus affectata: q̄nimo: cū ea spūssancti gratia possiderēt: nunq̄ exercere voluerunt: nisi forte extrema illos ⁊ ineuitabilis necessitas coartasset.

1. Coꝝ. 13.

1. Coꝝ. 12.

Ubi. s.

De suscitato mortuo ab abbate machario. Ca. iij.

Sicut ⁊ ab abbate machario q̄ habitationē scythice solitudinis primus inuenit: mortuū suscitatū esse reminiscimur. Nā cū heretic⁹ quidā q̄ eunomij ꝑfidiā sectabatur sinceritatē catholice fidei arte dialetica subuertere conaret: magnāq; iā hoīm multitudinē iā decepisset: rogat⁹ a catholicis viris q̄ ruina tante subuersionis grauissime monebant: beat⁹ machari⁹: vt simplicitatē toti⁹ egypti ab infidelitatis naufragio liberaret: aduenit. Quem cuz hereticus arte dialetica fuisset aggressus: ⁊ ad aristotelicas ignorātē spinas vellet abducere: beatus marchari⁹ apostolica multiloquiū ei⁹ breuitate cōcludens Nō est inquit in verbo regnū dei sed in virtute. Eamus igit ad sepulchra: ⁊ nomen dñi sup mortuū q̄ primus inuentus fuerit: inuocemus: ac sicut scriptū est: ostendamus ex opibus fidē nostrā: vt manifestissime recte fidei documēta eius testimonio declarētur: ⁊ ꝑspicuā veritatē nō inani disputatiōe verborū sed virtute signoꝝ: ⁊ illo qd̄ non potest falli indicio cōprobem⁹. Quo audito: heretic⁹ corā circūstanti plebe pudore ꝯstrict⁹: cū ad presens prebere se cōditiōi ꝓposite simulasset assensum: seq; affuturū in crastinū ꝓmisisset: postermo die expectantibus vniuersis qui studiosi⁹ ad cōdictū locū spectaculi hui⁹ cupiditate confluxerūt: exterrit⁹ cōscientia sue infidelitatis: aufugit: ac ꝓtinus ab vniuersa egypto trāsmigrauit. Quē cū beatus machari⁹ vsq; ad horam nonam cum populis prestolatus: pro sua cōscientia declinasse vidisset: assumens plebem que ab illo fuerat depravata: ad cōdicta sepulchra ꝑrexit. Hūc aūt egyptijs morem nili fluminis inuexit alue⁹: vt qm̄ vniuersa illius latitudo terre instar immēsi pelagi: nō ꝑuo āni tpe solita aq̄rū eruptiōe contegit

1. Coꝝ. 4.

Jaco. 2.

ita vt nulla tūc cuiq; humādi copia humani corporis tribuat: nisi post trāsuectionē decursam: corpora mortuoꝝ pigmētis cōdita redolentib⁹: in editioribus cellulis recondant. Nā madens ebrietate cōrigna terre illius solū humādi arcet officiū. Si qua essi cadauera defossa susceperit: enomere ad superficiē suā inundationū nimietate cōpellit. Cū igit antiquissimo cuidā cadauer beat⁹ macharius astitisset: ait. O homo inquit si veniisset hūc mecū bereticus ille filius perditionis: t astāte ipo nomen christi dei mei inuocās exclamassez: vtrū ne cozā his qui pene ei⁹ fuerāt fraude subuersi: surrecturus fuisses: edicito. Tū ille p surgēs annuētis voce rūdit. Quē interrogās abbas macharius quidnā fuisset aliquādo cū frueret hac vita: vel qua dominū fuisset etate aut si nomē christi: tūc tēporis cognouisset: ille se sub antiquissimis regibus vixisse respōdit: christicq; nomē asserit illis se nec audisse tēporib⁹. Cui rursus abbas macharius. Dormi inquit in pace: cū ceteris in tuo ordine a christo in fine tēpoꝝ suscitādus. Hec igit eius virt⁹ t gra ꝑtum in ipo fuit semp fortasse latuisset nisi eum necessitas totius ꝓuincie periclitātis: t erga christum plena deuotio amorq; fincerus: istud exercere miraculū cōpulisset. Nō vtiq; vt ab eo fieret nō ostētatio gloze sed charitas christi t tot⁹ plebis extorsit vtilitas: vt beatū ꝙ bella fecisse regnorū lectio manifestat: qui ignē de celo sup hostias impositas pyre: pie idcirco descendere postulauit: vt periclitantē pseudo ꝓphetarū prestygijs fidem totius populi liberaret.

3.Reg.18.

De miraculo quod abbas abraam in mulieris fecit vberibus. Capitulum. iiij.

παῖς

Quid si etiā abbatis Abrae gesta cōmemorē: qui puis: id est simpler pro simplicitate morū t innocentia cognominat. Qui cum metendi gratia ad egyptum de eremo diebus quinquagesime perrexisset: t a muliere quadā parulus suū lactis inopia iam tabidū atq; seminecem preferēte: lachrymosis precibus fuisset obstrictus: calicē eisque potādū impresso crucis signaculo dedit: cuius haustu cōfestim mirū in modū: arida iam penitus vbera copia lactis redādante cōfluxerunt.

q

De claudi cuiusdam curatione quam idem est operatus. Capitulum.v.

Et cū idē ipe pergens ad vicū circādar⁹ est illuderiū turbis: q̄ subsannātes ostēdebāt ei quēdā dominē cōtracto genu: multis iā annis gressus officio destitutum: et antiqua debilitate reptantē: ac temptātes eū. Ostende atebāt abba abraaz si seruus es dei: t restituē hunc pristine sanitati vt nomen christi quem colis vanū nō esse credamus. Tūc ille confestim inuocato christi nomine: inclinans se t apprehendēs articulum pedē dominis traxit: cuius tactu continuo siccum genu in

v

curuumq; directum est: ac recepto vsu gressuum quem obliuioni iam tradiderat annosa debilitas: letus abscessit.

¶ Quod meritum vniuscuiusq; non ex signis debeat estimari. Capitulum. vj.

b Ji itaq; viri nihil sibi ꝑ taliũ mirabiliũ virtute donabãt qꝛ nõ hec suo merito agi: sed dñi misericordia fatebant: apostolicis verbis in admiratione signoꝝ humanã gloriam refutantes. Uiri fratres inquiũt: q̃d admiramini in hoc: aut nos quid intuemini: quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare. Nec quenq; in donis ac mirabilib⁹ dei: sed potius ex ꝓprijs virtutũ fructib⁹ p̃dicandũ esse censebãt: qui industria mentis ⁊ operũ virtute generant. Plerumq; eñ vt supra iam dictũ est homines mẽte corrupti: reprobi circa fidẽ: in nomine dñi ⁊ demonia expellũt: ⁊ virtutes maximas operant. De quibus cũ apostoli causarent ⁊ dicerẽt. Preceptor: vidimus quendã in nomine tuo eijcientẽ demonia: ⁊ ꝓhibuimus eũ: quia non sequit nobiscũ: licet eisdẽ ad presens responderit christus. Nolite ꝓhibere: qui eñ non est aduersum vos: ꝓ vobis est: tamen eis in fine dicentibus. Dñe domine: nonne in nomine tuo ꝓphetauimus: ⁊ in tuo nomine demonia eiecimus: ⁊ in tuo nomine virtutes multas fecimus? responsurũ se esse testat: quia nunq̃ noui vos: discedite a me operarij iniquitatis. Et idcirco etiã istos quibus hanc gloriã signorũ atq; virtutum pro merito sanctitatis ipse concessit: ne in his extollant admonet dicẽs Nolite gaudere quia demonia vobis subijciuntur: gaudete autem: quia nomina vestra scripta sunt in celis.

Actuũ. 4.
Luce. 9.
Matth. 7.
Luc. 10.

¶ Quod charismatum virtus non in mirabilibus sed in humilitate consistat. Capitulum. vij.

d Eniq; ipe auctor signoꝝ omniũ atq; virtutũ: cũ ad doctrine sue magisteriũ discipulos aduocaret: q̃d ab eo veri atq; electissimi sectatores peculiariter discere deberẽt euidenter ostendit. Uenite inquit ⁊ discite a me: nõ vtiq; vt demones celesti potestate pellatis: nõ vt leprosos emũdetis: nõ vt cecos illuminetis: nõ vt mortuos suscitetis. Hec eñ etiã si per quosdã seruos meos operor: nõ potest se inserere laudib⁹ dei humana cõditio: nec vllam sibi in hoc minister ⁊ famulus decerpere portionẽ: vbi solius diuinitatis est gl'ia. Uos aũt inq̃t hoc discite a me: qꝛ mitis sum ⁊ humilis corde. Hoc eñ est q̃d cunctis general'r discere ⁊ exercere possibile est: opera autem signorũ atq; virtutũ nec semꝑ necessaria: nec omnibus commoda: nec omnibus conceduntur. Humilitas est ergo omniũ magistra virtutum: ipsa est celestis edificij firmissimũ fundamentũ: ipsa est donũ proprium atq; magnificũ saluatoris. Ista etẽ vniuersa miracula que christus operatus est: sine periculo elationis exer-

Matth. 11.
Ubi. 8.

cet: qui mitem dominū: non sublimitate signorū: sed patientie atq; humilitatis virtute sectatur. Qui vero immūdis spiritib⁹ imperare: aut languentibus sanitatum dona conferre: aut aliquod signū mirabile populis gestit ostendere: q̄uis in ostētationibus suis christi innocet nomen: tamen alienus a christo est: quia humilitatis magistrū superba mente non sequitur. Nam etiam cum ad patrē remeans quoddā (vt ita dixerim) cōderet testamentū: hoc discipulis dereliquit. Mandatū inquit nouū do vobis vt diligatis inuicem sicut dilexi vos vt ⁊ vos diligatis inuicē. Statimq; subiunxit. In hoc cognoscēt omnes quia mei estis discipuli: si dilectionē habueritis ad inuicē. Nō ait: si signa atq; virtutes similiter feceritis: sed si dignā dilectionē inuicem habueritis: quā certum est nisi mites atq; humiles seruare non posse. Quapropter nunq̄ monachos probos nec morbo cenodoxie vacuos nostri maiores esse dixerunt: qui semetipsos exorcistas coram hominibus profitentur: ⁊ inter admirantiū turbas hanc quā vel meruerūt vel presumpserunt gratiā: iactantissima ostentatione diffamant. Sed incassum. Qui enim innitit̄ mendacijs: hic pascet ventos: idem autem ipse sequitur aues volantes. Sine dubio enim eueniet eis illud quod in Prouerbijs dicitur. Sicut venti ⁊ nubes ⁊ pluuie manifestissime sunt: ita qui gloriantur in dicto falso. Et ideo si quis coram nobis horuz aliquid fecerit: non de admiratione signorum: sed de ornatu morū debet apud nos esse laudabilis: nec vtrum demonia ei subiecta sint sed vtrum charitatis membra que describit Apostolus possideat: inquirendum.

Iohā.13.

Prouer.10.

Prouer.25

1.Cor.13.

¶ Quod mirabilius sit de semetipso vitia q̄de altero demones extrusisse. Capitulum.viij.

Et reuera maius miraculū est de ꝓpria carne fomitē luxurie eradicare: q̄ expellere immūdos spiritus de corporibus alienis: ⁊ magnificētius signū est virtute patientie truculētos motus iracūdie cohibere: q̄ aerijs principatibus impare: plusq; est exclusisse edacissimos de corde ꝓprio tristicie morbos: q̄ valitudines alterius febresq; corporeas expulisse. Postremo multis modis p̄clarior virtus sublimiorq; ꝓfectus est: anime ꝓprie curare languores: q̄ corporis alieni. Quāto eñ hec sublimior carne est: tanto prestantior eius est salus: quantoq; preciosioris excellentiorisq; est substantie: tanto grauioris ac perniciosioris est ⁊ ruine.

¶ Quantum precellat vite probitas opera signoruz. Capitulum.ix.

Et de illis quidē curationib⁹ ita beatissimis apostolis dicit̄. Nolite gaudere q̄ demonia vobis subijciuntur. Hoc eñ faciebat non eorū potestas: sed virtus domi-

Luce.10.

nici nominis inuocati: ⁊ idcirco monent: vt ex hac parte nihil sibi beatitudinis aut glorie audeāt vendicare: que dei tantum potentia ac virtute perficit: sed ex illa vite sue cordisq; intima puritate: ob quam nomina eorum inscribi merent in celis.

¶ Reuelatio de perfecte castitatis experimēto. E.x.

Et vt hocip̄m qd̄ diximus vel testimonijs veterꝝ vel diuinis oraculis approbemus: quid beat⁹ pafnutius vel de admiratione signorꝝ: vel de gratia senserit puritatis immo quid angeli reuelatione cognouerit: ipsius verbis atq; experimentis rectius ꝓferemus. Hic nāq; ita multis vigens annis districtione precipua: vt crederet se etiam carnalis concupiscentie laqueis penitus absolutum: eo q̄ cunctis infestationibus demonū: quibus diu aperteq; conflixerat: superiorē se factum esse sentiret: dum aduenientibus viris sanctis pulmentū lenticule quod illi atheran nominant: p̄pararet: manus eius in clibano vt assolet flammal superuolitante cōbusta est. Quo facto tristificatus: magnum in modū cepit secum tacitus voluere. Cur ignis inquiens mecū non habet pacem: cū duriora mihi demonum cesserint prelia? aut quemadmodum me in illo metuendo examinis die per se transiturum ille ignis inextinguibilis: ⁊ inquisitor meritorum omniū non tenebit: cui nunc extrinsecus hic temporalis ac paruulus, non pepercit? Cunq; estuanti huiuscemodi cogitationibus atq; tristicia sopor subitus obrepsisset: aduenien angelus domini. Cur inquit pafnuti tristis es: quod necdum pacatus tibi sit ignis iste terrenus: cū adhuc resideat in membris tuis carnaliū motuū necdū ad puruz excocta commotio? Cuius radices donec in tuis viuunt medullis: ignē istū materialē nequaq̄ tibi pacificū esse permittent. Quem vtiq; innoxiū alias sentire non poteris: nisi oēs inter nos motus his indicijs in temetipso experiaris extinctos. Uade ⁊ apprehende nudam ⁊ pulcherrimā virginē: ⁊ si illā tenens trāquillitatē tui cordis immobilē estusq; carnales pacificos in te senseris perdurasse: huius q̄ visibilis flāme mitis atq; innoxius in modū illorum trium in babylonia puerorū te allambet attactus. Itaq; senex ex hmōi reuelatione perculsus: nō quidez experimenti diuinitus demonstrati pericula cōsuluit: sed interrogās cōscientiā suā: ⁊ puritatē sui cordis examinans: nec adhuc pondus castimonie sue huius ꝓbationis ponderi compēsare cōiectans. Non mirū est ait: si cedentibus mihi immūdorū spirituū prelijs: adustiones ignis quas dirissimis cōgressibus demonū inferiores esse credebā: adhuc aduersuz me senserim sentientes. Maiorq̄ppe est virt⁹ ac sublimior gr̄a: internā libidinē carnis extinguere: q̄ neq̄cias demonū extrinsec⁹ irruētes: signo dn̄i ac v̄tutis altissime potētia subiugare: vel de obsessis corpib⁹ nōis diuini inuocatiōe ꝓpellere. Hucusq; abbas nesteros orōnem de

Dan. 3.

vera charismatum operatione, cõsummans: nos ad cellã senis ioseph que sex ferme milibus ab ipso aberat properantes: doctrine sue institutione prosecutus est.

¶ Explicit collatio secũda abbatis Nesterotis de charismatibus diuinis.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis prime abbatis Joseph de amicitia.

Ca. j. Quid a nobis abbas ioseph primitus inquisierit.
ij De disputatione eiusdẽ senis ꝺ infido amicitiaꝝ genere.
iij Unde indissolubilis amicitia fit.
iiij Interrogatio vtrum vtile aliquid etiam contra votum fratris effici debeat.
v Responsio ꝙ perpetua amicitia nisi inter perfectos stare non possit.
vj Quibus modis inuiolabilis possit societas retentari.
vij Quod nihil charitati preponendum sit: nec iracundie postponendum.
viij Quibus de causis inter spiritales nascatur dissensio.
ix De amputandis etiam spiritalibus causis discordiaꝝ.
x De optimo examine veritatis.
xj Quod impossibile sit quemq̃ qui proprio fidit iudicio: diaboli illusione non decipi.
xij Quam ob causam non debeant inferiores in collatione contemni.
xiij Quod charitas non solum res dei: sed etiam deus sit.
xiiij De gradibus charitatis.
xv De his qui vel suã vel fratrum commotionem dissimulatione corroborant.
xvj De eo ꝙ si frater aduersum nos aliquid habeat simultatis: munera orationũ nostrarũ a domino respuantur.
xvij De his qui patientiã secularibus magis putant impendendam esse q̃ fratribus.
xviij De his qui patientiam mentientes: ad iracundiam fratres silentio accendunt.
xix De his qui ex indignatione ieiunant.
xx De quorundam simulata patientia qui maxillam verberandam alteram ingerunt.
xxj Interrogatio quemadmodum christi mandatis obtemperantes: euangelica perfectone fraudentur.
xxij Responsio ꝙ christus non solum facti sed etiam voluntatis inspector sit.
xxiij Quod ille sit fortis ⁊ sanus qui succumbit alterius voluntati.
xxiiij Quod infirmi iniuriosi sint: ⁊ iniurias ferre nõ possint.
xxv Interrogatio quõ fortis sit qui non sꝑ sustẽtat infirmuꝫ.

vij Exemplū castitatis quo docet nō oīa ab oīb⁹ emulanda.
viij De spiritali scientia.
ix Quod de actuali scientia ꝓficiat ad spiritalem.
x De appꝫhendenda vere sciētie disciplina.
xj De multiplici intellectu diuinarum scripturarum.
xij Interrogatio quomodo possit ad obliuionem secularium carminum perueniri.
xiij Responsio quo pacto memoriā eorū possim⁹ abluere.
xiiij Quod immūda anima neq; tradere neq; percipere possit scientiam spiritalem.
xv Obiectio de eo ꝙ multi immūdi scientiā habeant: ⁊ sancti non habeant.
xvj Responsio ꝙ mali scientiā veram habere nō possint.
xvij Quibus ratio perfectionis debeat aperiri.
xviij Quibus de causis spiritalis doctrina infructuosa sit.
xix Quod plerumq; etiā indigni gratiaꝫ salutiferi sermonis accipiant.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio prima Abbatis nesterotis de spiritali scientia.

¶ De verbis abbatis nesterotis de reliogiosorum scientia. Capitulum.j.

Sponsionis nostre ⁊ itineris ordo cōpellit: vt Abbatis Nesterotis preclari in omnibus summeq; scientie viri institutio subsequatur. Qui cū sacraꝝ scripturarum nos aliq̄ memorie cōmendasse: ⁊ eoꝝ intelligentiā desiderare sensisset: italibus nos adorsus est verbis. Multa quidē scientiaꝝ in hoc mūdo sunt genera: tanta siq̄dem earum quanta ⁊ artium disciplinarumq; varietas est. Sed cū omnes aut omnino inutiles sint: aut presentis tantum vite cōmodis prosint: nulla est tamen que nō habeat proprium doctrine sue ordinē atq; rationē: per quā ab expetentibus possit attingi. Si ergo ille artes ad insinuationem sui certis ac ꝓprijs lineis diriguntur quanto magis religionis nostre disciplina atq; ꝓfessio: que ad contemplanda inuisibiliuꝫ sacramentorū tendit arcana: nec p̄sentis questus: sed eternorum retributionē expetit premiorum: certo ordine ac ratione subsistit. Cuius quidem duplex est scientia. Prima pratice: id est actualis que emendatione morum ⁊ vitiorum purgatione perficitur altera theoretice. id est que in contemplatione diuinarū rerum ⁊ sacratissimorū sensuum cognitione consistit.

¶ De appꝫhēdēda spiritaliū rerū cognitiōe. Cap̄. ij.

q Uisquis igit̃ ad hanc theoreticē voluerit peruenire: necesse est vt omni studio atq; virtute actualē primū scientiā cōsequat̃. Nā hec practice absq; theoretice possideri potest: theoretice vero sine actuali omnimodis apprehendi nō potest. Gradus eñ quidaz ita ordinati atq; distincti sunt: vt humana humilitas possit ad sublime cōscēdere: qui si inuicē sibi ea qua diximus rōne succedāt: potest ad altitudinē ꝑueniri: ad quā sublato primo gradu nō pōt transuolari. Frustra igit̃ ad conspectū dei tēdit: qui vitiorū cōtagia nō declinat. Spūs nanq; dei effugiet fictū: nec habitabit in corpore subdito peccatis.

Sap. i.

¶ Qd actualis perfectio duplici rōe subsistat. Ca. iij.

b Ec aūt actualis perfectio duplici rōne subsistit. Nā primus eius modus est: vt omniū natura vitiorū ⁊ curationis rō cognoscat̃. Secūdus vt ita discernat̃ ordo virtutū: earumq; perfectione mens nostra formet̃: vt illis nō iam velut coacta: ⁊ quasi violēto imperio subiecta famulet̃: sed tāq̄ naturali bono delectet̃ atq; pascat̃: ⁊ arduā illā atq; angustā viā cū oblectatione cōscendat. Quo eñ modo: vel virtutū rōnez qui secundus in actuali disciplina gradus est: vel rerū spiritaliū et celestium sacramenta: que in theorie gradu sublimiore consistūt valebit attingere: qui naturā vitiorū suorū nec potuit intelligere nec nisus est extirpare? Consequēter eñ ꝓnunciabit̃ ꝓgredi ad excelsiora nō posse: qui nō euicerit planiora: multoq; minus ea que sunt extrinsecus: apprehendit: quisq; intelligere ea que sibi sunt inserta nō quiuerit. Sciendū tamen est: duplici nobis laboris intentione sudandū: tā in expellendis vitijs q̄ in virtutibus acquirēdis. Et hoc non nostra capimus cōiectura: sz illius sententia perdocemur: qui solus opificij sui vires rationēq; cognoscit. Ecce inquit cōstitui te hodie super gentes ⁊ super regna vt euellas ⁊ destruas ⁊ disperdas ⁊ dissipes: ⁊ edifices ⁊ plantes. In expulsione enim noxiarum rerum quattuor esse necessaria designauit: id est euellere: destruere: disperdere: dissipare. In perficiēdis vero virtutib⁹ ⁊ his que ad iusticiā ꝑtinēt acquirendis: edificare tantūmō atq; plantare. Uñ liquido patet difficilius cōuelli atq; eradicari inolitas corporis atq; anime passiones: q̄ spiritales extrui: plantariq; virtutes.

Hiere. i.

¶ Quod actualis vita erga multas professiōes ac studia diriuetur. Capitulum. iiij.

b Ec igitur practice que duobus vt dictū est subsistit modis: erga multas professiones studiaq; diuidit̃. Quidā eñ summā intentionis sue erga eremi secreta ⁊ cordis cōstituūt puritatē: vt in p̄teritis heliam ⁊ heliseū: nostrisq; tēporibus beatū antoniū: aliosq; eiusdē ꝓpositi secratores: familiarissime deo per silentiū solitudinis cohesisse cognoscimus. Quidam erga institutionem fratrū: ⁊ peruigilem cenobiorum curā:

omnem studij sui sollicitudinem dederunt: vt nuper abbatem ioannē qui in vicinia ciuitatis cui nomen est thimius: grādi cenobio prefuit: ac nonnullos eiusdem meriti viros apostolicis etiam signis claruisse meminimus. Quosdam xenodochij ⁊ susceptionis piū delectat obsequiū: per quod etiam in preteritis abraā patriarcham ⁊ loth: domino placuisse scimus: ⁊ nuper beatū machariū singularis mansuetudinis ac patiētie virū: qui xenodochio ita apud alexandriam prefuit: vt nulli eorū qui solitudinis secreta sectati sunt: inferior sit credēdus. Quidā eligētes egrotātiū curā: alij intercessionē que ꝑ miseris atq; oppressis impendit exequētes: aut doctrine instātes: aut elemosynam pauperibus largiētes: inter magnos ac summos viros: pro affectu suo ac pietate viguerunt.

De professionis arrepte perseuerantia. Cap̄.v.

Quapropter hoc vnicuiq; vtile atq; cōueniēs est: vt ꝑm propositū qd̄ elegit: siue gratiā quā accepit: summo studio ac diligentia ad operis arrepti perfectionē ꝑuenire festinet: ⁊ aliorū quidē laudans admiransq; virtutes: nequaq̄ a sua quā semel elegit ꝓfessione discedat: sciēs ꝑm Apl̄m vnū quidē eē corpus ecclesie: multa aūt mēbra: ⁊ habere eā donationes ꝑm gratiā que nobis data est differētes: siue ꝓphetiā ꝑm rōnem fidei: siue ministeriū in ministrādo: siue qui docet in doctrina: siue qui exhortat in exhortatiōe: q̄ tribuit in simplicitate q̄ preest in sollicitudine: q̄ miseret in hilaritate. Nec eñ vlla mēbra aliorū sibi membrorū possunt ministeria vendicare: quia nec oculi manuū: nec nares auriū vtunt officio: ⁊ idcirco nō oēs apostoli: nō omnes ꝓphete: nō omnes doctores: nō omnes gratias habent curationū: non oēs linguis loquunt: non omnes interpretant. Roma.12.

De infirmorum mobilitate. Capitulum.vj.

Solēt eñ hi qui necdū sunt in illa quā arripuerūt ꝓfessione fundati: cū audierint quosdā in diuersis studijs ac virtutibus predicari: ita eorū laude succēdi: vt imitari eorū ꝓtinus gestiant disciplinā: in quo irritos necessario impēdit conatus hūana fragilitas. Impossibile nāq; est vnū eundēq; hominē simul vniuersis quas superius cōprehēdi fulgere virtutib⁹. Quas si quis voluerit pariter affectare: in id eū incidere necesse est: vt dū oēs sequit: nullā ītegrā cōsequat: magisq; ex hac mutatione ac varietate dispēdiū capiat q̄ ꝓfectū. Multis eñ vijs ad deū tēdit: ⁊ iō vnusq̄sq; illā quā semel arripuit irreuocabili cursus sui intētione cōficiat: vt sit in qualibet ꝓfessione ꝑfect⁹.

Exemplum castitatis quo docetur non omnia ab omnibus emulanda. Capitulum.vij.

Bisq; illo dispendio quo feriri monachum diximus: qui mobilitate mentis ad studia cupit trāsire diuersa: etiaz

hinc periculū mortis incurritur: quod nonnunq̄ recte quedam ab alijs gesta: malo ab alijs presumuntur exemplo: ⁊ que nonnullis bene cesserant: pernitiosa ab alijs sentiuntur. Nā vt quiddam exempli gratia ꝓferamus: velut si quis illā viri illius imitari virtutē velit: quā solet abbas Joannes: nō ad imitationis formulā: sed tm̄mō ꝑ admiratione ꝓferre. Nam quidā veniens ad predictū senē habitu seculari: cū ei quasdā frugū suarū primitias detulisset: ferocissimo quēdā demonio arreptū ibidem repperit. Qui cū abbatis ioannis obtestationes ac precepta despiciens: testaret̄ se nunq̄ ad illius imperiū de corpore q̄d obsederat migraturū: huius aduētu perterit⁹: cū reuerētissima nominis illius inclamatione discessit. Cuius tā euidētē gratiā senex non mediocriter admirat⁹: eoq̄ amplius obstupescēs q̄ eū seculari cerneret habitu: cepit ab eo vite ac ꝓfessionis eius ordinē diligēter inquirere. Cūq̄ ille secularē se atq̄ vxorio vinculo colligatū esse dixisset: beat⁹ ioannes excellētiā virtutis eius ⁊ gratie mente pertractās: que nā illi esset cōuersatio attentius explorabat. Ille se rusticū: ⁊ quotidiano manuū opere victū querere: nec vllius boni esse se consciū testabat̄: nisi q̄ nunq̄ ante ad ruris opera mane exercēda ꝓcederet: neq̄ vespere domū reuerteret̄: nisi in ecclesia ꝑ quotidiane vite cōmeatu largitori eius deo gratias retulisset: neq̄ se vnq̄ de fructibus suis aliquid vsurpasse: nisi prius deo primitias eoꝝ ac decimas obtulisset: ⁊ nūq̄ se boues suos per aliene messis traduxisse confiniū: nisi eorum prius ora clausisset: ne vel parū damni per incuriā eius ꝓximus sustineret. Et cū hec q̄ abbati ioanni: necdū ad comparationē tāte gratie qua eū prelatū sibi esse cernebat: idonea vider ent̄: atq̄ ab eo q̄d nā esset illud q̄d tante gratie meritis cōferri posset: sciscitans scrutaret̄: ille reuerentia tā sollicite inquisitionis astrictus: vxorem se parentū vi imperioq̄ compulsum cū profiteri monachū vellet ante vndecim annos accepisse confessus est: quā nemine etiā nunc cōscio sororis loco a se virginē custodiri testabat̄. Q̄d factū cū audisset senex: tāta est admiratiōe ꝑmotus: vt corā ipso publice ꝓclamaret. Nō immerito demonē qui se despexerat: illius nō tolerasse p̄sentiā: cuius ipse virtutē nō solū in iuuētutis ardore: sed ne nunc quidē sine discrimine castitatis auderet appetere. Q̄d factū abbas ioānes licz summa admiratiōe p̄tulerit tm̄ neminem monachoꝝ vt experiret̄ hortatus est: sciēs multa recte ab alijs gesta: magnā alijs imitantib⁹ intulisse perniciē nec vsurpari ab omnibus posse: quod paucis dominus speciali munere contulisset.

¶ De spiritali scientia. Capitulum.viij.

Sed ad expositionem scientie de qua sumptū est sermonis exordiū reuertamur. Itaq̄ sicut superius diximus practice erga multas professiones ac studia diriuatur.

Theozetice vero in duas dinidit partes: id est in histozicā inter
pretationē: t intelligentiā spiritalē. Unde etiā salomon cū eccle
sie multiformē gratiā enumerasset: adiecit. Omnes essi q̄ apud Proner. 31.
eam sunt: vestiti sunt dupliciter. Spiritalis aūt scientie genera
sunt tria: tropologia: allegozia: anagoge: de quibus in puerbijs
ita dicit. Tu aūt describe tibi ea tripliciter: super la: tudinē coz Eiusdē. 22.
dis tui. Itaq̄ histozia preteritarū ac visibiliū agnitionē comple
ctit rerā: que ita ab Apostolo repitcat. Scriptum est essi quia Gal. 4.
abzaā duos filios habuit: vnū de ancilla: t alīū de libera: sz qui
de ancilla sm carnē natus est: qui autē de libera per repzomissio
nē. Ad allegoziam autē pertinent que sequunt: q̄ ea que in verī
tate gesta sunt: alterius sacramēti formā pfiguraſſe dicunt. Hec
essi inquit sunt duo testamenta. Unum quidem de monte sina: in
seruitutē generans: q̄d est agar. Sina enim mons est in arabia:
qui cōparatur huic que nūc est hierusalē: t seruit cum filijs suis
Anagoge vero de spiritalibus mysterijs ad sublimioza quedā t Ibidem:
sacratioza celozū secreta cōscendens: ab Apō ita subiicit. Que
autē sursum est hierusalē libera est que est mater nostra. Scri
ptū est enim. Letare sterilis que nō paris: erūpe t clama que nō Esa. 54.
parturis: quia multi filij deserte magis q̄ eius que habet virum
Tropologia est mozalis explanatio: ad emendationē vite: t in
structionē pertinēs actualē: velut si hec eadē duo testamenta in
telligamus: practicen t theozeticē disciplinā. vel certe si hieru Ps. 147.
salē aut sion animā hominis velimus accipere. sm illud. Lauda
hierusalē dñm: landa deū tuū sion. Igit predicte quatuoz figu
re in vnū ita si volumus cōfluūt: vt vna atq̄ eadē hierusalē qua
drifariā possit intelligi: sm histozia ciuitas iudeoz: sm allego
riā ecclesia christi: sm anagogen ciuitas dei illa celestis que est
mater omniū nostrū: sm tropologiam anima hominis que fre
quēter hoc nomine aut increpat aut laudat a dño. De his quat
tuoz interpretationū generibus beatus Apl̄us ita dicit. Nūc au 1. Cor. 14.
tē fratres si venero ad vos linguis loquens: q̄d vobis pderoz ni
si vobis loquar: aut in reuelatione aut in scientia: aut in ppbe
tia: aut in doctrina? Reuelatio nāq̄ ad allegoriā pertinet: p quā
ea que regit histozica narratio: spiritali sensu t expositione rese
rant: vt verbi gratia: si illud aperire temptemus: quēadmodū 1. Cor. 10.
patres nostri omnes sub nube fuerint: t omnes in moyse bapti
zati sint in nube t in mari: t quēadmodū offies eandem escā spi
ritalem manducauerint: t eundē spiritalē de cōsequenti petra
biberint potum: petra autē erat christus. Que expositio pzefigu
rationi corporis t sanguinis christi quē quotidie sumimus cō
parata: allegozie cōtinet rationem. Scientia vero que similiter
ab apostolo memozatur: tropologia est: qua vniuersa que ad di 1. Cor. 12.
scretionē pertinēt actualē: vtrū vtilia vel honesta sint: prudenti
examinatiōe discernimus: vt est illud. Cū apud nosmetipos in
dicare precipimur: vtrū deceat mulierē non velato capite orare

deū. Que ratio vt dictū est moralem cōtinet intellectū. Itē prophetia quā tertio Apl'us intulit loco: anagogen sonat: ꝑ quā ad
j.thes.iiij. inuisibilia ac futura sermo trāsferr̄: vt est illud. Nolumus aūt vos ignorare fratres de dormiētib⁹: vt nō cōtristemini sicut ⁊ ceteri q̄ spē nō habēt. Si enim credim⁹ ꝙ xp̄us mortu⁹ est ⁊ resurrexit: ita ⁊ deus eos q̄ dormierūt ꝑ iesum adducet cū eo. Hoc eñ vobis dicimus in verbo dñi: qꝛ nos q̄ viuim⁹: q̄ residui sumus in aduētu dñi nō preueniem⁹ eos q̄ dormierūt in xp̄o: quoniā ipse dñs in iussu ⁊ in voce archāgeli: ⁊ in tuba dei descendet de celo: ⁊ mortui qui in xp̄o sunt resurgēt primi. Qua exhortationis specie anagoges figura preferr̄. Doctrina vero simplicē historice expositionis ordinē pādit: in q̄ nullus occultior intel-
j.Cor.xv. lectus: nisi q̄ verbis resonat cōtinet̄: sicut est illud. Tradidi eñ vobis in primis qd̄ ⁊ accepi: quoniā xp̄s mortu⁹ est ꝑ peccatis nostris ſm scripturas: ⁊ qꝛ sepult⁹ est: ⁊ qꝛ resurrexit tertia die
Gal.iiij. ſm scripturas: ⁊ qꝛ visus est cephe. Et. Misit deus filiū suū factū ex muliere: factū sub lege: vt eos qui sub lege erant redime-
Deuter.vj. ret. Siue illud. Audi israel: dñs deus tuus deus vnus est.

¶ Quod de actuali sentētia proficiat̄ ad spiritalem. Capitulum.ix.

Quapropter si vobis cura est ad spiritalis scientie lumē: non inanis iactantie vitio: sed emēdationis gratia peruenire: illius primū btitudinis cupiditate flāmamini:
matth.v de qua dictū est. Beati mūdo corde: quoniā ipsi deū videbūt: vt
Dan.xij. etiā ad illā de q̄ angel⁹ ad danielē ait: ꝑuenire possitis. Qui aūt docti fuerint fulgebūt sicut splēdor firmamēti: ⁊ q̄ ad iusticiam erudiunt multos: q̄si stelle in perpetuas eternitates. Et in alio propheta. Illuminate vobis lumē sciētie dū tēpus est. Tenentes itaq̄ illā quā habere vos sentio diligentiā lectionis: oī studio festinate actualē: id est ethicā: q̄ primū ad integrū cōprehendere disciplinā. Absq̄ hac nāq̄ illa quā diximꝰ theoretica puritas non pōt apprehēdi: quā hi tātū q̄ nō alioꝝ docentiū verbis: sed proprioꝝ actuū virtute ꝑfecti sunt: post multa opeꝝ ac laborum stipēdia: iā q̄si in premio cōsequunt̄. Non eñ a meditatione legis intelligentiā: sed de fructu operis acq̄rētes: cū psal-
Ps.cxviij. migrapho canūt. A mādatis tuis intellexi. Et excoctis passio-
Ps.cx. nibus vniuersis fiducialiter dicūt. Psallā ⁊ intelligā in via immaculata. Ille enim psallēs intelligit q̄ canunt̄: q̄ in via immaculata gressu puri cordis innitit̄. Et idcirco si scētie spiritalis sacrā in corde vr̄o vultis tabernaculū preparare: ab omniuꝫ vos vitioꝝ contagione purgare: ⁊ curis seculi presentis exuite. Impossibile nāq̄ est aīam q̄ mūdanis vel tenuiter distētionib⁹ occupat̄: domū sciētie ꝑmereri: vel generatricē spiritaliū sensuū: aut tenacē sacrarū lectionū fieri. Obseruate igitur in primis: ⁊ maxime tu iohānes: cui magis ad custodiēda hec q̄ dictur⁹ suꝫ:

etas adhuc adolescētior suffragat: ne studiū lectionis ac deside
rij tui labor vana elatione casset: vt inducas summū ori tuo si-
lentiū: hic est enim primus discipline actualis ingressus. Om- Eccs.vj.
nis quippe labor hoīs in ore ipsius: ⁊ vt oīm seniorꝝ instituta
atq; sentētias intēto corde ⁊ q̄si muto ore suscipias: ac diligen-
ter in pectore tuo cōdēs: ad ꝑficiēda ea potiꝰ q̄ ad docēda festi-
nes. Ex hoc eñ cenodoxie ꝑniciosa p̄sumptio: ex illo aūt fructꝰ
spiritalis scie pullulabūt. Nihil itaq; in collatione seniorꝝ pro-
ferre audeas: nisi qđ interrogare te aut ignoratio nocitura: aut
rō necarie cognitiōis īpulerit: nō vt q̄dā vane gl̄ie amor distēti:
ꝑ ostētatione doctrine ea q̄ optime norūt interrogare se simulāt
Impossibile eñ est eū q̄ ꝓposito acq̄rēde laudis hūane: studio le
ctionis insistit: donū vere scie ꝓmereri. Nā q̄ hac passione deuin
ctus est necē est vt alijs q̄ ⁊ maxie supbie vitijs obliget: ⁊ ita
in actuali atq; ethica ꝯgressione ꝓstratꝰ: sciētiā spiritalē q̄ ex ea Jacob.j.
nascit minime consequet. Esto ergo per oīa citus ad audiendū:
tardus aūt ad loquendū: ne cadat in te illud qđ notat a salomo pro.xxix.
ne. Si videris virū velocē in verbis: scito qꝛ spem hꝫ insipiens
magis q̄ ille. Nec quēq̄ verbis docere p̄sumas: qđ ope ante nō
feceris. Hunc eñ nos ordinē tenere debere: etiā exēplis suis do Actū.j.
minus nr̄ instituit: de quo ita dicit. Que cepit iesus facere ⁊ do
cere. Caue ergo ne ante actū ꝓsiliēs ad docēdū: in illorꝝ numero
deputeris: de quibꝰ in euangelio dn̄s ad discipulos suos loqui matth.xxiij
tur. Que dicūt vobis seruate ⁊ facite: s̄m opera vero eorꝝ nolite
facere: dicunt enim ⁊ nō faciūt. Alligant aūt onera grauia ⁊ im-
portabilia: ⁊ imponūt ea sup humeros hoīum: ipsi autē digito
suo nolunt ea mouere. Si enim ille q̄ vnū mādatū minimū sol
uens docuerit sic hoīes: minimus vocabitur in regno celorꝝ: qui
multa ⁊ maiora negligens docere presumpserit: consequēs pro
fecto est: vt nō iam minimus in regno celorꝝ: sed in gehenne sup
plicio maximꝰ habeat. Et ideo cauendū tibi: est ne illorꝝ ad do-
cendū inciteris exemplis: qui peritiā disputandi: ac sermonis
affluentiā consecuti: qꝛ possunt ea q̄ voluerint ornate copioseq;
differere: scientiā spiritalē possidere credunt: ab his q̄ vim eius
⁊ qualitatē discernere nō nouerunt. Aliud nanq; est facilitatē
oris ⁊ nitorē habere sermonis: ⁊ aliud venas ac medullas cele
stiū intrare dictorꝝ: ac ꝓfunda ⁊ abscondita sacramenta purissi-
mo cordis oculo contemplari: quod nullatenus humana doctri
na: nec eruditio secularis: sed sola puritas mētis per illumina
tionem sancti spiritus obtinebit.

¶ De apprehēdēda vere sciētie disciplina. Cap̄.x.

Estinandū igit tibi est: si ad verā scripturarꝝ vis sciētiā
ꝑuenire: vt hūilitatē cordis immobilē primitꝰ cōsequa
ris: q̄ te nō ad illā q̄ inflat: sed ad eā q̄ illūinat sciētiā cha
ritatis ꝯsummatione ꝑducat. Impossibile nāq; est īmūdā mētē

donū scientie spiritalis adipisci. Et idcirco oī cautione deuita: ne tibi p studiū lectionis: nō sciētie lumē: nec illa perpetua q̄ p illuminationē doctrine ꝓmittit̄ gloria: sed instrumēta ꝑditionis de arrogātie vanitate nascant̄. Deinde hoc tibi est oīmodis enitēdū: vt expulsa omni sollicitudine ⁊ cogitatione terrena: assiduū te ac potiꝰ iugē sacre p̄beas lectioni: donec cōtinua meditatio imbuat mētē tuā: ⁊ q̄si in similitudinē sui formet: arcā quodāmō ex ea faciēs testamēti: habentē in se. s. duas tabulas lapideas: id est duplicis instrumēti perpetuā firmitatē: vrnā q̄ aureā: hoc est memoriā purā atq̄ sincerā: q̄ reconditū in se manna perpetua tenacitate conseruet: spiritaliū scz sensuū: ⁊ angelici illius panis perennē celestēq̄ dulcedinē: necnon etiam virgam aaron: id est summi veriq̄ pontificis nostri iesu xp̄i salutare vexillū: immortalis memorie semp viriditate frondescēs. Hec nāq̄ est virga q̄ postea q̄ de radice iesse succisa est: viuacius mortificata reuirescit. Hec aūt oīa duobus cherubin: id est historice ⁊ spiritalis sciētie plenitudine ꝓtegunt̄. Cherubin essi interp̄tat̄ scientie multitudo: q̄ propiciatoriū dei: id est placiditatē pectoris tui iugiter protegēt: ⁊ a cūctis spiritaliū nequiciaꝝ incursibus obūbrabūt. Et ita mēs tua nō solū in arcā diuini testamēti verūetiā in regnū sacerdotale prouecta: p indissolubilē puritatis affectū: quodāmō absorpta spiritalibꝰ disciplinis: illud implebit pontificale mādatū: qd̄ a legislatore ita p̄cipit̄. Et de sanctis nō egredieť: ne polluat sanctuariū dei: id est cor suū: in quo

Leuit. xxvj

iugiter habitatuꝝ se dn̄s repromittit: dicēs. Inhabitabo in eis: ⁊ inter illos ambulabo. Quāobrē diligēter memorie cōmēdanda est: ⁊ incessabiliter recensenda sacraꝝ series scripturaꝝ. Hec etessi meditationis iugitas duplicē nobis conferet fructū. Primū qd̄ dū in legēdis ac parādis lectionibꝰ occupat̄ mentis intētio: necesse est vt nullis noxiaꝝ cogitationū laqueis captiuetur: deinde q̄ ea q̄ creberrima repetitione ꝑcussa: dū memorie tradere laboramꝰ: intelligere id tp̄is obligata mēte nō quiuimus: postea ab oīm actuū ac visionū illecebris absoluti: precipueq̄ nocturna meditatione taciti reuoluētes: clarius intuemur: ita vt occultissimoꝝ sensuū quos ne tenui quidē vigilantes opinatione percepimus: quiescentibus nobis: ⁊ vel soporis stupore demersis: intelligentia reueletur.

De multiplici intellectu diuinaꝝ scripturaꝝ. C. xj.

Resente aūt p hoc studiū innouatione mētis nostre etiā scripturarū facies incipi et innouari: ⁊ sacratioris intelligentie pulchritudo quodāmō cū proficiente proficiet. Pro capacitate enim humanoꝝ sensuum: earum quoq̄ species coaptat̄: ⁊ vel terrena carnalibus: vel diuina spiritalibus apparebit: ita vt hi quibus antea videbat̄ crassis quibusdā nebulis inuoluta: nec subtilitatē eius deprehendere: nec fulgorē va-

leant sustinere. Sed vt hocipsum quod astruere nitimur aliquo clarius pandatur exēplo: vnū legis testimonium protulisse sufficiat: per qd̄ etiā omnia precepta celestia ꝑm mensurā stat⁹ nostri ad oē hoīm genus probemus extēdi. Scriptū est in lege. Nō fornicaberis. Hoc ab homine carnaliū adhuc obscenitatuꝫ passionib⁹ obligato: ꝑm simplicē littere sonū salubriter custoditur. Ab eo aūt qui iā ab hac actione luculenta: ⁊ impuro discessit affectu: necesse est idipsum spiritaliter obseruari: vt scꝫ nō solum a cerimonijs idoloꝝ: sed etiā ab omni superstitione gentiliū ⁊ auguriorꝝ: oīmqꝫ signorum ⁊ dieꝝ ac tēporū obseruatione discedat. vel certe ne quorundā verboꝝ aut noīm coniecturis: q̄ sinceritatem fidei nr̄e polluunt: implicetur. Hac enim fornicatione etiā hierusalē dicit̄ constuprata: que fornicata est in omni colle sublimi: ⁊ sub oī ligno frondoso. Et quā dn̄s iterum increpans ꝑ prophetam. Stent inquit ⁊ saluent te augures celi qui contemplabant̄ sidera: ⁊ supputabāt mēses: vt ex eis annūciarent ventura tibi. de qua fornicatione ⁊ alibi arguens eos dn̄s ait. Spūs fornicationis decepit eos: ⁊ fornicati sunt a deo suo Quisqꝫ ꝟo a gēma hac fornicatione discesserit: habebit tertiā quā deuitet: q̄ in legis ⁊ iudaismi sup̄stitionib⁹ cōtinet̄. De q̄b⁹ Apl̄us. Dies inq̄t obseruatis ⁊ mēses ⁊ tp̄a ⁊ annos. Et iterū. Ne tetigeris neqꝫ gustaueris neqꝫ cōtrectaueris. Que de sup̄stitionibus legis dicta esse non dubiū est: in q̄s si q̄s inciderit ꝓculdubio mechat⁹ a xp̄o: ab Apl̄o non meret̄ audire. Despondi enim vos vni viro virginē castā exhibere xp̄o. Sed illud ad eū qd̄ sequit̄ voce eiusdē apl̄i dirigetur. Timeo autē ne sicut serpēs seduxit euā astutia sua: ita corrūpantur sensus vr̄ i a simplicitate que est in xp̄o iesu. Quod si immūdiciā huius quoqꝫ fornicationis effugerit: habebit quartā q̄ heretici dogmatis adulterio perpetratur. De qua idē beatus Apl̄s. Ego inquit scio: qꝛ post discessionē meā intrabūt lupi graues in vos: nō parcentes gregi ⁊ ex vobis ipsis surgēt viri loquentes ꝑuersa vt abducant discipulos post se. Hāc etiā qui potuerit declinare: caueat ne subtiliore peccato in fornicationis vitiū collabatur: q̄ scꝫ in cogitationum peruagatione consistit: quia omnis cogitatio non solū turpis sed etiam ociosa: ⁊ a deo quātuluncūqꝫ discedens: a perfecto viro immundissima fornicatio deputatur.

Exod. xx.

Hiere. ij.

Esa. xlvij.

Osee. iiij.

Gal. iiij.

Col. ij.

ij. Cor. xj.

Ibidem.

Actuū. xx.

¶ Interrogatio quomodo possit ad obliuionē secularium carminū perueniri. Capitulum. xij.

Erman⁹. Ad hec ego occulta primū cōpūctione ꝑmot⁹: ac deinde grauiter ingemiscēs: hec inquā oīa q̄ copiosissime digessisti: maiora mihi intulerūt desperationis augmenta q̄ hactenus sustinebam. Quippe cui preter illas generales aīe captiuitates: quibus nō dubito infirmos quosqꝫ pulsari extrinsecus: speciale impedimētū salutis accedit: ꝑ illā quā

tenuiter videor attigisse noticiā litterarū: in qua me ita vel instā
tia pedagogi: vel cōtinue lectionis macerauit intentio: vt nunc
mens mea poeticis velut illis infecta carminibus: illas fabula
rū nugas historiasq; bellorū quibus a paruulo primis studiorū
imbuta est rudimentis: orationis etiā tēpore meditetur: psallen
tiq; vel ꝓ peccatorū indulgentia supplicanti: aut impudēs poe
matū memoria suggerat aut quasi bellantiū heroū ante oculos
imago verset: taliūq; me phantasmatum imaginatio semꝑ illu-
dens: ita mentē meā ad supernos intuitus aspirare nō patitur.
vt quotidianis fletibus non possit expelli.

¶ Responsio quo pacto memoriam eorum possimus abluere. Capitulum .xiij.

Mesteros. De hacipsa reunde tibi purgationis maxima
nascitur desperatio: citū satis atq; efficax remediū pote
rit oboriri: si eandē diligentiā atq; instantiam quāte in
illis secularib⁹ studijs habuisse dixisti: ad spiritaliū scriptura-
rū volueris lectionē meditationēq; trāsferre. Necesse est eñ men
tē tuā tādiu illis carminibus occupari: q̄diu sibi aliqua que in
tra semetipsam recolat: simili studio ⁊ assiduitate conquirat: ac
ꝓ illis infructuosis atq; terrenis: spiritalia atq; diuina ꝑturiat.
Que cū profunde alteq; cōceperit: atq; in illis fuerit enutrita:
vel expelli priores sensim poterūt vel penitus aboleri. Uacare
eñ cūctis cogitationibus humana mens nō potest: ⁊ ideo q̄diu
spūalibus studijs nō fuerit occupata: necesse est eam illis que
pridem didicit implicari. Quādiu eñ nō habuerit quo recurrat
⁊ indefessos exerceat motus: necesse est vt ad illa quibus ab in-
fantia imbuta est collabat: eaq; semꝑ reuoluat: que lōgo vsu ac
meditatione cōcepit. Ut igit hec in te scientia spiritalis ꝑpetua
soliditate roboret: nec ea iā tēporarie ꝑfruaris: sicut illi qui eā
nō suo studio: sed aliena relatione cōtingūt: ⁊ velut aerio: vt ita
dixerim: odore ꝑcipiunt: sed vt sensibus tuis inuiscerata quodā
modo ⁊ ꝑspecta atq; palpata condat: illud oī obseruantia cu-
stodire te cōuenit vt etiā si ea que optime nosti: forte audieris in
collatiōe ꝓferri: nō ex hoc q̄ tibi iā nota sint: aspernāter fastidio
seq; suscipias: sed ea cordi tuo illa auiditate cōmēdes: qua de-
bēt desiderabilia salutis verba: vel auribus nostris indesinēter
infundi: vel de nostro ore iugiter proferri. Quāuis eñ adhibea
tur sanctarū rerum crebra narratio: nunq̄ tamen aīe sitim vere
scientie sustinēti: satietas generabit horrorē: sed ea quotidie ve
lut noua ac desiderata suscipiens: quāto frequētius hauserit: tā
to auidius vel audiet vel loquet: ⁊ cōfirmationē potius ꝑcepte
sciētie ex eorū repetitione: q̄ vllū ex frequenti capiet collatione
fastidiū. Euidens nāq; est tepide ac superbe mētis indicium: si
verborū salutariū medicinā: q̄uis studio nimie assiduitatis in-
Prouer. 27. gestā: fastidiose negligenterq; suscipiat. Anima enim que in sa-

tietate est: fami illudit: aīe aūt egēti etiā amara dulcia videntur
Si itaq; hec diligēter excepta: ⁊ in recessu mētis cōdita: atq; in
dicta fuerint taciturnitate signata: postea vt vina quedā suaue
olentia: ⁊ letificātia cor hoīs: cū sensuū canicie ⁊ patientie fue-
rint vetustate decocta: cū magna sui fragrantia de vase tui pe-
ctoris ꝓferent: ⁊ tanq̄ ꝑennis fons de exꝑientie venis ⁊ irri-
guis virtutū meatibus redūdabūt: fluētaq; cōtinua velut de q̄dā
abysso tui cordis effundēt. Eueniet nāq; in te illō qd̄ in Prouer
bijs ad illū d̄r: q̄ hec opē cōsūmauit. Bibe aq̄s de tuis vasis. ⁊ Pro. 5.
de puteoꝝ tuoꝝ fonte: supeffluāt tibi aque de tuo fonte: in tuas
aūt plateas ꝑtranseant aq̄ tue. ac s̄m Esaiam ꝓphetā. Eris qua Esa. 58.
si hortus irriguus: ⁊ sicut fons aquarū cuius nō deficient aque:
⁊ edificabūtur in te deserta a seculis: fundamēta generationis ⁊
generationis suscitabis: ⁊ vocaberis edificator sepium auertēs
semitas iniquitatū. Illa etiā tibi beatitudo ꝓueniet quā idē pro
pheta ꝓmittit. Et nō faciet dn̄s auolare a te vltra doctorē tuū: ⁊ Eiusdē. 30.
erūt oculi tui vidētes p̄ceptorē tuū: ⁊ aures tue audient verbum
post tergū monētis. Hec via ambulate in ea: neq; ad dexterā ne
q; ad sinistrā. Atq; ita fiet vt nō solū oīs directio ac meditatio
cordis tui: verū etiā cūcte euagationes atq; discursus cogitatio
nū tuarū: sint tibi diuine legis sancta ⁊ incessabilis ruminatio.

¶ Quod immunda anima neq; tradere neq; ꝑcipere possit scientiā spiritalē. Capitulum. xiiij.

Impossibile est aūt hec sicut prefati sumus inexpertum
quenq̄ vel agnoscere vel docere. Nā q̄ ne ad percipiēdū
quidē capax est quō erit idoneꝰ ad tradēdū. De q̄bus tn̄
etiā si aliquid docere presumpserit inefficax ꝓculdubio ⁊ inuti-
lis vsq; ad aures tantūmodo audientiū eius sermo ꝑueniet: cor
aūt eorū penetrare nō poterit: inertia opeꝝ ⁊ infructuositate sue
ꝓditus vanitatis: q̄ nō de thesauro bone ꝓmitur conscientie: s̄z
de inani iactantie presumptione. Impossibile nāq; est immun-
dam aīam quātalibet desudauerit lectionis instātia adipsci sciē
tiā spiritalem. Nemo em̄ in vas fetidū atq; putridū siue corru-
ptū vnguētū aliqd̄ nobile: aut mel optimū: aut p̄ciosi q̄cq̄ liquo
ris infundit. Facilius em̄ q̄uis odoratissimū myrrhum: semel
horrendis imbuta fetoribus testa cōtaminat: q̄ vt aliquid ex eo
suauitatis aut gratie ipsa cōcipiat: q̄ multo citius mūda corrū-
puntur q̄ corrupta mūdant. Ita igit ⁊ vas pectoris nostri nisi
prius fuerit ab omni fetidissima vitiorū cōtagione purgatū: nō
merebitur suscipere illud bn̄dictionis vnguentū: de quo dicitur
ꝑ ꝓphetā. Sicut vnguētū in capite qd̄ descēdit in barbā aaron: Ps. 132.
qd̄ descēdit in orā vestimēti eius: nec illā sciētiā spiritalē ⁊ elo-
quia scripturarū que dulciora sunt sup mel ⁊ fauū: impolluta Ps. 18.
seruabit. Que em̄ participatio iusticie cū iniquitate. Aut que so 2. Cor. 6.
cietas luci cū tenebris. Que autem conuentio christi ad belial.

¶ Obiectio de eo ꝙ multi immūdi scientiā habeāt: ⁊ sancti nō habeant. Capitulum.xv.

Germanus. Diffinitio ista nequaq̄ videt̄ nobis veritate fulciri: aūt probabili ratione subnixa. Cū eſſ oēs q̄ fidē christi aut nequaq̄ suscipiūt: aut impia dogmatū prauitate corrumpūt: immundi cordis esse manifestum sit: quō multi iudeoꝝ atq̄ hereticoꝝ vel etiā catholicoꝝ q̄ diuersis vitijs inuoluuntur: perfectā scripturaꝝ sciam cōsecuti: de spiritalis doctrine magnitudine gloriant̄: ⁊ ecōtra sanctoꝝ viroꝝ innumera multitudo: quoꝝ cor ab omni peccatorū contagione purgatū est: simplicis fidei pietate cōtenta: ꝓfundioris sciētie ignorat arcana. Quēadmodū ergo stabit ista sententia: que scientiā spiritalem soli cordis tribuit puritati.

¶ Responsio ꝙ mali scientiam veram habere non possunt. Capitulum.xvj.

Nesteros. Haud recte virtutē diffinitionis explorat: qui nō oīa diligenter prolate sententie verba perpēdit. Prediximus nāq̄ huiusmodi hoīes disputandi tantū habere peritiā ⁊ elocutionis ornatū: ceterū scripturarū venas: ⁊ arcana spiritaliū sensuū intrare non posse. Etеſſ vera scientia nō nisi a veris dei cultoribus possidetur: quā is vtiq̄ non habet cui dicit̄. Audi popule stulte qui nō habes cor: qui habetis oculos ⁊ nō videtis: ⁊ aures ⁊ nō auditis. Et iterū. Quia tu scientiam repulisti: ⁊ ego repellā te ne mihi sacerdotio fungaris. Cū enim in christo omnes thesauri sapientie ⁊ scientie absconditi esse dicant̄: quō is qui christū inuenire cōtēpsit: aut inuentū sacrilego ore blaspehmat: aut certe catholicā fidē immūdis opibus polluit: verā scientiā assecutus esse credendus est. Spiritus eſſ dei effugiet fictū: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Nō ergo alias ad scientiā spiritalē nisi hoc ordine ꝑuenit̄: quē vnus ꝓphetarū eleganter expressit dicens. Seminate vobis ad iusticiā metite spem vite: illuminate vobis lumen scientie. Primū ergo seminandū nobis est ad iusticiā hoc est vt actualē ꝓfectionē operibus iusticie ꝓpagemus: deinde metēda est nobis spes vite: id est virtutū spiritaliū fructus: expulsione vitioꝝ carnaliū cōgregandi: ⁊ ita illuminare nobis lumē scientie poterimus. Quem ordinē etiā psalmigraphus tenere debere decernit: dicens. Beati īmaculati in via q̄ ambulant in lege dñi: beati q̄ scrutant̄ testimonia eius. Nō eſſ prius dixit. Beati q̄ scrutant̄ testimonia eius ⁊ postea intulit. Beati immaculati in via: sed prius inq̄t. Beati immaculati in via: ꝑ hoc euidenter ostendēs neminē recte posse ad ꝑscrutāda dei testimonia ꝑuenire: nisi prius ꝑ actualem conuersationē in via christi immaculatus incedat. Hi ergo quos dixistis nō istā quā immūdi habere nō possunt: sed pseudonymon

Hiere. 5.
Osee. 4.
Sap. 1.
Ps. 118.

hoc est: salū nolis scientiā possidēt de qua beatus Aplus. O timothee depositū custodi: deuitans ꝓphanas vocū nouitates t oppositiones falsi nominis scientie: qō in greco dicitur: ταλαν τι θεσεστες pseudonymi. gnosenis. De istis ergo qui imaginē quandā scientie videnť acquirere: vel de bis qui cū sacrozūmvo lumināū lectioni ac memozie scripturarū diligenter insistant: carnalia tamē vitia nō relinquūt in ꝓzonerbijs elegāter exprimit Dicēt maurta anrea in naribus suis: ita mulieris malē mozate species. Quid essi prodest quēpiā oznamentū eloquioꝝ celestiū t illam preciosissimā scripturarū speciē cōsequi: si eā intulentis operibus vel sensibus inberendo quasi immūdissimā terrā subigendo confringat: aut cenosis libidinū suaꝝ pollnat voluptatibus Fiet essi vt id gō recte vtētibus decozi esse cōsueuit: nō solū istos oznare nō possit: verūetiā maiozis ceni collvuione sozdescat. Ex oze enim peccatozis non est pulchza laudatio. Cui dicit per ꝓpheta. Quare tu enarras iusticias meas t assumis testamētū p os tuū. De buiusmodi aīabus: que nequaq̄ stabiliter timore dñi possidentes: de quo dicit. Timoz dñi disciplina t sapientia est: scripturarū acquirere sensum de ingenua meditatione cognantur: satis ꝓprie in ꝓzonerbijs memozatur. Ut quid enerunt diuitie insipienti. Possidere essi sapientiā exoza nō poterit. In tantū vero ab illa eruditione seculari que carnalium vitiozum sozde polluit: vera hec t spiritalis scientia submonet vt eam in nōnullis elinguibus ac pene illitteratis sciamus nonnunq̄ mirabiliter viguisse. Nō in aplis multisq̄ etiā sanctis viris euidentissime comprobat. qui nō inani: follozq̄ dilatabant luxuria: sed veris spiritalis scientie fructib⁹ curuabant: De q̄bus t in Actibus apostoloꝝ scriptū est: Videntes aūt petri cōstantiā t Johannis: t compertō ꝙ homines essent sine litteris t idiote: admirabant. Et idcirco si tibi cure est ad eius immarcescibilē flagrantiā puenire: cūctis ꝓrimū conatibus elaboza: vt a dño puritatē castitatis obtineas. Nullus essi in quo adhuc carnalitū passionū t maxime fornicationis dominatur affectus: spiritalē poterit sciam possidere. In ozde essi bono requiesceret sapientia: t q̄ timet deū inueniet sciam cū iusticia. Hoc aūt quo ꝑ ordinē ozdine ad spiritalē sciam puenirī: etiā beatus Aplus docet. Nā cū vniuersarū virtutū suaꝝ nō solū catalogū texereverūetiā ozdinē earveller exponere: vt q̄ quā sequerē: vel q̄ quā ꝓuiret: exꝑmeret post aliquāta intulit dicēs: In vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scia: in lōganimitate: in suauitate: in spūsancto: in charitate nō ficta. In q̄ cōiugatiōe virtutū euidētissime nos volnit erudire de vigilijs atq̄ ieiunijs ad castitatē: de castitate ad sciaz: de scia ad lōganimitatē: de lōganimitate ad suauitatē: de suauitate ad spūsctū: de spūsctō ad charitatis nō ficte ꝓmia puenire Cū igit bac disciplina atq̄ ō ordine tu q̄ pueneris ad sciaz spiritalē: babebis ꝓculdubio sē dixim⁹ nec sterilē nec inertē: sz vinā fructuo

πέου
δ-ω μυ
μου
1. Timo. 9.
ταααυ
τιθε
σεῖσ
τῆσ
πέου
δ-ωμυ
μου
λμαασε
μῖσ
Prouer. 11.
Ꝑ9. 49.
Prouer. 15.
Prouer. 17.
Act. 4.
Prouer. 14
2. Cor. 6.

samq; doctrinam: semenq; salutaris verbi: qd cũ a te fuerit au
dientiũ cordibus cõmẽdatũ: subsequẽs spiritussancti imber lar
Esa.30: gissimus fecũdabit ac ꝑm id qd pollicit⁹ est propheta: Dabit plu
uia semini tuo: vbicunq; seminaueris in terra: ⁊ panis frugum
terre tue erit vberrimus ⁊ pinguis.

¶ Quibus rõ ꝑfectionis debeat aperiri. Capi. xvij.

c Aue etiã ne hec que tã lectione q̃ experiẽtie sudore didi
ceris: cũ te etas maturior ꝓuexerit ad docẽdũ: vane glo
rie seduct⁹ amore: immũdis hoĩbus passim ingeras: il
ludq; qd sapiẽtissimus solomon interdixit: incurras. Noli ap
plicare impiũ ad pascua iusti neq; seducare saturitate ventris.
Prouer.12. Non eñ expediũt stulto delitie. nec opus est sapientia vbi de
Ibidẽ.29. est sensus. Magis eñ dicit insipientia: qr seruus durus nõ emẽ
Prouer.23. dabitur verbis. Si eñ ⁊ intellexerit non obediet. Auribus im
prudentis noli quicq̃ dicere: ne forte irrideat sapiẽtes sermões
math.7. tuos. Et ne dederitis sanctũ canibus: neq; miseritis margari
tas vestras ante porcos: ne forte cõculcẽt eas pedib⁹ suis: ⁊ cõ
uersi dirũpãt vos. Oportet itaq; vt huiusmodi hoĩb⁹ spiritaliũ
Ps.118. sensuũ cõtegens sacramenta efficaciter canas. In corde meo ab
scõdi eloquia tua: vt nõ peccem tibi. Sed dicas forsitan. Et qui
bus diuinarũ scripturarũ dispensanda sunt sacramẽta. Docet
Prouer.31. te sapiẽtissimus salomon. Date inq̃t ebrietatẽ his qui in tristitia
sunt: ⁊ vinũ bibere his q̃ in doloribus sunt: vt obliuiscant pau
pertatis: ⁊ dolor̃ suorũ nõ meminerint amplius: id est his qui
Ps.103. ꝓ penitudine actuũ pristinor̃ merore atq; tristitia deprimũtur
spiritalis sciẽtie iocunditatẽ: velut vinũ qd letificat cor hoĩs af
fluẽter infundite: eosq; salutaris verbi crapula refouete ne for
te iugitate meroris: ac letali desperatione demersi: abundantio
re absorbeant tristicia: qui eiusmodi sunt. De illis ꝟo q̃ in tepo
re ac negligẽtia cõstituti: nullo cordis sui dolore mordent ita d̃r
Prouer.12. Nã q̃ suauis ⁊ sine dolore est: in egestate erit. Quãta potes igit
cautione deuita: vt ne vane glorie amore detẽtus: illi⁹ quẽ ꝓphe
Ps.14. ta collaudat ꝑticeps esse nõ possis. Qui pecuniã suã non dedit
Ps.11. ad vsurã. Dis eñ q̃ eloq̃a dei (de q̃b⁹ d̃r. Eloq̃a dñi eloq̃a casta
argentũ igne examinatũ: probatũ terre: purgatũ septuplũ) hũa
ne laudis amore dispensat: pecuniã suam erogat ad vsurã: non
solum nullam pro hoc laudem: sed etiam supplicia meriturus.
Ob hoc eñ pecunias dñi maluit profligare: vt ex ea tempora
lem consequeretur ipse mercedẽ: non vt dominus (sicut scriptuz
Luce.19: est) veniens: reciperet quod suum est cũ vsura.

¶ Quibus de causis spiritalis doctrina infructuosa sit. Captulum. xviij.

d Uabus aũt ex causis inefficacẽ spiritaliũ rerũ cõstat eẽ
doctrinam. Nam aut ille qui docet inexperta comẽdãs
vano verborum sono instruere nititur auditorẽ: aut cer

xxvj Responsio q infirmus non se sinat sustentari.
xxvij Quemadmodum sit iracundia comprimenda.
xxviij Amicitias coniuratione initas firmas esse non posse.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio pma abbatis Joseph ō amicitia. ¶ Quid a nobis abbas ioseph primit? inquisierit.

Capitulum.j.

Beatus ioseph cuius nunc instituta ac precepta pandēda sunt: vnus ex tribus quoz in prima collatione fecimus mentionē: clare admodū familie: ac primarius ciuitatis sue in tra egyptū fuit q̄ appellaf thymnis: z ita nō solū egyptia: sed etiā greca facūdia diligēter edoct?: vt vel nobis vel bis q̄ eloquentiā penit? ignorabāt: non vt ceteri per interpretē: sed p semetipm elegātissime disputaret. Qui cum institutionē suā nos desiderare sensisset: pcōtatus primū: vtrū nā essemus germani fratres: audiensq̄ a nobis q̄ nō carnali sz spiritali essemus fraternitate deuincti: nosq̄ ab exordio renunciationis nre: tā in peregrinatione q̄ ab vtroq̄ nostrū fuerat obtentu militie spiritalis arrepta: q̄ in cenobij studio individua semp cōiunctione sociatos: tali vsus est sermonis exordio.

¶ Disputatio eiusdem senis de infido amicitiarum genere. Capitulum.ij.

Amicitiaz ac sodalitatis multa sunt genera: q̄ diuersis modis humanū genus dilectionis societate cōnectunt. Quosdā effi precedēs cōmēdatio: primū noticie: post etiā amicitie fecit inire cōmertia. In quibusdā ?o otract? q̄dā sen dati acceptive depactio: charitatis federa copulauit. Quosdā negociationis seu militie vel artis ac studij similitudo atq̄ commu nio amicitiaz vinculis nexuerūt: per quā ita etiā effera sibi inuicē corda mānescūt: vt ēt bi q̄ in syluis ac mōtib? latrocinijs gaudēt: z effusione humani sanguinis delectaf: suoz sceler participes amplectanf ac foueāt. Est etiā dilectionis aliud genus qō instinctu nature ipsi? z cōsanguinitatis lege cōnectit: q̄ vel cōtribules vel cōiuges: vel parētes seu fratres: ac filij: natura liter ceteris pferūt: qō nō solū humano generi: verūetiā omnib? alitib? atq̄ aiantib? ineſſe deprehēdit. Nā pullos vel catulos suos naturali affectu instigāte sic ptegūt ac defendunt: vt frequēter pro ipsis etiam obijcere se periculis mortiq̄ non metuant. Denisq̄ etiam illa bestiarum vel serpentium vel alitum genera: que intolerabilis feritas ac letale virus ab omnibus separata esse cernit: vt sunt basilici vel monocerotes vel gryphes: cum etiam visu ipso cunctis pernicioſa esse dicantur: inter se tamen

pro originis ipsius affectionisq; cōsortio pacata ⁊ innoxia per seuerāt. Sed hec oīa q̄ diximꝰ genera charitatis: sicut malis ac bonis: feris etiā atq; serpētibus videmus esse cōmunia: ita ēt vsq; in finē certū est ꝑseuerare non posse. Etenim interrūpit ea frequēter ac diuidit locoꝝ discretio: ⁊ obliuio tp̄alis: ⁊ verbi vel cause negociorūq; contractus. Ut enim ex diuersis: vel lucri: vel libidinis: vel cōsanguinitatis: ac necessitudinū variaꝝ societatibꝰ acq̄ri solēt: ita intercedēte q̄libet diuortij occasione soluūt.

¶ Unde indissolubilis amicitia sit. Cap̄.iij.

In his igit̄ cunctis vnū genus est insolubile charitatis: qd̄ nec cōmendationis gratia: nec officij vel muneꝝ magnitudo cōtractusq; cuiusq̄ rō: vel nature necessitas iungit: sed sola similitudo virtutū. Hec inquā est q̄ nullis vnq̄ casibus scindit̄: quā nō solū dissociare vel delere locoꝝ vel tēpoꝝ interualla nō preualēt: sz ne mors quidē ip̄a diuellit. Hec est vera ⁊ indirupta dilectio q̄ gemina amicoꝝ ꝑfectione ac virtute concrescit. Cuius semel initū fedus: nec desideriorꝝ varietās: nec cōtentiosa dirūpet cōtrarietas volūtatū. Ceteꝝ multos nouimus in hoc proposito cōstitutos: q̄ cū ꝑ charitate xp̄i flagrantissima essent soliditate deuincti: nō perpetuo eā: nec indirupte seruare potuerūt: qꝛ licet bono societatis principio niterent̄: nō tñ vno nec pari studio arreptū ꝓpositū tenuerūt: fuitq; inter eos quedam tēporalis affectio: qꝛ nō equali vtriusq; virtute: sed vnius patientia seruabat̄. Que q̄uis ab vno magnanimiter atq; infatigabil̄r retentet̄: nec̄e est tñ eā alterius pusillanimitate dirūpi. Infirmitates nāq; eoꝝ q̄ tepidius ꝑfectionis expetūt sanitatē: quantalibet fortiū tolerātia sustentētur: ab ipsis tñ qui infirmi sunt nō ferunt̄. Habēt enim insitas sibi cōmotionū causas que eos quietos esse nō sināt: vt solēt hi qui carnali egritudine detinent̄: stomachi sui infirmitates ⁊ fastidia cocoꝝ vel ministrantiū negligentijs imputare: ⁊ quātalibet eis obsequentiū sollicitudo deseruiat: nihilominus tamē sanis causas sue commotionis ascribere quas sibi vtiq; vitio valitudinis sue inesse nō sentiunt. Quāobrē hec est amicitie vt diximus fida indissolubilisq; coniunctio: que sola virtutū parilitate federatur. Dñs enim inhabitare facit vniꝰ moris in domo. Et idcirco in his tantū indirupta potest dilectio permanere: in quibus vnum propositum ac voluntas: vnū velle ac nolle consistit. Quā si vos quoq; cupitis inuiolabilē retentare: festinandū est vobis vt expulsis primitus vitijs: mortificetis proprias voluntates: ⁊ vnito studio atq; proposito: illud quo propheta admodum delectatur: graniter impleatis: Ecce q̄ bonum ⁊ q̄ iocundū: habitare fratres in vnū. Quod nō localiter sed spiritaliter oportet intelligi. Nihil enim prodest: si moribus ac proposito dissidētes vna habitatione iungantur: nec obest parili virtute fundatis: per loco

Ps̄. lxvij.

Ps̄. cxxxij.

rum internalla diffungi. Apud deum nanq; morum cohabitatio non locorum vnita fratres habitatio coniungit. Nec potest vnq; pacis integritas custodiri: vbi voluntatum diuersitas inuenitur.

¶ Interrogatio vtrum vtile aliquid etiã contra votum fratris effici debeat. Capitulum.iiij.

Ermanus. Quid ergo si vno volente pficere aliquid qõ
g ſm deũ cõmodũ t salubre perspexerit: alius nõ prestet assensum exequendum ne etiam contra votum fratris est: an pro eius arbitrio negligendum.

¶ Responsio q̃ perpetua amicitia nisi inter pfectos stare non possit. Capitulum.v.

Osepb. Idcirco diximus plenã atq; perfectaz amicitie
i gratiã nisi inter pfectos vtros einsdẽq; virtutis perseuerare non posse: quos eadẽ voluntas vnũq; propositũ aut nunq; aut certe raro diuersa sentire: aut in his que ad profectũ spiritalis primit vite: pauitur dissidere. Quod si animosis ceperint contentionibus estuare: liquet vtiq; eos nunq; ſm regulã quã predixim⁹ fuisse cõcordes. Sed quia nemo potest a perfectione habere principium: nisi qui ab ipso eius ceperit fundamento: t vos non quanta eius sit magnitudo: sed quẽadmodum ad eã perueniri possit inquiritis: necessarium reor vt pauca regulam vobis eius ac tramitem quendã: per quez gressus vestri dirigantur aperiam: vt patientie ac pacis bonũ facilius obtinere possitis.

¶ Quibus modis inuiolabilis possit societas retentari. Capitulum.vj.

Rima igit̃ sunt: vere amicitie in cõtẽptu sẽ mũdialis t
p oim quas habemus rez despectione fundamina. Quam enim iniustũ atq; impiũ est: si post abrenũciatã mũdi, t oim q̃ in eo sunt vanitatem: preciosissime fratris dilectioni supponere: vilissima q̃ supfluit preferat: Scõm est: vt ita suas vnusquisq; resecet, voluptates: ne se sapientem atq; consultũ esse iudicans: suis malit q̃ proximi diffinitionib⁹ obedire. Tertiũ est: vt sciat oia etiã q̃ vtilia ac necessaria estimat: postponẽda bono charitatis ac pacis. Quartũ: vt credat nec iustis nec iniustis de causis penitus irascendũ. Quintũ: vt aduersus se iracundiã fris: et sine rõne cõceptã: eodẽ mõ quo suã curare desideret: sciẽs equalr sibi pniciosam alteri⁹ eẽ tristiciã, acsi aduersus aliũ ipe moueatur: nisi eã quãtũ in se est etiã de fratris mẽte depulerit. Postremũ illud est: qõ generale vitioz oim pemptoriũ esse non dubium est: vt se de hoc mundo credat quotidie migraturum. Que persuasio non solum nullam in corde tristiciam residere

permittit: verũetiã vniuersos concupiscentiarũ ac peccatorum
oim cõprimet motus. Hec igit̃ quicũq; tenuerit amaritudinem
ire atq; discordie nec pati poterit nec inferre. His autẽ cessan-
tibus cũ primũ ille emulus charitatis in cordibus amicoꝝ tri-
stitie sensim venena suffuderit: necesse est vt frequẽtibus iurgijs
paulatim dilectione tepefacta: amantiũ corda diu exulcerata
qũq; dissociet. Nã qui per callem predicte directionis ingredit̃:
in quo ab amico vnq̃ suo poterit dissidere: qui primũ litiũ cau-
sam que ex puulis rebus vilissimisq; materijs generari solet: ni-
hil suũ vendicans: radicitus, amputauerit: illud quod in Acti-
bus apostolorum legimus de vnitate credentium omni virtute
Act. 4. custodiẽs. Multitudinis autem credentiũ erat cor vnũ ⁊ anima
vna: nec quisq̃ eoꝝ que possidebant aliquid suũ esse dicebat: sed
erant illis omnia communia. Deinde quẽadmodũ ab eo semina-
rium dissensionis exurget: qui nõ sue sed fratris seruiens volun-
tati: domini atq; auctoris sui fuerit imitator effectus: qui lo-
Joan. 6. quens ex persona hoĩs quẽ gerebat. Nõ veni inquit vt facerẽ vo-
luntatẽ meã: sed voluntatẽ eius qui me misit. Quo aũt modo vl-
lum contentionis fomitẽ suscitabit: qui de intelligentia ac sen-
su suo: non tã proprio iudicio q̃ fratris credere decreuit exami-
ni: ꝑ eius scz arbitrio: vel probans sua inuenta: vel improbãs:
Mat. 26. ⁊ euangelicum illud pij cordis humilitate consummans. Verũ
tamen non sicut ego volo: sed sicut tu vis. Aut qua ratione ali-
quid quo frater mestificetur: admittet: qui bono pacis nihil iu-
dicat esse preciosius: dominice illius sententie memoriam non
Joan. 13. amittens. In hoc cognoscẽt omnes q̃ mei estis discipuli: si dile-
ctionẽ habueritis adinuicẽ. Per quã velut speciali signaculo gre-
gem ouiũ suarũ in hoc mundo voluit christus agnosci: atq; hoc
a ceteris: vt ita dixerim charactere discerni. Qua vero ex causa
vel in se recipere vel in alio residere rancorem tristicie sustine-
bit: cui summa diffinitio est iracundie que ꝑniciosa ⁊ illicita est
instas causas esse nõ posse: eodemq; se mõ succensente sibi fratre
orare nõ posse: quo si fratri suo ipse succenseat: illã domini salua-
Mat. 5. toris humili semꝑ retinens corde sententiã. Si offers munus
tuũ ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris q̃ frater tuus habet ali-
quid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare: ⁊ vade
prius reconciliari fratri tuo: ⁊ sic veniens offer munus tuũ. Ni-
hil em̃ proderit si te quidẽ asseras nõ irasci: ⁊ credas te implere
Eph. 4. illud mãdatũ: quo dicit̃: Sol nõ occidat sup̃ iracundiã vestrã.
Mat. 5. Et. Qui irascit̃ fratri suo reus erit iudicio. Alterius vero tristi-
ciam quã delinire tua mansuetudine potuisti: contumaci corde
despicias. Eodem nãq; modo precepti dñici preuaricatione ple-
cteris. Qui em̃ te irasci aduersus alterũ nõ debere dixit: nec al-
terius contemni tristiciã debere dixit: quia nõ interest apud deũ
1. Timo. 2. qui omnes homines vult saluos fieri: vtrũ te an aliũ quẽpiam
perdas. Unum siquidem cuiuslibet interitu ei nascitur detrimẽ-

tum: itidēq; illi cui grata omniū ꝑditio est vnū lucrū: vel tua vel fratris morte conquirit. Quēadmodū postremo poterit vel tenuē cōtra fratrē retinere tristiciā: q̄ se credit quotidie immo cōtinuo ab hoc seculo migraturum.

¶ Quod nihil charitati preponendū sit: nec iracūdie postponendum. Capitulum. vij.

Sicut ergo nihil preponendū est charitati: ita furori vel iracundie nihil est ecōtrario postponendū. Oīa nāq; q̄uis vtilia ac necessaria videant: spernenda tñ sunt: vt ire ꝑturbatio deuitet: ⁊ oīa etiā que putant aduersa suscipienda atq; tolerāda sunt: vt dilectionis pacisq; tranquillitas illibata seruetur: q̄r nec ira atq; tristicia ꝑniciosius quicq̄: nec charitate vtilius credendū est.

¶ Quibus de causis inter spiritales nascatur dissentio. Capitulum. viij.

Nam quēadmodū carnales adhuc ⁊ imbecilles fratres ob vilem terrenāq; substantiā cito inimicus disiungit: ita etiā inter spiritales gignit ꝑ intellectuū diuersitate discordiā. Ex q̄ sine dubio cōtentiones rixeq; verborū q̄s Apl's dānat: plerūq; cōsurgūt: vñ cōsequēter diuortia inter vnanimos fratres hostis inuidus ac malign⁹ interserit. Uera est nāq; sapiētissimi salomonis illa sentētia. Odiū suscitat cōtentio: vniuersos vero qui nō cōtendunt protegit amicitia. Prouer. 10.

¶ De amputandis etiā spiritalibus causis discordiarum. Capitulū. ix.

Quapropter ad cōseruandā perpetuā ⁊ indiuiduā charitatē: nihil prodest primā causam amputasse discidij: q̄ nasci solet de rebus caducis atq; terrenis: ⁊ vniuersa despexisse carnalia: atq; oīm q̄bus nr̄ vsus indiget rer̄: indiscretā cōionem fratribus ꝑmisisse: nisi etiā scd̄m q̄ sub specie spiritalium sensuum nasci solet similiter abscidētes: acquisierimus in omnibus hūilem sensum: ⁊ consonas voluntates.

¶ De optimo examine veritatis. Capitulum. x.

Memini nāq; cū me adhuc adherere consortio etas iunior hortaret: huiusmodi nobis intelligētiā: vel in moralibus disciplinis: vel in scripturis sacris frequenter insertā: vt nihil ea verius: nihilq; rationabilius crederemus. Sed cū in vnū cōueniētes sentētias nostras ꝑmere cepissemus quedā cōi examinatione discussa: primū ab altero falsa ac noxia notabant: mox deinde vt ꝑniciosa cōmuni pronunciata iudicio dānabant: que intantū prius infusa a diabolo luce clarius fulgebāt vt facile potuissent generare discordiā: nisi preceptū seniorum velut diuinū quoddā oraculū custoditū ab omni nos con-

tentione reuocasset: quo ab illis legali quadam sanctione pscriptum est: vt neuter nostrũ plus iudicio suo q̃ fratris crederet: si nunq̃ vellet' diaboli calliditate deludi.

¶ Quod impossibile sit quẽq̃ qui proprio fidit iudicio diaboli illusione non decipi. Capitulum.xj.

2.Cor.11. Tem̃ sepe illud qd̃ Apl's dicit: probatũ est euenire. Ipe
e em̃ sathanas: trãsfigurat se in angelũ lucis: vt obscurã ac tetrã caliginẽ sensuũ ꝓ vero lumine scie fraudulẽter effundat. Qui nisi hũili ⁊ mãsueto corde suscepti: maturissimi fratris vel probatissimi senioris reseruent̃ examini: ⁊ eoꝝ iudicio diligẽter excussi: aut abijciant̃: aut recipiantur a nobis: sine dubio venerãtes in cogitationibus nostris ꝓ angelo lucis angelũ tenebrarũ: grauissimo feriemur interitu. Quã ꝑniciẽ impossibile est euadere quẽpiam iudicio ꝓprio cõfidentẽ: nisi hũilitatis vere amator ⁊ executor effectus: illud qd̃ Apl's magnopere
Phil.2. deprecat̃ oĩ cõtritione cordis impleuerit. Si qua ergo inq̃t consolatio in xp̃o: si qd̃ solaciũ charitatis: si q̃ viscera miserationis implete gaudiũ meũ vt idẽ sapiatis: eandẽ charitatẽ habentes: vnanimes idipsum sentientes. Nihil ꝑ cõtentionẽ: neq̃ ꝑ inanem gl'iam: sed in hũilitate supiores vobismetipsis alterutrum arbitrãtes. Et illud. Honore alterutrũ p̃ueniẽtes: vt plus vnusquisq̃ cõsorti suo scientie ⁊ sanctitatis ascribens: summã discretionis vere in alterius magis q̃ in suo credat stare iudicio.
Ro.12.

¶ Quam ob causam non debeant inferiores in collatione cõtemni. Capitulum.xij.

Sepe aũt accidit: sine illusione diaboli: sine intercessu er
s roris hũani: quo nullus est in hac carne q̃ fallivelut hõ nõ possit: vt ⁊ ille ĩterdũ q̃ acrioris ingenij sciẽtieq̃ maioris est: aliq̃d falsuz mẽte cõcipiat: ⁊ ille q̃ tardioris ingenij ac minoris est meriti: rectius aliq̃d veriusq̃ ꝑsentiat. Et idcirco null' sibi q̃uis scientia p̃ditus: inani tumore ꝑsuadeat: qd̃ possit collatiõe alterius nõ egere. Nã etiã si iudiciũ eius diabolica nõ fallat illusio: elationis tñ ⁊ supbie grauiores laqueos nõ euadet. Quis em̃ h̃ sibi absq̃ ingẽti poterit vsurpare ꝑnicie: cũ vas
2.Cor.13. electiõis in quo xp̃s (vt ipse ꝓfessus est) loquebat̃: ob hoc solum
Gal.2. mõ se asserat hierosolymã cõscendisse vt cũ suis coapostolis euãgeliũ: qd̃ gẽtibus: reuelãte ⁊ cooperãte dño p̃dicabat: secreta examinatione cõferret. Per qd̃ oñdit̃ nõ solũ vnanimitatẽ atq̃ concordiã ꝑ hec precepta seruari verũetiã cũctas diaboli aduersantis insidias ⁊ illusionũ ei' laqueos non timeri.

¶ Qd̃ charitas nõ solũ res dei: sz ẽt deus sit. C.xiij.

Eniq̃ intantũ virtus charitatis extollit̃: vt eã beat' Jo.
1.Joan.4. d apl's: nõ solũ rẽ dei: sed etiã deũ esse ꝓnũciet dicẽs. Deus charitas est: ⁊ q̃ manet in charitate: in deo manet: ⁊ de'

in eo. Nā vsq; adeo illā diuinā esse ꝑspicim⁹ vt illud Apl̄i māifestissime vigere sentiam: in nobis. Qm̄ charitas dei diffusa est in cordibus nostris ꝑ spm̄sanctū q̄ habitat in nobis. Qd̄ tale est: ac si dicat. Qm̄ deus diffusus est in cordib⁹ nostris ꝑ spm̄sanctum q̄ habitat in nobis. Qui etiā cū ignorem⁹ q̄d debeamus orare: interpellat ꝑ nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui aūt scrutatur corda: scit q̄d desideret spūs: qr̄ ꝟm deū postulat ꝑ sanctis Roma. 5. Roma. 8.

¶ De gradibus charitatis. Capitulum. xiiij.

αγαπη

Iam igit̄ charitatē q̄ d̄r agape: possibile est oībus exhibere: de q̄ beat⁹ Apl̄s. Ergo dū tp̄s habem⁹ inq̄t operemur bonū ad oēs: maxime aūt ad domesticos fidei. Que intantū oībus est generalr̄ exhibēda: vt eā etiā inimicis nostris a dn̄o iubeamur impendere. Nā diligite inq̄t inimicos vestros Diathesis aūt: id est affectio: paucis admodū ⁊ his q̄ vel parilitate morū vel virtutū societate cōnexi sunt: exhibet̄: licet etiam ip̄a diathesis multā in se differētiā habere videat̄. Aliter em̄ parētes: aliter cōiuges: aliter fratres: aliter filij diligūtur: ⁊ in ip̄a q̄ꝫ hoꝝ affectuū necessitudine magna distātia est: nec vniformis parentū dilectio erga filios inuenit̄. Qd̄ etiā Jacob patriarche ꝓbatur exēplo: q̄ cū esset duodecim filioꝝ pater: omnesq; pr̄na charitate diligeret: tn̄ ꝓpensiore Joseph dilexit affectu: vt de eo aperte scriptura cōmemoret. Inuidebāt aūt ei fratres sui: eo q̄ diligeret eū pater suus: scz nō quo vir iustus ⁊ pater nō valde diligeret etiā ceterā ꝓlem: sz q̄ hui⁹ (qr̄ typū dn̄i p̄ferebat) affectui dulci⁹ quodāmō atq; indulgētius inhereret. Hoc etiā de ioanne euāgelista legimus euidētissime designari cū de ipso d̄r. Discipulus ille quē diligebat iesus: cū vtiq; etiā reliquos vndecim similiter electos: ita p̄cipua dilectione cōplexus sit: vt h̄ etiā euāgelista attestatione designet dicens. Sicut dilexi vos: ⁊ vos diligite inuicem. De q̄bus ⁊ alibi dicit̄. Diligēs suos q̄ erant in mūdo: vsq; in finē dilexit eos. Sz hic vni⁹ dilectio nō erga reliquos discipulos teporē charitatis: sed largiorē erga hūc supabundātiā amoris expressit: quā ⁊ virginitatis priuilegiū ⁊ carnis incorruptio cōferebat. Que idcirco velut sublimior cū quadā exceptione signat̄: qr̄ nō eā odij cōpatio: sz affluētior gr̄a exuberātissimi amoris extollit. Tale q̄d etiā ex ꝑsona spōse legimus in Cātico cāticorum dicentis. Ordinate in me charitatem. Hec enim est vere charitas ordinata: que odio habens neminem: quosdaz meritorum iure plus diligit: queq; cū generaliter diligat cūctos excipit tn̄ sibi ex his quos debeat peculiari affectione cōplecti: ⁊ rursum inter ipsos q̄ in dilectione summi atq; precipui sunt: aliquos sibi qui ceterorum affectui superextollantur excerpit.

Gal. 6. Mat. 5. διαθε σίσ Gen. 37. Joan. 21. Joan. 13. Ibidem. Can. 2.

¶ De his qui vel suā vel fratrū cōmotionē dissimulatione corroborant. Capitulum. xv.

e Contra nouim⁹ ꝙ vtinā nescirem⁹: nōnullos fratrū tāte esse obstinationis atq; duricie: vt cū vel suos aduersus fratrē: vel fratris aduersum se senserint aīos excitatos: ad dissimulādā mētis sue tristitiā: q̄ ex indigatione alterutre cōmotionis exorta est: secedētes ab eis q̄s hūili satisfactione atq; colloq̄o lenire debuerāt aliq̄s psalmoꝝ incipiūt decātare versiculos. Qui dū cōceptā cordis amaritudinē delinire se putāt insultādo augēt: qd̄ stati extinguere potuerūt si magis anxij atq; hūiles eē voluissent: vt oportuna cōpunctio ⁊ ipoꝝ cordib⁹ mederet: ⁊ fr̄m aīos deliniret: Nā illo vtiq; mō pusillanimitatis immo supbie sue vitiū palpāt: ⁊ nutriūt poti⁹ q̄ extirpant fomitē iurgioꝝ: dn̄ice illius p̄ceptionis immemores qua ait. Qui irascit fr̄i suo reus erit iudicio. Et si recordat⁹ fueris ꝙ frater tuus habet aliq̄d aduersum te relinque ibi mun⁹ tuū ad altare ⁊ vade pri⁹ recōciliari fr̄i tuo: ⁊ tunc veniēs offeres munus tuū.

mat.5. Ibidem.

¶ De eoꝙ si frater aduersum nos aliq̄d habeat simlitati s munera or̄onū nr̄arū a dn̄o respuant. Cap̄.xvj.

i Ntantū igit nō vult nos deus noster alterius despectui habere tristitiā: vt si aliq̄d aduersum nos frater habuerit nec munera nr̄a suscipiat: id est nec or̄ones sibi a nobis p̄mittat offerri donec de aīo eius tristitiā iuste iniuste ve cōceptā: celeri satisfactione tollam⁹. Neq; eñ ait si hz verā q̄relam aduersuz te frater tuus: relinque ibi mun⁹ tuū ad altare: ⁊ vade prius recōciliari fratri tuo: sz. Si recordatus fueris: inq̄t qz frater tuus hz aliq̄d aduersum te: id est: etiā si leue aliq̄d ac vile sit quo fr̄is in te fuerit excitata cōmotio ⁊ hoc memoriā tuā subita recordatione pulsauerit: scias te offerre p̄cū tuarū spiritalia munera nō debere: nisi pri⁹ qualibz ex cā ortā tristitiā de corde fratris benigna satisfactione depuleris. Si igit euāgelicus sermo etiā p̄ p̄terita ⁊ minima simlitate: ac de exiguis oborta causis: satisfacere nos irascētibus iubet: q̄d de nobis miseris fiet q̄ recētes ⁊ maximas causas nostroq; errore cōmissas p̄tinaci dissimulatione cōtēnim⁹: ⁊ inflati tumore diabolico: dū humiliari erubescim⁹: auctores nos fraterne tristicie denegamus: ac rebelli spiritu subijci p̄ceptis dn̄i dedignantes: nequaq̄ ea vel obseruari debere vel impleri posse cōtēdimus. Eoq; fit vt iudicātes eū impossibilia vel incōgrua p̄cepisse: efficiamur s̄m Apostolum non factores: sed iudices legis.

matth.5. Jaco.4.

¶ De his q̄ patiētiā secularibus magis putāt impendendam esse q̄ fratribus. Capitulum.xvij.

t Aliud q̄q; q̄b⁹ lachrimis est deffendū: ꝙ nōnulli fratrum cū fuerint cōtumelia cuiuslibet sermonis accensi: si alterius cuiuspiam q̄ eos lenire desiderat precibus fatigentur: cum audierint nequaq̄ debere aduersus fratrem concipere

tenereve tristitiã: ꝑm illud quod scriptũ est. Qui irascit fratri matũ 5:
suo reꝰ erit iudicio. Et. Sol nõ occidat sup iracũdiã vestrã: pcla Ephe. 4.
mãt ille. Si paganus aliqs: si secularis hoc fecisset: aut ita di-
xisset: recte debuit sustineri. Quis aũt ferat fratrem tam granis
conscũ culpe aut tã insolens de oze suũ ꝓferẽte. Quasi ꝺ̃o
patiẽtia infidelibꝰ tantũ: at cꝫ sacrilegis: ꝛ nõ oĩbꝰ fit generali-
ter adhibenda: aut iracundia cõtra gẽtilẽ noxia: cõtra ffem vti-
lis estimãda: cũ vticꝫ ꝓturbare mẽtis obstinata cõmotio: nõ dis
simile cõtra quẽuis fuerit excitata sibi inferat detrimẽtũ. Quã
te aũt obstinationis: immo vecordie est: vt nec ipsam ꝺ̃i bonũ
ꝓspiciatẽ: bnte mẽtis stupore discernat. Quia nõ dicit. Dis q̃ mat. 5.
irascit alienigene: reꝰ erit iudicio: qõ fortasse poterat ꝑm illoꝝ
sensum: cõtra cõsortes nostre fidei ꝛ conuersationis excipere: ſz
significãter exꝑressit euãgelicꝰ sermo: dicẽs. Dis qui irascit fra Ubi. 5.
tri suo reꝰ erit iudico. Azꝫ iracꝫ ꝑm regulã ꝺ̃itatis omnẽ hoĩem
fratrẽ debeamꝰ accipe: tũ ꝺ̃ in loco magis fidelis ac nfe cõuersa
tionis ꝓpriceps ꝺ̃ ethnicus fratris vocabulo designatur.

¶ De his qui patientiam mentientes ad iracũdiam fratres silentio accendunt. Capitulum. xviij.

Aliud ꝺ̃o ãle est: cꝫ interdũ patiẽtes esse nos credimꝰ: qz
i rndere cõtemnimꝰ lacessiti: ſz ita cõmotos ffes amara ta-
citurnitate vel motu gestuꝫ irrisorio subsannamꝰ vt eos
magis ad iracũdiã vultu tacito ꝓuocemꝰ: cꝫ timida potuissent
incitare cõuitia: in eo nos estimãtes minime apud deũ reos: qz
nihil oze ꝓtulimꝰ qõ nos notare hoĩm iudicio aut cõdemnare
potuisset. Quasi vero apud deũ verba tãtũmõ ꝛ nõ ꝓcipue volun
tas vocet in culpã ꝛopus solũ ꝓcti: ꝛ nõ etiã votũ acꝑpositum
habeaꝫ in crimine: aut hoc tantũ qõ vnusquiscꝫ fecerit ꝓ loque-
lã: ꝛ nõ qõ etiã ꝓ taciturnitatẽ facere studuerit in iudicio fit que-
rendũ. Nõ esse sola cõmotionis illatẽ ãlitas: ſz etiã ꝓpositũ irri
tãtis in nora est. Et idcirco nõ quẽadmodũ iurgiũ fuerit excita
tũ sed cuius cõflagrauerit vitio verũ iudicis nostri ꝙuiret exa
men. Affectus esse ꝓtis nõ ordo cõsiderãdus est admissi. Quid
esse differt vtrũ quis gladio ipe pemerit fratrem an aliã ad mor
tẽ fraude cõpulerit cũ ipius eũ dolo vel crimine cõstet extinctũ
Quasi vero cecũ in ꝺceps manu ꝓpria nõ impegisse sufficiat cũ
similiter reꝰ sit qui ꝓnũ timminẽtẽ iã fouee cũ potuerit reuoca
re cõtemperit aut illesolus in crimine sit qui manu sua quẽpiã
laqueauerit: nõ etiã is qui vel paranerit. vel ingesserit laqueũ vel
certe cum potuerit auferre noluerit. Ita igitur tacere nihil pro-
dest: si idcirco nobis indicamus silentiũ: vt quod agendum cõ
uitio fuerat: hoc taciturnitate faciamus: assimulantes quosdã
gestus: quibus ꝛ ille quem curare nos oportuit: vehementiozi
inardescat iracundia: ꝛ nos sup hec omnia damno illius acꝑti
one laudemur. quasi vero non etiam ex hoc ipo quis crimino-

fior sit: ꝙ gloriã sibi de fratris volnerit ꝑditione cõquirere. Utri
q̃ eñ tale silentiũ erit equaliter noxiũ: quia sicut exagerat in al
terius corde tristitiã ita in suo non permittit extingui. Contra
Abac.2. quos illa prophete satis proprie est directa maledictio. Ue qui
potat amicum suũ: mittẽs fel suũ: ⁊ inebrians vt aspiciat nudi
tatem eius: repletus est ignominia ꝑ gloria. Illud quoq̃ quod
Hiere.9. per alium de talibus dicit. Quia omnis frater supplantans
supplantabit: ⁊ omnis amicus fraudulenter incedet: ⁊ vir fra
trem suũ irridebit: ⁊ veritatem non loquentur. Extenderunt eñ
linguã suã quasi arcũ mẽdacij ⁊ non veritatis. Sepe autem fi
cta patientia etiam acrius ad iracundiam ꝙ̃ sermo succendit: ⁊
Prouer.27 atrocissimas verborum transcendit iniurias: maligna tacitur
nitas: leuiusq̃ tolerant inimicorũ vulnera ꝙ̃ irridentium sub
Ps̃.54. dola blandimẽta. De quibus ꝓprie dicit per prophetã. Molli
Prouer.18. ti sunt sermões eius super oleũ: ⁊ ipi sunt iacula. Et alibi. Uer
ba callidorũ mollia: hec aũt feriunt impenetralia ventris etiam
Hiere.9. illud potest elegãter aptari. In ore pacẽ cum amico suo loquit:
⁊ occulte ponit ei insidias. Quib⁹ tamẽ magis decipit ipse qui
decipit. Nã qui ꝑparat ante faciem amici sue recte: circũdat il
Prouer.27. lud pedibus suis: ⁊ qui fodit foueã ꝓximo suo incidet in eã ipe
Denique cum magna ad comprehendendũ dominũ cum gladijs
⁊ fustibus multitudo venisset: nemo in auctorem vite nostre il
Luce.22. lo cruentior extitit paricida: ꝙ̃ q̃ cũctos ficto salutationis ho
nore preueniens: osculuz subdole charitatis ingessit. Cui domi
nus. Juda inquit osculo filiũ hoĩs tradis: id est amaritudo ꝑse
cutionis atq̃ odij tui: hoc tegmen assumpsit: quo dulcedo vere
Psal.54. amoris exprimit. Apertius quoq̃ ac vehementius ꝑ prophetã
vis hui⁹ doloris exaggeratur. Quoniã si inimicus inquit me⁹
maledixisset mihi: sustinuissez vtiq̃. Et si is q̃ oderat me sup me
magna locut⁹ fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero
hõ vnanimis dux meus: ⁊ notus meus: qui simul mecũ dulces
capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cum consensu.

¶ De his qui ex indignatione ieiunant. Capitu.xix.

Aliud quoq̃ ꝓphanum tristitie genus est: quod dignum
a commemoratione non fuerat: nisi id a nonnullis fratri
bus sciremus admitti: q̃ cũ tristificati fuerint vel irati:
ab ipso etiã ꝑtinaciter abstinent cibo: ita vt quod etiam dicere
absq̃ pudore nõ possumus: illi qui dum placidi sunt refectionẽ
cibi vsq̃ ad horã sextã: vel vt multũ: nonam negant se posse dif
ferre cum fuerint tristicia vel furore suppleti: ieiunia etiam bi
duana non sentiant: tantamq̃ inedie defectionem iracundie sa
tietate sustentent: in quo plane sacrilegij crimen euidenter in
currũt: ieiunia scz q̃ soli deo pro hũiliatione cordis ⁊ purgatio
ne vitiorum sunt specialiter offerenda: pro diabolico tumore to
lerantes. Qd̃ tale est: acsi orones atq̃ sacrificia nõ deo sz demo

nñs deferant: illāq; moysaicā increpationē mereantur audire. Sacrificauerūt demonijs ⁊ nō deo: dijs quos ignorabant. Deut.32.

¶ De quorūdā simulata patientia qua mapillā verberādam alterā ingerunt. Capitulum. xx.

n On ignoram⁹ etiā aliud demētie gen⁹: qō subcolore fucate patientie in nonnullis fratribus inuenīt: q̄bus parū est iurgia cōmouisse: nisi etiā instigatorijs verbis vt ferīā tur irritēt: cum vtiq; vel leni fuerint impulsione tacti: alia q̄z prēcozporis ingerūt verberādā q̄si p hoc pfectionē mādati illi⁹ impleturi: quo dr. Si q̄s te pcusserit in dexterā maxillā tuā p̄be illi ⁊ alterā: scripture vim ac ꝓpositū penit⁹ ignorātes. Euangelicā nāq; patiētiā per iracūdie vitiū exercere se putāt. Ob qō radicit⁹ excidēdū: nō solū vicissitudo talionis ⁊ cōcertādi irritatio pbibeb: sed etiā furozē verberātis: geminate inbemur iniurie tolerantia mitigare. mat.5.

¶ Interrogatio quēadmodū xp̄i mādatis obtemperātes: euangelica pfectiōe fraudenī. Capitulū. xxj.

g Ermanus. Quomodo reprehendendus est is qui precepto satisfaciens euangelico: nō solū nō intulit talionem sed etiam paratus est vt sibi geminetur iniuria.

¶ Responsio q̄ christus non solū facti sed etiam voluntatis inspector sit. Capitulum. xxij.

i Oseph. Sicut paulo añ dictū ē: nō solū res ipa q̄ gerit sz ēt q̄litas mētis ⁊ ꝓpositū faciētis est intuēdū. Et idcirco si id q̄ abvnoquoq; pficit q̄ aio fiat: velq̄ pcedat affectu: intimo ppēdatis cordis examine videbitis patiētie lenitatisq; ꝯ intē neq; posse ꝓtrario spū: id est impatientie ac furozis impleri. Siqdē dñs nr atq; saluator ad pfandā nos instruens patiētie lenitatisq; ꝯ intē id est nōvt labijs eā ttimō pferam⁹: sz vt intimis aie nre abditis recondam⁹ ista nobis pfectiōis enāgelice formulā dedit dicēs. Si q̄s te pcusserit in dexteram maxillā tuā: p̄be illi ⁊ alterā subaudit sine dubio dexterā. Que alia dextera nisi interioris hois (vt ita dixerim) facies pōt accipi. Per ꝫ oēm penit⁹ iracūdie comitē de pcundis cupiēs aie penetralib⁹ extirpare. i. vt si exterior dextera tua ipetū feriētis excepit interior q̄z bō p būilitatē affectū dexterā tuā p̄beat ꝯ berādā: ppatiēs exterioris hois passioīz q̄dāmō succūbēs atq; subiiciēs suū cozp⁹ feriētis ininrie: ne exterioris hois cedevel tacit⁹ intra se moueat interior. Videtis q̄ lōge eos ab enāgelica pfectiōe distare: q̄ patiētiā docet nō ꝯ his: sz interiore cordis trāq̄llitate puādā eā cā a nobis cū q̄d aduersi euenerit ita p̄cepit custodiri: vt si solū nosmetipos alieos ab iracūdie p̄batiōe fuem⁹ sēt illos q̄ suo motu sponte iuriās succūbētes iniurijs eoz ad placiditatē expleta cedis facietate co Ubi.3.

gamus: furorē eorū nostra lenitate vincētes. Et ita etiam illud apostolicū implebimus. Noli vinci a malo: sed vince in bono
Ro.12. malū. Quod ab illis impleri nō posse certissimū est: qui illo spiritu ac tumore verba lenitatis atq; humilitatis emittūt: vt nō solū nō mitigent conceptū furoris incendiū: sed magis illud taz in suo q̄ in fratris commoti sensu faciāt cōflagrare: qui tñ etiam si possent aliquo modo ipsi mites ac placidi permanere: non sic quidem aliquos iusticie fructus caperēt: cū damno proximi patiētie sibi gloriā vendicantes: ⁊ per hoc ab illa apl̄ica charitate
1.Cor.13. omnimodis alieni: que nō querit que sua sunt: sed ea que aliorū nō enim ita diuitias cōcupiscit: vt lucrū sibi de ꝓximi faciat detrimento: nec acquirere quicq̄ cum alterius desiderat nuditate.

¶ Quod ille sit fortis ⁊ sanus qui succumbit alterius voluntati. Capitulum.xxiij.

Sciendū sane generaliter illum partes agere fortiores: q̄ volūtati fratris suā subijcit voluntatē: q̄ eū q̄ in defendēdis suis diffinitionib⁹ ac tenēdis pertinacior inuenitur. Ille eñ sustētans ac tolerās ꝓximū sani ac validi: hic aūt infirmi ⁊ quodāmodo egrotātis obtinet locū: quē ita palpari necesse est ac foueri: vt interdū ēt a reb⁹ necessarijs ꝑ eius quiete ac pace salubre sit aliq̄d relaxari. In quo quidē nō se credat q̄s aliquid de sua ꝑfectiōe minuisse: tāetsi q̄ddā de ꝓposita districtione cōdescēdēdo summiserit: sz ecōtrario multo amplius se ꝑ longanimitatis ⁊ patiētie bono nouerit acquisisse. Apl̄icū nāq; ꝑceptū est. Uos q̄ fortes estis: imbecillitates infirmoꝝ sustinete.
Rom.15. Et. Alterutrū onera vr̄a portate: ⁊ sic adimplebitis legē christi.
Gal.6. Nunq̄ eñ infirmus sustētat infirmū: nec tolerare poterit: aut curare languētē is q̄ simil̄r egrotat: sed ille medelā tribuit imbecillo: qui imbecillitati ipse non subiacet. Merito enim ei dicitur.
Luce.4. Medice cura teipsum.

¶ Quod infirmi iniuriosi sint ⁊ iniurias ferre nō possint. Capitulum.xxiiij.

Notandū etiā illud est: infirmorū naturā esse semꝑ eiusmodi: vt ꝓmpti quidē ac faciles sint ad cōtumelias ingerēdas: ⁊ iurgia cōserēda: ip̄i vero ne minima quidē iniurie velint suspitione cōtingi: cūq; inferētes ꝓterua cōuitia: incōsiderata superequitēt libertate ne parua quidē atq; leuissima sustinere cōtēti sunt. Ideoq; ꝑm ꝑdictā senioꝝ sentētiā: charitas stabilis atq; indirupta nō poterit ꝑdurare: nisi inter viros eiusdē virtutis atq; ꝓpositi. Scindi etē eñ necesse est eam quocunq; tēpore quātalibet fuerit cautione ab altero custodita.

¶ Interrogatio quomodo fortis sit qui non semper sustentat infirmum. Capitulum.xxv.

g Ermanus. In quo ergo laudabilis perfecti viri potest esse patientia: si tolerare non preualet semper infirmum?

¶ Responsio quod infirmus se nō sinat sustētari. C. xxvj

i Oseph. Nec ego dixi: quod illius qui fortis est ac robustus virtus tolerātiaque vincēda sit: sz quod infirmi pessima valitudo: illius q̄ sanus est sustētatione nutrita: atque in deterius quotidie ꝓlabēs: generatura sit causas ob quas vel ipse vltra nō debeat sustineri: vel certe patiētiā ꝓximi notā ac deformationē impatiētie sue eē conijciēs: abire quūque manuit quam semp magnanimitate alterius sustineri. Hec ergo ab his q̄ sodalitatis affectū cupiūt inuiolabilē custodire: p̄ omnibus obseruāda cēsemus: vt primū q̄buslibet iniurijs lacessitus: nō solū labia sed etiā ꝓfunda pectoris sui monachus trāquilla custodiat: q̄ tñ si senserit vel tenuiter fuisse turbata: omni semetipm taciturnitate cōtineat: ⁊ illud qd psalmista cōmemorat: diligēter obseruet. Turbatus sum ⁊ nō sum locutus: ⁊ dixi. Custodiā vias meas: vt non delinquā in lingua mea: posui ori meo custodiā dū cōsistereret pctōr aduersum me: obmutui ⁊ hūiliatus sum ⁊ silui a bonis: nec p̄sentē ꝯsiderās statū: ea ꝓferat q̄ ad horā turbulentus suggerit furor: dictatque animus asperatus. sed vel recolat gratiā p̄terite charitatis: vel reformāde pacis reintegrationē mente ꝓspiciat: eamque velut cōtinuo reuersuram etiā in ipso cōmotionis tempore contēpletur. Dūque se ad dulcedinē reseruat cōcordie mox future: amaritudinē presentiū nō sentiet iurgiorū: ⁊ ea potissimū respondebit: e quibus vel a semetipso reus fieri: vel ab alio reprehēdi restituta charitate nō possit: sicque adimplebit propheticum illud eloquium. In ira misericordie memor eris. Ps. 76. Ps. 38. Abac. 3.

¶ Quēadmodū sit iracundia cōprimenda. Ca. xxvij.

c Obibere ergo nos oportet oēs iracūdie motus: ⁊ gubernatrice discretione moderari: ne in illud qd a salomone dānat: p̄cipiti furore raptemur. Totā irā suā ꝓfert impius: sapiēs aūt dispēsat p partes: id est stultus quidē ad vltionē sui ire ꝑturbatiōe succendit: sapiēs aūt paulatim eā maturitate cōsilij ac moderatiōis extenuat ⁊ expellit. Tale est ⁊ illud qd ab Apl̄o dr. Nō vosmetipos vindicātes charissimi: sz date locū ire id est nequaquam ad vindictā iracundia cogente tendatis: sed date locū ire: hoc est: nō sint corda vestra sic impatiētie ac pusillanimitatis angustijs coartata: vt violentā commotionis ꝓcellam cū irruerit sustinere non possint: sed dilatamini in cordibus vestris: suscipientes aduersos iracūdie fluctus in illis extētis finibus charitatis: q̄ omnia suffert: omnia sustinet: ⁊ ita mens vestra amplitudine lōganimitatis ac patiētie dilatata: habeat in se cōsiliorū salutares recessus: in quibus receptus quodāmō atque diffusus teterrimus iracūdie fumus ꝓtinus euanescat. Vel certe ita intelligendū est. Damus locū ire: quotiēs cōmotioni alterius hu Prouer. 29. Ro. 12. i. Cor. 13.

mili atq; trāquilla mēte succūbim⁹: ⁊ quodāmō dignos nos qua
libet iniuria ꝓfitētes: impatiētie seuiēti obsequimur. Ceterū hi
q̄ ita sensum apl'ice ꝑfectiōis inclināt: vt locū ire illos dare exi
stimēt: qui ab irascēte discedūt: vident̄ mihi dissensionū fomitē
nō abscindere sed nutrire. Nisi eñ iracūdia ꝓximi humili statiꝫ
satisfactiōe vincat̄: ꝓuocat eā fugiēs poti⁹ q̄ declinat. Illud q̄q̄
Eccle. 7. huic simile est qd̄ salomon ait. Noli festinare in spiritu tuo irasci
qꝛ ira in sinu insipiētiū requiescit: ⁊ noli ꝓcurrere in rixā cito: ne
peniteat te in nouissimo. Neq; eñ ita festinationē rixe vel iracū
die culpat: vt earundē approbet tarditatē. Simil'r ⁊ illud susci
Prouer. 12. piendū est. Stultus eadē ip̄a hora ꝓnunciat irā suam: occultat
aūt ignominiā suā astutus. Nō eñ ignominiosam iracūdie pas-
sionē: ita a sapiētibus occultari debere decernit: vt iracūdie ve-
locitatē culpans nō ꝓhibeat tarditatē: quā vtiq; si per necessita
tē humane infirmitatis irruerit: ideo cēsuit occultādā: vt dū ad
p̄sens sapiēter obtegit̄ in ꝑpetuū deleat̄. Hec eñ natura est ire:
vt dilata lāguescat ⁊ pereat: ꝓlata ꝟo magis magisq; cōflagret
Dilatāda ergo atq; ampliāda sunt pectora: ne angustijs pusilla
nimitatis artata: iracūdie turbulētis estib⁹ oppleant̄: ⁊ recipe
s̄m ꝓphetā illud nimis latū mādatū dei angusto corde nequea-
mus: nec dicere cū ꝓpheta. Uiā mandatorū tuorū cucurri: cum
Ps. 118. dilatares cor meū. Nā q̄ longanimitas sapiētia sit: euidentissi-
mis scripture testimonijs edocemur. Lōganimus eñ vir nimius
in prudētia: pusillanimis aūt valde insipiēs est. Et idcirco de il
lo q̄ sapiētie donū laudabiliter a dño postulauit: scriptura cōme
3. Re. 4. morat. Et dedit dñs salomoni sapientiā prudentiāq; multā ni-
mis: ⁊ latitudinē cordis quasi arenam maris innumerabilem.

¶ Amicitias cōiuratione initas: firmas eē non posse. Capitulum.xviij.

Illud q̄q̄ multis est experimentis sepissime cōprobatū:
nullo mō eos q̄ amicitiarū fedus cōiuratiōis iniere p̄n
cipio: indiruptā potuisse seruare cōcordiā: siue q̄ eā nō
ꝓ desiderio ꝑfectionis: nec ꝓ apl'ice charitatis impio: sꝫ ꝓ amo
re terreno: ⁊ ꝑ necessitatē ac vinculū pacti retinere conati sunt:
siue qd̄ ille callidissimus inimic⁹ vt eos p̄uaricatores sui faciat
sacramēti: celerius ad irrūpenda amicitiarū vincula p̄cipitat.
Certissima ergo est prudentissimorū virorū illa sentētia: verā cō
cordiā ⁊ indiuiduā societatē: nisi inter emēdatos mores: eiusdē
q̄q̄ virtutis ac ꝓpositi viros stare nō posse. Hec de amicitia, bea
tus ioseph spiritali narratione disseruit: nosq; ad custodiendā
sodalitatis perpetuā charitatem ardentius incitauit.

¶ Explicit collatio prima abbatis Joseph de amicitiā.

¶ [illegible]pit annotatio capitulorum collationis secun-
de eiusdem senis de diffiniendo.

Ca. j. De vigilijs quas pertulimus.
ij De abbatis germani anxietate super sponsionis nostre recordatione.
iij Quid mihi ad hoc visum sit.
iiij Interrogatio abbatis Ioseph nostraq; respõsio vnde anxietas emersisset.
v Expositio abbatis germani cur vel in egypto residere mallemus vel retraberemur ad syriam.
vj Interrogatio abbatis Ioseph an in egypto maior profectus nobis q̃ in syria conferretur.
vij Responsio de differentia institutionũ vtriusq; prouincie
viij Quod perfecti viri nihil absolute debeant definire: vel verum sine peccato possint definita rescindere.
ix Quod plerunq; vtilius sit statuta irrumpere q̃ implere.
x Interrogatio nostra de mem̃phite in cenobio syrie sponsionis.
xj Responsio q̃ propositum gerentis: non negocij sit considerandus effectus.
xij Quod boni prouentus malignis auctoribus non profuerint: nec bonis mala gesta nocuerint.
xiij Responsio nostra que causa a nobis exegerit sacramentum sponsionis.
xiiij Dispntatio senis q̃ sine culpa actionis ordo mutetur: dummodo boni studij capiatur effectus.
xv Interrogatio an absq; peccato fiat quod infirmis nostra scientia occasionem ingerit mentiendi.
xvj Responsio q̃ non propter infirmorum scandalum scripturarum veritas sit mutanda.
xvij Quod veniabiliter mendacio sancti tanq̃ elleboro vsi sint.
xviij Obiectio q̃ illi tantum impune mẽdacio vsi sint qui sub lege vixerunt.
xix Responsio eoꝝ licẽtia mẽdacij q̃ ne in veteri quidẽ indulta est testamẽto veniabilis: a multis fuerit vsurpata.
xx Quod veniabile plerunq; mendaciũ: & noxiã veritatem etiam apostoli esse censuerint.
xxj An interrogantibus occultam continentiam sine mendacio oporteat propalari: & an suscipienda sint que semel fuerint recusata.
xxij Obiectio q̃ oporteat quidem abscondi continentiã: sed suscipi recusata non debeant.
xxiij Rũsio q̃ irrationabilis sit huius diffinitiõis pticia.
xxiiij Quõ abbas pyamon suã continentiã celare maluerit.
xxv Testimonia scripturarũ de cõmutatis diffinitionibus.
xxvj Quod nõ sm̃ immensitatẽ prescientie diuina clemẽtia: sz sm̃ psentes actus vel remuneret vnũquẽq; vel puniat.

xxvij Quod sancti viri pertinaces ac duri esse non possint.
xxviij Interrogatio: an sit contrarium predicte sententie, illud quod dicitur. Jurani et statui.
xxix Responsio in quibus immobilis definitio sit tenēda: et in quibus si oportuerit rescindenda.
xxx Quemadmodum debeant celanda committi.
xxxj Nihil super his que ad vsum communis vite attinēt definiendum.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio scda abbatis Joseph d diffiniēdo

¶ De vigilijs q̄s Cassianus cū alijs ptulerit. Ca.j.

PRecedente igitur collatione finita: pariterq; nocturno intercedente silentio: cū fuissemus a sancto abbate ioseph ad sepositam cellulā in secreto cā quietis adducti: et sermonibus eius igne quodā in nr̄is cordib⁹ excitato: totā noctē habuissem⁹ insomnē: egressi cellulā: et cētū fere ab ea passibus secedētes: in loco remotiore consedimus. Cum itaq; secreti colloquij nobis familiariter etiam nocturnis tenebris oportunitas preberetur: illico vt resedimus abbas germanus grauiter ingemiscens.

¶ De abbatis germani anxietate super sponsionis nostre recordatione. Capitulum.ij.

Quid agimus inquit? Ingenti nāq; discrimine nos videmus et p quā miserabili cōditione cōstrictos: quos et rō ipsa cōuersatioq; sanctoꝝ q̄d salubri⁹ sit ad pfectū vite spiritalis efficaciter docet: et eligere id qd expedit: data senioribus sponsio nō admittit. Etesm̄ potuim⁹ exēplis taliū ac tantorum viroꝝ ad pfectiorē vitā ppositūq; formari: nisi nos instanter ad cenobiū recurrere pmissi pactio coartaret. Quo si reuersi fuerim⁹: copia nobis vlteri⁹ huc remeādi nlla tribuet. Sin vero hic residētes desideriū nr̄m maluerim⁹ explere: q̄d agimus de sponsionis fide: quā senioribꝰ nostris velocissimū reditū pollicentes: dedisse nos nouim⁹: vt vel cursim liceret nobis hui⁹ pnincie sctōs ac monasteria circūire? Cūq; sic estuātes q̄d sup statu salutis nr̄e definiēdū esset: nequaq̄ inuenire possem⁹: solo gemitu testabamur durissime cōditionis necessitatē: accusantes teneritudinē frontis nr̄e: et ingenitā nobis verecūdiā detestātes: cuius onere p̄grauati. etiā ꝯ vtilitatē nostrā ac propositū nr̄m retinētiū precib⁹ al's non potuissem⁹ obsistere nisi maturissimo reditu repromisso huc venissem⁹: illi⁹ scz nos pudoris vitio laborasse deflentes: de quo dicitur. Est pudor afferens peccatum.

Eccj.4.

¶ Quid mihi ad hoc visum sit. Capitulū.iij.

Tum ego. Cōpēdiū inq̄ angoribus afferat nr̄is consiliū:

immo auctoritas senis: ad quē opꝫ vt nr̄as sollicitudines deferamus: ⁊ quicquid fuerit eius sentētia definitū: velut diuinū ⁊ celeste responsum cūctis estib⁹ nr̄is terminū ponat. Nō q̄dē nobis p os scti bn̄i a dño tribuēdū: ⁊ ob illi⁹ meritū ⁊ ob nr̄am fidē minime dubitem⁹. Ipſi⁹ ēm munere salubre ꝓfluū ⁊ credulī ab indignis: ⁊ incredulī a sanctis frequēter acceperūt: dño id vel ꝓpter meritū rīdentiū: vel ꝓpter fidē confitētiū largiēte. His itaq; sermonib⁹ a sctō abbate germano ea alacritate suscepīs: acſi eos nō a memetipso sed instinctu dñi ꝓtulisse⁹: adhuc tum senis atq; instātē iam horā nocturne synaxeos paululū prestolati: postꝫ eū solita salutatione suscepim⁹: ⁊ legitim⁹ ofonū atq; psalmoꝝ impletus est numer⁹: īſdē rursus quibus ad quietem compositi fueramus pſathijs ex more ꝛconsedimus.

¶ Interrogatio abbatis Joseph nostraq; respōsio vñ anxietas emersisset. Capitulum. iiij.

t Um⁹ venerabilis Joseph delectiores nos ad̄o cōtēplat: atq; ꝫ nobis nō sine cā cōtricies accidisse: illo nos pharaonis somniū vidim⁹: ⁊ q̄ interpretē nō est: sed in somnē inq̄ dormimus nocte: ⁊ q̄ estuū nostroꝝ moles sublenet nō est: nisi eas ois tua discretione submonerit. Tū ille: q̄ pharaonis virtutē ⁊ merito referret ⁊ nosse: Nōne p dñm inq̄t est bonarū cogitationū curatio? Proferantur in medium: potens est enim diuina clementia ꝑm fidem vestram nostro eis medelam prebere consilio. Gen. xl.

¶ Expositio abbatis germani cur vel in egypto residere malleamus vel retrahęremur ad syriā. Cap. v.

s Dhec germanus. Credebamus inq̄t nos vbe britudinis visione nō solū leticia spiritali: sed et pfectu abunde repletos ad nostrū cenobiū recursuros: ⁊ ea q̄ fuissem⁹ vestro magisterio cōsecuti: a nobis post reditū vel tenui emulatione sectāda. Hoc esse ⁊ senioꝝ nostroꝝ dilectio fibi spondere nos cōpulit: oē sublimitatē vite vbe atq; doctrine posse nos aliq̄tenus imitari in illo cenobio crederem⁹. Ūñ cū ex hoc nobis oēs estimarem⁹ letitiā cōferendā: intolerabili ecōtrario dolore conficimur: cōsiderantes illo nos ordine id qđ salutare nobis esse cognoscimus: obtinere nō posse. Ex vtroq; ergo nūc latere coartamur. Vt esse⁹ promissioni quā senioꝝ charitate nos cōpellente corā cūctis fratribus in speleo in quo ois noster ex anla vteri virginal⁹ effulsit: ipso teste deprompsim⁹: satisfacere voluerim⁹: summū spirital⁹ vite incurrim⁹, detrimētū. Vinaūt sponsionis immemores: ⁊ in his regionib⁹ residētes: vtilitati pfectionis nr̄e illā voluerim⁹ postponere pactione: abrupta mēdacij nō impletę promissionis pcula formidam⁹. Vz ne hoc q̄dē est⁹ nros

possumus reuelare cōsilio: vt postq̄ velocissimo reditu sponsio-
nis fuerit impleta cōditio: hec denuo loca, celeri repetamus re-
cursu. Nā q̄uis ad ꝓfectū spiritaliū rer̄ virtutēq; tēdētibus: pi-
culosa ac noxia sit etiā parua dilatio: tñ pollicitationē fidei nr̄e
q̄uis moroso soluerem⁹ reditu: nisi nos nō solū charitate: verū
etiam auctoritate senior̄ nostror̄ scirem⁹ inexolubiliter colligā
dos: ita vt remeādi ad hec loca nobis potestas deinceps nul-
lo modo tribuatur.

¶ Interrogatio abbatis Joseph an in egypto maior profectus nobis q̄ in syria cōferret. Cap̄.vj.

a D hec beatus ioseph interposito aliquātisꝑ silētio. Cer-
ti inquit estis maiorem spiritalium rerum profectum in
regione hac vobis posse conferri.

¶ Responsio de differentia institutionū vtriusq; prouincie. Capitulum.vij.

g Ermanus. Quāuis etiā illor̄ doctrine summas grates
repēdere debeam⁹: q̄ nos docuerūt a ꝑuulis magna co-
nari: ⁊ dato boni sui gustu: egregiā ꝑfectionis sitim no-
stris visceribꝰ indiderūt: si q̄d tñ iudicio nr̄o credit̄: nullā duci-
mus cōparationē inter hec atq; illa q̄ illic ꝑcepim⁹ instituta: vt
sileam⁹ cōuersationis vr̄e inimitabilē puritatē: quā vobis non
solū mētis ac propositi districtione: sed etiā locor̄ credim⁹ be-
neficio patrocināte ꝯferri. Uñ nō dubitam⁹ ad imitādā ꝑfectio-
nis vr̄e magnificētiā hāc q̄ cursum tradit̄ doctrinā nō posse suf-
ficere: nisi nobis etiā cōmorationis ipsi⁹ affuerint adiumenta:
longiq; temporis eruditio quotidiana institutione torporem
nostri cordis vtcunq; discusserit.

¶ Quod perfecti viri nihil absolute debeāt definire: vel vtrū sine ꝑctō possint definita rescindere. Ca.viij.

i Oseph. Sanū q̄dē est atq; ꝑfectū: nr̄eq; ꝓfessioni omni-
no cōueniēs: vt eaq; sub aliq̄ sponsione decernim⁹: effica-
citer impleam⁹. Ob quā rē nihil opꝫ abrupte monachū
diffinire: ne aut id q̄d incaute ꝓmisit: implere cogat̄: aut cōside-
ratione honestioris intuit⁹ reuocat⁹: sponsionis sue ꝑuaricator
existat. Sed q̄r nūc ꝓpositū nobis est: nō tā de sanitatis statu
q̄ de infirmitatis curatione tractare: nō q̄d priore loco a vobis
fuerit actitādū: sed quēadmodū de scopulo hui⁹ ꝑniciosi naufra-
gij possitis euadere: salubri est ꝯsilio req̄rēdū. Qñ igitur nulllū
nos coartat vinculū: nec vlla cōditio ꝯstringit: de cōparatione se-
cūdar̄ rer̄ optione proposita: id q̄d maioris est cōmodi ꝑlegat̄:
qñ vero aliq̄ dispēdior̄ obsistit aduersitas: in cōparatione dānor̄
illd̄ ē appetēdū q̄d leuioribꝰ subiacet detrimētis: vt q̄dā dictū est
loco. De maximis mal̄ minima deligas. Proinde quātū vr̄a pa

tefacit assertio: cũ ad id vos loci sponsio incõsulta ꝑduxerit: vt ex vtroq; vobis grauis incõmodi subeũda iactura sit: in eã ꝑtẽ inclinãdũ est electionis arbitriũ: q̃ vel tolerabiliora dispendia inferat: vel satisfactionis remedio facili⁹ expiet. Si ergo maiora spiritui vr̃o lucra ex hac cõmoratione credatis cõferẽda: q̃ illa sunt q̃ vob̃ de cõuersatione illi⁹ cenobij nascebant: neq; sine iactura ingẽtiũ cõmodoꝝ põt cõditio vr̃e sponsionis impleri: satius est h̃ vos mẽdacij vel nõ implete ꝓmissionis subire dispendiũ: qd̃ semel p̃teritũ nec ip̃m vltra iã repeti: nec alia ꝑ semet poterit gñare peccata: q̃ in illud incidere: ꝑ qd̃ tepidioris vite: vt dicitis: status quotidiano vos atq; interminabili afficiat detrimento. Ueniabil'r eñ imo vero ẽt laudabil'r definitio incauta mutabit: si ad salubriorẽ transeat ꝑtẽ: nec cõstãtie p̃uaricatio eẽ credẽda est: q̃tiẽs spõsio vitiosa corrigit: sed temeritatis emẽdatio. Que oĩa scripturaꝝ q̃ꝫ pñt testimonijs apertissime comprobari: q̃ multis ꝑniciosum fuerit: definitionibus proprijs inhesisse: ⁊ ab eis econtrario destitisse: commodũ fuerit ac salubre.

¶ Quod plerunq; vtilius sit statuta irrumpere q̃ implere. Capitulum. ix.

Quod liquidissime sancti apl'i petri ⁊ iude traditoris exẽpla testant. Ille eñ qꝛ discessit ab incõsulte diffinitionis sententia q̃ dixerat. Nõ mihi lauabis pedes in eternũ: Job. xiij.
immortale xp̃i oĩmq; sctõꝝ cõsortiũ ꝓmeret: abscidẽdus ꝓculdubio ab hui⁹ btitudinis gratia: si in sermonis sui obstinatione mãsisset. hic vero ꝑtinaciã sue retinẽs spõsionis: ꝑpetua morte dãnat: q̃ fuisset ꝓculdubio liberat⁹: si definitionis sue maluisset destitutor poti⁹ q̃ ꝑtinax inueniri. Qd̃ in illis q̃ꝫ duob⁹ fi- matth. xxj.
lijs q̃ in euãgelio ad opationẽ vinee destinant: euidentissime ꝑdocemur: quoꝝ vn⁹ patris restitit imperio: ali⁹ ꝓna responsione cõsensit. Sed nec illi ꝓfuit humilis obsequẽdaq; responsio qꝛ p̃ceptũ patris opere detractauit ĩplere: nec illi obfuit refragatio iussionis: eo q̃ statuti sermonis obstinatione mutata: scopon patris: operis executione cõpleuit: ⁊ id qd̃ rep̃hẽsibil'r statuerat: definitione correcta laudabiliter emẽdauit. Necnõ ⁊ he- matth. xiiij
rodis cruentissimi regis exẽplũ: q̃ fidẽ inconsulte retinẽs sacramẽti: cruẽtissimus precursoris dñi extitit interemptor: vanoq; timore ꝑiurij dãnationi semetip̃m atq; supplicijs ꝑpetue mortis immersit. Primũ eteñ est optima statuere: q̃ ⁊ si aliter cesserit: sequens est in melius ea que sunt statuta mutare: ordinationibusq; nostris iam iacentibus (vt ita, dixerim) manum dexteram porrigere. Ubi principia consilij non approbantur: prudentia est: vt vtili addita prouisione reparentur. Si claudicat ad prima statuta dispositio adhibeatur ad secũda correctio. In oĩbus ergo rebus considerandus est finis: ⁊ s̃m eum propositi nr̃i dirigendus est cursus: quẽ si superueniente salubriore consilio ad deteriorẽ patrẽ vergere viderim⁹: recti⁹ est incõgruacõ

stitutione submota: ad meliorē trāsire sententiam: q̄ statutis ꝑtinaciter inherendo: peccatis grauioribus obligari.

¶ Interrogatio nostra de metu prebite in cenobio syrie sponsionis. Capitulum.x.

g Ermanus. Quātū spectat ad desideriū nostrū qđ a nobis ꝓ spiritalis cōmodi vtilitate susceptū est: optaremus edificari vestri iugitate cōsortij. Si eñ ad cenobiū nr̄m fuerimus reuersi: nō solū nos ab hoc tā sublimi ꝓposito relapsuros: sed etiā ꝓ mediocritate cōuersationis illius: multis certū est dispendijs quatiēdos. Uerū illud nos euāgelicū mandatū vehemēter absterret. Sit sermo vester: est est: nō nō: qđ aūt his abundātius est: a malo est. Credimus eñ tanti trāsgressionē precepti nulla posse cōpensari iusticia: nec in extremis recte cedere: qđ malo initio semel fuerit inchoatum.

Mat.5.

¶ Responsio q̄ propositū gerentis nō negocij sit cōsiderandus effectus. Capitulum.xj.

i Oseph. In oībus vt diximus causis nō ꝓcessus opis: sed voluntas operantis est intuenda. Nec statim quis qđ egerit: sed q̄ voto egerit inquirendū: ita vt nōnullos ꝓ his factis: de q̄bus bona postea orta sunt reperiamus fuisse dānatos ⁊ ecōtrario quosdā ꝑ reprehensibiles actus ad summā ꝑuenisse iusticiā. Et nec illi vtilis rer̄ exitus ꝓfuit: qui pessimo regressus ꝓposito: nō illā que subsecuta est vtilitatē: sed quiddā cōtrariū voluit opari: nec huic nocuit reprehensibiliter inchoasse: q̄ non pro contemptu dei nec delinquendi proposito: sed necessarij ⁊ sancti finis intuitu: vituperabilis initij sustinuit necessitatem. Et vt hec eadē sanctarū scripturar̄ dilucidem⁹ exēplis

¶ Qđ boni prouentus malignis auctoribus nō profuerint: nec bonis mala gesta nocuerint. Capi.xij.

q Uid salubrius: q̄d vtilius vniuerso orbi potuit ꝓcurari: q̄ dn̄ice passionis salutare remediū. Et tamē nō solum nō ꝓfuit: verūetiā intātū illi obfuit traditori: cui⁹ ministerio ꝓbat̄ impletū: vt absolute ꝓnunciet̄ de illo. Bonū erat ei: si natus nō fuisset hō ille. Nō eñ ꝟm hoc qđ euenit fruct⁹ illi est sui opis repensandus: sed ꝟm id qđ facere voluit: vel qđ effecturum se esse credidit. Et rursus. Quid criminosius dolo atq̄ mēdacio: etiā in extraneū: ne dixerim in germanū patrēve cōmisso. Et tñ nō solū nullā ꝓ his dānationē aut reprehēsionē iacob patriarcha cōtraxit: verūetiā ꝑpetua bn̄dictionis hereditate ditat⁹ est. Nec immerito: qr ⁊ iste bn̄dictionē p̄mogenitis: destimatā nō ex p̄sentis lucri auaricia sz ex fide sanctificatiōis ꝑpetue cōcupiuit: ⁊ ille non hūane salutis obtentu: sed philargyrie crimine morti tradidit, oīm redēptorē. Et idcirco vtriq̄ eor̄ fru-

Mat.26.

Gen.27.

etus opationis sue ꝑm destinationē mentis ac ꝓpositū volūtatis ascriptus est: qꝛ nec ille fraudē: nec iste salutē statuit operari Illud eſſi ꝓ retributione mercedis iuste vnicuiq; repēsat: qđ ꝑncipaliter mēte cōcepit nō qđ exinde bñ vel male cōtra votū operantis emerserit. Iōq; instissimus iudex excusabilē immo laudabilē talis mēdacij censuit presumptorē: qꝛ sine eo ad bñdictionē primitiuoꝝ nō poterat ꝑuenire. Nec debuit in crimē vocari: qđ desiderio bñdictionis exortū est. Alioq̄n nō mō iniquus in fratrē: patriarcha ꝑdictus sed etiā circūuentor in patrē ⁊ sacrilegus extitisset: si habēs aliā viā qua ad benedictionis illius gratiā ꝑueniret: hanc q̄ fratri damnosa esset ac noxia expetere maluisset Uidetis ergo apud deū nō ꝓcessum opis: sed destinationē mentis inquiri. His itaq; ꝑstructis: vt ad ꝓpositā questionē ob quā hec vniuersa ꝑmissa sunt reuertamur: rñdeatis mihi ꝑmitus velim cuius rei causa vos illius sponsionis nexibus vinxeritis.

¶ Rñsio nostra que cā a nobis exegerit sacram ētum sponsionis. Capitulum.xiij.

g Ermanus. Prima vt diximus extitit cā qua nostros mestificare seniores ac preceptis eoꝝ obsistere verebamur. Secūda q̄si q̄d ꝑfectū atq; magnificū vel visu vel auditu ꝑcepissemus a vobis: cū reuersi ad cenobiū fuissemus: exercere nos posse inconsultissima ꝑsuasione credidimus.

¶ Disputatio senis. ꝙ sine culpa actionis ordo mutet̄ dūmodo boni studij capiatur effectus. Capi.xiiij.

i Oseph. Sicut prefati sumus destinatio mētis vel remunerat hominē vel cōdēnat: ꝑm illud. Et inter seinuicem cogitationibus accusantibus aut etiā defendētibus: in die q̄ iudicabit deꝰ occulta hoīm: illud etiā. Ego aūt opa ⁊ cogitationes eoꝝ venio vt cōgregē cū oībus gētibus ⁊ linguis. Quā obrē desiderio ꝑfectionis vt video: hoc vos spōsionis vinculo colligastis: dū credidistis illo eā posse ordine cōprehēdi: q̄ nunc suꝑueniente pleniore iudicio: ad sublimitatē eius cōscendi non posse respicitis. Nō ergo ꝑiudicat q̄cq̄d discrepās ab illa dispositione visum fuerit accidisse: si mō nulla ꝑncipalis illius ꝓpositi diuersitas subsequat̄. Neq; enim opificij cuiusq̄ desertio est demutatio ferramenti: aut segniciē arguit viatoris: vie cōpēdiosioris ac directioris electio. Ita igit̄ ⁊ in hac ꝑte emendatio dispositionis improuide: nō spiritalis voti est iudicāda transgressio. Quicquid eſſi pro charitate dei ⁊ pietatis amore ꝑficit̄: que ꝓmissionē habet vite que nūc est ⁊ future: tametsi duris atq; aduersis videatur principijs inchoare. nō solū nulla reꝑhensione sed etiā laude dignissimū est. Et idcirco nihil ꝑiudicat refragatio sponsionis incaute: si quolibet genere scopos tantū id est ꝓposita pietatis destinatio teneat̄. Oīa nāq; ob hoc agimus: vt

Roma.2.

Esa.66.

1.Timo.4.

deo cor mūdū exhibere possim⁹ cui⁹ cōsūmatio si in his locis fa
cilior indicat: nihil vobis oberit extorte mutatio pactiōis: dū
mō p̄ncipalis illius ꝑfectio puritatis ꝓ q̄ sponsio vr̄a ꝓcesserat
ꝑm dñi voluntatē maturius acquirat. Nō eñ ex hac immutatio
ne vllū pōt iudicari mēdaciū: sed inconsulte definitiōis prudēs
salutarisq; correctio. Et vt ēt de physicis qd̄ nodū ꝓposite q̄stio
nis absoluat aliq̄d inferam⁹ Natura ip̄a in nobis op̄a sua de cō
silio dīne maiestatis īmutat. Nā ab infantia in puericiā: de pue
ricia in iuuētā: de iuuēta in senectutis vlteriora trāsferimur: at
q; ita hec in nobis cōditoris nr̄i cōsummatio peregit: vt ex hac
ꝑmutatiōe nullū mēdaciū ascribat etati. Ita etiā interior hō nr̄
ablactatus a primordioꝝ tenerrimis institutis: cū ꝑ diuersas ꝓ
uectus etates ad robustiorē de vnaq̄q; ꝓfecerit: atq; exinde ad
Eph. 4. caniciē sensuū ac virū ꝑfectū: ⁊ mēsurā etatis plenitudinis xp̄i ꝑ
ueniens: deposuerit ea q̄ erāt paruuli: nunq̄d varietatē incurrisse
mēdacij ⁊ nō potius ꝑfectioris plenitudinē cōsecutus esse credē
dus est. Sic erudimēta veteris instrumēti: dispēsatiōe legislato
ris dei: ad ꝑfectionē beatitudinis euāgelice trāsferūt: nec tñ ex
hoc immutatio aut diuersitas p̄terite sanctiōis interuenisse cre
dēda est: sz adimpletio ⁊ cumulus sublimioꝝ ⁊ celestiū p̄cepto
rū: nec sacre ꝓmulgationis illius estimāda est abolitio sz ascen
sus: nec varietas sed ꝓfectus. Unde ⁊ dñs nr̄. Nolite inquit esti
Mat. 5. mare ꝙ veni soluere legē aut ꝓphetas: nō veni soluere sz adim
plere: id est nō antiq̄re p̄ora: sz ad ꝑfectionē ꝑducere imperfecta

¶ Interrogatio an absq; peccato sit ꝙ infirmis nostra cōscientia occasionē ingerit mentiendi. Capi.xv.

Germanus. Quantū spectat ad vim sermonū q̄ rōnabilr
s prudēterq; digesti sunt: haud difficile spōsionis nr̄e scru
pulus a nobis potuisset extrudi: nisi illud nos vehemē
tissime deterreret. ꝙ infirmioribus quibusq; intromitti fortas
se per hec videt exēpla, occasio mentiēdi: si vllo mō pacti fidem
licito dissolui posse cognouerint: q̄ppe cū tātis hocip̄m, ⁊ tā mi
nacibus interdicat eloquijs ꝓpheta dicente. Perdes oēs q̄ lo
Ps. 5. quunt mendaciū. Et. Os qd̄ mentit occidit animam.
Sap. 1.

¶ Rūsio ꝙ nō ꝓpter infirmorū scandalū: scripturarū veritas sit mu[illegible]nda. Capitulum.xvj.

Osep[illegible]. Occasiones causeq; ꝑditionū his q̄ ꝑituri sūt in
i mo q̄ ꝑire desiderāt deesse nō possunt. Neq; eñ abijciēda
sunt testimonia scripturaꝝ: ac de suo corpe penitus ab
radenda: q̄bus vel hereticorū prauitas animat: vel iudeoꝝ in
fidelitas obdurat: vel tumor sapiētie gētilis offendit: sed vtiq;
⁊ pie credēda ⁊ immobiliter sunt tenēda: ⁊ ꝑm veritatis regulā
p̄dicāda. Et idcirco non debemus aliene infidelitatis obtentu
economias: id est dispensatiōes ꝓphetarū atq; sanctoꝝ: q̄s scri
ptura cōmemorat: abdicare: ne dū infirmitati eoꝝ cōdescendere

debere nos credim⁹: nō solū mēdacij: verū etiā sacrilegij crimine polluamur: sz quēadmodū dixim⁹ oportet nos ea: ⁊ ꝟm historiā confiteri: ⁊ quēadmodū pie gesta sunt explanare. Ceterū his qui prauī ꝓpositi sunt: nō ex h̄ mētiēdi aditus obstruet̄ si earū rerū quas vel prolaturi sumus vel ꝓtulimus, veritatē: aut penitus abnegare aut extenuare allegoricis interpretationibus laboremus. Quid eñ illis hoꝝ testimonioꝝ nocebit auctoritas: q̄bus etiā sola corruptio voluntatis sufficit.

¶ Qđ venialiter mendacio sancti tanq̄ ellebroro vsi sint. Capitulum. xvij.

Itaq̄ taliter, de mendacio sentiendū atq̄ ita eo vtendum est: quasi natura ei insit ellebori. Qđ si imminente exitiali morbo sumptū fuerit: fit salubre: ceterū absq̄ summi discriminis necessitate ꝑceptū presentis exitij est. Ita nāq̄ etiā sanctos ac ꝓbatissimos deo viros veniabiliter legimus vsos fuisse mēdacio: sicut raab: cuius cū nō solū nulla virtutū: sz etiā impudicitie monimenta cōmemoret scriptura: ꝑ tali mendacio quo exploratores maluit occultare q̄ ꝓdere: admisceri ꝑpl̄o dei eterna bñdictione ꝓmeruit. Que si veritatē loqui: aut saluti ciuiū cōsulere maluisset: nulli dubiū: q̄ nec imminentē cū vniuersa domo sua fugisset interitum: nec auctoribus dominice natiuitatis inserta: ⁊ in patriarcharū annumerata catalogo: ꝑ successionem sue prolis edere meruisset omniū saluatorem. Deniq̄ dalida q̄ vtilitati ciuium cōsulens: exploratā prodidit veritatē: perpetue perditionis vicissitudinē cōsecuta: solam criminis sui cunctis memoriam dereliquit. Quando igit̄ graue aliqđ imminet de veritatis confessione discrimen: tūc mendacioꝝ sunt recipienda perfugia: ita tamē vt reatu humilis conscientie salubriter mordeamur. Ubi aūt nulla conditio summe necessitatis incūbit: omni cautione mendaciū velut mortiferum deuitandū est: quemadmodū de ellebori diximus potu: qđ salubre est quidem si tūc demū sumat̄: cū ineuitabilis atq̄ mortifera iminet egritudo. Sin vero integra ⁊ impturbata corporis sanitate sumat̄: statim ad p̄occupanda vitalia vis ꝑniciosa ꝑtendit. Qđ de raab hierichontina: ⁊ de iacob patriarcha euidēter ostēsum est e quibus nec illa mortem alias q̄ hoc remedio potuisset euadere: nec iste ad benedictionē p̄mogeniti ꝑuenire. Nō eñ deus verboꝝ tantū actuūq̄ nostrorū discussor ⁊ iudex: sed etiā ꝓpositi ac destinationis inspector est. Qui si aliquid causa salutis eterne ac diuine contēplationis intuitu: ab vnoquoq̄ vel factum viderit vel promissum: tāetsi hoīb⁹ durū atq̄ iniquū esse videat̄: ille tñ intimā cordis inspiciens pietatē: nō verboꝝ sonū: sed votū dijudicat voluntatis: q̄ finis opis ⁊ affect⁹ cōsiderādus est ꝑpetrātis: quo potuerunt quidā vt supra dictū est: etiā ꝑ mēdaciū iustificari: ⁊

Josue. 2.

Judi. 16.

alij per veritatis assertionē peccatū perpetue mortis incurrere Ad quē finē etiā iacob patriarcha respiciēs: hispidam fraterni corporis speciē: obuolutione pellium simulare non timuit: ⁊ instiganti ad hoc mendacium matri laudabiliter acquieuit. Uidebat eñ ex hoc maiora sibi lucra benedictionis atq; iustitie: q̄ per simplicitatis obseruantiaz cōferenda. Non enim dubitabat mendacij huius maculā inundatione paterne benedictionis ꝓtinus abluendam: ⁊ velut nubeculam quādam flatu spiritussancti velociter auferendam: atq; vberiora sibi per hanc affectaticiam simulationē: q̄ per illam ingenitam veritatem: meritoruz premia conferenda.

¶ Obiectio q̄ illi tantum impune mēdacio vsi sint q̄ sub lege vixerunt. Capitulum.xviij.

g Ermanus. Non mirū est has dispensationes in veteri testamento licentiꝰ vsurpatas: ac nōnunq̄ viros sanctos veniabiliter fuisse mentitos cū multo maiora eis pro tēporꝝ rudimētis licuisse videamus. Cur eñ mirū sit: q̄ beatꝰ dauid fugiēs: ꝑcōtati achimelech sacerdoti atq; dicēti. Quare tu solꝰ ⁊ nullus est tecū: ita rñdit. Rex inquit ꝑcepit mihi sermonē ⁊ dixit. Nemo sciat rē ꝓpter quā missus es: nā ⁊ pueris condixi in illū ⁊ in illum locū. Et iterū. Si habes hic ad manū hastā aut gladiū: qz gladiū meū ⁊ arma mea nō tuli mecū: sermo eñ regis vrgebat. Uel illud. Cū ꝑductus ad achis regē geth insanum se furiosumq; simulauit: ac mutauit os suū corā eis: ⁊ collabebat in manus eoꝝ: ⁊ impingebat in ostium porte: difluebantq; saliue eius in barbā. Cū etiā vxorum cōcubinarūq; gregibꝰ licito fruerētur: nec vllū eis imputaret ex hac parte peccatū: insup etiā inimicorū sanguinē ꝓpria manu frequenter effunderēt idq; nō solū nō reꝑhensibile: verū etiā laudabile crederet. Que ita nūc euāgelio coruscante videmus omnimodis interdicta vt sine ingenti crimine ac sacrilegio hoꝝ quicq̄ non possit admitti In quē modū nec mēdaciū vllū quālibet pio colore cōtectū: non dicā ꝓhabiliter: sed nec veniabiliter a quoq̄ credimus vsurpari dicēte dño. Sit sermo vester: est est: nō nō: qd̄ aūt his abundātiꝰ est: a malo est. Apl̄o q̄z in eadē cōgruēte. Nolite mētiri inuicē

1.Re.22.
Ibidem.
Ubi.supra.
mat.5.
Col.3.

¶ Responsio eo q̄ licentia mēdacij que ne in veteri q̄dem indulta est testamēto veniabiliter a multis fuerit vsurpata. Capitulum.xix.

i Oseph. Uxoꝝ quidē cōcubinarū multarū antiqua illa libertas: instante iā temporū fine: ⁊ multiplicatione humane generationis expleta: nō immerito velut minus tā necessaria per euangelicā ꝑfectionem debuit amputari. Nā vsq; ad aduētū christi oportuit benedictionē primordialis illius vi

gere sentētie qua dictū est. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā. Et idcirco iustissimū fuit vt ex illa radice fecunditatis humane que in synagoga ꝑ dispēsatione temporis vtiliter viguit: angelice virginitatis flosculi germinarent: ac suaue olentes cōtinentie fructus in ecclesia gignerent. Mendacia vero etiā tūc fuisse damnata: totiꝰ veteris instrumēti textus euidenter ostendit: dicens. Perdes oēs qui loquūtur mendaciū. Et iterū. Suauis est hoī panis mendacij: ⁊ postea replebitur os eius calculo Et ipe legislator: mēdaciū inquit fugies. Sed tunc demū id veniabiliter diximꝰ vsurpatum: cū ei necessitas aliqua seu dispēsatio salutaris adiuncta est ob quā non debuerit condemnari. Quale est illud qđ cōmemorastis de dauid rege: cū fugiens insectationem saulis iniustā: ad achimelech sacerdotem: non ꝓposito cuiusq̄ lucri: nec studio ledendi quēpiam: sed vt tātūmodo semetipsum ab impijssima eius insectatione saluaret: mendacibus vtit verbis: quippe qui manus suas inimici regis sanguine: ⁊ quidē a deo sibi totiens traditi: cōtaminari noluerit: dicēs Propitius mihi sit deus: ne faciā rē hanc domino meo christo dñi: vt mittā manū meā in eū: qꝛ christus dñi est. Et idcirco dispensationes has quas vel ob voluntatem dei vel ob prefigurationem spiritalium sacramentorū: vel ob quorūdā salutē sanctos viros in veteri testamento legimꝰ executos: intantum nos quoq̄ cū necessitas coartauerit non possumus abdicare: vt ne ipsos quidem apostolos: vbi cōsideratio alicuius vtilitatis exegerit: ab eis declinasse cernamus. Que paulisper interim differentes: digestis primitus que adhuc de veteri testamento ꝓferre disponimus: post hec congruentius inferemus: vt facilius approbet viros iustos ⁊ sanctos: tā in nouo q̄ in veteri testamento in his economijs sibi per omnia concordasse. Quid eñ de illa chusi ad absalon pro salute regis dauid pia simulatione dicimus: que cum toto fallentis ⁊ circumuenientis promatur affectu: ⁊ vtilitatem consulentis impugnet: scripture diuine testimonio cōprobatur: ita dicentis. Domini autē nutu dissipatum est consiliū achitofel vtile: vt induceret dominꝰ sup absolon malum. Nec eñ rep̄hendi poterat id qđ recto proposito ac pio iudicio pro iustis patribus gerebat: ac pro illius cuius pietas deo placebat: salute atq̄ victoria: religiosa fuerat simulatione conceptū. Quid etiā de illius femine pronunciabimus: facto: que suscipiens illos qui ad regē dauid a predicto chusi fuerant destinati: abscondit in puteo: ⁊ expandens velamen super os eiꝰ cum tisanas se torrere simulasset: transierunt inq̄t gustata paululum aqua: atq̄ hoc eos figmento. ab insequentiū manibus liberauit. Quapropter: respōdete q̄so mihi: quid fuissetis acturi siq̄ vobis nunc sub euangelio constitutis similis fuisset exorta conditio: vtꝝ nā maluissetis eos simili celare mendacio dicētes eodem mō. Trāsierūt gustata paululū aqua. Et implere illud qđ ꝑ

Gen. 1.
Ps. 5.
Prouer. 20.
Exo. 23.
1. Re. 24.
2. Re. 17.
Ubi supra.

Proner.24 cipitur. Erue eos qui ducuntur ad mortem: ⁊ redimere eos qui
interficiunt ne parcas: an veritatis cōfessione latitātes ꝓdere
1.Corin.10. perempturis. Et vbi illud Apl'i. Nemo qd suū est querat: sed qd
1.Corin.13. alterius. Et. Charitas nō querit que sua sunt sz ea que alioꝝ. Ac
1.Coꝝ.10. de seipso. Nō quero inqt qd mihi vtile est: sed qd multis: vt sal-
ui fiant. Si eñ ea q̄ nostra sunt q̄rimus: ⁊ id qd nobis vtile est
ꝑtinaciter volum⁹ retentare: etiā in huiusmodi necessitatib⁹ loq̄
nos necesse est veritatē: ⁊ reos fieri mortis aliene. Si ꝟo ea q̄
alijs salutaria sint nr̄is vtilitatibus ꝑponētes: apl'ico satisfece
rim⁹ imperio: sine dubio subeunda est nobis necessitas mētien
di. Et idcirco nec integra charitatis viscera possidere: nec ea q̄
alioꝝ sunt: ꝟm apl'icam disciplinam querere poterim⁹: nisi his
q̄ districtioni nostre perfectioniq̄ cōueniunt paululū relaxatis
1.Coꝝ.4. cōdescēdere vtilitatib⁹ alioꝝ ꝓno maluerimus affectu: ⁊ ita cū
Apl'o infirmis efficiamur infirmi vt lucrari possim⁹ infirmos.

¶ Quod veniabile plerumq̄ mēdaciū: ⁊ noxiā veritatem etiam apostoli esse sensuerint. Capitulum.xx.

Actuū.21. Quibus eruditus exemplis btūs q̄ꝫ apl'us iacob⁹ oēsq̄ il
lius ecclesie primitiue ꝑcipui principes apl'oꝝ paulū ad
simulationis figmēta descēdere ꝓ imbecillitate infirmā
tiū cohortant: eūq̄ purificari ꝟm obseruātiā legis: caput rade-
re vota offerre cōpellūt: ꝑsens illud dispēdiū: qd ex hac hypocri
si gignebat nihili reputātes sz ꝯtemplātes poti⁹ lucra: q̄ erāt ex
illius diutina ꝑdicatione parienda. Nō eñ tantū apl'o paulo lu
crū ex hac eius fuerat districtione collatū: quantū celeri ei⁹ exi-
tio vniuersis gētibus detrimētū. Quod sine dubio vniuerse tūc
euenisset ecclesie: nisi illū hec vtilis ac salubris hypocrisis ꝑdica
tiōi euāgelice reseruasset. Tūc eñ necessario ac veniabiliter acq̄e
scit mēdacij detrimento: qñ maius vt diximꝰ imminet de veri-
tatis cōfessione dispēdiū: ⁊ vtilitas que nobis de veritate cōfer
tur: cōpēsare illa que generanda sunt damna non ꝑualet. Qd tē
1.Coꝝ.9. peramentū etiā alijs verbis idē btūs apostol⁹ vbiq̄ se semꝑ te-
nuisse testat. Nā cū dicit. Fact⁹ sum iudeis tanq̄ iude⁹ vt iudeos
lucrifacerē: his q̄ sub lege erāt q̄si sub lege essem: cū ipse sub lege
nō essē vt eos q̄ sub lege erāt lucrifacerē: his q̄ sine lege erāt: tāq̄
sine lege essem: cū sine lege dei nō essem: sz in lege essē xp̄i vt eos
q̄ sine lege erāt lucrifacere. Fact⁹ sum infirmis infirm⁹ vt infir-
mos lucrifacerē. Oībus oīa fact⁹ sum vt oēs facerē sal nos: q̄d
aliud ostendit: q̄ꝫ ꝟm infirmitatē atq̄ mensurā eoꝝ q̄ instituebā
tur cōdescendisse se semꝑ: ⁊ a ꝑfectionis rigore aliq̄d relaxasse:
nec tenuisse se id quod districtio rigida poscere videbat: sed il-
lud magis ꝑposuisse qd infirmantiū vtilitas exigebat. Et vt hec
eadē attentius indagātes: singillatim apostolicaꝝ ꝟtutū insi-
gnia replicem⁹: queret aliq̄s quō oībus ꝑ oīa beat⁹ Apl's suā ꝓ
bet aptasse ꝑsonā. Ubi fact⁹ ē iudeis sicut iudeus. Profecto ibi:

vbi illã sentẽtiã intimo corde custodiẽs: quã galathis denũcia-
uerat: dicens. Ecce ego paulus dico vobis qꝛ si circũcidamini Gal. 5.
christus vobis nihil ꝓderit. in thimothei tñ circũcisione imagi
nem quodãmõ iudaice suꝑstitionis assumpsit. Et rursus. Ubi fa
ctus est eis q̃ sub lege erãt tãq̃ sub lege esset. Nẽpe ibi: vbi iaco
bus oẽsq̃ seniores ecclesie formidãtes: ne in eũ illa irrueret iu-
deoꝝ credentiũ: immo christianoꝝ iudaizantiũ multitudo: q̃ ita
fidẽ xp̃i receꝑat: vt adhuc ritu cerimoniaꝝ legaliũ teneret discri
mini eius hoc ꝯsilio ac ꝑsuasiõe succurrerũt dicẽtes. Uides fra Act. 21.
ter. quot milia sint in iudeis q̃ crediderũt: ⁊ hi oẽs emulatores
legis sunt. Audierũt aũt de te qꝛ discessionẽ doceas a moyse eoꝝ
q̃ ꝑ gẽtes sũt iudeoꝝ: dicẽs nõ debere eos circũcidere filios suos
Et infra. Hoc ḡ fac qđ tibi dicim⁹. Sũt nobis viri q̃tuor votũ
hñtes sup se: his assũptis sctĩfica te cũ illis ⁊ impẽde in illis vt
radãt capita: ⁊ scient oẽs qm̃ ea que de te audierũt falsa sunt: sꝫ
ambulas: ⁊ ip̃e custodiẽs legẽ. Et ita ꝓ illoꝝ q̃ sub lege erãt sa-
lute: illã paulisꝑ districtionẽ sentẽtie sue calcãs: q̃ dixerat. Ego
em̃ ꝑ legẽ legi mortu⁹ suꝫ vt deo viuã: caput radere: purificari ꝟꝫ
legẽ: atq̃ in tẽplo mosaico ritu vota offerre cõpellit. Queris ẽt
vbi ꝓ salute eoꝝ q̃ legẽ dñi penit⁹ ignorabãt: tãq̃ ⁊ ip̃e sine lege
eẽt effect⁹ sit sine lege. In atheniẽsi vrbe vbi gẽtiliũ vigebat im- Actu. 17.
pietas: q̃ vsus sit p̃dicatiõis exordio: attẽde. Preteriẽs inq̃t vi
di simulachra vr̃a ⁊ arã in q̃ erat scriptũ. Ignoto deo. Cũq̃ de
eoꝝ suꝑstitione ꝟmonẽ fuisset ordit⁹ tãq̃ si ⁊ ip̃e sine lege eẽt: sub
occasione ꝓphani illi⁹ tituli fidẽ xp̃i ĩtulit dicẽs. Qđ ergo vos
ignorãtes colitis: h̃ ego annũcio vobis. Et post pauca velut si
diuine legis penit⁹ eẽt ignar⁹: gẽtilis poete versũ poti⁹ q̃ moy-
si aut xp̃i maluit ꝓferre sniaꝫ. Et sicut q̃dã inq̃ens vr̃m poetarũ
dixerũt: Ipsi⁹ em̃ ⁊ gen⁹ sum⁹. Cũ itaq̃ suis eos q̃ refutare non
possent testimoniis fuisset aggressus: ita de falsis vera ꝯfirmãs:
subdidit dicẽs. Gen⁹ ergo cũ sim⁹ dei: non debem⁹ estimare auro
vel argẽto aut lapidib⁹ sculpture artis ⁊ cogitationi hoĩs: diui
nitatẽ esse sil̃em. Infirmis aũt infirm⁹ effect⁹ est: cũ ꝟm indulgẽ 1. Coꝝ. 9.
tiã nõ ꝟm imperiũ his q̃ se cõtinere nõ poterãt: in idipsuꝫ redire
cõcessit: siue cũ lacte nõ esca corinthios potãs: in ĩfirmitate ⁊ ti
more ⁊ tremore multo apđ eos fuisse se dic̃. Oĩa aũt oĩb⁹ fact⁹ ẽ
vt om̃s faceret saluos: cũ dicit. Qui mãducat: nõ mãducãtẽ nõ Ro. 14.
spernat: ⁊ q̃ nõ mãducat nõ mãducãtẽ nõ iudicet. ⁊. Qui mr̃i- 1. Coꝝ. 7.
monio iũgit ꝟginẽ suã: bñ facit ⁊ q̃ nõ iũgit meli⁹ facit. Et alibi 2. Coꝝ. 11.
Quis inq̃t ĩfirmat̃ ⁊ ego nõ infirmor: q̃s scãdalizat̃ ⁊ ego nõ vror
Atq̃ hoc mõ illud qđ corĩthiis ꝓceꝑat: adimplenit dicens. Si 1. Coꝝ. 10.
ne offensione estote iudeis ⁊ grecis ⁊ eccl̃ie xp̃i: sicut ⁊ ego per
omnia omnibus placeo: non querens qđ mihi vtile est: sed qđ
multis vt salui fiant. Utile em̃ sine dubio sibi fuerat timotheũ
non circũcidere: caput nõ radere: purificationem iudaicam non
assumere: nudipedalia nõ exercere: vota legalia non offerre: sed

facit hec omnia dum illorũ saluti plus consulit: qr nõ querit qđ
sibi vtile est: sed qđ multis: vt salui fiant. Qđ q̃uis contẽpla-
tione dei sit factũ: tñ simulatione nõ caruit. Qui em̃ per legẽ chri
sti legi mortuus fuerat vt deo viueret: quiq̃ illã iusticiã legis in
Phil.2. qua ꝯuersatus fuerat sine querela detrimentũ fecerat: ⁊ arbitra
bat̃ vt stercora vt christũ lucrifaceret: ea que legis erãt: vero cor
Gal.2. dis affectu offerre nõ potuit: nec fas est credi eũ qui dixerat. Si
enim que destruxi: hec iterũ reedifico: p̃uaricatorẽ me cõstituo:
in id incidere quod ipse damnauerat. Et intantum non magis
res ipsa que geritur: q̃ gerentis pensatur affectus. Et econtra-
rio quibusdã reperiatur veritas nocuisse: ⁊ profuisse mendaciũ.
Nã doech idumeus: regi sauli de fuga dauid corã famulis con-
1.Reg.22. querenti ac dicẽti. Nunquid oĩbus vobis dabit filius iesse agros
⁊ vineas: ⁊ vniuersos vos faciet tribunos ⁊ cẽturiones: qm̃ cõ
iurastis oẽs aduersus me: ⁊ non est qui mihi renũciet? quid nisi
verũ ꝓdidit dicens. Uidi filiũ iesse in nobe apud achimelech sa-
cerdotẽ: qui consuluit pro eo dominum: ⁊ cibaria dedit ei: sed ⁊
gladiũ Goliath philistei dedit ei. Pro qua veritate eradicari de
Ps.51. terra viuentium meruit: ac de eo đr per prophetã. Propterea
deus destruet te in finẽ: euellet te: ⁊ emigrabit te de tabernaculo
Josue.2. ⁊ radicẽ tuã de terra viuentiũ. Ex illa igit̃ terra hic pro indicio
Judi.16. veritatis perpetua eradicatione cõuellitur: in qua raab mere-
trix pro mendacio cũ sua cognatione plantat̃. Sicut etiam sam
son illã diu occultatam mẽdacio veritatẽ: impie coniugi perni-
ciosissime prodidisse reminiscimur: cui propterea deceptionem
Michee.7. intulit veritas inconsultissime patefacta: quia illud mandatũ
propheticum custodire neglexit: Ab ea que dormit in sinu tuo:
custodi claustra oris tui.

¶ An interrogãtibus occultã cõtinentiã: sine menda cio oporteat ꝓpalari: ⁊ an suscipienda sint que semel fuerint recusata. Capitulum.xxj.

Et vt exempla quedã de nostris q̃ ineuitabilibus ac pe
ne quotidianis necessitatibus proferamus: quas quã-
talibet obseruantia nunq̃ ita possumus precauere: vt
nõ vel inuiti vel volẽtes cogamur in eas incurrere. Quid que-
so faciendũ est: cũ refectionẽ procrastinare disponẽtibus nobis
vtrũ refecerimus ad vesperã frater adueniens percontat̃? celã-
dum ne ieiuniũ est: ⁊ virtus parsimonie cõtegẽda: an veritatis
professione prodenda. Si celamus vt dominico satisfaciamus
Matth.6. imperio quo dicitur. Nõ videaris hominibus ieiunãs sed patri
Ibidem. tuo qui est in abscondito. Et iterũ. Nesciat sinistra tua q̃d faciat
dextera tua: profecto mentimur. Si virtutẽ continẽtie propa-
lamus. euangelica nos sententia iure percellit. Amen dico vo-
Ibidem. bis receperunt mercedem suã. Quid si oblatũ a fratre quispiam
poculum cũ definitione renuerit: absolute accepturum se esse de

negans: qđ ille gaudens aduentu eius suppliciter vt sumatur exorat: Rectum ne est vt fratri ad genua prouoluto: in terrãq; prostrato: qui non nisi his officijs viscera charitatis expleturũ esse se credit etiã cum labore suo pareat: an in sermonis sui atq; propositi pertinacia perseuerei?

¶ Obiectio ꝙ oporteat quidem abscondi continentiam: sed suscipi recusata nõ debeant. Capi. xxij.

g Ermanus. In illo quidẽ superiore exemplo dubium vt credimus non est: quin expediat abscondi continentiã nostram potius ꝙ percontantibus prodi: ac super huiuscemodi causis nos q̃ fatemur ineuitabile esse mendaciũ. In secundo autem nulla nobis incumbit necessitas mentiẽdi. Primum: qr possumus ea que fratruz ministerio porriguntur ita renuere: vt nullo nos definitionis vinculo colligemus: deinde: qđ semel renuentes possumus immobilem tenere sententiam.

¶ Responsio ꝙ irrationabilis sit huius diffinitionis pertinacia. Capitulum. xxiij.

i Oseph. Has diffinitiones illorũ monasteriorũ esse non dubium est in quibus renunciationis vestre vt dicitis rudimenta formata sunt: quorũ principes fratrum refectioni suas assolent preponere volũtates: ⁊ obstinatissime id qđ semel mẽte ꝯceperint exequunt. Ceterũ seniores nostri quorũ fidei aplicarũ signa virtutũ testimoniũ reddiderũt: quiq; vniuersa iudicio potius ac discretione spũs: ꝙ rigida animi obstinatione gesserũt: eos qui alienis infirmitatibus acquiescerent multo vberiores fructus: ꝙ eos qui in suis definitiõibus perdurarẽt capere censuerũt: sublimiorisq; pronunciauerũt esse virtutis: cõtegere potius continentiã necessariã hoc vt dictum est humiliq; mendacio. ꝙ patefacere superbo veritatis indicio.

¶ Quomodo abbas pyamon suam continentiam celare maluerit. Capitulũ. xxiiij.

d Eniq; abbas pyamon post viginti ⁊ quinq; annos: oblatã sibi a quodã fratre vuã ac vinũ absq; hesitatiõe suscipiẽs: cõfestim ea q̃ ingesta fuerãt: cõtra consuetudinẽ degustare: ꝙ ignote cũctis cõtinentie maluit ꝓpalare virtutem. Nã si illud q̃ considerare velimus. qđ seniores nostros incunctãter fecisse meminimus: qui mirabilia virtutũ suarũ: vel proprios actꝰ quos necesse erat ad instructionẽ iuniorũ in collatiõe ꝓferri: sub aliorꝫ solebãt colorare personis: q̃d aliud possumus ꝙ apertũ sup his iudicare mendaciũ? Atq; vtinã nos q̃ dignũ aliq̃d haberemus: qđ ad incitandã fidẽ ꝓponi iunioribꝰ posset: ꝓfecto minime vereremur huiuscemodi illorꝫ figmenta sectari. Rectus essẽ est sub talis figure colore mentiri: ꝙ ꝓ obseruantia

irrationabili istius veritatis: aut ea q̄ audiētes edificare potuerāt: incōgrua taciturnitate contegere: aut si ex nostra ꝑsona veraciter ꝓferant: iactantiā noxie vanitatis incurrere. Ad qd̄ etiā nos magisterio suo doctor gentium euidenter instituit: qui reuelationum suarū magnitudinē ex alterius maluit ꝓferre persona dicens: Scio hominem in christo: siue in corpore siue extra corpus: nescio: deus scit: raptū vsq; ad tertiū celū: ⁊ scio hmōi hominem qr raptus est in paradisum: ⁊ audiuit ineffabilia verba que non licet homini loqui.

2.Cor.12.

¶ Testimonia scripturarum de commutatis definitionibus. Capitulum.xxv.

Impossibile nobis est: breuiter vniuersa ꝑcurrere. Quis etēm enumerare sufficiat: oēs propemodū patriarchas sanctosq; innumerabiles: alios ꝓ vite tutamine: alios ꝓ bñdictionis desiderio: alios ꝓ misericordia: alios ꝓ alicuius occultatione misterij: alios ꝓ zelo dei: alios ꝓ examinatione veritatis: patrociniū (vt ita dixerim) assumpsisse mēdacij? Que sicut enumerari cūcta nō possunt: ita ꝑtermitti penitus vniuersa non debent. Nam beatū ioseph pietas cōpulit vt falsum fratribus crimen etiā cū obtestatione regie salutis impingeret dicēs. Exploratores estis: infirmiora terre venistis inspicere. Et infra Mittite inquit ex vr̄is vnū: ⁊ adducite fratrē vr̄m huc: vos autē custodiemini hic: vsq; dū manifesta fiant verba vestra: an verum dicatis: an non: sinautē: per salutē pharaonis exploratores estis. Si eēm nō eos hoc misericordi mēdacio terruisset: nec patrē fratremq; reuisere: nec eos in tantis inopie periculis alere: nec cōscientiā postremo fratrum a reatu venditionis sue expurgare potuisset. Nō ergo tā reprehēsibile fuit metū fratrib⁹ incussisse mendacio: q̄ sanctū atq; laudabile occasione ficti periculi inimicos ac vēditores suos ad salutarē penitentiā cōpulisse. Deniq; cū grauissime insimulationis vrgerent̄ inuidia: nō illius qd̄ falso obijciebat̄: sed anterioris criminis cōscientia frāgebātur: dicētes adinuicē. Merito hec patimur: qr peccauim⁹ in fratrē nostrū: qr despeximus tribulationē anime eius: cuz rogaret nos ⁊ nō audiremus eū: ꝓpter hoc venit nobis omnis tribulatio hec. Que quidē ꝯfessio: nō solū apud fratrē: in quē impia crudelitate peccauerāt: verū etiā apud deū humilitate saluberrima: tm̄ eoꝝ facinus vt credimus expiauit. Quid salomon qui perceptū a deo sapiētie donū: in primo iudicio suo: nō nisi assumptione mendacij declarauit. Nā vt veritatē que mulieris mēdacio tegebat̄ exculperet: etiā ipse mendacij vtiq; astutissime excogitati vsurpauit auxiliū dicēs. Afferte mihi gladiū: ⁊ diuidite infantē viuū in duas partes: ⁊ date dimidiam partem vni ⁊ dimidiam partē alteri. Que simulatio crudelitatis: cū vere matris viscera permouisset: ab ea aūt que mater non erat laudaretur: tūc de-

Gen.42.

Ibidem.

3.Reg.3.

mum sagacissimo veritatis indicio illā sententiam promulga-
uit: quā nemo a deo inspiratam esse nō credidit. Date inquiens
huic infantē viuū ⁊ non occidat: hec est eñ mater eius. Proin
de nec debere nec posse nos vniuersa cōplere: q̄ vel cū quiete ani
mi vel cū cōmotione decernimus: etiā alijs scripturarū testimo
nijs copiosius edocemur: quibus vel viros sanctos vel angelos
vel ipsum omnipotentē deū: ea que definierant frequenter legi-
mus immutasse. Nā beatus dauid cū iurisiurandi definitiōe de-
creuit dicēs. Hec faciat deus inimicis dauid: ⁊ hec addat: si re- 1. Re. 35.
liquero de omnibus que pertinēt ad nabal vsq̄ mane mingentē
ad parietē. Et cōtinuo intercedēte abigail vxore eius ac ꝓ eodē
supplicāte: remittit minas: mollit sentētiā: ⁊ mauult trāsgressor
ꝓpositi iudicari: q̄ sacramēti sui fidē cū crudelitatis executione
seruare dicēs. Uiuit dñs: nisi cito venisses in occursum mihi: nō
remāsisset nabal vsq̄ ad lucē matutinā mingens ad parietem.
Cuius sicut illā p̄cipitis sacramenti facilitatē q̄ de ꝑturbate mē
tis cōmotione descēderat: nequaq̄ imitandā eē cēsemus: ita re-
missionē atq̄ emēdationē statuti sectandā esse decernimus. Ele
ctionis vas Corinthijs scribēs: reditum suuz absoluta defini-
tione promittit dicens. Ueniam aūt ad vos: cū macedoniā per
trāsiero. Macedoniā eñ pertrāsibo: apud vos aūt manebo vel
etiā hyemabo: vt vos me deducatis quocūq̄ iero. Nolo eñ vos 1. Cor. 16.
mō in trāsitu videre: spero eñ me aliquāto tēpore manere apud
vos. Cuius rei etiā in scd̄a epl̄a meminit ita. Et hac cōfidentia 2. Cor. 1.
volui prius venire ad vos: vt scd̄am gr̄az haberetis: ⁊ ꝑ vos trā
sirē in macedoniā: ⁊ iterū a macedonia venirē ad vos: ⁊ a vobis
deduci in iudeā. Sz superueniēte salubriore cōsilio: nequaq̄ se
id qd̄ ꝓmiserat executū euidētissime cōfitet̄. Cū hoc inq̄t voluis Ibidem.
sem: nunq̄d leuitate vsus suz: Aut q̄ cogito ꝟm carnē cogito: vt
sit apud me est est: nō nō? Deniq̄ cur maluerit definitionē sui p̄-
terire sermōis: q̄ aduētu suo onerosaz discipulis īferre tristiciā
etiā cū sacramēti obtestatiōe declarat. Ego aūt testē deū inuoco Ibidem.
in animā meā: q̄ parcēs vobis: non veni vltra corinthū. Sta-
tui eñ hocipsum apud me: vt nō in tristicia venirē ad vos. Cuz
intraturos se domū loth sodomis angeli denegassent. dicētes ad
eū. Nō intrabimus: sz in platea manebimus: cōtinuo eius p̄ci- Gen. 19.
bus cōpellunt statutū mutare sermonē: sicut scriptura subiūgit
Et coegit eos loth: ⁊ diuerterūt ad eū. Qui vtiq̄ si diuersuros
se ad eū esse nouerant: inuitātis petitionē simulatoria excusatio
ne renuerūt: si naūt veraciter excusabāt: euidēter immutasse sen
tentiā cōprobant. Que vtiq̄ nō ob aliā credimus causaz spiritū
sanctū sacris voluminib⁹ indidisse: nisi vt istis erudiamur exē-
plis: in definitionibus nostris nō ꝑtinaciter ꝑmanere: sz eas
arbitrio nr̄o debere subijcere: ⁊ ita iudiciū nostrū ab omni legis
vinculo liberū cōseruare: vt ꝓmptū sit ad sequendū quocūq̄ vo-
cauerit salubre consiliū: nec differat aut recuset ad id quod vti-

lius discretio salutaris inuenerit: absq; vlla cũctatione trãsire.
Et vt ad sublimiora adhuc ascẽdamus exẽpla: decumbentẽ in
lecto regẽ ezechiã: grauiq; egritudine laborãtẽ: ex ꝑsona dei. Esa
Esa.xxxviij ias propheta adorsus est dicẽs. Hec dicit dñs. Dispone domui
tue: qꝛ morieris tu ⁊ nõ viues. Et cõuertit inquit ezechias faciẽ
suã ad parietẽ: ⁊ orauit ad dñm ⁊ dixit: Obsecro dñe: memẽto q̃
so quõ ambulauerim corã te in veritate ⁊ corde ꝑfecto: ⁊ qđ bo-
num est in oculis tuis fecerim. Et fleuit Ezechias fletu magno
Post q̃ rursus dr ad eũdẽ. Reuertere ⁊ dic ezechie regi iuda di-
cens. Hec dicit dñs deus dauid patris tui. Audiui rõnẽ tuã: ⁊
vidi lachrymã tuã: ⁊ ecce adijciã sup dies tuos q̃ndecim annos
⁊ de manu regis assyrioꝝ liberabo te: ⁊ ciuitatẽ hãc ꝓtegã pro-
pter me: ⁊ ꝓpter dauid seruũ meũ. Quid euidẽti⁹ h̃ testimonio:
quo mĩe ac pietatis intuitu manuit dñs suum cassare sermonez
⁊ ad p̃stitute mortis terminos quindecim annis vitã precãtis
extẽdere: q̃ per immobilitatẽ decreti sui inexorabilis inueniri.
Similr etiã loquit ad niniuitas cẽsura diuina. Adhuc triduũ
⁊ ninive subuertet. Moxq; penitentia eoꝝ ieiunijsq; mollitur
Jone.iij. tam minax ⁊ abrupta sententia: atq; ad partẽ misericordie pro
na pietate deflectitur. Quod si quis velut preciũ conuersionis
eorum: subuersionez ciuitatis ad hoc eis dñm asserat cõminatũ
vt eos ad salutarẽ penitẽtiã prouocaret: cõsequẽs est vt hi q̃ fra
trib⁹ p̃sunt: absq; rep̃hensione mẽdacij his q̃ indigent emẽdari:
aliqua etiã districtiora q̃ facturi sunt si opus fuerit cõminent.
Sin vero dixerit deũ seuerã illã sniam suã penitẽtie eoꝝ cõside-
Eze.xxxiij. ratione reuocasse: ꝑm illud qđ per ezechielẽ ait. Si dixero im-
pio morte morieris: ⁊ egerit pniaz a pctõ suo: feceritq; iudiciũ
⁊ iusticiã: vita viuet ⁊ nõ moriet: quib⁹ docemur exẽplis nõ de
bere nos obstinate in nr̃is definitionibus ꝑdurare: sed cõmina
tionẽ ex necessitate propositã: clemẽti miseratione mollire. Qđ
ne solis specialr niniuitis crederet dñs prestitisse: etiã gñaliter
erga oẽs eadẽ se esse facturũ ꝑ hieremiã perpetuo protestat: ⁊ cũ
necesse fuerit: incunctãter suã se sniam mutaturũ pro nr̃is meri
Hiere.xviij. tis repromittit dicens. Repẽte loquar aduersus gentẽ ⁊ aduer-
sus regnũ: vt euellã ⁊ destruã ⁊ disperdã illud. Si penitẽtiã ege
rit gens illa: a malo qđ locutus sum aduersus eã: agã ⁊ ego peni
tentiã super malũ qđ cogitaui vt facerẽ ei: Et subito loquar de
gente ⁊ regno: vt edificẽ ⁊ plantẽ illud: Si fecerit malũ in oculis
meis: vt nõ audiat vocẽ meã: penitẽtiã agã sup bonũ qđ locut⁹
Hiere.xxvj sum vt facerẽ ei. Ad ezechiel q̃ ait. Noli subtrahere verbũ: si for
te audiant: ⁊ conuertat vnusquisq; a via sua mala: ⁊ penitebit
me mali: qđ cogitaui facere eis propter maliciã studioꝝ eorum.
Quibus testimonijs declarat: non oportere vt pertinaciter in
nr̃is diffinitionib⁹ hereamꝰ: sed rõe eas ac iudicio tẽpãdas sem
perq; preligenda ac preferẽda esse meliora: ⁊ ad illã que vtilior
dijudicata fuerit partẽ: sine cunctatione aliqua transeũdã.

¶ Quod non scdm immensitatē prescientie diuinā clemētia: sz scdm presentes actus vel remuneret vnūquemqz: vel puniat. Capitulum. xxvj.

Aliud etiam pre oībus inestimabilis illa censura nos instruit: qd cū sit ei añ ortū vniuscuiusqz precognit⁹ finis: ita ordine ac rōe cōmuni: ⁊ hūanis quodāmodo oīa dispensat affectib⁹: vt nō potētialr nec secundū prescientie sue ineffabilē noticiam: sed sm presentes hoīm actus vniuersa diiudicans: vel respuat vnūquēqz vel attrahat: ⁊ vel infundat quotidie suā gratiā vel auertat. Quod ita esse etiā illa saulis manifestat electio. cuius vtiqz cū vituperabilē finē presciētia dei ignorare nō posset: de tot milib⁹ israelis elegit eū ⁊ vnxit in regē presentis in illo meritū vite remunerās: nō peccatū future preuaricationis intēdēs: ita vt postqm reprob⁹ factus est: velut penitudinē gerēs electionis sue deus: hūanis quodāmō de eodē vocibus atqz affectib⁹ cōquerat dicēs. Penitet me q constituerim saul regē: qr dereliquit me: ⁊ verba mea ope nō impleuit. Et iterum. Uerūtamē lugebat samuel saulē: qm dñm penitebat q constituisset regē saul sup isrl. Deniqz hoc qm ope fuerat executus: postea etiā p ezechielē prophām dñs ptestat cū oībus se hoīb⁹ quotidiano gesturū esse iudicio. Etiam si dixero inquiēs iusto q vita viuat: ⁊ confisus in iusticia sua fecerit iniquitatē: oēs iusticie eius obliuioni tradent: ⁊ in iniqtate quā operat⁹ est: in ipsa morient. Si autē dixero impio. Morte morieris: ⁊ egerit penitentiā a pctō suo: feceritqz iudiciū ⁊ iusticiaz: pignus restituerit ille impius rapināqz reddiderit: in mādatis vite ambulauerit: nec fecerit quicqm iniustū: vita viuet ⁊ nō morietur: oīa peccata eius q peccauit non imputabuntur ei. Deniqz cū ab illo populo quē ex oīb⁹ gentibus dñs adoptauit: propter subitā vituli preuaricationē: misericordie sue auertisset aspectū: interueniens p eo legissator exclamat. Obsecro dñe: peccauit pplus iste peccatum magnū: fecerunt sibi deos aureos: ⁊ nunc si remittis: pctm eoꝝ remitte: sin alias dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit dñs. Si quis inquit peccauerit corā me: delebo eum de libro meo. Dauid quoqz dū de iuda ⁊ psecutoribus xpi prophetico spiritu quereret. Deleantur inquit de libro viuentiuz. Et qr non merebant ad penitētiā salutarē pro reatu tāti criminis peruenire subiūgit. Et cū iustis nō scribantur. Deniqz in ipso iuda vis prophetice maledictionis euidēter impleta est. Nā expleto proditionis crimine: suspēdio se necauit: ne si post illā deletionem nominis sui conuersus ad penitentiā esset: iterum cum iustis scribi mereretur in celo. Non ergo est ambigēdum: etiā iude nomē illo tēpore quo electus a christo apostolatus sortitus est gradū: in libro viuentiū fuisse cōscriptū: ac pariter eū audisse cū

j. Reg. xv.
Ibidem.
Eze. xxxiij.
Exod. xxxij
Ps. lxxvij.

Luce.x. ceteris. Nolite gaudere: qꝛ demonia vobis subijciunt: gaudete autem qꝛ nomina vr̄a scripta sunt in celis. Sed qꝛ philargyrie peste corruptus: de ascriptione celesti ad terrena deiectꝰ est: cōpetenter de eo ac de similibꝰ eius dicit ꝑ prophetā. Dñe oēs qui te derelinquūt confundent: recedentes a te: in terra scribentur: qꝛ dereliquerūt venā aquarū viuentium dominum. Et alibi. In consilio populi mei non erunt: ⁊ in scriptura domus israel non scribentur: ⁊ in terram israel non ingredientur.

Hiere. xvij.

Ezech. xiij.

¶ Quod sancti viri ꝑtinaces ac duri esse nō possint. Capitulum.xxvij.

Nec illius precepti vtilitas est silenda: ꝙ etiā si instigāte ira vel qualibet alia passione: sacramēto nos aliquo vinxerimus: qđ a nemine quidē monachoꝝ fieri penitꝰ dꝫ vtriusq; tñ rei causa integro mentis est pensanda iudicio: ⁊ cōparanda est illa res quā statuimus huic ad quā transire cōpellimur: atq; ad eā sine cunctatione est transeundum: q̄ supueniēte saniore tractatu iustior fuerit iudicata. Rectius eñ est nostrum nos preterire sermonē: q̄ rei salubrioris ac pie subire iacturā. Deniq; nunq̄ rationabiles ac probatos patres duros aut irreuocabiles in huiusmodi diffinitionibꝰ fuisse reminiscimur: sed velut cerā calore solis: ita eos ratione mollitos: ⁊ intercedente salubriore cōsilio: melioribus partibus sine hesitatione cessisse. Quoscūq; autem vidimus definitionibus suis pertinaciter inherere: irrationabiles semꝑ probauimꝰ ac discretionis exꝑtes.

¶ Interrogatio an sit contrariū predicte sententie illud quod dicitur Juraui ⁊ statui. Capitulū.xxviij.

Ps.cxviij. Emanus. Quantū ad hanc rōnem pertinet q̄ euidenter copioseq; digesta est: nihil oportet monachū definire: ne aut preuaricator inueniat aut pertinax. Et vbi illud psalmiste ponimus eloquiuꝫ. Juraui ⁊ statui custodire iudicia iusticie tue? Quid est eñ a[illegible]ud iurare ⁊ statuere q̄ definita immobiliter custodire.

¶ Responsio in quibus immobilis definitio sit tenēda ⁊ in quibu[illegible] si oportuerit rescindenda. Capitulum.xxix.

Joseph. Nos nō de principalibus mādatis sine quibus non potest salus nostra omnino subsistere: ista decernimus: sed de his q̄ sine periculo status nostri vel relaxare possumꝰ vel tenere: vtputa de irremisso rigore ieiunij: de vini siue olei perpetua abstinentia: de progressu cellule penitus cohibendo: de lectionis seu meditationis incessabili iugitate: q̄ sine iactura professionis ac propositi nostri: ⁊ exercere cū libuerit possunt: ⁊ cum necesse fuerit irreprehensibiliter pretermitti.

Ceterum super obseruantia illorum principalium mandatorū constantissime definiendum est: ac pro his etiā mors si necesse fuerit non vitanda: pro quibus immobiliter est dicendum. Iurauī ⁊ statui. Quod fieri debet pro custodia charitatis: pro qua spernēda sunt vniuersa: ne bonū tranquillitatis illius ꝑfectioq; maculetur. Similiterq; iurandum est pro castimonie puritate: nec aliud facere nos oportet pro fide: pro sobrietate atq; iusticia: que omnia indemutabili perseuerantia sunt tenenda: ⁊ a quibus paululum recessisse damnabile est. De illis vero corporalibus exercitijs que ad modicum dicuntur esse vtilia: ita est vt diximus statuendū: vt siqua superuenerit certior pietatis occasio que illa suadeat relaxari: nulla super his lege teneamur: sed pretermisis eis ad vtiliora libere transeamꝰ. In illis enim corporalibus exercitijs si pro tempore relinquantur: periculū non est: ab his vero vel ad momētum declinasse: mortiferū est:

¶ Quemadmodū debeāt celanda cōmitti. Cap̄. xxx.

b Hoc quoq; simili cautione curandum est: vt si quis forsitan sermo quem esse vultis occultum: de vestro ore fuerit prolapsus: nulla occultationis precepta sollicitent audientem: magis enim latebit si negligenter atq; simpliciter transeatur: quia non tanta quilibet fratrum super diuulgatione eius impugnatione torquebitur: existimans rem vilem aliquam transitoria confabulatione prolatam: ⁊ que ex hocipo sit leuior: quia cautissimo silentij precepto: sensibus audientis cōmendata non fuerit. Nam si etiam fidem eius aliqua sacramentorum obtestatione deuinxeris: citius illud prodendum esse nō ambigas. Maior enim aduersus ipsuz vis diabolice impugnationis insurget: vt ⁊ te mestificet vel denudet: ⁊ illum transgressorem q̄ totius sui faciat sacramenti.

¶ Nihil super his q̄ ad vsum cōmunis vite attinent definiendum. Capitulum. xxxj.

e Et idcirco nihil debet abrupte monachus super his dūtaxat que ad corporales exercitationes pertinent: definire: ne aduersarium ad impugnationē eorum que velut sub legis obseruatione custodit: magis incitans: citius ea violare cogatur. Prefigens siquidē sibi legem vnusquisq; sub libertatis gratia constitutus: ne perniciosa semetipsum obliget seruitute: vt ea que licito immo etiam laudabiliter cum gratiarum actione presumere potuisset: si necessitas fortasse compulerit: velut transgressor percipere cōpellatur cū preuaricatione peccati. Ubi enim non est lex: nec preuaricatio. Hac beatissimi Ioseph institutione atq; doctrina velut diuino oraculo cōfirmati: in egypto residere maluimus. Sed licet parum deinceps de nostra essemus promissione solliciti: tamen expleto septem an- Roma. 4.

norum numero: sponsionē nostrā gratanter impleuimus. Excurrētes nāq; ad cenobium nostrū illo iam tempore quo de impetrando ad eremū reditu fiduciam gerebamus primū senioribus nostris honorē, debitū soluimus: deinde animis eorum qui pro charitatis ardore creberrimis litterarum nostrarum satisfactionibus nequaq̄ fuerāt deliniti: pristinā redintegrauimus charitatē: tādēq; ad plenū aculeo nr̄e spōsionis auulso: bis q̄ cū gaudio ꝓsequentibus ad scythica solitudinis secreta remeauimus Hanc vobis o sancti fratres illustriū patrū sciam atq; doctrinā nostra vt potuit elucubrauit in scia: quā etiā si incultus forsitan sermo cōfudit potius q̄ digessit queso ne laudē insigniū virorum reprehensio nostre rusticitatis euacuet. Tutius siquidē nobis in cōspectu nostri iudicis visum est: doctrine huius magnificentiā vel incultis sermonibus ꝓdere q̄ silere: quippe cum ⁊ profectui lectoris: si sublimitatem sensuum contemplet: hoc qd̄ imperitia nostri sermonis offendit: obesse nō possit: ⁊ maior sit nobis vtilitatis cura q̄ laudis. Neq; enim hoc qd̄ sctōꝝ viroꝝ dicta descripsi: ⁊ plenū periculi: ⁊ egenū laudis esse nō nouerā: sed prudēs vt d̄r laqueo pedē indidi: nec me indubitato discrimini sub incerta spe alieni ꝓfectus tradere recusaui. Monēs oēs ad quorum manus opuscula ista peruenerint: vt quicquid placuerit in eis: patrū: nr̄m vero sciant esse qd̄ displicet: omnes quibus amabilis est vita ⁊ doctrina sanctorum.

¶ Collatio secunda abbatis Joseph de diffiniendo finit.

¶ Expliciunt septē alie collationes cassiani: patrū in Thebaida eremo consistentium: ad Honoratū ep̄m ⁊ Eleutherium.

¶ Eloquētissimi viri Joannis eremite q̄ Cassianus vocitat̄ in septē vltimas collatiōes anachoretaꝝ in vlterioris egypti partib⁹ habitātiū ad Jouinianū: Mineruium Leontium ⁊ Theodorum: Prefatio.

Missis Juuante gr̄a christi decē collationibus patrū: que exigētibus beatissimis epicopis helladio ac leontio vtcūq; digeste sunt: septē alias beato ep̄o Honorato: sctō q̄ famulo xp̄i eucherio dedicaui: totidē ⁊ nunc vobis sancti fratres iouiniane minerui leonti ⁊ theodore credidi deputandas. Posterior siquidē vestrū: illā cenobiorū sanctā atq; egregiā disciplinā in prouinciis gallicanis antiquarū virtutū discretione fundauit: ceteri vero nō solū cenobialem professionem apprime monachos expetere: verūetiā anachoreticā sitire sublimitatē: vestris institutionibus prouocastis. Ea nāq; collationes iste summorū patrū disputatione cōtexte sunt

⁊ ita in oībus tēperate vt vtriq; ꝓfessioni: qua nō solū occiduas regiones: verūetiā insulas: maximis fratrum caternis fecistis florere: cōueniant: id est: vt nō solū hi qui adhuc in cōgregatiōis laudabili subiectione ꝑdurant: sed etiā illi qui haud longe a vestris cenobijs secedētes: anachoretaꝝ sectari gestiunt disciplinā pro conditione locoꝝ ac status sui mensura plenius instruant. Quibus hoc precipuum cōtulit precedens vestri laboris industria: vt parati iam atq; in ijsdem exercitijs deprehensi: facilius ꝑcepta senioꝝ atq; instituta suscipiāt: ipsosq; in cellulas suas auctores collationū cum ipsis collationū voluminibus recipiētes: ⁊ quotidianis quodāmō cū eis interrogationib⁹ ac responsionibus colloquētes: non proprijs adinuentionib⁹ arduā istā ⁊ incognitā ferme in hac regione appetāt viā: sed periculo fame etiā illic vbi iam tritissimi calles ⁊ innumera ꝑcedentiū exempla non desunt: anachoreseos disciplinā illoꝝ potius ꝑceptis capere cōsuescant: quos in oībus ⁊ antiqua traditio ⁊ longe experientie instruxit industria.

¶ Explicit prefatio.

¶ Incipit annotatio capitulorum abbatis pyamonis de tribus generibus monachorum.

Ca. j. Quēadmodū diolco venientes ab abbate pyamon recepti fuerimus.
ij Uerba abbatis pyamon quō rudes monachi: exēplo seniorum debeant erudiri.
iij Qd iuniores seniorum precepta discutere nō debeant.
iiij De tribus generibus monachorū que intra egyptū sunt.
v Quibus auctoribus cenobitarū sit instituta professio.
vj De anachoretarū ordine atq; principio.
vij De sarabaitarū principio ⁊ cōuersatione.
viij De quarto genere monachorum.
ix Interrogatio qd intersit inter cenobium ⁊ monasterium
x Responsio.
xj De hūilitate vera: ⁊ quō fictam cuiusdā hūilitatem prodiderit abbas serapion.
xij Interrogatio quēadmodum vera patiētia possit acquiri.
xiij Responsio.
xiiij De exemplo patientie cuiusdam religiose femine.
xv De exēplo patientie abbatis pafnutij.
xvj De perfectione patientie.
xvij De inuidie malo.

Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio Abbatis Pyamonis de trib⁹ generibus monachorum; ⁊ quarto nuper exorto.

¶ Quēadmodum diolco venientes: ab abbat Pyamon recepti fuerim⁹. Capitulum.j.e

Post conspectū atq; colloquiū triū illoꝝ senum: quoꝝ collatiōes sancto fratre nostro eucherio compellente vtcunq; digessimus: cū etiā vlterioris egypti ꝑtes in q̄bus amplior atq; ꝑfectior sanctoꝝ numerus cōsistebat: maiore flagrantia desideraremus expetere: ad vicū cui nomē est diolcos vni ex septē nili fluminis ostijs imminentē: nō tā itineris necessitate q̄ꝫ desiderio sanctoꝝ illic commorantiū. cōpellēte ꝑuenimus. Cū em̄ velut cupidissimi mercatores plurima illic celeberrimaq; cenobia ab antiquis audiuissemus patrib⁹ instituta: cōtinuo q̄si nauigationē inq̄sitionis incerte: spe maioris lucri ꝑsuadente suscepimus. Ubi cū diutissime fluctuantes: ad illos virtutū sublimitate cōspicuos mōtes vndiq; curiosos oculos tenderemus: abbatē pyamon omnium anachoretarū illic inhabitantiū seniorem eorundēq; presbyterū velut quendā sublimissimū pharū id est signū: primus circūspectantium notauit intuitus. Hic etem̄ sicut euangelica illa ciuitas in excelsi montis vertice cōstituta: nostro protinus refulsit aspectui. Cuius virtutes atq; mirabilia que per eū: etiam sub cōspectu nostro diuina gratia testimoniū meritis eius reddēte perfecta sunt: ne vel ꝓpositi nostri formā vel modū huius voluminis excedamus ꝑtermittēda credim⁹. Nō em̄ de mirabilibus dei sed de institutis studijsq; sanctoꝝ quedā que reminisci possibile est nos spopondimus memorie tradituros: vt necessariam tantū ꝑfecte, vite instructionē: non inutilē absq; vlla emendatione vicioꝝ ac suꝑuacuā admirationē legentib⁹ preberemus. Cū itaq; beatus pyamon summa nos gratulatione susceptos: humanitate etiā cōgrua refecisset: intelligens nos nō eiusdē esse regionis: primū vnde vel cur egyptū petissemus: sollicite ꝑcontatus ac de cenobio syrie ob desideriū perfectionis nos illo aduenisse cognoscens ita exorsus est.

¶ Verba abbatis pyamon quomō rudes monachi exēplo seniorū debeant erudiri. Capitulum.ij.

Quisq; hoīm o fili cuiuslibet artis peritiā assequi cōcupiscit: nisi omni cura atq; vigilantia eius se quā nosse desiderat discipline studijs mācipārit: ac ꝑfectissimorū quorūq; opificij ipsius vel scientie magistroꝝ ꝑcepta atq; instituta seruauerit: frustra inanibus votis eorū similitudinē exoptat attingere: quoꝝ curā atq; industriā detrectat emulari. Nouim⁹ em̄ nōnullos ita ad hec loca de vestris regionibus aduenisse: vt cognoscendi tantummō gratia fratrū monasteria circūirent: nō vt has regulas ob quas huc cōmeauerāt atq; instituta susciperent

sed vt secedētes in cellulas: conarent ea que vel visu vel traditione perceperant operibus experiri. Qui mores suos ac studia quibus imbuti fuerāt retentātes: vt eis exprobrari a nōnullis solet: nō ꝓfectus sui gratia: sed vitande egestatis necessitate existimati sunt ꝓuincias cōmutasse. Nō solum eñ nihil eruditionis acquirere: sed ne diutius quidem in his ꝑtibus cōmorari: ꝑtinacis animi obstinatione potuerūt. Cum eñ nec ieiuniorꝫ morē neqꝫ psalmorum ordinem: nec ipsorum denique indumentorꝫ habitū ꝑmutassent: quid aliud in hac regione sectari q̄ sola victus sui compendia crederentur.

¶ Quod iuniores seniorum precepta discutere nō debeant. Capitulum. iij.

Quamobrē si vos quēadmodū credimus dei cā ad emulationē nr̄e agnitiōis attraxit: oībus institutis q̄bus illic primordia vr̄a ꝑuenta sunt penitus abdicatis. quecūqꝫ seniores vr̄os agere vel tradere videritis: summa hūilitate sectamini. Neqꝫ vos moueat: aut ab imitatione retrahat ac diuertat etiā si vobis ad pñs alicuius rei vel facti rō vel cā non liqueat: qꝛ eos q̄ bñ de cunctis ac simpliciter sentiunt: et vniuersa q̄ a senioribus tradi gerive ꝑspexerint: fideliter imitari magis q̄ discutere studēt: ꝑ opis experientiā etiā rerū oīm scīa subsequet. Ceterū nunq̄ rōnem veritatis intrabit q̄squis a discussione ceperit erudiri: qꝛ vides eū inimicus suo potius q̄ patrū iudicio confidentē: facile in id vsqꝫ propellet: vt etiā illa q̄ maxime vtilia atqꝫ saluberrima sunt: suꝑflua ei videant ⁊ noxia. Atqꝫ ita presumptione eiꝰ callidus hostis illudet: vt irrōnabilibus diffinitionibus suis ꝑtinaciter inherēdo: hoc solummō sibi sanctū esse persuadeat: quod rectum atqꝫ iustissimum sue tantum obstinationis errore censuerit.

¶ De tribus generibus monachorum que intra egyptum sunt. Capitulum. iiij.

Quāobrē ordo atqꝫ principiū ꝓfessionis nr̄e quēadmodū vel vnde descenderit primū debetis agnoscere. Tūc eñ poterit quis desiderate artis efficacius assequi disciplinam: ⁊ ad exercendā eā ardētius incitari: cū auctorꝫ ⁊ fundatorū eius agnouerit dignitatē. Tria sunt in egypto genera monachorum: quorꝫ duo sunt optima: tertiū tepidū atqꝫ omnimodis euitandum. Primū est cenobitarꝫ: qui scꝫ in congregatione pariter cōsistētes: vnius senioris iudicio gubernant: cuius generis maximus nūerus monachorꝫ ꝑ vniuersam cōmorat egyptū. Scdm anachoretarū: q̄ prius in cenobijs institutis iāqꝫ in actuali cōuersatiōe ꝑfecti: solitudinis elegere secreta cuiꝰ ꝓfessiōis nos q̄ optamꝰ esse ꝑticipes. Tertiū repēsibile sarabaitarꝫ est. De q̄bus

singillatim p ordinē pleni⁹ disserem⁹. Hau igit triū pfessionuz fundatores primū vt dixim⁹ debetis agnoscere. Nā pfecto ex hoc ipo vel odiū pfessionis illi⁹ nasci poterit q̄ vitāda est: vel ei⁹ desideriū q̄ sequenda: qr necesse est vnāquāqz viā ad illū finē suū ptrahere sectatorē: ad quē auctor ip̄ius inuentorqz peruenerit.

¶ Quibus auctoribus cenobitarum sit instituta professio. Capitulum.v.

Actuū. 4. Itaqz cenobitarū disciplina a tpe p̄dicatiōis apl̄ice sum psit exordiū. Nā talis extitit in hierosolimis oī illa credētiū multitudoq̄ in actib⁹ apl̄oꝝ ita describit. Multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna: nec quisq̄ eorū q̄ possidebat aliq̄d suū esse dicebat: sed erant illis oīa cōia. Possessiones ⁊ substantias vēdebāt: ⁊ diuidebāt ea oīb⁹ ꝓut cuiqz opus erāt. Et iterū: Neqz em̄ quisq̄ egēs erat inter illos. Quotq̄t em̄ possessores agrorū aut domoꝝ erāt: vēdētes afferebāt p̄cia eoruz q̄ vēdebāt ⁊ ponebāt aū pedes apl̄oꝝ. Diuidebat aūt singulis ꝓut cuiqz op⁹ erat. Talis inq̄ erat tunc oīs eccl̄ia: q̄les nūc ꝑpaucos in cenobijs inuenire difficile est. Sed cum post apl̄oꝝ recessum tepescere cepisset credentiū mltitudo: ea vel maxime q̄ ad fidē xp̄i de alienigenis ac diuersis gētib⁹ ꝯfluebat: a q̄b⁹ apl̄i ꝓ ip̄is fidei rudimētis ac īueterata gētilitatis cōsuetudine nihil ampli⁹ expetebāt: nisi vt ab īmolaticijs idolorū ⁊ fornicatione ⁊ suffocatis ⁊ sanguīe tēparēt: atqz ista libertas q̄ gētib⁹ ꝓpter infirmitatē p̄me credulitatis īdulta est: ēt illi⁹ eccl̄ie q̄ hierosolymis cōsistebat: pfectionē paulati cōtaminare cepisset: ⁊ crescēte q̄tidie vel indigenarū nūero vel aduenarū: p̄me illi⁹ fidei refrigesceret feruor: nō solū hi q̄ ad fidē xp̄i cōfluxerāt: verūetiā illi q̄ erāt eccl̄ie p̄ncipes ab illa districtiōe laxati sūt. Nōnulli em̄ existimātes id qd̄ videbāt gētib⁹ ꝓ infirmitate cōcessuz: sibi ēt licitū: nihil se detrimēti ꝑpeti crediderūt: si cū substātijs ac facultatib⁹ suis fidē xp̄i ꝯfessionēqz sequerent. Hi aūt q̄b⁹ adhuc apostolic⁹ inerat feruor: memores illi⁹ p̄stine pfectiōis: descēdētes a ciuitatib⁹ suis: illorūqz ꝯsortio q̄ sibi vel ecclesie dei remissioris vite negligētiā licitā eē credebāt: in locis suburbāis ac secretiorib⁹ cōmanere: ⁊ ea q̄ ab apl̄is ꝑ vniuersuz corp⁹ eccl̄ie generaliter meminerūt instituta: p̄uati ac peculiariter exercere ceperūt atqz ita incaluit ista quā dixim⁹ discipulorū: q̄ se ab illorū contagio sequest auerant disciplina. Qui paulatim tpe ꝓcedēte segregati a credētiū turbis: ab eo q̄ a cōiugijs abstinerēt: ⁊ a parētū se cōsortio mūdiqz isti⁹ cōuersatione secernerēt: monachi siue monozētes a singularis ac solitarie vite districtione nominati sunt vnde cōsequens fuit vt ex communiōe consortij: cenobite: celleqz ac diuersoria eorum cenobia vocarentur. Istud ergo solū fuit antiquissimum monachorum genus: quod non modo tem-

Ibidem:

Eius.15.

pore sed etiam gratia primum est: quodq; per annos plurimos solū inuiolabile vsq; ad abbatis pauli vel antonij duranit etatē. Cui⁹ etiā nūc in districtis cenobijs cernim⁹ residere vestigia.

¶ De anachoretarum ordine ac principio.

Capitulum. vj.

Vnde pfecto. i. de hoc pfectorū nūero ⁊ (vt ita dixerim) fecūdissima radice: sctōrū ēt anachoretarū post hec flores fruct⁹q; plati sunt. Cui⁹ pfessionis pncipes hos q̄s paulo aū memorauim⁹: sctm̄ videlicz paulū vel antoniū nouim⁹ extitisse. Qui nō vt q̄dā pusillanimitatis cā vel impatientie morbo sed desiderio sublimioris pfect⁹ cōtēplationisq; diuine solitudinis secreta sectati sunt: licet prior eorū necessitatis obtentu: dū tēpore psecutionis affiniū suorū deuitat insidias: eremū penetrasse dicat. Ita ergo pcessit ex illa quā diximꝰ aplica disciplina aliud pfectionis: genus: cuius sectatores anachorete. i. secessores merito nūcupant: eo q̄ nequaq̄ cōtēti hac victoria q̄ inter hoīes occultas insidias diaboli calcauerūt aperto certamine ac manifesto cōfictu demonib⁹ cōgredi cupientes: vastos eremi recessus penetrare non timeāt: ad imitationē. s. ioannis baptiste qui in eremo tota pmāsit etate: helie quoq; ⁊ helisei: atq; illorum de quib⁹ apls ita cōmemorat: Circūierunt in melotis: in pellib⁹ caprinis egētes: angustiati: afflicti: quib⁹ dign⁹ non erat mundus: in solitudinib⁹ errātes: ⁊ in montib⁹ ⁊ in speluncis ⁊ in cauernis terre. De q̄bus etiā dn̄s figuraliter ad Job. Quis ait est qui dimisit onagrū liberū: ⁊ vincula ei⁹ resoluit. Posuit habitaculū ei⁹ desertū: ⁊ tabernacula eius salsuginē. Irridēs multitudinē ciuitatis: ⁊ querelā exactoris nō audiens. Considerauit mōtes pascue sue: ⁊ post oē viride querit. In psalmis quoq; Dicant nūc q̄ redempti sunt a domino: quos redemit de manu inimici. Et post pauca. Errauerunt in solitudine in inaquosoviam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Esu riētes ⁊ sitientes aīa eorum in ipsis defecit. Et clamauerunt ad dn̄m cū tribularētur: ⁊ de necessitatibus eorum liberauit eos. Quos etiā hieremias ita describit. Beatus q̄ tulit iugum ab adolescentia sua: sedebit solitari⁹ ⁊ tacebit: quia leuauit se sup se. Quiq; illud psalmiste affectu ⁊ opere concinūt. Similis fact⁹ sum pellicano solitudinis. Vigilaui ⁊ factus sum sicut passer solitarius in tecto.

Hebre. 11.
Job. 39.
Ps. 106.
Threñ. 3.
Ps. 101.

¶ De sarabaitarum principio ⁊ conuersatione.

Capitulum. vij.

Cunq; his duabus pfessionib⁹ monachorū religio christiana gauderet: cepisset autem in deteri⁹ paulatim hic quoq; ordo recidere: emersit post hec illud deterrimū et infidele monachoꝝ gen⁹: vel potius noxia illa plātatio rediuiua concreuit: que p ananiam ⁊ saphirā in exordio ecclesie pul

Actuū.5. lnās: apostoli petri seueritate succisa est: q̄ inter monachos tā
diu pestabilis exercrādaq; iudicata est: nec a quoq; vlterius usur
pata: q̄diu illius tā districte formido sentētie: memorie fidelib⁹
inserta duravit: qua beat⁹ apostolus predictos nouū factionis
principes: nō penitētia: nō vlla passus est satisfactiōe curari: ꝙ
pniciosissimū germen celeri morte succidit. Illo igit exēplo qō
in anania t saphira: apostolica districtione punitum est: a nō
nullo⁹ cōemptatione paulatim longa incuria t tēporis oblite
ratione subtracto: emersit istud sarabaitarū genus: q̄ ab eo ꝙ se
metipsos a cenobio⁹ cōgregationibus seq̄strarēt: ac singillatim
suas curarent necessitates: egyptie lingue proprietate: sarabai
te nuncupati sunt: de illoꝝ quos p̄timus numero p̄cedentes
qui euangelicā pfectionē simulare potius q̄ in veritate arripe
maluerūt: emulatione scz eo⁹ vel laudibus pvocati: q̄ vniuersis
diuitijs mundi perfectas christi preferunt nuditates. Hi igitur
dum imbecillo animo rē summe virtutis affectant vel necessita
te ad banc professionem venire compulsi: dum censeri tāmodo
nōie monachoꝝ absq; vlla studio⁹ emulatione festinant: ce
nobio⁹ nullatenꝰ experiunt disciplinam: nec seniorū subiciun
tur arbitrio: vt eorum traditionib⁹ instituti: suas discant vince
re voluntates: nec vllā sane discretionis regulam legitima eru
ditione suscipiūt: sed ad publicā tantūmodo: id est ad hominuꝫ
faciem renunciantes: aut in suis domicilijs sub priuilegio hui⁹
nominis fisce obstricti occupationib⁹ p̄seuerant: aut cōstruen
tes sibi cellulas easq; monasteria nuncupantes: suo metis iure
ac libertate cōsistunt: nequaq; euangelicis p̄ceptionibus succū
bētes: vt nulla scz quotidiani victus solicitudine: nullis rei fa
miliaris distentionib⁹ occupent. Qō illi soli absq; vlla inside
li dubitatione cōsummant: q̄ cunctis mūdi huius facultatibus
absoluti: ita se cenobiorū ꝓpositis subiciunt: vt ne sui quidem
ipsius fateanꝰ ee se dños. Illi aūt districtionē vt diximus ceno
bij declinātes: bini vel terni in cellulis cōmorant: non conten
ti abbatis cura atq; imperio gubernari: sed hoc ꝓcipue curan
tes: vt absoluti a seniorū iugo exercendi voluntates suas: ac
p̄cedendi: vel quo placuerit enagādi: agendiue qō libitū fuerit
habeāt libertatē: et amplius in operib⁹ diurnis: q̄ bi q̄ in ceno
bijs degunt: diebus ac noctibus cōsumūtur: sed nō ea fide eo
dēq; proposito. Hoc essi isti faciūt: nō vt fructum, sui opis sub
stantiam dispensatoris arbitrio: scz vt acquirāt pecunias qs recōdāt.
Inter quos quātū interfit aduertite. Illi nihil de crastino cogi
tātes: gratissimos deo sudoris sui offerūt fructꝰ: isti ꝙo nō solū
in crastinū sz ēt in multoꝝ annoꝝ spacia infidele solicitudinē p
rogātes: aut mēdacē deū aut inopē credūt: q̄ promissaꝫ quotidiani
victꝰ atq; indumentoꝝ sufficientia habere eis aut non possit aut
nolit. Illi hoc omnib⁹ experiunt votis: vt actemosynen. id est mu
ditatē olim rex pauptatēq; possideāt: isti vt olim copiarū affluē

αχτη
μοσυ
νηη

Iam conseḡuanť. Illi ob hoc certatim statutū trāscendere cano
nem diurnis operib⁹ elaborāt: vt q̄cq̄d monasterij sanctis vsib⁹
reaḡdarit: vel carceribus: vel ꝓnodochio: vel nosocomio: vel
indigētib⁹ ꝑ abbatis dispensetur arbitriō: isti vt q̄cq̄d quotidia
ne supfuerit gule: aut pfusioꝝ pficiat voluptati: aut certe pbi
largyrie vitio recondať. Postremo vt cōcedamus ab istis dec
quoq; q̄ nō optimo ꝓposito cōgeranť: melⁱ⁹ q̄ dixim⁹ posse di
stribui ne si quidē ad meritū virtutis illius ac pfectionis aspi
rāt. Illi etenim tātos monasterio redditus cōferētes: eisq; quoti
die renunciātes in tāta subiectionis humilitate pdurāt: vt quē
admodū sui: ita et eorū q̄ ꝓprio sudore cōq̄rāt: ptāte ꝓuenť abre
nunciationis ꝓme ferrezē: dū quotidie semetipsos laboris sui
fructib⁹ nudāt: iugiter innouātes: isti aūt ineoipo q̄ aliq̄d pan
perib⁹ largiunť elati: in ꝓceps quotidie collabunť. Illos partē
tia atq; districtio: q̄ tā deuote in bac quā semel arripuerūt pfes
sione pdurāt. vt nunq̄ suas explēat voluptates: crucifixos hnic
mundo quotidie vinos martyres: facit hos arbitrij sui tepor vi
nos ad inferna demergit. Hec igit duo genera monachorum in
hac q̄dē puincia equali ꝓpemodū numerositate inter se contend
dāt. Ceterū p alias regiōes q̄s me necessitas catholice fidei cō
pulit pagrare ifrud tertiū sarabaitarū genus abundare ac prope
solū eē cognouimus. Tēporibus siquidē lucij qui arriane pfidie
eps fuit: sub valētis imperio cū diaconiā nostris fratrib⁹ defer
remus: bis videlicet q̄ de egypto ac thebaida fuerāt ob catholi
ce pfessionē tā metallis pōti atq; armenie relegati licet cenobio
rum disciplinam in quibusdā ciuitatibus rarissimā videremus
anachorezetarū tū apō illos ne ipsq̄dē nomē auditū fuisse cōpim⁹

De quarto genere monachorum.

Capitulum.viij.

Yamon. Bane est etiā aliud quartū genus quod nuper
p cernimus emersisse in his qui anachorezetarum sibi specie
atq; imagine blandiunť quicq; in primordijs suis ferno
re q̄nodā brevi cenobij perfectionem videntur expetere, sed con
tinuo repelacti dum pristinos mores ac vicia resecare contem
nunt nec ingum bilitatis ac penitētie diuti⁹ sustinere contenti
sunt subdiq; seniorū imperio dedigniank separatas expetunt
cellas ac solitarij sedere desiderant vt ita scz a nemine lacessiti.
patientes māsueti ac dulles posint ab hoibus estimari. Que
institutio immo tepor eos quos semel infecerit: ad pfectionē nū
q̄ pmittit accedere. Hoc effi mō nō solum non absciditur verū
etiam in deterius eorum vicia conualescent dum a nemine, pro
nocativt quoddā letale et intestinū virus quāto amplius celatā
fuerit tāto pfundius serpēs insanabilē morbū generat egrotāti
pro reuerētia effi singularis celle nyll⁹ iā vicia solitarij audeāt

guere: que ille ignorari maluit q̄ curari. Porro virtutes non occultatione viciorum: sed expugnatione pariuntur.

¶ Interrogatio quid intersit inter cenobium ⁊ monasterium. Capitulum.ix.

Germanus. Est ne aliqua inter cenobiū monasteriūq; distantia: an vtroq; nomine res vna censetur?

¶ Responsio. Capitulum.x.

Pyamon. Licet a nōnullis soleant indifferenter monasteria ꝑ cenobijs appellari: tamen hoc interest: q̄ monasteriū nomen est diuersorij: nihil amplius q̄ locum: id est habitationem significās monachorum: cenobium vero etiā professionis ipsius qualitatem disciplinamq; designat. Et monasteriū potest etiam vnus monachi habitatio nominari: cenobium autē appellari non potest nisi vbi plurimorum cohabitātium degit vnita cōmunio. Dicuntur sane monasteria: etiam in quibus sarabaitarum collegia commorantur.

¶ De humilitate vera: ⁊ quomodo falsam cuiusdam humilitatē prodiderit abbas Serapion. Capi.xj.

Quamobrē qm̄ de optimo genere monachoꝝ video vos ꝓfessionis huius arripuisse principia: id est de laudabili cenobiorū palestra: ad excelsa fastigia anachoretice tendere discipline: humilitatis patientieq; virtutem: quā vos illic didicisse nō dubito: vero sectamini cordis affectu: non eam sicut quidam falsa humiliatione verborū nec affectata atq; supflua in quibusdam officijs corporis inclinatione fingentes. Qđ humilitatis figmentū abbas Serapion quodā tempore elegāter irrisit. Cum em̄ quidā ad eum summā sui abiectionē: habitu ac verbis preferēs venisset: eumq; senex ꝑm morē vt orationez colligeret hortaret: ille nequaq̄ annuēs deprecāti: tātis se subijciens asserebat flagitijs inuolutum: vt ne vsum quidē huius cōmunis aeris capere mereret: psiathij q̄ ipsius refugiēs sessionem: humi potius insidebat. Cū vero, etiā ad ablutionē pedum multo minus prebuisset assensum: tum abbas Serapion refectione trāsacta: collationis cōsuetudine ꝓuocante: monere eum benigne ac leniter cepit: ne ociosus ac vagus presertim iuuenis tam robustus instabili leuitate per vniuersa discurreret: sed vt in cella residēs: ꝑm regulā seniorum suo potius opere q̄ aliena mallet munificentia sustentari. Qđ ne paulus apl̄us incideret: ⁊ quidē cū ei in euāgelio laborāti hec prebitio merito deberetur: diebus tñ ac noctibus maluit operari: vt quotidianū victū vel sibi vel his qui eidē ministrantes opus exercere nō poterāt suis manibus prepararet. Ad hec ille tāta est tristicia ⁊ dolore suppletus: vt amaritudinē corde cōceptā: ne vultu quidem dissimulare potuerit. Cui senex: hactenus inquit o fili cūctis te facinoꝝ

Actuū.20.

ponderibus onerabas: nō metuēs ne cōfessione tam atrocīū crī minū: notam existimationis incurreres: quid queso nunc est qō ad simplicē ammonicionculā nostrā: que tū in se nō modo nullā opprobriū: sed etiā edificationis habuit ac dilectionis affectū: tanta te video indignatione permotū: vt eā ne vultu quidē occu lere: aut frontis serenitate dissimulare potueris? An forsitan dū te humiliabas: illā expectabas a nostro ore sententiā. Justus accusator sui est in primordio sermonis. Proinde vera est cor- Proue. 18
dis humilitas retinenda: que nō de affectata corporis atq; ver borū sed de intima mētis humiliatione descendit. Que tunc de mum enidētissimis patiētie sue fulgebit indicijs: cū quis nō ipe de se crimina ab alijs non credenda iactauerit: sed ab alijs sibi met arrogamer ingesta cōtempserit: t irrogatas iniurias man suete cordis equanimitate toleraverit.

¶ Interrogatio quemadmodum vera patientia pos sit acquiri. Capitulum.xij.

Germanus. Quemadmodū acquiri vel retinerī possit: g ista tranquillitas optamus agnoscere: vt sicut indicto nobis silentio: oris claustra precludimus: verborumq; licentiā coercemus; ita etiā cordis lenitatē custodire possimus: qō nonnunq; etiā cū lingua refrenatur: intrinsecus tamen statū sue placiditatis amittit. Et idcirco mansuetudinis bonum non alias tenere quemptiam posse: nisi remotione celle ac solitario putamus habitaculo.

¶ Responsio. Capitulum.xiij.

Yamon. Patientia vera atq; trāquillitas: absq; pfun p da cordis humilitate nec acquirit nec tenet. Que si de hoc fonte descēderit: nec beneficio celle nec profugio so litudinis indigebit. Nō enī patrocinijū cuiusq; rei extrinsecus q rit: q̄ humilitatis. i. generatricis atq; custodis sue intrinsecus virtute fulcit. Cetez si monemur ad aliquo lacessiti: certū est nō esse in nobis hūilitatis fundamēta firmiter stabilita: t ideo ad incursuz vel ertigue tēpestatis: edificiū nr̄m ruinosa cōmotione cōcutit. Nō enī esset laudabilis nec admirāda patiētia: si nullis inimicorū iaculis impedita trāquillitatis ppositū retētarer: sed in eodē pclara atq; gloria: cp irruētibus in se tēptationē pcellis immobilis perseverat. Nā in quo vexari frangiq; aduersitatib? credit: in eo potius roborat: t in eo magis acuit in quo putat obtundi. Et passionibus enī t sustentatione patientiā dici nul lus ignorat: ideoq; cōstat patiētē pnunciari neminē posse. nisi eū q̄ vniuersa q̄ sibi fuerint irrogata: absq; indignatiōe tolerave rit. Et ideo nō immerito ita a salomone laudat. Melior est pa Proue. 16.
tiēs forte: t qui cōtinet irā capiēte vrbē. Et iterū. Longanimis vir nimis in prudētia: pusillanimis aūt valde insipiēs est. Cū ergo quis victus iniuria iracundie igne succendi: nō cā peccati

eius acerbitas illate cōtumelie extitisse credēda est: sz pot⁹ manifestatio infirmitatis occulte ꝑ illā parabolā dñi saluatoris
Matth. 7. quā de duabus domib⁹ posuit: vna: q̄ fundata erat supra petrā: t alia q̄ super arenā. quib⁹ equal⁹ dicit pluuiarū ac fluminū vel tē pestatū turbines irruisse: sed illā q̄ in petre soliditate fundata est nihil penitus detrimēti ex illa tā violēta collisione sensisse: que vero in arenarū pendula mobilitate constructa est statim fuisse collapsam. Quā vtiq; apparet nō ꝓpterea corruisse qz imbrium vel torrētiū inundatione pulsata: sed qz sup arenā imprudenter est structa. Non em̄ in hoc differt a petre vir sanct⁹: qz nō similiter t ipe tempter: sed qz hic etiā magna impugnatione nō vincit: ille aūt etiā parua temptatione superat. Necq; em̄ esset vt diuinus iusti alicuius viri laudabilis fortitudo: si vinceret intēpratus: cum vtiq; victoria locū habere nō possit absq; aduersitate certaminū. Beatus em̄ vir qui suffert temptationē: qz cū p
Jaco. 1. batus fuerit accipiet coronam vite: quā repromisit deus diligentibus se. Sēm apostolū ꝯ paulū: virtus nō in ocio atq; delitijs: sed in infirmitate perficit. Ecce enim inquit dedi te hodie
2. Cor. 12. Hiere. 1. in ciuitatem munitā: t in columnā ferream: t in murū ereū: super omnē terrā regibus iuda: principibus eius t sacerdotibus eius: t ofᵗi ꝑplo terre: t bellabūt aduersum te: t non prenalebunt: quia ego recū sum vt eruam te dicit dominus.

¶ De exemplo patientie cuiusdam religiose femine. Capitulum.xviij.

Uius ergo patiēcie volo vobis dno saltē exēpla ꝓponere: vnā religiose cuiusdā femine: que patiēcie virtutē tāta auiditate sectata est: vt non solū temptationū nonnī
b taret incursus: sed etiām occasiones molestiarū sibimet procuraret: quib⁹ frequētius instigata non cederet. Hec nāq; cum alexādrie cōmaneret: essetq; non obscuris ortā maiorib⁹: atq; in domo que sibi fuerat a parentibus derelicta: religiose dño deseruiret: veniens ad beate memorie athanasium epm̄: precabat vt aliquaz sibi alendā vidnam daret: que ecclesiasticis sumptibus pasceba. Et vt petitionē eius verbis ipius exprimamus: da inquit mihi aliquā de sororibus in qua repausem. Sacerdos igitur cū laudasset ꝓpositū femine ꝯ eā ad opus misericordie vidisset esse ꝓpositissimā: tulit eā omnibus eligi vidnā: q̄ t honestate morū t grauitate ac disciplina omnib⁹ ꝓferret: ne forte deside riū largitatis percipiētis vicio vinceret: t q̄ mercedē quereret in egena: damnū fidei ꝓuis eius offensa morib⁹ patere. Cui cū domū adducte oīb⁹ deseruiret obsequijs: virtutē modestie eius ac lenitatis experta: videnscz se ab ipa mōētis singulis gratiarū actione ꝓ officio humanitatis honorari: post dies pauc̄os ad memoratū reuertit sacerdotē. rogauerā inquiēs vt mihi dari ꝓciperes quā ego reficerē: t cui morigeris famularer ob-

sequijs. Cūq; ille necdū ꝓpositū, femine ac desideriū intelligēs: estimasset petitionem eius dissimulatione pr. positi fuisse neglectam: causasq; more illius nō absq; animi sui cōmotione perquirēs: ꝓtinus agnouisset honestiorem ei ceteris viduā deputatā: occulte precepit vt ea illi que eēt cunctis nequior traderetur: que scz vel iracūdia vel rixis, vel violentia seu verbositate atq; etiam vanitate cūctas quibus hec vitia dominarent excederet. Quā cū multo facilius inuentā sibiq; traditā domi habere cepisset: atq; eadē ei diligētia qua priori illi vidue vel etiam studiosius ministraret: hoc solum ab ea pro tātis obsequijs recipiebat gratie: vt indignis iugiter afficeret iniurijs: cōuicijs q̄ ab ea exprobrationibusq; cōtinuis vexaret: obijcientis ei ⁊ maledicis obtrectationibus increpātis: eo q̄ se nō ad refrigeriū sed potius ad cruciatū ⁊ cōtumeliaz ab epo poposcisset: magisq; se de requie ad laborē q̄ de labore transtulisset ad requiem. Cum ergo assiduitas iurgiorū eo vsq; prorumperet: vt ne ab iniectione q̄dē manuū procax mulier tēperaret: illa aūt humilioris obsequij ingeminaret officia: nō furentem vincere renitendo: sed semetipsam humilius subijciendo discebat: vt multimodis indignationibus lacessita: iurgantis insaniam humanitatis mā suetudine deliniret. Quibus ad plenū exercitijs confirmata: perfectāq; virtutem desiderate patientie consecuta: ad memoratum sacerdotem: tam pro electionis illius iudicio q̄ etiam pro beneficio exercitationis sue: gratias relatura perrexit: eo q̄ ꝑm desiderium suū tandem ei magistrā patientie dignissimam prouidisset: cuius iniurijs iugibus: vt quodā palestre oleo quotidie roborata: ad summam animi patientiam perueniret: tandem inquiens: dedisti mihi in qua repausarem: nam illa prior suis me potiꝰ honorabat ac refrigerabat obsequijs. Hec de sexu muliebri dixisse sufficiat: vt commemoratione hac non solū edificemur: verumetiam confundamur: qui nisi fuerimus ad ferarum morem retrusi in caueas cellularum: patientiam retinere non possumus.

De exemplo patientie Abbatis pafnutij. Ca. xv.

Nunc aliud abbatis pafnutij pandamus exemplū. Qui in illius insignis ⁊ vbiq; predicabilis scythice eremi: in qua nunc presbyter est: secretis tanto studio semper insedit: vt ei ceteri anachorete bubali cognomen indiderint: eo q̄ ingenito: vt ita dixerim: desiderio: solitudinis semper habitatione gauderet. Itaq; cū tante in puericia sua esset virtutis ⁊ gratie vt etiā preclari ac summi id temporis viri: grauitatem eius ⁊ immobilem cōstantiā mirarent: eumq; licet minor esset etate: pro virtutū tñ merito senioribus exequarēt: suoq; ordini ducerēt inserēdū: liuor ille qui aduersum Joseph patriarchā fraternos quondā animos instigauit: quendā de numero fratrum

edacis zeli igne succēdit. Qui neuo quodā hac macula pulchri-
tudinē eius cupiēs deformare: hoc genus malignitatis excogi-
tat: vt oportunitatē tēporis captaret: quo pafnutiꝰ ad ecclesiā
die dominico ꝓcessurus abeēt a cella. In quā furtim irruēs co-
dicē suū inter eius plectas: quas de palmaꝝ folijs solebat inte-
xere: latēter abscondit: ac de concinnata factione securus: ipse
quoq; velut pure ac simplicis cōscientie ad eccl'iam venit. Cūq;
celebrata omnis fuissz ex more solēnitas: querelā sancto isidoro
qui ante hūc pafnutiū eiusdē eremi p̄sbyter fuit corā cūctis fra-
tribus detulit: asserens sibi codicē de cella furto fuisse sublatū.
Que eiꝰ querimonia cū ita cūctoꝝ fratrū p̄cipueq; p̄sbyteri ani-
mos ꝑmouisset: vt quid primū suspicarent quidve decernerēt
nō haberent: summa cūctis ammiratione ꝑculsis: de tā inaudi-
ti illic facinoris nouitate: ille q̄ rē detulerat accusator vrgebat:
vt retētis in ecclesia oībus: missi electi: quiq; cunctoꝝ singilla-
tim fratrū cellulas scrutarent. Qd cū tribꝰ senioribꝰ a presby-
tero fuisset iniūctū: vniuersoꝝ cubilia reuoluētes: ad extremū in
pafnutij cellula absconditū codicē inter plectas palmaꝝ q̄s illi
syras vocāt: sicut eū insidiator occuluerat: reppererūt. Quē cum
inquisitores cōfestim ad ecclesiā delatū corā oībus ꝓtulissent:
pafnutius licet de conscientie sue esset sinceritate securus: tū ve-
lut qui furti crimen agnosceret: satisfactioni se totū tradēs: locū
pnīe suppliciter postulauit: hoc verecundie sue modestieq; pro-
spiciens: ne si maculā furti verbis conaret abluere: insuꝑ etiaz
mendacij notaret nemine scz aliud q̄ id qd inuentū fuerat suspi-
cante. Cūq; de ecclesia nō tā mēte deiectus q̄ iudicio dei fidens
protinꝰ abscessisset: ꝓfusis in orōne iugiter lachrymis: triplica-
tisq; ieiunijs: summa se etiā in cōspectu hoīm mentis hūilitate
prostrauit. Sed cū duabꝰ ferme hebdomadibꝰ ita se oī cōtritio-
ne carnis ac spūs subiecisset: vt die sabbati vel dn̄ico: nō ad ꝑci-
piendā cōmunionē sacrā: sed ad prosternendū se in limine eccle-
sie: atq; ad veniā suppliciter postulandā matutinus accurreret
nequaq̄ passus est eū occultoꝝ omniū testis ⁊ cognitor: vel a se
amplius conteri vel ab alijs infamari. Nā qd ille inuentor sce-
leris: rei sue fur improbus: laudis aliene callidus infamator:
nullo hominū teste occulte cōmiserat: ꝑ diabolū q̄ criminis ip-
sius incētor fuerat: publicauit. Arreptꝰ nāq; dirissimo demone
cūctas factionis occulte patefecit insidias: criminationūq; ac
fraudū idē fuit proditor qui cōmentor. Ita autē spiritu illo im-
mundo grauiter diuq; vexatꝰ est: vt ne orationibꝰ quidē sctōrū
illic cōsistentiū: q̄ diuinoꝝ charismatū merito demonijs impera-
bant: potuerit emūdari: sed ne ipsiꝰ q̄dē isidori p̄sbyteri gr̄a sin-
gularis: crudelissimū ab eo excluserit vexatorē. Cui tāta erat vir-
tus dn̄i largitate collata: vt ne vsq; ad limina quidē eius quisq̄
arrepticius qui tardius sanaret aliq̄n ꝑductus sit: christo hanc
adolescenti pafnutio gloriā reseruāte: vt illius tantū orationi-

bus cui insidiatus fuerat purgaretur: ⁊ cuius laudi aliquid inui
dus inimicus decerpere se posse crediderat: eius nomen procla
mans ⁊ delicti sui veniā ⁊ finē supplicij p̄sentis acciperet. Hec
ergo ille in adolescentia sua future indolis iā tūc indicia prefi
gurās: lineas quasdā p̄fectionis illius q̄ erat maturitate etatis
augenda: adhuc in annis puerilib⁹ designauit. Si igitur ad cul
men virtutum eius volumus peruenire: talia nobis exordiorū
fundamenta iacienda sunt.

¶ De perfectione patientie. Cap̄.xvj.

Duplex sane ad narrationē facti hui⁹ cā me cōpulit. Pri
mū vt hāc immobilitatē viri constantiāq̄ pēsantes: quā
to mīorib⁹ q̄ ille est appetit⁹ inimici impugnamur insi
dijs: tāto maiorē trāquillitatis atq̄ patiētie sumam⁹ affectū. De
inde vt firma definitione teneamus a tēptationū p̄cellis impu
gnationibusq̄ diaboli tutos nos eē nō posse: si omne p̄sidiū pa
tientie nr̄e omnēq̄ fiduciā: nō in interioris hoīs nr̄i virib⁹: sed
in cellule claustris: aut in solitudinis recessu: sctōr̄ve consortio
vel cuiusq̄ rei q̄ extra nos sit: p̄sidio collocem⁹. Nisi eñ mētē no
strā virtute p̄tectionis sue ille firmauerit: q̄ in euāgelio ait. Re Luce.xvij.
gnū dei intra vos est: frustra aerij hostis insidias: aut auxilio
cohabitātiū hoīm vīcere: aut localib⁹ spacijs declinare: aut mu
nitione tector̄ excludere posse nos credim⁹. Nā cū hec oīa sctō
pafnutio nō deessent: non tñ impugnationis aditū aduersus eū
tēptator inuenire nō potuit: neq̄ illū neq̄ssimū spm̄: septa p̄ietū
aut eremi sollitudo: aut tot in illa cōgregatione sanctor̄ merita
repulerūt. Sed q̄r sctūs dei famulus nō in his q̄ extrinsec⁹ sunt
sed in ipso occultor̄ oīm iudice spē sui cordis affixerat: tāte im
pugnationis machinis, nequaq̄ potuit commoueri. Econtra
ille quē ad tātū facin⁹ p̄cipitauit inuidia: nōne ⁊ solitudinis bñ
ficio: ⁊ munitione remotioris habitaculi: ⁊ bt̄i isidori abbatis
atq̄ p̄sbyteri aliorūq̄ sctōr̄ consortio fruebat̄: ⁊ tñ q̄r eū supra
arenā repperit turbo diabolicus: nō solū impegit eius verūetiā
subuertit habitaculū. Nō ergo quietē nostrā extrinsecus inqui
ram⁹: nec oppitulari vitijs impatiētie nostre alienā putemus
posse patientiā. Sicut enim regnū dei intra nos est: ita inimici
hominis domestici eius. Nemo eñ mihi magis q̄ sensus me⁹: matth.x.
qui est mihi vere intim⁹ domestic⁹: aduersat̄. Et idcirco si fueri
mus solliciti: ab intestinis hostib⁹ liberari: ledi minime poteri
mus. Ubi eñ nobis nr̄i domestici nō aduersantur: ibi ⁊ regnuz
dei trāquillitate mētis acq̄rit̄. Nā si rōnē diligenter discutias: le
di ab homine q̄uis malignāte non potero: si ip̄e impacifico ad
uersum me corde non dimicē. Si aūt ledor: non est vitiū impu
gnationis aliene: sed impatientie mee. Sicut enim grauis ac
solidus cibus sano vtilis: ita perniciosus est egrotāti. Non aūt
ledere sumentem potest: nisi ei ad nocendū vires adiecerit perci

pientis infirmitas. Si vnq̄ ergo similis inter fratres fuerit ob orta temptatio: nequaq̄ a cursu trāquillitatis excussi: blasphemis secularium obtrectationib⁹ additū reseremus. Nec ꝑuersos atq; execrabiles quosq; sanctoꝝ viroꝝ numero insertos latitare miremur: qꝛ dū in huius seculi area cōculcamur atq; conterimur: necesse est etiā paleas igni perpetuo deputādas: inter electissima frumēta misceri. Deniq; si vel sathan inter archāgelos vel iudā inter apostolos: vel nicholaū prauissime hereseos inuētorē inter diaconos reminiscamur electos: hoc qd̄ nequissimi homines sctōꝝ ordini deprehēdunt̄ inserti: mirū esse nō poterit. Nā licet hūc nicolaū quidā asserāt nō illū fuisse qui ad opus ministerij ab aplis est electus: nihilominus tñ eū de illo discipulorum fuisse numero negare nō pñt: quos oēs tales tāq; ꝑfectos in tēpore illo fuisse manifestū est: quales nūc per paucos vix in cenobijs inuenimus. Nō ergo ruinā illi⁹ supradicti fratris: qui in illa eremo tā lugubri lapsus est casu: neq; illā horribilē maculā: quā tñ ille ingētibus penitentie lachrymis post diluit: sed beati pafnutij nobis proponamus exēpla. Nec subuersione illius destruamur: cui⁹ antiquū inuidie vitiū etiā auxit in peius affectata religio: sed huius humilitatem tota virtute sectemur quam non illi quies eremi subito genuit: sed inter homines acquisitam consummauit atq; excoluit solitudo.

De inuidie malo. Capitulum.xvij.

Sciendū sane est: inuidie morbū difficilius ad medelā q̄ cetera vitia ꝑuēire. Nā eū quē semel veneni sui peste corruperit: pene dixerim carere remedio. Ipsaq; nanq; est lues: de qua figuraliter dicit̄ ꝑ prophetā. Ecce ego mittā vobis serpētes regulos quibus non est incantatio: ⁊ mordebunt vos. Recte igit̄ a ꝓpheta mortiferis basilisci venenis morsus inuidie cōparat̄: qua primus ille venenoꝝ oīum auctor ⁊ princeps ⁊ perijt ⁊ ꝑemit. Nā ante suus q̄ eius cui inuiderat interēptor: priusq̄ in hoīem mortis vir⁹ effunderet ipse se ꝑdidit. Inuidia eñ diaboli mors introiuit in orbē terraꝝ: imitant̄ autē illū qui sunt ex parte illi⁹. Sicut eñ ille q̄ primus eiusdē mali peste corruptus est nec medelā penitentie: nec fomentū alicuius curationis admisit: ita ⁊ hi q̄ eisdē se ꝑcutiēdos morsibus tradiderūt: omnē opē scti incātatoris excludūt: qꝛ cū vtiq; nō culpa eoꝝ quibus liuēt. sed prosperitate crucient̄: erubescētes ipsam prodere veritatē: extrinsecus sibi quasdā suꝑfluas ⁊ ineptas causas offensionis inquirūt. Quaꝝ qꝛ omnimodis false sunt vana curatio est: cū illud mortiferū virus qd̄ nolūt prodere: lateat in medullis. De quibus alibi ille sapientissimus competenter expressit. Si momorderit serpens non in sibilo: non est abundantia

Hiere. viij.

Sap. ij.

Eccs. x.

incantatori. Isti enim sunt taciti morsus quibus solis sapientium medicina nō subuenit. Namvsq; adeo incurabilis est ista pernicies: vt blandimentis exasperetur: inflectur obsequijs: muneribus irritetur: quia vt idem Salomon ait. Nihil sustinet zelus. Quāto enim amplius alius: aut humilitatis subiectione: aut patientie virtute: aut munificētie laude profecerit: tāto ille maioribus inuidie stimulis incitat: qui nō nisi ruinā aut mortē eius cui inuidet cōcupiscit. Denicq; illoꝝ vndecim patriarchaꝝ zelus intantū nulla innoxij fratris subiectione potuit deliniri: vt de his scriptura cōmemoret. Inuidebāt aūt ei frēs sui: eo q̄ diligeret eū pater suus: ⁊ nō poterāt ei loq̄ quicq̄ pacificū: donec zelus eoꝝ qui nulla germani obsequentis atq; subiecti sustinuit blandimenta: mortē eius cupiēs: vix posset vēditionis fraterne crimine satiari. Cunctis ergo vicijs ꝑniciosiorem atq; ad purgādū difficiliorē esse cōstat inuidiā: que ipsis remedijs quibus reliq̄ extinguūt: accēdit. Nā verbi gratia: q̄ damnū sibi illatum dolet: largitatis cōpensatione curat: q̄ de illata indignat iniuria: humili satisfactione placat. Quid illi facias q̄ hocipso magis q̄ te hūiliorē ac benigniorē sentit: offendit: quē nō ad iracūdiā cupiditates q̄ ꝑmio delinit: nō iniurie lesio aut amor vltionis accēdit. q̄ officioꝝ vincit blādimētis: sed successus tantū aliene prosperitatis irritat? Quis aūt est q̄ se vt satisfaciat inuidēti: a bonis corruere: aut a ꝓsperis alienari: aut calamitate aliq̄ optet inuolui. Quapropter ne totū quicq̄d in nobis viuidū est ⁊ q̄si vitali vegetatione sanctispūs animat: vno tātū huius mali morsu basiliscus interimat: diuinū cui nihil impossibile est iugiter implorem⁹ auxiliū. Cetera etenim venena serpētū. i. carnalia peccata vel vicia (quibus vt cito inuoluit ita facile expurgat hūana fragilitas) habēt aliq̄ vulneꝝ suoꝝ in carne vestigia: quib⁹ quāuis terrenū corpus ꝑniciosissime cōtumescat: tn̄ si tyriace remediū: aut illā salutariū verboꝝ medelā aliquis ꝑitissimus carminū diuinoꝝ incātator admouerit: ad ꝑpetuā aīe mortē pernicies virulenta non peruenit. Inuidie autē quasi a regulo serpente effusum virus: vitam ipsam religionis ac fidei prius q̄ vulnus in corpore sentiat: excludit. Non enim aduersus hoīem sed plane aduersus deū blasphemus extollit: qui nihil in fratre aliud nisi bonū meritū carpens: non hoīs culpam: sed dei tantū iudicia reprehendit. Hec ergo est illa sursum germinās amaritudinis radix: que se erigens ad superna: in contumeliam ipsius qui bona homini confert tendit auctoris. Nec quēq̄ moueat q̄ deus missurum se serpentes regulos: qui eos quorum criminibus offenditur mordeant: comminatur. Nam licet certum sit deum auctorem inuidie esse non posse. equum tamen ⁊ diuino dignum iudicio est: vt dum bona data humilibus conferuntur: ⁊ superbis ac reprobis denegantur: eos qui secundum apostolum tradi in reprobum sensum merentur: qua-

Puerb. vj.

Gen. xxxvij

Hiere. viij. j

Rom. j.

ñ ab ipso missa ꝑcutiat ⁊ cõsumat inuidia: ꝑm illud. Ipsi me ad emulationẽ irritauerũt in nõ deũ: ⁊ ego ad emulationẽ inducã eos in nõ gentẽ. Hac beatus pyamon disputatione desideriũ nostrũ quo de primis cenobij scholis ad scdm anachoreseos gradũ tendere ceperamus: ardẽtius inflammauit. Nã ꝑmordia solitarie cõmorationis cuiꝰ sciam postea sumus scythie plenius assecuti: ipso primũ imbuente percepimus.

¶ Explicit collatio abbatis Pyamon de tribus antiquis generibus monachorũ ⁊ quarto nuper exorto.

¶ Incipit annotatio capitulorũ collationis abbatis Joannis de fine cenobite et eremite.

Ca. j. De cenobio abbatis pauli: ⁊ patientia cuiusdã fratris.
ij De bũilitate abbatis Joãnis ⁊ interrogatione nostra.
iij Responsio abbatis Joannis cur eremum reliquisset.
iiij De virtute predicti senis quã in anachoretica exercuit disciplina
v De commodis eremi.
vj De vtilitate cenobij.
vij Interrogatio de cenobij vel solitudinis fructu.
viij Responsio super interrogatione proposita.
ix De consummata ac vera perfectione.
x De his qui imperfecti eremum petunt.
xj Interrogatio de remedio eorum qui cito de cenobijs discedunt.
xij Responsio quomõ solitarius vitia sua possit agnoscere.
xiij Interrogatio quomõ sanari possit qui nõ expurgatis vicijs solitudinem ingressus sit.
xiiij Responsio super eorum medicina.
xv Interrogatio an ita castitas sicut ⁊ cetere passiones debeat explorari.
xvj Responsio quibus documentis possit agnosci.

Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio abbatis Joãnis de fine cenobite et eremite.

¶ De cenobio abbatis pauli: ⁊ patientia cuiusdã fratris. Capitulum. j.

Post dies Admodũ paucos maioris doctrine desiderio ꝑtrahẽte: rursus ad abbatis pauli cenobiũ summa spũs alacritate ꝑreximus: vbi licet plus q̃ ducentoꝝ fratrũ numerus moraret: in honore tamen solennitatis q̃ id tpis agebat: infinita quoq; de alijs cenobijs monachorũ turba confluxerat. Nã prioris abbatis q̃ eidẽ cenobio

prefuerat: anniuersaria depositio solenniter curabat. Cuius cõuentus idcirco facimus mentionẽ: vt patientiã cuiusdã fratris q̃ sub p̃ntia totius cõgregationis huius immobili ei⁹ claruit lenitate: breuiter ꝑstringamus. Nã licet alio huius op̃is tendat intẽtio: vt scz abbatis Joãnis: q̃ derelicta eremo illi se cenobio summa hũilitatis virtute subdiderat: ꝓferamus: eloquia: neq̃q̃ tñ putamus absurdũ: si absq; vlla circũitione verboꝝ magna vt credimus studiosis q̃busq; virtutũ edificatio cõferat. In ingenti itaq; atrio sub diuali illa monachoꝝ multitudine ꝑ duodenariũ numerũ distinctis orbibus cõsidẽte cũ q̃dã fratrũ susceptũ ferculũ paulo tardius intulisset: sub occasione istius tarditatis p̃dictus abbas paul⁹ q̃ inter turbas ministrantiũ fratrũ sollitũ cite discurrebat: exerta manu palma eũ sub oĩum ꝑcussit intuitu ita vt sonitus etiã auersorũ vel longius cõsidentiũ aurib⁹ resultaret. Hoc aũt idcirco ab eo factũ est: vt cũctis q̃ aderãt iuuenis patiẽtiã patefaceret: ⁊ oẽs q̃ interfuissent tali spectaculo: modestie erudirentur exẽplo. Quã maturo aũt senior fecerit consilio: res ꝓbauit. Nam memorabilis patientie iuuenis tãta id animi lenitate suscepit: vt nõ modo nullus fuerit ex eius ore sermo ꝓlapsus vel tenuissimũ murmur tacita labiorũ agitatione signatũ sed ne ipsa q̃dẽ oris modestia atq; trãquillitas: aut color saltẽ quãtulũcunq; mutatus. Qd factum nõ solũ nobis, q̃ nuper desyrie monasterio veniẽtes: patiẽtie huius virtutẽ non tam euidentibus ꝑceperamus exemplis: sed etiã cũctis q̃ experti taliũ nõ erant studioꝝ: ita mirum fuit vt etiã summis viris precipua ꝑ hoc factũ cõferret instructio: q̃ scz etiã si patiẽtiã ei⁹ correptio paterna non mouerat: ne spectaculũ quidẽ tante multitudinis vllo vultum eius ruboris tinxisset indicio.

¶ De humilitate abbatis Joannis: ⁊ interrogatione nostra. Capitulum. ij.

In hoc itaq; cenobio repperimus antiquissimũ senẽ noĩe Joannẽ: cuius verba pariter ⁊ hũilitatẽ q̃ sanctis oĩbus preminebat: nequaq̃ silentio p̃terenda censuimus: sciẽtes eũ hac maxime ꝑfectione viguisse: q̃ cũ sit virtutũ omnium mater ac totius spiritalis structure fundamentũ solidissimũ: a nostris penitus exulat institutis. Unde nõ mirũ est nec ad illorum sublimitatem nos posse cõscendere: qui nõ dicã vsq; ad senectã sub cenobij permanere nõ possumus disciplina: sz vix biẽnio subiectionis iugum ferre cõtenti: ad p̃sumptionẽ noxie libertatis protinus euolamus: cũ tñ ipso illo paruo tempore nõ s̃m illã districtionis regulã: sed ꝓ nr̃i arbitrij libertate vtcunq; senioris subijciamur imperio: vt nõ patiẽtie fructũ ediscere: sed tẽpus adipiscende licẽtie expectare videamur. Hũc igit senẽ cũ in abbatis pauli cenobio vidissemus: etatẽ primũ ⁊ gratiã viri qua erat p̃ditus admirati: demisso in terrã vultu p̃cari cepimus

vt nobis pādere dignaret quā ob causam relicta eremi libertate ⁊ illa ꝓfessione sublimi: qua eū pre ceteris eiusdē vite viris fama celebrauerat: subire iugū cenobij maluisset. Ille velut īparē se anachoretice discipline: ⁊ sublimitate tante ꝑfectionis indignū: ad iuniorū scholas reuertisse dicebat: si tñ vel ipsorum institutaꝝm ꝓfessionis meritū posset implere. Cuius rñsionis humilitatem cū refragatio nostre deprecationis excluderet: ad extremū ita exorsus est.

¶ Responsio abbatis Joannis cur eremū reliquisset. Capitulum.iij.

Anachoreticā disciplinā quā me deseruisse miramini: nō solū nō respuo nec refuto: sed tota potius veneratiōe cōplector atq; suscipio. In qua post triginta annos: quos in cenobij congregatione trāsegeram: ita alios viginti explesse me gaudeo: vt inter illos q̄ eam vel mediocriter appetebāt: non vsq;quaq; segnicie denotarer. Sz qr degustata eius puritas: sollicitudine interdū carnaliū rerū interpolata sordebat: recurrere ad cenobiū cōmodius visum est: vt ⁊ prōptior arrepti planioris ꝓpositi cōsummatio sequeret: ⁊ minus de p̄sumpta sublimioris ꝓfessionis difficultate periculū. Meliꝰ eñ est deuotū in minoribꝰ: q̄ indeuotū in maioribus ꝓmissionibꝰ inueniri. Et idcirco si q̄d elatius immo liberius fortasse ꝓtulero. q̄so vt nō iactātie vicio sed edificationis vr̄e depromptū studio cēseatis: qr vobis tā studiose querentibus: nihil de veritate existimo subtrahendū. Arbitror eñ instructionis vobis aliq̄d posse cōferri si paulisper hūilitate seposita simpliciter omnē ꝓpositi mei patefecero veritatē. Cōfido eñ qr nec apud vos de libertate dictoꝝ cenodoxie notā: neq; apud cōscientiā meā de suppressione veritatis quiddam mendacij crimen incurram.

¶ De virtute predicti senis qua in anachoretica exercuit disciplina. Capitulum.iiij.

Hiere.17. Iq̄s igit secretis eremi delectatus obliuioni tradere potuit hūana consortia: ac ꝑm hieremiā dicere. Et diē hoīs nō desideraui: tu scis: ego quoq; id dño suā gr̄am largiente vel assecutum vel certe assequi annisum fuisse me fateor. Itaq; pio dñi nr̄i munere memini me in huiusmōi raptū frequēter excessum: vt obliuiscerer me sarcīa corꝑee fragilitatis indutū: mētēq; meā ita oēs exteriores sensus subito respuisse: ⁊ a cunctis materialibꝰ rebꝰ oīmodis exulasse: vt neq; oculi neq; aures mee ꝓprio fungerent officio: ⁊ ita diuinis meditationibus ac spiritalibus theorijs animus replebat: vt sepe ad vesperā cibū me ꝑcepisse nescirē: ac sequēti die de hesterna absolutione ieiunij penitus dubitarē. Ob quā etiā causam septē dierū cibus: hoc est septem paximaciorum paria sequestratim in ꝓcherio.i. ad ma-

nuensem sportā die sabbati reponunt: vt refectio ꝑtermissa non lateat. Qua cōsuetudine illius quoq; obliuionis error excludit vt expletū hebdomade cursum: ac solēnitatē diei ipsius reuolutā: finitus panū indicet numerus: festiuitasq; diei sacre ⁊ cōgregationis solēnitas solitariū latere nō possit. Qd si etiā hūc ordinē ille quē ꝑdiximus mētis excessus forte turbauerit: nihilominus quotidiani operis modus: dierū numerū signās: arcet errorē. Et vt ceteras eremi virtutes silentio ꝑtermittā: nō eñ est nobis de earꝝ nūerositate ac multitudine: sed de solitudinis ac cenobij fine tractādū: causas potius ob quas illā deserere maluerim: quas etiā vos agnoscere voluistis: breuiter explicabo: oēsq; illos quos enūerauī solitudinis fructus quibus ediuerso sublimioribꝰ meritis duxerī postponēdos: breui oratione ꝑstringā.

¶ De cōmodis eremi. Capitulum.v.

Quādiu igit raritas eorū q̄ in eremo tunc tꝑis morabant libertatē nobis largiēdo diffusiore solitudinis vastitate blandita est: q̄diu maioribus remoti secretis frequentissime ad celestes illos rapiebamur excessus: nec tāta visitantium fratrū irruēs multitudo: parāda hūanitatis necessitate: sensus nostros ingentiū curarū distentionibus aggrauabat solitudinis plane tranquilla secreta: ⁊ illā cōuersationē angelice beatitudini cōparādā. insatiabili desiderio ac toto animi ardore sectatus sum. Sed cū maior vt dixi numerus fratrū: habitationē illius solitudinis cepisset expetere: ⁊ coāgustata vastioris eremi libertate: nō mō ignē illū diuine cōtemplationis frigescere fecisset: sz etiā multimodis mentē carnaliū rerū vinculis impediret: elegi huius discipline vtcūq; implere propositū: q̄ in illa tam sublimi ꝓfessione carnaliū necessitatū ꝓuisione torpere: vt si mihi illa libertas ac spiritales denegant excessus: abiecta tñ crastina dei penitus sollicitudine: euāgelici me ꝑcepti cōsummatio cōsolet ⁊ id qd mihi de illa theorica sublimitate subtrahit: hac obediētie subiectiōe recōpenset. Miserū nāq; est cuiuslibet artis ac studij disciplinā quēpiā profiteri: ⁊ ad ꝑfectionē eiꝰ minime ꝑuenire.

¶ De vtilitate cenobij. Capitulum.vj.

Quamobrē q̄tis nunc in hac cōuersatiōe ꝑfruar cōmodis breuiter explicabo vos vtrū illa solitudinis lucra his beneficijs valeant cōpensari: digesta narratione ꝑpendite ꝑ quā etiam hoc probare possibile est: vtrū fastidio an desiderio illius solitarie puritatis his maluerim cenobij angustijs coartari. In hac igit cōuersatione diurni opis nulla ꝓuisio est: vēditionis vel coemptionis nulla distētio: nō animi panis ineuitabilis cura: nō sollicitudo corꝑaliū rerū: q̄ nō tm̄ proprijs: verū etiā multoꝝ adueniētiū vsibus necessaria ꝑparant postremo nulla arrogantia laudis hūane q̄ immūdior his oībus in cōspectu dei: etiā magnos eremi labores frequēter euacuat. Verum vt in

illa anachoretica disciplina illos elationū spiritaliū fluct⁹ ⁊ exi
tiabilis cenodoxie ꝑicula ꝑtereā: ad hoc generale cūctoꝝ pōd⁹.i.
cōmunē ꝑandi: vict⁹ sollicitudinē reuertamur: q̄ eo vsq̄ mensurā
nō dico illi⁹ antiq̄ districtionis excessit: q̄ vsuz olei penit⁹ nescie
bat: sz ne hac q̄dem nr̄i tp̄is remissione cepit esse contenta: in q̄
vno olei sextario itidēq̄ lēticule modio aduenientiū vsib⁹ ꝑpa-
to: toti⁹ annue refectiōis explebant̄ officia: ita vt duplicato nūc
ac triplicato modio: necessitas victualis vix q̄at expediri. Et
intm̄ apud nōnullos vis noxie huius remissionis increuit: vt
aceto amurcaq̄ ꝑmixtis: nō illā vnam olei admisceant guttam
quā predecessores nostri: q̄ eremi instituta maiore abstinētie vir
tute sectati sunt: repellēde tm̄ cenodoxie gratia instillare consue
uerāt: sed infringentes egyptiacū ꝑ salibus caseuz: plus olei q̄
necesse est suꝑfundāt: ⁊ ita duos cibos ꝓpria suauitate distin-
ctos: qui singillatim diuersoq̄ tp̄e monachum reficere iocūdissi
me poterāt: sub vnius saporis oblectatione ꝑcipiāt. Intm̄ sane
αλχη̃ hec alkekresis.i.materialiū rerū possessio supercreuit: vt sagum
χρῆσιο q̄z quod absq̄ verecūdia referre non possum: sub obtētu huma-
nitatis ac susceptionis huius anachorete in suis habere cellu-
lis ceperint: vt illa ꝑtermittā: quibus attonita aīa: ac spiritali-
bus theoriis semꝑ intēta: ꝑcialius ingrauat̄: cōcursus: scz fra
trum: susceptionis quoq̄ ac deductionis officia: mutuas visita
tiones diuersarūq̄ cōfabulationū atq̄ occupationū intermina
bilē curā: q̄rū etiā illo tp̄e quo hec vident̄ impedimēta cessare:
tamē animū cōsuetudinarie inquietudinis assiduitate suspēsuz
expectatio ipsa distēdit. Atq̄ ita fit vt anachoreseos illa liber-
tas huiuscemodi nexibus impedita: ad illam cordis ineffabilē
alacritatē ꝑpedito non ꝑueniat ascensu: ac fructū eremitice ꝓfes
sionis amittat. Qui si mihi in cōgregatione nunc atq̄ in turbis
sito fuerit denegatus: saltē q̄es aīe cordisq̄ tranquillitas: omni
bus occupationib⁹ absoluta nō deerit. Que nisi illis quoq̄ qui
in solitudine cōmorant̄ ꝑsto fuerit: labores q̄dē anachoreseos
sustinebūt: fructu vero ipsius fraudabunt̄: qui nō nisi q̄eta mē-
tis stabilitate cōquiritur. Postremo etiam si mihi in cenobio cō
stituto ab illa puritate cordis aliquid fuerit imminutū: ero soli
us euāgelici ꝑcepti cōpensatione contētus: quod certum est om
nibus illis eremi fructibus nō posse postponi: vt scilicet de cra
stino nihil cogitem: ⁊ vsq̄ ad finem subiectus abbati: illū aliq̄-
Phil.2. ten⁹ videar emulari de quo dicit̄. Hūiliauit semetipsum factus
obediēs vsq̄ ad mortem: merearq̄ illius verbum humiliter di
Job.6. cere. Quia non veni facere voluntatem meam: sed voluntatem
eius qui misit me patris.

¶ Interrogatio de cenobij vel solitudinis fructu. Capitulum.vij.

g Ermanus. Quia te vtriusq; ꝓfessionis non quemadmodū multos principia tantūmō cōtigisse: sed ipsa fastigia conscendisse manifestū est: qui snā cenobite quis eremite sit finis optam⁹: agnoscere. Nulli uāq; dubium est neminem de his vel fidelius posse vel plenius disputare: q̄ illū qui vtramq; ꝑfectionem longo vsu ⁊ magistra experientia consecutus: meritum earū ac finē veridica potest insinuare doctrina.

¶ Respōsio sup̄ interrogatiōe ꝓposita Capitu. viij.

i Oannes. Unū eundēq; hominem in vtraq; professione ꝑfectū esse non posse: absolute ꝓnunciare potuissem: nisi me paucorum admodū retardaret exemplū. Magnū siquidē est in q̄libet eaꝝ cōsummatū quempiā reperiri: q̄to magis ad plenū vtrāq; ꝑficere: arduū ac pene: vt ita dixerim: homini impossibile esse ꝑspicuum est. Quod tamen siquando ꝓuenerit: nō statim ad generalem formulam referri potest. Non enim aperte minima. i. de consideratiōe paucorū sed de his que multorū: immo omniū subiacent facultati: vniuersalis est regula ꝓponenda. Si q̄ vero rarissime atq; a paucissimis obtinent̄: ac possibilitatē cōmunis virtutis excedunt: velut supra cōditionē humane fragilitatis naturāq; concessa: a p̄ceptis sunt generalibus sequestranda: nec tam ꝓ exēplo q̄ pro miraculo referenda. Quamobrem id qd̄ inquiritis ꝟm mediocritatez sensus mei breuiter intimabo. Finis quidem cenobite est: omnes suas mortificare ⁊ crucifigere volūtates: ac ꝟz euangelice ꝑfectionis salutare mandatum nihil de crastino cogitare. Quā ꝑfectionē ꝓrsus a nemine nisi a cenobita impleri posse: certissimū est. Quem virū Esaias propheta describēs: ita beatificat atq; collaudat. Si auerteris a sabbato pedem tuū: facere voluntatē tuam: in die sancto meo: ⁊ glorificaueris eū dum non facis vias tuas: ⁊ non inuenitur voluntas tua vt loquaris sermonē tunc delectaberis super dominū: ⁊ sustollam te super altitudinē terre ⁊ cibabo te hereditate iacob p̄ris tui. Os em̄ domini locutum est. Eremite vero perfectio est: exutam mentem a cunctis habere terrenis eāq; quātū hūana imbecillitas sinit vnire cū christo. Quē virum hieremias ꝓpheta describens. Beatus inquit vir q̄ tulit iugū ab adolescentia sua sedebit: solitarius ⁊ tacebit: quia leuauit se sup̄ se. Psalmista quoq;. Similis factus sum pellicano solitudinis. Uigilaui ⁊ factus sum sicut passer solitarius in tecto. Ad hunc igit̄ finem quem vniuscuiusq; professionis esse prediximꝰ nisi eoꝝ vterq; peruenerit: frustra ⁊ ille cenobij ⁊ iste anachore seos expetit disciplinā. Neuter em̄ ꝟtutē sue ꝓfessionis īplenit.

mat. 6.
Esa. 58.
Threñ. 3.
Ps̄. 101.

¶ De cōsummata ac vera ꝑfectione. Capitulum. ix.

s Ed hec meeretike. i. nō integra ⁊ in omnib⁹ cōsummata perfectio: sz ꝑs ꝑfectionis est. Rara est ergo ⁊ paucissimis dono dei concessa perfectio. Is etenim vere ⁊ non

μετ̄ήρι
τι χη

ἀχτη μοσι ηλη

erpte pfect⁹ est: qui t in eremo squalore solitudinis: t in cenobio infirmitates fratrum equali magnanimitate sustentat. Et ideo in vtraq; pfessione per omnia cōsummatū inueniri difficile est: quia nec anachoreta alt⁹ remosinen. i. contēptū ac priuationem materialiū rerū: nec cenobita theorica ad integrū pōt asse qui puritatē: licet vtraq; pfecte abbatem moysen atq; patriarchā duosq; macharios nouerim possedisse. Qui ita erant in vtraq; pfessione pfecti: vt cum vltra omnes eremi accolas secedentis insatiabiliter secreto solitudinis pascerent: q̄tumcūq; in ipis erat nequaq; inquirerent būana cōsortia: tū ita frequentiā ac fragilitates ad se concurrentium sustinebāt: vt cū ad eos visitationis vel profectus gratia innumera fratrū multitudo cōflueret: tam ingē pene susceptionis inquietudinē immobili patientia tolerātes: nihil aliud vel didicisse vel exercuisse omni vite sue tempore crederent: q̄ vt cōmunibus tantū adnementium officijs deseruirēt: ita vt apud cunctos esset ambiguum: in qua potissimū professione eozū dē maior esset industria. i. vtrū in illa eremitica puritate: an in ista conuersatione cōmuni: magnanimitas eozū mirabilius aptaretur.

De his qui impfecti eremū petunt. Capitulum. x.

Dolent aūt nōnulli ita diuturno filētio solitudinis effera ri: vt prorsus hominū consortia perhorrescant: t cuz vel paululum a secreti sui cōsuetudine: interueniente fratrū visitatione decesserint: notabili mentis angore t euidētib⁹ pusillanimitatis inducijs estuare. Qō vel maxime his euenire consueuit: q̄ non perfecte in cenobijs instituti: nec excoctis priorib⁹ vitijs: ad solitariā se vitā immaturo desiderio transtulerunt. Qui in vtraq; prem imperfecti semp ac fragiles: quoruncq; aura cōmotionis impulerit: inclinant. Nam quēadmodū cōsortio vel interpellatione fratrū impatienter exestuant ita in solitudine cōfligētes eis ipius qō expetunt filētij non ferunt vastitatem: q̄ppe q̄ ne ipsam quidem rationem nouerunt: cuius causa desiderari vel expeti debeat solitudo: sed banc esse virtutis ac professionis huius existimant summā: vt fratrū cōsortia declinantes: humanos tantummodo refugiant ac detestentur aspectus.

Interrogatio de remedio eozum qui cito de cenobijs discedunt. Capitulum. xj.

Ermanus. Quo ergo vel nobis vel ceteris qui einsdem fragilitatis ac mensure sunt remedio poterit subueniri: qui in cenobialibus disciplinis tenuiter instituti: ante expulsionē omniū vitioz̄ habitationem solitudinis cepim⁹ affectare: vel quo pacto imperturbate mentis constātiam: t immo

bilem patientie poterim⁹ apprehendere firmitatē: q̄ ipsas quo dāmodo scholas ⁊ exercitationis huius palestrā: in qua ad plenum erudiri ac perfici principia nr̄a debuerāt intempestiue intermissa cenobij ꝯgregatiōe derelinquim⁹. Qualiter ergo nūc solitarie cōmorātes: ꝑfectionē lōganimitatis ac patiētie conseqūmur: vel quēadmodū has sibi ineē vel deesse ꝟtutes exploratrix internoꝝ motuū consciētia deprehendet: ne forte quia ab hominū consortio segregati: nullis eorundē irritationib⁹ ꝓuocamur falsa estimatione decepti: trāquillitatem mentis nos immobilem possidere credamus.

¶ Responsio quomodo solitari⁹ vitia sua possit agnoscere. Capitulum. xij.

Ioannes. In veritate querētibus medicinā: remedia curationū ab illo verissimo aīarum medico deesse non possunt: his presertim q̄ valitudines suas: non desperando aut negligēdo contempserint: nec vulnerum suoꝝ pericula celauerint: aut medelā penitentie procaci mente respuerint: sz ꝑ lāguoribus ignorantia vel errore vel necessitate contractis: humili tandē cautela ad celestem medicū mente confugerint. Ideoq̄ nosse debemus: ꝙ si ad solitudinē vel ad abdita loca nondū curatis vitijs secedam⁹: effectus eorum tantummō reprimat̄: nō extinguat̄ affect⁹. Latitat eñ intra nos: immo etiā serpit radix omniū q̄ extirpata non fuerint peccatoꝝ: quam adhuc in nobis viuere his deprehendimus indicijs. Verbi gratia. Cum in solitudine constituti: aduentū fratrū vel breuissimā eoꝝ morā cum quadam estuantis animi anxietate suscipimus: inesse adhuc in nobis viuacissimum impatientie fomitē nouerimus. Cum vero cuiusq̄ fratris speramus aduentum: si eo ꝑ necessitate aliqua paululum forsitan demorante vel tacita indignatione iam eius culpauerimus tarditatē ⁊ mentē nostrā immodice expectatiōis sollicitudo turbauerit: ire atq̄ tristitie manifeste in nobis vitia residere cōscientie nostre ꝓbauit examen. Item si fratre vel codicem ad legendū vel quālibet aliam ad vtendū speciē postulāte: aut nos illi⁹ petitio cōtristauerit: aut illum negatio nostra repulerit: dubiū nō est nos adhuc auaritie seu philargyrie laq̄is compediri. Quod si recordationem femine nobis vel cogitatio subita vel sacre series lectionis attulerit: ⁊ in ea quadā nos senserimus titillatione pulsatos: sciamus necdū extinctū in mēbris nostris fornicationis ardorē. Si vero de cōparatiōe districtionis nr̄e ⁊ remissionis aliene: vel tenuissima mētē nr̄am tēptarit elatio: certum est dira nos superbie peste corruptos. Cū hec ergo in corde nostro deprehēderim⁹ vitioꝝ indicia: manifeste cognoscam⁹ nobis nō affectū sz effectū deesse pcti. Que vtiq̄ passiones si nos q̄nq̄ cōuersationi miscuerim⁹ hūane: ꝓtinus de cauernis nostroꝝ sensuū ꝓcedentes probant se non tunc primum

cū eruperint nasci: sed tunc demū quia diu latuerint publicari: Et ita vniuscuiusq; vitij radices inesse defixas sibi certis indicijs etiam solitarius deprehēdit: quisq; puritatē suā nō hominibus ostentare: sed illius cōspectui inuiolatā studuerit exhibere: quem latere omnia cordis arcana non possunt.

¶ Interrogatio quomodo sanari possit qui non expurgatis vitijs solitudinē ingressus sit. Capi.xiij.

Germanus. Argumēta quibus infirmitatū indicia colligant: ⁊ rationē discernendarū egritudinū: id est quo pacto vitia q̄ cellant in nobis valeāt deprehendi: lucide satis aperteq; percepimus. Offia siquidem quotidiana experientia ac diuturnis nostraꝝ motibus cogitationuꝫ ita vt dicta sunt intuemur. Superest igit vt quēadmodū ꝓbationes causeq; morboꝝ euidentissima nobis rōne patefacte sunt: ita etiā curationum medela monstret. Nulli namq; dubiū est illū posse rectissime de remedijs malarum valitudinū disputare qui earum prius causas atq; origines egrotantiū conscientia attestante deprehenderit. Itaq; licet doctrina beatitudinis tue vulnerū nostrorum arcana nudauerit: quo fit vt sperare aliquid etiam de remedijs audeamus: quia tam euidens declaratio morbi spem remedij pollicetur: tamen quia primum vt ais in congregationibus initium salutis acquiritur: ⁊ sani in solitudine esse non possunt: nisi quos prius cenobiorum medicina sanauerit: perniciosa rursum desperatione concidimus: ne forte qui imperfecti cenobiū reliquimus: nequaq̄ iam ꝑfecti esse in eremo valeamus.

¶ Responsio super eorum medicina. Capi.xiiij.

Joannes. De morborū suorum curatione sollicitis: remedium salutare deesse non poterit: ⁊ idcirco eodē modo quo vniuscuiusq; vitij deprehendunt indicia: etiam remedia sunt querenda. Nā quemadmodū solitarijs humane cōuersationis vitia diximus nō deesse: ita virtutum studia ⁊ instrumenta sanitatū: omnibus etiā ab humana cōuersatione discretis posse suppetere non negamus. Cum se igitur impatientie siue ire perturbationibus incursari: illis que supra ostendimus indicijs vnusquisq; deprehenderit: cōtrarijs semetipsum semper obiectionibus exerceat: ⁊ propositis sibi multimodis iniuriarū dispendiorūq; generibus velut ab alio sibimet irrogatis: assuefaciat mentē suam omnibus que inferre improbitas potest: perfecta humilitate succumbere: atq; aspera sibi queq; ⁊ intolerabilia frequenter opponens: q̄ta eis cōcurrere debeat lenitate omni iugiter cordis contritione meditet. Et ita respiciēs ad illas sanctorū ominiū siue ipsius dn̄i passiones: vniuersa nō solum conuitiorū sed etiam penarum genera: inferiora meritis suis esse ꝓnuncians: ad omnē se dolorū tolerantiā preparabit. Cunq; aliquando ad cetus fratrum aliqua fuerit inuitatione re

uocatus: quod non potest vel raro etiam districtissimis eremi accolis non prouenire: si mentem suam etiam pro lenibus quibusq; rebus deprehenderit tacite fuisse commotam: vt quidam occultorum motuum severissimus censor: mox sibi illa durissima iniuriarum genera quibus ad perfectam tolerantiā semetipsum quotidianis meditationibus exercebat: exprobret: atq; ita se obiurgans ⁊ increpans alloquat. Tu ne ille es bone vir: qui dum te in illa solitudinis tue exerceres palestra: omnia superaturum mala constantissime presumebas: qui undū cū tibi non solū summas contitorum acerbitates: verumetiā intolerā dā supplicia ipse pponeres: satis validum atq; ad oēs pcellas immobilē te credebas. Quō invicta illa patientia tua: lenissimi verbi plusione confossa est? Quō domū tuā super illā solidissimā petrā tanta vt tibi videbatur mole constructam: leuis aura cōmouit? Ubi est illud qō inani fiducia bellū in pace desideras pclamabas? Paratus sum ⁊ nō sum turbatus vt custodiā mandata tua. Et cū ppheta sepe dixisti. Proba me dñe ⁊ tempta me vre renes meos ⁊ cor meū. Et. Proba me dñe ⁊ scito cor meum. interroga me ⁊ cognosce semitas meas: ⁊ vide si via iniquitatis in me est? Quomodo ingentem certaminis apparatū exigua bestis ymbra cōterruit? Tali ergo semetipsum cōpunctionis animadversione cōdemnās: multā animi sui cōmotiunculā esse nō sinat: sed artioze carnē suā ieiunij ac vigiliarū cozreptione castigās: ac ingib⁹ cōtinēcie penis culpā sue mobilitatis excruciās: id qō ad plenū excoquere in cenobij cōuersatione debuerat: in solitudine cōstitutus hoc exercitatiōis igne cōsumat. Illud sane ad obtinendā ingē ac stabilē patiētiā cōstāter atq; immobilr est tenendū, nō licere nobis quibus lege dimna nō solū vitio iniuriarū sed etiā memoria pbibef: cuiuslibet detrimēti vel irritationis obtētu ad iracūdiā cōmoueri. Qō effi animę grauius pōt euenire dispēdiū: cp vt per cōmotionis subitā cecitatē veri atq; eterni luminis claritate pnata: ab illius q̄ mitis ⁊ hūilis est coz de cōtemplatiōe discedat? Quid ergo pniciosius: qdve dekozmi⁹ cp vt qs honestatis iudiciū ⁊ regulā ac disciplinā recte discretionis amittat: ⁊ ea sanus ac sobrius perpetret: q̄ nec temulentus quidē quis ac sensu indigēs veniabilr admisisset? Hec ergo⁊ his similia detrimēta quisq; perpenderit: nō solū vniuersa dānozū genera: sz etiā iniuriarū atq; penarū quecūq; possunt a crudelissimis irrogari: facili sustētatiōe despiciet: nihil dispēdiosius iracūdia: nec pciosius animi trāquillitate: ac ppetua cordis sui indicās puritate. Ob quā nō solū carnalū sed ēt illarū q̄ spiritales videnf rerū spernēda sunt cōmoda: si alias acquiri vel pfici nisi cū huius tranquillitatis perturbatione non possunt.

¶ Interrogatio an ita castitas sicut ⁊ cetere passiones debeant explorari. Capitulū. xv.

Ps. 118. Ps. 25. Ps. 138.

Ermanus. Sicut ceterorum vulnerū: id est: ire: tristi-
s cie: impatientie: per obiectionē cōtrariarū rerū medela
monstrata est: ita etiā cōtra spiritū fornicationis qđ cu-
rationis genus nos oporteat adhibere: volumus edoceri id est
vtrum etiā concupiscētie ignis ꝓpositis sicut illic maioribus ir
ritationū augmētis possit extingui: qđ satis castitati credimus
esse cōtrariū: si nō solum exaggerent in nobis libidinis incētiua
sed vel pretereunte mentis oculo perstringentur.

¶ Responsio quib⁹ documētis possit agnosci. C.xvj.

Oannes. Questionē que etiā tacētibus vobis narratio
i nē nostrā fuerat secutura: sagax interrogatio vestra ꝑue
nit: ⁊ idcirco efficaciter eaꝫ sensibus vestris cōcipiendā
esse nō ambigo: quando quidem institutionem nostram acumen
vestri precessit ingenij. Sine labore eñ cuiuslibet questiōis di-
lucidatur obscuritas: cum absolutionē eius anticipans inqui-
sitio: quo ducenda est antecedit. Itaqꝫ remedijs quidem illoruꝫ
que supra diximus vitiorū: nō solum nihil officiunt: verū etiam
multum cōferunt humana cōsortia. Nam frequentia impatiētie
sue crebrius patefacta: quāto magis assiduū superatis dolorem
cōpunctionis intulerint: tanto velociorem laborantibus confe
runt sanitatē. Ob quod etiam in solitudine consistentes: cum ir
ritationum fomes atqꝫ materia ab hominibus nō possit exurge
re: tū earundē incitamēta debemus etiā ex industria retractare:
vt aduersus ea iugi cogitationū colluctatiōe pugnātibus nobis
medela promptior cōferatur. Cōtra fornicationis vero spiritū
diuersa ratio ⁊ dispar est causa. Nā quēadmodū corpori vsus li
bidinis carnisqꝫ vicinitas: ita etiā menti memoria eius est peni
tus subtrahēda. Satis eñ perniciosuꝫ est adhuc infirmis egris
qꝫ pectorib⁹ vel tenuissimā recordationē huius passiōis admit-
tere: ita vt nōnunqꝫ eis etiā sub recordatione sanctarū feminarū
velut sub sacre lectionis historia: noxie titillationis stimulus
excitet. Cuius causa seniores nostri huiuscemodi lectiones sub
presentia iuniorū solent consultissime preterire. Sane perfectis
simis quibusqꝫ ⁊ summo iam affectu castimonie cōsummatis:
ꝓbationes quibus examinare se valeāt: deesse non possunt: qui
bus perfectissima cordis integritas incorrupto cōscientie iudi-
cio cōprobat. Erit ergo consummatissimo viro similis his que
supradicta sunt etiā super hac passione probatio sui: scꝫ vt qui
se radices morbi huius penitus iā extirpasse cognouerit: explo
rande si volet gratia castitatis: interdū etiā aliquā exploratricez
sui imaginationē possit admittere. Ceterū ab his q̄ adhuc min⁹
firmi atqꝫ perfecti sunt: hanc examinationē nullatenus conue-
nit vsurpari: vt coniunctionē femineā: ⁊ palpationē quodam-
modo teneram atqꝫ mollē: corde pertractēt: erit eñ eis magis
noxia qꝫ salubris. Quod eñ experimentū huiuscemodi homini-

bus pōt in hac ratione suppetere: vbi ꝛ in experimēto ipsum est qō vitaf: ꝛ in ipsa explorazione discrimen. Cum ergo perfectissima quis virtute fundatus: ad illecebrā blandientiū cogitatiōnū: nullā mētis assensum: nullā carnis cōmotionē in se deprehēderit excitari: certissima puritatis sue capiet documēta: ita vt ad hāc se firmitatem puritatis exercens: castitatis atq; incorruptionis bonum: non solum mente possideat: sed etiam si corporalem femine attactum causa cuiuscunq; vt solet: necessitatis attulerit: penitus sensum passionis ignoret. Hoc abbas Iohannes cum boze none refectionem imminere sensisset: collationē fine concluſit.

¶ Explicit collatio abbatis Joannis de fine cenobite ꝛ eremite.

¶ Incipit annotatio capitulorū collationis abbatis pynufij de penitentie fine ꝛ sanctificationis indicio.

Ca. j. De abbatis pynufij humilitate: ꝛ eiusdē latebza.
ij De aduentu nostro ad abbatem pynufium.
iij Interrogatio de penitentie fine ꝛ satisfactionis indicio.
iiij Responsio de humilitate interrogationis nostre.
v De modo penitētie ꝛ indulgentie documento.
vj Interrogatio an reminiscenda sint pro cordis compunctione peccata.
vij Responsio quonusq; anteriorū actuū recordatio fit habēda.
viij De diuersis penitentie fructibus.
ix Quod vtilis sit profectus oblitio peccati: ꝛ ꝙ flagitiorum recordatio fit vitanda.
x De satisfactionis indicio: ꝛ oblitione preteritorum criminum.
xj In quo tempozaliter fit agenda penitudo: ꝛ in quo finem habere possit.

¶ Explicit annotatio capi.

¶ Incipit collatio habita cū abbate pynufio de penitentie fine: ꝛ satisfactionis indicio.

¶ De abbatis pynufij humilitate ꝛ eiusdem latebza. Capitulum. j.

DReclari ac singularis viri abbatis pynufij de fine penitētie pcepta dicturus: magnā materie partē mihi video: amputare si humilitatis eiꝰ laudē: quā in quarto institutionū libroꝝ est sup institutendis renunciātibus titulatꝰ breui sermone perstrinxeram: lectoris fastidio cōsulens: hic filētio pretermittā: cū presertim multi illius opusculi noticiā non habētes: in hāc possint incurrere lectionē. Et ois

dictoꝝ vacillet auctoritas: si dicētis meritū subtrahatur. Hic si
quidē cū haud longe a panephisi egyptia (vt illic dictū est) ciui-
tate: abbas ⁊ presbyter ingenti cenobio presideret: tātūq; eum
in omni illa ꝓuincia virtutū suaꝝ atq; signoꝝ gloria sublimas-
set: vt sibi iā videret retributione laudis hūane laboꝝ suoꝝ rece
pisse mercedē: timēs ne sibi specialiter inuisa popularis fauo-
ris inanitas: fructū premij vacuaret eterni: occulte monasteriū
suū fugiēs: ad intima thabennensiū monachoꝝ secreta cōtēdit:
vbi nō eremi solitudinē: nō singularis vite vbertatē: quā etiam
imꝑfecti quiq; laborē obediētie in cenobijs non ferētes: suꝑba
nōnunq̄ presumptione fectant: sed celeberrimo ꝑelegit mona-
sterio subiugari. Ubi tū ne vllo habit⁹ sui ꝓderet indicio: indu
tus veste seculari: multis vt illic moris est dieb⁹ lachrymās ꝓ
foribus excubauit: atq; ad oīm genua prouolut⁹: post eoꝝ diu-
turna fastidia q̄ ad explorādū ei⁹ desideriū in vltima eū iā etate
velut panis egestate cōpulsum: nō sincere illi⁹ propositi sancti-
tatē expetisse dicebāt: tādē vt susciperet obtinuit. Ubi adolescē
ti cuidā fratri q̄ hortū susceperat excolēdū in adminiculū depu
tatus: cū nō solū oīa q̄ idē prepositus imperasset: vel q̄ iniuncti
opis cura poscebat: cū admiratione tā sancte hūilitatis imple-
ret: verūetiā quedā necessaria opa: q̄ propter horrorē sui a cete-
ris vitabāt: ita furtiuo ꝑ noctē labore ꝑficeret: vt diluculo oīs
illa cōgregatio tā vtiliū opeꝝ admirās ignoraret auctorē. Cūq;
ita triēniū ferme illic gaudēs desideratis tā iniuriose subiectio-
nis laborib⁹ exegisset: accidit vt q̄dā frater eidē cognit⁹ ex illis
vñ ille discesserat egypti ꝑtibus adueniret. Qui cū indumētoꝝ
eius atq; officij vilitate promptissime agnitionis facilitatē diu
hesitās cohiberet: post explorationē manifestissimā: ad eius ge-
nua ꝓuolut⁹: primū stuporē fratrib⁹ cūctis: dehinc ꝓdito etiā
noīe: qd̄ apud illos q̄ꝫ precipue sanctitatis fama vulgauerat: ēt
dolorē cōpūctionis incussit: ꝙ scz tāti meriti ac sacerdotij virū:
tā iniuriosis opib⁹ deputassent. Sed postq̄ flēs vbertim: ⁊ dia
bolice inuidie q̄si grauē ꝓditionis sue imputās casum: ad mo-
nasteriū suū honorifica frūm custodia ambiēte ꝑduct⁹ ē: exiguo
illic tꝑe demorat⁹: rursus offensus est ipis honoris sui ac pri-
mat⁹ obsequijs: ac furti ascēdēs nauē: ad palestinā syrie ꝓuin
ciā trāsmeauit: vbi velut icipiēs atq; nouiti⁹ in illo in quo nos
degebam⁹ monasterij recept⁹ habitaculo: in nr̄a cellula ab ab-
bate precept⁹ est cōmanere. Sed ne illic quidē diu virtutes ei⁹
ac merita latere potuerūt. Nā sil̄i ꝓditione detect⁹: atq; ad mo-
nasterium suū cum ingenti honorificentia ac laude reuocatus:
tandem quod erat esse compulsus est.

¶ De aduentu nr̄o ad abbatē pynufiū. Capitulū.ij.

Cum igitur post non longū tēp⁹ nos q̄ꝫ egyptū petere san-
cte institutionis desideriū compulisset: summo eū affectu

ac desiderio ꝑquirētes: tanta eius sumus gratia atq; hūanitate suscepti: vt nos tanq̄ pristinos sincellitas ēt cellule sue quā in extrema horti parte ꝯstruxerat honoraret hospitio. Ubi cū satis ardua atq; precelsa: cuidā fratri monasterij regulā subeūti: corā oībus in synaxi fratrib⁹ p̄cepta tradidisset: q̄ in quarto vt p̄diximus institutionū libro quāta potui breuitate cōplex⁹ sum: tā incōprehēsibilia nobis tāq; mirifica vere abrenūciationis culmina videbant̄: vt nullomō illuc hūilitatez nr̄am crederemus posse cōcedere. Igit̄ desperatione deiecti: ⁊ ip̄o etiā vultu intimam cogitationū amaritudinē nō celātes ad btm̄ senē satis anxia mente recurrimus. Cui protinus causam tāte mestitudinis inquirenti: abbas germanus grauiter ingemiscens: ita rn̄dit.

¶ Interrogatio de penitentie fine ⁊ satisfactionis indicio. Capitulum. iij.

German⁹. Quāto magnificētior atq; sublimior incognite nobis sermo doctrine: iter arduū p̄celsissime renunciationis apuit: ⁊ q̄si remota oculoꝝ nr̄oꝝ caligine conditū celo culmē ei⁹ on̄dit: tāto maiore desp̄ationis mole deprimimur. Immēsitatē si quidē ei⁹ cū exiguitate viriū nr̄aꝝ metiētes: ⁊ nimiā abiectionē ignauie nr̄e: cū infinita virtutis on̄se celsitudine cōferētes: paruitatē nr̄am nō solū ad illa nō posse ꝓficere: verūetiā ab eo qd̄ est deteri⁹ deficere posse sentim⁹. Nā ponderib⁹ nimie desperationis opp̄ssi: q̄dāmō de infimis ad inferiora ꝓlabimur. Unū proinde ac singulare p̄sidiū: medelā nr̄is pōt conferre vulneribus: vt de fine penitentie ⁊ maxime de satisfactionis indicio aliqua discamus: vt certi de remissione precedentiū delictorum: possimus etiam ad conscendenda fastigia predicte perfectionis animari.

¶ Respōsio de hūilitate interrogationis nr̄e. C. iiij.

Ynusius. Delector quidē admodū copiosis humilitatis vestre fructibus quos etiam cellule illius quondā habitatione susceptus: non incuriosa estimatione perspexi valdeq; congaudeo: qr̄ id quod a nobis omniū christianoꝝ infimis sola forsitan verboruz libertate precipitur: tanta admiratione suscipitis: vt cū ea (si non fallor) haud segni⁹ q̄ a nobis dicta sunt impleatis. Cunq; sicut memini labore operis vestri pene dictoꝝ nostroꝝ exequetur industria: ita merituz vestre virtutis occulitis tanq̄ si nulla ad vos eoꝝ que quotidie exercetis aura peruenerit. Sed quia idipsum summa laude dignissimum est: q̄ velut adhuc rudes incognita vobis esse ista sanctorum instituta testamini: id quod a nobis sedulo postulatis: breuiter vt possumus complectemur. Necesse est enim vt vltra possibilitatē nostrā atq; virtutem: antique familiaritatis vestre pareamus imperio. Itaq; de penitētie exhortatione vl' merito: multi

non solum dictis verumetiam scriptis plurima vulgauerunt: monstrantes quāta eius vtilitas: quāta virtus: quātaq; sit gratia: ita vt deo preteritis facinoribꝰ offenso: tāq; iustissimā penā pro tātis criminibꝰ inferēti (si dici fas est) quodāmō obsistat: ⁊ quasi inuiti: vt ita dixerim: dexterā suspēdat vltoris. Verū hec oīa vobis vel ꝑ sapīa supnaturali: vel ꝑ indefesso sacraꝝ studio litteraꝝ ita cognita esse nō ambigo: vt de his prima plantatio vr̄e cōuersationis inoleuerit. Deniq; nō de pnīe qualitate: sz de eius fine ac satisfactionis indicio solliciti: id qd̄ ab alijs preter missum est sagacissima interrogatione disquiritis. Quapropter oī breuitate atq; compendio: propositionis vestre desiderio satisfacere nitimur.

¶ De mō penitētie ⁊ indulgētie documēto. Cap̄.v.

Penitentie plena ⁊ ꝑfecta diffinitio est: vt pctā pro quibꝰ penitudinē gerimus: vel quibus nr̄a conscīa remordet: nequaq̄ vlteriꝰ admittamꝰ. Indiciū vero satisfactionis ⁊ indulgētie est: affectꝰ q̄ eoꝝ de nr̄is cordibꝰ expulisse. Nouerit eñ vnusquisq; necdū se peccatis pristinis absolutū: q̄diu sibi satisfactioni ⁊ gemitibꝰ incubāti: vel illoꝝ q̄ egit vel similiū criminū ante oculos imago p̄luserit: eorūq; nō dicā oblectatio: sz vel recordatio infestauerit mētis arcana. Itaq; tūc se is q̄ ꝑ satisfactione ꝑuigilat: a criminibꝰ absolutū: ac de p̄teritis admissus veniā ꝑcepisse cognoscat: cū nequaq̄ cor suū eorūdē vitioꝝ illecebris senserit vel imaginatione ꝑstringi. Quāobrē verissimus q̄dā examinator penitētie: ⁊ iudex indulgētie in cōscīa residet nr̄a: q̄ absolutionē reatꝰ nr̄i añ cognitionis ⁊ iudicij diē: adhuc nobis in hac carne cōmorātibꝰ detegit: ⁊ finē satisfactionis ac remissionis gr̄am pādit. Et vt h̄ eadē q̄ dicta sunt significantius exprimant̄: tū demū p̄terita nobis vicioꝝ cōtagia remissa credenda sunt: cum fuerint de corde nostro presentium voluptatum desideria pariter passionesq; depulse.

¶ Interrogatio an reminiscenda sint pro cordis cōpunctione peccata. Capitulum.vj.

Ps̄.xxxj. Germanus. Et vñ nobis gigni poterit humiliationis illa sctā salutarisq; cōpūctio: q̄ ex ꝑsona penitētis ita describitur. Pctm̄ meū cōgnitū tibi feci: ⁊ iniusticiā meā non operui: dixi ꝓnūciabo aduersuz me iniusticiā meā dn̄o: vt illud quoq; quod sequitur efficaciter dicere mereamur. Et tu remisisti impietatem cordis mei: vel quēadmodum in oratione prostrati: nosmetipsos ad confessionis lachrymas valebimus excitare per quas delictorum veniā consequi mereamur: s̄m illud. Lauabo per singulas noctes lectum meuz: lachrymis meis stratum meum rigabo: si pctōrū nostroꝝ memoriaz de nostris cordibus extrudamus. Quam iubemur econtrario tenaciter custodire: dē

Ps̄.vj.

cente dño. Et iniquitatum tuarum non recordabor: tu vero me mento. Ob quā rē non solum operans: verūetiā orans ad peccatorum meoꝝ recordationē mentem meā de industria reuocare contendo: vt ad humilitatē veram ⁊ contritionē cordis efficacius inclinatus: audeam dicere cū propheta. Uide humilitatem meam ⁊ laborem meum: ⁊ dimitte omnia peccata mea.

¶ Responsio quousq; anteriorum actuū recordatio sit habenda. Capitulum. vij.

Ynnusius. Interrogatio vr̄a vt iā supra dictū est: non de penitentie qualitate: sed de eius fine proposita est: ⁊ de satisfactionis indicio: ad quā cōgrue (vt arbitror) consequēterq; rn̄sus est. Ceterū hoc qđ de pctōꝝ recordatione dixistis vtile satis ac necessariū est: sed adhuc agētibus penitētiā: vt cū iugi pectoris sui cōtusione ꝓclamēt. Qm̄ iniquitatē ego cognosco: ⁊ pctm̄ meū cōtra me est semp. Illud etiā adijciant. Et cogitabo pro pctō meo. Dū ergo agim⁹ penitentiā: ⁊ adhuc viciosorum actuū recordatione mordemur: necessariū est vt ignē cōscienr̄e obortus ex confessione culpe lachrymaꝝ imber extinguat. Cū vero cuiq̄ in hac hūilitate cordis ⁊ spūs cōtritione defixo: atq; in labore ⁊ gemitu ꝑdurāti: hoꝝ recordatio fuerit consopita: ⁊ cōsciētie spina de medullis aīe gr̄a dei miserātis euulsa: certum est. eū ad satisfactionis finē atq; indulgētie merita ꝑuenisse ⁊ ab vniuersoꝝ criminū labe purgatū. Ad quā tñ obliuionē non alias ꝑuenit̄: nisi ꝑ obliterationē vicioꝝ atq; actuū pristinorū ⁊ perfectā cordis atq; integrā puritatē: quā sine dubio nullus eoꝝ q̄ ꝑ ignauiā siue cōtēptū vicia sua purgare neglexerit: assequet̄: nisi q̄ gemitus atq; suspiria mesta iugitate cōtinuās: omnem sordiū pristinaꝝ excoxerit labem: ⁊ virtute animi atq; opere proclamauerit ad deū. Delictū meū cognitū tibi feci ⁊ iniusticiā meā nō operui. Et fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte: vt cōsequēter mereat̄ audire. Quiescat vox tua a ploratu: ⁊ oculi tui a lachryimis: quia est merces operis tui ait dominus. Illud quoq; similiter ad eum voce dñi dirigat̄. Deleui vt nubē iniquitates tuas: ⁊ quasi nebulā pctā tua. Et iterum. Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me: ⁊ pctōrum tuorum iam nō recordabor: ⁊ ita funiculis peccatorū suorū quib⁹ vnusquisq; constringit̄ absolutus: dño cum omni gratiarum actione cantabit. Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiā laudis.

Ps. l. Ps. vj. Ps. xxxj. Ps. xlj. Hiere. xxxj Esa. xliiij. Eiusd. xliij. Ps. cxv.

¶ De diuersis penitentie fructibus. Cap. viij.

Post illam nanq; generalē baptismi gratiam: ⁊ illud preciosissimum martyrij donū quod sanguinis ablutione conqueritur: multi sunt penitentie fructus: per quos ad expiationem criminū peruenitur. Non enim tantū simplici illo penitētie noīe salus eterna repromittit̄: đ qua btūs apostolus. petrus. Penitemini inq̄t ⁊ cōuertimini vt deleant̄ pctā vr̄a. Et

Actuū. iij.

Mat.3. Joannes baptista vel ipse dñs. Penitentiam agite appropin-
quabit enim regnū celoꝝ. Sed etiā p charitatis affectū pctoꝝ mo-
les obtinet. Charitas enim opit multitudinē peccatoꝝ. Similiter et
1.Pet.4. p elemosynarū fructū vulneribus nostris medela prestat: q: si-
cut aqua extinguit ignē: ita elemosyna extinguit peccatū. Ita et
Eccli.3. p lachrymarū pfusionē cōquirit ablutio peccatoꝝ. Lauabo enim
Ps.6. p singulas noctes lectū meū: lachrimis meis stratū meū rigabo
Denicꝫ ostendit eas subtungēs nō inaniter fuisse pfusas. Dis-
cedite inquiēs a me oēs qui operamini iniquitatez: quia exaudiuit
dñs vocē fletus mei. Necnō p criminū cōfessionē eoꝝ abolitio cō
cedit. Dixi enim ait pnunciabo adversum me iniustitiā meā dño:
Ps.31. tu remisisti impietatē cordis mei. Et iterū. Narra tu iniquita-
Esa.43. tes tuas primus vt iustificeris. Per afflictionē quoq; cordis t
corporis: admissoꝝ scelerū remissio similiter obtinet. Nā vide in
Ps.118. quit humilitatē meam t laborem meū: t dimitte oia pcta mea.
Precipuecꝫ p emendationē morū. Nā auferte inquit malū cogi
Esa.1. tationū vestrarū ab oculis meis. discite agere pnerse: discite be-
nefacere: quērite iudiciū: subuenite oppresso: iudicate pupillo: de
fendite viduā: t venite t arguite me dicit dñs. Et si fuerint pec
Ibidem. cata vestra vt coccinū: velut nix dealbabunt: t si fuerint rubra
quasi vermiculus velut lana alba erunt. Interdū etiā intercessio
ne sanctoꝝ impetrat venia delictoꝝ. Qui enim scit fratrē suū pec
Jacobi.5. care peccatū nō ad mortē: petat t dabit ei vitā deus peccāti nō
ad mortē. Et iterū. Infirmatur quis ex vobis: inducat presby-
teros ecclesie t orent sup eū: vngētes eū oleo in nomine domini
Prouer.15. t oratio fidei salvabit infirmū: t alleuabit eū dñs: t si in pctis
fit dimittent ei. Nonnūq; misericordia ac fidei merito labes ex
coquit vitioꝝ: sm illud. Per misericordiā t fidem purgant pec
Jacobi.5. cata. Per cōuersionē plerūcꝫ t salutē eorum qui nostris monitis
ac pdicatione salvant: q̄m qui converti fecerit peccatorem ab er
rore vie sue salvat animā eius a morte: t operit multitudinem
Mat.6. pctoꝝ. Per indulgentiam nihilominus t remissionē nostrā:
ad indulgentiam nostroꝝ facinoꝝ peruenitur. Si enim
ritis hoibus pcta eoꝝ: dimittet t vobis pater vester celestis de
licta vestra. Videtis ergo quantos misericordie aditus patefe-
cerit clemētia saluatoris: vt nemo salutē cupiens desperatione
frangat: cū videat se tantis ad vitā remedijs inuitari. Si enim
p infirmitatem carnis afflictione ieiuniꝝ abolere te pcta nō pos-
se cauſaris: nec potes dicere. Benna mea infirmata sunt a ieiu-
nio: t caro mea immutata est ꝓpter oleū: q: cinerē tanꝫ panem
Ps.108. manducabā: t potū meū cū fletu miscebā: elemosynarū ea redi-
me largitate. Indigenti si nō habes qō impertias: licet nullum
ab hoc opere necessitas inopie ac paupertatis excludat: q̄m qui
dē t illius vidue duo tantū eris: ingentibus diuitū muneribus p
Luce.21. ferantur. t pro calice aque frigide mercedē se redditurū dñs re-
Mat.10. promittat: certe absq; illis morum poteris emēdatione purga-

ri. Qd si pfectionē virtutū: extinctione viciorū omniū nō potes adipisci. sollicitudinē piā erga vtilitatē aliene salutis impende. Si aūt te idoneū huic ministerio nō esse cōquereris: opire pctā poteris charitatis affectu. In hoc quoq; si te fragilē fecerit que libet mētis ignauia: orone saltē atq; intercessione sctōr remedia vulnerib⁹ tuis hūilitatis affectu submissus implora. Postremo quis est q̄ nō possit suppliciter dicere. Pctm̄ meū cognitū tibi feci: ⁊ iniusticiā meā nō operui: vt p hāc cōfessionē etiā illud cōfidēter subiūgere mereatur. Et tu remisisti impietatē cordis mei. Qd si verecūdia retrahēte reuelare ea corā hominib⁹ erubescis illi quem latere nō possunt cōfiteri ea iugt supplicatione non desinas ac dicere. Iniquitatem meā ego cognosco: ⁊ peccatū meū cōtra me est semp tibi soli peccaui: ⁊ malū corā te feci: qui ⁊ absq; vllius verecundie publicatiōe curare ⁊ sine improperio pctā donare consueuit. Post istud quoq; tā promptū certūq; subsidiū: aliud quoq; adhuc facilius largita est nobis diuina dignatio: ipsamq; remedij opē nostro cōmisit arbitrio: vt indulgentiam nostroꝝ scelerum p nostro presumamus affectu: dicētes ei. Dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittimus dibitoribus nostris. Quisquis igit ad indulgentiā suoꝝ criminum desiderat puenire: istis semetipsum aptare studeat instrumentis: nec obdurati cordis puicacia: a remedio salutari fontē tāte pietatis auertat: qz etiā si hec oīa fecerimus: nō erunt idonea ad expiationē scelerū nostroꝝ: nisi ea bonitas dñi clemētiaq; deleuerit. Qui cū religiosi conatus obsequia supplici mēte a nobis oblata pspexerit: exiguos paruosq; conatus immensa liberalitate psequit dicēs. Ego sum ego sum q̄ deleo iniq̄tates tuas propter me: ⁊ peccatoꝝ tuoꝝ iam nō recordabor. Ad hūc ergo quē pdiximus statū quisq; cōscenderit: satisfactionis gratiā quotidianis ieiunijs ⁊ mortificatione cordis ⁊ corporis assequit: qz scriptū est. Sine sanguinis effusione nō fit remissio. Nec immerito. Caro em̄ ⁊ sanguis regnū dei possidere nō possunt. Et ideo quisq̄s ab huius sanguinis effusione gladiū spiritus qd est verbum dei voluerit inhibere: absq; dubio illa hieremie pphete maledictione plectet. Nā maledictus inquit q̄ phibet gladiū suū a sanguine. Hic nāq; est gladius q̄ illū noxiū sanguinē quo animatur materia peccatoꝝ salubriter fundēs: quicq̄d repperit in mēbris anime nostre carnale terrenumve concretum: resecat ⁊ abscidit: ac mortificatos vitijs viuere deo ⁊ spiritalibus facit vigere virtutibus: ⁊ ita iam nō recordatione veteris admissi: sed spe futurorum gaudiorum fiere incipiet: nec tam de preteritis malis q̄ de futuris seu venturis cogitans bonis: non ex peccatorum merore lachrymas: sed ex eterne illius leticie alacritate profundit: atq; obliuiscens ea que posteriora sunt: id est carnalia vicia ad ea que in ante sunt extenditur: hoc est spiritalia dona atq; virtutes.

Ps. 31.

Ps. 50.

Mat. 6.

Esa. 43.

Hebre. 4.

1. Cor. 15.

Hiere. 48.

¶ Qd vtilis sit profectus obliuio peccati: ⁊ q̄ flagicio rum recordatio sit vitanda. Capitulum.ix.

Eterū qd̄ pauloante dixisti: te etiā de industria p̄teritoꝝ peccatoꝝ memoriā retractare: hoc fieri nō oportet: quin immo etiam si violenter irrepserit: protinus extrudat̄. Multū nāq; retrahit mentē a cōtēplationis puritate: eius precipue qui in solitudine cōmorat̄: implicās eā sordib⁹ mūdi hui⁹ ⁊ p̄focans fetore vitioꝝ. Dū eñ recolis ea q̄ s̄m principē seculi huius siue p ignorantiā siue p lasciuiam cōmisisti: vt cōcedā tibi qd̄ in hac cogitatiōe posito oblectatio nulla subrepat: certe antique putredinis vel sola cōtagio: necesse est vt retro mentē fetore corrūpat: ⁊ spiritalē virtutū fragrantiā: id est suauitatē boni odoris excludat. Cū ergo preteritoꝝ memoria vitioꝝ pulsauerit sensum: ita ab ea resiliendū est sicut refugit vir honestus ⁊ grauis si impudice ac procacis femine in publico: aut colloquijs aut amplexibus appetat̄. Qui vtiq; nisi se a cōtactu eius festinus abstraxerit: ⁊ vel breuissimā morā inhoneste cōfabulationis admiserit: etiā si cōsensum impudende respuat voluntatis: infamie tamē ac reprehensionis notam cunctoꝝ pretereuntiū iudicio nō euadit. Ita igit̄ etiā nos oportet cū fuerimus in hmōi cogitatiōes pestifera recordatione deducti: raptim ab eaꝝ cōtēplatione discedere: ⁊ implere illud qd̄ a Salomone p̄cipit̄: sed exili inquit: noli demorari in loco eius: neq; intendas oculū tuū in eam: ne vidētes nos angeli immūdis ac turpibus cogitationibus inuolutos: nō possint de nobis pretereūtes dicere. Benedictio dñi sup vos: benediximus vobis in nomine dñi. Impossibile nāq; est mentē bonis cogitationibus immorari: cum principale cordis ad turpes atq; terrenos intuitus fuerit deuolutū. Uera est eñ illa salomonis sentētia. Oculi tui cū viderint alienā: os tuū tunc loquetur praua: ⁊ iacebis tanq̄ in corde maris: ⁊ sicut gubernator in magna tempestate: dices aūt. Percusserūt me: sed non dolui: ⁊ deluserunt me: ego autē nesciui. Derelictis ergo nō solū turpibus sed etiā terrenis cogitationibus vniuersis: erigenda est semper ad celestia nostre mentis intentio: s̄m saluatoris nostri sententiā. Ubi enim ego sum inquit: illic ⁊ minister meus erit. Solet eñ frequenter accidere: vt dū vel suos vel aliorū lapsus imperitoꝝ quispiā miserantis retractat affectu: ipse etiā subtilissimi teli voluptuario p̄stringatur assensu: et initiū sub specie pietatis exortū: obsceno ac noxio fine concludat. Sunt eñ vie que videntur apud homines recte: nouissima aūt earū venient in profundū inferi. Quapropter studendū est nob̄ vt virtutū poti⁹ appetitu ⁊ desiderio regni celoꝝ: q̄ noxijs vitioꝝ recordationib⁹ nosmetip̄os ad ꝯpūctionē laudabilē p̄uocem⁹ q̄r necesse est tādiu quēpiā pestilētissimis cloace fetorib⁹ p̄focari: quādiu supra eā stare: vel cenū eius voluerit cōmouere.

Prouer.5.

Ps̄.128.

Prouer.23.

Ibidem.

Joan.12.

Pro.16.

¶ De satisfactionis indicio ⁊ obliuione preteritorū criminum. Capitulum.x.

Nouerimus aūt nos vt sepe diximus: tūc demū ꝑ preteritis satisfecisse peccatis: cū ipsi motus atq; affectus ꝑ quos penitēda cōmisimus: fuerint de nostris cordibus amputati. Quod tamen nullus obtinere posse secredat qui non prius ipsas causas atq; materias: pro quibus in illa collapsus est crimina: omni spiritus feruore succiderit: vt verbi gratia: si in fornicationē vel adulteriū perniciosa feminarū familiaritate collapsus est: summa festinatione etiam ipsum earum deuitet aspectū: aut certe: si per abūdantiā vini epularūq; est nimietate succensus: illicitā ciboꝝ crapulam summa districtione castiget. Et rursum: si in periuriū: aut furtū: aut homicidiū: aut blasphemiā: pecuniaꝝ desiderio atq; amore corruptus incurrit: materiā auaricie illectricem sue deceptionis abscidat. Si in iracundie vitiū: suꝑbie passione ꝓpellit: arrogantie ipius fomitē summa humilitatis virtute cōuellat. Et ita vt vnūqđq; peccatū possit extingui: causa atq; occasio ꝑ quā vel ob quā admissum est, debet primitꝰ amputari. Isto etem̄ curationū remedio: ad obliuionē quoq; admissorum criminum sine dubio peruenietur.

¶ In quo temporaliter sit agēda penitudo: ⁊ in quo finem habere possit. Capitulum.xj.

Verū ista predicte obliuionis diffinitio suꝑ capitalibus tantū sit criminibus cōstituta: q̄ mosaica q̄ lege dānantur: quoꝝ sicut ꝑ cōuersationē bonā abijciuntur vel consumuntur affectus: ita etiā accipit penitētia finē. Ceterū ab ipis minutis in q̄bus septies iustus cadit in die: vt scriptū est: ⁊ resurget: nunq̄ deerit penitudo. Aut em̄ ꝑ ignorantiā aut ꝑ obliuionē: aut ꝑ cogitationē: aut ꝑ sermonē: aut ꝑ obreptionē: aut ꝑ necessitatē: aut ꝑ fragilitatem carnis: singulis diebꝰ vel inuiti: vel volētes frequēter pctā incurrimꝰ pro q̄bus ⁊ dauid orans dn̄m purificationē atq; indulgentiā deprecat̄ dicēs. Delicta q̄s intelligit: ab occultis meis mūda me: ⁊ ab alienis parce seruo tuo. Et apl̄s. Nō em̄ qđ volo bonū hoc facio: sed qđ odi malum hoc ago. Et pro q̄bus idē etiā eiulans ꝓclamauit. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Tāta em̄ in his facilitate tāq̄ naturali lege prolabimur: vt quantalibet circunspectione atq; custodia caueantur: non possint ad plenum ista vitari. De his siquidē vnus discipuloꝝ quē diligebat iesus: abrupta definitione pronunciat dicens. Si dixerimus: qr pctm̄ non habemus: ipsi nos seducimus: ⁊ verbū eius nō est in nobis. Proinde ad perfectionis culmen pertingere cupienti: non satis proderit ad finem penitentie peruenisse: id est ab illicitis temperare: nisi etiam in illis virtutibus indefesso cursu semetipsum

Prouer.24

Ps.18.
Ro.7.
Ibidem.

1.Joan.1.

semper extenderit: quibus ad satisfactionis indicia ꝑuenitur. Nec eſſi a fetidiſſimis criminū ſordib⁹ q̄ abhorret dñs: quemq̄ abſtinuiſſe ſufficiet niſi etiā illā bonā virtutē fragrātiā q̄ dñs delectat: puritate cordis ⁊ apoſtolice charitatis ꝑfectione poſſederit. Hucuſq; abbas pynufius de ſatiſfactionis indicio ac penitētie ſine diſſeruit. Qui lz vt in eius cenobio reſidere mallem⁹ ſollicito de p̄caret affectu: tamen fama ſcythiotice ſolitudinis inuitatos: cū retinere non poſſet: emiſit.

¶ Explicit collatio habita cuz abbate pynufio de penitudinis ſine ⁊ ſatiſfactionis indicio.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis abbatis theone de remiſſione quinquageſime.

Ca. j. Quō theonas ad abbatem ioannem venerit.
ij Exhortatio abbatis ioannis ad theonam: ⁊ ceteros qui cum eo venerunt.
iij De decimaꝝ ⁊ primitiarū oblatione.
iiij Quod abraham dauid ⁊ ceteri ſancti: mādata legis auſerint ſupergreſſi.
v Quod ſub euangelij gratia degentes: ſuperare debeāt mādata legalia.
vj Quod euangelij gratia ſicut perfectis tribuit regna celorum ita veniabiliter ſuſtentat infirmos.
vij Qđ in noſtra ſitū ſit poteſtate vtrū ſub euangelij gratia an ſub legis velimus terrore conſiſtere.
viij Quemadmodum theonas coniugem ſuam vt ⁊ ipſa renūciaret exhortatus ſit.
ix Quemadmodum non acquieſcente vxore ſua ad monaſterium peruolarit.
x Satiſfactio ꝓ eo ne diſcidia cōiugib⁹ ſuadere videamus.
xj Inquiſitio cur in egypto totis diebus quinquageſime nō ieiunetur: nec genua in oratione curuentur.
xij Reſponſio de natura eorum que bona vel mala vel media ſunt.
xiij Quale bonum ſit ieiuniū.
xiiij Qđ nō ſit principale bonū ieiunium.
xv Quod principale bonum non propter inferius bonum debeat exerceri.
xvj Quō a ceteris bonis p̄ncipale diſcernatur bonum.
xvij De rōe ⁊ vtilitate ieiunij.
xviij Non ſemper congruū eſſe ieiunium.
xix Interrogatio cur totis quinquaginta diebus ieiunium relaxetur.
xx Reſponſio.
xxj Interrogatio vtrum abſtinentia ieiunij relaxata: non ob

sit corporis castitati.
xxij Responsio de seruando continentie temperamento.
xxiij De refectionis tempore atq; mensura.
xxiiij Interrogatio de diuersa obseruatiōe quadragesime.
xxv Responsio eo ꝙ ad anni decimas: quadragesime ieiuniū referatur.
xxvj Quomodo etiam primitias nostras domino debeamus offerre.
xxvij Cur diuerso dierum numero quadragesima a plerisq; obseruetur.
xxviij Quare vocetur quadragesima cum triginta ⁊ sex tantum modo diebus ieiunetur.
xxix Quod perfecti supergredientur legem quadragesime.
xxx De causa ⁊ initio quadragesime.
xxxj Interrogatio quēadmodū intelligi debeat qd̄ ait apostol⁹ Peccatum in vobis non dominabitur.
xxxij Responsio de disserentia gratie ⁊ legaliū p̄ceptorū.
xxxiij De eo ꝙ leuiora sunt euangelij precepta q̄ legis.
xxxiiij Quemadmodum quis ꝓbetur esse sub gratia.
xxxv Interrogatio cur interdū propensius ieiunantes: carnalibus incentiuis acrius vrgeamur.
xxxvj Responsio ꝙ hec q̄stio future collationi debeat reseruari.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio prima habita cum beato Theona de remissione quinquagesime.

¶ Quomodo Theonas ad abbatē Joannē venerit. Capitulum.j.

Priusquam verba collationis huius habita cū summo viro abbate. Theona incipiamus euoluere: necessariū reor: vt initiuz conuersionis eius breui sermone perstringam: qua ex hoc vel meritum viri vel gratia euidentius poterit patere lectori. Hic igit̄ adolescēs admodum: parentū studio imperioq; cōnexus est vinculo coniugali. Nā dum pudicitie eius religiosa sedulitate ꝓspicūt: ⁊ ancipitem lapsum lubrice verent̄ etatis p̄ueniēdos adolescentie motus: licito nuptiaꝝ remedio crediderūt. Cum ergo hic vnius lustri tempus cum coniuge pegisset. venit ad abbatem ioannem: qui tunc temporis merito sanctitatis electus diaconie prefidebat. Non em̄ ad hūc gradū quilibet ꝓpria voluntate aut ambitione ꝓuehit̄: s̄z is quem cunctorum seniorum cetus: etatis prerogatiua ⁊ fidei atq; virtutum testimonio excellentiorem oīb⁹ sublimiorēq; cēsuerit. Ad hunc inquā beatū ioannem cū pie de-

notionis studio predictus tūc iuuenis aduenisset: deferens religiosa munera inter ceteros possessores: qui certatiz decimas vel primitias frugū suarū memorato seni de suis substātijs offerebāt: videretq; eos senex cū multis ad se muneribꝰ cōfluxisse: ⁊ deuotioni eorū vicissitudinem cuperet recōpensare: cepit eis ſm apostolū spiritalia seminare: quorū metebat dona carnalia
1.Cor. 9. denicq; ita sermonē adhortationis instituit.

¶ Exhortatio abbatis ioannis ad Theonam ⁊ ceteros qui cum eo venerunt. Capitulum.ij.

Delector quidē o filij pia vestrorum munerū largitate: ⁊ deuotionem huius oblationis: cuius dispensatio mihi credita est: gratanter amplector: quia fideliter primitias vestras ac decimas indigentiū vsibus ꝓfuturas: velut sacrificiū dño bone suauitatis offertis: haꝝ scz oblatiōe: plenitudinē quoq; fructuū vniuersecq; substantie vestre: ex qua hec domino delibastis: vbertim benedicēdā credētes: vosq; scdm mā
Prouer.3. dati illius fidem multiplici vbertate bonorū oim etiā in hoc seculo cumulādos. Honora deū de tuis iustis laboribꝰ: ⁊ deliba ei de fructibus iusticie tue vt impleant horrea tua abundantia tritici vino aūt torcularia tua redūdēt. Quā deuotionem fideliter exeq̄ntes: scitote vos legis antique iustitiā cōsummasse: sub qua tūc positi ⁊ transgredientes eam: reatum ineuitabiliter incurrebāt: ⁊ implentes ad ꝑfectionis apicē ꝑuenire nō poterāt.

¶ De decimarū ⁊ primitiarū oblatiōe. Capitulū.iij.

Decime siquidē precepto dñi vsibus leuitarū: oblatiōes vero ac primitie erāt sacerdotibus cōsecrate: sed primitiarū hic erat modus vt quinquagesima pars vel frugū vel animaliū: templi vel sacerdotum ministerio ꝑberetur. Quē modū tepidiores quiq; infideliter minuentes religiosiores vero etiam cumulantes: illi ex sexagesima: hi aūt ex quadragesima
.Timo.1. fructuū suorū parte pendebant. Iusti eñ quibus: lex non est posita sic ꝓbant nō eē sub lege: vt iusticias legis non solū implere verūetiā superare cōtendāt: sitq; deuotio eoꝝ legali maior imperio: q̄ obseruātiā cumulās ꝑceptorū: volūtaria addat ad debita

¶ Quod abraham dauid ⁊ ceteri sancti: mandata legis fuerint supergressi. Capitulum.iiij.

Ita namq; ⁊ abraham future legis ꝑcepta legimꝰ supergressum: cū supatis quattuor regibus: de spolijs sodomorum que sibi velut victori nō imerito debebantur: et quidē rege ipso cuiꝰ spolia retulerat suppliciter offerēte: nihil penitus acquiescit attingere: sub diuini nominis testificatione ꝓ
Gen.14. clamans: Extendo manū meā ad deū excelsuz qui fecit celum ⁊ terrā: si a filo subtegminis vsq; ad corrigiam calige accipiam

ex omnibus que tua sunt. Sic dauid p̄cepta legis cognouimus supergressum: qui: p̄cipiente moyse: vt inimicis talio redderet: non solum hoc nō fecit: verumetiam dilectione complexus est p̄sequētes: ⁊ pro his dño pie supplicans etiā lugubriter fleuit: ⁊ vltus est interfectos. Ita heliam quoq; ⁊ hieremiā probamus non fuisse sub lege: qui cū licito vti cōiugio absq; reprehensione potuerint: p̄seuerare tñ virgines maluerūt. Sic heliseum ac reliquos eiusdez p̄positi viros: mosaica legim⁹ sup̄asse mandata de quibus ap̄lus ita dicit. Circūierunt in melotis: in pellibus caprinis angustiati: afflicti: egentes: q̄bus dignus non erat mūdus: in solitudinibus errantes: ⁊ in montibus: ⁊ in speluncis: ⁊ in cauernis terre. Quid de filijs Ionadab filij rechab dicam quos hieremie p̄phete offerēti ex p̄cepto dñi vinū: ita legim⁹ respondisse. Non bibemus vinum: q̄ ionadab filius rechab pater noster p̄cepit nobis dicens. Non biberis vinū vos ⁊ filij vestri vsq; in sempiternum: et domū nō edificabitis: ⁊ sementē nō seretis: ⁊ vineas nō plātabitis nec habebitis: sz in tabernaculis habitabitis cūctis diebus vestris. Uñ etiā ab eodē p̄pheta merentur audire: Hec dicit dñs exercituū deus israel. Non deficiet vir de stirpe ionadab filij rechab: stans in conspectu meo cunctis diebus. Qui oēs offerre possessionum suarū decimas non contenti: sed ip̄a p̄dia respuētes: semetip̄os potius deo ac suas animas obtulerūt: p̄ quib⁹ nulla ab hoīe fieri commutatio pōt: sicut dñs in euangelio cōtestat: Quam dabit homo cōmutationem pro anima sua.

Hebre. 11.

Hiere. 35.

Ibidem.

Matt. 16.

¶ Quod sub euangelij gratia degentes: superare debeant mandati legalia. Capitulum. v.

Quapropter scire debem⁹ nos: a quib⁹ nōliā exigit legale mandatū: sed quibus euangelicus quotidie intonat sermo. Si vis p̄fectus esse: vade vende oīa que habes ⁊ da pauperib⁹: ⁊ habebis thesaurū in celo ⁊ veni sequere me. Cū decimas de substantijs nostris offerim⁹ deo: adhuc quodāmodo sub legis sarcina detineri: ⁊ necdum ad euangelicum illud fastigium peruenisse: quod obtemperantes sibi: nō tm̄ p̄sentis vite bñficijs sz etiā futuris p̄mijs munerat. Lex em̄ factorib⁹ suis nō regnorū celestiū premia: sz vite hui⁹ solatia repromisit dicens. Qui fecerit hec viuet in eis. Dñs aūt discipulis ⁊ amicis suis Bti inquit paup̄es spū: qm̄ ip̄oꝝ est regnū celoꝝ. Et oīs q̄ reliq̄rit domum: vel fratres: aut sorores: aut patrem: aut matrē: aut vxorē: aut filios: aut agros: p̄pter nomen meū: centuplū accipiet ⁊ vitā eternā possidebit. Nec immerito. Nō em̄ tā laudabile est si ab illicitis: q̄ si etiā a licitis tēperemus: ⁊ his p̄pter eius reuerentiam non vtamur: q̄ ea nobis p̄pter infirmitatem nostrā vtenda p̄misit. Itaq; si etiā hi q̄ decimas fructuū suoꝝ fideliter offerētes: p̄ceptis dñi antiq̄orib⁹ famulant necdū possunt euan-

Matt. 19.

Leuiti. 18.

Mat. 5.

Eiusdē. 19.

gelicū culmen ascendere: illi qui ne hec quidē faciūt quantū ab eo absint: manifestissime peruidet. Nā quēadmodū poterūt euā gelice gr̄e esse participes: q̄ cōsummare etiā leuiora legis p̄cepta cōtēnunt? Quorū facilitatem vsq; adeo impiosa legislatoris verba testant: vt etiā maledictū nō implentib⁹ ꝓponat. Maledictus eñ inquit q̄ nō permāserit in omnib⁹ que scripta sunt in libro legis huius: vt faciat ea. Hic aūt ꝑ excellētia ⁊ sublimitate mādatorū dicit. Qui pōt capere capiat. Illic legiferi violēta cōpulsio p̄ceptorū indicat paruitatem. Cōtestor eñ inquit vobis hodie celū ⁊ terrā: ꝙ si nō custodieritis p̄cepta dñi dei vestri: peribitis a facie terre. Hic magnificētia sublimiū mandatoꝝ: ipsa nō tam imperātis q̄ adhortātis cōditione signat. Si vis perfectus eē fac hoc aut illud. Ibi inexcusabile etiā recusantib⁹ moyses pondus imponit. Hic cōsilio tantū volētibus ⁊ ad perfectionē festinantib⁹ dñs occurrit. Nō eñ generaliter p̄cipiendū erat: nec vt ita dixerim: canonice ab omnibus exigendū: id q̄d ꝓpter mirificā sublimitatem nō potest passim ab omnib⁹ apprehēdi: sed cōsilio potius ꝓuocant oēs ⁊ gr̄a: vt hi qui magni sunt: possint ꝑfectione virtutū nō immerito coronari: qui aūt parui sunt: ⁊ mensurā etatis plenitudinis christi implere nō possunt: licet fulgore maiorū velut siderum tecti latere videant: tñ a tenebris maledictionū que in lege sunt alieni: nec p̄sentiū malorū cladibus abdicant: nec supplicio plectant eterno. Nō ergo christus ad illa virtutū excelsa fastigia quēquā p̄cepti necessitate cōstringit: sed liberi arbitrij ꝓuocat potestate: ⁊ salubritate cōsilij ⁊ desiderio ꝑfectiōis accēdi. Ubi eñ p̄ceptū: ibi necessitas: ⁊ vbi necessitas ibi ⁊ difficultas: vbi difficultas: ibi ⁊ negligētia: vbi negligētia: ibi ⁊ pctm̄: vbi pctm̄: cōseq̄nter ⁊ pena. Custodiētes ꝟo hec ad q̄ prefixe legis seueritate cogunt: penā poti⁹ q̄ ab illa intentabat effugiunt: q̄ mercedem aut premia consequantur.

Deute.27.

Matt.19.

¶ Qd euangelij gratia sicut ꝑfectis tribuit regna celorū: ita veniabiliter sustentet infirmos. Capi.vj.

Itaq; sicut fortes ad sublimia atq; p̄celsa euāgelicus sermo sustollit: ita non patit infirmos ad ima demergi: ꝑfectis quidē tribuēs beatitudinis plenitudinē: veniā vero infirmitate superatis impertiēs. Lex eñ cōsummātes precepta sua: in vtriusq; meriti velut quodā meditullio collocauit: quantū a trāsgressorū damnatione secernēs: tm̄ separās a gloria ꝑfectoꝝ. Qd quidē q̄ infimū q̄q; miserabile sit: vel ex p̄sentis vite statu ⁊ cōparatione ꝑspicite: in qua miserrimū ducit: si hoc tantū quis studeat ac laboret: ne reus modo inter honestos homines: ⁊ nō ēt locuples ac honorabilis ⁊ gloriosus habeat.

¶ Qd in nostra situ sit potestate vtrum sub euāgelij gratia: an sub legis velimus terrore cōsistere. Ca.vij.

q Uãobrẽ in nostra bodie sitũ est potestate: vtrũ sub eã gelij gratia an sub legis velimus terrore cõsistere. Cuilibet enim parti ꝓ qualitate actus sui: vnũquẽq; necesse est aggregari. Nã aut supergredientes legẽ: suscipit christi gratia aut certe inferiores velut debitores suos sibiq; obnoxios lex retentat. Reus nãq; legalium preceptor: nequaq; euangelicã perfectionẽ valebit attingere: quãuis christianũ se ⁊ domini gratia liberatũ: inaniter glorietur. Non solũ esti hic credendus est adhuc esse sub lege: qui ea q̃ lex precipit detrectat implere: sed etiã ille qui ea tantũ que lex iubet obseruare cõtentus est: ac nequaq; vocationi ⁊ gratie xpi cõdignos exhibet fructus: vbi non dicit. Decimas tuas ⁊ primitias offeres dño deo tuo: sed. Uade vende omnia q̃ habes ⁊ da pauperib9: ⁊ habebis thesaurũ in celo: ⁊ veni sequere me. vbi ob perfectionis magnificentiam discipulo postulãti: ne breuissimũ quidẽ bore spaciũ ꝓ patris concedit sepultura: nec humane charitatis officium: diuini amoris virtuti prefertur. Deute. 12. Matt. 19. Luce. 9.

Quemadmodũ theonas coniugẽ suam vt ⁊ ipsa renunciaret: exhortatus sit. Capitulum. viij.

q Uibus auditis beatus Theonas inextinguibili desiderio euãgelice pfectionis accensus: semen verbi secundo corde cõceptum: quasi pfundis atq; edomitis condidit sulcis: in eo vel maxime humiliatus atq; cõpunctus: q̃ eũ senex nõ solum euangelicã perfectionẽ non attigisse diuisset: sed etiã vir legis ipsius adimplesse mãdata. Siquidem cũ decimas fructuum suarum solitus esset diaconie annis singulis pẽdere: primitiarũ rationẽ ne audisse quidem se aliq̃n: quam tamẽ etiã si similiter implesset: longe nibilominus ꝑm sensis sententiã se ab euãgelica perfectione distare suppliciter fatebatur. Domũ itaq; reuertit mestus: illaq; affectus tristicia: que penitentiã ad salutẽ stabilẽ operak: ac de sua iam voluntate ⁊ definitione nõ dubius erga salutẽ cõtigis omnẽ mentis sollicitudinẽ curamq; cõuertit eamq; ad desideriũ quo fuerat ipse successus: cepit exhortatione simili pronocare: ⁊ vt deo pariter in sanctimonia ⁊ castitate seruirent: diurnis nocturnisq; fletibus ammonere dicẽs: cõuersionẽ meliozis vite nequaq; esse prelandã: q2 necessitate subite mortis: vana spes immature nõ pndicaret etatis: quippe q̃ infantes: pueros: adolescentes: pari vt senes sorte preriperet. 2. Cor. 7.

Quemadmodum nõ acquiescente vxore sua: ad monasterium peruolarit. Capitulum. ix.

c Uncq; huiusmodi obsecrationib9 iugiter perstẽti: cõtradicissima nõ preberet assensum: secq; diceret solatio maritali pro etatis sue flore penit9 abstinere nõ posse: ac pindefi q̃d deserta ab eo criminis admisisset: illi potius ascribẽ

dum: q̄ cōiugij federa dirupisset. Ad hec ille cum diu conditio-
nē nature p̄tendisset humane: quā fragilē ⁊ incertā periculosum
esset carnalib⁹ desiderijs ⁊ operib⁹ diutius implicari: adijciens
astruebat: nō licere cuiq̄ eius se boni extorrē facere qd̄ didicisset
maiorisq̄ esse noxe despicere cognitā bonitatē: q̄ incognitā non
amare: ꝓinde se iā reatu etiā p̄uaricationis inuolui: si inuentis
tā preclaris tāq̄ celestibus: donis terrena ac sordida p̄tulisset.
Ad omnē sane aiebat etatē: omnēq̄ sexū ꝑfectionis magnificen
tiā pertinere: ⁊ vniuersa ecclesie membra ad cōscēdēdā sublimiū
meritorū celsitudinē ꝓuocari: dicente apl̄o. Sic currite vt com
prehēdatis nec ꝓpter lentorū ⁊ segniū moras: paratos atq̄ ala
cres debere subsistere: cū rectius sit: vt desides a precurrētibus
incitent̄: q̄ vt ꝓperātes a residētibus obligent̄. Proinde statu-
tū sibi dicebat decretūq̄ esse renunciare seculo ac mori mūdo: vt
viuere possit deo: ⁊ si hanc beatitudinē nequeat obtinere: vt cū
socia sua in cōsortium transeat christi: malle se vel cum vnius
membri dispēdio saluū fieri: ⁊ velut debilē introire in regnū ce-
lorū: q̄ cū soliditate corporis cōdemnari. Adijciebat aūt etiam
ista dicens: Si moyses ꝓ duritia cordis dimitti permittit vxo
res: quare hoc nō sinat christus ꝓ desiderio castitatis? presertim
cū idē dn̄s inter ceteras affectiones: id est patrū matrū ac filioꝝ
quibus oēm reuerentiā: nō solū lex sed etiā ipse p̄ceperat exhibe
re: tamē ꝓ nomine suo ac desiderio perfectionis nō solū cōtemnē
da simpliciter: sed etiā odio habēda esse decernēs: cōiungat eis
similiter etiā vxorū nomen dicens: Et omnis qui reliquerit do-
mū vel fratres aut sorores aut patrē aut matrē aut vxorē aut fi-
lios aut agros ꝓpter nomē meū: centuplū accipiet: ⁊ vitam eter
nā possidebit. Intantū ergo perfectioni quā predicat nihil pati-
tur cōparari: vt illā quoq̄ necessitudinē soluat patris ac ma-
tris: que scd̄m apostolū primū obtinet in repromissione manda
tū: honora scilicet patrē ⁊ matrē: quod est mandatum primū in
repromissione: vt bene sit tibi ⁊ sis longeuus super terrā: eāq̄ de
spici ꝓ suo amore precipiat. Euidenter itaq̄ sicut eos euangeli
cus sermo condemnat qui non interueniente adulterij crimine:
vxoria vincula dirumpūt: ita ob amorē christi ⁊ desiderrū casti-
tatis: his q̄ iugū carnale reiecerint: etiā centupla premia repro
mittit. Quapropter si fieri pōt: vt ad hanc optatissimam mihi
partē: accepta tandē ratione flectaris: scz vt dn̄o seruientes: pe-
nā gehenne pariter euitemus: charitatē cōiugij nō refuto: immo
etiā maiore adhuc dilectione complector: agnosco eū ⁊ veneror
adiutricē meā: dn̄i mihi sententia deputatā: ⁊ indirupto eidem
federe charitatis in christo coherere nō respuo: nec a me separo
qd̄ dn̄s mihi prime statim cōditionis lege coniunxit: dummodo
sis ⁊ ipsa qd̄ cōditor esse te voluit. Si vero non ad adiutorium
esse volueris sed in deceptionē: ⁊ amminiculū: te non mihi sed
aduersario malueris exhibere: atq̄ ob hoc attributum putas cō

s. Cor. 9.

Matt. 19.

Eph. 6.

Matt. 19.

iugij sacramentum vt te huic q̄ ingerit fraudans saluti: insuper etiā me a discipulatu retrahas saluatoris: ita illā abbatis ioannis immo christi ore prolatā sententiam viriliter apprehēdam: vt me a spiritali bono nulla carnalis auellere possit affectio. Qui eñ inquit nō odit patrē ⁊ matrē: ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ sorores ⁊ vxorem ⁊ agros: adhuc aūt ⁊ animā suam: non pōt meus esse discipulus. Cū ergo his atq; huiusmodi verbis: muliebris non flecteret intentio: ⁊ in eadem obstinationis duricia permaneret. Si ego inquit beatus Theonas te abstrahere a morte nō possum: nec tu me separabis a christo. Tutius est autē mihi cū homine q̄ cū deo habere diuortiū. Aspirante itaq; gr̄a dei definitionis sue executionem instanter aggressus est: nec intepescere per aliquam morā desiderij sui passus est ardorē: nam confestim omni mundana facultate nudatus ad monasteriū peruolauit. Ubi in breui tanto splēdore sanctitatis ⁊ humilitatis enituit: vt beate memorie ioāne ad dominum ex hac luce migrāte: sanctoq; Helia viro qui haud minor decessore suo fuit similiter decedēte: tertius Theonas vniuersorū preelectus iudicio: in diaconie eis dispensatione successerit. Luce. 14.

¶ Satisfactio pro eo ne discidia coniugibus suadere videamur. Capitulum. x.

Nemo autē existimet nos hec ad prouocāda coniugiorū diuortia texuisse: qui non solum nuptias minime condemnamus: verumetiam apostolicam sequētes sententiam: dicimus. Honorabile connubiū in omnibus: ⁊ thorus immaculatus: sed vt lectori initiū cōuersionis: quo tantus ille vir deo dicatus est fideliter pāderemus. A quo bona gratia hoc primum deposco: vt siue hoc ei placeat siue displiceat: me quoquomodo a calumnia alienū esse concedēs: in suo hoc facto aut laudet aut reprehendat auctorē. Ego aūt qui nō meā super hac resentētiā prompsi: sed rei geste historiā simplici narratione complexus sum: equū est vt sicut mihi de eorum qui hoc factū ꝓbant laude nihil vēdico: ita eorū qui id improbāt nō pulser inuidia: Habeat ergo suū de illo vt diximus vnusquisq; iudiciū: sed moneo vt ita censurā sui castiget examinis: ne se equiorem aut sanctiorē diuino credat esse iudicio: quo in eū ēt apostolicarū collata sunt signa virtutū: vt taceā de tantorū patrū sententia: a quibus factū eius non solū minime reprehensum: verumetiā vsq; adeo collaudatum esse manifestum est. vt cum summis ac sublimissimis viris in diaconie electiōe pretulerint. Et puto tot spiritaliū virorum deo auctore ꝓlatum non errasse iudiciū qđ etiā tāta signorū vt supra iam dictum est admiratio confirmabat. Heb. 13.

¶ Inquisitio cur in egypto totis dieb⁹ quinquagesime non ieiunetur: nec genua in oratione curuentur.

Capitulum.xj.

Ed iam tēpus est vt promisse disputationis ordinē pro
f sequamur. Igitur abbas Theonas cū dieb⁹ quinquage
sime nos in nostra cellula visitasset: vesptina oratiōū
solēnitate trāsacta: bumi paululū confidētes: cepimus diligen
tius pcōrari: cur apud eos tāta obseruātia caueret: ne quis pe
nitus totis quinquagesime dieb⁹: vel genua in oratione curua
ret: vel vsq; ad horā nonā ieiunare presumeret: eoq; id diligen
tius seruabamur: quod nequaq; hoc tanta cautione seruari, in
syrie monasterijs videramus.

Responsio de natura eorum que bona vel mala vel media sint. Capitulum.xij.

Dhec abbas Theonas tali vsus est sermonis exordio:
g Oportet quidē nos auctoritati patrū: cōsuetudiniq; ma
iorū vsq; ad nostrū tēpus p̄tātā annoq; serie p̄otellare:
etiā nō pcepta rōne credere: eāq; vt antiquit⁹ tradita est: tugi ob
seruātia ac reuerētia custodire. Verūtū quoniā causas hui⁹ rei
t rōnem vultis agnoscere: accipite breuiter ea q̄ a seniorib⁹ no
stris tradita sup hac institutione cōperimus. Ueruntū antecē
scripture diuine auctoritas proferat: si placet: de natura ipsius
ieunij t qualitate: panca dicamus: vt disputationē nīram sub
sequēs scripturaꝝ cōfirmet auctoritas. Diuina sapiētia p eccle
siasten omni rei: id est vniuersis seu prosperis seu q̄ aduersa pu
Eccs.iij. tant t tristia: tēpus esse p̄opriū definauit dicēs. Oibus tēpus
est: t tēpus omni rei sub celo. Tempus pariēdi t tēpus mori
di: tps plantādi: t tēpus euellēdi q̄ plantatū est: tempus occi
dendi t tps sanandi: tempus destruēdi t tps edificandi: tēpus
plorādi t tempus ridēdi: tēpus plangēdi t tempus saltandi: tē
pus mittēdi lapides t tps colligendi lapides: tēpus amplectē
di t tps longe fieri ab amplexib⁹: tps acquirēdi t tēpus perdē
di: tempus custodiendi t tps. expellēdi: tēpus diripiendi t tps
sartēdi: tempus tacēdi t tps loquendi: tēpus amādi t tps odi
Eiusd. viij. endi: tēpus belli t tempus pacis. Et infra. Quia tps est inquit
omni rei t omni facto. Nihil igitur ex his esse bonū perpetuum
diffiniuit: nisi cū fuerit hor̄ quid oportune t cōpetenter expletū
ita vt hec eadē que nunc oportune gesta bene cedunt: si impor tu
no vel incongruo tēpore p̄sumant: inutilia inueniantur t no
xia: absq; his dūtaxat q̄ per se principaliter vel bona vel mala
sunt: nec aliq̄ possunt in contrariū uirtuari: vt est iusticia: pru
dentia: fortitudo: temperātia ceteraq; virtutes: sine ediuerso vi
tia quor̄ definitiones in aliā partē cadere omnino mutative nō
possunt. Hi qua vero in vtrumq; affectum possunt aliquando
transire: vt p̄o qualitate vtentium vel bona inueniātur vel ma
la: hec nō absolute p̄o sua natura: sed p̄o perpetrantis affectu

oportunita te temporis vel vtilia interdū vel noxia sentiuntur.

¶ Quale bonum sit ieiunium. Capitulum.xiij.

Quāobrē nunc querendū est: quid sup ieiunioꝝ statu decernere debeamus: vtrū nā similiter ⁊ ipm bonū esse eo mō quo iusticiā: prudētiā. fortitudinem: aut temperantiam diximus: q̄ in partē cōtrariā penitus trāsire non pñt: an mediū quid: qd̄ interdū factū possit prodesse: interdū pretermissum cōdemnare nō possit: quodq̄ nōnunq̄ egisse reprehēsibile sit nōnunq̄ pretermisisse laudabile. Si enim in illa diffinitione virtutū: etiā ieiuniū censeam⁹: vt inter principalia bona ciboꝝ abstinētia collocet: erit ꝓfecto eoꝝ mala ⁊ criminosa ꝑceptio. Quicq̄d essi principali bono cōtrariū est: sine dubio principale malū esse censendū est. Quod definiri a nobis scripturarum sanctaꝝ nō permittit auctoritas. Si enim tali sensu ac ꝓposito ieiunemus vt peccatū contrahi in escarū participatione credamus: non mō nullos fructus pro abstinētia consequemur: sed etiā reatū maximū ac sacrilegij crimē ꝑm apostolū cōtrahemus: abstinentes: a cibis quos deus creauit ad percipiendū cū gratiarūactione fidelib⁹: ⁊ his qui cognouerūt veritatē: qꝛ omnis creatura dei bona: ⁊ nihil reijciendū quod cū gratiarūactione percipit. Qui enim putat quid cōmune esse: illi cōmune est: ⁊ idcirco ob solā perceptionem esce neminem legimus condemnatum: nisi forte iunctum quid fuerit: vel postea subsecutū: per quod meruerit condemnari.

j. Tio. iiij. Ibidem.

Ro. xiiij.

¶ Quod nō sit principale bonū ieiuniū. Cap̄. xiiij.

Itaq̄ hoc mediū esse etiā ex hoc manifestissime declarat qꝛ sicut non iustificat custoditū: ita non condemnat irruptū: nisi forte precepti transgressio magis q̄ escarū perceptio puniat. Principali autem bono ita nullū oportet vacuū esse tēpus: vt sine eo cuiq̄ esse nō liceat: qꝛ necesse est cessatione eius in malū corruere negligentē. Nec rursum principali malo vllū concedit tēpus: qꝛ quod noxium semp est: nunq̄ poterit si admissum fuerit nō nocere: vel in partē vnq̄ laudabilē cōmutari. Ac proinde ea quib⁹ qualitates statutas videm⁹ ⁊ tēpora: ⁊ q̄ sic obseruata sanctificant: vt omissa non polluant: media esse manifestū est: vtputa nuptias: agriculturam: diuitias: solitudinis remotionē: vigilias: sacroꝝ lectionē: meditationēq̄ librorū ipsaq̄ ieiunia: de quibus principium sermonis exortum est. Que omnia diuina preceptio: vel sanctarū auctoritas scripturarum: non ita incessabiliter obtinenda: nec iugiter custodienda decreuit: vt ea paululum intermisisse nephariū sit. Quicquid enim imperatiue decernitur: mortem irrogat non impletū: quecunq̄ vero suadentur potius q̄ iubētur: facta prosunt: infecta non puniunt. Et idcirco aut omnia hec: aut certe quedam: pro

causa pro loco: pro modo: pro tempore: circunspecte agere nos maiores nostri ⁊ prouide obseruare iusserunt: quia si congrue horum aliquid actitetur: aptũ atq; conueniens: si incõgrue: ineptũ esse cõstat ac noxiũ: ac si velit quis in fratris aduẽtu in quo xp̃z dz hũanitate reficere: ⁊ gratissima susceptione cõplecti: austeritatẽ ieiunij custodire: nonne in hũanitatis potius crimẽ incurrit: q̃ laudẽ ⁊ meritũ religionis acquirit? Uel si cũ defectio ⁊ imbecillitas carnis: reparationẽ viriũ esce perceptione deposcit: nõ acquiescat aliq̃s rigorẽ abstinẽtie relaxare: nõne magis crudelis sui corporis homicida: q̃ salutis prouisor est estimãdus Ita etiã cũ tp̃s festiuitatis escarum cõgruũ fotũ ⁊ refectionẽ necessarie absolutionis indulget: si q̃s ieiuniorum rigidã obseruãtiã indirupte voluerit retẽtare: necesse est vt nõ tã religiosus q̃ inconditus atq; irrationabilis habeat. Sed ⁊ illis hec nihilominus reperient aduersa: q̃ humanã laudẽ ieiunijs aucupantur: ⁊ inani ostentatione palloris: famã sanctitatis acquirunt: quos euã-
Matth.vj. gelicus sermo in presenti suaz recepisse mercedem pronunciat: vel quorum per prophetam dominus ieiuniũ detestatur: ⁊ ex quo-
Esa.lviij. rum persona cũ sibi obijciẽs ante dixisset. Quare ieiunauimus ⁊ non aspexisti: humiliauimus animas nostras ⁊ nescisti? confestim subijciens prodidit causas cur nõ merẽtur audiri. Ecce inquit in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra: ⁊ omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites ⁊ contentiones ieiunatis: ⁊ percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut vsq; in hanc diẽ: vt audiatur in excelso clamor vester. Nũquid tale est ieiuniũ qd̃ elegi: p diẽ affligere hominẽ aĩam suam. Nunquid cõtorquere quasi circulũ caput suũ: ⁊ saccũ ⁊ cinerẽ sternere. Nunquid istud vocaui ieiuniũ: ⁊ diẽ acceptabilẽ dño. Deinde infert docẽs quõ acceptabilis fiat cõtinẽtia ieiunãtis: atq; euidenter enũciat: p se solũ ieiuniũ nõ posse prodesse: nisi has que subijciũtur causas habuerit cõsequentes. Nonne hoc est inquiens ieiunium qd̃ elegi. Dissolue colligationes impietatis: solue fascicu los deprimẽtes. Dimitte eos qui cõfracti sunt liberos: ⁊ omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum: ⁊ egenos vagosq; induc in domum tuam. Cum videris nudũ operi eũ: ⁊ carnẽ tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum: ⁊ sanitas tua citius orietur: ⁊ anteibit faciem tuã iusticia tua: ⁊ gloria domini colliget te. Tũc inuocabis ⁊ dominus exaudiet clãmabis ⁊ dicet. Ecce assum. Uidetis ergo ieiuniũ nequaq̃ principale bonum a domino iudicari: eo q̃ nõ per seipsum sed per alia opera bonum ac placitũ deo fiat: ⁊ rursum ex accidentibus causis: non solum vanũ: verumetiam odibile censeatur: dicente
Hiere:xiiij. domino. Cum ieiunauerint non exaudiam preces eorum.

¶ Quod principale bonum non propter inferius bonũ debeat exerceri. Capitulum.xv.

Non enim misericordia: patientia ⁊ veritas: vel illa predicta precepta virtutū: in quib⁹ vtiq; bonū est principale: propter ieiunia, sunt tenenda: sed potius ieiunia propter illa. Elaborādū est enim vt virtutes ille: q̄ vere bone sunt ieiunijs acquirant̄: nō vt ad ieiunioꝝ terminū tēdāt illaꝝ gesta virtutū. Ob hoc ergo est vtilis carnis afflictio: ob hoc ei adhibenda est inedie medicina: vt ꝑ illā ad charitatē in qua immobile ac sine vlla tp̄is exceptione perpetuū bonū est: ꝑuenire possimus. Neq; enim medicine: aurificine vel ceteraꝝ q̄ in hoc mundo sunt artiū disciplina: propter instrumēta q̄ ad opus eius ꝑtinent exercet̄: ⁊ nō potius ferramēta propter artis studiū preparant̄: q̄ sicut vtilia sunt ꝑitis: ita sup̄flua his q̄ artis ipsius nesciūt disciplinā. Et sicut his q̄ ad efficiendū opus suū eoꝝ ministerio fulciunt̄: plurimū prosunt: ita illis q̄ cui⁹ rei gr̄a instituta sint ignorātes: sola eoꝝ possessione cōtēti sunt: penitus prodesse non p̄nt: quia vtilitatis eoꝝ summam in retētatione eoꝝ tantū: non in operis cōsummatione constituūt. Illud ergo est optimū principaliter propter qd̄ fiūt illa q̄ media sunt. Ipsum vero precipuū bonū: nō ob aliā causam: s3 propter suā tm̄ agit̄ bonitatē.

¶ Quō a ceteris bonis principale discernatur bonū. Capitulum. xvj.

Quod quidē a ceteris q̄ media eē prediximꝰ: his secernit̄ modis: si ꝑ se bonū sit: ⁊ nō ꝑ aliud aliq̄d: si propter se necessariū sit: ⁊ nō propter aliud: si immutabil̄r semꝑq; sit bonū: ac perpetuo suā retinēs qualitatē: nunq̄ in partē possit trāsire cōtrariā: si adēptio vel cessatio, eius non possit summā nō inferre ꝑniciē: si id qd̄ illi cōtrariū est: sil̄r principale sit malum: nec in partē bonā possit aliqñ trāsire. Que diffinitiones q̄bus principaliū bonoꝝ natura discernit̄: ascribi ieiunijs omnino non p̄nt. Neq; enim ex semetipsis bona: aut propter se necessaria sunt: q̄ ꝓpter acquirēdā cordis ⁊ corꝑis puritatē salubriter exercent̄: vt aculeis carnis obtusis: mēs purificata suo cōcilieť auctori: nec immutabil̄r semꝑq; sunt bona: qꝛ plerūq; eorum intermissione non ledimur: immo etiā in ꝑniciē interdum aīe importuni⁹ celebrata vertunt̄. Sed nec principale malū est id qd̄ illi videť aduersum: id est ciboꝝ naturaliter iocunda perceptio: que nisi intemperantia atq; luxuria: vel alia quedam vitia subsequantur: mala non potest definiri: qꝛ non quod intrat in os coinquinat hoīem: sed que procedunt de ore hec coinquinant hominē. Principali itaq; derogat bono: nec perfecte aut sine peccato illud exequitur: quisquis hoc non propter idip̄m, sed propter aliud aliquid facit. Oīa enim huius gratia faciēda sunt: ipsum vero propter se solum est expetendum. Matth. xv.

¶ De ratione ⁊ vtilitate ieiunij. Capitulū. xvij.

Talem igit diffinitionē sup ieiunij qualitate iugiter reti-
t nentes: ita illud totis viribus animi appetamus: vt ta
mē tunc demū id nobis congruū nouerimus: si in eo tem
poꝝ ratio: si qualitas: si mēsura seruetur: nec ita vt in ipso spei
nostre terminū defigamus: sed vt per ipsum ad puritatē cordis
⁊ apostolicam charitatē ꝑuenire possimus. Igitur ex hoc ipso
ieiunio vbi nō solum specialia prefixa sunt tempora: q̄bus vel
exerceri debeat vel p̄termitti: sed etiā qualitas modusq̄ propo-
situs est: nō principale bonū: sed mediū quiddā esse manifestum
est. Ceterū hec q̄ precepti auctoritate: vel mandant vt bona vel
interdicunt vt noxia: nunq̄ ita exceptioni tempoꝝ subiacent vt
interdū: aut q̄ vetita sunt fieri debeāt: aut q̄ imperata sunt p̄ter-
mitti. Nec em̄ vllus iusticie: patiētie: sobrietati: pudicicie: chari
tati: statutus est modus: nec rursum iniusticie: impatientie: fu-
rori: impudicicie: inuidie atq̄ superbie libertas aliquando per
missa est.

¶ Nō semper congruū esse ieiunium. Capi.xviij.

Uāobrē bis de ieiunij qualitate premissis: subdēda ad-
q huc sanctarū scripturarū videt auctoritas: ꝑ quā appro-
bet manifestius ieiuniū perpetuuz custodiri nec debere
posse. In euāgelio ieiunātibus phariseis vna cū discipulis Joā
nis baptiste: cū apl̄i vtpote amici ⁊ conuiue celestis illius spon
si necdum ieiunioꝝ obseruantiā custodirent: discipuli Joannis
qui summā iusticie se ieiunijs possidere credebāt: quippe illius
sectatores qui eximius penitentie predicator: ita cunctis popu
lis formā suo prebebat exemplo: vt nō solum varia escarū gene
ra: que humanis vsibus suggerunt abnueret: verūetiā cōmunē
panis ipsius esum penitus ignoraret: dño cōquerunt dicentes.
Marci.2. Quare nos ⁊ pharisei ieiunamus frequēter: discipuli aūt tui nō
ieiunāt. Quibus respondēs dominus euidenter ostendit: non
omni tempore congruum esse ieiunium: nec necessarium alicui
cū vel festiuitas temporum vel interueniens charitatis occasio
indulgentiā refectionis admittit. Nūquid possunt inquiens fi-
Ibidem. lij sponsi lugere: q̄diu cū illis est sponsus: venient autē dies cū
auferetur ab eis sponsus ⁊ tunc ieiunabunt. Que verba licet an
te resurrectionē dixerit corporis sui: tamen ꝓprie quinquagesi
me tēpus ostendūt: in quo post resurrectionē quadraginta dies
domino cū discipulis epulante: ieiunare illos quotidiane eius
presentie gaudium non sinebat.

¶ Interrogatio cur totis quinquaginta diebus ieiunium relaxetur. Capitulum.xix.

Ermanus. Quare igit tota quinquagesima abstinentie
g rigorē prandijs relaxamus: cū vtiq̄ christus q̄draginta
tantum diebus post resurrectionem cum discipulis fue-
rit commoratus.

¶ Responsio. Capitulum.xx.

Theonas. Nō incongrua interrogatio vestra rationē integerrime veritatis meretur agnoscere. Post ascensionē saluatoris nostri que quadragesimo resurrectionis eius acta est die: apostoli reuersi de monte oliueti: in quo se ad patrē ꝑgens prebuit intuendū: sicut etiā Actuū apostoloꝝ lectio cōtestatur. Ingressi hierosolymā: decē diebus aduentū spiritussancti expectasse referunt: q̄bus expletis quinquagesima eū die cū gaudio susceperūt: ⁊ ita est ꝑ hec festiuitatis huius numerus euidēter impletus. Quē in veteri quoq̄ testamēto legimus figuraliter adumbratū: in quo cōsummatis hebdomadibus septē primitiarū panis ꝑ sacerdotes dño iubebat offerri: q̄ veracissime per apostolorū predicationē: qua in illo die cōcionati legunt ad populū: oblatus dño cōprobat: verus scz primitiarū panis: q̄ noue doctrine institutiōe ꝓlatus: quinq̄ milibus virorum esce sue munere satiatis: primitiuū de iudeis christianorū ppl̄m dño cōsecrauit Et idcirco hi q̄ decē dies cū superioribus quadraginta pari solēnstate sunt ac leticia celebrādi. Cuius festiuitatis traditio: ꝑ apostolicos viros ad nos vsq̄ transmissa eodē tenore seruāda est. Ideo nāq̄ in ipsis diebus nec genua in oratiōe curuant: qr inflexio genuū velut penitētie ac luctus indiciū est. Unde etiāꝑ oīa eādē in illis solennitatē quā die dñica custodimꝰ in qua maiores nr̄i: nec ieiuniū agendū: nec genu esse flectendū: ob reuerentiā resurrectionis dominice tradiderunt.

Actuum.1.

Deuter.16.

¶ Interrogatio vtrum abstinētia ieiunij relaxata: nō obsit corporis castitati. Capitulum.xxj.

Germanus. Potest ne hec caro insolitis blandimētis tā longe festiuitatis illecta: nō aliq̄d sentuosum de illo quāuis abscisovitioꝝ fomite germinare: aut mēs p̄sumptis vltra cōsuetudinē dapibus onerata: nō erga famulatum corporis rigorē dominationis sue inflectere presertim, cū in nobis viridior etas: cito ad rebellionem subdita possit membra compellere: si vel escas solitas abundantius vel certe insolitas licentius presumamus.

¶ Responsio de seruādo continentie temperamento. Capitulum.xxij.

Theonas. Si vniuersa que gerimus: rationabili mentis appendamus examine: ⁊ de puritate cordis nostri non aliorum iudicium: sed nostram semper conscientiam consulamus: certum est istam refectionis intercapedinem iuste districtioni obesse non posse si modo vt dictum est equam indulgentie continentieq̄ mensuram pari lance perpendens: vtranq̄ similiter nimietatem mens incorrupta casti-

get: ⁊ vtrum spiritū nostrū delitiarū deprimat pondus: an vero alterā hoc est corporis partem: maior abstinentie inclinet austeritas: vera discretione distinguat: illam vel cōprimens vel sublevās portionē: quā vel extolli senserit vel grauari. Nihil enim dñs noster ad cultum atq; honorem suū absq; iudicij moderatione vult fieri: quia honor regis iudicium diligit. Et idcirco sapientissimus Salomon: vt in neutram partem vergente iudicio declinemus: admonet dicens. Honora deum de tuis iustis laboribus: ⁊ deliba ei de fructibus iusticie tue. Etenim residet in conscientia nostra incorruptus quidam ac verus iudex: q̄ nōnunq̄ sup statu puritatis nr̄e cūctis errantib⁹ solus ip̄e nō fallit. Omni igit cautiōe atq; solertia: iugis circūspecti cordis seruet intētio: ne quo mō iudicio nostre discretionis errāte: aut inconsiderate continentie cupiditate succensit: aut desiderio nimie remissionis, illecti: substantiam virium nostrarum inique trutine examinatione libremus: sed in altera quidem lance anime puritatē: in altera vires corpis collocātes: ita vero conscientie iudicio vtraq; pendamus: vt in neutrā partē vnius rei affectu preponderāte ꝑuersi: vel ad immodicā districtionē: vel ad nimiā remissionē: equalitatis librā ꝓpensius inclinemus: ⁊ illud nobis vel ꝓ remissionis vel pro districtionis nimietate dicatur. Nōne si recte offeras: nō autem recte diuidas: peccasti. Illas etenim ieiuniorum victimas: quas nobis violēta viscerum cōuulsione inconsiderate extorquētes: dño recte offerre nos credimus. ille qui diligit misericordiam ⁊ iudicium: execratur dicens. Ego dominus diligēs iudiciū: ⁊ odio habēs rapinā in holocaustū. Illos etiā q̄ oblationū: id est officioꝝ atq; actuum suorum p̄cipua ad fotū carnis atq; vsus ꝓprios presumētes: reliquias eoꝝ dño ac minimam deferūt portionē: velut operarios fraudulētos sermo diuinus ita cōdēnat. Maledictus qui facit opus dñi fraudulēter. Nō ergo immerito eū qui se ita iniquo fallit examine: increpat dñs dicēs. Uerūtamē vani filij hominum mēdaces, filij hominū in statheris: vt decipiāt. Et idcirco btūs apl's (vt discretiōis moderamina retinētes: in neutrā patrē illecti nimietate vergam⁹) ammonet dicēs. Rationabile obsequiū vestrū. Quā rē etiā legislator similiter interdicit: ita p̄cipiens. Stathera iusta: ⁊ equa sint pōdera: iustus modius: equusq; sextarius. Salomone quoq; parē sup hoc sententiā ꝓferente. Pōdus magnū ⁊ pusillū: ⁊ mēsure duplices: immunda sunt apud dñm vtraq;: ⁊ qui facit ea in adinuētionib⁹ suis cōpedieť. Proinde nō solū illo quo diximus: sed etiā hoc modo studēdū est nobis vt nec iniqua pondera in cordibus nr̄is: nec in horreis conscientie nostre mēsuras duplices habeamus: id est ne ea ipsi q̄ districtionis regulā molliunt: remissiore indulgentia p̄sumentes: eos quibus verbū dñi predicamus: districtioribus preceptis ⁊ grauioribus q̄ ipsi ꝑferre possimus pōderibus obruamus. Qd

Prouer.3.

Esa.61.

Hiere.48.

Ps.61.

Roma.12.

Leuit.19.

Prouer.20.

cũ facimus: quid nisi duplici põdere atq; mẽsura preceptoꝝ dñi mercẽ frugemq; vel appendimus vel metimur. Si eñ aliter ea nobis: aliter nr̃is fratribꝰ dispẽsemus recte increpamur a dño eo q̃ statheras dolosas ac mensuras dupices habeamus: ꝑm illã sentẽtiã Salomonis q̃ dicit. Abominatio est dño pondus duplex: ⁊ stathera dolosa: nõ est bonũ in cõspectu eiꝰ. Hoc etiam mõ reatũ dolosi ponderis duplicisq; mẽsure euidẽter incurrimꝰ si districtiora quedã q̃ ꝑuatim ꝑ nostras cellulas exercere cõsueuimus: bũane laudis cupiditate coram fratribus ostentemus: abstinẽtiores scilicet ⁊ sanctiores apparere affectãtes humano conspectui q̃ diuino. Qui morbus precipue non modo vitandus: verũetiã abominãdus est nobis. Sed interim a q̃stione ꝓposita paulo lõgius euagati: ad eãdẽ a q̃ discessimꝰ reuertamur. Ibidem.

¶ De refectionis tempore atq; mensura.

Capitulum. xxiij.

Igitur ꝑdictoꝝ dierũ ita est custodiẽda solẽnitas: vt corporis atq; aĩe cultui prosit magis remissio indulta q̃ noceat: quia nec illius festiuitatis gaudiũ aculeos carnis obtundere: nec immitis ille aduersarius dierũ nouit reuerentia mitigari. Ut ergo ⁊ diebus festiuis statuta cõsuetudinis solennitas cõseruetur: ⁊ saluberrimus parsimonie modus minime trãscendat: sufficit vt indulgentiã remissionis eousq; ꝓgredi patiamur: vt cibus qui hora diei nona fuerat capiẽdus: paulo citius id est sexta hora pro festiuitate tẽporis capiat: ea ratione dũtaxat vt escaꝝ solitus modus vel qualitas nõ mutet: ne puritas corporis: vel integritas mentis: abstinẽtia quadragesime diligentius acquisita: quinquagesime remissione depereat: nihilq; nobis prosit acquisisse ieiunijs qđ mox amittere cogat incauta saturitas: presertim cũ etiã hostis nostri nõ ignota versutia: tũc ꝑcipue munitionẽ nostre puritatis impugnet cũ eius custodiã senserit solẽnitatis celebritate laxatã. Quãobrẽ vigilãtissime ꝓuidendũ est: ne vnq̃ mentis nostre vigor blandis seductionibꝰ eneruet: ne vt supra iã dictũ est: castimonie puritatẽ quadragesime labore quesitã: quinquagesime requie ac securitate ꝑdamus. Et idcirco nulla penitus in ciboꝝ qualitate vel mõ admittatur adiectio: sꝫ ab escis quaꝝ cõtinẽtia diebꝰ ieiunij ꝓ integritate pudicitie vtebamur: etiã diebꝰ celeberrimis similiter tẽperemꝰ: ne leticia festiuitatis ꝑniciosissimã nobis carnalium incẽtiuoꝝ suscitãs pugnã vertat in luctũ: illãq; nobis excellẽtiorẽ q̃ gaudio incorruptiõis exultat: festiuitatẽ mẽtis eripiat: ⁊ incipiamꝰ post breuẽ carnalis leticie vanitatẽ: amissam cordis pudiciciã lõgo pñie merore deflere. Studẽdũ q̃nimo ẽ: vt nõ frustra ad nos illa ꝓphetice adhortationis cõmonitio dirigat. Celebra iuda festiuitates tuas: ⁊ redde vota tua. Si eñ cõtinẽtie iugitatẽ interiecta dieꝝ solẽnitas nõ mutarit: spiritalibꝰ ferijs iugiter perfrue Naũ. 1.

mur: ⁊ ita nobis a seruili operatione cessantibus: erit mensis
Esa.66. ex mense ⁊ sabbatum ex sabbato.

¶ Interrogatio de diuersa obseruatione quadragesime. Capitulum.xxiiij.

g Erman⁹. Quid cause ē vt sex hebdomadib⁹ q̄dragesima celebret̄: licet in quibusdā ꝓuincijs religionis forsitan ꝓpensior cura: adiecisse hebdomadā etiā septimam videatur: cū neuter numerus die dn̄ico sabbatoq; subtracto: quadraginta dieꝝ impleat summā. Sex eñ ⁊ triginta dies in ipsis hebdomadibus tantūmodo concluduntur.

¶ Responsio eo ꝙ ad anni decimas quadragesime ieiunium referatur. Capitulum.xxv.

t Heonas. Licet q̄uorundā pia simplicitas huius rei amputet questionē: tñ quia etiam illa que alius interrogatione indigna duxisset: scrupulosius ꝑscrutātes integrā obseruantie nostre ac mysterij veritatē desideratis agnoscere: euidētissimā huius etiā rei ꝑcipite rationē: vt manifestius approbetis nihil irritationabile nostros tradidisse maiores. Lege mosaica vniuerso populo generalis est ꝓmulgata preceptio
Exo.22. Decimas tuas ⁊ primitias offeres dn̄o deo tuo. Itaq; qui substātiarū nr̄aꝝ oīmq; fructuū decimas offerre p̄cipimur multo magis necesse est vt ipsius quoq; conuersationis nostre ⁊ humani vsus operūq; nostrorū decimas offeramus: q̄ profecto in supputatione quadragesime euidenter implentur. Omniū eñ dierum numerus quibus reuolutus in orbez annus includit̄: triginta sex semis dierū numero decimat̄. In septem vero hebdomadibus si dies dn̄ici ⁊ sabbata subtrahant̄: quinq; ⁊ triginta supersunt dies ieiunijs deputati: sz adiecta illa vigiliarum die qua vsq; in gallorum cantum illucescente dominica: ieiunium sabbati protelat̄: nō solum sex ⁊ triginta dierum numerus adimplet̄: verumetiam pro decimis quinq; dierū qui residui videbantur si illud quod superest adiectū noctis spaciū computetur: plenitudini totius summe omino non deerit.

¶ Quomodo etiam primitias nostras domino debeamus offerre. Capitulum.xxvj.

q Uid vero de primitijs dicam quas ab oīb⁹ qui christo fideliter famulant̄ quotidie certū, est exhiberi. Nā cum ex perrecti a somno: ⁊ quasi redinina post soporem alacritate surgentes: priusq̄ motū sensus vllius corde concipiāt: vel memoriā aut curā rei familiaris admittant: cogitationū suarū ortus atq; principia: diuinis consecrant holocaustis: quid nisi primitias vere suorum fructuū: ꝑ summum sacerdotem. Jesum xp̄m ꝓ vsu vite hui⁹ ⁊ imagine quotidiane resurrectiōis exoluūt

Quicq̃ etiam a somno excitati: hostiam iubilationis sue deo similiter offerentes: primo lingue sue motu ip̄m inuocāt: ip̄ius nomē laudesq̃ concelebrāt: atq̃ ad canendos ei hymnos: prima labiorū claustra reserātes: immolant deo sui oris officia Cui etiā pari deferūt modo prima manuū suarū gressuūq̃ libamina: cū e cubilibus consurgentes in oratione consistūt: ⁊ prius q̄ in ꝓprijs causis membrorum suoꝝ fungant̄ officio: nihil sibi de ministerio eoꝝ añ decerpūt: sz ad ipsi⁹ honorē ꝓmouēt gressū: atq̃ in ei⁹ laudatiōe defigūt: ⁊ ita cūctorū motuū suoꝝ primitias ꝓtēsiōe manuū: incuruatiōe genuū: ⁊ toti⁹ corpis ꝓstratione ꝑsoluūt. Illud eñ qd̄ decātat̄ in psalmo alias implere nō possumus. Preueni in maturitate ⁊ clamaui. Et. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo vt meditarer eloq̇a tua. Et mane oro mea p̄ueniet te: nisi vt post q̇etē somni in hanc lucē vt supra diximꝰ velut e tenebris ⁊ imaginaria morte reuocati de vniuersis officijs mētis ⁊ corporis nihil oīno in nostris p̄sumere necessitatibus audeamus. Nullus nāq̃ est alius quē aut ꝓpheta p̄uenerit matutin⁹: aut nos preuenire similiter debeamus: nisi aut nosmetipsos: id est occupatiōes nostras ⁊ affectus: curasq̃ mortales sine quib⁹ esse pon possumus aut suggestiones subtilissimas inimici quas nobis adhuc quiescentibus ac sopore demersis: per phantasias inaniuz somniorū inferre conat̄: quibus nos mox euigilaturos occupet ⁊ inuoluat vt primitiarū nostrarū opima defforās prim⁹ ip̄e decerpat. Quāobrē omni nobis cautione curādum est: si tñ vim p̄dicti versiculi ope volum⁹ adimplere: vt ita primos matutinarū cogitationum ortus: sollers vigilantia tueat̄: ne q̇d ex eis festina p̄sumptio liuētis attaminet inimici: nostrasq̃ primitias tanq̄ viles iam atq̃ cōmunes a dño faciat reprobari. Qui si preuentus a nobis ꝑuigili mētis circūspectione non fuerit: anticipationis neq̇ssimā consuetudinē nō deponens: quotidie nos fraudibus suis preuenire non desinet. Et id circo si placitas ⁊ acceptabiles deo p̄mitias ex fructib⁹ nostre mētis optam⁹ offerre: nō mediocrē solicitudinē debemus impēdere: vt oēs nostri corporis sensus: matutinis p̄cipue horis tā q̄ sacrosctā dñi holocausta in omnib⁹ illibata atq̃ intacta seruemus. Qd̄ deuotionis genus multi etiā secularium summa cautione custodiūt: q̇ ante lucem vel diluculo consurgentes: nequaq̄ familiarib⁹ ac necessarijs mūdi huius actibus implicantur: priusq̄ cunctorū actuū suoꝝ opationūq̃ primitias: ad ecclesiā concurrentes diuino studeant consecrare conspectui.

Ps. 118. Ibidem. Ps. lxxxvij

¶ Cur diuerso dierum numero quadragesima a plerisq̃ obseruetur. Capitulum. xxvij.

Porro quod dicitis: diuerso more: id est sex vel septē hebdomadibus ꝑ nonnullas ꝓuincias q̄dragesimā celebrari vna quēadmodum diximꝰ rō idēq̃ ieiuniorum mo

dus diuersa hebdomadarū obseruatione concludit. Vt essi sibi sex hebdomadarū obseruātiā pfixerint: q putāt die ḡz sabbati ieiunandū, Sex ergo hebdomadas ieiunia psoluāt: q colsē sex ꝛ triginta dies p sabbata feries reuoluta cōsummant.

¶Quare vocetur quadragesima cum triginta et sex tantūmodo diebus ieiunet. Capitulum.xxviij.

Na ergo quemadmodum diximus rō: idēcp est ieiunio
v rum mod⁹: licet in hebdomadaꝝ numero discrepare vi deat. Sed pfecto cū rōne bn⁹ rei būana obliterasset in curia: tēpus hoc q̄ anniuersarie vt dictum est decime deo trigin ta sex semis ieiunijs offerunt: quadragesime nomē accepit: qō fortasse vel ꝓpter hoc visus fit h̄ vocabulo debere cēseri: q moy ses vel helias vel ipe dñs noster Jesus xp̄s q̄dragintadieb⁹ ieiu nasse tradunt. Ad cui⁹ nūeri sacramētū illi quoq; q̄dragintena anni quib⁹ israel est in solitudine cōmorat⁹ Et q̄draginta similiter mansiones quib⁹ eā mystice prāfisse describit: nō incōgrue coaptant. Et fortasse ipa decimatio recte q̄s ab vsu telonei qua dragesime nomen accepit. Ita essi illa publica vulgo vocat exactio: ex qua tāta lucri portio regis cōmodis deputāt: quantum ꝛ a nobis a rege omniū seculoꝝ pvsq; vite nostre legitimū quadragesime vectigal exigit. Vanel licet hoc ad ꝓpositū non pti neat questionē: tñ q̄ se obtulit narrationis occasio. Nec hoc q̄dem ꝓtereundū puto q̄ frequentissime seniores nostri idcirco illis diebꝰ maxime impugnari offie monachoꝝ gen⁹ antiqua inimice gentis consuetudine testabant ꝛ ad trāsmigrādū de suis, sedibus acri⁹ purgeri: eo q̄ p̄m illiā similitudinem qua tūc egyptij filios israel violētis afflictionibus oppꝛimebāt: nūc quoq; verū israel: id est monachoꝝ plebē intellectuales egyptij duris ac intulētis operib⁹ incurruare conent: ne p amicā deo q̄tē terrā egyptiā deserentes: ad eremū virtutū salubriter trāseamus: ita vt aduersum nos pharao infremēs dicat. Otiosi sunt: ꝛ idcirco
Exo.5. vociferantur dicētes. Eamus ꝛ sacrificemus domino deo nr̄o Oppꝛimant labozibus ꝛ solliciti fint in operibus suis: ꝛ non fint solliciti in verbis vanis. Nā vtiq; vanitas implox sanctū dñi sacrificiū q̄ nō nisi in eremo liberi cordis offert: summam esse astruit vanitatem. Abominatio ē essi pctōri religio.
Eccle.1.

¶Quod perfecti supergrediantur legem quadragesime. Capitulum.xxix.

Ac igit̄ quadragesime lege qui instus atq; pfectus est:
b non tenet: nec exigui huius canonis subiectione contē tus est quē pfecto illis qui p totā anni spaciū delitijs vel negocijs secularib⁹ implicant. ecclesiarū principes statuerūt vt vel hac legali quodammodo necessitate constricti: bis saltem diebus vacare domino cogerentur: ac dierum vite suę quos to

tos ąuasi fructus ąuosdą fuerąt vouaturi vel decimas dño de/
dicarẽt. Ceterũ iusti quibus lex nõ est posita quicq; spiritalibus 1. Thimo. 1.
officijs nõ erigną illą: id est decimą partẽ. sed totũ vite sue tẽp⁹
impendũt: qz liberi sunt a decimaꝝ legaliũ functione: idcirco si
eos supueniẽs honesta ꝛ sancta necessitas coartarit: andẽt sta
tionẽ ieiunij absq; vlla disceptatione iarare. Nõ essi ab eis deci
marum exignitas mutilat: qui oia sua dño secũ pariter obtule
runt. Quod profecto absq; summo fraudis reatu facere ille nõ
poterit: qui nihil volũtarie offerẽs deo: inexcusabiliter soluere
decimas suas legis necessitate cõpellit. Quapropter liquidocõ
probatur perfectum esse non posse famulum legis: qui vel illa q̃
prohibẽt canet: vel illa que precipiunt exequitur: sed illos ve
re esse perfectos: qui etiam his que a lege concessa sunt non
vtunt. Et hac ratione cũ de mosaica lege dicatur: Nihil effecit ad p Hebre. 7:
fectũ durit ler: nonnullos sanctoꝝ in veteri testamẽto pfectos
legimus extitisse: qz transcendentes legis imperiũ sub euange 1. Timo. 1.
lica pfectiõe vixerũt: scientes q̃ iustis nõ est lex posita sz iniustis
ꝛ non subditis: impijs ꝛ peccatorib⁹ sceleratis ꝛ cõtaminatis.

De causa ꝛ initio quadragesime. Capitulum. xxx.

Tiendũ igit sane hãc obser uantiã quadragesime: q̃diu
ecclesie illius primitiue pfectio inuiolata pmãsit: penit⁹
non fuisse. Nõ essi pcepti huius necessitate nec quasi lega
li sanctione constricti: artissimis ieiunioꝝ terminis claudebã
tur: qui p totũ anni spaciũ equali ieiunio concludebant. Uerum
cum ab illa apostolica deuotione descisces: quotidie credentiũ
multitudo suis opib⁹ incubaret: ne eos vsui cunctoꝝ fidelium
ẽm apłoꝝ institutu diuideret: sed priuatim impendijs suis cõ
suleꝛ: non seruare tantũ: sz etiã augere cõtẽderet: ananie ꝛ sa
phire exemplũ nõ cõtenta sectari: id tunc vniuersis sacerdotib⁹
placuit vt boues curis secularibus illigatos: ꝛ pene: vt ita dixe
rim continentie vel compunctionis ignaros: ad opus sanctuꝫ
canonica ieiuniorũ indictione reuocarẽt: ꝛ velut legaliũ decima
rũ necessitate cõpellerẽt: q̃ vtiq; infirmis pdesse posset: ꝛ pfectis
hindicare non posset qui sub gratia euangelij cõstituti voluntа
ria legẽ deuotione transcendũt: vt ad illã apostolice sentẽtie bea
titudinẽ possint puenire. Peccatũ essi in vobis nõ dñabitur: nõ
essi estis sub lege: sed sub gratia. Uere essi dñationem in illo non Rom. 6. ℞
potest exercere pcessi qui dñaꝛ affectibus peccatorum.

Interrogatio quemadmodum intelligi debeat qõ
dit apostolus. Peccatũ in nobis non dominabitur.

Capitulum. xxxj.

Erman⁹. Quia nõ põt fallax hec apłi esse sniã ąne secu
ritatẽ nõ solũ monachis: sed etiam omnib⁹ ꝛpianis ge

neraliter repromittit: nimium nobis videt obscura. Cum essi cunctos qui euangelio credunt: a iugo ⁊ dominatione peccati liberos atq; alienos esse pronunciet: quomodo pene in omnibus baptizatis vincit dominatio peccatorum: ꝟm sententiā domini qua ait: Omnis qui facit peccatū: seruus est peccati.

Job.8.

¶ Responsio de differentia gratie ⁊ legalium preceptorum. Capitulum.xxxij.

Theonas. Questionē nobis rursus immodicā inquisitio vestra commouit: cuius vim licet sciā ab inexpertis nec tradi posse nec percipi: tñ inquantū potero verbis absoluere ⁊ breuiter expedire tēptabo: si mō intellectus vester ea q̄ dicemus etiā operibus subsequat. Quecūq; essi nō per doctrinā sed ꝑ experientiā cognoscunt: sicut tradi ab inexperto nequeūt: ita nec mente cōcipi vel teneri: nisi ab eo qui simili studio fuerit atq; institutione fundatus. Et idcirco necessariū reor: vt primū diligētius inquiramus: qd̄ nā sit ꝓpositū vel volūtas legis: vel que gratie disciplina atq; ꝑfectio: vt consequenter ex his: siue dominationē peccati: siue expulsionem eius possimus agnoscere. Itaq; lex principalr iubet expeti copulā nuptiarū dicēs. Btūs qui habet semen in sion: ⁊ domesticos in hierusalē. Et. Maledicta sterilis que nō peperit. Ecōtrario gratia ad incorruptionis ꝑpetue puritatē: ⁊ castimoniā nos beate virginitatis inuitat. Beate inquiēs steriles que nō genuerunt: ⁊ vbera q̄ nō lactauerunt. Et. Qui nō oderit patrē ⁊ matrē ⁊ vxorē: nō pōt meus esse discipulus. Et illud apostoli. Reliquū est vt ⁊ qui hñt vxores tā q̄ nō habētes sint. Lex dicit. Decimas tuas ⁊ primitias nō tardabis offerre. Gratia aūt dicit. Si vis ꝑfectus eē: vade ⁊ vēde omnia q̄ habes ⁊ da pauperib⁹. Lex talionū cōuitiorū ⁊ iniuriarū nō ꝓhibet vltionē dicēs. Oculū ꝓ oculo: dentē ꝓ dēte. Gratia cōgeminatione iniuriarū vel cedis q̄ fuerint irrogate: nostrā patientiā vult probari: ⁊ ad duplicis dispendij tolerantiam paratos esse nos ꝑcipit. Qui te percusserit inquiēs in dexterā maxillā ꝑbe ei ⁊ alterā. Et illi qui vult tecū iudicio contendere: ⁊ tunicā tuā tollere: dimitte ei ⁊ pallium. Illa inimicos odio habendos: hec ita diligendos esse decernit: vt pro ip̄is deo semper censeat supplicandum.

Luce.23. Eiusdē.14. j.Cor.7. Exo.22. Mat.19. Exo.21. Matt.5. Leui.19. Matt.5.

¶ De eo q̄ leuiora sint euangelij precepta q̄ legis. Capitulum.xxxiij.

Cum igit quis hoc euāgelice ꝑfectionis culmē ascenderit: iste ꝓfecto supra oēm legem tātarū virtutū meritis sublimatus: ⁊ vniuersa q̄ per moysen ꝑcepta sunt quasi parua despiciēs: tm̄ sub gr̄a saluatoris se esse cognoscit: cui⁹ adiutorio se ad illū sublimissimū statū intelligit peruenisse. Nō ergo dominat in eo peccatū: qr charitas q̄ diffusa est in cordib⁹ no

Roma.5.

stris per spiritū sanctū qui datus est nobis: oēm alterius cuius
q̄ rei excludit affectū: nec pōt aut vetita cōcupiscere aut impera
ta cōtēnere: cuius totū studiū totūq̄ desideriū diuino amori sem
per intentū: vsq̄ adeo viliū rerū oblectatione nō capit: vt etiā
his que cōcessa sunt nō vtat. In lege aūt in qua coniugiorū iura
seruant: q̄uis cohibita luxurie euagatio vni tantū femine māci
pet: tamē nequaq̄ possunt carnalis cōcupiscentie aculei nō vi
gere: ⁊ difficile est vt ignis cui etiā studiose pabula suggerunt:
ita p̄fixis terminis includat: vt non etiā extra euagatus cōbu
rat quicquid attigerit. Cui etiā si sua illa ita semper occurrat ob
iectio: vt exestuare extrinsecus nō sinat: tñ etiā dū cohibet incen
dit: q̄ voluptas ip̄a culpabilis est: ⁊ ad velocissimos adulte
riorū raptat excessus cōsuetudo cōcubit⁹. Ceterum quos gratia
saluatoris sancto incorruptionis amore flāmauerit: ita oēs car
naliū desideriorū spinas dñice charitatis igne cōsumunt, vt nec
tepēs fauilla vitioꝝ refrigeriū integritatis imminuat. Legis er
go famuli a licitorū vsu ad illicita ꝓlabunt: gratie participes
dū licita cōtemnūt: illicita nō nouerūt. Sicut aūt viuit in cōiu
gij amore peccatū: ita etiā in eo qui decimas suas ⁊ primitias
tm̄ est reddere cōtentus. Necesse est em̄ eū dū tardat aut negligit
aut in qualitate earū: aut in quātitate: aut in quotidiana distri
butione peccare. Qui em̄ iubet ea que sua sunt infatigabiliter
indigentib⁹ ministrare: q̄libet ea summa fide ac deuotiōe dispē
set: tamē difficile est vt nō laqueos peccatorū frequēter incurrat.
In illis vero qui cōsiliū dñi nō spreuerūt sed omnem substantiā
suā pauperibus p̄rogantes: sumpta sua cruce largitorē celestis
gatie subsequunt: pctm̄ nō potest dñari. Nō em̄ eū dispensantē
sacratas iam christo opes ⁊ quasi alienas pia distributione de
cunias infidelis seruandi victus cura mordebit nec elemosyne
hilaritatem abijcit mesta cunctatio q̄ qd̄ semel totum obtulit
deo: id iā alienū sine ꝓprie necessitatis recordatione aut angu
sti victus timore dispergit qui certus est cū ad desideratā ꝑuene
rit nuditatē multo magis a deo se q̄ volucrē celi esse pascendū.
Econtrario is qui substantiā retinens mūdialem aut decimas
fructuū suorū atq̄ primitias aut partē pecuniarū cōstrictus le
gis antique sanctione distribuit licet peccatorū suorū ignem ma
xime elemosyne rore restinguat impossibile tamē est quantauis
opes suas magnanimitate dispenset vt se ad plenū eruat a do
minatione peccati nisi forte ꝑ gr̄am saluatoris cū re etiā ip̄m af
fectū deposuerit possidēdi. Pari mō non pōt non cruento pecca Exo. 21.
ti imperio famulari quicunq̄ oculū pro oculo dentē pro dēte ex
precepto legis eruere aut inimicū suum odio mauult habere: q̄
necesse est eū dum talionis vicissitudine vlcisci suam optat iniu
riā dū contra inimicos odij amaritudinē seruat furoris atq̄ ire
perturbatione semper accendi. Quicunq̄ vero sub euangelice Matt. 5.
gratie illuminatione versat ac malū nō resistēdo superās sed fe

rendo dexterā percutiēti maxillā: etiam alterā prebere volunta
rius non morat: ⁊ volenti aduersum se de tunica litigiū cōmoue
re: remittit ⁊ pallium. Quicq; diligit inimicos suos: ⁊ orat ꝓ ca
lumniātib⁹ sibi: hic peccati repulit iugū ac vincula dirupit. Nō
eſſ viuit sub lege: q̄ non interimit seminaria peccatorū. Uñ non
Hebre. 7. immerito de ipsa beatus apostolus. Reprobatio inquit fit pre
cedentis mādati ꝓpter infirmitatē eius ⁊ inutilitatē. Nihil eſſ
Ezech. 20. ad perfectū adduxit lex. Et dominus ꝑ ꝓphetā. Et dedi inquit
eis precepta nō bona: ⁊ iustificationes in quibus nō viuent in
eis: sed viuit sub gratia: que nō ramos tantū nequitie amputat
sed ipsas penitus radices noxie voluntatis euellit.

¶ Quēadmodū quis ꝓbetur eē sub gr̄a. Ca. xxxiiij.

Quisquis ergo perfectionē euangelice studuerit tenere do
ctrine: hic sub gratia constitutus: peccati dominatione
nō premitur. Hoc est eſſ esse sub gratia: que a gratia mā
dantur implere. Quicūq; vero perfectionis euāgelice plenitu
dini subiectus esse noluerit: nō ignoret se q̄uis baptizatus sibi
videat ac monachus: nō esse sub gratia: sed legis adhuc vincu
lis prepeditū: peccati pondere pregrauari. Propositum nanq;
est eius (qui omnes a quibus receptus fuerit gratia adoptionis
assumit) non destruere sed superedificare: nec euacuare: sed ad
implere mosaicas sanctiones. Quod nōnulli penitus ignoran
tes: ⁊ cōsiliorum atq; exhortationum christi magnificentiā ne
gligentes: ita presumptiua libertatis securitate soluunt: vt nō
solum christi precepta tanq̄ ardua non attingant: verumetiam
ipsa illa que illis incipientibus paruulisq; mosaica lege man
data sunt velut antiquata contemnant: illud qd̄ apostolus exe
Roma. 6. cratur noxia libertate dicentes. Peccabimus: quia non sumus
sub lege sed sub gr̄a? Qui ergo nec sub gratia est: quia nequaq̄ ad
dominice doctrine culmē ascendit: nec sub lege: quia etiā ipa il
la paruula legis mandata nō suscepit: hic duplici peccatorum
oppressus imperio: ob hoc solū gratiam christi percepisse se cre
dit vt per noxiam libertatem ab eo fieret alienus: in illud inci
1. Pe. 2. dens quod apostolus petrus ne incurramus enunciat. Quasi
liberi inquit agite: ⁊ non quasi velamen habētes malicie liber
Gal. 5. tatē. Beatus quoq; apostolus paulus. Uos eſſ inquit in liberta
tem vocati estis fratres: id est vt absoluti sitis a dominatione
peccati: tantum ne libertatē in occasionem detis carnis: id est
frustrationem legalium mandatorū credatis esse licentiā vitio
rum. Hec vero libertas: quia nusq̄ nisi ibi sit tantum vbi domi
2. Cor. 3. nus commoratur: paulus apostolus docet. Dominus inquiens
spiritus est: vbi autem spiritus domini: ibi libertas. Quapro
pter nescio vtrum hūc beati apostoli sensum sicut hi qui exper
ti sunt sapiūt: exprimere atq; elucidare potuerim: vnum scio
apertissime illum etiam sine expositione cuiusq̄ omnibus rese

rari: qui practicen: id est actualem perfecte tenuerint disciplinā. Non enim laborabunt vt quod iam operando didicerunt intelligant disputando. πρᾶχ τι χην

¶ Interrogatio cur interdū propensius ieiunantes: carnalibus incentiuis acrius vrgeamur. Capi. xxxv.

Ermanus. Obscurissimam questionē et multis etiam vt putamus incognitam apertissime reuelasti. Unde vt hoc quoq; ꝓfectui nostro adijcias deprecamur: vt cur interdū etiam propensius ieiunantibus nobis: ⁊ exhaustis atq; defectis: vehementiores pugne corporis excitent̄ diligenter edisseras. Nam plerūq; etiam experrecti e somno: cū deprehenderimus nos corporalis veneni contagium pertulisse: ita deijcimur conscientia: vt ne ad ipsam quidem orationem consurgere fiducialiter audeamus.

¶ Responsio ꝙ hec questio future collationi debeat reseruari. Capitulum. xxxvj.

Theonas. Studiū quidē vestrū: quo perfectionis viam nō transitorie sed plene atq; perfecte desideratis attingere: infatigabiliter huic disputationi nos ꝓuocat inherere. Nec eñ de exteriore castimonia: ⁊ circuncisione manifesta: sed de illa que in occulto est diligenter inquiritis: scientes in hac visibili carnis cōtinentia: perfectionis plenitudinē non inesse: que haberi vel per necessitatem vel per hypocrisim etiam ab infidelibus pōt: sed in illa cordis volūtaria ⁊ inuisibili puritate. Quā cū beatus apl̄s ita predicet. Nō eñ qui in manifesto iudeus: neq; que in manifesto in carne est circūcisio: sed qui in occulto iudeꝰ: ⁊ circūcisio cordis in spiritu: nō littera: cuiꝰ laus nō ex hominibꝰ sed ex deo est qui solus scz cordiuz secreta rimatur: tñ qr satisfieri desiderio vr̄o ad plenū non pōt. Breue eñ qd̄ superest spaciū noctis: ad indagandā hāc obscurissimā nō sufficit questionē: cōgruū reor vt interim differatur. Sensim eñ hec ⁊ corde ab oñi cogitationū strepitu penitus absoluto: vt a nobis ꝓferri: ita vr̄is debent mentibus intimari: q̄ sicut ꝓpter cōscientie purificationem oportet inquiri: ita nisi ab eo q̄ donū integritatis expertus est: tradi assignariq; nō possunt. Nō eñ querit̄ quid inaniū argumēta verborū: sed interna cōscientie fides ⁊ maior vis veritatis inculcet. Et idcirco de emundationis huiꝰ sciētia atq; doctrina: nec ꝓferri aliquid nisi ab experto: nec trāsfundi quicq̄ pōt: nisi in cupidissimū valdeq; sollicitū virtutis ipsius amatorē: q̄ nō eam vacuis nudisq; sermonibꝰ sciscitando: sed totis animi viribꝰ annitēdo optet attingere: scz nō studio loquacitatis infructuose: sed desiderio puritatis interne. Roma. 2

¶ Explicit collatio prima ab batis theone de remissione quinquagesime.

¶ Incipit annotatio capitulor collationis scōe abbatis Theone de nocturnis illusionibus.

Ca. j. De iterato ad abbatem theonam reditu nostro: eiusq; exhortatione.

ij Commemoratio interrogationis nre: cur maiorē abstinentiā maior interdū carnis impugnatio subsequatur.

iij Quod triplici rōne proueniat genitalis fluxus egestio.

iiij Interrogatio an ad sacrosanctā cōmunionē accedere liceat nocturna illusione pollutum.

v Responsio quādo reatū contrahat hec passio dormienti.

vj Quod nonnūq; ēt inimici factione hec contingat illusio.

vij Quod nunq; dignum se cōmunione dominica quispiā debeat iudicare.

viij Obiectio eo q; omnes dominica communione priuandi sint si nullus est absq; peccato.

ix Responsio eo q; multi sancti eē possint: nemo absq; peccato nisi christus.

x Quod solus filius dei absq; vllo peccati vulnere vicerit temptatorem.

xj Quod in similitudine carnis peccati solus venerit xps.

xij Quod iusti t sancti omnes non fuerint in similitudine sed in veritate peccati.

xiij Quod non sint tam grauia peccata sanctorum vt eis auferant meritum sanctitatis.

xiiij Quemodo intelligendum sit illud apostoli. Non enim quod volo bonum facio.

xv Obiectio eo q; ex peccatorum potius persona hoc apostolus dixisse credendus sit.

xvi Dilatio propositę questionis.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio secunda abbatis Theone de nocturnis illusionibus.

¶ De iterato ad abbatē Theonā reditu nostro eiusq; exhortatione. Capitulum. j.

Post dies ferme septē: quinquagesime solēnitate trāsacta: cū ipo noctis initio id est post synaxim vespertinā: promisse dispntationis expectatione suspensi: sancti Theone cellulam fuissemus ingressi: alacer senex hilari vultu ac blādo nos prior sermone compellans. Mirabar inquit ardentissimū studiū vestrum bis septem diebus absolutionē propositę questionis potuisse differre: t debitori suo precipue nō roganti: dilationem tanti temporis prestitisse. Ja

stissimum proinde est vt qr vltro mihi benignitas vestra tā largas concessit inducias: ego quoqꝫ morā in debiti redditione nō faciā. Grata nāqꝫ est huius fenoris occupatio: que maiora dū soluitur argumenta conquirit: ⁊ non solum percipientē ditat: verumetiam nihil iminuit largienti. Duplices siquidē congregat questus: reꝝ spiritaliū dispēsator. Lucrum enim non solum in illius qui audit profectu: verūetiam in sua disputatione consequitur: non minus semetipsum ad desideriū perfectionis accendens: dū instruit auditorem. Quāobrem vester ardor meus profectus est: vestra sollicitudo mea compunctio est. Nā vtiqꝫ ⁊ ipse nunc mente torperem: nihilqꝫ in meo corde de his que expetitis pertractarem: nisi me vester feruor atqꝫ expectatio ad rerum spiritaliū recordationem suscitaret quodammō dormitantem. Et idcirco proferatur in mediū questio si videt: cuius pridem pro angustia tēporis absolutionē procrastinare maluim⁹.

¶ Commemoratio interrogationis nostre: cur maiorem abstinentiā maior interdū carnis impugnatio subsequatur. Capitulum.ij.

b Hoc autē (ni fallor) inquisitio vestra cōplexa est: cur interdum remissius ieiunantes: leuiorib⁹ carnis huius aculeis titillemur: ⁊ nonnunqꝫ districtius abstinētes: afflicto exhaustoqꝫ corpore: incentiuis acrioribus vrgeamur: ita vt quēadmodū patefecit vestra cōfessio: experrecti: reperiamus nos humorum naturalium egestione respersos.

¶ Quod triplici ratione proueniat genitalis fluxus egestio. Capitulum.iij.

b Huius ergo infestationis triplicē causam nostri prodidere maiores: q̄ modū tēporis constituti, intempestiuis irrūpat excessibus. Aut enim superflua escaꝝ nimietate congeritur: aut per incuriam mentis elabitur: aut inimici illudentis insidijs ꝓuocatur. Primū igitur gastrimargie: id est voracitatis vel gule vitiū: hanc redundantiā obsceni humoris extrudit. Nā ⁊ cū districtioris abstinentie tempore statuꝫ polluit puritatis: non de presenti vt putatis inedia: sed de nimietate preterite saturitatis effundit. Quod enim ꝑ voracitatis ingluuiem concretum fuerat in medulis: necesse est vt per pruritum aut certe per ignorantiam: q̄uis magno ieiunio tabefacti corporis egeratur. Quamobrem nō solum lautioribus epulis abstinendum: sed etiā a vilioribus cibis equali est continentia tēperandū: immo ipsius etiā panis ⁊ aque satietas est cauenda vt possit diu in nobis acq̄sita corporis puritas permanere: atqꝫ imitari quodammodo intemeratā spiritus castitatem: licꝫ nos necesse sit cōfiteri: interdum etiam absqꝫ vlla⁹ mentis industria vel per temperiem corporum; vel per etatis maturitatē: quosdā

rarius sordidari: vel certe fluxus istiꝰ egestione nō pollui. Sed
alterius meriti est: qui pacē inerti felicitate cōsequitur: alterius
qui triūphū gloriosis virtutibus promeret. Huius enim poten
tia vitioꝝ omniū debellatrix digna miraculo est: illū quē facul
tas boni in sua tuet ignauia: cēsendū magis dixerim securitatē
habere q̄ laudē. Secunda impuri illius profluuij causa est: si
mens spiritalibus studijs atq; exercitijs vacuata: nec discipli
nis interioris hoīs instituta: quendā sibi segniciei situ per con
suetudinē continui corporis obduxerit. aut cū sordidarū cogita
tionū inimicitias nō cauens: ita illā cordis sublimissimā puri
tatē segniter concupiscit: vt omnē ꝑfectionis ⁊ castimonie sum
mam in sola credat exterioris hominis castigatione consistere.
Cuius erroris atq; secordie vitio consequenter eueniet: vt non
solum multimoda cogitationum peruagatio: inuerecunde atq;
procaciter secretū mentis irrumpat: sed etiam pristinarum om
nium passionū intra eam semina perseuerēt. Que q̄diu in eius
abditis delitescunt: q̄uis rigido corpus ieiunio castigetur: ta
men nihilominus dormiētem illecebrosis phantasmatibus in
quietāt. Quare fit vt ante legitimi tēporis cursum: non iam ex
nature necessitate: sed nec adhuc ex fraude neq̄tie spiritalis: ob
sceni eliciant humores: qui nō tā inanitate carnis q̄ mētis cir
cūspectione atq; virtute si penitus inhiberi nequeūt: saltē ad il
lam egestionis simplicē qualitatē auxiliante gratia dei perdu
cuntur. Ideoq; imprimis discursus sunt sensuū coercendi: ne
mens istis excessibus assuefacta: ad fediora incitamēta luxurie
somnians pertrahat. Tertia causa est: cū per ordinatā quidem
atq; sollicitā continētie disciplinā: contritione cordis ⁊ corpo
ris perpetuā castimonie puritatē optamus acquirere: sed nos
vtilitati carnis ac spiritus egregie cōsulentes: fraudulentissimi
hostis ita impugnat inuidia: vt dū deijcere fiduciā cōsciētie no
stre: nosq; velut reatu aliquo hūiliare conat: illis precipue die
bus quibus maiore integritatis merito desideramꝰ diuino pla
cere conspectui: absq; vllo quidē carnis pruritu: mentisve con
sensu: nec ꝑ illusionē phātasmatis alicuiꝰ: sz tm̄ simplici fluxus
illiꝰ egestione nos polluit: vt a sacrosancta nos cōmunione de
terreat: licet in quosdā incipientiū ⁊ quoꝝ corpora necdū longa
ieiunioruz castigatione tenuata sunt: ob hoc diabolica factione
hec euenire credat illusio: vt cū eos intensioribꝰ ieiunijs stude
re cognouerit: oēs eoꝝ conatus hac arte subuertat: vt dū se non
solū nihil ad puritatē corꝑis districtiore ieiunio profecisse: verū
etiam grauius sentiūt fuisse pulsatos: magistrā incorruptionis
ac puritatis alitricē abstinētie districtionē tanq̄ emulā ꝑhorre
scant. Quapropter nosse debemꝰ nō idcirco nos tm̄ ab vnoq̄ vi
tio debere purgari: qz suis ꝑturbationibꝰ nr̄m ocupet sensuz: sz
qz cōtētū nō sit solū absq; alioꝝ cōsortio dominari: sz intromisso
oīum vitioꝝ diriore collegio: subditā sibi mētē multiplicata ca

ptinitate populetur. Et idcirco gastrimargia vincenda est: non propter se tm̄: ne. s. onerosa nos voracitate corrumpat: nec propter hoc solū ne carnalis cōcupiscētie nos igne succēdat: sed ne etiā iracūdie vel furoris atq; tristicie: ceterarūq; omniū passionum faciat esse mancipia. Nā cū nobis esca ac potus vel minꝰ vel negligentiꝰ vel tardiꝰ ministrat: si gule dominatione deprimimur: cōsequēs est: vt etiā iracūdie stimulis incitemur. Et rursus voluptuosis saporibꝰ demulceri absq; philargyrie peste nō possumus: ꝑ cuiꝰ suꝑfluos apparatꝰ magnis luxuria gaudet impendijs. Philargyria vero cenodoxia atq; suꝑbia ⁊ oīum multitudo vitiorum indiuidua societate iunguntur: atq; ita vnum quodq; vitium si vigere in nobis vel solum ceperit: ēt ceteris suggerit incrementa.

¶ Interrogatio an ad sacrosanctam cōmunionē accedere liceat nocturna illusione pollutū. Cap̄.iiij.

Germanus. Dispensatione dei credimꝰ hāc questionē in mediū fuisse prolatā: vt illud qd̄ verecūdia interrogandi fiduciā cohibente: nunq̄ potuimus edoceri: nunc oportunitate collationis causeq; ipsius ordine prouocati: sciscitari fiducialr audeamꝰ. Si igit̄ eo tempore quo accedi oportet ad sacrosancta mysteria: senserimꝰ nos somni illusione pollutos: presumēda, est an vitāda illa salutaris esce sacrosancta ꝑceptio.

¶ Responsio quando reatū contrahat hec passio dormienti. Capitulum.v.

Theonas. Omni quidē industria quātū in nobis est studere debemus: vt immaculatā castimonie puritatē, illo vel maxime tēpore teneamus: quo venerandis assistere optamus altaribꝰ: ⁊ vigilantissima circūspectione precauendū est: ne carnis integritas precedēte tēpore custodita: in ea precipue in qua nos ad cōmunionē salutaris conuiuij preparamus: nocte fraudet̄. Verū si hostis ille nequissimus vt nobis celestis remedij subtrahat medicinā: custodiam sopite mentis illuserit: ita dūtaxat vt nullo reprehensibili interueniente pruritu: nullo contaminetur oblectationis assensu: sed egestionē aut naturali necessitate ꝓfusam: aut certe impugnatione diaboli absq; sensu voluptatis elicitam: ad impedimētū nostre sanctificationis obtēderit: possumus ⁊ debemus ad gratiam salutaris cibi confidenter accedere. Sin vero nostro vitio hec fuerit egesta cōcretio: conuenientes conscientiam nostram illud apostolicum formidemus. Qui manducauerit panem ⁊ biberit calicem domini indigne: reus erit corporis ⁊ sanguinis domini. Probet aūt seipsuz hō: ⁊ sic de pane illo edat: ⁊ de calice bibat. Qui em̄ mā ducat ⁊ bibit indigne: iudciū sibi māducat ⁊ bibit: nō discernēs corpus dn̄i: id est nequaq̄ illū celestem cibum a communiū esca

i. Cor. xi.

rum vilitate secernens: nec talem esse dijudicans quē non nisi pura liceat mente vel carne presumere. Deniq; infert: Ideo inter vos multi infirmi ⁊ imbecilles: ⁊ dormiunt multi: spiritales scilicet infirmitates ac mortes ex hac specialiter dicens presumptione generari. Multi enim qui eum illicita vsurpatione presumunt: infirmantur fide: ⁊ imbecilli sunt mente: passionum scilicet languoribus inuoluti: ⁊ dormiunt somno peccati: ab hoc sopore letali nequaq̄ salutari sollicitudine resurgentes. Deinde sequitur. Qđ si nosmetipsos dijudicaremus: non vtiq; iudicaremur: hoc est: si nosmetipsos perceptione sacramētorum quotiēscunq; peccati vulnere preuenimur: iudicaremus indignos: impenderemus vtiq; studiū: vt p penitudinis emendationē ad ea digne possemus accedere: ⁊ nō tanq̄ indigni seuerissimis infirmitatum flagris castigaremur a dño: vt vel sic compuncti ad remedia nostrorum vulnerum recurramus: ne digni presentis seculi breuissima correptione non habiti: in futuro simul cū huius mūdi peccatoribus cōdemnemur. Quod etiam in Leuitico euidenti denūciatione precipitur. Omnis mundus māducabit carnes: ⁊ anima quecunq; comederit de carnibus sacrificij salutaris qđ est domini: in qua est immūdicia: peribit coram domino

Deuter.23. In Deuteronomio quoq; a spiritalibus castris immundus similiter mystice segregat. Si fuerit inquit inter vos hō qui nocturno pollutus sit somnio: egredietur extra castra ⁊ non reuertetur priusq̄ ad vesperam: abluatur aqua: ⁊ post solis occasum: regredietur in castra.

¶ Qđ nonnunq̄ etiam inimici factione hec cōtingat illusio. Capitulum.vj.

Verum vt māifestius approbet: qđ etiā inimici factione nōnnunq̄ hec eliciat impuritas: nouimus fratrē: q̄ cum castimoniā cordis ⁊ corporis summa circūspectiōe atq; hūilitate promeritā iugiter possideret: ac nequaq̄ nocturnis ludificationibus temptaret: quotiēs tñ se ad pcipiendā cōmunionem dominicā preparasset: immundo fluxu dormiens fedabat. Qui cū multo se tēpore a sacrosanctis mysterijs trepidus abstineret: tandē hanc ad seniores detulit questionē: remediū impugnatiōis ac doloris sui: medicabili eorū cōsilio cōsecuturū se esse cōfidens. Sed cū primā causam morbi huius spiritaliū medicorū doctrina discuteret. q̄ solet ex abūdanti ciborū presumptione descēdere: eāq; memorato fratri deprehenderent nō inesse: atq; hanc illusionē nequaq̄ vitio saturitatis cōstaret emergere: eo q̄ nec fratris nota districtione solennium dierū quibus illa pollutio contingebat specialis exceptio: hoc illos pateretur opinari: ad scđam huius valitudinis causam: ilico trāstulerūt inquisitionis indaginē: discutientes ne anime forsitan culpa: caro exhausta ieiunio: impuris illusionibus vrgeret: q̄bus etiā distri-

ctissimi viri: cũ paululũ elati de sui corporis fuerint puritate: ꝑ
suꝑbie vitiũ polluunt: qđ scz donũ precipuũ dei id est corporis
castitatẽ: hũanis se virib⁹ obtinuisse crediderint. Interrogatus
igit vtrũ industriã suã ita capacẽ hui⁹ crederet esse virtutis: vt
ope diuini nõ egeret auxilij: summa hũc impiũ sensum execratio
ne detestãs: cũ se hũiliter astruxisset: ne ceteris quidẽ dieb⁹ cor-
poris puritatẽ retinere potuisse: nisi diuina in oĩbus gr̃a fuisset
adiutus: illi cõfestim ad causam tertiã recurrẽtes: occultas dia
bolice factionis insidias ꝑuiderũt: ꝓbantesq; nec aĩe culpã esse
nec carnis, sacrosanctis eũ epulis debere misceri cõfidẽtissime cẽ
suerũt: ne scz si in hac obstinatiõe durasset: versutis maligni ho
stis laqueis obligat⁹: sanctificatiõis ⁊ corporis xp̃i ꝑticeps esse
nõ posset: ⁊ ꝑ hãc fraudẽ medicina remedij salutaris in ꝑpetuũ
fraudaret. Quo facto ita oĩs diabolice factiõis scena detecta ẽ:
vt mox virtute dñici corporis ꝓtegente: illa ꝑterite illusionis cõ
suetudo cessaret in quo inimici dolus euidẽter apparuit: ⁊ expo
sita est pariter ac ꝓbata sententia seniorũ: q̃ plerũq; hũc impuris
simũ fluxũ: nec carnis nec aĩe vitio: sz aduersarij factiosa docuit
ludificatiõe ꝓpelli. Ut ergo fallax imaginatio somnioꝝ illectrix
egestionis impure: vel in ꝑpetuũ: vel certe vt sz hũiliorẽ siue cõ
munẽ dixeriz statũ: certis mẽsibus ignoret: post illã fidẽ qua de
dei specialiter gratia puritatis donũ iugiter sperare nos conue-
nit: esce potusq; est nimietas castiganda. Horũ nãq; redũdantia
istiusmodi humores ꝓpensius gigni necesse est: q̃ qm̃ cõcreti nõ
possunt nõ egeri atq; ab ipsius nature lege ꝓpelli: sub occasione
cuiuscũq; pruritus atq; illusionis emergunt. Escarũ vero satie
tate subtracta: cõsequẽs est illas q̃ immũdas egestiones tardi⁹
generari: ⁊ ita fit vt quẽadmodũ fluxus earũ: ita etiã illusio dor
mientes vel rarius vel subtilius inquietet: qꝛ nõ solũ egestio ex
imaginatione: sed imaginatio ex egestionis nimietate descẽdit.
Quapropter si volum⁹ ab illusionũ istarũ illecebris liberari:
oĩ virtute nobis est enitendũ: primũ vt fornicatiõis passione de
uicta iuxta apostolũ beatũ nõ regnet peccatũ in nr̃o mortali cor
pore: ad obediendũ cõcupiscentijs eius. Secũdo vt ipso quoq; Roma. 6.
illecebroso corporis motu sedato penitus ac sopito: nequaq̃ ex
hibeamus mẽbra nostra arma iniquitatis peccato. Tertio vt in Ibidem.
teriore quoq; homine nostro: ab illa libidinis titillatione om-
nimodis ac medullitus mortificato exhibeam⁹ nos deo tanq̃
ex mortuis viuentes ⁊ ita ꝑ hunc ꝓfectũ ꝑuenientes ad ꝑpetuã Ubi. s̃.
quietẽ corporis nostri exhibeamus etiã mẽbra nostra nõ iã ar-
ma libidini sed iusticie deo. In qua nobis castimonie puritate
fundatis peccatũ in nobis iam non dominabitur. Nõ enim su
mus sub lege: que dum licita nuptiarũ iura commendat etiam Roma. 6.
illum cuius ministerio opus illicite fornicationis expletur: in
nostris medullis nutrit ac reseruat ardorem: sed sub gratia:
que dum incorruptionem virginitatis insinuat etiam istum in-

nꝓrium,ac simplicem cꝛporis motum: ⁊ ipsius ꝙq̃ liciti cꝛ
tus interimit voluptatē: atq; ita cunctis impurissime colluuio
nis humoribus arefactis: egregij ac laudabiles eunuchi qui ꝑ
Esaiā ꝓdicant effecti: merebimur illam que ꝓmittit eis bea
titudines possidere. Hec enim ait dñs eunuchis. Qui custodierint
Esa.56. sabbata mea ⁊ elegerint que volui: ⁊ tenuerint fedus meū: dabo
eis in domo mea ⁊ in muris meis locū: ⁊ nomē melius a filiis
⁊ filiabus: nomē sempiternū dabo eis qđ nō peribit. Qui sunt
isti filij ⁊ filie: quibus intantū isti ꝓferunt eunuchi: vt etiā lo
cum ac nomē melius accepturi esse dicant: nisi illi sancti q̃ sub
veteri testamento in coniugio copula pmanētes: per obseruan
tiā mandatoꝝ in adoptione filiozū dei nō immerito puenerūt.
Qđ etiā nomen est illud qđ eis velut ꝓcipuum quiddam vice
remunerationis summe ꝓmittit: nisi hoc qđ christi vocabulo
Eiusdē.65. dicunt esse censendi. De quo nomine ⁊ alibi idē ꝑphēta. Et ser
uos suos inquit vocabit nomine alio: in quo q̃ benedictus est
sup terrā: benedicet in deo: amē: ⁊ qui iurat in terra: iurabit in
Eiusdē.62. deo. amē. Et iterū. Et vocabit inquit tibi nomē nouū qđ os dñi
nominauit. Quicq; ꝑ hac cꝛdis ⁊ cꝛpis puritate: etiā illa ꝓ
cipua ac singulari beatitudine ꝑfruent: vt illud canticū ingiter
canāt: qđ nemo alius sctoꝝ canere poterit: nisi isti soli qui sequū
Apoc.14. tur agnū quocunq; vadit. Virgines enim sunt: ⁊ cū mulieribus
se nō coinquinauerūt. Proinde si ad hāc sublimissimā virginum
gloriā volumus puenire: omni virtute incoꝛruptionē mentis ac
spiritus excolamus: ne in illaꝝ inscitiā stulticiā virginū numero col
labamur: quibus idcirco nō fit ꝛeputata virginitas: quia a com
mixtione carnali immunes sese tm̄odo seruauerunt: ⁊ ob hoc
virgines quidē: sed fatue nūcupant: qꝛ deficiente in vasis cꝛdis
oleo puritatis interne: claritas ac splēdoꝛ cꝛporalis virgini
tatis extinguit: interiozis em̄ fons ac pabulo puritatis: submi
nistrari necesse est etiā exteriozi homini castitatem: eāq; ingiter
ad ꝓfectantiā incoꝛruptionis ꝑpetue aīari. Et ideo fatue ille
virgines gloriosuꝝ spōsi thalamū cū illis prudētibꝰ nō merent
intrare: q̃ integrā spiritum suū ⁊ animam ⁊ cꝛpus sine querela
in diem dñi nostri iesu christi conseruauerunt. Illi namq; sunt
veri atq; incoꝛrupti virgines christi: illi admirabiles atq; egre
gij reputant eunuchi: nō qui metuūt: sed quibus non libet fœm
cari: nec qui impudicitie ꝛepriment frena: sed qui ipam quoq; mi
nimam mentis titillationē et tenuissima libidinis incitamenta
vicerūt: ⁊ eo vsq; extenuauerūt illā carnis: vt ita dixerim: sen
sum: vt nō solū ex cōmotione eius nulla oblectatione: sed ne er
gua quidē titillatione tangantur.

¶ Qđ nunq̃ dignum se cōmunione dominica quispiā debeat iudicare. Capitulum.vij.

Tanta aūt cor nostrū hūilitatis debem⁹ vallare custodia
t vt hanc definitionē ꝑpetua sensuū stabilitate teneam⁹.
nequaq̄ nos posse ad tantū purificationis meritū ꝑue-
nire: vt licet hec q̄ supra dixi ꝑ dei gratiam oīa fecerimus indi-
gnos tñ nos cōmunione sacri corporis esse credamus. Primū
qr celestis illi⁹ manne tāta maiestas est: vt nemo hac lutea car-
ne circūdatus: ꝑ suo merito ei⁹ eduliū ⁊ nō ex gratuita dñi largi
tate ꝑcipiat. Deinde qr null⁹ ita circūspect⁹ in hui⁹ mūdi pōt eē
cōflictu: vt eū saltē rara vel leuia peccatoꝝ tela nō feriāt: qr im
possibile est vt nō aut ignorātia: aut negligētia: aut vanitate: aut
obreptione: aut cogitatōe: aut necessitate: aut obliuiōe peccet.
Nā etsi ad tā ꝑcelsum q̄s virtutū culmē ascēderit: vt aplicū illud
nō iactāter exclamet. Mihi aūt ꝑ minimo est vt a vob dijudi- 1. Cor. 4.
cer: aut ab hūano die: sz neq̄ meipm iudico: nihil em̄ mihi cōsci⁹
suz: sciat se tñ absq̄ pctō eē nō posse. Neq̄ em̄ frustra idē doctor
adiūxit. Sz nō in hoc iustificatus sum. i. nō si ego iustū me esse
credidero verā cōfesti iusticie gloriā possidebo: vel qr me cōscia
mea nullius peccati rep̄hensione cōpungit: idcirco nullius sor-
dis cōtagione fuscatus sum: multa em̄ meā cōsciam latent q̄ cū
sint mihi incognita vel obscura: deo nota atq̄ manifesta sunt.
Iōq̄ subijciens. Qui aūt me inquit iudicat dñs est. i. ab illo solo
quē secreta cordiū non latēt: verū iudicij in me proferet examē.

¶ Obiectio eo ꝙ omnes dominica cōmunione priuā di sint si nullus est absq̄ peccato. Capitulū. viij.

Erman⁹. Supradictū ē nō nisi sctōs celestiū sacramēto
g rū esse debere ꝑticipes: nūc adijcit impossibile esse homi
ni: vt immunis penitus sit a delicto. Si nullus ergo li-
ber a noxa: nullus est sanct⁹: ⁊ cōsequēs est: vt hō cui sanctitas
deest. mysterioꝝ christi particeps esse nō possit: ⁊ regnū etiā ce-
loꝝ sperare nō debeat: qd̄ solis sanctis dominus pollicetur.

¶ Respōsio eo ꝙ multi sancti esse possint: nemo absq̄ peccato nisi christus. Capitulum. ix.

Heonas. Multos quidē esse sctōs ac iustos negare nō
t possumus: sz inter sanctū: ⁊ īmaculatum: multa distā-
tia est. Aliud est em̄ esse quēpiā sanctū: id est diuino cul-
tui cōsecratū: h̄ em̄ nomē nō solū hoībus sz etiā locis ⁊ vasculis
tēpli atq̄ lebetib⁹: attestāte scriptura: cōmune est. Aliud est aūt
esse absq̄ peccato: qd̄ vnius dñi nr̄i iesu christi singulariter cōue
nit maiestati: de quo etiā aplus velut precipuū q̄d ac speciale ꝑ 1. Pe. 2.
nūciat dicēs. Qui peccatū nō fecit. Satis em̄ vilē atq̄ indignā
ei⁹ ꝑconijs laudē q̄si incorpale ac diuinū ei aliq̄d assignauit: si
etiā nos illibatā ab oī pctō possum⁹ trāsigere vitā. Rursus apls
ad hebreos. Nō em̄ habem⁹ inq̄t pontificē q̄ nō possit cōpati in- Hebre. 4.
firmitatib⁹ nr̄is: tēptatū aūt ꝑ oīa ꝑ similitudine absq̄ pctō. Si igi

tur etiã terrene hũilitatis nr̃e: cũ illo celso diuinoq; põtifice hec põt esse cõmunio: vt etiã nos absq; vlla peccati offensione tẽptemur: cur apl̃s hoc in illo velut vnicũ ac singulare suspiciẽs: ei⁹ meritũ ab hominibus tãta diuisione discreuit. Hac ergo sola ab omnibus nobis exceptione distinguitur: q̃ nos nõ absq; peccato: illũ sine peccato cõstat fuisse tẽptatũ. Quis etem̃ hoĩm q̃uis fortis atq; bellator sit: hostilib⁹ tamẽ telis plerũq; non pateat. Quis velut impenetrabili carne circũdat⁹: tãtis p̃lioꝝ p̃iculis sine p̃iculo misceat̃. Ille aũt sol⁹ speciosus forma p̃ filijs hoĩm: cõditionẽ mortis hũane cum vniuersa carnis fragilitate suscipiẽs: nullius vnq̃ est sordis maculatus attactu.

Ps̃.44.

¶ Quod solus filius dei absq; vllo peccati vulnere vicerit temptatorem. Capitulum.x.

Temptat⁹ est em̃ ꝟm similitudinẽ nostrã gastrimargie primum vitio: vt ei callid⁹ ille serpẽs eo ordine quo adam ante seduxerat esuriẽti: esce desiderio conaret̃ illudere. Si filius inquiẽs dei es: dic vt lapides isti panes fiant. Sed nullũ recipiens ex hac tẽptatione peccatũ cum ei facultas indubitata suppeteret: respuit cibũ quẽ ei deceptionis artifex ingerebat: dicẽs. Nõ in solo pane viuit hõ: sz in omni verbo qd̃ procedit de ore dei. Tẽptatus est etiã cenodoxia ꝟm similitudinẽ nostrã: cũ ei dictũ est. Si filius dei es mitte te deorsum sed subdola diaboli suggestione captus non est ⁊ vanissimũ seductorẽ etiã scripturarũ obiectione confutans. Nõ tẽptabis inq̃t dñm deum tuum. Tẽptat⁹ est etiã tumore sup̃bie ꝟm similitudiẽ nostrã: cuz ei a diabolo p̃mitterent̃ oĩa regna mundi ⁊ gloria eorũ: sed irrisa atq; obiurgata est nequitia tẽptatoris. Respõdit em̃ ei. Vade sathanas. Scriptũ est em̃. Dñm deũ tuũ adorabis: ⁊ illi soli seruies. His aũt testimonijs edocemur: vt faudulẽtis suggestionibus inimici: nos quoq; similiter memoria scripturarũ debeamus obsistere. Rursum tẽptatus est sup̃bia ꝟm similitudinẽ nostram: cũ idẽ insidiarũ artifex: regnũ qd̃ ab ipso oblatũ ante respuerat: p̃ hoĩes ei moliret̃ ingerere: sz absq; pctõ insidias temptatoris irrisit. Cũ em̃ cognouisset iesus q̃ venturi essent. vt raperẽt eũ: ⁊ facerẽt eũ regem: fugit iterũ in montẽ ipse solus. Tẽptatus est ꝟm similitudinẽ nostrã: cum verberatus flagris: cum palmis cesus: cum sputorum horrore respersus est cũ ad extremum pertulit crucis exquisita supplicia: sed nullis vnq̃: nõ dicã contumelijs: verũ ne supplicijs quidem ad tumorẽ vel leuissime indignationis impulsus est: q̃ ⁊ in pactibulo constitut⁹ misericorditer p̃clamauit. Pr̃ ignosce eis: nõ em̃ sciũt q̃d faciũt.

Gen̄.3.
Mat.4.
Ibidem.
Vbi supra.
Mat.4.
Deuter.6.
Joan.6.
Matt.26. et.27.
Luce.23.

¶ Quod in similitudine carnis peccati solus venerit christus. Capitulũ.xj.

Quemadmodū ꝟo ⁊ illud accipiet̄ ꝙ eū apl's in similitudine carnis pctī venisse cōmemorat: si etiā nos nulla peccati labe pollutā habere possimus carnē. Nā ⁊ hoc de illo q̄ solus est absq; pctō: tāq̄ singulare memorat̄. Misit deꝰ filiū suū in sil'itudine carnis peccati: qr verā atq; integrā suscipiens substantiā carnis hūane: nō ip̄m pctm̄ in ea: sed similitudinē peccati suscepisse credendus est. Similitudo em̄ nō ad carnis veritatem: s̄m prauū quorūdā hereticoꝝ sensum: sz ad pctī est imaginē referēda. Erat em̄ in ip̄o vera q̄dē caro sed absq; peccato: sil'is siq̄dē peccatrici. Illud siquidē ad humane substantie ꝑtinet veritatē: hoc ꝟo ad vitia refert̄ ⁊ mores. Habebat similitudinē carnis peccati: cū velut homo ignarus ac ꝓ cibo sollicitus percōtaret̄. Quot panes habetis: sed sicut pctō nequaq̄ caro illius: ita nec aīa ignorantie sudiacebat. Deniq; statim euāgelista subiungit. Hoc aūt dicebat iesus tēptans eū: ipse em̄ sciebat quid esset facturus. Habebat carnē sil'em peccatrici: cū velut sitiēs a samaritana muliere posceret potū: sz nō erat peccati sorde polluta: quia econtrario mulier prouocata est petere aquam viuam: que illam nūq̄ sitire permitteret: sed fieret in ea fons aq̄ salientis in vitā eternā. Habebat carnis istius veritatem cum dormiret in naui: sed ne pariter nauigantes peccati similitudine fallerent̄: surgēs increpauit ventos ⁊ mare: ⁊ facta est tranquillitas magna. Cōmuni cum omnibꝰ sorte peccato subditus videbatur: cum diceret̄ de ipso. Hic homo si esset ꝓpheta: sciret vtiq; que ⁊ q̄lis est mulier q̄ tāgit eū: quia peccatrix est sed peccati nō habuit veritatem: quia blasphemam cogitationē arguens: pharisei: statim mulieris peccata dimisit peccatricē cum ceteris gerere putabatur carnē cū velut homo in mortis discrimine constitutus: ⁊ imminentium suppliciorum terrore ꝑculsus oraret. Pater si possibile est transeat a me calix iste. Et. Tristis est aīa mea vsq; ad mortem: sed peccati contagium nesciebat illa tristicia: quia vite auctor mortem formidare non poterat. Ait enim. Nemo tollit a me animam meam: sed ego pono eā a meipso: potestatē habeo ponendi eā: et potestatē habeo iterū sumendi eaz.

Gal. 4.
Joan. 6.
Joan. 4.
Mat. 8.
Luce. 7.
Mat. 26.
Ibidem.
Joan. 10.

¶ Quod iusti et sancti omnes non fuerint in similitudine sed in veritate peccati. Capitulum. xij.

In hoc ergo ille homo qui natꝰ ex virgine est: magna cūctis q̄ ex vtriusq; sexus cōmixtione ꝓducimur: distātia segregat̄: ꝙ cū omnes non similitudinē sz veritatem peccati in carne gestemus: ille non veritatem sed similitudinē peccati in vere carnis assumptione suscepit. Deniq; lz scriptū de eo in Esaia propheta pharisei apertissime meminissent. Qui peccatū nō fecit: nec inuentus est dolus in ore eiꝰ: tamē ita similitudine carnis peccati fallebant̄ vt dicerent. Ecce hō vorax ⁊ potator vini publicanorū ⁊ peccatoꝝ amicus. ⁊ ad illū qui illumi-

Esa. 53.
Mat. 11.

Joan.9 natus fuerat cecū. Da gloria deo: nos eñ scim⁹ q̄r hic homo pec
Eiusdē.18. cator est. Et ad pylatū. Nisi esset hic homo peccator: non eū tra
didissemus tibi. Huius ergo rei que illi tantū singularis ac pro
pria est eq̄litate sibi blasphemie: sup̄bie crimine vēdicabit q̄sq̄s
se esse sine peccato ausus fuerit p̄fiteri. Cōsequēs eñ est vt simi
litudinē carnis peccati ⁊ nō veritatē peccati habere se dicat.

¶ Quod non sint tam grauia peccata sanctorū vt eis auferant meritum sanctitatis. Capitulum.xiij.

Eterū iustos ⁊ sanctos viros non esse immunes a culpa
Prouer.24 c manifeste scriptura p̄nunciat dicens. Septies in die
cadit iust⁹ ⁊ resurgit. Quid eñ aliud est cadere q̄ pecca
re. Et tamē cū dicat̄ septies cadere nihilomin⁹ p̄nunciat̄ iustus
nec iusticie eius p̄iudicat lapsus fragilitatis humane quia mul
tū interest inter sancti ⁊ peccatoris hoīs lapsum. Aliud est eñ
admittere mortale peccatū: ⁊ aliud est cogitatione que peccato
nō caret preueniri: vel ignorantie aut obliuionis errore: aut fa
cilitate ociosi sermonis offendere: aut ad punctū in fidei theo
ria aliquid hesitare: aut subtili quadā cenodoxie titillatiōe pul
sari: aut necessitate nature aliquātisper a summa p̄fectione rece
dere. Hec eñ sunt septem lapsuū genera: in quib⁹ sanctus licet
nōnunq̄ cadat: tñ iust⁹ esse nō desinit: que q̄uis leuia esse videā
tur ac parua: tamē faciunt eū sine peccato esse non posse. Habet
eñ p̄ quib⁹ quotidianā gerēs penitudinē: ⁊ veniā veraciter de
beat postulare: ⁊ p̄ suis indefinenter orare peccatis: dicēs. Di
Mat.6. mitte nobis debita nostra. Et vt euidentissimis p̄hemus exem
plis ⁊ errasse nonnullos sanctorum ⁊ tamē a sua non discessis
se iusticia: certe ille beatissim⁹ ⁊ ap̄lor̄ eximi⁹ Petr⁹ quid aliud
credendus est fuisse q̄ sctūs: presertim id tp̄is quo ei a dño di
Mat.16. cebat̄. Beatus es simon bariona: q̄r caro ⁊ sanguis non reuela
uit tibi: sed pater meus qui in celis est: ⁊ tibi dabo claues regni
celorū: ⁊ quodcūq̄ ligaueris sup̄ terrā: erit ligatum ⁊ in celis: ⁊
q̄dcūq̄ solueris super terrā: erit solutū ⁊ in celis. Quid hac do
minica laude preclarius: quid hac p̄tāte ac beatitudine pōt esse
sublimius: ⁊ tamen post paululū: cū ignorās mysteriū passio
Ibidem. nis: tāte vtilitati humani generis inscl⁹ obuiaret dicēs. Absit a
te dñe, nō erit tibi hoc: meret̄ audire. Uade post me sathanas:
scādalū es mihi: q̄r nō sapis ea q̄ dei sunt: sed ea que hoīm. Nū
quid nā cū his eū verbis ipsa equitias increparet: aut nequaq̄
cecidisse: aut in sanctitate atq̄ iustitia non p̄mansisse credēdus
est. Qui illo etiā tp̄e nūquid ruinā manifeste negādus est p̄tulis
se: quo imminente p̄secutor̄ metu: ter dñm negare cōpulsus est.
Sed cōfestim penitudine subsequente: amarissimis lachrymis
maculam tāti criminis abluendo: sanctitatis atq̄ iusticie me
Ps.36. ritum non amisit. De ipso igit̄ ac de eius similib⁹ sanctis illud
etiam quod a dauid canit̄: debemus accipere. A dño gressus ho

minis dirigentur ⁊ viam eius volet nimis. Cū ceciderit nō colli
detur: qz dñs supponit manū suā. Cuius enim gressus a dño diri
gunt: q̄d aliud potest esse q̄ iustus. Et tñ de hoc ipso dicit. Cum
ceciderit non collidet. Quid est cū ceciderit: nisi cū lapsum pec
cati alicui⁹ incurrerit nō collidet inquit: id est nequaq̄ diu op
primet incursione peccati: sed licet ad p̄sens videat elisus: tñ
diuino quod implorat erect⁹ auxilio: celeri resurrectiōe stabili
tatē iusticie nō amittit: vel ēt si ad pñs p fragilitatē carnis ali
q̄d admiserit: suppositione manus dñice reparabit. Nec eñ san
ctus esse desinit post ruinā q̄ cū se fiducia opeꝝ suorū iustificari
nō posse cognoscat: ⁊ a tātis pctōꝝ nexib⁹ credat sola dñi gr̄a li
berādū: cū apl̄o ꝓclamare nō desinit. Infelix ego hō q̄s me libe- Roma. 7.
rabit de corpore hui⁹ gr̄a dei: p iesum xp̄m dominum nostrum.

¶ Quomodo intelligēdū sit illud apostoli. Nō enim quod volo bonum facio. Capitulum. xiiij.

n Am cum apostolus Paulus inestimabilē abyssum puri
tatis: resistentibus cogitationū estib⁹ penetrari ab homi
ne non posse cognoscens: diu velut p ꝓfunda iactat⁹: añ
dixisset. Non eñ quod volo bonū facio: sed quod odi malū hoc Ibidem.
ago. Et rursum. Si autē q̄d nolo hoc facio: iā nō ego operor il- Ubi supra.
lud: sz quod habitat in me peccatū: ⁊ condelector legi dei s̄m in
teriorē hominē: video autem aliā legem in membris meis repu
gnantē legi mentis mee: ⁊ captiuū me ducentē in legem peccati
que est in membris meis. omni vel sua vel nature ipsius fragili
tate perspecta tam immense altitudinis vastitate ꝑterritus: ad
tutissimū portū diuini cōfugit auxilij: ⁊ quasi de nauigij sui one
rib⁹ mortalitatis oppressus naturali infirmitate desperās: ab
eo cui impossibile nihil est: naufragiorū deposcit remedia: cum
quodā miserabili vociferans eiulatu. Infelix ego homo: q̄s me Roma. 7.
liberabit de corpore mortis hui⁹. Statimq̄ absolutionem quā
desperauit de imbecillitate nature de dei benignitate p̄sumpsit
confidenter adiungens. Gratia dei p iesum xp̄m dñm nostrum.

¶ Obiectio eo q̄ ex peccatoruz potius persona hoc apostolus dixisse credendus sit. Capitulum. xv.

g Erman⁹. Multi hoc apostoli cū ita intelligi debere dif
finiunt: vt hoc eū nō ex sua: sed ex peccatorū p̄sona dixis
se confirment: eorum: scz qui volentes semetipsos a cor
poralibus illecebris ac voluptatibus abstinere: obstricti vitijs
pristinis ⁊ oblectatiōe carnaliū passionū captiuati: semetipsos
cohibere non possunt: dum inolita consuetudine vitiorū: velut
immiti quadam tyrannidis dñatione depressi: ad libertatē pudi
citie respirare non possunt. Quō eñ beato apostolo quem ad
summū p̄fectiōis toti⁹ culmē certū ē ꝑuenisse: illud poterit cōue
nire q̄d dicit. Nō eñ q̄d volo bonū facio: sz q̄d odi malū hoc ago Ibidem.

Illud etiam qđ subiungit. Si autē quod nolo hoc ago: iam nō ego operor illud: sed qđ habitat in me peccatū: necnon etiā hoc.
Ubi. ē. Cōdelector enim legi dei ſm interiorē hominē: video autē aliā legē in membris meis: repugnantē legi mentis mee: ⁊ captiuā me ducentem in legem peccati: que est in mēbris meis? In quo igitur hec persone apostolice possunt coaptari? Quid enī est do ni quod ille non potuerit implere? Et ecōtrario. Quid illud est malī quod nolens ⁊ odiens: tamen cogente natura inuitus ad miserit. Ad quā vero peccati legē electionis vas in quo christ?
2. Cor. 13. dominus loquebat: potuit captiuus adduci? Qui cum omnem
2. Ti. 4. inobedientiam: ⁊ omnem extollentē se aduersus deum altitudi nem captinasset: de semetipso cum fiducia proclamabat. Bonū agonem certaui: cursum consummaui: fidē seruaui: de cetero re posita est mihi corona iusticie quam reddet mibi dominus in illa die iustus iudex.

¶ Dilatio propositę questionis. Capitulum.xvj.

Theonas. Intrantem me tutissimū silentij portum: rursus ad immensum profundissime questionis pelagus renocare conamini: sed opportunitatē fide stationis amplexi: hic interim cursu tam longe collationis emenso: tacturnitatis ancoram iaciemus vt crastina die (si tamen nulla vis tē pestatis obstiterit) statu ꝓsperi spiritus explorato: disputationis vela pandamus.

¶ Explicit collatio abbatis Theone secunda de nocturnis illusionibus.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis tertie abbatis Theone de velle bonum, ⁊ agere malum.

Ca. j. De disputatione abbatis Theone de eo qđ apostolus dicit. Non enim quod volo bonum facio ⁊c.
ij De eo ꝙ dicit apostolū multa bona consummasse.
iij Quid sit vere bonum quod apostolus semetipsum perficere non posse testatur.
iiij Bonitatem humanam atq; iusticiā non esse bonam si diuine bonitati ac iusticie conferatur.
v Neminē summo illi bono intentum esse iugiter posse.
vj Qđ lippis similes sint hi q̄ se credunt esse sine peccato.
vij Quod hi qui pronunciant hominem posse esse sine peccato: duplici in hoc agantur errore.
viij Quod paucorum sit intelligere peccata.
ix Qua cautiōe memoriā dei monachus debeat custodire.
x Quod hi qui ad perfectionem tendunt in veritate humilientur: ⁊ dei gratia semper se sentiāt indigere.
xj Expositio illius sententie. Condelector enī legi dei ſm interiorem hominem ⁊c.
xij Itē illius. Scimus aūt qm̄ lex spiritalis est: ⁊ reliqua.

xiij Item expositio illius. Scio autem ꝙ non habitat in me hoc est: in carne mea bonum.
xiij Obiectio ꝙ neq; infideliū personis conueniat neq; sanctorum. Non enim quod volo bonum facio ⁊c.
xv Responsio ad obiectionem propositam.
xvj Quid sit corpus peccati.
xvij Quod sancti omnes veraciter immūdos se ⁊ peccatores esse confessi sunt.
xviij Etiam iustos ⁊ sanctos sine peccato non esse.
xix Quod in ipsa quoq; orationis hora peccatum declinari vix possit.
xx A quib⁹ sit peccati euacuatio ⁊ virtutū discēda ꝑfectio.
xxj Qđ licet agnoscamus nos sine peccato nō esse: nō debeamus tamē nos a dominica communione suspendere.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit collatio tertia abbatis Theone: de velle bonum ⁊ agere malum.

¶ De disputatione abbatis Theone de eo quod apostolus dicit. Nō enim quod volo bonum facio: sed qđ nolo malum hoc ago. Capitulum. j.

Reuersa igitur luce cū ad perscrutādā abyssum apostolice questionis: summa a nobis senex compelleret instantia: ita effatus est. Testimonia quib⁹ probare conamini: apostolum Paulū nō ex sua sed ex peccatorū dixisse persona. Nō em̄ qđ volo bonum facio: sed qđ odi malum hoc ago. Uel illud. Si autem qđ nolo hoc facio: iam nō ego operor illud: sed qđ habitat in me peccatū. Uel quod sequit. Cōdelector enim legi dei ꝟm interiorem hominē: video autē aliam legem in membris meis repugnantē legi mētis mee: ⁊ captiuū me ducentem in lege peccati que est in membris meis. Econtrario euidenter ostendunt peccatorum persone hec nō posse omni modis cōuenire: sed ad solos q̄ dicta sunt attinere perfectos: et eorū tantū qui apostolorū merita subsequuntur congruere sanctitati. Ceterū quo pacto persone peccatorū hoc poterit conuenire qđ dicit. Nō em̄ qđ volo bonū facio: sed qđ odi maluz hoc ago. Sed nec illud quidē. Si aūt qđ nolo hoc facio: iam nō ego operor illud: sed qđ habitat in me peccatum? Quis em̄ delinquentiū nolens se adulterijs fornicationibusq; cōtaminet? Quis inuitus ꝓximo⁹ tēdat insidias? Quis ineuitabili necessitate cogat vt falso testimonio hominē opprimat: furtoue decipiat: aut alterius spolia cōcupiscat: vel ꝓximi sanguinē fundat? Quinimmo vt scriptū est. Humanū genus diligēter intentū est ad nequiciā a iuuentute sua. Intantum enim oēs vitiorū amore flagrātes: desi

Roma. 7.
Ibidem.
Gen. 8.

derāt implere q̄ cupiunt: vt etiā peruigili cura oportunitatē cō-
mittēdi sceleris aucupent̄: ac de ignominia sua ⁊ criminū cumu
lo gloriātes: ꝟm sentētiā obiurgātis apl̄i laudē sibi quādā de cō
fusione cōquirāt. Quos ēt hieremias ꝓpheta nō solū nō nolētes
nec cū requie corporis flagitiorū eius crimina ꝑpetrare: verūēt
intantū eos asserit laboriosis conatib⁹: vt ad effectū eorū perue
niāt desudare: vt a letali scelerū appetitu: nec obsistētib⁹ arduis
difficultatib⁹ reuocent̄: dicēs. Ut inique agerēt laborauerūt. Il
Hiere. 9. lud quoq; quis dixerit pctōribus cōuenire. Itaq; ego ipse mente
Roma. 7. seruio legi dei: carne aūt legi peccati: quos nec mente nec carne
deo seruire manifestū est: aut quēadmodū hi peccēt corpe: mēte
seruiāt deo: cū vitiorū fomitē caro ex corde cōcipiat: ⁊ ip̄e auctor
vtriusq; nature: fontē atq; originē pctōrū ex eo ꝓnūciet emana
Matth. 15. re. De corde inquiens ꝓcedunt cogitationes male: adulteria: for
nicationes: furta ⁊ cetera hmōi? Quāobrē euidēter ostendit̄ hoc
nullo mō de pctōrū intelligi posse personis: q̄ non solū nō oderūt
sed etiā diligūt mala: ⁊ intm̄ deo nec mēte nec carne deseruiūt:
vt ante delinquāt mente q̄ corpore: ⁊ prius q̄ carnis expleant
voluptatē: preueniant̄ mentis cogitationumq; peccato.

¶ De eo q̄ dicit multa bona apl̄m cōsummasse. E.ij.

Superest igit̄ vt virtutū sensus ex intimo dicentis me-
tiamur affectu: ⁊ quid beat⁹ apl̄s dixerit bonū: quid ve
cōparatione eius ꝓnūciauerit malū: nō nuda significa-
tione verborū: sed eodē quo ille discutiamus intuitu: intellectū
q̄ eius ꝟm dignitatē ꝓnunciātis ac meritū ꝑscrutemur. Tūc em̄
sentētias deo inspirāte prolatas: ꝟm ꝓpositū ac voluntatē eius
cōprehendere poterimus: cū eorū a quib⁹ ꝓmulgate sunt: statuz
ac meritū perpendētes: nō verbo sed experimētis parē induerī
mus affectū: ꝓ cuius qualitate: sine dubio vel concipiunt̄ vni-
uersi sensus vel sentētie ꝓferuntur. Quāobrē: quid sit principa
liter bonū: qd̄ apostolus nō potuerit ꝑficere cū vellet: diligētius
indagemus. Multa em̄ nouimus bona qne beatū apostolā om
nesq; illius meriti viros ⁊ habuisse per naturā: ⁊ acquisisse per
gratiā negare nō possumus. Est em̄ bona castitas: laudabilis
cōtinentia: mirāda prudentia: larga humanitas: circūspecta so
brietas: modesta tēperantia: pia misericordia: sancta iusticia:
que omnia in apostolo Paulo eiusq; cōsortibus: ita plena atq;
perfecta fuisse: dubiū nō est: vt virtutū potius q̄ verborū magi
sterio ab eis religio doceret̄: quiq; iugi ecclesiarū omniū cura:
ac peruigili sollicitudine semꝑ exusti sunt. Quātū hoc misericor
die bonū: quāta perfectio est pro scādalizātibus vri: cū infirmā-
tibus infirmari? Cū ergo tātis apl̄us abundauerit bonis: qd̄ il
lud sit bonū cuius ꝑfectione caruerit: nō poterimus agnoscere:
nisi in illū quo ipse locutus est ꝓfecerimus affectū. Omnes ita
q̄ quas eū diximus habuisse virtutes: q̄uis velut gēme splēdi-

tissime atq; preciose sint: tñ si preclaro illi atq; p̄cipuo margarito: qd̄ ille euāgelicus negociator inquirēs: vniuersis que possidet vēditis comparare desiderat conferant̄: ita eorū meritū reuilescit atq; cōtemnit̄: vt eis sine cunctatiōe distractis: vni⁹ tm̄ boni possessio locupletet bonorū innumerabiliū venditorem. Matth. 13.

¶ Quod sit vere bonū: quod apostolus semetipsum perficere non posse testatur. Capitulum. iij.

Quid ergo est vnū qd̄ illis tātis tāq; innumeris bonis tā incomparabilr̄ p̄ponat̄: vt spretis abiectisq; omnib⁹ solū debeat possideri? Nimirū illa pars optima: cui⁹ magnificentiā ac ꝑpetuitatē cū relicto susceptionis atq; humanitatis officio maria p̄elegisset: ita p̄dicat̄ a dño. Martha martha sollicita es ⁊ turbaris circa multa. Paucis vero opus est aut ēt vno. Maria bonā partē elegit q̄ nō auferet̄ ab ea. Una ergo ⁊ sola est theoria: id est cōtēplatio dei: cui merito oīa iustificationū merita vniuersa virtutū studia postponunt̄: ⁊ illa q̄dē omnia q̄ in apl̄o Paulo fulsisse p̄diximus: nō solū bona ⁊ vtilia: verūetiā magna atq; p̄clara sunt. Sed sicut verbi gr̄a stanni metallū qd̄ alicuius vtilitatis ⁊ gratie putabat̄: sit argenti contemplatione vilissimū ⁊ rursum auri cōparatione: meritū euanescit argēti: aurū q̄ ipsum gemmarū collatione cōtemnit̄: ⁊ ipsarū nihilomin⁹ q̄uis insigniū multitudo gemmarū vni⁹ margarite candore superat̄: ita illa oīa merita sanctitatis: q̄uis nō solū in p̄senti bona ⁊ vtilia sint: verūetiā donū eternitatis acquirāt: tñ si diuine cōtēplationis meritis cōferant̄: vilia atq;: vt ita dixerim: vēdibilia cēsebunt̄: Et vt hāc eandē cōparationē etiā scripturarū cōfirmet auctoritas: nōne de vniuersis q̄ a deo creata sunt generalr̄ scriptura ꝓnunciat: dicēs. Et ecce oīa q̄ fecit de⁹ erāt bona valde. Et iterū. Uniuersa q̄ fecit de⁹ bona: oīa in tp̄e suo cōprobabunt̄. Hec igit̄ q̄ in p̄senti nō solū bona simpliciter: verūetiā cū additamēto valde bona ꝓnūciant̄: sunt em̄ reuera in hoc mundo cōmoranrib⁹ nobis: aut ad vsum vite: aut ad corp̄is medicinā: aut ad aliquā cām ignote nobis vtilitatis accōmoda. Uel certe in eo ēt valde bona: q̄ faciūt nos inuisibilia dei a creatura mundi per ea q̄ facta sunt intellecta cōspicere: sempiternā q̄ virtutē eius: ac diuinitatē: ex tāta tāq; ordinata molitione fabrice mūdialis ⁊ omniū q̄ in ea sunt subsistētia cōtemplari: hec tñ omnia nec boni nomē tenebūt: si futuro illi seculo cōparent̄: vbi bonorū nulla immutatio: nulla est vere beatitudinis formitāda corruptio. Cuius mūdi ita beatitudo describit̄. Erit lux lune sicut lux solis: ⁊ lux solis septēpliciter sicut lux septē dierū. Magna igit̄ hec ⁊ p̄clara intuitu atq; mirifica: si futuris ex fide repromissionib⁹ cōferant̄: cōtinuo vanitas apparebūt: dicēte dauid. Om̄s sicut vestimētū veterascēt: ⁊ sicut optoriū mutabis eos ⁊ mutabūt̄ tu aūt idē ip̄e es: ⁊ āni tui nō deficiēt. Ergo qr nihil ē ꝑ semetip̄z

Luce. 10.

Gen. j.

Eccle. 39.

Roma. j.

Esa. 30.

Ps. 101.

stabile: nihil immutabile: nihil bonum nisi deitas sola: omnis vero creature vt btitudinē eternitatis vl' immutabilitatis obtineāt: nō h̄ ꝑ suā naturā sed ꝑ creatoris sui ꝑticipationē ⁊ gr̄am cōsequent̄: tenere meritū bonitatis creatori suo collate nō pn̄t.

¶ Bonitatē humanā atq; iusticiā non esse bonam si diuine bonitati ac iusticie cōferatur. Capitulū.iiij.

Quod si etiā manifestiorib⁹ adhuc testimonijs huius sententie rōnem voluerim⁹ astruere: nonne multa pronunciari bona in euāgelio legimus: ⁊ arborē bonā ⁊ thesaurū bonū: ⁊ bonū hoīem ⁊ bonū seruū? qr nō pōt inquit arbor bona malos fruct⁹ facere. Et bon⁹ hō de bono thesauro cordis sui profert bona. Et Eeuge serue bone ⁊ fidelis. Et vtiq; hos oēs cū s̄m se bonos esse nō dubiū sit: si respiciam⁹ ad bonitatē dei: nullus eoꝝ pronūciabit̄ bonus: dicēte dn̄o. Nemo bon⁹ nisi solus deus. Cui⁹ intuitu etiā ipsi apl'i: q̄ electionis merito bonitatē generis hūani multis excesserāt modis: mali esse dicunt̄: dn̄o ita ad eos loquēte. Si ergo vos cū sitis mali nr̄is bona data dare filijs vr̄is: quātomagis pr̄ vr̄ qui in celis est dabit bona petētib⁹ se? Deniq; sicut bonitas nr̄a sup̄ne bonitatis intuitu in maliciā vertit̄: ita etiā iusticia nr̄a diuine collata iusticie: pāno mēstruate sil'is deputat̄: dicēte Esaia ꝓpha. Sicut pān⁹ mēstruate vniuerse iusticie nr̄. Et vt aliq̄d adhuc euidenti⁹ inferamus: legis q̄ ip̄i⁹ precepta vitalia q̄ dicunt̄ ordinata ꝑ angelos in manu mediatoris. ⁊ de q̄ idē apl'us. Itaq; lex inq̄t sctā: ⁊ mandatū sanctū ⁊ iustū ⁊ bonū: si ꝑfectioni euāgelice cōferant̄ nimine bona diuino ꝓnūciant̄ oracl'o. Ait em̄. Et dedi eis precepta nō bona: ⁊ iustitias in quib⁹ nō viuēt in eis. Apl'us quoq; ita noui lumine testamēti gloriā legis affirmat obtūdi: vt eā euāgelici comꝑatione fulgoris nec glorificatā esse pronūciet: dicens. Nā nec gloriosum est id qd̄ glorificatū est: propter excellētem gloriā. Quā cōꝑationē etiā in ꝑte cōtraria: id est in peccatoꝝ meritis cōpēsandis scriptura cōseruat: vt eos q̄ multo minus peccauerūt: impioꝝ collatione iustificet: dicēs. Iustificata est sodoma ex te. Et iterū. Quid em̄ peccauit soror tua sodoma? Et iustificauit aīam suā auersatrix isrl': cōꝑatione p̄uaricatricis iude. Ita igit̄ ⁊ vniuersaꝝ merita virtutū q̄ sup̄ius cōprehēdi: cū ꝑ se bona atq; p̄ciosa sint: tn̄ theoretice claritatis cōꝑatione fuscantur. Multū etenim sanctos q̄uis bonorum opeꝝ: terrenis tamen studijs occupatos: a cōtemplatione summi illius boni retrahunt ac retardant.

Matth.vij. Ibidē.xij. Mat.xxv. Luc.xviij. Matth.vij. Esa.lxiiij. Bal.iij. Roma.vij. Ezech.xx. ij.Coꝝ.iij. Ezech.xvj.

¶ Neminē summo illi bono intentum esse iugiter posse. Capitulum.v.

Nam quis eripiens inopē de manu fortioꝝ eius: ⁊ egenū ⁊ paupē a diripiētib⁹ eū: q̄s cōterēs molas iniquoꝝ: ⁊ de

medio dentiū eoꝝ rapinas extorquēs: in ipo intercessionis ope
re diuine maiestatis gloriā quieta mēte suspiciat. Quis alimo-
niā panꝑib⁹ administrās: aut aduenientiū turbas beniuola hūa
nitate suscipiēs: in eo tꝑis pūcto q̄ ꝓ necessitatib⁹ fratrū sollici
ta mēte distendit̄ inmēsitatē suꝑne beatitudinis speculet̄: ⁊ cū
presentis vite angoribus curisq̄ cōcutit̄: futuri scl̄i statū (eleua
to a terrenis cōtagijs corde) ꝓspiciat. Unū btūs dauid: solū hoc
bonū hoī esse definiēs: deo iugiter inherere desiderat: dicēs. Mi
hi aūt adherere deo bonū est: ponere in dño deo spē meā. Quod Ps̄. lxxij.
etiā. Eccl̄iastes a nemine iustoꝝ sine q̄rela ꝑfici posse ꝓnunciat.
Qr nō ē hō iust⁹ ait in terra q̄ faciat bonū ⁊ nō peccet. Quis esm̄ Eccs. vij.
vnq̄ q̄uis p̄cipu⁹ oīm iustoꝝ atq̄ sctōꝝ hui⁹ corꝑis vincul̄ col-
ligat⁹: summū h̄ bonū ita possidere potuisse credēd⁹ est: vt nūq̄
a diuina ꝯtēplatione discedēs ne ꝑuo q̄dē tꝑe ab eo q̄ solus bon⁹
est: terrenis cogitationib⁹ putet̄ abstract⁹: q̄ nūq̄ vllā cibi: vllā
indumēti: aliarūve carnaliū rerū gesserit curā nūq̄ de fratrū su
sceptione: d̄ loci cōmutatione: de cellule structione sollicit⁹: aut
opē aliquā hūani cōcupierit adiumēti: aut inopie sterilitate ve
xat⁹: illā sentētiā dñice increpationis incurrerit. Ne solliciti fi
tis aīe vr̄e q̄d māducetis: neq̄ corꝑi vr̄o q̄d īduamini. Deniq̄ Luce. xij.
ip̄m illū apl̄m paulū q̄ oīm sanctoꝝ laborē: passionū innumero
sitate trāscēderat: nequaq̄ h̄ implere potuisse ꝯfidēter astruim⁹
ipo ī actib⁹ apl̄oꝝ discipl̄is attestāte. Ipsi scitis qm̄ ad ea q̄ mi
hi opus erāt ⁊ his q̄ mecū sunt: ministrauerūt manus iste. Uel Actuū. xx.
cū Thessalonicēsib⁹ scribēs: in labore ⁊ fatigatione nocte ⁊ die
oꝑatū se fuisse testat̄. Quib⁹ laborib⁹ lꝫ magna eidē meritoꝝ sti
pēdia ꝑarent̄: tñ mēs ei⁹ q̄uis sancta atq̄ sublimis: nō poterat ij. Tes. iij.
nō ab illa celesti theoria: intentione terreni oꝑis aliqñ diuelli.
Deniq̄ cū se tātis actualib⁹ ditari fructib⁹ cerneret: ⁊ ecōtrario
theorie bonū corde pēsaret: ac velut in vna lance tantoꝝ laboꝝ
ꝓfectū: in altera delectationū diuine cōtēplationis appēderet:
diu examine pectoris sui quodāmō castigato: dū illū hinc laboꝝ
stipēdia immēsa delectēt: illinc desideriū vnitatis ⁊ inseꝑabilis
xp̄i societatis: ēt ad resolutionē carnis inuitat: anxius tādē ꝓ-
clamat ⁊ dicit. Quid eligā ignoro: coartor aūt e duobus: deside
riū habens dissolui ⁊ cum christo esse: multo enim melius: per- Phili. j.
manere autem in carne necessarium magis propter vos.

¶ Qd̄ lipis sil̄es sint hi q̄ se credūt eē sine pctō. c. vj.

Cum igit̄ multis modis boni hui⁹ excellētiā: cūctis etiā
c ꝑdicationis sue fructib⁹ p̄tulisset: tñ charitatis sine q̄ ne
mo dñm ꝓmeret̄ ꝯtēplatione submittit̄: ac ꝓpter illos
q̄b⁹ adhuc lac velut nutricula: vberib⁹ euāgelicis immulgebat:
diuulsionē a xp̄o sibi, q̄dē noxiā: sꝫ ceteris necessariā nō recusat.
etem̄ ad electionē hui⁹ potissimū rei: illa nimia pietatis virtute
cōpellitur: qua pro salute fratrū suoꝝ si esset possibile etiā vlti-

Roma.ix. mũ anathematis malũ optasset incurrere. Optarẽ eñ inq̃t ip̃e ego anathe:na esse a christo pro fratribus meis: q̃ sunt cognati mei ꝟm carnẽ: q̃ sunt israelite: hoc est: vellẽ ego nõ solũ tp̃alib⁹: verumetiam perpetuis addici penis: dummodo omnes si fieri possit homines christi consortio fruerẽtur. Certus etenim sum vtiliorem christo ⁊ mihi omnium salutem esse q̃ meam.

¶ Quod hi qui pronũciant hoĩem posse esse sine peccato: duplici in hoc agantur errore. Capitulum.vij.

b Onũ ergo hoc summũ: id est dei cõspectu frui: ⁊ xp̃o iugiter inherere: vt ꝑfecte apl̃s possit adipisci: dissolui optat a corpe qđ caducũ ⁊ multis fragilitatis sue necessitatibus ĩpeditũ nõ põt a xp̃i cõsortio nõ auelli. Impossibile ẽ eñ ẽt mẽti q̃ tã crebr̃ curis distẽdit̃: tã molestis tã varijs angorib⁹ p̃pedit̃: diuino frui semp̃ intuitu. Qđ eñ tã ꝑtinax sanctoꝝ studiũ: qđ tã arduũ põt esse propositũ: cui nõ aliq̃ñ ille versut⁹ insidiator illudat. Quis ita solitudinis secreta sectat⁹ ẽ: vniuersorũq̃ mortaliũ cõsortia declinauit: vt nunq̃ cogitationibus sup̃fluis laberet̃: intuitu rerũ vel occupationib⁹ actuũ terrenoꝝ ab illa q̃ vere sola ⁊ bona est dei cõtẽplatione deciderit. Quis tñ spũs vnq̃ potuit retinere feruorẽ: vt nõ interdũ lubricis cogitationibus ab ip̃a q̃ꝫ oꝛonis intẽtione trãslat⁹: repẽte de celestibus ad terrena corruerit. Quis nr̃m vt cetera ꝑuagationũ tp̃a p̃termittã: nõ illo ẽt momẽto q̃ deo supplicãs ad sublimia erigit mẽtẽ: quodã stupore collapsus: ẽt ꝑ id vel inuit⁹ offendat: ꝑ qđ sperabat veniã delictoꝝ? Quis inq̃ tã exercitatus ac vigilãs est: vt dũ psalmũ deo canit: nũq̃ a scripture sensu ei⁹ anim⁹ abducat̃? Quis tã familiaris deo tãq̃ cõiunct⁹: q̃ apl̃icũ illud imperiũ: q̃ sine intermissione orare nos p̃cipit: vel vno die se gaudeat executũ? Que lꝫ oĩa nõnullis q̃ sunt crassioribus vitijs inuoluti: leuia atq̃ a pctõ pene aliena videant̃: sciẽtib⁹ tñ ꝑfectionis bonũ: ẽt minimarũ rerũ multitudo grauissima est. Uelut si in aliquã magnã domũ multis instrumẽtis: vasculis: sarcinis: impeditã: vnũ integra visuũ acie ꝑspicacẽ: alterũ cui oculorũ lumen obtuderit lippitudo: pariter: ponamus ingressos: nonne cũ ille cui ad vidẽda oĩa hebes erit obtutus: nihil illic aliud esse estimet nisi armaria: lectos: scãna: p̃sepia: ⁊ q̃cq̃d nõ tã oculis speculãtis q̃ manib⁹ palpãtis occurrerit: ecõtra hic qui clarissimo luminũ vigore ẽt occultã rimat⁹ est: multa illic minutissima ⁊ q̃ vix possint ẽt numero cõprehẽdi: inesse pronũciet: q̃ si aliq̃ñ in vnũ cumulũ cõgregent̃: paucoꝝ q̃ ille palpauerat magnitudinẽ numerositate cõpẽsent: aut etiã fortasse trãscẽdãt. Ita igit̃ sancti atq̃: vt ita dicã: vidẽtes: q̃b⁹ summũ ꝑfectionis est studiũ: etiã illa q̃ velut tenebrosus animi nr̃i nõ intuet̃ aspectus. in semetip̃is sagaciter dep̃hẽdũt: acerrimeq̃ ꝯdẽnãt: vsq̃ adeo vt q̃ sicut nr̃e videt̃ incurie: ne tenuis q̃dẽ pcti neuo cãdorẽ cõscie fuscauerũt: multis sibi maculis videant̃ aspgi: si nõ dicã vane cogitatio

1.Thes.v.

nis improbitas in atria mētis irrepserit: sed vel psalmi qui dicend⁹ est: recordatio orationis tpe intētionē supplicātis auerterit. Si em̄ inquiūt cū sublimi boī: nō dicam ꝓ vita ac salute nr̄a: sed ēt pro alicui⁹ lucri cōmodo: supplicamus: totā in eū ⁊ mētis ⁊ corpis aciē defigētes: de nutu ei⁹ trepida expectatione pendemus: nō mediocriter formidātes: ne qd̄ forte ineptū aut incōgruū verbū miscdiā audientis auertat. Tū deinde si nobis in foro aut iudicū seculariū tribunalib⁹ cōstitutis assistēte etiā aduersario in media prosecutione atq; cōflictu: tussis: screat⁹: risus: ocitatio: somnus obrepserit: quāta in ꝑniciē nr̄am vigilantissimus inimicus seueritatē iudicis cōmouebit inuidia: quāto magis cū illi occultoꝝ oīz cognitori ꝓ iminēti ꝑpetue mortis ꝑiculo supplicam⁹: p̄sertim cū ediuerso callid⁹ seductor pariter ⁊ criminator assistat: intēta atq; sollicita or̄one iudicātis: pietas implorāda est: nec iniuste: nō solū nō leui pctō sed etiā grauissimo crimine impietatis astringit̄: q̄ p̄cē dn̄o fundēs: subito a cōspectu ei⁹ q̄si ab oculis nō vidētis nec audientis: cogitationis improbe vanitatē secutus abscesserit. Illi aūt q̄ oculos cordis sui cōtegūt crasso velamine vitioꝝ: ac ꝟm sniaz saluatoris: vidētes nō vidēt: ⁊ audiētes nō audiūt: neq; intelligūt: vix in recessibus pectoris sui etiā illa q̄ magna sunt ⁊ capitalia crimina cōtēplant̄: nll̄as aūt cogitationū subreptiones: sz neq; illos in se lubricos occl̄tosq; prurit⁹ q̄ mētē tenui atq; subtili suggestione cōpungūt: nec captiuitates aīe sue pn̄t purgatis obtutib⁹ intueri: sed inuerecūdis semꝑ cogitationib⁹ euagātes: nec dolere norunt cū ab illa ꝯtēplatione q̄ singularis est: distrahunt̄: nec habent qd̄ se doleāt amisisse: q̄ppe q̄ mētē suā ingruētibus vt libitū est cogitationib⁹ expādētes: nihil habēt propositū qd̄ principaliter teneāt: vel qd̄ oīmodis ꝯcupiscāt. Nec sane nos aliud ī hūc errorē p̄cipitat: nisi qr anamarteti: id est īpeccātie ip̄ius virtutē penit⁹ ignorātes: existimam⁹ nullā oīno culpā ex istis ociosis ac lubricis cogitationū excursib⁹ nos posse cōtrahere: sed hebetudine stupefacti: ⁊ velut oculoꝝ cecitate ꝑcussi: nihil in nob̄ nisi crimina capitalia cōtēplamur: eaq; tm̄mō credim⁹ euitāda: q̄ legūq̄ seculariū seueritate damnant̄: quib⁹ si nos īmunes vel paululū senserim⁹: nihil nobis inesse pcti protin⁹ arbitramur. Proinde ab illo vidētiū numero segregati: qr minutias multarum sordiū q̄ intra nos aggeste sunt: nō videm⁹ nequaq̄ salubri cōpunctione mordemur: si sensum nr̄m interpellauerit egritudo tristicie: nec dolem⁹ vane gl̄ie subtili suggestione pulsati: nec de emissa tardi⁹ vel tepidi⁹ or̄one deflem⁹: nec reputam⁹ ad culpā cur psallētib⁹ vel orātibus nobis aliq̄d aliud q̄ ip̄a or̄o vel psalmus occurrerit: nec illud horremus ꝙ multa qui vel loq̄ vel agere corā boīb⁹ pudet nō erubescim⁹: vel ad horā corde cōcipe qd̄ diuino patere nouim⁹ cōspectui: nec pollutionē turpiū somnioꝝ larga fletuū ablutione purgamus: nec lugemus qd̄ in ip̄a elemosyne pietate: cū vel fratrū necessitatibus subuenimus: vel

Mat. xiii.

alimoniā pauperibus ministramus serenitatē nr̄e hilaritatis obnubit auara cūctatio: nec ferim nos vllo credim⁹ detrimēto cū de relicta memoria dei: ea q̄ sunt tpalia atq; corporea cogitamus: ita vt nobis. Salomonis illud aptē eloquiū. Fertūt me sed nō doluī: t ablati sunt me: ego autem nescivi. Prover.23.

¶ Q̄ paucorū sit intelligere peccata. Cap.viij.

Cōtra hi q̄ summā totius voluptatis t gaudij t beatitudinis sue: in diuinarū ac spiritaliū rerū tm̄ cōtemplatione cōstitutū: cū ab ea inuiti vel paululū violētis cogitationib⁹ abstrahunt: velut quoddā in se sacrilegij genus p̄sentē penitudinis punitū vlcione: ac vilissimā creaturā ad quā sit detorsus mētis intuit⁹: creatori suo se ꝓtulisse lugētes: pene dixerim impietatis sibi crimē ascribūt: t licz ad cōspiciendā diuine glie claritatē: oculos cordis sui summa alacritate cōuertant: tm̄ etiā breuissimas carnaliū cogitationū tenebras nō ferētes: q̄q̄ ab illo vero lumine mētis aspectū retrahit: expectant. Denicz cum būc beatus apl̄us Joānes affectū cūctis vellet infundere. Filioli inquit nolite diligere mundū: nec ea q̄ in mūdo sunt. Si q̄s diligit mundū nō est charitas dei in ipso: q̄ omne q̄ō in mūdo est: cōcupiscētia carnis: z cōcupiscētia oculoꝝ t superbia vite est: t ambitio seculi q̄ nō est ex p̄re: sed ex mūdo est: t mundus pereit t cōcupiscētia eius: q̄ aūt facit voluntatē dei manet in eternū. Fastidiunt ergo sancti vniuersa in quibus mūdus iste versatur: sed impossibile est vt nō ad ea vel brevi cogitatiōnū rapiantur excessu: nullusq; etiā nūc hoīm excepto dño t saluatore nr̄o naturalē pnationē mētis: ita defitus semp in dei cōtemplatione cōtinuit: vt nunq̄ ab ea raptus mūdane cuiusq; rei delectatione peccaret: dicente scriptura. Sidera ipa nō sunt mūda in cōspectu eius. Et iterū. Si in sanctis suis nō cōfidit: t in angelis suis reperit prauitatem: fine vt emēdatio: trāsfatio habet. Ecce inter sanctos eī⁹ nemo immutabilis: t celi nō sunt mundi in conspectu eius. 1.Joan.2. Job.25. Eccl.15.

¶ Qua cautione memoriā dei monachus debeat custodire. Capitulum.ix.

Ecce igit̄ sanctos q̄ memoriā dei stabiliter retinētes: q̄si p erētas in sublime lineas: suspenso ferunt incessu: scenobitis quos vulgo cunābulos vocāt: dixerim cōpandos: q̄ summā sue salutis ac vite in angustissimo funiculi illius tramite collocātes: atrocissimā se mortē p̄tinus incursuros esse nō ambigunt: si vel exigua pes eoꝝ titubatione deuiauerit: aut modū illius salutaris directiōis excesserit. Qui dū arte mirifica aerios gressus p̄ inania moliunt: si illā angustiozē vestigio semitā: nō cauta atq; sollicita moderatiōe seruauerint: terra q̄ oibus velut naturalis est b̄asis t solidissimū cūctis ac tutissima firma mētū: fit illis p̄sens ac manifesta p̄nicies: non q̄ illi⁹ natura mutet: sz q̄ illi ad eā p̄cipiti carnis pōdere dilabant. Ita etiā in

defessa illa dei bonitas imutabilisq; suba: neminē ledit: sz nos declinādo a summis atq; ad ima tendēdo: nobisipsis cōciscim⁹ mortem: immo ipsa declinatio mors efficitur declinanti. Ue enim inquit eis quoniam recesserunt a me: vastabuntur qm̄ preuaricati sunt in me. Et iterum. Ue eis cum recessero ab eis. Arguet nanq; te malicia tua: ⁊ auersio tua increpabit te. Scito ⁊ vide: qr malū ⁊ amarū est reliquisse te dn̄z deū tuū. Funiculis nāq; suoꝝ pctōꝝ vnusq̄sq; cōstringit. Ad q̄s satis cōpetenter a dn̄o increpatio ista dirigit Ecce inq̄t oēs vos accēditis ignē: accincti flammis: ambulate in lumine ignis vr̄i: ⁊ in flāmis q̄s succēdistis. Et iterū. Qui incendit inquit maliciā: ꝑibit ab ea.

Osee. 7. Ibidē. 9. Hiere. 2. Prouer. 5. Esa. 50.

¶ Quod hi q̄ ad ꝑfectionē tendūt in veritate hūilientur: et dei gratia semꝑ se sentiāt indigere. Capitulū. x.

Cum ergo semetipos q̄tidie sentiāt scti terrene cogitatōis pōdere ꝑgrauatos: ab illa mētis sublimitate decidere: ⁊ inuitos imo vero etiā nesciētes in legē pcti mortisq; traduci. atq; vt cetera ꝑtermittā: illis saltē q̄ supius cōprehēdi bonis q̄dē ac iustis: sz tn̄ terrenis a ꝯspectu dei opib⁹ auocari: habēt ꝓfecto ꝓ q̄bus ad deū iugiter ingemiscāt: habēt ꝓ q̄b⁹ in veritate hūiliati atq; ꝯpūcti: nō verbis tm̄mō sz affectu semetipos ꝓnūciēt pctōres: ⁊ veniā ꝓ oibus q̄ q̄tidie supati fragilitate carnis incurrūt a gr̄a dn̄i iugiter postulātes veras penitētie lachrymas indefinēter effundāt: q̄ppe q̄ videāt ijsdē ipis se ꝓ q̄bus cōtinuo dolore vexati sunt: ⁊ iā vsq; ad deū iugiter ingemiscūt estibus inuolutos: etiā ipas supplicatōes suas offerre se sine cogitationū anxietate nō posse. Expti igit se hūanis virib⁹ desideratū finē obsistēte carnis sarcina nō posse cōtingere: neq; illi ꝑcipuo summoq; bono s̄m cordis sui desideriū posse cōiungi: sz ab eius intuitu captiuos ad mūdana traduci ad gratiā dei q̄ impios iustificat cōuolātes: cuz aplo ꝓtestant. Infelix ego hō: q̄s me liberabit de corpe mortis huius. Gr̄a dei ꝑ iesum xp̄m dn̄m nostrū. Sentiūt em̄ se bonū istud qd̄ volūt nō posse ꝑficere: sed illud qd̄ nolunt quodq; oderūt malum: id est cogitationū motus ⁊ curā corporaliū rerum semper incidere.

Roma. 7.

¶ Expositio illius sentētie. Cōdelector enim legi dei secundū interiorē hominē ⁊c. Capitulum. xj.

Et cōdelectant q̄dē legi dei s̄m interiorē hoīem: q̄ visibilia vniuersa trāscēdentes: conant deo soli sꝑ vniri: sz vidēt aliā legē in mēbris suis: id est in natura hūane cōditionis insertā q̄ repugnat legi mētis eoꝝ: ⁊ ꝑtrahit sensum violēta lege pcti: cōpellēs scz eos relicto illo ꝑncipali bono terrene cogitationi submitti. Que q̄uis necessaria atq; corpori vtilis videat: cū dispēsationi religiose cuiuspiā necessitatis impēdit: cōparatione tn̄ illius boni qd̄ sanctoꝝ oīm oblectat intuitum: mala

vtiq; ab eis ac fugiēda decernit: q̄ p eā quoquo mō vel ad modicū tēpus ab illius pfecte beatitudinis gaudio retrahunt. Vere em̄ lex peccati est quā hūano generi p̄uaricatio sui induxit auctoris: p illius noxā in quē lata est equissimi iudicis illa sniā:
Gen.3. Maledicta terra in opibus tuis: spinas ⁊ tribulos germinabit tibi: ⁊ in sudore vultus tui edes panē tuū. Hec inq̄ est lex mēbris oīm inserta mortaliū: q̄ repugnat legi mētis nr̄e: eāq; a diuino arcet intuitu: ⁊ p quā maledicta terra in opibus nr̄is post agnitionē boni ⁊ mali cogitationū spinas cepit ac tribulos germinare: quarū aculeis: id est vitijs carnis nō obtusis. spūs semina p̄focant: ne illū panē nostrū q̄ de celo descēdit: quiq; cōfortat cor hoīs: edere absq; vultus nr̄i sudore possimus.

¶ Itē illius. Scimus aūt quoniā lex spiritalis est: ⁊ reliqua. Capitulum xij.

Omne em̄ hūanū genus huic generaliter legi, sine vlla exceptione subijcit. Nullus em̄ est q̄uis sctūs q̄ supra dictū panē nō cū sudore vultus sui: ⁊ sollicita cordis intentiōe pcipiat. Ceterū cōmuni isto pane multi vt videm⁹ diuites sine vllo vultus sui sudore vescunt. Quā etiā legē beat⁹ apl's spiritalē asserit dicēs. Scim⁹ aūt q2 lex spiritalis est ego aūt carnalis suz venūdatus sub peccato. Spiritalis em̄ est lex q̄ iubet nobis vt in sudore vultus nostri comedam⁹ illū panē verū qui de celo descēdit: sed nos carnales fecit venūdatio illa peccati.
Roma.7. Qd ergo istud cuiusve pctm̄ est. Sine dubio ade: cui⁹ p̄uaricatiōe ⁊: vt ita dicā: negociatiōe dānosa fraudulētoq; cōmertio vēditi sum⁹ omnē em̄ prolē suā serpētis psuasione seduct⁹: illiciti cibi pceptione distractā: iugo ppetue seruitutis addixit. Hic nāq; mos solet inter vendētē ementēq; seruari: vt is q̄ se alieno cupit dño mācipare: aliq̄d precij p iactura pprie libertatis ⁊ addictione ppetue seruitutis a suo cōsequat emptore. Qd etiā inter adā atq; serpentē manifestissime videmus impletū. Ille em̄ a serpente preciū libertatis sue esu interdicte arboris capiēs a naturali libertate discessit: illiq; maluit semetip̄m perpetua vendere seruitute: a quo vetiti pomi letale p̄ciū fuerat assecutus: q̄ deinceps cōditiōe cōstrict⁹: nō īmerito oēm posteritatis sue progeniē: ppetue eidē cui⁹ effectus ē seru⁹ subdidit famulatu. Quid em̄ aliud seruile cōiugiū pōt pcreare q̄ seruos. Quid ergo? Nūq̄d emptor iste versut⁹ ⁊ callidus: dño vero atq; legitimo ius dñationis eripuit. Nō ita est. Neq; em̄ sic ille oē peculiū dei: vnius fraudis dolositate puasit: vt potentiā dominij sui verus dñator amitteret: q̄ ip̄m quoq; emptorē q̄uis refugā atq; rebellē: tñ iugo deprimit seruitutis: sed q2 q̄ oībus rōnabilib⁹ creaturis arbitrij libertatē creator indulserat: eos q̄ se cōtra fas edacis cōcupiscētie trāsgressione vendiderāt: inuitos ad ingenitā libertatē reuocare nō debuit. Abhorret siq̄dē ab illo iusticie ⁊ pietatis

auctore: q̄cq̄d bonitati eq̄tatiq̄ cōtrariū est. Malū eñ fuerat si cōcesse libertatis bñficiū reuocasset: iniustū si liberū hominē potētia sua opprimēs atq̄ captiuās: libertatis accepte priuilegiū exeq̄ nō siuisset: cuius salutē in futura tūc secula reseruauit: vt recto ordine cōpleret statuti tp̄is plenitudo. Oportebat eñ eius sobolē tādiu sub hac vite cōditiōe durare: quousq̄ eandē originalibus vinculis liberatā: in antiquū libertatis statū: prioris dñi gratia p̄cio sui sanguinis reformaret: quā pietatis instinctu potuit etiā tūc saluare sed noluit: q̄ eū decreti sui irrūpere sanctionē eq̄tas nō sinebat. Uis nosse causam vēditiōis tue. Audi ip̄m redemptorē tuū p̄ Esaiā prophetam apertissime proclamantem. Quis est iste liber repudij matris vr̄e quo dimisi eā. Aut q̄s est creditor me⁹ cui vēdidi vos. Ecce eñ in iniq̄tatibus vr̄is vēditi estis: ⁊ in scelerib⁹ vr̄is dimisi mr̄em vestrā. Uis etiā euidenter agnoscere cur te iugo seruitutis addictū redimere potētie sue virtute noluerit. Audi q̄d ad sup̄iora q̄bus eisdē famulis causaz volūtarie vēditiōis exprobrat: adiecerit. Nūquid abbreuiata ⁊ p̄uula facta est man⁹ mea: vt nō possim redimere aut nō est in me virtus ad liberādū. Sed q̄d huic potentissime misericordie eius semp̄ obstiterit: idē p̄pheta demōstrans. Ecce inq̄t nō est abbreuiata manus dñi vt saluare neq̄at: neq̄ aggrauata est auris eius vt nō exaudiat: sed iniquitates vestre diuiserūt inter vos ⁊ deū vestrū: ⁊ peccata vr̄a abscōderūt faciē ei⁹ a vobis ne exaudiret.

Esa. 50.

Ibidem.

Eiusdē. 59.

¶ Itē expositio illius. Scio autē q̄ nō habitat in me hoc est in carne mea bonū. Capitulum. xiij.

Quia ergo carnales nos fecit: ⁊ spinis ac tribulis cōdemnauit illa dei prima maledictio: nosq̄ ita iniquo pater noster venūdauit cōmertio: vt bonū q̄d volum⁹ agere nequeamus. dū diuulsi a memoria summi dei: ea q̄ hūane fragilitatis sunt cogitare cōpellimur: dū puritatis amore fragrātes: incentiuis naturalib⁹ q̄ penitus ignorare velim⁹ etiā inuiti plerūq̄ cōpungimur: scim⁹ q̄ nō habitat in carne nr̄a bonū: id est huius quā diximus theorie atq̄ puritatis p̄petua ingisq̄ trāquillitas Sed factū est illud pessimū ac lugubre diuortiū: vt cū mēte legi dei seruire velimus: nunq̄ scz volētes a claritate diuina dimouere cōspectū: tamē carnalibus tenebris circūfusi. quadam lege peccati ab eo q̄d bonum esse nouimus cogamur auelli: scz ad curas cogitationesq̄ terrenas: ab illa mentis celsitudine decidentes: ad quas nos lex pcti: id est illa sentētia dei nō īmerito cōdēnauit: quā primus delictor excepit: ⁊ inde est q̄d beatus ap̄lus cū apertissime fateat̄ ineuitabili se vel oēs sanctos pcti hui⁹ necessitate cōstringi: tñ neminē eorū ob hoc esse damnādū audēter enunciat dicēs. Nihil ergo nūc damnationis est his qui sunt in christo iesu. Lex eñ spūs vite in christo iesu liberauit me a lege pcti ⁊ mortis: id est quotidiana gr̄a christi omnes sanctos suos

Roma. 7.

Eiusdē. 8.

ab hac lege peccati ⁊ mortis in quam iugiter vel nolētes cogun
tur incurrere: cum remissionem debitorū suorū a dño p̄cant̄ ab
soluit. Uidetis ergo nō ex p̄sona peccatorū: sed ex illoꝝ qui vere
Ibidem. 7. sancti atq; p̄fecti sunt: hanc beatū apostolū prōpsisse sententiā:
Non em̄ qđ volo bonū hoc facio: sed qđ odi malū hoc ago: ⁊ vi
deo aliam legem in membris meis repugnantē legi mētis mee
⁊ captiuū me ducentem in lege peccati: q̄ est in membris meis.

¶ Obiectio q̄ neq; infidelium personis cōueniat ne q; sanctorū. Nō enim quod volo facio bonū. Ca. xiiij.

Germanus. Neq; eorū q̄ capitalibus criminibus impli
g cātur neq; apostoli vel illorū qui ad eius p̄fecere mensu
ram: hoc dicimus cōgruere posse p̄sonis: sed de his pro
prie hoc intelligi debere censemus: qui post dei gratiā agnitionē
q; veritatis a carnalibus se vitijs abstinere cupientes antiqua
adhuc consuetudine velut naturali lege in membris suis violē
tissime dñante: ad inolitā passionū concupiscentiā pertrahunt̄:
Usus em̄ ac frequētia delinquēdi: velut lex efficit̄ naturalis: q̄
membris humane infirmitatis inserta: affectus anime necdū
plenis virtutum studijs erudite: sed adhuc rudis ac tenere: vt
ita dixerim: castitatis: captiuos rapit ad vitia: ac morti eos an
tiqua lege subijciens: iugo peccati dominantis addicit: non si
nens eos bonum quod diligūt puritatis adipisci: sed potiꝰ ma
lum qđ execrant̄ exercere compellens.

¶ Responsio ad obiectionem p̄positam. Capitu. xv.

Theonas. Non parum vestra p̄ficit opinio. Siquidē etiā
t vosipsi astruere iam cepistis: in illorū p̄sona qui omni
no peccatores sunt hoc penitus stare non posse: illis au
tem qui se a vitijs carnalibus abstinere cōtendunt. Quos qm̄ a
peccatorū iā numero segregastis: consequens est: vt etiā fideliū
atq; sanctorū paulatim cetibus inseratis. Que em̄ genera pec
catorū istos dicitis posse cōmittere: q̄bꝰ si fuerint post gr̄az ba
ptismatis inuoluti: rursuz p̄ q̄tidianā xp̄i gr̄az liberent̄. Aut de q̄
mortis corpore apostolus dixisse credendus est. Quis me libe
rabit de corpore mortis huiꝰ. Gratia dei p̄ iesuz xp̄m dñm nr̄m
Nōne manifestū est sicut vos quoq; ipsos veritas cōpellit confi
teri: nō de illis capitaliū criminū mēbris: per q̄ stipendiū eter
ne mortis acq̄rit̄: id est homicidij fornicationis: adulterioꝝ:
ebrietatis: furtorū atq; rapinarū: sz de illo predicto cui gratia
xp̄i quotidiana succurrit corpore memorari. Quisquis em̄ post
baptismum ⁊ scientiam dei: in illud mortis corpus incurrerit:
sciat se non quotidiana gratia dei: id est facili remissione: quam
momentis singulis exoratus dñs noster erroribus nostris do
nare consuenit: sed aut diuturna afflictione penitudinis ac pe
nali dolore purgādū aut certe p̄ his in futuro eterni ignis sup

plicīs addicendū: ita eodē apl̄o pronunciante. Nolite falli: ne 1. Cor. 6.
q̄z fornicarij: neq̄z idolis seruientes: neq̄z adulteri: neq̄z molles
neq̄z masculorū cōcubitores: neq̄z fures: neq̄z auari: neq̄z ebrio
si: neq̄z maledici: neq̄z rapaces regnū dei possidebunt. Aut q̄ est
ista lex militans in membris nostris q̄ repugnat legi mētis nr̄e
cūq̄ nos refistētes atq̄z captiuos in legē peccati ⁊ mortis ab-
duxerit: eiq̄ nos fecerit carne seruire: nihilomīꝰ mēte legi dei
seruire p̄mittat. Nec essi hic puto legē pcti flagicia designare aut
hoc de supradictis intelligi posse criminibꝰ q̄ si q̄s facit, legi dei
mēte nō seruit: a q̄ necesse est eū aīo aū discedere: q̄ aliq̄d eoꝝ car
ne cōmittat. Quid est ergo seruire legi pcti: nisi ea q̄ a peccato im
perantꝰ implere. Nō ergo peccati gen⁹ est quo cū se tāta sctitas
atq̄z pfectio sentiat captiuari: gr̄a tñ xp̄i nō ambigat liberandū:
dicēs. Infelix ego homo: q̄s me liberabit de corpore mortis huiꝰ.
Gr̄a dei p iesum chr̄istū dn̄m nr̄m. Quā mēte legē mēbris nostris
ineſſe firmabitis: q̄ abstrahēs nos a lege dei: ⁊ captiuās nos le
gi pcti: infelices nos potiꝰ faciat q̄z nocētes vt nō eternis suppli
cijs addicamur: sz q̄si de interrupto brītudinis gaudio suspire
mus: ⁊ aut illatorē q̄ nos ad id retrahat inq̄rētes cū apl̄o pela
memꝰ. Infelix ego hō: q̄s me liberabit de corpore mortis huiꝰ: Roma. 7.
Adduci nāq̄z captiuū in legē peccati: q̄d ē aliud q̄ in effectu pec
cati atq̄z ope p̄manere. Aut qō aliud p̄ncipale dabit bonū: qō
sancti explere nō possint: nisi id ad cui⁹ cōparationē vt supra dixi
mus vniuersa nec bona sunt. Et q̄dē nonimꝰ multa esse in hoc
mūdo bona: p̄cipueq̄z pudicīa: cōtinentiam: sobrietatē: humili
tatē: iusticīa: misericordīa: temperātīa: pietatē: sed hec omnia ⁊
summo illi bono paria esse non possunt: ⁊ perfici non dicā ab
apostolis: sed etiā a mediocribꝰ possunt: ⁊ a quibꝰ impleta non
fuerint: aut eterno, supplicio puniunt: aut grādi vt supra dictū
est laboze penitētie: vel quotidiana xp̄i gratia liberantꝰ. Super
est igit̄ vt banc apostoli sententiā soli sanctoꝝ p̄sone recte fatea
mur aptari: q̄ in banc quā p̄diximꝰ incurrētes quotidie peccati
non criminū legem: de statu salutis sue certi nō p̄cipitantꝰ in
facinus: sed vt dictū est de cōtemplatione diuina ad miseriā co
gitationū denolnti corpozaliū: vere illiꝰ beatitudinis bono ple
rūq̄z fraudantꝰ. Si essi se in banc membroꝝ snoꝝ legē quotidia
nis sentirent sceleribꝰ illigari: nonvtiq̄z de felicitatis amissio
ne: sed de innocētie cansaretur: nec diceret apl̄us Paulus. Infe
lix ego hō: sed impurus aut scelestus ego hō nec de corpore moz
tis huiꝰ: hoc est de conditiōe mortali: sed a flagicijs atq̄z crimi
nibꝰ carnis huiꝰ vellet absolni. Sed q̄ se p̄ conditione fragili-
tatis hūane senserat captiuatū: id est abductū ad sollicitudines
curasq̄z carnales: que lex peccati ⁊ mortis operat: ingemiscēs
sup hac quā innitꝰ incurrerat lege peccati: confestim recurrit ad
chr̄istū: ⁊ p̄sentissima gratie eius redēptione salnat. Quicq̄d er
go lex illa peccati: q̄ spinas ac tribulos cogitationū curarumq̄z

mortaliū naturaliter gignit: etiā in apostolici pectoris terra sol
Roma.8. licitudinis germinarit: ista lex gratie mox auellit. Lex enim in
quit spiritꝰ vite in xp̄o iesu: liberauit me a lege pcti ⁊ mortis.

¶ Quid sit corpus peccati. Capitulum. xvj.

Hoc ergo ineuitabile corpꝰ est mortis: in qđ ꝑfecti quiq̄
Hiere.2. b qui gustauerunt q̄ suauis est dominus quotidie reuolu-
ti: sentiunt cum ꝓpheta q̄ malū sibi ⁊ amarū sit discede
re a dn̄o deo suo: h̄ est corpus mortis qđ a celesti eos intuitu re
trahēs: ad terrena deducit: qđ psallētes eos atq̄ in oratione ꝓ
stratos: vel humanas effigies vel sermōes vel negocia vel actꝰ
facit superfluos retractare. Hoc est corpus mortis qđ emulātes
angelicam sanctitatem: ⁊ volentes domino iugiter inherere: ꝑ-
fectionē tamen huiꝰ boni: quia mortis corpus obsistit: inuenire
non possunt: sed faciunt malū quod nolunt id est traducunt mē
te etiā ad illa que ad profectū virtutū perfectionēq̄ nō ꝑtinent.
Deniq̄ vt hoc de sanctis atq̄ perfectis sibiq̄ similibꝰ se dixis-
se beatus apostolus euidenter exprimeret: digito quodāmodo
Roma.7. semetipsum tactuq̄ designās: cōtinuo infert. Itaq̄ ego ipse id
est qui hec ꝓnuncio: mee nō alterius cōscientie latebras pando
Hoc sane elocutionis genere familiariter vti apostolus solet:
2.Co.10. si quando vult se specialiter designare: sicut ibi. Ego ipse Pau-
2.Co.12. lus obsecro vos ꝑ mansuetudinē ⁊ modestiā christi. Et rursum
Ibidem. Nisi q̄ ego ipse non grauaui vos. Et iterū. Sed esto: ego ipse nō
Gal.5. grauaui vos. Et alibi. Ego ipse paulus dico vobis: si circunci-
Roma.9. damini xp̄s vobis nihil ꝓderit. Et ad Romanos. Optabā esse
ego ipse anathema esse a christo pro fratribus meis. Potest au
tem non absurde etiā sic accipi. vt exp̄ssius emphasi ꝓnunciet.
Roma.7. Itaq̄ ego ipse: id est quē nostis esse apostolū christi: quem tota
suspicientia veneramini: quē creditis summū atq̄ ꝑfectum esse
⁊ in quo loquitur christus: cum mente seruiam legi dei: carne
tamen legi peccati seruire me fateor: hoc est distentione condi-
tionis humane interdum de celestibus ad terrena deuoluor: ⁊
ad curas humilium rerum mentis mee altitudo prolabitur: ꝑ
quā peccati legem ita momentis singulis me sentio captiuari vt
q̄uis immobili circa legem dei desiderio ꝑseuerem: nullo tamē
modo vim huius captiuitatis euadere me posse sentiam: nisi cō
fugero semper ad gratiam saluatoris.

¶ Quod sancti omnes veraciter immūdos se ⁊ pecca tores esse confessi sunt. Capitulum. xvij.

Et idcirco quotidianis suspiriis sancti omnes ꝑ hac sub
e stantie sue fragilitate cōpuncti: dum cogitationum va-
rietates: ⁊ conscientie sue latebras ac penetralia ꝑscru-
tant: suppliciter clamant. Non intres in iudiciū cū seruo tuo:
Psal.142. qr nō iustificabitur in cōspectu tuo oīs viuēs. Et illud. Quis

gloriabit castū se habere cor: aut quis fiduciā habebit se mūdū esse a peccato. E iterū. Nō est iustus homo in terrra qui faciat bonū ⁊ non peccet. Et ita infirmā hominū imperfectāq; iusticiā: ac misericordia dei semper indigentē: indignā esse sentiunt: vt vnus ex his cui⁹ iniq̄tates ⁊ peccata de⁹ misso de altari ignito verbi sui carbone purgauit: post illā mirificā contemplationē dei: post intuitum sublimiū seraphin: et reuelationē sacramentorū celestiū dicat. Ue mihi: q̄z vir pollut⁹ labijs ego sum: ⁊ in medio populi polluta labia habētis ego habito. Qui sicut arbitror labiorū suorū immundiciam nec tunc quidem fortasse sensisset: nisi vera perfectione ⁊ integra puritate cōtemplationē dei meruisset agnoscere: cuius intuitu pollutionē suā sibi añ in cogniam repente cognouit. Cum eñ ait. Ue mihi: quia vir pollutus labijs ego sum: de suorū hoc eum labiorū non de populi pollutione cōfessum id quod sequitur manifestat: Et in medio populi polluta labia habētis ego habito. Sed etiā cū orās peccatorū quasi vniuersaliū immūdiciam confitet: non iniquorum tm̄ sed etiā iustorū plebem generali supplicatione complectit: dicens. Ecce tu iratus es ⁊ peccauimus: in ipsis fuim⁹ semp ⁊ saluabimur: facti sum⁹ vt immūdi oēs nos: tanq̄ pann⁹ mēstruate vniuerse iusticie nostre. Rogo q̄d euidēti⁹ hac pōt esse sentētia qua nō vnā tm̄: sed vniuersas iusticias nostras ꝓpheta complexus: ⁊ circūspiciens omnia q̄ vel immūda vel horrida iudicātur: quia nihil in hominū conuersatione sordidi⁹ neq; impuri⁹ potuit reperire: panno menstruate eas comparare maluit.

Prouer. 20.

Eccs. 7

Esa. 6.

Esa. 64.

¶ Etiā iustos ⁊ sanctos sine peccato nō eē. Ca. xviij.

Frustra ergo manifestissime veritati spinose obiectiōis acumen opponit: sicut pauloante dixistis. Si nemo sine peccato: nullus est sanctus: ⁊ si nemo sanctus: null⁹ ergo saluabit. Hoc enim ꝓphete testimonio: potest nodus hui⁹ questionis absolui. Ecce inquit tu iratus es ⁊ nos peccauimus id est cum elationem nostri cordis vel negligentias auersatus: tuo nos auxilio denudasti: cōfestim nos vorago absorbuit peccatorū velut si q̄s splendidissimo solis diceret elemēto. Ecce tu occubuisti: ⁊ nos illico tenebrosa contexit obscuritas. Et tamē cum hic sanctus peccasse se dicat: ⁊ non solū peccasse: sed etiam in ipsis semp ꝑmansisse peccatis: non desperat penit⁹ de salute sed subijcit. In ipsis fuim⁹ semper ⁊ saluabimur. Hāc ego sentētiā. Ecce tu iratus es ⁊ peccauimus: illi apostolice cōparabo. Infelix ego homo: quis me liberabit de corpe mortis hui⁹. Rursum id qd̄ ꝓpheta subiungit. In ipsis fuim⁹ semp ⁊ saluabimus consequētib⁹ apostoli cōgruit verbis. Gratia dei per iesum xp̄m dominum nostrum. Similiter etiā illud eiusdem prophete. Ue mihi: q̄z vir pollut⁹ labijs ego suz: ⁊ in medio populi polluta labia habentis ego habito. videtur supradictos sapere sermōes.

Roma. 7.

Esa. 6.

Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Itēq; qd̄ sequit̄ in ꝓpheta. Et ecce volauit ad me vnus de seraphin: ⁊ in manu eius carbūculus siue calculus: quē forcipe tulerat de altari: ⁊ tetigit os meū ⁊ dixit. Ecce hoc tetigi labia tua: ⁊ auferet̄ iniquitas tua: ⁊ peccatū tuū mundabit̄. Tale est vt pauli videat̄ ore prolatum qui ait. Gratia dei per iesum christū dominū nostrū. Uidetis ergo quēadmodum omnes sancti non taꝫ ex persona populi q̄ ex sua: ⁊ peccatores se veraciter feteant̄: ⁊ tamē nequaq̄ de sua salute desperent: sed iustificationis plenitudinē quā pro cōditione fragilitatis humane cōsequi se posse diffidunt: de gratia domini ⁊ miseratione presumunt.

¶ Quod in ipsa quoqꝫ orationis hora: peccatum declinari vix possit. Capitulum. xix.

Neminē vero in hac vita q̄uis sanctū: immunē esse a debitis peccatorū: etiā magisteriū nos edocet saluatoris: qui discipulis suis perfecte orationis formulā tradēs inter reliqua illic sublimia sacratissimaq; mādata: que non nisi sanctis perfectisq; sunt tradita: ⁊ malis ⁊ infidelibus conuenire non possunt: hoc iussit interseri. Et dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nostris. Si ergo vera hec ⁊ a sanctis ꝓfert̄ oratio, sicut indubitāter credere nos oportet: quis tam cōtumax ⁊ presumptor tamq; superbia diabolici furoris elatus poterit inueniri: qui sine peccato se esse ꝓnūciās non solum maiorem se apostolis credat: verū etiam ipsum quasi ignorantie aut vanitatis arguat saluatorem. vt scꝫ aut nescierit esse posse aliquos immunes a debitis: aut frustra docuerit eos quos scierit orationis istius remedio non egere? Sed cū regis sui p̄cepta seruantes: omnes omnino sancti quotidie dicāt. Dimitte nobis debita nostra. Si verū dicunt. vere nemo est immunis a culpa: si autē fallunt: eque verū est eos mēdacij non carere peccato. Unde etiā ille sapientissimus Ecclesiastes: vniuersos actus ⁊ humana studia mente percurrēs: sine vlla exceptione ꝓnunciat. Quia nō est iustus homo in terra qui faciat bonuꝫ ⁊ nō peccet: id est nemo in hac terra tam sanctus: tam diligens tam intentus: vel potuit vnq̄: vel poterit inueniri: qui vero illi ac singulari bono ita iugiter valeat inherere: vt nō quotidie ab eo distractum se sentiat deliquisse. Qui tamē cum ꝓnunciet̄ immunis a noxa esse nō posse: iustus esse nihilominus nō negatur.

Matth. 6.

Eccēs. 7.

¶ A quibus sit peccati euacuatio ⁊ virtutū discenda perfectio. Capitulum. xx.

αγα
μαρτη
τον

Quisquis itaq; anamarteton: id est impeccantiā nature ascribit humane: nō inanib⁹ verbis: sed cōscientie sue testimonio nobiscum ac probatione cōfligat: ⁊ tūc demū se absq; peccato esse ꝓnunciet cū se ab hoc summo bono senserit

nō auulsum: immo vero quisquis cōsiderās cōscientiā suam: vt nō dicā amplius: vnā saltē synaxim sine vlla verbi vel facti: vel cogitationis interpellatione se deprehēderit celebrasse: absq; peccato se esse ꝓnunciet. Proinde: qꝛ his omnib⁹ ociosis ac superfluis rebus: volucrē humane mētis excursum fatemur carere nō posse: per hoc vtiq; cōsequēter sine peccato nos nō esse veraciter cōfitemur. Nā quātauis circunspectione vnusquisq; cor suū seruare cōtendat: nunq̄ id ꝟm desideriū spūs sui: repugnāte carnis cōditione custodiet. Quāto eñ magis ꝓfecerit mens humana: ⁊ ad sinceriorē cōtēplatiōis ꝑuenerit puritatē: tāto se immūdiorē quasi ꝑ speculū sue puritatis inspiciet: qꝛ necesse est dū animus ad sublimiorē se extēdit intuitū: ⁊ maiora q̄ nouit ꝓspiciēs ꝯcupiscit: illa in q̄b⁹ est vt inferiora sꝑ ac viliora despiciat.

¶ Quod licet agnoscamus nos sine peccato nō esse: non debeamus tamen nos a dominica communione suspendere. Capitulum. xxj.

Pura siquidē denotat sincerior obtutus: paritq; sibi maiorē reprehēsionis dolorē irreprehēsibilis vita: ⁊ multiplicat gemit⁹ atq; suspiria emēdatio morū: ⁊ emulatio attēta virtutū. Nemo eñ illo in quo ꝓfecerit gradu pōt eē cōtentus: ⁊ quātū quis fuerit mēte purgatior: tāto se sordidiorē vidēs magis hūilitatis q̄ elationis inuenit cās: quātoq; ꝑnicius ad sublimiora cōscenderit: tāto ampli⁹ ꝑuidet sibi superesse quo tēdat. Deniq; ille apl'oꝝ eximius quē diligebat iesus: recūbēs supra pect⁹ ei⁹: hāc quasi ex dñico ꝓtulit corde sentētiā. Si dixerimus. Qꝛ peccatū nō habemus: ipi nos seducimus: ⁊ veritas in nobis nō est. Itaq; si dicētes nos nō hr̄e pctm̄: veritatē id est xp̄m nō habem⁹ in nobis: q̄d aliud ꝓficimus nisi vt nos hacip̄a ꝓfessione ex peccatoribus sceleratos atq; impios approbem⁹? Postremo si cordi est veri⁹ explorare vtrū possibile sit hūane substātie anamartheton: id ē impeccātiā possidere a quib⁹ hoc manifestius discere poterimus: q̄ ab his q̄ carnē suā crucifixerunt cū vitijs ⁊ cōcupiscētijs: ⁊ q̄b⁹ vere crucifixus est mūdus. Qui cū de cordibus suis nō solum radicitus vitia vniuersa cōuulserint: verumetiā peccatorū memoriā ac cogitationes conentur excludere: nihilominus tamē quotidie fideliter profitentur: ne vna quidē hora sine macula se esse posse peccati. Nec tamē ex eo debemus nos a dñica cōmunione suspendere: qꝛ nos agnoscimus peccatores: sed ad eam magis ac magis est ꝓpter anime medicinā ⁊ purificationē spiritus auide festinandū: verumtamen ea humilitate mētis ac fide: vt indignos nos perceptione tante gratie iudicātes: remedia potius nr̄is vulneribus expetamus. Alioquin nec anniuersaria quidē digne est p̄sumenda cōmunio: vt quidā faciunt qui in monasterijs cōsistentes: ita sa-

1. Joh. 1.

Gal. 5.
Ibidē. 6.

cramentorū celestiū dignitatem ⁊ sanctificationē ac meri tū metiuntur: vt estiment ea nō nisi sanctos atq; immaculatos debere presumere: ⁊ nō potius sanctos mundosq; nos sua participatione perficiāt. Qui profecto maiorem arrogantie presumptionē: quam declinare sibi videnť incurrunt: q; vel tunc cū ea percipiunt: dignos se eius perceptione diiudicāt. Multo ergo iustius est: vt cum hac cordis humilitate qua credimus ⁊ fatemur illa sacrosancta mysteria nunq; p merito nos posse cōtingere: singulis ea officiis ob remediū nostrarū egritudinū presumamus: q; vt vana persuasione cordis elati: vel post annum dignos eorū participio nos esse credamus. Quapropter vt hec intelligere ⁊ fructuose tenere possimus: miserē cordiā domini vt nos ad perficienda hec adiuuet: attentius imploremus: que nequaq; itavt cetere humane artes precedente quadā ratione verborum: sed actu potius ⁊ experientia preeunte discuntur: quecq; rursum: ni fi tam collationibus spiritaliū virorum frequenter examinata fuerint ⁊ polita: q; documentis ⁊ quotidiana experientia sollicite ventilata: aut obsolescunt incuria: aut ociosa oblitione depereunt.

¶ Explicit abbatis Theone collatio tertia.

¶ Incipit annotatio capitulorum collationis abbatis Abraam de mortificatione.

Cā. j. Quomodo abbati Abrae prodiderimus cogitationum nostrarum arcana.

ij Quomodo nostros senex patefecerit errores.

iij De qualitate locorum que ab anachoretis expeti debeāt.

iiij Que a solitarijs operationum genera debeāt eligi.

v Quod enagatione corporis grauetur magis q; relenetur cordis anxietas.

vj Ad quam comparationem monachus cogitationes suas debeat custodire.

vij Interrogatio cur obesse nobis parentū vicinia putaretur que in egypto confistentibus non obesset.

viij Responsio quomodo nō omnibus cōueniant omnia.

ix Quod bi possint parentum vicinam non timere: qui abbatis apollo mortificationē potuerint emulari.

x Interrogatio an obsit monacho si a parentibus sibi necessaria suggerantur.

xj Responsio qd sanctus Antonius sup hoc pnunciauerit.

xij De vtilitate operationis: ⁊ ocij detrimento.

xiij Fabula de tonsoris mercede: composita ad illusiones diaboli cognoscendas.

xiiij Interrogatio vnde nobis talium cogitationum error irrepserit.

xv Responsio de tripertito anime motu.
xvj Rationabilē anime nostre partem fuisse corruptam.
xvij Quod infirmior pars anime diabolicis temptationibus prima succumbat.
xviij Interrogatio an vtili desiderio maioris silentij retrahemur ad patriam.
xix Responsio de illusione diabolicaq; vastioris solitudinis requiem repromittat.
xx Quā vtilis sit remissio in aduentu fratrum.
xxj Quomodo euangelista Johannes vtilitatem remissionis ostendisse dicatur.
xxij Interrogatio qualiter intelligendū sit quod in euangelio dr. Jugū meum suaue est: ⁊ onus meum leue.
xxiij Responsio cum expositione sententie.
xxiiij Cur amarum iugum ⁊ graue onus domini sentiatur.
xxv Quid vtilitatis conferat temptationum incursio.
xxvj Quemadmodū perfecte abrenunciantibus: centuplum in hoc mundo repromittatur.

¶ Explicit annotatio capitulorum.

¶ Incipit abbatis Abraam collatio de mortificatiōe.
¶ Quomodo abbati abrae Cassianus cum collegis ꝓdiderint cogitationum suarum arcana.

Capitulum. j.

Quarta atq; vicesima ista collatio abbatis abraā christo fauēte procudit: omnium seniorum traditiones atq; instituta concludens: qua vestris orationibus consummata: illorum vigintiquattuor seniorū: qui in sancta Apocalypsi coronas suas agno offerre dicuntur: numero mystice congruente: cunctarum promissionum nostrarum debitis nos credimus liberandos. Siqua proinde gloria: hi vigintiquattuor senes nostri ob institutionis sue meritum fuerint coronati: illi qui pro salute mundi immolatus est agno subiectis sunt capitibus oblaturi. Ipse enim ⁊ illis tam eximium sensum: ⁊ nobis qualencunq; sermonem: quo tanta profunditas promeretur propter honorem nominis sui donare dignatus est. Et necesse est vt ad auctorem bonorum omnium muneris sui merita referant: cui hocipso debetur amplius quo magis soluit. Igit ad hunc abraā cogitationū nostraꝝ impugnationē anxia confessione detulimus: qua ad repetendā ꝓuinciam nr̄am atq; ad reuisendos parētes quotidiāis aīe estib⁹ vrgebamur. Hinc etesi nobis maxima desideriorū nascebatur occasio: Apoc. 4.

q̄ tanta religione atq; pietate parentes nr̄os preditos recorda
bamur: vt eis nequaq̄ nr̄m propositū preponerem⁹: hoc iugiter
mēte voluētes: q̄ ꝓfectū magis ex illoꝝ essemus assiduitate ca-
pturi: nullaq; nos corꝑaliū reꝝ sollicitudine: nullꝰ ꝓspiciēdi vi-
ctus distētionib⁹ occupādos: illis afatim omnē cū gaudio p̄bi-
tionē nr̄e necessitatis explētib⁹. Insuꝑ ēt spe inaniū gaudiorū
animū pascebam⁹: credētes fructū nos maxim ꝑcepturos de cō
uersione multoꝝ: q̄ velut nr̄o essent ad viā salutis exēplo ac mo
nitis dirigēdi: tū p̄terea ip̄oꝝ locoꝝ situs: in quib⁹ erat maiori-
bus nr̄is auita possessio: ipsaq; amenitas regionū iocūda ante
oculos pingebat: q̄ grate ⁊ cōgrue solitudinis spacijs tēderet:
ita vt nō solū delectare monachū possint secreta sylvarū: sed ēt
maxīa vict⁹ p̄bere cōpēdia. Que oīa p̄dicto seui: cū s̄m fidē con
scīe nr̄e simpliciter pāderem⁹: nec iā impugnationū vim tolera
re nos posse: nisi nobis ꝑ illius medicinā dei gratia subuenis-
set: profusis lachrymis testaremur. Tacitus ille: diuq; cuncta
tus: atq; ad extremum grauiter ingemiscens ita ait.

¶ Quō nostros senex patefecerit errores. Cap̄.ij.

Necdū vos desiderijs renunciasse mūdanis: nec mortifi-
n casse cōcupiscētias pristinas: cogitationū vr̄arū prodit
infirmitas. Nā sicut desidiā cordis vr̄i: desideriorꝝ vr̄o
rū ꝑuagatio ꝓtestat: hāc ꝑegrinationē ac parētū absentiā: quā
mēte poti⁹ suscipe debuistis: carne tātūmō sustinetis. Sepul-
ta essi h̄ oīa: ac d̄ cordib⁹ vr̄is euulsa penit⁹ iā fuissent: si vel rō
nē ipsius abrenūciationis: vel principalē solitudiuis cām in q̄
cōsistim⁹ cepissetis. Iōq; vos illa ocij egritudine sentio labora-
Prouer.xxj re: q̄ in prouerbijs ita notat. In desiderijs est oīs ociosus. Et
iterū. Desideria occidūt pigrū. Nā ⁊ nobis poterant hec q̄ cōme
morastis carnaliū cōmodoꝝ nō deesse cōpēdia: si credidissemus
ea nr̄o cōuenire ꝓposito: aut talē ex illis amenitatū voluptati
bus fructū nobis iudicassem⁹ posse cōferri: q̄lis iste est q̄ de h̄
locoꝝ squalore ⁊ corꝑis ꝯtritione cōquirit. Nec sum⁹ ita parētū
solatio destituti: vt definit q̄ d̄ suis substātijs sustētare nos gau
deant: nisi nob illa snīa saluatoris occurrēs: q̄cq̄d ad fotū hui⁹
Luce.xiiij. ꝑtinet carnis excluderet: q̄ dicit. Qui nō reliq̄rit siue oderit pa-
trē ⁊ matrē ⁊ filios ⁊ fratres: nō pōt me⁹ esse discipulus. Qd̄ si
parētū q̄ꝫ essem⁹ p̄sidio destituti: certe vel potētū mūdi isti⁹ ob-
seq̄a d̄esse nō possent: q̄ prōptissima largitate necessitatib⁹ nr̄is
cū offi gratiarūactione subministrare gauderēt: quoꝝ munificē
tia sustētati: parādi vict⁹ sollicitudine careremus: nisi nos ve-
Hiere.xvij. hementer illa prophetica maledictio deterreret: nā Maledict⁹
Ps̄.cxlv. inquit dō: q̄ ponit spē suā in homine. Et. Nolite ꝯfidere in prin
cipibus. Potuimus etiā cellulas saltē nr̄as suꝑ nili fluminis
alueū collocātes: aquā habere pre forib⁹: ne eā a quattuor mi
libus passuū nostris cogeremur deferre ceruicibus: nisi nos ad

tolerātiā laboris istius indefessos btūs apostolus reddēs hoc iugiter aīaret eloq̄o. Unusquisq̄ inq̄ens propriā mercedē accipiet ſm suū laborē. Nec ignoram⁹ esse nōnulla, in regionib⁹ nostris amena secreta: in q̄b⁹ pomoꝝ copia ⁊ hortoꝝ gr̄a vel vbertas: nec̄citaatē vict⁹ nr̄i minimo labore corpis expedirēt: nisi impingendā nobis illā exprobrationē q̄ ad illū in euangelio directa est diuitē vereremur: q̄r recepisti ꝯsolationē tuā in vita tua. Sed despectis illis oīb⁹: ⁊ cū vniuersa mūdi huius voluptate cōtēptis: his tm̄ squalorib⁹ delectamur: vniuersisq̄ delitijs horrēdā sollicitudinis isti⁹ p̄ferim⁹ vastitatē neq̄ huic arenaꝝ amaritudini quātasuis vberes glebe diuitias cōpamus: nō tpalia hui⁹ corpis lucra: sed eterna spūs emolumenta sectātes. Parū est em̄ renūciasse monachū semel: id est in primordio cōuersionis sue ꝯtēpsisse pn̄tia: nisi eis quotidie renūciare pstiterit. Usq̄ in finē nāq̄ huius vite illud nobis dicēdū est cū propha. Et diē hominis non desideraui tu scis. Unde ⁊ dominus in euāgelio. Si quis vult inquit post me venire abneget semetipsum: ⁊ tollat crucem suam quotidie ⁊ sequatur me.

i. Coꝝ. iij.

Luce. xvj.

Hiere. xvij.

Luce. ix.

¶ De qualitate locorum que ab anachoretis expeti debeant. Capitulum. iij.

Et idcirco ei qui de interioris hoīs puritate ꝑuigilē sollicitudinē gerit: expetēda sunt loca: q̄ mentē ei⁹ nulla ad culture distētionē vbertatis sue fecūditate sollicitēt: nec de cellule fixa atq̄ īmobili statione ꝑturbēt: atq̄ ad aliq̄d subdiuale opus prodire cōpellāt: ⁊ ita velut in aptū effusis, cogitationib⁹: omnē mētis directionē ac subtilissimū certe illi⁹ destinationis intuitū ꝑ diuersa dispgat: q̄ a nemie ꝓrsus q̄uis, sollicito ac vigilāti vel caueri potuerūt vel videri: nisi q̄ aīm suū atq̄ corp⁹ iugiter intra parietū septa cōcluserit: vt ita q̄s velut piscator egregi⁹: victū sibi apl̄ica arte prospiciēs in trāquillissimi cordis sui ꝓfundo: agmina cogitationū natātia intēt⁹ atq̄ immobil̄ captet: ⁊ tāq̄ de ꝓminēti scopulo curiose ꝓfunda ꝓspectās: q̄s ad se hamo trahere debeat salutari: q̄s ꝟo tāq̄ malos ac noxios pisces negligat ac refutet: sagaci discretiōe diiudicet.

¶ Que a solitarijs operationū genera debeant eligi. Capitulum. iiij.

In hac g̃ vnusquisq̄ custodia iugiter ꝑseuerās: efficaciter illud implebit: q̄d ꝑ abachuc ꝓphetā satis euidēter exprimit̄. Sup custodiā meā stabo: vt ascendā sup petrā ⁊ speculabor vt videā q̄d loquat̄ ī me: ⁊ q̄d respondeā ad arguentē me. Q̄d quāti laboris ac difficultatis sit: experimētis illoꝝ qui in illa calami siue purfurionis eremo ꝯmorant̄: manifestissime cōprobat̄. Nā cū longiore solitudinis interuallo ab vniuersis vrbib⁹ ⁊ habitaculis hoīm q̄ eremus scythie diuidant̄:

Abachuc.

septē si quidē vel octo māsionib⁹ vastissime solitudinis deserta penetrātes: vix ad cellulaꝝ suaꝝ secreta ꝑueniūt: tñ qꝛ illic agriculture dediti: claustris minime cohibent̄: cū ad hec squalida in quib⁹ degim⁹: vel ad illa scythica venerint loca: tātis cogitationū estib⁹: tāta animi anxietate vexant̄: vt q̄si rudes ⁊ q̄ solitudinis exercitia ne leuiter q̄dē aliqñ cōtigerint: cōmorationez celle ⁊ q̄etis silētia tolerare nō possint: atq; ex eis stati excussi: tāq̄ exptes ⁊ nouicij ꝑturbent̄: Nō em̄ sedare interioris homīs mot⁹ ⁊ cogitationū suaꝝ tēpestatib⁹ obuiare: iugi sollicitudine ac ꝑseuerāti intētione didicerūt: q̄ sub diualib⁹ q̄tidie opib⁹ desudātes: tota die sub aerea inanitate: nō solū corpe: verūetiā mēte ꝑuolitāt: ⁊ cogitationes suas cū mobilitate corpea passim inapta diffundūt. Et idcirco nec multiuolā animi sui sentiūt vanitatem: nec eius lubricos possunt coercere discursus: nec contritionē spiritus ferentes: intolerabilem sibi ipsam silentij sui estimant iugitatem: ac laboriosis ruris operibus indefessi vincūtur ocio: ⁊ quietis sue diuturnitate lassantur.

¶ Quod euagatione corporis grauetur magis q̄ releuetur cordis anxietas. Capitulum.v.

Nec mirū si in cella q̄s residēs q̄si intra artissimū claustrū cogitationib⁹ ꝯgregatis: anxietatū multitudine suffocetur: q̄ de carcerib⁹ habitaculi cū hoīe ꝓrūpētes: cōtinuo velut eq̄ effrenes in diuersa ꝑuolitāt. Sz cū ad pñs d̄ suis velut stabulis euagent̄: capit̄ statiz aliqd̄ vel breue vel triste solatiū: cū vero corpe ad cellā ꝓpriā remeāte: rursus q̄si ad sedē suā cuncta cogitationū caterua recurrerit: grauiores excitat stimulos ipsa inueterate licētie ꝯsuetudo. Hi g̃ q̄ necdū pñt vel norūt volūtatū suarū instigationib⁹ reluctari: cū acidia pectus insolitū vehemētius īpugnante: intra cellā fuerint anxiati. si ꝓgrediēdi sepi⁹ libertatē sibi remissa districtionis lege cōcesserint: acriorē aduersum se pestē h̄ vt putāt remedio suscitabūt: sicut gelidissime aq̄ haustu vim inter narū febriū quidaz restinguere posse secredūt: cū vtiq; accēdi ex hoc ignē illū cōstet poti⁹ q̄ sedari: siq̄dē momētaneā illā releuationē multo grauior ꝯsequet̄ afflictio

¶ Ad quā cōpationē monachus cogitationes suas debeat custodire. Capitulū.vj.

Quāobrē ita monachi oīs intētio in vnū semp est defigenda: cunctarūq; cogitationū ei⁹ ort⁹ ac circūit⁹ in idipm: id est ad memoriā dei strenue reuocādi: velut si q̄s absīdis camerā volēs in sublime cōcludere: subtilissimi illi⁹ cētri lineā iugiter circūducat: ac ꝑm certissimā normā omnē rotūditatis parilitatē: ⁊ structure colligat disciplinā. Qui ꝟo eā absq; vlli⁹ medietatis examine ꝯsummare: q̄uis summa artis aut ingenij presumptione tēptauerit: impossibile est: vt equalitatē cir

cunitus illius sine errore custodiat: aut quantū vere rotūditatis pulchritudini errādo subtraxerit: solo dep̄hēdat aspectu: nisi ad illū indicē veritatis sp̄ recurrēs: atq; eius arbitrio interiorē op̄is sui ambitū exteriorēq; castigās: tā excelse altitudinē molis vni⁹ pūcti lege cōcludat. Ita ēt mēs nr̄a nisi solā dn̄i charitatē: velut cētrū īmobiliter fixū: p̄ vniuersa opeꝝ molitionūq; nostrarū momēta circūagēs: p̄babili (vt ita dixerim) circino charitatis oīm cogitationū vel aptauerit vel repulerit q̄litatē: nequaq̄ structuram illā edificij spiritalis: cui⁹ paulus est architect⁹: probabili arte moliet̄: nec pulchritudinē dom⁹ illi⁹ possidebit: quā btūs dauid in corde suo cupiens exhibere. Dn̄e inq̄t dilexi decorē domus tue ⁊ locū habitationis gl̄ie tue: sed indecorā in corde suo atq; indignā spūisancto domū: ꝯtinuoq; lapsurā imprudenter attollit: nō glorificādus bti cohabitatoris hospitio: sed ruina constructionis suelugubriter opprimendus. Ps. xxv.

¶ Interrogatio cur obesse nobis parētū vicinia putaret̄: q̄ in egypto cōsistētib⁹ nō obesset. Cap̄. vij.

Ermanus. Satis vtili ac necessario p̄cipit̄ instituto h̄ operū gen⁹ qd̄ intra cellā exerceri pōt. Etesi nō solū exēplo btitudinis vr̄e apl̄icarū virtutū imitatione fundate: verūetiā exp̄iētie nr̄e testimonio cōmoditas hui⁹ rei nobis sepe cōp̄ta est. Sed parētū vicinia quā nec vos minimū respuistis: cur tātop̄e a nobis debeat vitari nō satis claret. Cū esi vos in oī p̄fectionis via irrep̄hēsibil̄r incedētes: nō solū in p̄prijs residere regionibus: sz nec longe a viculis suis q̄sdā recessisse cernamus: cur id qd̄ vobis noxiū non est: nobis putetur aduersum.

¶ Respōsio quō nō oībus cōueniāt oīa. Cap̄. viij.

Braam. Nōnunq̄ mala ex bonis rebus sumi videmus exēpla. Nā si eadē quis agere: nō eodē affectu atq; proposito: aut dissil̄i virtute p̄sumpserit: p̄fecto exinde laqueū deceptionis ⁊ mortis incurrit: vn̄ alijs eterne vite fructus acquirit̄. Qd̄ ille quoq; manu fortis puer: bellicosissimo illi giganti in certamine cōp̄atus: haud dubie p̄tulisset: si virilibus atq; fortissimis saulis armis fuisset indutus: ⁊ quib⁹ etas robustior innumerabiles caternas hostiū prostrauisset: hec indubitatam primeuo puero potuerunt inferre perniciē: nisi prudenti discretione congrua adolescentie sue armorum genera delegisset: ⁊ aduersus hostē teterrimū: nō lorica ⁊ clypeo quibus ceteros videbat instructos: sz illis quib⁹ ipse dimicare poterat telis fuisset armatus. Quamobrem mensuram virium suarum conuenit vnumquēq; nostrum diligentius aū p̄pensare: atq; ad eius modulū arripere quam libuerit disciplinā: quia q̄uis omnes vtiles sint: tamen apte cunctis cuncte esse nō p̄nt. Non esi qr̄ bona est anachoresis: vniuersis eā congruā cōprobamus. A multis

essi nō solū infructuosa: sz etiā pnciosa sentit. Nec qz institutiō
nē cenobioz vel curā fratrū sanctā atqz laudabilē merito ꝑfite-
mur idcirco abuniuersis ea expetēdā ee cēsem⁹. Itaqz ꝓdoctiss
ymus errimus fruct⁹ est: sz ab oib⁹ experti sine patie nō pōt detrimē
to. Ꝓroide pmū regiōis vie: atqz bn⁹ inter se pēsanda sūt institu
ta: deinde: vires boim ingi vel virtutū vel vitioz assiduitate
collecte: dine rsa inuicē lāce rutinādē. Fieri etesi pōt vt qō alte-
rius gētis boi arduū atqz ipossibile est ꝙ alijs insita consuetudo
quodāmō verterit in naturā: sicut natiōes qdā ingēti plagaz di
uersitate disiūcte: magnā vim frigoris vel ardoꝛe solis absqz vl
lo corpis pferūt tegumēto: q vtiqz alij illā celi inclemētiā nō ex-
pti: quātinis roboris fuerint: sustētare nō possunt. Ita etiā vos
q summo aī t corporis nisu: in hac regione dūrat: ās si naturā
patrie vre. in multis impugnare conami: diligēter expēdite vtrū
in illis torpedinis: vt fama est: regionib⁹: t velut frigoꝛe nimie
infidelitatis obstrictis: hāc (vt ita dixeri nuditatē sustētare pos
sitis. Ifis esi illā ꝓpositi foꝛtitudinē naturaliter quodāmō indi
dit sctē cōuersatiōis antiqtas: q si ostātie atqz ꝓuti pares esse
vos cernitis: vicinia parētū fratrūqz vxoꝛ sitꝛ fugere nō debetis

¶ Quod ꝓ positint parētū vicinia nō timere q abba tis apollo mortificationē potuerint emulari. Cap. ix.

T vero ad certū districtionis exāmē vrax virtū qātita
tē metiri cōgrua estimatione possitis: cuiusdā vobis se
nis: id est abbatis apollo factū breuiter indicabo: vt si
vos intimā vri cordis examen hui⁹ ꝓposito atqz virtuti band
inferiores esse censuerit: absqz iactura ꝓfectus vri pfessionisqz
piculo: patrie inhabitationē ac parētū vicinia plumatis: certi q
districtionē bātilitatis huius. quā vobis in hac pincia nō solū
voluntas sed etiā necessitas peregrinatiōis extoꝛquet: ꝓpin-
quitatis affectus: aut locoꝛū oblectatio nō possit euincere. Ad
hūc igit quēdā dixim⁹ senē: cū german⁹ su⁹ intēpesta nocte veni
sset: implozās vt de monasterio suo paulisper egressus: ad eue-
lendū bonē: quē ceno plaustri eminus inberere flebiliter ꝗebat
ei esset anx illo: qz eū solus neq̄ posset ernere. Abbas apollo p
tinaciter obsecrāti. Cur ait inuioze frēm nr̄m quē ꝓterieris ꝓpi
rē q me habueras nō rogasti. Cumqz ille eū mozē olim sepul
ssis oblitū: t ex nimia cōtinētie ac solitudinis ingitate velut in
potē mētis eristimās respōdisset. Quēadmodū poterā de sepul
chro eū q añ annos quindecim obijt innocare. Abbas apollo.
Ignoras q ait me q añ ānos viginti hunc mūdo fuisse defunctū
nullaq; iā posse de hui⁹ celle sepulchro: q ad pītis vite ptineāt
statū tibi cōferre solatia: quē intra xps ab intentione mortifica-
Luce. 9. tiōis arreprevel modū ad extrabēdū bonē trū nō patit relaxari
vt ne breuissimi momenti inducias ꝓ pīs indulserit sepultu
ra: que multo vtiqz celerius: honestius: religiosius fuerat exbis

bēda. Rimamini itaq; nūc arcana pectoris vr̄i prudēterq; cōh̄
cite: an talē etiā vos iuxta parētes vr̄os districtionē mētis iu-
giter retentare possitis. Cunq; vos in hac animi mortificatione
cōsimiles eidē senseritis: tū demū scitote parentū fratrūq; vici-
niā: vobis quoq; similiter noxiā nō futurā: vt scz eis q̄uis in p
ximo cōstitutis: velut mortuos vos eē credatis: ita vt nec illos
vr̄is foueri solatijs: nec vos illorū sinatis obsequijs relaxari.

¶ Interrogatio an obsit monacho si a parētibus si-bi necessaria suggerantur. Capitulum. x.

Ermanus. Sup̄ hoc plane iam nullū ambiguitati locū
g vlteri⁹ reliquisti. Certi etem̄ sum⁹ tā p̄ntis huius habi-
tus vilitatē. q̄ quotidiana hec nudipedalia in illoꝝ vici
nia nullatenus exercere nos posse: sed ne labore quidē illic simi
li ea q̄ sunt advictū necessaria p̄uisuros sicut hic etiā ip̄am quo
tidie aquā ceruicibus nr̄is ex tribus milibus exhibere cōpelli-
mur. nec nr̄a em̄ nec illoꝝ verecūdia hec nos corā illis agere om
nino patiet̄. Sane q̄d p̄posito nr̄o oberit: si illis subministrā-
tib⁹ vniuersa: nos sollicitudine parādi victus penitus absoluti:
lectioni tm̄ ⁊ or̄oni op̄am dederimus: vt isto quo nūc distrahi-
mur labore sublato: spiritalib⁹ tm̄ studijs intētius excubemus.

¶ Responsio quid sanctus antonius super hoc pro-nunciauerit. Capitulum. xj.

Brahā. Nō meā cōtra hoc vobis: sz bt̄i antonij sn̄iam p
a ferā q̄ ille ita cuiusdā fr̄is: hoc quo dicitis tepore: torpen
tis segniciē cōfutauit: vt etiā nodū vr̄e p̄positiōis absci
deret. Nā cū ad p̄dictū virū q̄dā vt dixi veniēs: anachoreticā di
sciplinā minime diceret admirādā: maioris p̄nūciās esse virtu-
tis: si ea q̄ p̄fectiōis sunt inter hoīes q̄spiā q̄ in eremo positus
exerceret: beat⁹ antonius vbi nā ip̄e cōsisteret: p̄contat̄. Cunq;
ille se iuxta parētes suos hītare dixisset: ⁊ eoꝝ p̄bitiōe ab omni
cura ⁊ sollicitudine diurni op̄is absoluto: lectioni tm̄ ⁊ oratiōi
absq; vlla distētione spiritus indefinenter gloriaretur insistere.
Rursum bt̄us antonius. Dic inq̄t fili vtrū in eoꝝ dānis vel ad-
uersis casibus cōtristeris: pariq; etiā mō sup̄ eoꝝ p̄speritate con
gaudeas. Ille vtriusq; rei se p̄ticipē esse cōfessus est. Cui senex.
Moueris te inq̄t etiā in futuro seculo eoꝝ sorte cēsendū: cū quib⁹
in hac vita in lucri detrimēti ve cōsortio: vel gaudio vel merore
cōcuteris. Nec hac cōtentus sn̄ia beatus antonius. maiorē in su
p̄ cāpum disputationis ingressus est. Hec inquiens cōuersatio
atq; hic tepidissimus status: nō hoc solo quo dixi te feriunt de-
trimēto: lz id nūc ip̄e nō sentias: dicēs quodāmō s̄m illā Prouer
biorum p̄abolā. Feriunt me sed non dolui: ⁊ deluserunt me ego
autem nesciui. vel illud q̄d dr̄ in propheta. Et comederunt alie- Prouer. 23.
ni robur eius: ⁊ ipse nesciuit: quod scz diebus singulis mentem Osee. 7.

tuam pro casuū varietate mutantes: indefinenter ad terrena de
mergunt: verūetiā qđ fructu manuū tuarum ⁊ iusta laboris pro
prij mercede defraudant: nō ꝑmittētes te horū prebitione sufful
tū: ꝟm bti apostoli regulā: quotidianū tibi victū tuis manibus
ꝑparare: quē ille vltima ephesioꝝ eccl'ie principibus ꝑcepta ꝑ
mulgās: se etiā sctis euangelice ꝑdicationis studijs occapatum
nō solū sibi verūetiā his q̄ erāt, erga ministeriū suū necessarijs ob
Act.20. sequijs ꝑpediti: ꝑbuisse se mēorat dicēs. Ipsi scitis qm̄ ea mihi
opus erāt: ⁊ his q̄ mecū sunt: ministrauerūt manus iste. Qđ tñ
2.Thes.3. vt se fecisse ꝓ forma nostre vtilitatis ostēderet: alibi ait. Nō ocio
si fuimus inter vos: neq; gratis panē ab aliquo māducauim⁹
sed in labore ⁊ fatigatione nocte ⁊ die opantes: ne quē vr̄m gra
uaremus: nō qr nō habuerimus potestatē: sed vt nosmetipsos
formā daremus vobis ad imitandum nos.

¶ De vtilitate opationis: ⁊ ocij detrimēto. Ca.xij.

Et ideo cū etiā nobis parētū ꝑsidia nō deessent: tñ hanc
cūctis opibus ꝑtulimus nuditatē: ⁊ quotidiana corpis
alimēta nr̄is maluimus sudoribus preparare: q̄ secura
parentū ꝑbitione fulciri, laboriosissime huic penurie illā quā ꝑ
dicas ociosam scripturaꝝ meditationē: atq; infructuosaꝫ lectio
nis instantiā postponētes: quā proculdubio libētissime sectare
mur: si hoc esse vtilius vel exēplis suis apostolica tradidisset au
ctoritas: vel instituta seniorū salubriter ꝑfinissent. Noueris aūt
te etiā ex hoc nō leuius q̄ illo quo supra diximus affici detrimē
to: q̄r cū sis iani corporis ac robusti: stipe sustētaris aliena: q̄ iu
ste solis est debilibus attributa. Nā vtiq; oē hoīm genus absq;
illo tm̄ genere mōachorū quod, ꝟm ꝑceptū apl'i, quotidianis ma
nuū suaꝝ laborib⁹ viuit: agapē aliene opationis expectat. Uñ
nō solū eos qui semetipsos: vel parentum facultatibus vel fa
muloꝝ laboribus. vel fundorum suorū fructibus sustētari glo
riantur: sed ipos etiā reges mūdi huius: agape certū est susten
tari. Hoc deniq; maiorū nr̄orum diffinitio habet: qui q̄cq̄d ad
necessitatē quotidiani victus insumit: qđ ope manuū nr̄arū effe
ctū partūq; nō fuerit: ad agapē referri debere sanxerūt: ꝟm apl'm
Ubi.s. q̄ ociosis penitus interdicēs opē largitatis aliene. Qui inq̄t nō
operatur nec māducet. His beatus antonius aduersus quendā
vsus verbis: etiā nos magisterij sui informauit exēplo: vt pa
rentū ꝑniciosissima blandimēta: ⁊ oīm q̄ victus necessaria sub
ministrāt agapen: insuꝑ etiā oēm habitationis gr̄am deuitem⁹
squalētesq; naturali amaritudine arenas: ⁊ ꝑustas salsa inunda
tione regiōes: nulliq; ob idipsum hoīm iuri dñioq; subiectas: cū
ctis mūdi huius opibus preponamus: vt nō solū frequentias
hoīm obtentu inuie solitudinis declinem⁹ sed etiā nequaq̄ nos
ad qualiscunq; culture distētionē vberis soli natura sollicitet: ꝑ
quā mens ab illa principali obseruatione cordis distracta: spi
ritalibus studijs redderetur effeta.

¶ Fabula de tōsoris mercede: cōposita ad illusiones

putamus. Sed ad vos o sancti fratres: non vtiq; hunc ignem quem dominus venit mittere in terram: ⁊ quē nimiū ardere desiderat: ita spiritu presumptionis elatus emisi: vt quasi fruentissimum propositum vestrum caloris huius adiectione succenderem: sed vt vobis maior apud filios esset auctoritas: si id qd̄ ipsi non mortuo verborum sono: sed viuo docetis exēplo: etiā summorum atq; antiquissimorum patrum precepta confirmēt. Superest vt me periculosissima hactenus tempestate iactatum nunc ad tutissimum silentij portum: spiritalis orationū vestrarum aura comitetur. Luc. xii.

¶ Collatio abbatis abraam de mortificatione finit.

¶ Expliciunt vigintiquattuor collationes sanctorum patrum conscripte ab Joanne eremita qui ⁊ Cassianus dicitur: Impresse Lugd̄. per Simonem beue laqua: Anno dñi. M.ccccc.xvj.xix. mensis Septembris.

¶ Deo gratias.

Nikolaus Herborn

[Köln?] 1528.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-184757495-13/fragment/page=0552

ALVENSLEBEN
Ac
505

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-21920154151222-184757495-137/fragment/page=0555

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-184757495-13/fragment/page=0556

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-184757495-13/fragment/page=0558

Opus Johānis eremite: qui ꝛ Cassianus dicitur: de Institutis cenobiorꝝ: Origine: causis ꝛ remediis vitiorꝝ: Collationibusqꝫ patrū: incipit.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-184757495-13/fragment/page=0559